ІНСТЫТУТ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ.

Мікола Касьпяровіч

ВІЦЕБСКІ КРАЁВЫ СЛОЎНІК

(матар'ялы)

ПАД РЭДАКЦЫЯЙ

М. Я. БАЙКОВА й праф. Б. І. ЗОІМАХА-ШЫПІЛЫ.

Гэта выданьне надрукована ў ліку 1500 экз.

Provincial Dictionary
КРАЁВЫ СЛОЎНІК

Пастанаўленьне Віцебскага Акруговага Таварыства Краязнаўства.
ВІЦЕБСК, 1927.

ІНСТЫТУТ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ.

Мікола Касьпяровіч

ВІЦЕБСКІ КРАЁВЫ СЛОЎНІК

(матар'ялы)

ПАД РЭДАКЦЫЯЙ

М. Я. БАЙКОВА й праф. Б. І. ЗДІМАХА-ШЫПІЛЫ.

Менск, 2011

Тэматычны дадатак да нумару «ARCHE»,
прысьвечанага беларускаму мовазнаўству 1920-х гадоў (11/2010).
Выданьне другое, стэрэатыпнае

Падрыхтоўка макету: *Яўгенія Пліска*
Дызайн вокладкі: *Антон Баранаў*
Адказны за выпуск: *Валер Булгакаў*

ISSN 1392-9682

Institute of the White-Russian Culture.
Commission for Composing of a Complete Dictionary of the Living White-Russian Language
and
Provincial Society for Studying of the Country of Witebsk.

N. J. KASPIAROVICH.

Seientifie Sekratary of the Provincial Society for Studying of the Country of Witebsk.

Provincial Dictionary of Vitebsk

(MATERIALS).

REVISED
by
N. J. BAYKOV and. prof. B. I. EPIMACH-SHIPILLO.

Published by the Provincial Society for Studying of the Country and by the Publishing House „Zaria Zapada“, both of Vitebsk.

VITEBSK, 1927.

ІНСТЫТУТ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ.
Камісія для ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы.
Віцебскае Акруговае Таварыства Краязнаўства.

М. І. КАСЬПЯРОВІЧ.
Навуковы сакратар Віцебскага Акруговага Таварыства Краязнаўства.

ВІЦЕБСКІ КРАЁВЫ СЛОЎНІК

(МАТАР'ЯЛЫ).

ПАД РЭДАКЦЫЯЙ
М. Я. БАЙКОВА й праф. Б. І. ЗДІМАХА-ШЫДІЛЫ.

Выданьне Віцебскага Акруговага Таварыства Краязнаўства і выдавецтва „Заря Запада“.

ВІЦЕБСК, 1927.

Прадмова

Напісаны Мікалаем Касяровічам на аснове матэрыялаў Віцебскага акруговага краязнаўчага таварыства «Віцебскі краёвы слоўнік» быў першым у серыі краёвых слоўнікаў, падрыхтаваных у выніку масавай краязнаўчай работы. Усяго меркавалася сабраць матэрыял для 16 падобных прац, якія адлюстроўвалі лексіку тагачасных адміністрацыйных акруг (складаліся з 10—12 раёнаў). Аднак было наперад вядома, што не ўсе слоўнікі акажуцца выкананымі на добрым узроўні, таму планавалася апублікаваць толькі лепшыя. Камісія жывой беларускай мовы Інстытута беларускай культуры, якая займалася арганізацыяй гэтай работы, мела выключна мала часу для яе правядзення. У верасні 1925 года была надрукавана «Інструкцыя для збірання слоўніка-тэрміналагічнага матэрыялу ў беларускай мове», у лістападзе гэтага ж года разам з лістоўкай-заклікам «Да беларускага настаўніцтва» яна была разаслана акруговым і мясцовым краязнаўчым арганізацыям. Канчатковым тэрмінам збору матэрыялу была вызначана дата 1 студзеня 1927 года. Гэта быў празмеру аптымістычны тэрмін для такой грандыёзнай работы, у выніку матэрыялы збіраліся і пазней. На працягу трох гадоў у камісію з тэрыторыі Мінскай акругі паступіла больш за 18 тысяч картак, з Мазыршчыны і Бабруйшчыны — больш за 10 тысяч. Паспяхова вялася падрыхтоўка калінінскага акруговага слоўніка ў г. Клімавічы (акруга існавала ў 1924—1927 гг.).

На Віцебшчыне, дзе арганізатарам і навуковым сакратаром акруговага таварыства краязнаўства быў М. Касяровіч, народныя словы збіраліся найбольш актыўна. За тры гады ў камісію ў Менск з тэрыторыі Віцебшчыны было даслана больш за 37 тысяч картак. Сам аўтар «Віцебскага краёвага слоўніка» пачаў запісваць віцебскую лексіку яшчэ з верасня 1924 года, часу, калі ён быў прызначаны інспектарам Віцебскага акруговага аддзела народнай асветы і стаў бываць «у полі» па службовых акалічнасцях. Пазней М. Касяровіч запісваў словы ў адпаведнасці з інструкцыяй Інбелкульта, да пачатку 1926 г. ён меў ужо больш за 10 тысяч запісаў. М. Касяровіч арганізаваў інтэнсіўны збор лексікі ў рэгіёне, у які ўключыліся звыш 200 настаўнікаў, аграномаў, паштальёнаў, работнікаў хат-чытальняў. За паўтара года яны перадалі ў слоўнікавую камісію Віцебскага акруговага таварыства больш за 36 тысяч картак-слоў, якія разам з сабранымі самім М. Касяровічам

запісамі, а таксама з запісамі, якія паступілі ад пэўных арганізацый і калектываў, паслужылі картатэкай пры ўкладанні слоўніка. Першыя апрацаваныя літары слоўніка былі перададзеныя на рэдагаванне ў Інбелкульт ужо ў ліпені 1926 года, а выдадзены слоўнік быў у Віцебску ў 1927 годзе.

Слоўнік складаецца з 9703 слоў, зафіксаваных у 591 населеным пункце былой Віцебскай акругі. Аднак гэта былі не толькі рэгіянальныя словы: часткова ў рэестр была ўключана і агульнаўжывальная беларуская лексіка. З'яўленне слоўніка было вялікай падзеяй для рэгіёна, асабліва для яго адукацыйных і культурных устаноў. Яшчэ да яго выдання Віцебскі аддзел народнай асветы замовіў 800 асобнікаў для сваіх патрэбаў.

З аднаго боку, сучаснае выданне «Віцебскага краёвага слоўніка» слоўніка ўяўляе сабой помнік тым шматлікім людзям, якія ўнеслі ўклад у яго падрыхтоўку. З другога, дазваляе нам больш пазнаць беларускую мову ўвогуле і ў яе віцебскай іпастасі, у прыватнасці.

Сяргей Запрудскі

Гэта выданьне надрукована ў ліку 1500 экз.
у Віцебскай друкарні „Камінтэрн“.
Акрліт № 18861. Зак. № 1978.

„Віцебскі краёвы слоўнік“ зьяўляецца першым з ліку краёвых слоўнікаў у Беларусі, вызначаных да апрацаваньня Камісіяй для ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы ў Інстытуце Беларускай Культуры.

„Віцебскі краёвы слоўнік“ паступіў у Камісію раньш вызначанага Камісіяй тэрміну (1 студзеня 1927 г.). Гэта цалкам трэба аднесьці да выключнай энэргіі выяўленай у справе зьбіраньня слоўнікавага матар'ялу ў Віцебшчыне Праўленьнем Віцебскага Акруговага Краязнаўчага Таварыства і, паасобку, навуковым сакратаром яго т. Касьпяровічам. У свой чарод пасьпешны друк слоўніка тлумачыцца жаданьнем Віцебскага Акруговага АНА забясьпечыць ужо ў гэтым вучэбным годзе слоўнікам школы Віцебшчыны.

Гэтая акалічнасьць дазволіла Камісіі згадзіцца на дачаснае рэдагаваньне слоўніка для друку яго ў Віцебску выдавецтвам „Заря Запада“, хаця пры больш працяглай апрацоўцы слоўнікавы матар'ял мог-бы быць сыстэматызаваны больш поўна й дакладна.

Зважаючы на непаўнату слоўніка, Камісія разглядае яго не як закончаны слоўнік Віцебшчыны, а як „Матар'ялы“ для такога слоўніка.

„Віцебскі краёвы слоўнік“ апрацаваны т. Касьпяровічам паводле прынцапаў і мэтаду, устаноўленых Камісіяй наагул для ўкладальнікаў краёвых слоўнікаў.

Лічучы, што не краёвыя слоўнікі павінны быць дадаткам да агульнага слоўніка жывой беларускай мовы, а наадварот гэты апошні павінен грунтавацца на вывучэньні мясцовых гутарак, Камісія не знайшла мэтазгодным абмяжоўваць укладальнікаў запісам толькі рэдкіх слоў—паветалізмаў. Пры ўкладаньні слоўніка

прыймаліся пад увагу, як правіла, тыя словы, якія адрозьніваюцца ад слоў расійскай або польскай мовы з боку свайго значэньня, вымаўленьня або напісаньня (транскрыпцыі).

Адносна напісаньня беларускіх слоў у асноўнай калюмне, набранай на буйны шрыфт, Камісіяй быў ухвалены запіс іх так, як яны пішуцца паводле правіл сучаснага беларускага літаратурнага правапісу. Прапанованы ў праэкце інструкцыі для ўкладальнікаў краёвых слоўнікаў парадак запісу паводле фанэтычнага прынцыпу (з захаваньнем літаратурнай беларускай графікі) быў адкінуты Камісіяй на тэй падставе, каб не абцяжарваць працы укладальнікаў краёвых слоўнікаў зьмяшэньнем задач лексыкалягічнага й дыялекталягічнага дасьледаваньня. Пры гэтым Камісія мела на ўвазе й сувязь краёвых слоўнікаў з агульным слоўнікам жывой беларускай мовы, дзе, натуральна, беларускія словы будуць давацца ў іх літаратурным напісаньні, а так сама вымогі практычнага карыстаньня краёвымі слоўнікамі.

Асаблівасьцю Віцебскага краёвага слоўніка, як і наагул краёвых слоўнікаў, якія ўкладаюцца паводле праграмы Камісіі ў розных акругах Беларусі, зьяўляецца тое, што да кожнага беларускага слова, дадзенага ў слоўніку, дадаецца прыклад—фраза, ўзятая з жывой народнай мовы з абавязковым мясцовым адзначэньнем.

Прыклады запісаны на слух, як словы вымаўляліся ў вуснах тае асобы, ад якой учуты прыклад. Разумеецца, што запісаныя такім спосабам прыклады могуць даць пэўны матар'ял для беларускай дыялекталёгіі.

Разьвязваючы пытаньне аб парадку запісу мяйсцовых адзначэньняў, Камісія палічыла патрэбным даваць толькі паказаньне вёскі й раёну без паказаньня прозьвішчаў дапішчыкаў, якія дастаўлялі карткі (яны паказаны ў прадмове да слоўніка яго укладальнікам).

Пры рэдагаваньні слоўніка зварачалася ўвага на правільнасьць напісаньня беларускага слова ў асноў

най калюмне (паводле прынцыпу, ухваленага Камісіяй), на вытрыманасьць граматычных адзначэньняў і на правільнасьць перакладу ў расійскую мову. Прыклады й мясцовыя адзначэньні пакідаліся без абы-якой зьмены, як яны былі дадзены ў аўтэнтыку.

Апроч рэдактароў, паказаных на загалоўнай старонцы слоўніка, навуковага сэкратара Камісіі М. Я. Байкова і члена яе праф. Б. І. Эпімаха Шыпілы, першыя два аркушы слоўніка былі прагледжаны старшынёй Камісіі С. М. Некрашэвічам.

Друк слоўніка адбываўся і карэктура вялася ў Віцебску, пры чым матар'ял да літ. „К" друкаваўся пад наглядам яго ўкладальніка.

Камісія для укладаньня слоўніка жывой беларускай мовы.

23—X—1926.

У верасьні 1924 году ў часе працы на вёсцы ў Віцебшчыне адзін з нашых членаў—Мікалай Іванавіч Касьпяровіч зарэгістраваў некаторыя словы мовы Віцебшчыны для практычных патрэб бягучае працы, што і зьявілася пачаткам сыстэматычнае работы ў гэтым кірунку. Уласьцівасьці службы М. І., як інспэктара АНА, вымагалі бадай бязупынных разьездаў па акрузе, асабліва на працягу зімы, вясны й восені. Гэта спрыяла выкананьню пастаўленнага заданьня зьбіраць факты мясцовае мовы.

У часе разьездаў М. І. па Віцебшчыне шляхам гутарак з селянамі ў іх звычайнай абстаноўцы і з возчыкамі, якія наймаліся вазіць яго па справах службы, а таксама бываючы на кірмашох, фэстах і ў іншых мясцох, дзе зьбіралася шмат народу, ён рэгістраваў асаблівасьці вымаўленьня, словы, цікавыя злучэньні слоў і г. д., не зважаючы, ці супадаюць яны з літаратурнаю моваю, або чужаземнаю, нават, і адзначаючы месца запісу, час, а бывала і фамілію таго, ад каго чуў.

Пакрысе зьбіраўся багаты матар'ял, выяўлялася патрэба больш шырокай працы ў дадзеным кірунку. Таму ў 1925 г. Праўленьне Віцебскага Акруговага Таварыства Краязнаўства, адказным працаўнікам якого М. І. тады быў, па сваей ініцыятыве, а таксама ў адказ на заклік Камісіі для ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы ў Інстытуце Беларускай Культуры даручыла аднаму з сваіх членаў эрганізаваць камісію для ўкладаньня слоўніка жывой мовы Віцебшчыны, членам якой зараней лічыўся М І. Дзякуючы розным прычынам, арганізацыйны сход камісіі не адбыўся аж да восені 1925 году, калі арганізатар яе выехаў з Віцебшчыны.

Праца М. І. вялася далей ужо цалкам згодна „Інструкцыі да зьбіраньня народнага слоўніка-тэрмінолёгічнага матар'ялу ў беларускай мове“, выдадзенай Камісіяй для ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы ў 1925 г.,—і к пачатку 1926 г. у яго сабралася больш 10.000 запісаў. Аднак асноўны лексыкалягічны матар'ял быў нявычарпаны, запісы, сабраныя экспэдыцыйным мэтадам, патрабавалі праверкі, працу трэба было весьці хутчэй, бо, апрача звычайнай для кожнае мовы зьмены яе, мова Віцебшчыны вельмі інтэнсіўна пачала адчуваць уплыў літаратурнай мовы, якая хлынула праз школу пры пасярэдніцтве вучняў і кніг, што дзеці чыталі і дома, а таксама праз установы, якія паволі пачалі перахадзіць у беларускую мову.

Калі-б зьбіраньне слоўнікавага матар'ялу зацягнуць—яно адбіла-б тыя зьмены, якія вытвараліся ў народнай мове,—і гэта значна ускладніла-б задачу апрацаваньня слоўніка жывой народнай мовы. А для таго, каб адзін чалавек сабраў увесь матар'ял—неабходны вельмі доўгі працяг часу.

З прычыны гэтага М. І. зьвярнуўся ў Праўленьне Віцебскага Акруговага Таварыства, як навуковы сакратар яго, з прапановаю арганізаваць слоўнікавую працу ў Віцебшчыне, а так сама камісію для ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы ў Інстытуце Беларускай Культуры за дапамогай сваей працы і праз мясцовы друк, установы і непасрэдна да шырокіх колаў насельнасьці Віцебшчыны з просьбаю зьбіраць слоўнікавы матар'ял і прысылаць Таварыству.

Праўленьне Таварыства Краязнаўства ўхваліла арганізаваць слоўнікавую камісію, вызначыўшы М. І. старшынёй яе. Сакратаром быў запрошаны С. К. Собаль, які да апошняга часу дапамагаў у перапісцы з карэспандэнтамі і установамі. Мясцовым краязнаўчым організацыям была дадзена дырэктыва на конт збору слоўнікавага матар'ялу членамі краяўзнаўчае сеткі.

Камісія для ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы, упаўнаважыўшы М. І. на збор і ўкладаньне Віцебскага краёвага слоўніка, прыслала Та-

варыству патрэбны лік свае „Інструкцыі да зьбіраньня народнага слоўніка—тэрмінолёгічнага матар'ялу ў беларускай мове“ і мажлівую грашовую дапамогу на паперу і інш.

На заклік мясцовай Камісіі, адгукнуўся вялікі лік працаўнікоў і да пачатку друку гэтай працы Камісія атрымала лексыкалягічны матар'ял ад наступных індывідуальных карэспандэнтаў:

Аграднічэўскай (Беш. р.)
Адэльскай (Чаш. р.)
Адзінцова (Сен. р.)
Акаловіча (Беш. р.)
Акунёва (Беш. р.)
Альбіновіча (Аз. р.)
Амбросава (Куз р.)
Амосава (Чаш. р.)
Арла Касьяна (Чаш. р.)
Арловай (Выс. р.)
Арол-Пызінай (Чаш. р)
Асташкевіч (Чаш. р.)
Астрашаповіч (Сен. р.)
Асьлямнёвай (розн. р. р.)
Аўксеньцьева (Сен р.)
Аўчыньнікава (Беш. р.)
Баброўскай (розн. р. р.)
Багданавай (Аз. р.)
Бараноўскай (Беш. р.)
Белавусавай (Беш. р.)
Берасьнёва (Куз. р.)
Бесьцьвенкавай (роз. р. р.)
Бічай З. (Сен. р.)
Бічая (Сен. р.)
Блажкевіча (Сен. р.)
Блахіна (розн. р. р)
Бромберг (Куз. р.)
Брыгневіч (Сен. р.)
Будніка (розн. р. р.)
Будзькі Мак. (Сур. р.)
Буркова (розн. р. р.)
Бялеўскага (Сен. р.)

Бяляевай Аз. р.)
Вайцаховіча (Чаш. р.)
Валуёва (Куз. р.)
Варапаева (Лёз. р.)
Васільлевай (Аз. р.)
Ваяводы (Лёз. р.)
Вераб'ёва М. (Сур. р.)
Вінакуравай (Аз. р.)
Віткоўскага (Беш. р.)
Высоцкага (розн р. р.)
Вялішчанскага (Сен. р.)
Вятохі (Беш. р)
Габруковіча П. (Беш. р.)
Гайсёнка Міх. (Беш. р.)
Галаўнёва (розн. р. р.)
Галаўнёвай (розн. р. р.)
Галаўнёвай-Каробка (Куз. р.)
Гаралева (Сен. р)
Гарэльчык (Беш. р.)
Гарнака (Сен р.)
Гарнаковай (Сен. р.)
Грынцэвіч (розн. р. р.)
Гурко Н. (Чаш р.)
Давыдоўскай (Беш. р)
Данчанкі (Куз. р.)
Данчанкі (Куз р.)
Дарагой (Куз. р.)
Дарожкіна (розн. р. р.)
Даўгаполавай (Сен. р.)
Драздова (Беш р.)
Забеліна (Аз р)
Залкінда (Куз. р.)
Здраеўскай (Беш р.)
Зянькевіч (Лёз. р.)
Дзернакова (Куз. р.)
Іванінай (Беш. р.)
Іванова (Чаш. р.)
Іванова (розн. р.)
Іваноўскай (Сен. р.)
Кавалёва К. (Лёз. р.)

Кажарскага (Сен. р.)
Кажарскай (Сен. р.)
Кажарскай І. (Сен. р.)
Кажэмскага П. (Чаш. р.)
Кажэмскай В. (Чаш. р.)
Казаковай (розн. р. р.)
Казловай (Куз. р.)
Казлоўскага (Сен. р.)
Калмак (Сен. р.)
Калмак (Сен. р.)
Картавік (Куз. р.)
Картавік (Куз. р.)
Касьпяровіч Надз. (Куз. р.)
Касьцючэнкі (Сір. і Віц. р. р.)
Касьянавай (Сен. р.)
Касьянава (Сен. р.)
Каткоўскага (Куз. р.)
Кісялёвай (Беш. р.)
Клімовіч (Сен. р.)
Ключонак І. (Чаш. р.)
Ключонка І. (Чаш. р)
Красьнёнка (Аз. р.)
Крашчонкіна (Сен. р.)
Крэля (Чаш р.)
Крыцкага (Куз. р.)
Кудраўцавай (розн. р. р.)
Кулака (Беш. р.)
Лапатнёва (Беш. р.)
Лапатнёва (Беш. р.)
Лебедзева (Куз. р.)
Ліаранцэвіч (Куз р.)
Ліаранцэвіч (Куз. р.)
Ліцьвінава (Сен. р.)
Ліцьвінава (Сен р.)
Ліцьвінавай (Сен. р.)
Лядзінскага (Чаш. р.)
Ляўковіча (Сен. р.)
Мазуркевіча (Аз. р.)
Макарава (розн. р. р.)
Макарава І. (Аз р.)

Малахоўскага (Сен. р.)
Мандрыка (Сен. р.)
Марозава (Куз. р.)
Мацьвеева (Сен. р.)
Машары (Куз. р.)
Мерман (Сен. р.)
Міканенкі (Куз. р.)
Міхайлавай (розн. р. р.)
Міхайлоўскай (Беш. р.)
Міцькаўца (Сен. р.)
Мясьнікава (Сен. р.)
Нікіціна (Сен. р.)
Новікава (Сен. р.)
Няфедава (Сен. р.)
Палескага (Гар. р.)
Палякова (розн. р. р.)
Паляковай (розн. р. р.)
Папіч (Чаш. р.)
Папко (Чаш. р.)
Парфіановіча (Чаш р.)
Патапенкі (Беш. р.)
Патоцкага (розн. р. р.)
Паўлоўскай (Сен. р.)
Петрашкевіча (Сен. р.)
Пісарэнкі (розн. р. р.)
Полаг Г. М. (розн. р. р.)
Прадсядацелева (Куз. р.)
Пракаповіч Г. (розн. р. р.)
Пракаповіч Аўг. (Сен. р.)
Пятніцкай (розн. р. р.)
Пярлова (розн. р. р.)
Радкевіча (Сен. р.)
Рамановіч (Сен. р.)
Рамановіча Ф. (Сен. р.)
Рамашка (Куз. р.)
Рачкоўскай (Сен. р.)
Рачкоўскай (Сен. р.)
Савіцкага (розн. р.)
Сазыка (Беш. р.)
Санько (Беш. р.)

Саракалётава (Сен. р.)
Семяненкі (Куз. р.)
Семянца (Беш. р.)
Сімаковай (Беш. р.)
Сімаковай І. (Сен. р.)
Сінякова (Сен. р.)
Скакун (Сен. р.)
Скакуна (Сен. р.)
Скрынаус (Беш. р)
Скрыпкі (Чаш. р.)
Слаўцова (Сен. р.)
Смольскага (Чаш. р.)
Старіказьнікава (Віц р.)
Сумарокавай (Сен. р.)
Сумнікава (Выс. р.)
Сухабокавай (Сен. р.)
Сухабокавай (Сен. р)
Сямеўскага (Куз. р.)
Сянькевіч Анг. (Сен. р.)
Сяргеенки П. (Выс. р.)
Трутнёва (Аз. р.)
Улазоўскай (Сен. р.)
Усьціновіча (Сен. р.)
Файнберга (Віц. р.)
Фанкевіча (розн. р. р.)
Фёдаравай (Віц. р.)
Фяткевіча (Сен. р.)
Хайноўскага (Гар. р.)
Харошкі (Сен. р.)
Хацкевіч А. (Чаш. р.)
Хлудавай (Куз. р.)
Цітовай (Сір. р)
Цурбан (розн. р. р.)
Цымбарэвіч (Сен. р.)
Чарапоўскага (розн. р. р.)
Чыжыкава (Беш. р.)
Чыжыкавай (Беш. р.)
Шакуты (Беш. р)
Шапавалавай (Чаш. р.)
Шаршнёва (Куз. р.)

Шафранскага (Сен. р.)
Шашкоўскага (Сен. р.)
Шпакова (Куз. р.)
Шукайлы (Сен. р)
Шчамялёва (Беш. р.)
Шчарбіцкага (розн. р.)
Шыдлоўскага (Сен р)
Шыйкі М. (Сен. р.)
Шынкевіча (роз. р.)
Юндзіл (Аз. р.)
Юроўскай (Сен. р.)
Якушава (Беш. р.)
Ястрабавай (Куз. р.)

а таксама установ і арганізацый:

Дабрамысьлянскага гуртка краязнаўства (Лёз. р.)
Лаўжанскага гуртка краязнаўства (Сір. р.)
Лашнёўскай сямілетки (Выс. р.)
Лёзьненскай сямілеткі (Лёз. р.)
Межынскай сямілеткі (Меж. р)
Сеньненскай сямілеткі (Сен. р.)
Сіроцінскага раёнавага таварыства краязнаўства (Сір. р.)
Храпавіцкай сямілеткі (Куз. р.)
Янавіцкай сямілеткі (Сен. р.)

Найбольшы лік картак-слоў з арганізацый і установ прыслала Храпавіцкая семілетка на чале з загадчыкам К о т а в ы м, а з індывідуальных карэспандэнтаў—П а л е с к і.

Збор матар'ялаў караспандэнтамі, як сказана вышэй, адбываўся згодна памянёнай „Інструкцыі да зьбіраньня народнага слоўніка—тэрмінолёгічнага матар'ялу ў беларускай мове", якая была у ўсіх карэспандэнтаў, апрача чаго ўсе карэспандэнты інструктаваліся вусна ў індывідуальных і калектыўных гутарках і лістамі, а таксама надзяляліся папераю.

Усяго было атрымана 36.071 картка-слова, што з сабранымі М. І. склала 46.192 карткі-словы.

Карткі дапішчыкаў былі сабраны пераважна стацыянарным мэтадам, г. зн., людзьмі, што доўга жылі ў дадзенай мясцовасьці. Новых слоў да запісаных М. І.

паступіла ня так многа, але карткі давалі дакладнае вымаўленьне пэўных мясцовасьцяў, яго адценьні ў розных мясцох і г. д., а лік іх палягчаў праверку. Зробленая клясыфікацыя ўсяго матар'ялу паказала, што некаторыя запісы ўсё-ж патрабуюць праверкі, а некаторыя словы не зарэгістраваны, хоць у Камісіі й былі весткі, што яны ёсьць на Віцебшчыне. Прышлося зноў экспэдыцыйным шляхам правяраць і рэгістраваць матар'ял, для чаго М. І. скарыстаў час свайго адпачынку па службе, абхапіўшы, галоўным чынам, вёскі наўкол Віцебску на 15—20 вёрст кругом і часовае пражываньне ў Лужасьне Кузьняцоўскага раёну, калі ім было сабрана 823 новых словы.

Пры гэтым трэба адзначыць, што пэўную дапамогу ў разборцы картак па альфабэту на першую літару зрабілі т. т. Кісялёва, Калдобскі, Эпштэйн, Латышэўская, Яшкіна, Сьцяшковіч і Пацэвіч.

Матар'ял камісіяй атрымліваўся і з суседніх Віцебшчыне мейсц і з іншых частак Беларусі, але быў скарыстаны М. І. у гэту працу выключна матар'ял з межаў сучаснай Віцебскай акругі, пры чым карткі-словы па мажлівасьці з розных месц яе.

Праца збору і ўкладаньня адбывалася ў працягу часу ад верасьня 1924 году да верасьня 1926 году.

Апрача вышэй сказанага неабходна адзначыць, што па якасьці сваей матар'ял карэспандэнтаў быў вельмі match— розностайны—ад вучнёўскага да сталага навуковага. У аднаго карэспандэнта былі кніжныя прыклады; яго карткі гадзіліся толькі, як напамін аб тым, што трэба праверыць, ці ужываюцца гэтыя словы на Віцебшчыне. Некаторыя карткі былі без адзначэньня мейсц запісу і іх прышлося пасылаць для выпраўленьня гэтай хібы, некаторыя дапішчыкі давалі вельмі кароткія прыклады, што не тлумачылі самого слова, а часамі прысылаліся карткі й бяз усякіх прыкладаў.

Крыніцаю збору была жывая мова, як звычайная, так і крышталізаваная ў песьнях, казках і д. т. п., што можна было чуць у гэты час.

Віцебская мова багата русізмамі, але рэгістрацыя іх не ўваходзіла ў нашу задачу.

Значэньні слоў, увесь лексыкалягічны матар'ял яшчэ нявычарпаны, чаму Таварыства будзе вельмі ўдзячна за далейшую прысылку матар'ялаў на адрас: Віцебск, Пушкінская, 3.

Клясыфікацыя матар'ялу і ўкладаньне слоўніка рабіліся згодна прынцыпам, выпрацаваным Камісіяй для ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы.

Для граматычных адзначэньняў у гэтым выданьні прыняты наступныя скарачэньні:

м.—мужчынскі род іменьнікаў,
ж.—жаночы род іменьнікаў,
н.—ніякі род іменьнікаў,
аг.—агульны род іменьнікаў,
зб.—зборнае імя,
дзс.—дзеяслоў,
зл.—злучнік,
прм.—прыйменьнік,
вкл.—выклічнік,

а таксама:

Пар.—параўнай,
Гл.—глядзі,
Лнк.—лаянка.

Граматычныя адзначэньні дадзены курсівам пасьля першага слова, націск у якім паказаны тлусьцейшым шрыфтам. Калі ў слове два націскі—гэта значыць, што ў розных мясцоў, або выпадках націск у слове падае на розныя гукі. Пасьля граматычных адзначэньняў для роднага склону іменьнікаў мужчынскага роду, а часамі і іншых, паказаны канчаткі. Паказаньне двох канчаткаў сьведчыць аб іх існаваньні на Віцебшчыне.

Для адзначэньня раёнаў прыняты наступныя скарачэньні:

Беш. р.—Бешанкавіцкі раён,
Чаш. р.—Чашніцкі раён,
Сен. р.—Сеньненскі раён,
Куз. р.—Кузьняцоўскі раён,
Віц. р.—Віцебскі раён,
Аз. р.—Азярышчанскі раён,

Гар. р.—Гарадоцкі раён,
Лёз. р.—Лёзьненскі раён,
Выс. р.—Высачанскі раён,
Меж. р.—Межынскі раён,
Сур. р.—Суражскі раён,
Сір. р.—Сіроцінскі раён.

На жаль яшчэ немажліва было паказаць распаўсюджанасьці слоў. Некалькі нявытлумачаных слоў з прыкладаў залежаць ад аб'ектыўных умоў працы і неабходнасьці праверыць іх значэньні яшчэ раз.

Увесь матар'ял разьмеркаваны паводле альфабэту, апублікаванага ў „Беларускім лемантары" С. М. Некрашэвіча з дадаткам ':

а, б, в, г, д, е, э, ё, ж, дж, з, дз, і, й, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ў, ф, х, ц, ч, ш, ', ы, ь, ю, я.

У спатканай патрэбе даваць лацінскія назвы побач з расійскімі для расьлінаў і жывёлаў вялікую дапамогу рабіў мясцовы Віцебскі краявед Л. Зьм. Нікольскі, а для мэдычных тэрмінаў у першы час—т. Куцькоў. Мясцовы сьветазнаўца т. Усьпенскі дапамог разабрацца ў некалькіх заблытаных адзначэньнях астранамічных назваў.

Толькі дзякуючы хуткаму пасьлярэвалюцыйнаму тэмпу жыцьця і плянава арганізаванай працы краязнаўчае сеткі Віцебшчыны была выканана гэта ў канчатковым выглядзе невялікая праца.

Праўленьне Віцебскага Акруговага Таварыства Краязнаўства выказвае шчырую падзяку ўсім, хто памагаў і спачуваў працы, а асабліва М. Я. Байкову, С. М. Некрашэвічу і Б. І. Эпімаху-Шыпіле.

Укладаньне такога роду слоўніка—першая спроба ў наш час рэвалюцыі і затым у ёй немажліва было ўнікнуць тых ці іншых памылак, паказаньні на якія як Праўленьне, так і укладальнік, прымуць з вялікаю падзякаю.

Праўленьне Віцебскага Акруговага Таварыства Краязнаўства.

Віцебск,
31 верасьня 1926 г.

ВІЦЕБСКІ
КРАЁВЫ СЛОЎНІК.

А.

А, *зл.*—1) а, но (противопоставление). Рук ня мае, а піша (мароз) (Стралкі, Беш. р.); 2) и, да. Бярно а дровы дух выматалі, пакуль вывез (Чарнагосьці, Беш. р).

А, *вкл.*—1) отклик. Максім! — А! (Пачаевічы, Чаш. р.); 2) вопрос. Што табе трэба, а? (Беліца, Сен. р.).

АБ, *прм.*—о, об. Аб чым тутацькі гаварыць? (Карма, Куз. р.).

АБАБАК, а, *м.* — березовик, черный гриб. Boletus scaber Bull. Дзяўчына знашла у лесе добры ababак (Пустынкі, Сен. р.).

АБАБІЦЬ, *дзс.* — обить, околотить. Абабіў капы са дзьве жыта (Астроўна, Віц. р.).

АБАБРАЦЬ, *дзс.*—1) выбрать. Ахрэма ў сельсавет абабралі (Красьніца, Чаш. р.); 2) обобрать, обворовать. Міколу зладзеі абабралі датла (Латышы, Беш. р.)

АБАГНУЦЦА, *дзс.*—вогнуться. Столь абагнулася ад цяжару (Асіпова, Аз. р.).

АБАДРАНЫ — ободранный. Стрэхі абадраныя (Мазалава, Куз. р.).

АБАДРАЦЦА, *дзс.*—оборваться, обноситься. Абадраўся, як жабрак (Пітрашы, Сен р.).

АБАДРАЦЬ, *дзс.*—снять кожу, ободрать. Жыта яшчэ толькі абадраў, а малоць ні малоў (Алексінічы, Сен. р.).

АБАДНЕЦЬ, *дзс.*—1) провести весь день. Ён абаднеў, позна паехаўшы (Асіпова, Аз. р.); 2) наступить дню. Ужо і абаднела (Храпавічы, Куз. р).

АБАЖРАЦЦА, *дзс.*—об'есться, обожраться. Конь абажраўся аўса (Пітрашы, Сен. р.).

АБАЗУРЫЦЦА, *дзс.*—потерять стыд. Яму ня стыдна—ён ужо абазурыўся (Сьвярдлы, Беш. р.).

АБАІ—оба. Абаі яны там былі (Лужасна, Куз. р.).

АБАЛОНКА, *ж.* — оконное стекло. Рабяты, дурэючы, пабілі абалонку (Селядцова, Беш. р.).

АБАЛОНЬ, *ж.*—верхний слой древесины вокруг сердцевины ствола. Ета бярно ні гадзіцца, бо абалонь зусім гнілая (Высачаны, Выс. р).

АБАЛОНЬНЕ, *н.* — заливное место у реки. Добра мець такое абалоньне, як у вас—сена хопіць (Александрова, Гар. р.).

АБАМКНУЦЦА, *дзс.* — упасть, сорваться. Ён абамкнуўся ў ваду (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АБАМЛЕЦЬ, *дзс.*—упасть в обморок. Учора Іваніха абамлела (Вішняк, Лёз. р.).

АБАМРАВАЦЬ, *дзс.* — ослабевать. Конь зусім абамрэў (Каралёва, Выс. р.).

АБАНІТЫ — балованный, шаловливый. Мой сын страшна абаніты. Абаніты рябёнак (Рудня, Аз. р.).

АБАПАЛ — по обе стороны. Абапал дарогі ехалі хурманкі (Пятніцкая, Беш. р.).

АБАРАНАК, а, *м.* — баранка. Купі мне абаранкаў (Доўжа, Куз. р.). Пар. баранак.

АБАРАНЯЦЦА, *дзс.* — защищаться. Калі нападаіць, дык нада абараняцца (Бараўцы, Куз. р.).

АБАРВАЦЦА, *дзс.*--оборваться, обноситься. Хамут зусім абарваўся (Зайкава, Меж. р.).

АБАРОНА, *ж.*—защита. Ён у нас уся абарона (Пятніцкая, Беш. р.).

АБАРОНЦА, ы, *м.*—защитник. Ён мой абаронца (Сукрэмна, Сен. р.).

АБАСЕЦЬ, *дзс.* — обосячиться. А мой мілы абасеў—лі чужых та дзевак сеў (Запрудзьдзе, Сен. р.)

АБАТКНУЦЬ, *дзс.* — проконопатить. Трэба пакульлем сьцены абаткнуць (Алексінічы, Сен. р.).

АБВАЛІЦЦА, *дзс.*—обвалиться, развалиться. У ёўні печь абвалілася (Кавалёўшчына, Беш. р.).

АБВАНЗОПІЦЬ, *дзс.* — испачкать. Абванзопіць ня доўга, а вычысьціць як давядзецца (Ходцы, Сен. р.).

АБВАРЗОПАЦЦА, *дзс.*—испачкаться. Быў п'яны, дык і абварзопаўся (Луб'ева, Аз. р.).

АБВІВАНЬНІЧАК, а, *м.*—кувшин обвитый берестой. Налі ў абвіваньнічак малака з сабой на поле—ён крэпкі, ня так б'ецца, як гарлач (Запрудзьдзе, Сен. р.).

АБВІНАВАЧВАЦЬ, АБВІНАВАЦІЦЬ, *дзс.*—обвинять, обвинить. Напрасна яго ў етам абвінавацілі (Суднікі, Куз. р.).

АБВІРТАСАМ—быстро, скоро, мигом. Ідзі, ды абвіртасам назад (Казьяны, Сір. р.).

АБВЯШЧАЦЬ, АБВЯСЬЦІЦЬ, *дзс.*—1) извещать, известить. Вы тады нас абвясьціце (Шыпы, Сен. р.); 2) давать слово, обещать. Нагдовень абвяшчаў прыці і ні прышоў (Астроўна, Віц. р.). Яна абвясьціла прыехаць (Доўжа, Куз. р.).

АБГАВАРЫВАЦЬ, АБГАВАРЫЦЬ, *дзс.*—1) обсуждать, обсудить. Доўга абгаварывалі, як яго знайці (Альшанікі, Беш. р.); 2) осуждать, сплетничать Яна ўсіх абгаваруе (Шыпы, Сен. р.).

АБГАЛЕЦЬ, *дзс.* — обеднець. Сямён пасьля пажару зусім абгалеў (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АБГАЛІЦЦА, *дзс.*—побриться. Абгаліўся, як бізун (Замошша, Сен. р.).

АБГАРНУЦЬ, *дзс.*—1) загрести, огрести. Абгарні гаршок жарам (Сянно, Сен. р.); 2) укутать. Абгарні хлапца, а то застудзіцца (Жэрына, Чаш. р.).

АБГАРОДА, *ж.*—ограда. Каля саду няма ніякай абгароды (Прыдзьвіньне, Беш. р.).

АБГАРОДЖАНЫ — огороженный. Гарод абгароджаны аплітнём (Стрэлкі, Беш. р.).

АБГЛЯДАЦЬ, *дзс.* — осматривать. Я абглядаў скаціну (Сьцяпанавічы, Меж. р.).

АБГРЫЗЬЦІ, *дзс.* — обгрызть Заяц абгрыз яблыню (Сыр. Рудня, Меж. р.).

АБДУРЫЦЬ, *дзс.* — обмануть, одурить. Хлопец абдурыў дзяўчыну (Уланавічы, Віц. р.).

АБДУЦЬ, *дзс.*—обмануть, надуть. Ён думаў мяне абдуць, але ні ўдалося (Косы, Віц. р.).

АБЕДАЦЬ, *дзс.*—обедать. Ніхто ня ведаіць, як хто абедаіць (Янавічы, Сур. р.).

АБЕДЗЬВЕ--обе. Абедзьві дзяўчыны пашлі ў гарод (Пятніцкая, Беш. р.).

АБЕІ—обе. Абеі рукі бальны (Лужасна, Куз. р.).

АБЕРУЧ — обеими руками. Вазьміся за работу аберуч! (Патапенкі, Выс. р.).

АБЭЛКА, *ж.*--клевета, наговор. У гэтых казках на яго—адна абэлка (Пустынкі, Сен. р.).

АБЖА, *ж.* — оглобля в сохе. У сахі папсавалася абжа (Ходарава, Куз. р.). Пар. вобжа.

АБЖОРА, *аг.* — обжора. Во абжора—што ні ў сябе прэць (Барок, Аз. р.).

АБЖЫНКІ, *ж.*—конец жатвы. У нас сёньні абжынкі (Нов. Сяло, Беш. р.). Пар. дажынкі.

АБЗА, *ж.*--1) из'ян в обработке дерева. Пад гэбаль папалася жывая смала, дык на дошцы абза палучылась (Чашнікі, Чаш. р.); 2) нижний слой коры дерева. На кожнай цалёўцы ёсьць абза— чаму так чысыціў? (Храпавічы, Куз. р.)

АБЗДАЦЦА, *дзс.* — обдаться. Абздайся сьцідзёнай вадой (Храпавічы, Куз. р.).

АБДЗЕЛАЦЬ, *дзс.* — отделать. Ці скора ты абдзелаеш свой дом? (Мікалаёва, Куз. р.).

АБДЗЕНЬ—за день, в течении дня. Я зьехаў туды абдзень (Карма, Куз. р.). Пар. абудзён.

АБДЗЕЦЬ, *дзс.*—обмануть. Ён яго лоўка абдзеў (Баравыя, Куз. р.)

АБДЗЁРКА, *ж.*—мука полученная из очищенного на мельнице от скорлупы зерна. З абдзёркі хлеб смашнейшы (Марчонкі, Сур. р.).

АБІЗГАЛ, а, *м.*—дурак. Абізгал ты бязмозгі! (Азярэцк, Сен. р.).

АБІЧ, а *м.* - часть цепа: палка, которая бьет по колосьям. Я зьдзелаў новы абіч (Сідоры, Меж. р.). Пар. біцюк.

АБІЧАЙКА, *ж.*—1) деревянное основание, обод решета. Было-б добрае рэшата, каб не паськепалася абічайка (Абрэзкава, Сен. р.). Пар. бячэйка; 2) круглая дырка в верхнем ручном жернове, куда сыплют зерна. Ня сып поўну абічайку (Сянно, Сен. р.). Пар. бічай.

АБКАЛОЦЦА, *дзс.* — исколоть себя чем-либо. Абкалоўся, кладучы снапы (Алексінічы, Сен. р.).

АБКАПВАЦЬ, *дзс.*—окапывать. Абкапалі яблыні (Курашчаны, Сур. р.).

АБКАРЭЦЬ, *дзс.* — засохнуть, покрыться коркою. Абкарэіць міска, а тады дзяры, баба, кіпцюрамі (Красьніца, Чаш. р.).

АБКАРЫЦЬ, *дзс.*—снять кору. Абкарылі ельнік, якей навазілі яшчэ ўчора (Гайдукі, Сур. р.).

АБКАСІЦЬ, *дзс.* — обкосить, скосить. Абкасілі пожню (Кр. Сяло, Беш. р.).

АБКЕШКАЦЦА, *дзс.* — сильно испачкаться. Абкешкаўся, як сьвіньня (Луб'ева, Аз. р.).

АБКЛАДАЦЬ, *дзс.* — обкладывать. Гэтым гноем абкладаць яблыні ня можна (Міхалі, Куз. р.).

АБКОСКІ, *ж.*—конец косьбы. Сягоньні абкоскі (Стралкі, Беш. р.)

АБКРАСЬЦІ, *дзс.* — обокрасть. Пабег бабам казать, што яго абкралі (Астроўна, Віц. р.).

АБКРУЦІЦЦА, *дзс.* — обвернуться. Абкруцілася вяроўка каля плоту (Вядрэнь, Чаш. р.).

АБКУСАЦЬ, *дзс.* — искусать, Коняй абкусалі авадні (Сянно, Сен. р.).

АБЛАВУХІ — вислоухий. Ты дужа аблавухі (Луб'ева, Аз. р.).

АБЛАЕЖЛІВы—разборчивый в еде. Парасёнак дужа аблаежлівы (Сухарукава, Аз. р.).

АБЛАЖЭНЬНЕ, *н.*—осада. Ну, і аблажэньне-ж гэтай крэпасьці тады было! (Балдыкова, Аз. р.).

АБЛАЖЫЦЬ, *дзс.* — 1) обложить. Аблажы яблыні гноем (Каралёва, Выс. р.); 2) побороть, повалить на землю. Мядзьведзь яго і аблажыў (Мамойкі, Беш. р.).

АБЛАДЗІЦЬ, *дзс.* — исправить, починить. Сын абладзіў комін (Труханавічы, Чаш. р.).

АБЛАКАТ, а, *м.* — адвокат. Аблакат быў у судзе (Бабінічы, Віц. р.).

АБЛАКІ, оў, *н.*—облака. Аблакі ідуць—можыць быць дождж (Віраўляны, Гар. р.).

АБЛАМ, а, *м.* — облава. Сягоньні быў аблам на ваўка (Шапурава, Сур. р.).

АВЛАМІЦЦА, *дзс.*--обломиться. Ганак абламіўся (Хмяльнік, Беш. р.).

АБЛАПАЦЬ, *дзс.* — облапить, обнять. Хлапец дзеўку аблапаў (Латыгаль, Сен. р.).

АБЛАЧЫНА, *ж.*—облако. На небе пайшла аблачына (Сялец, Чаш. р.).

АБЛІВАХА, *ж.*—зимний дождь, замерзающий на земле, деревьях и т. п., отчего получается гололедица. Сягоньні на дварэ абліваха (Аськершчына. Беш. р.). Пар. аблой.

АБЛІЗ, а, *м.* — облизывание. Жрэць у сем сярбоў з аблізам (Віраўляны, Гар. р.).

АБЛІПАЦЬ, *дзс.* — приставать, облипать. Чаго ты абліп, як смала? (Застадольле, Сен. р.).

АБЛІТНЯ, *ж.*—блесна. Аблітнёю ловяць рыбу або зімой у пролубі, трасучы вудачку, або летам з чоўна, цягнучы вудачку супроць вады (Вішкавічы, Чаш. р.).

АБЛІЧВАЦЬ, *дзс.* — обсчитывать. Кінь ты аблічваць бабу—няграматная (Пятніцкая, Беш. р.).

АБЛІЧЧА, *н.* — черты лица, лицо. Ці прыгожае ў яго абліччa? (Сукрэмна, Сен. р.). Па абліччу яны пахожы адзін на другога (Міхалі, Куз. р.).

АБЛОГА, *ж.* — запущенная, поросшая травой пахотная земля. Я падымаў сёньня аблогу (Косы, Віц. р.). Трэба аблогу падняць на лён (Русінава, Сен р.).

АБЛОЖЖА, *н.*—окраины луга. Абкасіў аблoжжа (Копцевічы, Чаш. р.).

АБЛОЙ, ю, *м.*—изморозь. Гэткі сёньні аблой! (Лоўжа, Сір. р.). Сягоньні ішоў аблой (Асіпова, Аз. р.). Пар. абліваха.

АБЛУПІЦЬ, *дзс.* — облупить, снять кожу. Здохлую карову нада аблупіць (Запрудзьдзе, Куз. р.).

АБЛЫЖНА — мошеннически, обманом. Ён атрымаў гэту рэч аблыжна (Ст. Беліца, Сен. р.).

АБЛЯПІЦЬ, *дзс.*—оклеить, облепить. Настаўніца дала паперы вокны абляпіць (Халамер'е, Аз. р.).

АБМАЛОТКІ, *ж.* — конец молотьбы. Сёньня ў нас абмалоткі (Пустынкі, Сен. р.).

АБМАНІЦЬ, *дзс.*—обмануть. Ён мяне абманіў (Ст. Сяло, Куз. р.).

АБМАХНУЦЦА, *дзс.*—промахнуться, ошибиться. На етам ён абмахнуўся (Жабяньцяі, Сур. р.).

АБМАЦАЦЬ, *дзс.*—ощупать. Ён абмацаў усё кругом (Пустынкі, Сен. р.).

АБМАШКА, *ж.* — ошибка. У абмашцы надзеў чужую сарочку (Азярэцк, Сен. р.).

АБМЕЖАК, а, *м.* — край (с травяным покровом) возле пашни. На абмежках трава дрэнная (Сьвеча, Беш. р.).

АБМЫЛКА, *ж.*—ошибка. Зрабіў вялікую абмылку, што вашчоўну позна пасеіў (Селядцова, Беш. р.).

АБМЫЛІЦЦА, *дзс.*--ошибиться. Абмыліўся, ды ні туды стаў (Тухінка, Сен. р.).

АБМЯРКОЎВАЦЬ, АБМЯРКАВАЦЬ, *дзс.* — обдумывать, обдумать; обсуждать, обсудить. Гэта дзела трэба добра абмяркоўваць (Лукьянова, Сен. р.). Пакуль абмяргавалі, дык і час прайшоў (Труханавічы, Чаш. р.).

АБНОЧ—в ту же ночь, за ночь. Абноч назад пасьпелі (Каралёва, Выс. р.).

АБО, *зл.*—или. Ну, хлоцы! або начаваць будзем, або пойдзем (Крынкі, Выс. р.).

А БО, *вкл.*—а, боже мой! А бо, я-ж табе ўчора яго аддаў! (Вішкавічы, Чаш. р.).

АБО-Ж, *зл.*—разве. Або-ж ты і ня браў яго? (Асташова, Чаш. р.).

АБОД, а, *м.*—Абады у каткоў крэпкія (Вярхоўе, Беш. р). Пар. вобад.

АБОДВА—оба. Абодва уваліліся ў ваду (Пустынкі, Сен. р.). Абодвы сыны былі на вайне (Пятніцкая, Беш. р.).

АБОІ — оба. У абоі канцы зьбегаў і тутацькі (Лашнёва, Выс. р.).

АБОРА, *ж.*—1) большой скотный сарай. Быдла стаіць у аборы (Пачаевічы, Чаш. р.); 2) веревка в лапте. Удзень аборы ў лапці (Сухарукава, Аз. р.).

АБОРАК, а, *м.* — опаханное кругом место, чаще низинка, с травяным покровом. На аборку папасі коніка (Балдыкова, Аз. р.).

АБОРЫНА, *ж.*—веревочка в лапте. Разьвязалася аборына (Чараўкі, Сен. р.). Пар. абора.

АБОЎДЗІЦЦА, *дзс.* — свыкнуться. Абоўдзіўся троху (Вейна, Сен. р).

АБРАД, у, *м.* — наряд. Я к празьніку сваей дочкі й сыну купіў абряды (Кабішча, Куз. р.).

АБРАЖАЦЬ, *дзс.*—оскорблять, обижать. Ты усім даволен—нечага бога абражаць (Хацімшчына, Куз. р).

АБРАЗ, а, *м.*—икона. У куце вісяць абразы (Рыбчына, Сір. р.). Палажы кніжку за абраз (Бабінічы, Віц. р.).

АБРАЗІЦЦА, *дзс.*--оскорбиться, рассердиться. Абразіўся на нас (Доўгае, Беш р.).

АБРАЗОВІК, а. *м.* – вышитое полотенце, висящее на иконах. Павесь заўтра новы абразовік на абразы! (Цяпіна, Чаш. р.). Пар. абразьнік.

АБРАЗЬНІК, а, *м.* — вышитое полотенце, висящее на иконах. Зьмяні абразьнік, бо ужо брудны (Пушкары, Сен р.). Пар. абразовік.

АБРАДЗЕНЬ, АБРЫДЗЕНЬ, я, *м.*—густая сетка для ловли рыбы. Яго абрадзень парваўся (Мазалава, Куз. р.). Дай мне свайго абрыдня схадзіць у рыбу (Астроўна, Віц. р.) Пар. браднік.

АБРАДЗІЦЦА, *дзс.* — 1) нарядиться. Абрадзілася ў новы сыян (Кабішча, Куз. р) 2) родить. Ганна ўчорах абрадзілася (Марцінкава, Куз. р.)

АБРАКАЦЦА, *дзс.*--давать обет. Абрікла штогод насіць яе к Пяцінкі. Абріклася схадзіць у Жарабычы (Рыбчына, Сір. р.).

АБРАЦЬ, *дзс.* — избрать, выбрать. Старшынёю Міколу абралі (Расна, Сен. р.). Пар. абабраць

АБРОБІЦЬ, *дзс.*--1) обработать. Зямлю раней нада абробіць (Выгары, Куз. р.); 2) испачкать. Абробіў штаны (Сташча, Чаш. р.).

АБРОЦЬ, *ж.* — вид уздечки; чаще веревочная. Купіў каня, ды без аброці (Касачы, Лёз. р.).

АБРУЗГЛЫ — обрюзгший. У яго ад водкі абрузглая морда (Камлі, Віц. р.)

АБРУС, а, *м* --скатерть. Накрый стол абрусікам (Замасточча, Сір. р.).

АБРУЧ, а, *м.* 1) обруч. Абручы лопнулі ў вадзянцы (Косы, Віц. р.); 2) кольцо. Дрэнныя абручы ў гэтым ланцугу (Заронава, Куз. р.).

АБРЫДЗЕЦЬ, *дзс.*--опротиветь. З таго вечара ён мне і абрыдзіў (Рыбчына, Сір. р.).

АБРЫДЛЫ — противный. Ён дужа абрыдлы (Бешанкавічы, Беш. р).

АБРЫСЬ, *вкл.* — брысь—оклик на кота. Абрысь, каб ты здох! (Сукрэмна, Сен. р.).

АБРЫЎ, а, *м.*— обрыв. Не звалісь з абрыва ў рэчку! (Жабяньцяі, Сур. р.).

АБСАДА, *ж.*— оконные и дверные косяки· Хату паставіў, алі яшчэ нада абсада (Пятніцкая, Беш. р.).

АБСАДЗІЦЬ, *дзс.* — поставить оконные и дверные косяки. Прыдзі абсадзіць у маёй хаце вокны і дзьверы (Азярэцк, Сен. р.).

АБСАЦ, а, *м.*--каблук. К лапцю абсац не прыладзіш (Оўсішча, Сен. р.). Пар. абцас.

АБСЕЧ, *дзс.*—обрубить. Нада абсеч суччa на етам дзераве (Лужасна, Куз. р.).

АБСМАКАВАНЫ — излюбленный по вкусу. Груца—мая ежа абсмакаваная (Высачаны, Выс. р.).

АБСМАЛЕНЫ — обгорелый. Стаіць бычок—абсмалены бачок (заслонка) (Сьвяча, Беш. р.).

АБСМАЛІЦЬ *дзс.* — обжечь шерсть, щетину на животном. Кабана хутка абсмалілі (Кашчава, Беш. р).

АБСТАЛЯВАНЬНЕ, *н.*—оборудование. Абсталяваньне новай хаты дорага абойдзецца (Цяпіна, Чаш. р.).

АБСТАЛЯВАЦЬ, *дзс.*— оборудовать. Мы ўжо абсталявалі хату на хутары (Калышкі, Лёз. р.).

АБСТАЯЦЬ, АБСТОІЦЬ, *дзс.*— защитить, отстоять. Чуць абстоілі яго тамака ад бяды (Горбава, Лёз. р.).

АБСТРАКІВІЦЬ, *дзс.*—обжечь крапивой. Абстраківіла ўсі рукі, пакуль назьбірала сьвіньням (Рыбчына Сір. р.).

АБСУРЫЦЦА, *дзс.*--ошпариться. Ён абсурыўся варам (Пустынкі, Сен. р.).

АБСЫПКА, *ж.*—мука, которою посыпают корм животным. Зьмялі на абсыпку парасятам (Адаменкі, Лёз. р.).

АБСЯДАЦЬ, АБСЕСЬЦІ, *дзс.*— окружать, окружить в нападении. Як абселі мяне сабакі ў Крынках—чуць вырваўся (Крынкі, Выс. р.).

АБТАЎКАЦЬ, *дзс.* — очищать от скорлупы в ступе. Мама абтаўкаець авёс у ступе (Гайдукі, Сур. р.).

АБТЫНКАВАНЫ — оштукатуренный. Хата яшчэ ня абтанкавана (Кузьміно, Сен. р.).

АБТЫНКАВАЦЬ, *дзс.* — оштукатурить. Прыдзецца абтынкаваць дом на хутары (Лужасна, Куз. р.).

АБУВАЦЦА, *дзс.*—обуваться. Трэба хутка абувацца (Сянно, Сен. р.).

АБУЗА, *ж.*—1) обуза. Нашто мне гэткая абуза: купі, прадай, —апяць купі (Пятніцкая, Беш. р.); 2) проказа, шалость. Ад іх

абузы нацерпішся (Астроўна, Віц. р.).

АБУЗНЫ—1) неприятный, неприличный. Абузная іх гаворка (Сянно, Сен. р.); 2) озорный. Ад іх абузнага сына не схаваецца дзяўчына (Глебаўск, Сен. р.).

АБУЗЬНІК, а, *м.* — озорник. Гані ў шыю гэтых абузьнікаў (Доўжа, Куз. р.).

АБУЗЬНІЧАЦЬ, *дзс.*—озорничать. Абузьнічыць яны могуць (Высачаны, Выс. р.).

АБУДЗЁН—в тот же день. Із горада вярнуўся абудзён (Хацімшчына, Куз. р).

АБУРЭНЬНЕ, *н.*—возмущение, восстание. Сяляне зрабілі абурэньне (Труханавічы, Чаш. р.).

АБУРЫЦЦА, *дзс.*—обрушиться, обвалиться Наша павець абурылася (Оўсішча, Сен. р.).

АБУСОКА, *ж.* — окружение после выслеживания. На ваўкоў абусоку зрабілі добра (Хабаты, Куз. р.).

АБУТАК, а, *м*, АБУТКА, *ж*, АБУЎКА, *ж.*—обувь. Няма ў яго абуткі (Зямковічы, Сен. р.). Хоць абуўкі накупілі (Лятоўшчына, Куз. р.). Абутак дораг стаў (Лужасна, Куз. р.).

АБУХ, а, *м.*—обух. Стукнуў абухам, аж адгалосьсе пашло (Кабішча, Куз. р.).

АБУЦЬ, *дзс.*—1) обуть, надеть обувь. Ганна абула новыя чаравікі (Лучоса, Віц. р.); 2) обмануть. Абулі мяне ў лапці з гэтым канём (Доўжа, Куз. р.).

АБХІНАЦЦА, *дзс.*—укутываться. Абхініся сьціпненька хустачкай (Кузьміно, Сен. р.).

АБХОД, у, *м.* 1) обхождение кругом. Сідар у абход пусьціўся (Сянно, Сен. р.); 2) участок леса, который поручен данному леснику. У Янкавым абходзе бярэзіну ўкралі (Лятоўшчына, Куз. р.).

АБХОДКА, *ж.* — первоочередные надобности, оборот. Няма капейкі на абходку, хоць лажыся (Б. Летцы, Куз. р.).

АБХОДЗІЦЦА, *дзс.*—1) обращаться. Кінь ружжо, а то ты з ім ня ўмееш абходзіцца (Азярэцк, Сен. р.); 2) обходиться. Без цябе там абойдуцца (Кляшчыно, Беш. р.).

АБХОДЗІЦЬ, *дзс.* — обходить. Абходзь нядобрых людзей (Стар. Сяло, Куз. р.).

АБЦАС, а, *м.*—каблук, сапожная подкова. У башмакох высокія абцасы (Мамойкі, Беш. р.). Пар. абсац.

АБЦЕРЦІ, *дзс.*—обтереть, вытереть. Бацька абцёр вусы (Высачаны, Выс. р.).

АБЦЕРЦІСЯ, *дзс.*—вытереться. Ён абцёрся рукавом (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АБЦУБАЦЦА, *дзс.*—замочить в грязи низ одежды. Ішла па гразі і дужа абцубалася (Слабада, Чаш. р.).

АБЦУГІ, *ж.*—клещи, щипцы. Выцягні гвозд, ды палажы абцугі на места (Ісачкава, Аз. р.).

АБЦЯГНУЦЬ, *дзс.* — 1) обтянуть, обвести. Увесь сад абцягнулі дротам (Дабрамысьль, Лёз. р.); 2) одернуть одежду. Абцягні сарочку (Лятоўшчына, Куз. р.).

АБЦЯЖАРАНЫ — обремененный. Янка быў абцяжараны вялікаю сям'ёю, а цяпер—адзін, як кол (Падрэзы, Чаш. р.).

АБЦЯСАЦЬ, *дзс.* - отесать. Абцяшы мне гэта бірвяно (Курашчаны, Сур. р.).

АБЧЫСЬЦІЦЬ, *дзс.*—очистить. Трэба абчысьціць бульбу (Шарыпіна, Беш. р.).

АБШАЛЯВАЦЬ, *дзс.*—обшить досками стены снаружи. Абшалюю хату, дык яна сто гадоў прастаіць (Лёзна, Лёз. р.).

АБШАР, у, *м.*—пространство, территория. На етакім абшары жыць можна (Сукрэмна, Сен. р.).

АБШАРПАНЫ — оборванный. Даўно ўжо ён ходзіць абшарпаны (Янавічы, Сур. р.).

АБШАРПАЦЦА, *дзс* — обноситься, оборваться. Я зусім абшарпаўся — нечага адзець (Пустынкі, Сен. р.).

АБШАРЫЦЬ, *дзс.*—обыскать. Увізьдзе абшарыў, але ні знашоў (Стрэлкі, Беш. р.).

АБШАСТАЦЬ, *дзс.*-обворовать, очистить. У гэту ноч зладзеі абшасталі клець (Прудок, Віц. р.).

АБШАТРАВАЦЬ, *дзс.* — очистить зерна от скорлупы на мельніце. Абшатруем ячменю на крупы (Лятоўшчына, Куз. р.).

АБШМАРАВАЦЬ, *дзс.* — испачкать, обмазать. Абшмараваў цела дзёгцем, дык і прапала ўся хвароба (Лятоўшчына, Куз. р.).

АБШМУЛЯЦЬ, *дзс.* — стереть кожу до садна. Вожкі кладзі на гужы, каб лапаткі каню не абшмуляць (Карма, Куз. р.).

АБШНЫПАРЫЦЬ, *дзс.* — обыскать, осмотреть. Усю пуню абшныпарыў і знашоў ткі апарат (Карма, Куз. р.).

АБШУКАЦЬ, *дзс.* — обыскать. Прыдзецца абшукаць усіх, хто ёсьць—мо і знайдзем (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АБ'ЕЖЧЫК, а, *м.*—об'ездчик. Скора к нам пріедзіць абуешчык і атаб'ець лес (Баравыя, Віц. р.).

АБЫ, *зл.*—лишь бы. Мне абы толькі давалі грошы (Доўжа, Куз. р.).

АБЫБ, *зл.*—лишь бы, только бы. Ведаем, абыб злавіць яго, дык дадзём (Карма, Куз. р.).

АБЫДЗЕ — где-либо, в любом месте. Кінь абыдзе—я сам пастаўлю (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АБЫДЗЕННЫ — ежедневный. Гэта абыдзенная работа. (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АБЫЙЦІ, *дзс.* — 1) обойти. Абыйшлі кругом сяла і ні знашлі сьлядоў (Карма, Куз. р.); 2) исходить. Абыйшлі увесь лес, а кароў няма (Дабрамысьль, Лёз. р.); 3) обмануть, обойти. Ён мяне абыйшоў з сенам (Стрэлкі, Беш. р.).

АБЫ-КАЛІ — в любое время, когда-нибудь. Заходзь абы-калі і зробім (Азярэцк, Сен. р.).

АБЫКЛЫ—обыкновенный. Гэта ў яго абыклы парадак—тое тут, а тое там (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АБЫ-КУДЫ—куда нибудь, в любое место. Цяпер ідзі абыкуды, абы да вячэры дома быў (Азярэцк, Сен. р.).

АБЫНОЧНЫ—еженочный. Абыночная бяда—нехта каня мучыць (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АБЫ-ХТО—лишь бы кто, кто угодно. Гэта можа зробіць абыхто (Пустынкі, Сен. р.).

АБЫ-ШТО—лишь бы что, что угодно. Яна кажа абы-што (Пушкары, Сен. р.).

АБЫ-ЯК—лишь бы как, как угодно. Абы-як сышло і ладна (Навікі, Віц. р.).

АБЫ-ЯКІ—лишь бы какой, какой угодно. Бяры абы-які тапор ды бяжы скарэй (Высачаны, Выс. р.).

АБЫЧАЙЛІВЫ — с норовом. Прадалі каня з-за таго, што ён дужа абычайлівы (Цясалы, Аз. р.).

АБЯЗУРНІК, а *м.* — шалун, озорник. Андрэй бальшэй абязурнік (Сянно, Сен. р.).

АБЯЗУРНЫ — озорный. Дужа абязурны Ахрэмка—ні прайіці вуліцу (Сухарукава, Аз. р.).

АБЯРНУЦЬ, *дзс.* — повалить, опрокинуть. Блохі байню абярнулі (сьвіньня з парасятамі). (Кошчава, Беш. р.).

АБЯРНУЦЦА, *дзс.*—1) повернуться. Абярніся назад ды паглядзі (Карма, Куз. р.); 2) опрокинуться. Гарлач абярнуўся і малако вылілася (Марцінкава, Куз. р.).

АБЯСЬПЕЧЫЦЬ, *дзс.*—лишить всего, оставить на бобах. Во абесьпечылі баньдзіты Ягора (Саўчонкі, Гар. р.).

АБЯЦАНКА *ж.*, АБЯЦАНЬНЕ, *н.*--обещание. Даў абяцанку быць, а няма (Сукрэмна, Сен. р.). Гэткае абяцэньне! (Гарадок, Гар. р.).

АБЯЦАЦЬ, АБЯСЬЦІЦЬ, *дзс.*—обещать. Не нада было абяцаць, калі ні бярэш (Селядцова, Беш. р.). Абясьціў пазычыць 100 р. на карову, ды ні дае (Гарадок, Гар. р.).

АВАДЗЕНЬ, я, *м.* — овод. Hypoderma lineatum Villers і інш. Авадзень меня укусіў (Ісачкава, Аз. р.). Пар. вадзень.

АВАНТУРА, *ж.* — авантюра. Увязаўся ў авантуру з гэтымі жулікамі (Лёзна, Лёз. р.).

АВАНТУРНІК, а *м.*—авантюрист. Зловяць яго — бальшэй авантурнік (Дубнікі, Сен. р.).

АВЕЧКА, *ж.*—овца. Ovis aries. Ганіце авечку ў поля (Чарніца, Лёз. р.).

АВЕЧНІК, а, у, *м.* — овечий хлев. Загані авечак у авечнік на нач (Калышкі, Лёз. р.).

АВЁС, а, у, *м.*—овес. Avena sativa L. Авёс змалолі на бліны (Рудня, Аз. р.).

АВІН, у, *м.*—овин. Снапы павазілі ў авін (Загор'е, Сен. р.).

АВО, АВО-Ж, АВОСЬ-ЖА, *вкл.*—вот, вот-же. Аво, і ён (Лятоўшчына, Куз. р.). Аво-ж і ня буду прасіцца (Сянно, Сен. р.). Авось-жа гэтага ня будзе (Дубнікі, Сен. р.).

АВОЙ, *вкл.*— ах. Авой, як харашо! (Бабінічы, Віц. р.). Авой... авой... авой, што ета з ім случылася? (Міхалі, Куз. р.).

АВОХЦІ МНЕ, *вкл.*—ах, восклицание при горе. Авохці мне, як цяжка! (Бабінічы, Віц. р.).

АГА, *вкл.*—1) да, утверждение. Ці пойдзем заўтры на кірмаш?—Ага! (Навікі, Віц. р.); 2) ну вот, злорадство. Ага, я-ж табе казаў! (Мікалаёва, Куз. р.).

АГАЗНЫ, АГАЗЬЛІВЫ, — надоедливый, озорный. Тваі рукі агазныя (Ульянавічы, Сен. р.). Як муха агазьлівы! (Чашнікі, Чаш. р.).

АГАЗЬЗЮ — нахально, нагло. Агазьзю ў вочы як кініцца! (Доўгае, Беш. р.).

АГАЛІЦЬ, *дзс.*—1) обнажить. Агаліла хлопца ды ў воду (Лятоўшчына, Куз. р.); 2) побрить. Агалілі цябе дрэнна (Дабрамысьль, Лёз. р.). Пар. абгаліць.

АГАНІЦЬ, *дзс.*—охулить, осудить. Трэба-ж было яго так аганіць! (Дубнікі, Сен. р.).

АГАНОТАК, а, *м.*—полено, из которого колют лучину. Падай мне аганотак, буду лучыну ськяпаць (Пяцігарск, Беш. р.).

АГАРАК, а, *м.*--огарок. Выкінь агарак, а то ён толькі дыміць (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АГАРНУЦЬ, *дзс.*—огрести кругом. Агарні кучу аўса (Труханавічы, Чаш. р.).

АГАРОД, у, *м.*—огород. Мама пашла ў агарод (Барсукі, Аз. р.). Пар. гарод.

АГАРОДНІНА, *ж.* — овощи. Такая жара—агародніна пагарэла (Мазалава, Куз. р.).

АГА-ТУ-ГА, *вкл.*—ату. Як крыкнуў на вуўка: «ага-ту-га», дык ён драла (Касачы, Лёз. р.).

АГАЧ, у, *м.*—дрова. Нашы вазілі ў горад агач прадаваць (Вяжышча, Беш. р.).

АГАШАЦЬКІ, *вкл.* — да. Агашацькі, і я пайду (Крыльцова, Сен. р.).

АГІБА, *ж.* — вязкое топкое место на болоте, где можно провалиться. Агіба цябе бяры! (Вішкавічы, Чаш. р.).

АГІДЛЫ — противный, гадкий. Які ты мурзаты, агідлы! (Бешанкавічы, Беш. р.).

АГЛАБІЛІНА, АГЛОБЛЯ, *ж.*—оглоблина. Ці прыладзіў ты к калёсам аглоблю? (Мар'янава, Сен. р.). Аглабіліну зламаў, дык калёсы кінуў (Кабішча, Куз. р.).

АГЛОБЛІ, *ж.*—оглоблі. Высек сабе ў лесі новыі аглоблі (Лужасна, Куз. р.).

АГЛУМІЦЦА, *дзс.* — сбиться с толку, одуреть. Я прама аглуміўся. (Стралкі, Беш. р.).

АГЛУМІЦЬ, *дзс.*—одурить. Такім шумам можна галаву аглуміць. (Пятніцкая, Беш. р.).

АГЛЯД, у, *м.*—осмотр. Паехаў на агляд зямлі (Мянюцева, Сен. р.).

АГЛЯДАЦЦА, АГЛЕДЗІЦЦА, *дзс.* — осматриваться, осмотреться. Ну дык ты-ж агледзься! (Чараўкі, Сен. р.).

АГЛЯДАЦЬ, *дзс.*—осматривать. Бацька ў пуні—пашоў сена аглядаць. (Пятніцкая, Беш р.).

АГЛЯДЗІНЫ, *ж.* — смотрины. У Насьці ўчора былі сваты, а ў васкресеньне яе бацька паедзіць на аглядзіны. (Суднікі, Куз. р.).

АГНІВО, *н.*—кусочек стали, которым высекают огонь из кремня. Дай мне агніво высеч агню. (Чараўкі, Сен. р.).

АГОЛЕНЫ—обритый. Ходзіць з аголенаю галавою, як гарбузом. (Астроўна, Віц. р.).

АГОНЬ, ю, я, *м.* — 1) огонь. Агонь пылае ў печы. (Раіны, Аз. р.); 2) костер. Мы ў полі расклалі вялікі агонь (Асінаўка, Выс. р.).

АГОЎТАЦЦА, *дзс.*—освоиться, приспособиться. Зразу яму пакazалася дзіка, а пôслі агоўтаўся, і нічога. (Сьвярдлы, Беш. р.).

АГРАБАЦЬ, *дзс.*—1) огребывать. Аграбі копы (Дубнікі Сен. р.); 2) сгребать в мешок муку на мельніце из-под жерновов. Маё меліцца—іду аграбаць (Лужасна, Куз. р.).

АГРАБІЛІНА, *ж.* - рукоятка у у грабель. Манька атсекла аграбіліну, толькі дужа яна таўстая і сукаватая (Рудня, Аз. р.).

АГРАБЛІ, *ж.*—грабли. Трэба зрабіць новыі аграблі (Шпунты, Куз. р.).

АГРАБЛЯЦЬ, *дзс.* — грабиць. Паны езьдзяць па дзярэўням аграбляюць мужыкоў (Сукрэмна, Сен. р.).

АГРАМАДНЫ—огромный. Бык аграмадны быў. (Чараўкі, Сен. р.).

АГРАМОН, а, *м.* — агроном. Я лучча аграмона панімаю. (Мазалава, Куз. р.).

АГРЭСТ, а, у, *м.*—крыжовник. Ribes Grossularia L. Як у вас многа агрэсту у саду! (Прусаўкі, Аз. р.). У нас няма агрэста. (Луб'ева, Аз. р.). Сёлета многа агресту. (Альгова, Віц. р.).

АГРОМНІСТЫ — огромный, большой. Язэп—агромністы чалавек. (Дзямідавічы, Чаш. р.).

АГРЫСЬНІК, у, *зб.*—кустарник крыжовника. Абкалоўся на агрысьнік (Доўжа, Куз. р.).

АГУ, *вкл*,—да, утверждение. Пойдзем да дому?—Агу, братка ты мой! (Лужасна, Куз. р.).

АГУЛАМ—1) сообща, вместе. Агулам хату ўзбудавалі. (Мішкава, Куз. р.); 2) оптом, гуртом. Агулам гусей прадавапь выгадней (Пустынкі, Сен. р.).

АГУЛЬНА — сообща. Агульна узяліся зрабіць мост (Навікі, Віц. р.).

АГУЛЬНЫ — общий, совместный. У нас агульная асець (Зыскі, Беш. р.).

АГУРЭЦЬ, *дзс.* — облениться. Так агурэў я, што і есьці лянюся. (Ходцы, Сен. р.).

АГУРОК, а, *м.*--огурец Cucumis sativus L. У нас сёлята будзе шмат агуркоў. (Мігава, Куз. р.).

АД, *пры.*—от. Ад чаго табе стала: ці ад круп ці ад сала. (Ст. Беліца, Сен. р.).

АДАДРАЦЬ, *дзс.*--1) отодраць. Вот аддзёр, так аддзёр дождж! (Вейна, Сен. р.). 2) оторвать. Аддзяры клямку ды лезь у хату. (Селішча, Гар. р.).

АДАРВАЦЦА, *дзс.*—оторваться. Курак атарваўся ў лапця. (Альшанікі, Беш. р.).

АДАРОБКА, *ж.*—трубка из липовой коры для наматывания ниток для сушки. Калі ты мне зробіш адаробку—матаць ніткі нада? (Спаская, Сір. р.).

АДАСЛАЦЬ, *дзс.* — отослать. Я ж адаслала табе твой гарлач! (Доўжа, Куз. р.).

АДБАЎЛЯЦЬ, *дзс.*—отбавлять, уменьшать. Даволі табе адбаўляць—ужо і так мала. (Касачы, Лёз. р.).

АДБІРАЦЬ, *дзс.*—1) отбирать. Будзем адбіраць лепшы акалот на кулі (Дабрамысьль, Лёз. р.); 2) отнимать. Адбяры ў яго пугу! (Дражна, Куз. р.)

АДБОЙ, ю *м.*—отбой. Адбою няма ад гэтых абязурнікаў. (Княжыца, Куз. р.).

АДБРАХАЦЦА, *дзс.*—дать отпор в споре с кем либо. А ўсёткі ён сумеў адбрахацца (Вейна, Сен. р.).

АДБРАХАЦЬ, *дзс.*—выругать в ответ на ругню. Адбрашы за мяне ёй. (Княжыца, Куз. р.).

АДБУКСАВАЦЬ, *дзс.*—побить. Адбуксую табе ахалкам (Доўгае, Беш. р.).

АДБЫЦЦА, *дзс.*—1) побывать. Усе адбыліся у нас. (Доўгае, Беш. р.); 2) состояться. Усе вясельлі адбыліся. (Альшанікі, Беш. р.).

АДБЫЦЬ, *дзс.*—1) отбыть. Адбыў я (Шыпы, Сен. р.); 2) отделаться. Спасібам не адбудзеш—дзень жаць будзеш (Запрудзьдзе, Сен. р).

АДВАГА, *ж.*—отвага, решимость. Адвага ляпей (Кляшчыно, Беш. р.).

АДВАЖНЫ,—отважный, смелый. Адважны ты хлопец (Кузьміно, Сен. р.).

АДВАЖЫЦЦА, *дзс.*—решиться, осмелиться. Я так і не адважылася прасіць. (Оўсішча, Сен. р.).

АДВАЛЬЧЫК, а, *м.*—сани со спинкой. У ватвальчыку куды лепей ехаць, як у простых санках. (Ходцы, Сен. р.).

АДВЕДКІ, *ж.*—проведывание, посещение. Пайду ў атветкі к пляменьніцы. (Мясаеды, Беш. р.).

АДВЕДЫВАЦЬ, АДВЕДАЦЬ, *дзс.* — навещать, навестить. Пайду адведаць пляменьніцу (Красьніца, Чаш. р.).

АДВОНА—1) не круто. Я праду воўну атвона (Канавалава, Куз. р.); 2) полого. Цёця! гляньце, як дошку атвона паставілі! (Канавалава, Куз. р.).

АДВОНАВАТЫ—не крутой. Ві вяроўку атвонавацей! (Сухарукава, Аз. р.). Тамака будзе атвонаваты спуск. (Лучоса, Віц. р.).

АДВОНЫ — пологий. Па атвонаму берегу мы падайшлі к реке. (Чарніца, Лёз. р.).

АДВЯЧОРАК, у, *м.* АДВЯЧЭР‘Е, *н.*—время от полудня до вечера Пойдзем касіць, адвечарак яшчэ вялік. (Хацімшчына, Куз. р.). Атвячоркам быў дождж. (Прудок, Віц. р.). Усё атвячэр‘е араў. (Чарніцы, Лёз. р.).

АДГАЛОСАК, у, *м.* АДГАЛОСЬСЕ, *н.*—отзвук, эхо. Па лясу пашоў адгалосак. (Ульянавічы, Сен. р.). Як даў, аж адгалосьсе пашло (Азярэцк, Сен. р.)

АДГАНЯЦЬ, *дзс.* — отгонять. Адгані ты сьвіньней ад хаты. (Пітрашы, Сен. р.).

АДГАРАДЗІЦЬ, *дзс.*—отгородить. Катух адгарадзілі дзеля бульбы. (Зямковічы, Сен. р.).

АДГАРНУЦЬ, *дзс.* — отгрести, отодвинуть. Трэба адгарнуць насеньне, а то вадой падмочыць. (Бабінавічы, Выс. р.).

АДГЭТУЛЬ—отсюда. Адгэтуль мы пойдзем лёгка. (Капланы, Сен. р.).

АДДАВАЦЬ, АДДАЦЬ, *дзс.* — отдавать, отдать. Алё усёдкі аддаў мне тую хату (Чараўкі, Сен. р.). Гэта стрэльба аддае (Высачаны, Выс. р.).

АДДАЛЯЦЦА, АДДАЛІЦЦА, *дзс.* —отдаляться, отдалиться. Ён ужо далёка аддаліўся, як мы схапіліся (Амільянова, Лёз. р.).

АД ДУШЫ—искренне, от всего сердца. Да гаварыла ж ты—да ад душы (Пушкары, Сен. р.).

АДЖЫМАЦЬ, *дзс.* — стирать, отжимать. Я буду аджымаць плацьце. (Мамойкі, Беш. р.).

АДЗАБАЛЬ, АДЗАБЫЛІ, АДЗАЛЬ—в самом деле, взаправду, действительно. Адзабаль кажу, што ні пайду. (Рыбчына, Сір. р.). Адзабыль, Міхась пашоў. (Міхалі, Куз. р.). Адзабылі я здурэла! (Канавалава, Куз. р.). Адзаль ты кажаш? (Шпакі, Куз. р.). Адздаль так? (Дражна, Куз. р.).

АДЗАЛЕЦЬ, *дзс.*—отмерзнуть, пропасть. Аддзалела расада. (Бікава, Сен. р.).

АДДЗЯЛЯЦЬ, АДДЗЯЛІЦЬ, *дзс.* —отделять, отделить. Во чым аддзяліў пасынка (Лёзна, Лёз. р.).

АДКАЗ, у, *м.*—1) ответ. Мы напісалі, ждзём, калі прыдзець адказ. (Пятніцкая, Беш. р.); 2) отказ. Езьдіў у сваты, алі палучыў атказ (Ульянавічы, Сен. р.).

АДКАЗАЦЬ, АДКАЗВАЦЬ, *дзс.* —1) ответить, отвечать. Калі у цібе пытаюць, дык нада атказываць (Мазалава, Куз. р.); 2) завещать. Бацька адказаў мне надзел зямлі (Пустынкі, Сен р.).

АДКАРАСКАЦЦА, *дзс.*—отвязаться, отойти. Чаго прывязаўся, адкараскайся! (Мікалаёва, Куз. р.).

АДКАРХНУЦЦА, *дзс.*—отхаркнуться. Досіць табе кашляць, адкархніся! (Шыркі, Куз. р.).

АДКАСАЦЬ, *дзс.* — отвернуть, напр. засученные рукава. Адкасай каўнерь, каб за шыю ня ліло. (Сухарукава, Аз. р.). Аткасай рукавы (Ульянавічы, Сен. р.).

АДКАСАЦЦА, *дзс.* — 1) отвязаться, избавиться. Адкасьніся ты пад мяне (Асіпова, Аз. р.); 2) отвернуться, напр. засученным

рукавам. Рукавы адкасаліся і вэдзгаюцца (Лужасна, Куз. р.).

АДКАСІЦЬ, *дзс.*—скосить. Ён нам дазволіў адкасіць воз сена. (Азярэцк, Сен. р.).

АДКЕЛЕ—откуда. Адкеле ты ідзеш? (Марцінкава, Куз. р.).

АДКІНУЦЬ, *дзс.* — отбросить. Аткінь етат камень ў старану (Баравыя, Сен. р.).

АДКЛАДАЦЬ, АДКЛАСЬЦІ, *дзс.* — откладывать, отложить. Адкладай яму гэтых шчук (Альшанікі, Беш. р.). Трэба адкласьці на сёньня твае шытво (Доўжа, Куз. р.).

АДКРЫЦЬ, *дзс.* — открыть. Адкрый бабкі—хай сохнуць (Селішча, Гар. р.).

АДКУЛЬ—откуда. Адкуль ты прышоў? (Запрудзьдзе, Куз. р.). Аткуль ён прыехаў? (Прыстоі, Чаш. р.).

АДКУШАЦЬ, *дзс.*—откушать, поесть. Адкушайце з намі (Пушкары, Сен. р.).

АДЛАЖЫЦЬ, *дзс.* — 1) отложить. Трэба адлажыць гэту язду (Касачы, Лёз. р.); 2) открыть. Атлож вакно (Прусаўкі, Аз. р.).

АДЛАМІЦЬ, *дзс.* — отломать. Атламі мне скорачку хлеба (Баравыя, Куз. р.).

АДЛЕГА, АДЛІГА, *ж.*—оттепель. Сёньня адлега (Казаноўка, Чаш. р.). Неба хмарна, будзе адліга (Лук'янава, Сен. р.).

АДЛЕГЛАСЬЦЬ, *ж.*—расстояние, отдаленность. Нівялікая і адлегласьць да яго (Амільлянова, Лёз. р.).

АДЛЕГЧЫ, *дзс.* — отлечь, отпустить. Яму на сэрцы атлягло (Капланы, Сен. р).

АДЛЕЗЬЦІ, *дзс.*--отлезть, отойти. Атлезь, дурак, не люблю! (Запрудзьдзе, Сен. р.).

АДЛЕЎНІК, а, *м.*- глинянный горшок. Дзеці панясьлі на поля атлеўнік малака (Оўсішча. Сен р.)

АДЛІЎ, а, *м.*—1) крыло в плуге, отвал. Зьзделай мне адліў у плугу (Бешанковічы, Беш. р.); 2) большая ложка. Кладзі атліў (Берашоўцы, Беш. р.).

АДЛІЎНІЧАК, а, *м.* — глиняный горшочек. Налі вады ў атліўнічак (Капланы, Сен. р.). Пар. адлеўнік.

АДЛУПІЦЬ, *дзс.* — побить. Яе за плёткі хацелі адлупіць (Сянно, Сен. р.).

АДЛУПСАВАЦЬ, *дзс.*—побить, высечь. Я ей атлупсую гетай аборанай (Чараўкі, Сен. р.).

АДЛЯКА—тупым углом. Атляка каса насаджана (Сухарукава, Аз. р.).

АДМАХАЦЬ, *дзс.* — отмахать, пройти. Я сёньні атмахаў дваццаць вёрст (Вейна, Сен. р.).

АДМЕНА, *ж.*—перемена. Павінна нейкая адмена наступіць (Аксяньці, Чаш. р.).

АДМОВІЦЬ, *дзс.*—1) отказать. Мы яму адмовілі (Храпавічы, Куз. р.); 2) отговорить. Адмовілі у мяне дзяўчыну яшчэ зімой (Жэрына, Чаш. р.); 3) отбить. Служыў бацютка добра, ды адмовілі людзі да сябе (Селішча, Гар. р.).

АДМОКНУЦЬ, *дзс.* — вымокнуть. Адмок мой авёс сёлета (Азярышча, Аз. р.). Пар. адмякнуць.

АДМЫКАЦЬ, *дзс.* — отмыкать. Ні адмыкай дзьверы, пакуль што (Цяпіна, Чаш. р.).

АДМЫЦЬ, *дзс.*—отмыть. Гэты мост можна адмыць адно лугам (Княжыца, Куз. р.).

АДМЯКНУЦЬ, *дзс.*—1) вымокнуть. Адмякла бульба ў Карчагах, ня будзе (Амільлянова, Лёз. р.).

2) отсыреть. Адмякла збожжа (Лятоўшчына, Куз. р.).

АДНАВОКІ—одноглазый. У яго аднавокі конь (Пустынкі, Сен. р.).

АДНАК—однако. Аднак, мая праўда (Доўжа, Куз. р.).

АДНАКАВА—одинаково. Яму ўсё аднакава (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АДНАКОЛІЦА, *ж.*—одной материи юбка и кофта. Аднаколіцу пашылі Ганьне (Запрудзьдзе, Сен. р.).

АДНАКОЛЫ — одинаковый. Хусткі аднаколыя (Ульлянавічы, Сен. р.).

АДНАКОНЧЫ — обязательно. Аднакончы ты заўтра прідзі к нам (Кабішча, Куз. р.).

АДНАСТАЙНЫ — однообразный, подобный. У нас пара аднастайных каней. Усе дні гэтыя аднастайныя нейкія (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АДНАЧАСНА — одновременно. Адначасна загарэлася і пошта (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АДНІМАНЬНЕ, *н.*—вычитание. Ні даюцца яму там задачы на адніманьне (Балдыкова, Аз. р.).

АДНІМКА, *ж.*—тряпка, которой берут горшки. Вазьмі атнімку і састаў чугун на пол (Сьвеча, Беш.р.).

АДНО—только, лишь. Гэты мост можна адмыць адно лугам (Княжыца, Куз. р.).

АДНОСІЦЦА, *дзс.*—относиться. Ён адносіўся добра да нас (Доўжа, Куз. р.).

АДНОСЬНІК, а, *м.*—отношение, оффициальная бумага. Нічога я ў гэтым адносьніку не разьберу (Беліцца, Сен. р.).

АДОНКІ, *м.*—подонки. Адонкі прадае за такую цану (Высачаны Выс. р.).

АДПАВЕДНЫ — соответственный. Адпаведную шрубу дастань (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АДПАРЫЦЬ, *дзс.* — отпарить, сварить. Трэба адпарыць бульбу (Пітрашы, Сен. р.).

АДПАЧЫВАЦЬ, АДПАЧНУЦЬ, *дзс.*—отдыхать, отдохнуть. Я адпачываў пад зялёным кустом (Залесьсе, Чаш. р.). Трэба адпачнуць (Мянюцева, Сен. р.).

АДПАЧЫНАК, у, *м.*—отдых. Добры адпачынак пасьля працы (Мішкава, Куз. р.).

АДПЕРАЗАЦЬ, *дзс.*—1) отпоясать. Дзягу можна адперазаць (Пятніцкая, Беш. р.); 2) побить. Вазьму дубіну ды адперазаю (Бараўляны, Куз, р.).

АДПІНАЦЦА, *дзс.* — отказываться от своих слов. Кінь адпінацца, у суседзяў ты гэта казаў (Пятніцкая, Беш. р.).

АДПІРАЦЬ, *дзс.* — открывать. Ня трэба адпіраць дзьвярэй, бо халодна (Пітрашы, Сен. р.).

АДПІСКА, *ж.*—отписка, ответ. Зрабі яму адпіску — я занясу (Чашнікі, Чаш. р).

АДПІХНУЦЦА, *дзс.* — оттолкнуться, отстраниться. Ён скоро адпіхнуўся ад берага і паплыў на другі бок (Азярэцк, Сен. р.).

АДПРАВА, *ж.* — церковная служба. На Пятро там бывае адправа (Пятніцкая, Беш. р.).

АДПРАВІЦЬ, *дзс.* — 1) отправить. Адправіў усіх людзей (Доўжа, Куз. р.); 2) отслужить. Нягож ён не адправіў панафіды? (Чырвоная Слабада, Сен. р.).

АДРАБІЦЬ, *дзс.*—отработать. Адробіў яму за пожню (Берашоўцы, Беш. р.).

АДРАЗУ—сразу. Адразу яна замоўкла (Доўжа, Куз. р.).

АДРАІЦЬ, *дзс.*—отсоветовать. Адраілі мне рабіць гэдак (Цяпіна, Чаш. р.),

АДРАКАЦЦА, *дзс.*—отрекаться, отказываться. Я ад яго даўно адраклася! (Храпавічы, Куз. р.).

АДРАНАК—утро до завтрака. Адранкам сушылі сена (Хмары, Куз. р.). Цэлы атранак атработаў (Стрэлкі, Беш. р.).

АДРАНТВЕЦЬ, *дзс.* — оцепенеть. Нага адрантвела, бо дрэнна сядзеў (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АДРЭЗАК, а, *м.*—отрезанная нижняя часть сапога без голенища. У адрэсках холадна (Мамойкі, Беш. р.).

АДРОСТАК, а, *м.* — молодой побег у пня срубленного дерева. Кала пня многа атуросткоў (Чарніца, Лёз. р.).

АДРЫНА, *ж.*—сенной сарай. Адрына поўна сена (Дубнікі, Сен. р.).

АДСЕЧ, *дзс.* — отсечь, вырубить. Мне далі адсеч толькі ½ саж. дроў (Азярэцк, Сен. р.).

АДСКОКА, *ж.* — расстояние, отдаленность. На адскоцы і ён жывець (Спасская, Сір. р.).

АДСОЎВАЦЬ, АДСУНУЦЬ, *дзс.* — отодвигать, отодвинуть. Ці скора ты будзеш адсовываць хату? (Азярэцк, Сен. р.). Ён сам адсунуў крупнік—відаць наеўся (Азярэцк, Сен. р.).

АДСТАЯЦЬ, *дзс.* — отстоять, простоять. Цэлы час адстоіла на дварэ (Стаішча, Чаш. р.)

АДСЫРЭЦЬ, *дзс.* отсыреть. Сярнікі адсырэлі (Доўжа, Куз. р.).

АДСЬВЯТКАВАЦЬ, *дзс.* — отпраздновать. Адсьвяткавалі май (Асінаўка, Беш. р.).

АДСЬКЯПІЦЬ, *дзс.*—отщепить. Дай мне стрыжань адськяпіць лучыны (Каралёва, Выс. р.).

АДСЬЦЯБАЦЬ, *дзс.* — высечь. Адсьцябаю дубцом (Бешанкавічы, Беш. р.).

АДСЮЛЬ, АДСЮЛІКА — отсюда. Вазьмі ты яе адсюль (Купіна, Віц. р.). Атсюль да Буева саўсім блізка (Мазалава, Куз. р). Адсюліка відней (Мікалаёва, Куз. р.).

АДТАРАБАНІЦЬ, *дзс.* — оттащить, отнести. Я аттарабаніў жнейку назад (Стар. Сяло, Куз. р.).

АДТУЛЬ —оттуда. Адтуль яна вярнулася позна (Пужалава, Аз. р.). Мы аттуль (Капланы, Сен. р.).

АДУБЕЛЫ — окоченелый. Чалавек зрабіўся адубелы (Сянно, Сен. р.).

АДУБЕЦЬ, *дзс.* — окоченеть. Адубелі мае ногі (Кузьміно, Сен. р.).

АДУЖАЦЬ, *дзс.*—осипить. Я яго адужаў (Расна, Сен. р.).

АДУРЭЦЬ, *дзс.*— потерять рассудок, одуреть. Ці ты адурэў, ці ты напіўся? (Пятніцкая, Беш. р.).

АДУРНЕЦЬ, *дзс.*—оглупеть. Ён зусім адурнеў ад гора (Навасёлкі, Сен. р.).

АДУСЮЛЬ — отовсюду. Адусюль яму ідуць грошы (Пустынкі, Сен. р.).

АДУТЛАВАТЫ — обрюзглый, одутловатый. У яго твар адутлаваты (Луб'ева, Аз. р.).

АДХІНУЦЦА, *дзс.* — отвернуться, отойти. Толькі адхінуўся, а яно і загарэлася (Пятніцкая, Беш. р.).

АДХІЛІЦЦА, *дзс.* — посторониться. Эй, адхіліся, ня відаць ничога з-за цябе! (Пустынкі, Сен. р.).

АДХІЛІЦЬ, *дзс.* — отвернуть. Адхілі полы кажушка (Доўжа, Куз. р.).

АДХОДЖАЯ—гостинная, чистая комната, в кототой прини-

мают гостей. Калі у нас была атхожая, так было гдзе прыняць гасьцей (Саўчанкі, Куз. р.).

АДХОНАВАТА, АДХОНАВАСТА—полого. Дарога ідзе атхонавата (Кузьміно, Сен. р.). Бераг у рэчцы спускаецца адхоноваста (Шыпы, Сен. р.).

АДХОНАВАТЫ, АДХОНАВАСТЫ—пологий. Крыша яго дому дужа адхонаватая (Азярэцк, Сен. р.). Унашай рэчцы берагі атхонавастыя (Аськершчына, Беш. р.). Пар. адвонаваты.

АДХУКНУЦЦА, *дзс.* — отдышаться. Дай адхукнуся,—змардаваўся датла! (Канавалава, Куз. р.).

АДХУТАЦЬ, *дзс.* — отворить. Адхутай дзьверы ў хаце (Луб'ева, Аз. р.).

АДЦІРАЦЬ, *дзс.* — стирать, оттирать. Ататры плацьця і папалашчы (Чараўкі, Сен. р.).

АДЦІСНУЦЬ, *дзс.*—оттиснуть, отжать. Нада сыр адціснуть (Вейна, Сен. р.).

АДЦЯЦЬ, *дзс.* — отрубить, быстро отрезать. Яму брат у лесе тапаром адцяў пальцы (Азярэцк, Сен. р.).

АДЧАЙ, ю, *м.*—отчаяние Адчай на мяне напаў (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АДЧАЙНЫ — отчаянный. Адчайны стаў чалавек (Чашнікі, Чаш. р.).

АДЧАПІЦЦА, *дзс.* — 1) отвязаться, отцепиться У яго адчапілася вяроўка (Забор'е, Сен. р.); 2) отстать. Адчапіся ты ад яго! (Навікі, Віц. р.).

АДЧУПРЫЖЫЦЬ, *дзс.*—выставить. А ён сваю морду адчупрыжыў, як на паказ (Пушкары, Сен. р.).

АДЧУРАЦЦА, *дзс.*—отречься, оставить. Адчурайся ты ад яго! (Хацімшчына, Куз. р.).

АДЧЫНІЦЬ, *дзс.*—открыть. Адчыні дзьверi! (Доўжа, Куз. р.).

АДШАСТАЦЬ, *дзс.* — быстро отрезать. Паўбулкі хлеба атшастаў (Пустынкі, Сен. р.).

АДШЧАПІЦЬ, *дзс.*—отцепить. Адшчапі крук у вароцях (Азярэцк, Сен. р.)

АДШЧЫКНУЦЬ, *дзс.*—сорвать, отщипнуть. Адшчыкні дуліну. Зьбегай гароху адшчыкнуць (Навікі, Віц. р.).

АДЫЙСЬЦІ, *дзс.* — отойти. Адыйдзі нямнога ў бок (Сянно, Сен. р.).

АДЫМКА, *ж.*—1) тряпка, которой берут горшки. Вазьми атымку ды перестаў сюды гаршок (Сухарукава, Аз. р.). Пар. аднімка; 2) платок, которым бабы повязывают голову. Прыгожая атымка у яе на галаве (Сахны, Сен. р.).

АДЫХОД, у. *м.*—отход, отшествіе. Хутка будзець адыход параходу (Бешанкавічы, Беш р.).

АЁЙ, АЙЁ, *вкл.* — удивление. Аёй, якія прыгожыя кваты (Лёзна, Лёз. р.). Айё, як гэта вышла! (Гарадок, Гар. р.).

АЖ, АЖНА, АЖНУ, АЖНУЛЬ, АЖНУЛЬКА, АЖНЫ, *зл.*—даже. Аж зубамі заляскаў (Навікі, Віц. р.). І што за чалавек, ажна нельга выказаць! (Ягоркі, Куз. р.). Ажну тошна мне стала (Сялец, Чаш р.). Ажнуль ня вытрываў (Мазалава, Куз. р.). Ён так робіў, ажнулька пот у яго пашоў (Мазалава, Куз. р.). Ну, і ўмарыўся, ажны лоб мокры (Пятніцкая, Беш. р.).

АЖАВІНА, *ж.*—ежевика. Rubus caesius L. Кала ракі расцець ажавіна (Сьвеча, Беш. р.).

АЖАНІЦЦА, *дзс.*—ожениться. Ажаніўся, весяліўся, цяпер буду панаваць: жонка будзіць сьвінь-

ней пасьвіць, а я буду падганяць (Застадольле, Сен. р.).

АЖ-БЫ, *зл.*—вот-бы. Аж-бы даў яму! (Сянно, Сен. р.).

АЗАДАК, а, *м.*—задняя часть туловища скотины. Азадак дзешавей, як перад (Пятніцкая, Беш. р.).

АЗАДЗЬДЗЕ, *н.*—худшие зерна с сором полученные после веяния. Азадзьдзе скаціне аддай, а там наарфуем (Дубнікі, Сен. р.).

АЗАЛЕЦЬ, *дзс.* — смерзнуть, окоченеть. Азалеў зусім пакуль прыехаў (Амільянова, Лёз. р.).

АЗАРНЫ—озорный. Азарныя рябяты (Прусаўкі, Аз. р.).

АЗГАРОДА, *ж.*—изгородь. Міхалка гарадзіў азгароду (Пясочак, Куз. р.).

АЗІЛЯЗЕЦЬ, *дзс.*—ожелезиться, сделаться железным. Каб ты азілязеў! (Доўгае, Беш. р.).

АЗІРАЦЦА, *дзс.* — озираться, осматриваться. Азірацца ня трэба (Кляшчыно, Беш. р.).).

АЗІЯТ, а, *м.*—жестокий, азиат. Азіят ты, замучыў ужо сусім! Выпіў маю кроў! (Навікі, Віц. р.).

АЗЫЗНУЦЬ, *дзс.*—1) обрюзгнуть. Глянь, як у яго твар азыз (Азярэцк, Сен. р.); 2) продрогнуть. Боты дзіравыя, дык крэпка азыз (Пятніцкая, Беш. р.).

АЗЬДЗЯВУЛІЦЬ, *дзс.*—ударить с яростью. Ты б яму азьдзявуліў паленам, каб ён век помніў (Сьвярдлы, Беш. р.).

АЗЯРО, *н.*—озеро. На азяре узьнілася буря (Рудня, Аз. р.).

АЗЯРОД, а, у, *м.*—два или три столба с параллельными перекладинами из жердей для сушки снопов. На гумне стаяў азярод (Кузьміно, Сен. р.).

АДЗЕЖА, *ж.*—одежда. Брыль не адзежа—сырапеня ня ежа (Палуянава, Гар. р.).

АДЗЕНЬНЕ, *н.*—платье, одежда. Усё адзеньне забралі—няма чаго і адзець (Храпавічы, Куз. р.).

АДЗЕРЖЫВАЦЬ, АДЗЯРЖАЦЬ, *дзс.*—останавливать, остановить. Хай бяжыць, ня трэба адзяржаць (Пятніцкая, Беш. р.).

АДЗЕЦЬ, *дзс.*—одеть, надеть. Маці адзела бурнос (Бесьцьвена, Сен. р.).

АДЗІН—один. Мяне аднога выправілі (Падсады, Сір. р.). Адным махам семсот забівахам, (Ст. Беліца, Сен. р.).

АДЗІНАНЦАЦЬ — одинадцать. Адзінанцаць маткоў нітак зьвіла (Бікложа, Беш. р.).

АДЗІНЕЦ, а, *м.* одинокий, хуторянин. Бацька пашоў к адзінцу (Азярэцк, Сен. р.).

АДЗІНОТА, *ж.*—одиночество. Янка жывець на адзіноце (Бухла, Сен. р.). Як табе не надаесь адзінота, чаму ты ня жэнісься? (Пятніцкая, Беш. р.).

АІН, а, *м.*—перочинный нож. Ганулю, пасачы складаны аін! (Рэчана, Куз. р.).

АІНАЦЬКА—вон там. Аінацька ходзіць твой конь (Шавяно, Куз. р.).

АІР, у, *м.*—аир. Acorus calamus. L. Аір расьце ў вадзе (Бабінічы, Віц. р.).

АЙ, *зл.*—или. Мы, ай яны будуць гэта робіць? (Сьвіціна, Беш. р.).

АЙ, *вкл.*—боль, испуг, удивление. Ай, якая бяда! (Гарадок, Гар. р.).

АЙ ДЗЕЖ—а где же. Ай дзеж быў да сіх пор? (Міхалі, Куз. р.).

АЙІНЬКА, *вкл.* — удивление. Айінька, як я спужаўся! (Масьлена, Куз. р.).

АИКАНЬНЕ, *н.* — стонание. Кінь сваё айканьне! (Храпавічы, Куз. р.).

Акаліца акерніца,

АЙКАЛА, *аг.*—кто стонет не переставая. Не чапай нашага айкалы (Астроўна, Віц. р.).

АЙКАЦЬ, *дзс.*—стонать. Як пачаў айкаць, дык цэлыя суткі (Астроўна, Віц. р.).

АЙТ—нет, отрицание. Айт, не пайду я нікуды (Гравы, Сен. р.).

АКАЛЕЦЬ, *дзс.*—1) подохнуть, умереть. Конь акалеў (Мазалава, Куз. р.); 2) пропасть. Эх, каб ты акалела такая работа! (Пяцігарск, Беш. р.); 3) замерзнуть. Ай, сьцідзёна, я ўся акалела (Запрудзьдзе, Сен. р.); 4) простыть. Ідзі сьнедаць, а то акалеіць усё (Стаішча, Чаш. р.).

АКАЛІ-Ж—а когда-ж. Акалі-ж ён аддась? (Лёзна, Лёз. р.).

АКАЛОТЫШ, а, *м.*—околоченный сноп ржи без зерен. На вазу ляжыць куча акалотышаў (Хадулава, Куз. р.).

АКАНАВАЦЬ, *дзс.*—обещать, наметить. Аканаваў прадаць цёлку на прадналог (Стралкі, Беш. р.).

АКАНІЦА, АКЕНЬНІЦА, АКЕРНІЦА, АКЕЛЬНІЦА, АКОНЬНІЦА, *ж.*—ставня. Зачыні вечарам аканіцы (Дзямідавічы, Чаш. р.). Акеньніцы ў нашых вокнах старыя (Мікалаёва, Куз. р.). Зачыні акерніцы, каб гряд сьцёклы не пабіў-ба (Сухарукава, Аз. р.). Акельніцы зробіць нада (Міхалёва, Куз. р.). Як такія аконьніцы, дык лепш бяз іх (Мігава, Куз. р.).

АКАНОМ, а, *м.*—эконом. У нашым фольварку дужа дрэнны аканом (Азярэцк, Сен. р.).

АКАНОМНЫ—экономный, хозяйственный. Наш Сьцяпан аканомны (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АКАРАК, а, *м.*—1) затылок, шея. А і жырны ж у цябе акарак, Костусь! (Сянно, Сен. р.); 2) окорок. Акарык нада капціць (Мікалаёва, Куз. р.).

АКАЧУРЫЦЦА, *дзс.*—подохнуть, умереть. Наш сабака гэтымі днямі акачурыўся (Селядцова, Беш. р.).

АКАЯННЫ—злой, бессердечный человек, окаянный. Акаянны ты чалавек! нісколькі у цебе нет жаласьці (Баравыя, Куз. р.).

АКЗІМАЧКА, *ж.*—печка. Сядзь на акзімачку й сагрэешся (Вяжышча, Беш. р.).

АКНО, *н.*—окно. Дзеці разьбілі акно (Рудня, Аз. р.).

АКНОРАЗ, а, *м.*—кабан самец. Sus scropha. Сьвіньню да акнораза павялі (Разумова, Лёз. р.).

АКОЛІЦА, *ж.*—окрестность. Ідзі Марыля, гэткага жаніха і ў ваколіцы няма (Пятніцкая, Беш. р.)

АКОП, у, *м.*—насыпанный на землю в виде конуса картофель, обложенный соломой и пр. и обсыпанный землей на зиму. З акопу дастанем бульбы (Вайханы, Гар. р.).

АКРАВАК, АКРАВЕНЬ, а, *м.*—1) обрезок, лоскут лыка. На зямлі ляжаў акравак ліпавага лыка (Дзямідавічы, Чаш. р.). На лапці шмат акраўнёў—нада абрэзаць (Варошчына, Куз. р.); 2) опорки. Лапці стаптаў, толькі акраўкі асталіся (Сукрэмна, Сен. р.).

АКРАЕЦ, АКРАЙ, АКРОМАК, а, *м.*—краюха, горбушка хлеба. Даў акраец хлеба (Сукрэмна, Сен. р.). Дай старцу акрай хлеба (Сяргейкі, Сен. р.). Акромак зьеў (Гарадок, Гар. р.).

АКРАЙКА, *ж.*—кромка. І акрайкі згодзяцца (Чашнікі, Чаш. р.).

АКРАМОСАК, а, *м.*—кусок, обрезок. Астаўся акрамосак хле-

ба (Сялец, Чаш. р.). Падай мне акрамусак! (Лясьнікі, Сен. р.).

АКРАМОСЬСЕ, *зб.*—куски, обрезки. Ні была-б тая швейка—акрамосься на воз не забярэш (Сукрэмна, Сен. р.).

АКРАСЬ, я, *м*—карась Carassius vulgaris Nils і інш. Паглядзі, якога мы паймалі акрася (Дрыкольле, Куз. р.).

АКРОПНАСЬЦЬ, *ж.*—ужас. Як зірнуў на гэта, аж акропнасьць узяла (Капланы, Сен. р.).

АКРУЦЕНЬ, я, *м.*—веревка, которою привязана оглобля к саням. У санёх акруцень парваўся (Дварэцк, Чаш. р.).

АКРАМЯ, *зл.*—кроме. Акрамя Барыса, нікога ня было (Слабада, Куз. р.)

АКРЫВАЎЛЕНЫ—окровавленный. Акрываўлены прыбег дадому (Спасская, Сір. р.).

АКРЫЯЦЬ, *дзс.*—ожить, окрылиться. Наша жыцейка пасьля дождждыку акрыяла (Высачаны, Выс. р.)

АКСАМІТКА, *ж.* — головной венчальный убор невесты, сделанный из полотна в роде кокошника, на который наклеивали разные цветы, блёстки вместо венчальных цветов. Аксамітку пашылі, а яе і няма! (Мікалаёва, Куз. р.).

АКУБКІ, аў, *м.*—сыроежки. Russula rubra Fr. і інш. Акубкаў набраў на сьнеданьне (Бяскатава, Гар. р.).

АКУЛЯРЫ, *ж*—очки. Ён без акуляраў ня можа чытаць (Азярэцк, Сен. р.).

АКУНЬ, я, *м.*—окунь. Perca fluviatilis. Я злавіў акуня (Кошчава, Беш. р.).

АКУРАТ—как раз. Акурат той самы чалавек (Навасёлкі, Сен. р.).

АКУШЭНЕЦ, а, *м.*—обманщик. Акушэнец ты! (Мянюцева, Сен. р.). Пар. ашуканец.

АКУШЭРКА, *ж.*—акушерка. Прывёз ба ты акушэрку—ня можа баба абрадзіцца (Бабінічы, Віц. р.).

АКУРАК, а, *м.*—окурок. Не кідай акуркі на салому (Ісачкава, Аз. р.).

АЛАДКА, *ж.*—оладья. Матка напякла аладак (Каралі, Куз. р.).

АЛЕ, АЛІ, *зл.* — но. Ён нічога сабе хлопец, але бацькі явоныя дрэнь! (Летцы, Куз. р.). Хуць я й доўга таргаваўся алі дзяшавей купіў (Сьвярдлы, Беш. р.).

АЛЕ, *вкл.*—да. Але, я прыеду (Труханавічы, Чаш. р.).

АЛЕЙ, ю, *м.*—подсолнечное или льняное масло. Нада к пасту купіць алею (Шняўка, Сір. р.).

АЛЕЙНЯ, *ж.* — маслобойня. Вязі у іх алейню алею выгнаць—добра гоніць (Спасская, Сір. р.).

АЛЕШНІК, у, *зб.*—ольховый лес. Алешнік засеў густа (Луб'ева, Аз. р.).

АЛЕШЫНА, *ж.*—ольха. Alnus incana Mnch. Калі алешына раней за бярэзіны распусьціцца—лета будзе сырое (Застадольле, Сен. р.).

АЛЁС, у, *м.*—1) болото, где растет ольховый лес. У нашай мясцовасьці шмату алёс (Косы, Віц. р.); 2) лесное болото, где растет трава. У алёсе накасілі многа сена (Хмары, Куз. р.).

АЛІВА, *ж.*—смазочное масло. Купі алівы заліваць арфу (Касачы, Лёз. р.).

АЛІВЭС, у, *м.*—столетнік. Aloe arborescens Mill. Ёй даюць піць алівэс, бо ўжо замучылі сухоты (Азярэцк, Сен. р.).

АЛОВАК, а, *м.*—карандаш. Я купіла сабе аловак (Яцукі, Беш. р.).

АЛЬБА, **АЛІБА**, *зл.* — разве. Аліба ня бачыў яго? (Жэрына, Чаш. р.). Альба ты, бацька едзь па агач, а я дома застануся, альба я дома застануся, а ты едзь па агач (Альгова, Віц. р.).

АЛЬЛІЦА, *ж.*—лужок на краю усадьбы. Конь ходзіць за альліцай (Запрудзьдзе, Сен. р.).

АЛЬНЯНІНА, *ж.*—холст. Уся альняніна вышла (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АЛЬНЯНЫ—льняной. Канапляны алей смашней за альнянога (Марозаўка, Сен. р.).

АЛЬСА, *ж.*—болотный сенокос, иногда с ольховыми деревьями Сёньня касілі ў альсе (Азярэцк, Сен. р.). Будзем касіць альсы (Кайтанова, Куз. р.). Пар. алёс.

АЛЮН, у, *м.*—квасцы. Alumen calicum Купі алюну на грыўню (Стрэлка, Беш. р.).

АМАЛЬ-ШТО, *зл.*—почти что. Ён амаль што памошчнік (Пушкары, Сен. р.).

АМБАРАС, у, *м.*—1) беспокойство, возня. Трэба-ж было надзелаць столькі амбарасу! (Азярэцк, Сен. р.); 2) невозможная затея, невыполнимый план. Сьмешна слухаць твае амбарасы (Ст. Беліца, Сен. р.).

АМБАРАСНА — беспокойно, хлопотливо. Амбарасна ўсё гэта (Чашнікі. Чаш. р.).

АМБАРАСІЦЦА, *дзс.* — иметь лишнее беспокойство. З гэтым хламам толькі амбарасісься (Ульлянавічы, Сен. р.).

АМІН, у, *м.* — конец. Хутка будзіць амін яму (Амільлянова, Лёз. р.).

А МОЖА, *зл.*—может быть. А можа ты ня хочаш са мной іці? (Семянцова, Беш. р.).

АМПЭТ, у, *м.* — стремительность, увлечение. Ён з такім ампэтам казаў... Ён у вялікім ампэце быў...(Жукоўшчына, Куз. р.).

АМУТ, у, *м.* — омут Утапіўся ў амуце (Бікложа, Беш. р.) Човен наш стала круціць ды ў амыт (Навікі, Віц. р.).

АМШАРА, *ж.* — моховое болото, иногда с кустарником, деревцами. Нашы пагналі каровы ў амшару (Навікі, Віц. р.).

АМШАРЫНА, *ж.*—низкий луг, поросший мохом, иногда с кустарником, деревцами. У амшаріні ходзіць мой конь (Чарніца, Лёз. р.). Пар. амшара.

АМШАРЫСТЫ — болотистый. Амшарыстая пожня ў нас (Адаменкі, Лёз. р.).

АМШЭНЬНІК, **АШМЭНЬНІЧАК**, а, *м.* — здание, проконопаченное мохом, чаще служащее хлевом или клетью. Ладны амшэньнічак паставіў (Дубнікі, Сен. р.).

АМШЫЦЬ, *дзс.* — проконопатить мохом. Трэба амшыць хлеў (Дубнікі, Сен. р.).

АМЯГА, *ж.*—усталость с чувством жажды. Амяга апанавала мной (Адаменкі, Лёз. р.).

АНАГДОВЕНЬ, **АНАГДОВІНЬ**, **АНАГДЫСЬ**, **АНАДАСЬ**, **АНЭГДЫ** —на днях, недавно. Анагдовень ён быў тут (Спасская, Сір. р.). Анагдовінь быў дождж (Доўгае, Беш. р.). Анагдысь як раз таксама было з ім (Шыркі, Куз. р.). Анадась мы яго бачылі (Высачаны, Выс. р.). Анегды мы былі ў хаце-чытальні (Тараскі, Чаш. р.).

АНАМНЕСЬ — однажды. Анамнесь каля Вяліканьня мы бачыліся (Бешанкавічы, Беш. р.).

АНГЕЛ, **АНЁЛЫШ**, а, *м.*—ангел. Ангіл нарысаван (Красьніца.

Чаш. р.). Анёлыш на абразох нешта робіць (Макарава, Віц. р.).

АНГЕРКА, *ж.* — верхняя длинная женская одежда из домотканного сукна. Яна пашыла сабе новую ангерку (Прыстоі, Чаш. р.).

АНДАРАК, а, *м.*—1) верхняя шерстяная или полушерстяная юбка. Андарак надзень — цяплей будзе (Стаішча, Чаш. р.); 2) вид верхнего пальто домотканного сукна. Апрані андрак на куртку (Патапенкі, Выс. р.).

АНДАРАКІ, *ж.* — домотканное сукно или полусукно, чаще всего идущее на юбки. Пяць губак андракоў выткала (Пустынкі, Сен. р.).

АНДАРАКОВЫ,—сделанный из «андаракоў» (гл.). Андраковых рубах ня бывае (Пустынкі, Сен. р.).

АНЁЖ, АНЯЖ, АНЯГО, АНЯГО-Ж, АНЯГОНІ, АНЯГОЖЧЫ— 1) неужели, разве. Анёж не? (Макарава, Віц. р.). Аняж ты ня відзеў, што купляў? (Чарніца, Лёз. р.). Аняго ўжо паехалі? (Храпавічы, Куз. р.). Аняго-ж я дурны? (Асіпова, Аз. р.). Анягоні ужо нічога і ня будзе? (Янавічы, Сур. р.). Анягошчы ты будзеш кароў пасьціць? (Буднікі, Беш. р.); 2) верно, да Сяньні настаў маладзік?--Анягож, настаў сяньні! (Лёзна, Лёз. р.).

АНІ, *зл.* – ни, даже. Далібог жа ня маю ані капеячкі! (Прыстоі, Чаш. р.).

АНО, АНУ, *зл.* — пусть себе. Ано сабе й так будзе (Макарава, Віц. р.). Ану сабе! (Дубнікі, Сен. р.).

АНУ, *вкл.* — досада. Ану яго к ляду! (Калышкі, Лёз. р.).

АНУТКА, *вкл.*—нука. Анутка паедзім (Гарадок, Гар. р.).

АНУЧА, АНУЧЫНА, *ж.*--онуча, портянка. Падай мне анучы—я буду абувацца (Горбава, Лёз. р.). Пастух згубіў анучыну (Чарнагосьці, Беш. р.).

АНЦІЛІГЕНТ, а, *м.* — интеллигент. Ня руш яе—анцілігент! (Астроўна, Віц. р.).

АНЦУЮД, а, *м.*, лнк.— Непоседа, антииуда. Што ты ходзіш як анцуюд, усіх за нюшку табакі прадаеш? (Асіпова, Аз. р.).

АНЦЫПАР, а, *м.*--черт (искаж. Люцифер). Ах, ты анцыпар нящчасны! (Сывярашкі, Куз. р.).

АПАВЯДАНЬНЕ, *н.*—рассказ. Апавяданьнямі нас засыпаў (Казаноўка, Чаш. р.).

АПАЛ, у *м.* — топливо. Апалу не дакупіцца. (Сяркуці, Сен. р.).

АПАЛОУ, а ,*м.*—сковорада. На апалові жараць сала (Пачаевічы, Чаш. р.).

АПАНАВАЦЬ, *дзс.* — 1) напасть, окружить. Мяне як апанавалі у лесе камары. (Навасёлкі, Сен. р.); 2) овладеть. Мяне ажстрах апанаваў (Азярэцк, Сен. р.).

АПАНТАНЫ — бешенный. Ён дужа апантаны, (Азярэцк, Сен. р.).

АПАСТАЛ, а *м.* — кожанный лапоть. Пастуху пашылі апасталы (Ст. Ранчыцы, Беш. р.).

АПАСЬЛЯ — после. Я апасьля прыду. (Пустынкі, Сен. р.),

АПАУЗАЦЬ, *дзс.* — сползать. Пувязьлі Тэклічку, пувязьлі—аж яе панчошкі апаўзьлі (Дрыкольле, Куз. р.).

АПЕНКА, *ж.*--опенок. Armillaria mellea Vahl (Agaricus melleus Fl. Dan). Пайдзем у лес у апенкі (Пустынкі, Сен. р.). Пойдзем з табой у апёнкі (Азярэцк, Сен. р.).

АПЕЧАК, а, *м.* — деревянное основание кухонной печи. Апечкі нада новые (Доўгае, Беш. р.).

АПІКУЛАТ, а, *м.*—скупец, скупой. У вёсцы Скріпкі ўсі апікулаты (Сінякі, Аз. р.).

АПЛІК, а, *м.*—крючек для застегивания одежды. У мяне у куртцы вырваліся аплікі. (Прыстоі, Чаш. р.). Пар. гаплік.

АПЛІЧКА, *ж.* — петличка для крючка. Трэба ўшыць аплічку ў спаднік (Латыгаль, Сен. р.).

АПЛЯТАЦЬ, *дзс.* — оплетать. Даў мне дрэнны кусок дроту і загадаў аплятаць гаршчок (Лясьнікі, Сен. р).

АПЛЯЦЕНЬ, я, *м.* — плетень. Агародзік агароджаны аплітнём (Храпавічы, Куз. р).

АПОКА, *аг.*—лежебок, лентяй. Гэты апока і царства нябеснае прасьпіць (Азярэцк, Сен. р.).

АПОЛАК, а, *м.* — горбылина (доска). З кажыннага бярна два аполкі (Сухарукава, Аз. р.)

АПОРАК, а, *м.*--опорок. Насунь на ногі апоркі і выскач на двор (Навасёлкі, Куз. р.).

АПОЎЗАК, а *м.*— оползень. На бярагу ракі апоўзак (Пясочак, Куз. р.).

АПОУЗЬЛІК, АПОЎЗЛЫ, а, *м.* —неповоротливый, слабый человек. Куды ты пашоў, апоўзьлік ты! (Асіпова, Аз. р.). Апоўзлы чалавек ён (Нов. Сяло, Беш. р.).

АПОШНІ — последний. Даелі апошні хлеб (Якшы, Беш. р.).

АПРАБАВАНЫ — испробованный, испытанный. Мой конь апрабаваны (Прыстоі, Чаш. р.).

АПРАБАВАЦЬ, *дзс.*—испытать. Трэба апрабаваць яго у плузе (Карма, Куз. р.).

АПРАВА, *ж.* — 1) оправа, рамка. Палтрэт Леніна ў аправе (Госьміра, Сен. р.); 2) книжный переплет. Якая добрая аправа ў тваёй кніжцы! (Запрудзьдзе, Сен. р.).

АПРАГАЦЦА, *дзс.* — с жадностью что-либо делать: спать, піть, есть и т. п. Апрогся ад гарэлкі. Апрігаецца сном (Дрыкольле, Куз. р.).

АПРАНАЦЬ, АПРАНУЦЬ, *дзс.* —1) одевать, одеть. Апрані кажух (Раіны, Аз. р.); 2) сильно ударить. Ён так апранўў палкай сьвіньню ў гародзе, што яна аж зад павалакла (Сьвярдлы, Беш. р.).

АПРАСТАЦЬ, *дзс.*—1) опорожнить. Апростай ты мой мяшок (Азярэцк Сен. р.); 2) освободить. Апрастай каню нагу (Пустынкі, Сен. р.).

АПРАЎЛЯЦЬ, *дзс.* — отделывать. Апраўляю лехі (Лятоўшчына, Куз. р.).

АПРАЦОЎКА, *ж.*—обработка, отделка. Гэта верацяно яшчэ ў апрацоўку пойдзець (Чашнікі, Чаш. р.).

АПРАЧА, АПРОЧ, АПРЫЧ — кроме. Апрача мяне ніхто ня ведае яго. (Мігава, Куз. р.). Апроч гэнага я ведаю нешта яшчэ (Сянно, Сен. р.). Апрыч таго мне нада было зайці к Ягору (Дрыкольле, Куз. р.).

АПРУДА, *аг.*—ленивый обжора. Гэты апруда нічога ня хочыць дзелаць (Выгары, Куз. р.).

АПРУДЗІЦЦА, *дзс.* — опасно заболеть, околеть. Каб ты ня выжыў ды апрудзіўся! (Стралкі, Беш. р.).

АПРЫКРЫЦЬ, *дзс.* — опротиветь. Да таго ён апрік мне! (Навікі, Віц. р.). Апрыкрыла аж ні магу глядзець (Медшыцы, Чаш. р.).

АПСІК, *вкл.* — брысь, оклик на кота. Апсік, коціку! (Берашоўцы, Беш. р.).

АПТЭСАМ — моментально, быстро. Ён аптэсам кінуўся на яго (Азярэцк, Сен. р.).

АПУНДЫРЫЦЦА, *дзс.*—вздуться животу. Еў, еў, аж апундыраўся (Слабада, Чаш. р.).

АПУТАЦЬ, *дзс.*—опутать, обмануть. Апутаў мяне бондар (Калышкі, Лёз. р).

АПУХАЦЬ, *дзс.* — опухать. Нешта нага мая стала апухаць (Азярэцк, Сен. р.).

АПЫНУЦЦА, *дзс.*—очутиться. Вун, як далёка ён апынуўся (Гравы, Сен. р.).

АПЫТАЦЬ, *дзс.*—выспросить, найти. Апытаў каня, ды грошай не хапае (Астроўна, Віц. р.).

АПЯКУН, а, *м.*—опекун. Мой бацька апякун Грышкавых дзяцей (Кузьміно, Сен. р.).

АРАВО, *н.*—время пахаты. У араво коням цяжка (Копцевічы, Чаш. р.).

АРАК, а, *м.* — рак. Astacus fluviatilis. Арак поўзае па дне возера, або ракі (Янчана, Чаш. р.).

АРАЛЬБА, АРАЛЬЛЯ, *ж.*, АРАЛЬЛЁ, *н.*—вспаханое поле. Твая аральба парасла травой (Рубо, Куз. р.). Пасеяў авёс на аральлі (Кошчава, Беш. р.). Куды ні глянішь, усюды аральлё (Чарніцы, Лёз. р.).

АРАЛЬБІТ, а, *м.*—пахарь. Едзець сам з поля, наш аральбіт (Сухарукава, Аз. р.). Пар. араты.

АРАНДАВАНЬНЕ, *н.*—арендование. Як у гэтае арандаваньне аддаваць, дык лепш хай аблогам ляжыць (Бабінічы, Віц. р.).

АРАНДАВАЦЬ, *дзс.*—арендовать. Ён арандаваў тады мой хутар (Госьміра, Сен. р.).

АРАНДАТАР, а, *м.*—арендатор. Наш арандатар зусім сапсаваў зямлю (Чарніца, Лёз. р.).

АРАНДОВЫ — находящийся в аренде. Арандовы двор (Ст. Беліца, Сен. р.).

АРАТУНАК, а, *м.*—спасение, караул. Хоць ты арятунку крычы—так галава ломіць (Навасёлкі, Сен. р.). Пар. ратунак.

АРАТЫ, а, *м.*—пахарь, пашущий. Няма нешта нашага аратага (Чарніца, Лёз. р.). Пар. аральбіт.

АРАЦЬ, *дзс.* — пахать. Нада брацца араць папар (Навікі, Віц. р.). Мой брат арэ (Макеенкі, Аз. р.). Арэць усю маю зямлю (Міхалі, Куз. р.). Нашы ўжо даўно арюць (Міхалава, Кув. р.).

АРАЦЬБА, АРБА, *ж.*—пахота. Арацьба — цяжкая работа (Лятоўшчына, Куз. р.). Арба — ня гульба (Высачаны, Выс. р.).

АРБА, *ж.*—старинное орудие. Даўней былі малыя арбы (Вяжышча, Беш. р.).

АРГАНЫ, аў, *м.* — орган. Як ударылі, братка, ў арганы—хоць польку каці! (Сянно, Сен. р.).

АРГАНІСТЫ—костельный органист. Зьбегай да арганістага (Сянно, Сен. р.).

АРЭДАЛЫ, *ж.*—большая телега для возки сена. Запрагай арэдылы і ець за сенам (Чарніца, Лёз. р.). Пар. рэдалі.

АРЭЛІ, *ж.*—качели. Мальцы калышуцца на арэлях (Ульлянавічы, Сен. р.).

АРЭНДА, *ж.*—аренда, арендная плата. Арэнду я ўжо заплаціў! (Берашоўцы, Беш. р.).

АРЭШНІК, у, *зб.* — орешник, лещинный кустарник. Высеклі наш арэшнік. У лесе расьце многа арэшніку (Хмяльнік, Беш. р.).

АРЭШЫНА, *ж.* — лещина. Corylus avellana L. Арэшына добра гбаецца (Лужасна, Куз. р.).

АРЖА, *ж.*—ржавчина. Аржа зьела серп (Астроўна, Віц. р.).

АРЖАВЕНЬ, ю, *м.*—болото часто покрытое ржавчиной. Ідзі ты ў аржавень! (Мікалаёва, Куз. р.).

АРЖАВІНЬНЕ, *н.*—1) топкое место на болоте. Папаў у такое

аржавіньне, што думаў і капут будзець (Чарніца, Лёз. р.); 2) болотная ржавчинная грязь, иногда употребляемая на окраску тканей. Аржавіньне прынясьлі з рову (Зямковічы, Сен. р.).

АРЖАНІНА, *ж*—ржаной хлеб. Аржаніну усю зжалі (Лёзна, Лёз. р.).

АРЖАНУШКА, *ж.*—самагонка. У нас ужо ня п'юпь аржанушкі (Горбава, Лёз. р.).

АРЖАНЫ—ржаной. Хлеб пякуць з аржанэй мукі (Альшанілі, Беш. р.).

АРКУШ, а *м.*—лист (бумаги, железа и т. п.). Купіла аркуш паперы (Ржаўка, Беш. р.).

АРКУШАВЫ—листовой. Купілі аркушавай бляхі (Калышкі, Лёз. р.).

АРМЯК, а, *м.*—армяк. Накінь армяк ад даждзя (Чарніца, Лёз. р.).

АРОЛ, а, *м.*—орел. Aquila (залётны). Вунацькі вісока арол паляцеў (Заронава, Куз. р.).

АРТЭПА, *ж.*, АРТЭПЕЛЬ, ю, *м.*—топкое место. Конь папаў у артэпу (Казакі, Куз. р.). Ня лезь у артэпель, а то праваlішся (Бабінавічы, Выс. р.).

АРТЫКУЛ, у, *м.*—статья в условии. Па гэткіх артыкулах свае хаты пад школу не аддам (Жэрына, Чаш. р.).

АРУД, а, *м.*—закром. Поўныя аруды ў клеці былі (Лужасна, Куз. р.).

АРФА, АРПА, АРХА, *ж.*—веялка. Мы будзім на арфе арфаваць жыта. (Смалянцы, Чаш. р.). Арпай перачышчаюць збажыну (Мамойкі, Беш. р.) Пазыч архі (Храброва, Чаш. р.).

АРФАВАЦЬ, АРХАВАЦЬ, *дзс.*—веять. Мы будзім арфаваць жыта (Застадольле, Сен. р.). Збожжа трэба архаваць (Асташова, Чаш. р.).

АРЫШТ, у, *м.*—арест. Уцёк з пад арышту (Бабінавічы, Выс. р.).

АРЫШТАВАЦЬ, *дзс.*—арестовать. За што яго арыштавалі? (Мігава, Куз. р.).

АРЫШТАНТ, а, *м.*—арестант. Арыштанту цяжкая сьмерць (Рудня, Аз. р.).

АСА, *ж.*—оса. Vespa vulgaris. Мяне укусіла аса (Асіпова, Аз. р.).

АСАБЛІВА—особенно. Асабліва, курэй глядзі! (Ульянавічы, Сен. р.).

АСАБЛІВАСЬЦЬ, *ж.*—особенность. Такая ў яго асаблівасьць (Расна, Сен. р.).

АСАБНЯК, а, *м.*—особняк, флигель. У тым асабняку жывем (Сукрэмна, Сен. р.).

АСАДЗІЦЬ, *дзс.*—обделать в раму. Бацька асадзіў Міколу і дасьць Пеланеі ў благаславенства (Запрудзьдзе, Сен. р.).

АСАКА, *ж.* — осока. Carex (розныя віды). Што-ж ты адной асакі мне прывёз? (Азярэцк, Сен. р.).

АСАЛАВЕЦЬ, *дзс.*—осоловеть. опьянеть. Ён ад аднэй чаркі можыць асалавець (Пустынкі, Сен. р.)

АСАЧЫЦЬ, *дзс.* — выследить, выискать. Трэба пайці асачыць воўчае гняздо (Азярэцк, Сен. р.).

АСВА, *зб.*—осы. Ня лезь ты к яму асвой у вочы (Азярэцк, Сен. р.).

АСЕЛАСЬЦЬ, *ж.*—оседлость. Ён жа аселасьці ня мае, як жа за яго іці? (Шарыпіна, Беш. р.).

АСЕЛІЦА, *ж.*—лужок на краю усадьбы. На аселіцы трава расьцець добрая (Ульянавічы, Сен. р.).

АСЕСЬЦІ, АСЕСЬЦІСЯ, *дзс.*—осесть, поселиться. Ён асеўся на хутары (Ст. Сяло, Куз. р.).

АСЕЦЬ, *ж.*—овин или отделение в овине для сушки снопов. Снапы сушыли ў асеці (і ў асяці) (Рыбчына, Сір. р.).

АСЁЛКА, *ж.*—радуга. Асёлка ваду ў моры п'ецъ (Красьніца, Чаш. р.). Пар. вясёлка.

АСІЛАК, а, *м.*—силачь, богатырь. Ён у нас асілак, ні барісь зь ім (Навікі, Віц. р.).

АСІНА, *ж.* — осина. Populus tremula L. Бацька срубіў асіну (Ісачкава, Аз. р.).

АСІНІНА, *ж.* — осиновое дерево. Суседзі сьсеклі асініну (Сялец, Чаш. р.).

АСІНЬНІК, у, *зб.* — осиновый лес. Шукаў яго ў асіньніку (Дубовая, Беш. р.).

АСКЕПАК, а, *м.* — осколок. Аскепак ударыў па назе (Пустынкі, Сен. р.).

АСКЯЛЁПАК, а, *м.*—1) остаток полена израсходованного на лучину. Падлажы пад дровы аськялёпак (Русінава, Сен. р); 2) осколок. Дровы ня ўмед біць, а толькі аськялёпкі скіпаіць (Сукрэмна, Сен. р.). Пар. аскепак.

АСЛАБАНЯЦЬ, АСЛАБАНІЦЬ, *дзс.*—освобождать, освободить. Прышлося аслабаніць усіх (Міхалі, Куз. р.).

АСЛУПЯНЕЛЫ—остолбенелый. Стаяў, як аслупянелы (Дзямідавічы, Чаш. р.).

АСЛУПЯНЕЦЬ, *дзс.*—остолбенеть. Я аслупянеў і стаю як дурак (Пушкары, Сен. р.).

АСНОВА, *ж.*—1) основание. Аснову залажылі—цяпер пойдзе (Высачаны, Выс. р.); 2) продольные нитки в полотне. Аснова тутака суконная (Спасская, Сір. р.).

АСОБА, *аг.*—уважаемое лицо. Гэта-ж асоба, ня нам раўня (Пятніцкая, Беш. р.).

АСОБА—особо, отдельно. Палажы лепшае сена асоба (Замошша, Сен. р.).

АСОТ, у, *м.* осот. Cirsium arvense Scop. Нарві сьвіням асоту (Ульянавічы, Сен. р.).

АСОТНІК, у, *зб.*—большое количество в данном месте сорной травы-осогу. Куры пабеглі ў асотнік (Дуброва, Беш. р.).

АСПІД, а, *м.*—аспид, злой человек. Памёр наш аспід (Амільлянова, Лёз. р.)

АСТАВАЦЦА, *дзс.* — оставаться. Ніхай Арына астаецца дома, а мы пойдзем жаць (Сялец, Чаш. р.). Барана асталася на полі (Жэрына, Чаш. р.).

АСТАЛОП, а, *м.* лнк.—дурак, остолоп. Ну што? Як ён?—Асталоп асталопам (Луб'ева, Аз. р.).

АСТАЛОПІНА, *аг.* лнк. - дурачище. Ну і асталопіна ж ты! (Пушкары, Сен. р.).

АСТАЛЬЦЫ, оў, *м.*—остаток, остальное. Пудоў дзесяць аўса засею, а астальцы прадам (Заазер'е, Сен. р.).

АСТАТНІ—последний. Я зайду да цябе астатні раз (Пустынкі, Сен. р.).

АСТАЧА, *ж.*—остаток. Прыдзецца табе аддаць усю астачу аўса (Азярэцк, Сен. р.).

АСТРАВІНЫ, АСТРОЎКІ, *ж.*—приспособление для сушки гороха, льна и т. п. Парадзь, дзе мне дастаць сукаватую ялінку на астравіны (Вішкавічы, Чаш. р.). Астрівіна, павалілася (Луб'ева, Аз. р.). У астроўкі палажылі авёс (Хадулава, Куз. р.).

АСТРАЛОМ, а, *м.*—астроном. Астраломы лічуць зьвёзды (Сялец, Чаш. р.).

АСТРАМОК, АСТРАМОЧАК, а, *м.*—базарный небольшой воз

сена. За гэты астрамочак столькі просіць! (Сянно, Сен. р.).

АСТРОГ, у, *м.*—острог, тюрьма. Сядзіць у вастрозі (Навікі, Віц. р.).

АСТРОЖНІК, а, *м.*—острожник, арестант. Кала таго дому дзе астрожнікі сідзяць (Навікі, Віц. р.).

АСТРОЎ, а, *м.*— остров. Ад берагу да астрова адна вярста (Сухарукава, Аз. р.). Пар. востраў.

АСУНУЦЦА, *дзс.*—осунуться, опуститься. Хата саўсім асуналася (Сялец, Чаш. р.).

АСУРОЧЫЦЬ, *дзс.*— сглазить. У мяне нехта каня асурочаў (Ульлянавічы, Сен. р.). Ён мяне асуроцыў (Леніна, Сур. р.).

АСЬ, *вкл.*—отклик. Ганнуля!— Ась! (Высачаны, Выс. р.).

АСЬВЕР, а, *м.*—колодезный журавль. Пры нашам калодзісе новы асьвер (Альшанка, Чаш. р.).

АСЬВЯЖЫЦЦА, *дзс* — скончаться, умереть. Ён ужо асьвяжыўся (Стрэлкі, Беш. р.).

АСЬМІНА, *ж*, — четвериковая мера, чаще кадка. Нада зробіць новыю асьміну (Вяжышча, Беш. р.).

АСЬМЯРКАЦЦА, *дзс.* — темнеть, наступать вечеру. Ясьце пакуль не асьмеркнецца (Пустынкі, Сен. р.).

АСЬЦЕРВЯНЕЦЦА, *дзс.*—остервенеться, разозлиться. Ён горшы асьцярвянеўся (Нов. Сяло, Беш. р,)

АСЬЦЮК, а, *м.*—колючка колоса ячменя и т. п. Асьцюкоў ні давай каню (Амільлянова, Лёз. р.).

АСЬЦЯРОБ, а, *м.*—расчищенное место среди леса. Мы паехалі ў асьцяроб (Дзямідавічы, Чаш. р.).

АСЬЦЯРОГА, *ж.* — осторожность. Гнаў гарэлку бяз усякай асьцярогі (Пятніцкая, Беш. р.).

АСЬЦЯРОЖНЫ—осторожный. У гэтай справе ён асьцярожны (Іванск, Чаш. р.).

АТАВА, *ж.* — отава, второго покоса трава. Ідзі адкасі каню трохі атавы (Азярэцк, Сен. р.).

АТАЛЕК, у, *м.*—1) покой. Не даюць яму аталеку (Луб'ева, Аз. р.); 2) отбой. Ад сьвіней аталеку нет (Луб'ева, Аз. р.).

АТАМАЛКА, *ж.*—тряпка, которою берут горшки. Атамалкаю вазьмі гаршчок (Кабішча, Куз. р.).

АТАМАН, а, *м.*—атаман, главарь. Зьмітраў хлапец усяму атаман (Горбава, Лёз. р.),

АТЭЎНІК, а, *м.* — котелок. Звары груцу ў атэуніку (Чашнікі, Чаш. р.).

АТЛУМЛІВАЦЬ, *дзс*, — забивать голову шумом, гамом и т. п. Атлумілі зусім хлапца (Берашоўцы, Беш. р.).

АТО, *зл.*—если нет, то. Маўчы, ато будзець (Амільлянова, Лёз. р.).

А ТОЖ—1) да, утверждение. Ці вы едзіце у горад? А тож! (Берашоўцы, Беш. р.); 2) а вот же. А тож ляжыць на печке (Плоскія, Куз. р.).

АТОКА, *ж.* — рукав речки. А т о к а поўна вады (Навікі, Віц. р.).

АТОНЬНЕ — *н.* остаток, подонки. Бадай тваё й атоньне зьвялося! (Гравы, Сен. р.).

АТОПАК, а, *м.*—изношенный, истоптанный лапать. Бач, які клоп паўзе, як Нілаў атопак! (Вішкавічы, Чаш. р.).

АТОСА, *ж.*—тяж. Нацяні патужай атосы (Сухарукава, Аз. р.).

АТОРА, *ж.*—крупная мякина из вымолоченных колосьев, соломинок и т. п. Аторы запар карове (Спасская, Сір. р.).

АТРАЗЬНІ, *ж*—туфли. Пашыў жонцы атразьні (Прыгунова, Сір. р.).

АТРАМА, *ж.*—в жилых избах низкая балка, положенная для поддержания остальных балок, на которые ложится потолок и пересекающая остальные балки по средине избы. Палож смык на атраму (Латыгаль, Сен. р.). Пар. атраміна.

АТРАМАНТ, у, *м.*—чернила. Добры атрамант (Бараўляны, Куз. р.).

АТРАМІНА, *ж.*—поперечная, перекрестная балка в доме. На атраміне ляжыць брусок (Оўсішча, Сен. р.). Пар. атрама.

АТРЭП'Е, *н.*—очесы при первой стадии обработки волокна льна. Атрэп'е ськінь туды, а кужаль пакінь (Александрова, Гар. р.). Пар. вотруб'е.

АТРУСКІ, *ж.* — обивки муки; что отряслось. Набяры атрускаў каровам (Амільлянова, Лёз. р.).

АТРУТА, *ж.* — отрава. Купі там мышам атруты (Красьніца, Чаш. р.).

АТРУЦІЦЬ, *дзс.* — отравить. Хацеў атруціць скаціну (Путрына, Беш. р.).

АТУДЗЕНЧЫЦЬ, *дзс.*—1) отблагодарить. Я яму атудзеньчу ласку (Сянно, Сен. р.); 2) отомстить. Ні я буду, калі табе, ні атудзеньчу (Рыбчына, Сір. р.).

АТУМЕКА, *ж.* — намек. Атумекамі кажыць (Шапурава, Сур. р.).

А ТЫ САБЕ!, *вкл.*—да, согласен. Ці можна ў вас узяць барану? А ты сабе! (Копцевічы, Чаш. р.).

АЎЖО—а уже. Аўжо я іду (Пустынкі, Сен. р.).

АЎРАЦЬ, *дзс.*— складывать горох, вику и т. п. для просушки. Цэлы дзень гарох аўралі (Вядрэнь, Чаш. р.).

АЎСЯНІШЧА, *н.* — овсяное жнивье. Страшэнна як колка на аўсянішчы! (Застарыньне, Беш. р.)

АЎСЯНКІ, *ж.* — 1) овсянка. Emberiza (розныя віды). Ня бі аўсянкі (Горадок, Гар. р.); 2) суп из овсяной крупы. Аўсянку варуць з аўсяных круп (Альшанікі, Беш. р.).

АЎТОРАК, а, *м.*—вторник. Аўторак—шчасьлівый дзень (Рудня, Аз. р.).

АЎХ ЦЯ МНЕ!—восклицание при вздохе. Аўх ця мне, беднай! (Доўгае, Беш. р.).

АЎЧАРНІК, а, *м.*, АЎЧАРНЯ, *ж.* — овчарня. Авец загналі ў аўчарнік (Варашылы, Куз. р.). У аўчарне стаіць аўца (Дабрамысьль, Лёз. р.).

АЎЧЫНКА, *ж.* — овчина, овечья кожа. Падай мне бирку ад аўчынак (Сянно, Сен. р.).

АЎЧЫНЬНІК, а, *м.* —человек вырабатывающий овчины, дубильщик. Занясі аўчынкі к аўчыньніку (Азярэцк, Сен. р.).

АЎШАК, а, *м.*—оконный или дверьной косяк. Угэтым вакне пагнілі ўсе аўшакі (Семянцова, Беш. р.). Пар. вушак.

АФЯРА, АХВЯРА, *ж.*— 1) жертва. Аддам андракі на афяру (Ульлянавічы, Сен. р.; 2) обет. Дала ахвяру хадзіць кожны год (Нов. Сяло, Беш. р.).

АФЯРАВАЦЬ, АХВЯРАВАЦЬ, *дзс.*—пожертвовать. Афяраваў жабраку (Сукрэмна, Сен. р.). Ахвяравала лёну 10 хунтаў (Мікалаёва Куз. р.).

АХ!, *вкл.* — удивление, испуг. Ах, як я спалохаўся! (Буднікі, Беш. р.).

АХАЯЦЬ, *дзс.* — соблюсти чистоплотность. Хуць ба ты сам сібе ахаіў (Сьвярдлы, Беш. р.).

АХАЛАК, а, *м.* — короткая толстая палка. Ён ударіў сабаку ахалкам (Луб'ева, Аз. р.)

АХАПАК, а, *м.*—охапка. Няўжож табе шкода ахапка сена? (Сянно, Сен. р.).

АХАРАТАК, а, *м* — об'едок, остаток. Прідзецца мне данашываць тваі ахаряткі (Сухарукова, Аз. р.).

АХВОТА, *ж.* — 1) желание. З ахвотай сягоньня пайду ў лес (Пятніцкая, Беш. р.); 2) охота. Ахвота была ўдачная (Пяцігарск, Беш. р.).

АХВОТНА—охотно. Ён заўсёды ахвотна ходзіць (Азярэцк, Сен. р.).

АХВОТНІК, а, *м.* — охотник. Тут толькі што прайшлі ахвотнікі (Пяцігарск, Беш. р.).

АХВЯРАВАЦЦА, *дзс.* — дать обет. Я ахвяравалася сёлета схадзіць у Няклюдава к Барысу (Оўсішча, Сен. р.).

АХВЯРЫ, *ж.*—исполнение обета с пожертвованием. Хадзіла, кажуць, на ахвяры ў Полацак і ні памагло (Навікі, Віц. р.).

АХЛУПАВАТА--не круто. Стаў большыя шпары, а то крыша будзець ахлупавата (Сухарукова, Аз. р.).

АХЛУПНЫ, АШЛАПНЫ—охватывающий, верхний. Палажылі ахлупныя і кончылі, значыць, рурубіць дом (Хмары, Куз. р.). Ашлапные кладзі ня менш 5-х вяршкоў (Навасёлкі, Сен. р.).

АХМУРЭЦЬ, *дзс.* — 1) заскучать, затосковать. Чаго ты ахмурэў? (Стрэлкі, Беш. р.); 2) ослабеть, заболеть. Ён нешта саўсім ахмырэў (Слабада, Чаш. р.).

АХОРАЦ, а, *м.*—кукиш. Я палучыў за працу ахорцы (Ходцы, Сен. р.).

АХРАПАК, а, *м.*—ствол качана капусты. Ахрапкі мы пасеклі сьвіньням (Асінаўка, Беш. р.).

АХРАП'Е, *н.* — ботва огородных овощей. Пайдзі наламай ахрап'я! (Копцевічы, Чаш. р.).

АЦЬКІ—детское спасибо. Ацькі табе за муку (Кляшчыно, Беш. р.).

АЦЕСЬЛІВЫ—с закальцем, недопеченный. У яе хлеб заўсёды ацесьлівы (Пітрашы, Сен. р.).

АЦТУПНОЕ БЯРНО—отступное бревно, бревно верхнего венца, у крыши. Ацтупное бярно дрэна ляжыць (Гарадок, Гар. р.).

АЧМУРЫЦЬ, АЧМУЦІЦЬ, *дзс.* —одурачить. Ачмуріў ты мяне (Пустынкі Сен. р.). Ачмуціў бабу (Беліца, Сен р.).

АЧУНІВАЦЬ, АЧУНЕЦЬ, *дзс.*-- выздоравливать, выздоровець. Ён троху пачаў ачуніваць (Навасёлкі, Сен. р.).

АЧУРАЦЦА, *дзс.* — отречься. Усяго гэтага ачураліся (Яноўшчына, Беш. р).

АЧУХАЦЦА, *дзс.* опомниться, придти в себя. Ён яшчэ ад учарашняга ня ачухаўся. (Сухарукава, Аз. р.).

АШАЛАМЕЦЬ, *дзс.* — одуреть. Чаго ты стары ашаламеў? (Дабрамысьль, Лёз. р.),

АШАЛАПУЦІЦЬ, *дзс.* — обмануть. Ашалапуціў старога (Астроўна, Віц. р.).

АШАЛЕЛЫ—бешеный. Бяжыць як ашалелы (Бешанкавічы, Беш. р.).

АШАЛЕЦЬ, *дзс.*--1) сойти с ума, обезуметь. Ці ты ашалеў, ці што? (Навікі, Віц. р.); 2) сбеситься. Яго сабака ашалеў (Шыпы, Сен. р.).

АШКАЛЁПАК, а, *м.*—осколок. Ашкалёпкам пускаецца, абузьнік! (Сухарукава, Аз. р.). Выніў з глазу ашкарлёпак (Мазалава, Куз р.) Пар. аскялёпак.

АШКІРА, *вкл.*—оклик на овец Ашкыра ў хлеў (Ульянавічы, Сен. р.).

АШЛЯХЦІЦЬ, *дзс.*--побить, проучить. За гэтую шкоду цябе трэба ашляхціць (Ахрэмава, Куз. р.).

АШОСЬЦІК, а, *м.*—передняя площадка устья кухонной печи. Пастаў гаршок на ашосьцік. (Застарыньне, Беш. р.).

АШПАРЫЦЬ, *дзс.*—ошпарить. Ашпарыў руку гарачай вадой (Дзямідавічы, Чаш. р.).

АШУКА, *ж.*—обман, надувательство. Так не кажы — гэта ашука (Пятніцкая, Беш. р.).

АШУКАНЕЦ, а. *м.*—обманщик. Ня купляй у яго—ашуканец! (Аксяньці, Чаш. р.).

АШУКАЦЬ, *дзс.* — обмануть. Ён мяне на карове ашукаў (Лук'янова, Сен. р.).

АШУКАЦЦА, *дзс.*—обмануться, ошибиться. Купіў каня, але ашукаўся (Пустынкі, Сен. р.).

АШЧАЛОПАК, а, *м.*—выбой, ухаб. Засеў воз у ашчалопку (Вішкавічы, Чаш. р.).

АШЧЭРЫЦЦА, *дзс.*—оскалиться. Як ашчэрыўся ён на мяне, аж душа ў пяткі пайшла (Азярэцк, Сен. р.).

АШЧЭРЫЦЬ, *дзс.* — оскалить. А ён зубы калі ашчырыць, ды хвігу мне пад нос! (Пятніцкая, Беш. р).

АШЧЭДНЫ—бережливый. Ашчэдны чалавек ня псуець дабра (Заронава, Куз. р.).

АШЫЙНІК, а, *м.* — ошейник. Ашыйнік быў у нашага сабакі (Мішкава, Віц. р.).

АЮС, *вкл.* — оклик на свиней. Аюс ў поля (Ульянавічы, Сен. р.).

АЯЙ, *вкл.* — удивление. Аяй, які ён бальшэй! (Азярышча, Аз. р.).

Б.

БАБА, *ж.*—1) жена.Мая баба пячэць пірагі (Гайдукі, Сур. р.); 2) женщина. Гэта баба пашла ў горад (Бабінавічы, Выс. р.); 3) бабушка. Сынок, пазаві бабу (Зайкава, Меж. р.); 4) повитуха. Можа к табе на нарадзіны бабу гукнуць? (Дабрамысьль, Лёз. р.); 5) чурбан для вбивания свай. Бяз бабы гэтага слупа ні паставіш (Расна, Сен. р.).

БАБА-ЯГА, *ж.*—ведьма. Нейкая баба-яга набаражыла (Курашчаны, Сур. р.).

БАБЗДЫР, а, *м.* — бабник. Аўдакім вялікі бабздыр (Сукрэмна, Сен. р.).

БАБІН—принадлежащий бабе. Бабін андарак (Горбава, Лёз. р).

БАБІНА, *ж.*—зерно бобу. Дай хоць адну бабіну (Берашоўцы, Беш. р.).

БАБІНЬНЕ, *н.* — акушерство, повивальное искусство. Замалада пачала бабіньнем займацца (Сьцяпанавічы, Меж. р.).

БАБІЦЬ, *дзс.*--принимать детей у роженицы. Я ў яго ўсіх дзяцей бабіла (Раманаўка, Сен. р.).

БАБІЦЦА, *дзс.* — жениться. Дзеці ёсь — прышлося бабіцца (Дубнікі, Сен. р.).

БАБКА, *ж.*--1) повитуха. Дрэнная бабка—памерла дзіця (Пры-

стоі, Чаш. р.); 2) бабушка. Пазаві бабку абедаць (Сьвеча, Беш. р); 3) маленькая наковальня для отбивания кос. Дай мне бабкі пакляпаць касу (Азярэцк, Сен. р.); 4) копна из 10—15 снопов. Жыта злажылі ў бабкі (Варашылы, Куз. р.); 5) кушанье, чаще картофельное. Зараз дам есьці бабку (Машчоны, Сен. р.); 6) березовик (Boletus scaber Bull). Бабак назьбіраў (Касачы, Лёз. р.). Пар. абабак.

БАБОЎНІК, а, *м.*—трилистник. Menyantes trifoliata L. Прынясі бабоўніку (Беліца, Сен. р).

БАБСКІ—женский. Ня сунься у бабскае дзела (Сар. Рудня, Меж. р.). Кінь гэтыя бабськія прыбабоны (Гарадок, Гар. р.).

БАБУЛІН, БАБУЛЬЧЫН,—бабушкин. Падай бабулін армяк (Дубнікі, Сен. р.). Бабульчын андарак прапаў (Заазер'е, Сен. р.).

БАБУЛЬКА, БАБУЛЯ, БАБУНЯ, *ж.*—бабушка. Бабулька мая, галубка мая (Запрудзьдзе, Сен. р.). Прыдзі к нам, бабуля (Нов. Сяло, Беш. р.). Мая бабуня памерла (Цяпіна, Чаш. р.).

БАБУХНА, *ж.* баба, бабище. Бабухны мае, куды вас прэць? (Расна, Сен. р.).

БАБЫЛКА, *ж.*—бобылка, одинокая. У яе нікога няма з радні, яна бабылка (Бешанкавічы, Беш. р.).

БАБЫЛЬ, я, *м.*—1) бобыль, одинокий. У нас у вёсцы жыве два бабыля (Навасёлкі, Сен. р.); 2) приживальщик. Абіжаюць яны свайго бабыля (Кабішча, Куз. р.).

БАБЫЛЬСТВА, *н.* — бобыльство. Кінь ты сваё бабыльства! (Лятоўшчына, Куз. р.).

БАВЭЛНА, *ж.* — шерстяные нитки. Я купіла на базары бавэлны (Спасская, Сір. р.).

БАВІЦЦА, *дзс.* — 1) медлить, задерживаться. Я ня буду бавіцца тутака (Навікі, Віц. р.); 2) играть, забавляться. Трэба з дзіцем бавіцца (Кузьміно, Сен. р.).

БАВОЎНА, *ж.*—хлопок, вата. Купі бавоўны хунты два (Шуміліна, Сір. р.).

БАГАВІЦА, *ж.* — богиня, божество жен. р. Багавіца цябе ведаіць! (Доўгае, Беш. р.).

БАГАТЫ — богатый. Старому лгаць, а багатаму красьці (Алексінічы, Сен. р.).

БАГАТЫР, а, *м.*— богач. У яго вялікае хадзяйства: ён багатыр проці мяне (Пятніцкая, Беш. р.).

БАГАТЫРКА, *ж.* — богачка. Яна багатырка на ўсю дзярэўню (Азярэцк, Сен. р.).

БАГАЦЬЦЕ, *н.*—богатство. У іх багацьце невялікае (Стаішча, Чаш. р.).

БАГДАЙ, *вкл.*—дай бог, чтоб. Багдай ты акалеў! (Сьвярдлы, Беш. р.).

БАГДАН, а, *м.* — внебрачный ребенок, подкидыш. Ён багдан, бо ў яго бацькі няма (Русінава, Сен. р.).

БАГНА, (БАГМА), *ж.* — топкое болото, топь. Завяз у багну, дык і ня выдзерашся адтуль (Сукрэмна, Сен. р.). На нашым полі ёсь такая багма, што прайці нельзя (Стралкі, Беш. р.).

БАГНЕВЫ—болотный, топкий. Аб'едзь гэта багневае месца (Калышкі, Лёз. р.).

БАГОНЬНЕ, *н.*— заливной луг. Мужыкі касілі на багоньні (Павульле, Чаш. р.). Пар. абалоньне.

БАГУН, у, *м.*—богульник болотный. Ledum palustre L. Натохаўся багуну, аж галава забалела (Вядрэнь, Чаш. р).

БАДАЙ, *зл.*—чтоб, пусть. Бадай цібе піряверніць. Бадай та-

бе добра будзець (Рыбчына, Сір. р.); 2) вероятно. Бадай, што так яно і будзець (Бешанкавічы, Беш. р.).

БАЕНЬНЕ, *н.*—рассказывание. І пачалося, братцы, баіньне! (Сянно, Сен. р.).

БАЖНІЦА, *ж.* — треугольная полка или шкафик в красном углу под иконами. Палажы сьвечку ў бажніцу (Крывіна, Беш. р.).

БАДЗЕЙКА, *ж.* — маленькая шайка. Бадзейка засталась у лазьні (Малекі, Сур. р.).

БАДЗІЛА, *н.*—1) рог коровы. На бадзілы карова падняла Сымонку (Труханавічы, Чаш. р.); 2) что бадается. Шыла бадзіла па хаці хадзіла, пад парогам спаць лягло (венік) (Бешанкавічы, Беш. р.).

БАДЗЮЛЬКА, *ж.*—1) мотовильце лля наматывания ниток. Вазьмі бадзюльку зматаць ніткі (Зайкава, Меж. р.); 2) колючка. Бадзюлькі дзядоўніка дужа колюцца (Горкі, Аз. р.).

БАДЗЮЧЫ—колючий. Асот бадзючы (Навасёлкі, Сен. р.).

БАДЗЯГА, і, *аг.*—1) бродяга. Гэты бадзяга, штомесяц тут ходзіць (Азярэцк, Сен. р.); 2) бодяга, *ж.* Spongilla lacustris. Дзеці прынесьлі з рэчкі бадзягу (Лужасна, Куз. р.).

БАДЗЯЎКА, *аг.* — распутник, распутница. Бадзяўка! дзе была, туды ідзі! (Навікі, Віц. р.).

БАДЗЯЦЦА, *дзс.* — бродяжничать. Пачаў піць, а потым стаў бадзяцца (Пустыр, Сір. р.).

БАЙБАС, а, *м.*—большой человек, лентяй. Байбас ты дурнэй! (Лоўжа, Сір. р.).

БАЙДАН, а, *м.*—открытое место. На байдане веціp сьвішчыць (Курашчаны, Сур. р.).

БАЙКА, *ж.*—сказка. Расскажы мне байку (Дубнікі, Сен. р.).

БАЙКІ, *ж.* — враки, сказки. Байкі гэта, што пра яго кажуць (Бачэйкава, Беш. р.).

БАЙНЯ, БАНЯ, *ж.*--баня. Пойдзім у байню (Раіны, Аз. р.). Дзеўкі банюшку тапілі (Запрудзьдзе, Сен. р.).

БАЙСТРУК, а, *м.*—внебрачный ребенок. Яна да замужаства мела двох байструкоў (Азярэцк, Сен. р.).

БАКАВЫ — боковой. Яшчэ трэба бакавыя сьцены паправіць (Азярышча, Аз. р.).

БАКІ ЗАБІВАЦЬ — пускать пыль в глаза. Я знаю, што ён ета зробіў, а як стаў я яму гаварыць, дык ён і пашоў бакі забіваць (Сьвярдлы, Беш. р.).

БАКОНАЎКА, БАКОЎКА, *ж.*—дверька в печке, где закрывается вьюшка. Выгрэбай праз баконаўку сажу з коміна (Бікложа, Беш. р.). Закрый бакоўку, бо дым ідзець (Стрэлкі, Беш. р.).

БАКОЎКА, *ж.*—боковая комната. Ад мяне у бакоўку ўсе пахаваліс (Азярэцк, Сен. р.).

БАЛАБАЙКА, *ж.*—балалайка. Падай мне балабайку, іграць буду (Высачаны, Выс. р.).

БАЛАБОН, а, у, *м.*—бубенчики. К вясельлю нібісхадзіма трэба балабон пазычыць (Азярэцк, Сен. р.).

БАЛАБОС, а, *м.*—говорун, болтун. Усьціхамір свайго балабоса (Шуміліна, Сір. р.).

БАЛАВАЦЬ, *дзс.*—нежить, баловать. Кінь яго балаваць (Сянно, Сен. р.).

БАЛАВАЦЦА, *дзс.*—забавляться, играть. До, дзеці, балавацца! (Сянно, Сен. р.).

БАЛАГАНЧЫК, а, *м.*—маленькая пристройка к сенному са-

раю. Пастаў граблі ў балаганчык (Беліца, Сен. р.).

БАЛАГОЛ, а, *м.*—фура, дилижанс с извозчиком. Балаголы паехалі ў мястэчка (Стаішча, Чаш. р.).

БАЛАГУР, а, *м.*—балагур. Наш Ёска балагур (Дубнікі, Сен. р.).

БАЛАГУРЫЦЬ, *дзс.* — балагурить, вести пустую беседу. Што ўсё балагурыш ды балагурыш бяз толку? (Кабішча, Куз. р.).

БАЛАЗЕ—хорошо, что. Балазе ты прышоў (Пылькі, Аз. р.). Балазе конь нашоўся (Сутнікі, Куз. р.).

БАЛАМУТ, а, *м.*—плут. Які жа ты баламут! (Стрэлкі, Беш. р.).

БАЛАМУЦІЦЬ, *дзс.* — сбивать с толку, обманывать. Ён толькі баламуціць народ (Бабінічы, Віц. р.).

БАЛАЎНІК, а, *м.*—баловень. Сын бальшы, бальшы балаўнік (Бабінічы, Віц. р.).

БАЛАХОН, а, *м.*—1) холщевый плащ. Вазьмі з сабою балахон, а то нешта на дождж паказвае (Азярэцк, Сен. р.); 2) куртка, жакетка. Балахон—кароткая адзежа (Гарадок, Гар. р.).

БАЛБАТАНЬНЕ, *н.*--лопотанье, болтанье. Надаела яго балбатаньне (Сянно, Сен. р.).

БАЛБАТАЦЬ, *дзс.*—лопотать, болтать. Што ты там балбочыш —я нічога ні разьбяру (Навікі, Віц. р.).

БАЛБАТУН, а, *м.*—лопотун, болтун. Прагнаць гэтага балбатуна (Сянно, Сен. р.).

БАЛБАТУХА, *ж.*—болтунья, лопотунья. Балбатуха на ўсю дзіреўню, (Навікі, Віц. р.).

БАЛБЕС, (**БАЛДЭС**), а, *м.*—оболтус, дурак. Выгадаваў балбеса на сваю галаву (Сянно Сен. р.). Балдэс, ты, балдэс (Увалокі, Куз. р.).

БАЛВАН, а, *м.*—1) истукан. Балвана каменнага знайшлі (Пустыр, Сір. р.). 2) дурак, болван. Чаго ты стаіш, як балван? (Альшанікі, Беш. р.).

БАЛВАНЮГА, і, *м.*—дурачина, болванище. З гэтым балванюгам не домовішся (Сянно, Сір. р.).

БАЛДА, *агл.*—глупый, балда. Гэты чалавек—добрая балда (Саломінка, Сір. р.).

БАЛЕСЬЦЬ, *ж.*—болезнь. Балесьць ужо такая ў яго (Пушкары, Сен. р.).

БАЛЕЯ, *ж.*—лохань для стирки белья. Балея рассохлася (Лёзна, Лёз. р.).

БАЛІЗНА, **БЛІЗНА**, *ж.*—пропущенные нитки в основе при тканье. Бываець і ў яе балізна (Гарадок, Гар. р.).

БАЛІЦЬ—больно. У носі баліць (Белькава, Беш. р.).

БАЛОНКА, *ж.* — 1) оконное стекло. Памалу лі вакна, а то балонку паб'еш (Чарніца, Лёз. р.). Налажылі булонку (Луб'ева, Аз. р.); 2) прямоугольная клетка на материи. Выткала пасьцілку ў балонкі (Зямковічы, Сен. р.). Трэба выткаць рушнікі ў балоначкі (Гравы, Сен. р.).

БАЛОНЬНЕ, *н.*--1) пойма. Пашлі з балоньня сена выграбаць (Застадольле, Сен. р.); Пар. абалоньне. 2) болото, низина. На балоньні плаваюцьвуткі (Вішкавічы, Чаш. р.).

БАЛОТА, *н.*—лес, чаще болотный. Нада зьезьдзіць у балота за дрывамі (Рыбчына, Сір. р.)

БАЛОТНА — грязно. Балотна на дзярэўні (Зайкава, Меж р.).

БАЛОТНЫ — грязный, болотный. Балотны наш луг (Зайкава, Меж. р.).

БАЛХВА, БАЎХВА, *ж.*—цветные нитки для вышиванья. На гэты набожнік шмат балхвы пашло (Гарадок, Гар. р.). Ці ёсьць у цябе баўхва? (Хмяльнік, Беш. р.).

БАЛЬ, ю, *м.*—пирушка, бал. Тата пашоў на баль (Бабінавічы, Выс. р.).

БАЛЬКА, БЭЛЬКА, *ж.* — балка. У нашай хаце на чатырёх бальках столь (Навікі, Віц. р.). Столь паслана на бэльках (Казлоўка, Сен. р.).

БАЛЬШАК, а, *м.* — тракт, шоссе. У горад ехалі па бальшаку (Застадольле, Сен. р.).

БАЛЬШЭННЫ — большущий. Бальшэнны хлеў паставілі (Берашоўцы Беш. р.).

БАЛЬШЫ—большой. У бальшэй дзярэўні ўсё знайдзеш (Латышы Беш. р.).

БАЛЬШУН, а, *м.*—1) старший. Пашлі свайго бальшуна (Шапурава, Сур. р.); 2) великан. Етага бальшуна ўсі баяцца (Лўжасна, Куз. р.).

БАЛЬШУХА, *ж.*—1) старшая. Ужо бальшуха, а ні працуіць (Селядцова, Беш. р.); 2) великанша. Сьню я, што быццым бальшуха на міне як кініцца! (Кабішча, Куз. р.).

БАЛЮЧЫ—больной. Балючую нагу крануў (Пустыр, Сір. р.).

БАЛЯВАНЬНЕ, *н.*—пиршество. На ўсякае баляваньне прэцца (Высачаны, Выс. р.).

БАЛЯВАЦЬ, *дзс.* — пировать. Балявалі у дзярэўні на свадзьбе (Макарава, Віц. р.).

БАЛЯС, у, *зб.* — столбики для изгороди. Сходзі ў лес і насячы балясу (Заазер'е, Сен. р.).

БАЛЯСІНА, *ж.*—кол, столбик из тына. Я гэтай карові, як дам балясінай, дык яна будзе помніць (Мокавічы, Чаш. р.).

БАЛЯСЫ, аў, *м.* — изгородь, тын из кольев, столбиков. Кала вуліцы трэба загарадзіць балясамі (Стаішча, Чаш. р.). Сямёнаў біляс заваліўся (Альшанка, Чаш. р.).

БАЛЯЧКА, *ж.*—рана, нарыв. На руцэ вялікая балячка (Мігава, Куз. р.).

БАЛЯЧО—больно. Адтуль балячо, адсюль гарачо (Сьцяпанавічы, Меж. р.).

БАНДА, *ж.* — шайка, банда. Яны бандаю жывуць (Марчонкі, Сур. р.).

БАНДАРАВАЦЬ, *дзс.*—бочарнічать. Кінуў бандараваць (Лятоўшчына, Куз. р.).

БАНДАРОНАК, а, *м.*—сын бондаря. Бандаронак пабег (Лятоўшчына, Куз. р.).

БАНДАРОЎНА, *ж.*—дочь бондыря. Ня руш, ня чапай, я табе ня роўна, ты мужык, ты дурак, а я—бандароўна (Запрудзьдзе, Сен р.).

БАНДЗІТ, БАНДЗІСТ, а, *м.*—бандит, разбойник. Ён бальшы, бальшы бандзіт (Бабінічы, Віц. р.). На яго напалі бандзісты (Храпавічы, Куз. р.).

БАНКАРТ, а, *м.*—внебрачный ребенок. Нараджала поўну печ банкартаў (Падрэзы, Чаш. р.). Пар. байструк.

БАНКРУТ, а, *м.* — банкрот, плут. Усі кажуць, што ён банкрут (Рыбчына, Сір. р.).

БАНЬКА, *ж.*—1) плоское кольцо, прикрепляющее косу к деревянной ее части. Я скаваў сабе баньку (Асіпова, Аз. р.); 2) вообще металлическое кольцо хозяйственного значения. Каваль

зрабіў баньку ў дугу (Вядрэнь, Чаш. р.).

БАРАБАН, а, *м.*—1) барабан. Зайграйка ў барабан! (Мікалаёва, Куз. р.); 2) барабан в молотилке. Барабан трэба направіць (Гарадок, Гар. р.).

БАРАБАНІЦЬ, *дзс.* — барабанить. Чаго ён там барабаніць? (Оўсішча, Сен. р.).

БАРАВІК, а, *м.*—белый гриб. Boletus edulis Bull. Мы пойдзем у лес у баравікі (Шумкі, Сен. р.).

БАРАВІНКА, *ж.*—хвойная рощица близ усадьбы. Прыгожая яго баравінка (Б. Летцы, Куз. р.).

БАРАДА, *ж.*—кроме общего значения, несколько несжатых колосьев, оставляемых на поле в знак окончания жатвы. Жнеі ўжо пяюць бараду (Мазалава, Куз. р.).

БАРАДАЧ, а, *м.*—1) бородатый, бородач. Барадача садзі на кут (Пустыр, Сір. р.); 2) козел. Прагані барадача з гароду (Бешанкавічы, Беш. р.).

БАРАЗНА, *ж.*—борозда. Схадзі прынясі з баразны травы (Раманаўка, Сен. р.).

БАРАЗЬНІЦЬ, *дзс.* — делать борозды. У нас зямля нізкая—заўсёды нада баразьніць жыта (Хацімшчына, Куз. р.).

БАРАДЗЬБА, *ж.* — бороньба, боронование. Барадзьбу ужо скончылі, будзем ляшыць (Лятоўшчына, Куз. р.).

БАРАН, а, *м.* — 1) баран. А яшчэ чалавек вядзець барана! (Яноўшчына, Беш. р.); 2)вид рубанка с ручками по концам для работы вдвоем. Бараном габлявалі да вечара (Мікалаёва, Куз. р.); 3) барометр. Глядзі, кала школы барана павесілі (Лоўжа, Сір. р.).

БАРАНА, *ж.*—борона. Грышка паехаў з бараной на поля (Раманаўка, Сен. р.).

БАРАНАК, а, *м.* — баранок. Баранкаў прывёз ім (Расна, Сен. р.). Пар. абаранак.

БАРАНАВАЦЬ, *дзс.*—боронить поле. Сын паедзе баранаваць, а я—у заработкі (Бешанкавічы, Беш. р.).

БАРАНІЦЦА, *дзс.*—защищаться. Трэба бараніцца ад ліхіх людзей (Оўсішча, Сен. р.).

БАРАНІЦЬ, *дзс.* — защищать. Я ня буду цябе бараніць (Раіны, Аз. р.).

БАРАНОК, а, *м.*—1) молодой баран. Задушылі ваўкі баранка (Зайкава, Меж. р.); 2) рогулька в прялке. Сусед, зроб ты мне баранок у прасьніцу (Вяжышча, Беш р.).

БАРАНЬКОВЫ — бараний, барашковый. Бараньковы кажух адзеў (Беліца, Сен. р.).

БАРАНЬКОЎКА, *ж.*—баранья шапка. Купіў шапку — бараньkоўку (Замошша, Сен. р.).

БАРАХМАЦЦА, *дзс.*—бороться. Яны доўга адзін з другім барахмаліся (Баравыя, Куз. р.).

БАРАЦЬБА, *ж.*—борьба. Ну і была-ж барацьба паміж сябрамі! (Пушкары, Сен. р.).

БАРВЯК, а, *м.*—брод. Трэба знайці барвяк, каб пераехаць (Мікалаёва, Куз. р.).

БАРДА, *ж.*—тупой топор. Не тапор твой, а барда—нічога не сячэць (Русінава, Сен. р.). Трэба узяць барту і падпусьціць беркі (Чарнагосьці, Беш. р.).

БАРДЖЭЙ, БАРЖДЖЭЙ—скорей, быстрей. Хадзі барджэй (Ляхава, Віц. р.). Барждҗэй ба ты йшоў (Бурбіна, Сен. р.).

БАРЭТКІ, *ж.*—дамские полуботинки. Барэткі цiснуць нагу (Навікі, Беш. р.).

БАРКАН, у, *м.*—забор из еловых или сосновых сучьев. На гародзе заваліўся баркан (Ка бішча, Куз. р.).

БАРКАНА, *ж.* — морковь. Daucus carota L. Мая ты свацьця, якая-ж у мяне сёлета баркана ўрадзіла! (Марынкіна, Сір. р.).

БАРЛЁЧЫ, аў, *м.*—грубые женские башмаки. Барлёчы ўлетку мала хто носіць (Заронава, Куз. р.).

БАРЛЯЦЬ, *дзс.*—1) переливать, взбалтывать. До табе барляць крупеню! (Пустыр, Сір. р.); 2) без толку работать. Ён зямлі ня умеіць пахаць, а толькі барляіць (Мокавічы, Чаш.р.).

БАРМАТАЦЬ, *дзс.*-бормотать, ворчать под нос. Ён што-та сабе пад нос бармытаў (Баравыя, Куз. р.).

БАРМАТУН, а, *м.*— ворчун. Во, барматун урадзіўся (Сянно, Сен. р.).

БАРСАЦЬ, *дзс.* — затягивать веревку в ушки лаптя. Даволі табе барсаць лапці! (Лужасна, Куз. р.).

БАРСЬНІ, ёў, *м.* — кожаные лапти. Я пашыў сабе новы барсьні (Чарніца, Лёз . р.).

БАРТЫХАЦЦА, *дзс.* -- бултыхаться. Ён ехаў на лісапеце, алі як бартыхнуўся, дык і ногі да гары (Баравыя, Куз. р.).

БАРУЗЬДЗІЦЬ, *дзс.*—бредить, плести вздор. Ён п'яны доўга барузьдзіў, пакуль заснуў (Баравья, Куз. р.).

БАРЫЛА, *ж.* — 1) боченок. Налі ваду з барыла (Горкі, Аз. р.); 2) толстяк. З гэтым барылай ня думай борыцца (Азярэцк, Сен. р.).

БАРЫШ, а, *м.* — 1) прибыль. Купіў за сто, прадаў за дзьвесьці-- во гэта барыш (Пятніцкая, Беш. р.); 2) могарыч. З цябе, брат, трэба барышы (Азярэцк, Сен. р.).

БАРЫШНАЕ, *н.*—овощи. Сёлета добрае барышнае (Селядцова, Беш. р.).

БАСАВАЦЬ, *дзс.*—петь басом. Ён ужо у царкве не басуець (Сянно, Сен. р.).

БАСАВІКІ, оў, *м.*—туфли. Абуй маі басавікі (Астравы, Сір. р.).

БАСАНОЖ — 1) босиком. Не хадзі басанож, а то захварэеш (Селядцова, Беш. р); 2) на босу ногу. Надзеў боты, ды басанож, дык усё роўна сьцідзена (Сукрэмна, Сен. р.). На бісанож абуй боты (Стаішча, Чаш. р.).

БАСЭТЛЯ, БАСОЛЬ, *ж.*—контрабас. Мірон купіў сабе басэтлю (Вярхоўе, Беш. р.). Хто іграець на басолі, у таго няма ні хлеба ні солі (Пустыр, Сір. р.).

БАСОЛЬ, *ж.*—фасоль. У нас сяньні крупеня з басолям (Сьвеча, Беш. р.).

БАСОТА, *зб.*—босяки. Чыстая басота! (Новае Сяло. Беш. р.).

БАСТЫСЬ, я, *м.*— шляющийся, здоровый, но ни к чему неспособный парень. А гэты бастысь чаго нічога ня робіць? (Спасская, Сір. р.).

БАСУРМАН, а, *м.* лнк.—опустившийся человек. Ходзіць, як басурман, (Сукрэмна, Сен. р.).

БАСЬНЯ, *ж.* — басня. Умею басьні баяць (Бешанкавічы, Беш. р.).

БАСЬЦІСЯ, *дзс.* — бодаться. Бычка дзеці прыўчылі басьціся (Азярэцк, Сен. р.).

БАСЬЦЯЦЦА, *дзс.* — шляться, бродить. Што ты бяз дзела басьцяішся? (Рыбчына, Сір. р.).

БАСЯК, а, *м.* — босоногий, босяк. Гэта ні чалавек, а басяк (Міхалі, Куз. р.).

БАТ, а, *м.* — кнут с очень длинной тесьмой. Давід з бата дзесятку выбіў (Азярэцк, Сен. р.).

БАТОЎЕ, *н.*— ботва. Насячы сьвіньням батоўя (Сянно, Сен. р.). Пар. бацьвіньне.

БАТРАК, а, *м.*—батрак. Цяпер батраком добра (Беліца, Сен. р.).

БАЎДЗІЛА, *аг.*—балда. Ах ты, баўдзіла ты, баўдзіла! (Чашнікі, Чаш. р.).

БАЎКАНЬНЕ, *н.* — колокольный звон. Вядрэньскага баўканьня ня чуваць (Асташова, Чаш. р.).

БАЎЛЕНЬНЕ, *н.* — времяпрепровождение, забава. Як такое баўленьне, дык лепш працаваць (Сянно, Сен. р.).

БАЎТАНУЦЬ, *дзс.*—ударить по воде, болтнуть. Штось па вадзе баўтанула (Лужасна, Куз. р.).

БАЎТАЦЦА, *дзс.* — болтаться. Ён баўтаіцца, як кветка на дрэві (Сянно, Сен. р.).

БАЎТАЦЬ, *дзс.*--болтать, взбалтывать. Буўтай малако харашэнька (Княжыца, Куз. р.).

БАЎТОНКА, БАЎТОЎКА, *ж.*— болтушка, пойло. Дай каню баўтонкі (Пустынкі Сен. р.). Мы даём цяляці баўтоўку (Бешанкавічы, Беш. р.).

БАЎТРУК, а, *м.*—обжора, дармоед. Баўтрука гэтага ні укарміць: яму колькі не давай—усё мала (Ст. Беліца, Сен. р.).

БАЎТУХА, *ж.* — кушанье из жидкого теста. Улі яму баўтухі (Высачаны, Выс. р.).

БАЎЦЯК, а, *м.*—рыбная сеть. Баўтком добра лавіць рыбу (Кузьміно, Сен. р.). Цягні баўцяк! (Лужасна, Куз. р.).

БАХАР, а, *м.*—любовник. Вунь яна пашла з сваім бахарам (Ст. Беліца, Сен. р.).

БАХНУЦЬ, *дзс.*—1) ударить. Я, брат, як бэхну, дык ты і сам ня рад будзеш (Доўжа, Куз. р.); 2) упасть. Не бахні, сынок, у ваду (Лужасна, Куз. р.).

БАЦ, а, *м.*—крыса. Mus rattus. Коцік заеў баца (Пясочак, Куз. р.).

БАЦЬВІНЬНЕ, *н.* — 1) ботва. Прынясі бураковага бацьвіньня (Кузьміно, Сен. р. ; 2) холодник. Бацьвіньне з буракоў і гуркоў прыгатавана добра (Рудня, Аз. р.).

БАЦЬКА, і, *м.*—отец. Бацька вярнуўся з поля (Ісачкава, Аз. р.).

БАЦЬКАЎ, БАЦЬКАЎСКІ—отцовский. Адзень бацькаў кажух (Лужасна, Куз. р.). Бацькаўскія падэшвы крапчэй за ўсіх (Доўжа, Куз. р.).

БАЦЬКАЎШЧЫНА, *ж.*—1) родина. Паеду жыць на бацькаўшчыну, досіць ськітацца (Рыбчына, Сір. р.); 2) отцовское наследство. За бацькаўшчынаю паехаў (Кузьміно, Сен. р.).

БАЦЬКІ, оў, *м.* — родители. Бацькі яго кулакі (Канавалава, Куз. р.).

БАЦЮК, а, *м.*, **БАЦЮТА**, ы, *м.*, **БАЦЮТКА**, і, *м.*--мальчик. Бацюк пайшоў з дзяўчатамі (Гарадок, Гар. р.). Як твой бацюта жыве? (Сьліжыкі, Куз. р.). Змовіў сабе бацютку (Хвядзькова, Беш. р.).

БАЦЮХНА, ы, *м.*—батюшка, отец. Бацюхны мае, што-ж гэта робіцца? (Сянно, Сен. р.).

БАЦЯН, БУЦЯН, а, *м.*—аист, Ciconia alba Bechst et C. nigra Briss. Бацян ходзіць па лугу (Раіны, Аз. р.). На лугу хадзіў буцян (Дзямідавічы, Чаш. р.). Ходзіць боця па балоце (Вядрэнь, Чаш. р.). Пар. бусел.

БАЧ, *вкл.*—виш. Бач, як яно вышла (Лужасна, Куз. р.).

БАЧОК, а, *м.*—1) обочина дорогі. Мужыкі ня любяць, што бачкі заяжджаюць (Храпавічы, Куз. р.); 2) котелок. Панёс бачок з бульбаю (Смалянцы, Чаш. р.).

БАЧЫЦЬ, *дзс.*—видеть. Ці ня бачыў ты майго каня? (Рудня, Аз. р.).

БАШКА, *ж.* — овца. Башак пагналі ў поле (Расна, Сен. р.).

БАШМАК, а, *м.*—башмак, ботинок. Дзяўчына ходзіць у башмакох (Пірамонт, Лёз. р.). Справіў ён сабе новыі бушмакі (Чарніца, Лёз. р.).

БАЯРКА, *ж.*—шаферица. Баяркі за стол селі (Купіна, Віц. р.).

БАЯЦЦА, *дзс.*—бояться. Няма чаго баяцца (Алексінічы, Сен. р.).

БАЯЦЬ, *дзс.* — рассказывать, говорить. Баюць яны многа чаго, але-ж усёткі ета байкі (Доўжа, Куз. р.). Кідай ужо баіць, ды пойдзім у двор (Азярэцк, Сен, р.).

БЕГАНІНА, *ж.*—беготня. З яго вясельлем было столькі беганіны, што аж усе пазабіваліся (Азярэцк, Сен. р.).

БЕГАЦЦА, *дзс.*—требовать случки. Ваша авечка бегаецца (Семянцова, Беш. р.).

БЕГАЦЬ, *дзс.*—бегать. Па вуліцы бегаець авечка (Чараўкі, Сен. р.).

БЕГЧЫ, *дзс.*—бежать. Не нада бегчы так шыбка (Селядцова, Беш. р.). Было яму ня беч (Мікалаёва, Куз. р.).

БЕДАВАЦЬ, *дзс.*—горевать. Яна дужа бядавала, як памёр яе мужык (Азярэцк, Сен. р.).

БЕДНА—тоскливо, бедно на душе. Ай, як мне сёньня бедна! (Ганкавічы, Беш. р.).

БЕЗ, БЯЗ, *прм.*—без. Без яго нічога ня будзе (Лужасна, Куз. р.). Бяз рук мала зробіш (Астроўна. Віц. р.).

БЕЗГАЛОЎЕ, *н.*—потеря головы, глупость. Безгалоўе на цябе нейкае нашло (Навасёлкі, Сен. р.).

БЕЗДАРОЖЖА, *н.*—распутица, очень плохая дорога. Такое бездарожжа, куды паедзеш? (Доўжа, Куз. р.).

БЕЗНАДЗЕЙНА — безнадежно. К яму безнадзейна хадзіць: усё роўна грошы ў яго няма (Азярэцк, Сен. р.).

БЕЗНАДЗЕЙНАСЬЦЬ, *ж.*—безнадежность. Як бяда, дык і безнадзейнасьць (Горкі, Аз. р.).

БЕЗНАДЗЕЙНЫ — 1) безнадежный. Ён ужо безнадзейны (Пустыр, Сір. р.); 2) неожиданный. Безнадзейныя госьцікі (Выгары, Куз. р.).

БЕЗРАХУБНА — безрасчетно. Безрахубна вядзе Зьміцер сваю гаспадарку (Гарнакі, Сен. р.).

БЕЛАБРЫСЫ — блондин. У іх дзеці усі белабрысыя (Лучкі, Віц. р.).

БЕЛАВЫ— белеющий, белый. Бярозка мая бялавая, вецейка маё кудравае (Шапурава, Сур. р.).

БЕЛАГРУДКА, *ж.* — ласка. Mustela nivalis L. У хлеве жывець белагрудка (Пяцігарск, Беш. р).

БЕЛАЗОРЫ—с белыми глазами. На масту быў белазоры чалавек (Дзямідавічы, Чаш. р.).

БЕРАГ, а *м.*—берег. Каля ракі нысокі беріг (Бабінічы Віц. р.).

БЕРАГУЛЬКА, *ж.*—стриж Cotyle riparia Bric. Бірагулька зробіла сабе гняздо і вывела дзетак (Асінаўка, Сен. р.).

БЕРАСЬНЮШКА, *ж.*, **БЕРАСЬЦЕНЬ, БЕРАСЦЭНЬ**, я, *м.*—горшок оплетенный берестой. Прынясі берасьнюшку (Мікалаёва, Куз. р.). Баба насыпала ў берась-

цень солі (Выгары, Куз. р.), Берасцэнь з мукою (Гарадок, Гар. р.).

БЕРАСЬЦЯНКА, *ж.*—1) глаз. У яго вялікі берасьцянкі (Слабодка, Віц. р.); 2) зяблик. Fringilla coelebs L. Бірасьцянка зрабіла на дрэве сваё гняздо з бяросты (Камоскі, Беш. р.).

БЕРАСЬЦЯНЫ, — берестовый. Купі скураныя або бірасьцяныя лапці (Красьніца, Чаш, р.).

БЕРВЯНО, *н.* — бревно. Бервяно ляжыць на дароге (Шумкі, Сен. р.). Зрубілі тоўстае бірвяно (Застадольле, Сен. р.).

БЕРКА, *ж.* – березовый сок. Прынясі з лесу беркі (Лапы, Беш. р.).

БЕРКАЦЕНЬ, я, *м.* — оборотень. Чалавек тры гады быў біркатнем (Мазалава, Куз. р.).

БЕСКАРЫСНА — бесполезно. Ён работаіць бескарысна (Бабінічы, Віц. р.).

БЕСКАШТОЎНА—без затрат. Безкаштоўна абышлося (Сянно, Сен. р.).

БЕСКЛАПОТНА,—беззаботно. Жыве сабе бесклапотна (Бабінічы, Віц. р.).

БЕСПАКУТНА—без мук. Беспакутна сышоў у думаўё (Пустыр, Сір. р.).

БЕСПАРЫ—безвременно. Карова беспары цялілася (Рудня, Аз. р.).

БЕСПРАСЬВЕТНЫ--непроглядный, беспросветный. Беспрасьветная цьма (Кузьміно, Сен. р.).

БЕССАРОМНЫ — бесстыжий. Архіп зусім бессаромны стаў (Выгары, Куз. р.).

БЕСТАВАЛОСЫ— простоволосый, без головного убора. Беставалосая пабягу (Выгары, Куз. р.).

БЕСЬПЕРАСТАННЫ—беспрерывный. Беспераcтанны дождж ідзе (Рудня, Аз. р.).

БЕСЬПЕРАСТАНЬНЯ — беспрерывно. Бразгаіць дзьвярымі бесьперастаньня (Зацуброўе, Сур. р.).

БЕСЬСЯБЕ—сами собой. Каровы пасуцьца бесьсябе (Сянно, Сен. р.).

БЭБУХІ, аў, *м.*—внутренности, патроха. Кінь бэбухі сабакам (Азярэцк, Сен. р.).

БЭЗ, у, *м.*—сирень. Syringa vulgaris L. Бэз ужо цьвіціць (Гарнакі, Сен. р.). Нада наламаць бэсу (Увалокі, Куз. р.)

БЭЙБАС, а, *м.*—увалень, лентяй. Ходзіць як бэйбас (Сіроціна, Сір. р.).

БЭНЦНУЦЬ, *дзс.*—ударить. Як бэнцнуў яго па галаве—тутака яму й усё (Шаркі, Куз. р.).

БЭРЛА, *аг.* — неповоротливый и некрасивый человек. Вунацька наша бэрла пашла (Беліца, Сен. р.).

БЁРДА, *н* — часть ткацкого станка для прибивания поперечных ниток при тканье. А мне нада зладзіць шырэйшае бёрда (Горкі, Аз. р.).

БЗДЫЧКА, *ж.* — лампочка, в которой горит фитилек без стекла. Запалі бздычку (Максімава, Куз. р.).

БЗЬДЗЮЛЬ, я, *м.*— полевой клоп, вонючка. Pantatoma (Mormidea) baccarum L і інш. рады і віды. На сунічане пасядзеў бзьдзюль, дык ня можна ў рот узяць (Пацкава, Сен. р.).

БІБІКІ, БІНБІКІ, БЛЫНДЗІКІ, БРЫНДЫ БІЦЬ,—баклуши бить. Кінь ты бібікі біць (Беліца, Сен. р.). Заўсёды б'ець бінбікі на вуліцы, як яму работы няма (Сукрэмна, Сен. р.). Ён толькі блындзікі

б'ецъ. (Лясьнікі, Сен. р.). Усе дні ён толькі брынды б'ець (Азярэцк, Сен. р.).

БІЗУН, а, *м.*—кнут, плеть. У пастуха ёсьць харошый бізун (Бабінічы, Віц. р.).

БІЛА, *н.* — язык в колоколе. Учора, званіўшы, біла адарвалі (Азярэцк, Сен. р.).

БІНДАС, а, *м.*—1) вид топора для отбивания толстых щеп, колун. Біндасам адкалі (Мікалаева, Куз. р.); 2) болван. Эх ты біндас! (Лазаватка, Сур. р.).

БІНЬДЗЮК, а, *м.*—телега на железных осях, верх, коробка телеги. Запражы не калёсы, а біньдзюк (Спасская, Сір. р.).

БІРКА, *ж.*—палочка с нарезаными знаками, выдаваемая вместо квитанций, чаще кожевниками. Дзеці пайшчыце бірку—паеду за кожай і аўчынамі (Пятніцкая, Беш. р.).

БІРУБОЛКА, *ж.* — пуговица, чаще деревянная. Ушый біруболку ў сарочку (Гарнакі, Сен. р.).

БІРУК, а, *м.*—бирюк, нелюдим. Пагнаць гэтага бірука (Латыгаль, Сен. р.).

БІРУЛЬКА, *ж.* — деревянная часть коромысла в бороне, плуге и т. п. Новую бірульку зробіў да бараны (Гарадок, Гар. р.).

БІТКА, *ж.*—битое яйцо. Бітка скора порціцца (Дварэцк, Чаш. р).

БІТУН, а, *м.*—наглец, драчливый. Зьвязаць етага бітуна (Раманаўка, Сен. р.).

БІЦЦА, *дзс.* — драться. Годзі табе ўжо біцца (Азярэцк, Сен. р.).

БІЦЬ, *дзс.*—1) бить. Ну што глядзіш, бі яго ды ўсё! (Азярэцк, Сен. р.); 2) колоть. Нада біць дровы (Собалева, Куз. р.).

БІЦЮК, а, *м.*,—БІЧОЎКА, *ж.*—1) часть цепа—палка, которой бьют по снопам. Атарваўся біцюк і чуць ні ўдарыў Сьціпана (Русінава, Сен. р.). Сёмка глядзі—бічоўка здарвецца, ды ударыць каго — нібудзь (Гарбузы, Сір. р.); 2) неуклюжий. Павернецца, як біцюк (Шуміліна, Сір. р.).

БІЧАЙ, я, *м.*—круглая дырка в верхнем ручном жернове, куда сыплются зерна. Бічай вузкі у маіх жорнах (Беліца, Сен. р.).

БІЧАЙКА *ж.*—деревянный обод решета. Новую бічайку зробіў (Мікалаёва, Куз. р.). Пар. абічайка.

БЛАГА—1) дурно. Ці ня блага табе стала? (Рыбчына Сір. р.); 2) плохо. Блага ты ета зробіў (Пустыр, Сір. р.).

БЛАГІ—плохой. Благога воўка цялята ліжуць (Копцевічы, Чаш. р.).

БЛАЗЕН, БЛАЗЬНЮК, а, *м.*—1) молокосос. Ты яшчо блазен спорiць з старікамі (Мазалава, Куз. р.); 2) глупец. Ён дужа бальшы блазен (Пустынкі, Сен. р.). Ні давай гэтаму блазьнюку (Шыпы, Сен. р.).

БЛАЗНОТА, ы, *зб.* — детвора. Усьціш гэту блазноту (Сянно, Сен. р.).

БЛАЗЬНЁНАК, а, *м.*—глупенький. Які ён блазьнёнак! (Лучкі, Віц. р.).

БЛАКУНЯЦЦА, *дзс.*—шляться без дела. Хвядот блакуняецца у лясу (Задарожжа, Куз. р.). Блыкуняецца мая дзеўчына цэлую ноч (Даргейкі, Сен. р.).

БЛЕДНЫ, — бледный. Які ён бледны з твару! (Асінаўка, Сен. р.).

БЛЕХ, у, *м.* — ровное место. Нясі скуты на блех (Вяжышча, Беш. р.).

БЛЁКАТ, у, *м.*—белена. Hyoscіamus niger L. Трэба на гародзе

што столькі сама (Азярэцк, Сен. р.).

БЛІНОЎКА, *ж.*—кадка, в которой приготавливают тесто для блинов. Пастаў бліноўку на стол (Бешанкавічы, Беш. р.).

БЛІН, БЛІНЕЦ а, *м*,—блин. Смашны блін (Азярэцк, Сен. р.). Гэты усі блінцы мне на кірмаш (Пустынкі, Сен. р.).

БЛІНЧЫК, а, *м.*—кроме общего значения, вьюшка. Купілі блінчык у новы комін (Госьміра, Сен. р.).

БЛІСК, у, *м.*—блеск. Яна ўжо меіць прыгожы бліск (Сянно, Сен. р.).

БЛІСКАВІЦА, *ж.* — молния. Бліскавіца як блісьне, а пярун як грукнаў, дык аж конь спатыкнуўся (Вядрэнь, Чаш. р.). Грыміць гром, бляскаець блескавіца (Павульле, Чаш. р.).

БЛІСКАЦЬ, *дзс.*—сверкать. Вун і маланьня бліскае (Оўсішча, Сен. р.).

БЛІСКУЧЫ—1) блестящий. У двор ён вярнуўся ў бліскучых гузіках (Азярэцк, Сен. р.); 2) яркий. Які сягоньні бліскучы дзень! (Селядцова, Беш. р.).

БЛІШЧАСТЫ — блистающий. У яе блішчастыя барэткі (Доўжа, Куз. р.).

БЛІШЧАЦЬ, БЛІШЧЭЦЬ, *дзс.*—блестеть. Мае боты дужа блішчаць (Ульянавічы, Сен. р.). Ён было (Латышы, Беш. р.).

БЛУКАЦЦА, *дзс.* — слоняться. Блукаецца па сьвету, як Марка па пеклу (Рыбчына, Сір р.).

БЛУТАНІНА, *ж.*—путаница. У іх гэта блутаніна цягнецца з Каляд (Лук'янова, Сен. р.).

БЛЫНДАЦЬ, *дзс.* — шататься без дела. Яму толькі блындаць (Замошша, Сен. р.).

БЛЫТАЦЦА, *дзс.* — путаться. Доўга блытаўся па лесе (Бараўляны, Куз. р.).

БЛЫХА, *ж.*--блоха. Pulexirritans L. et P. canis Dug et P. avinum Tasch. Глядзі, па табе блыха скача (Азярэцк, Сен. р.).

БЛЮВАКІ, *ж.*—рвота. Ня ліжы ягоныя блювакі (Навікі, Віц. р.).

БЛЮВАЦЬ, БЛЯВАЦЬ, *дзс.*—тошнить. Ня пі самагонкі, а то блюваць будзеш (Ст. Сяло, Куз. р.). Ён начаў бляваць (Бабінічы, Віц. р.).

БЛЮДАЧКА, БЛЮДЦА, *н.*—блюдечко. Разьбіла блюдачка (Доўжа, Куз. р.). Падай мне блюцца, я буду піць чай (Яцукі, Беш. р.).

БЛЯХА, *ж.*—1) жесть. Дай мне кусок бляхі (Азярэцк, Сен. р.); 2) противень. Давай бляху, будзем пірог садзіць (Застадольле, Сен. р.).

БЛЯХАР, а, *м.* — жестяник. Трэба яшчо зайці да бляхара купіць кварту (Азярэцк, Сен. р.).

БЛЯШАНКА, *ж.* — жестянка. Поўная бляшанка керасіна (Бабінічы, Віц. р.).

БЛЯШАНЫ—жестянный. Вазьмі бляшанае вядро (Бікава, Сен. р).

БЛЯЯЦЬ, *дзс.*—блеять. Паміж авец баран бляець (поп) (Шкалёўка, Беш. р.).

БО, *зл.* – ибо. Ня зробіў, бо ні загадывалі (Высачаны, Выс. р.).

БОБ, у, *м.*—боб. Vicia Faba L (Faba vulgaris Mönch). Дзед боб пасадзіў (Ісачкава, Аз. р.).

БОЖЫЯ КАЛАПЕНЬКІ — трясунка. Briza media L. Між іншых красак было многа бож'іх калапеняк (Вядрэнь, Чаш. р.).

БОЙКА, *ж.*—1) драка. У суседа сягоньня была бойка (Пустынкі, Сен. р.); 2) маслобойка. Новую бойку купіў (Кабішча, Куз. р.).

БОЙНЫ—бойкий (о дороге). Бойная дорога (Высачаны, Выс. р.).

БОК, у, *м.* — сторона, бок. Пасунься ў бок (Сянно, Сен. р.).

БОЛЕ, БОЛЬШ, БОЛЬШЫ— больше. Ты мне боле і не кажы (Пушкары, Сен. р.). Вось табе хамут і дуга, і табе больш ня слуга (Ст. Беліца, Сен. р.). Чым большы, тым лепей (Сянно, Сен. р.)

БОЛЬКА, *ж.* — рана. Чужая болька нікому ня болька (Рыбчына, Сір. р.).

БОЛЬКА—больно. Ай болька! (Рыбчына, Сір. р.).

БОЛЬШАЦЬ, БОЛЬШЫЦЬ, *дзс.* — увеличиваться, расти. Дзень значна стаў большыць (Азярэцк, Сен. р.). Трэба большаць, а то мамцы некаму пасабляць (Капланы, Сен. р.).

БОЛЬШЫ — больший. Вазьмі большы мяшок (Каралёва, Выс. р.).

БОНБА, *ж.* — бомба. Лопнула бонба (Пабядзіншчына, Куз. р.).

БОНДА, *ж.*, лнк. — бочка, в пер. смысле—брюхо. Набіў сваю бонду (Пустыр, Сір. р.).

БОНДАР, а, *м.*—бочар. Бондар робіць кадкі (Бабінічы, Віц. р.).

БОНДАРСТВА, *н* — бочарничество. Забыўся і на сваё бондарства (Ілінова, Чаш. р.).

БОР, *зб.*—бор. Мы пойдзем у бор (Шумкі, Сен. р.).

БОРАЦЦА, *дзс.*—бороться. А на што табе было борацца? (Лёзна, Лёз. р.).

БОРЗДА—скоро. Бяжы борзда да Грышкі (Пушкары, Сен. р.).

БОРКІ, *ж.*—борьба. У борках яго адужылі (Сянно, Сен. р.).

БОСА — босиком. Улетку мы ходзім боса (Раіны, Сір. р.).

БОТЫ, аў, *м.*—сапоги. Бацька купіў мне боты (Бель, Выс. р.).

БОЎТКА, *ж.*—шестик с головкой на конце для загонки рыбы в сеть. Дай мне боўтку (Доўгае, Беш. р.).

БОХАН, а, *м.*— большой хлеб. Цэлы бохан хлеба узяў з сабою (Сянно, Сен. р.).

БОЧКА, *ж.*—1) кадка. Поўная бочка вады (Шумкі, Сен. р.); 2) мера в 16 чтв. Пасеяў бочку бульбы (Стралкі, Беш. р.).

БОЯЗНА — страшно. Боязна зьвяр'я ў нашым лесе (Крупеніна, Віц. р.).

БРАВЭРКА, *ж.*—1) воротник. Адвярні мне бравэрку (Тачоны, Сір. р.); 2) вид пальто из домотканного сукна. Вазьмі сваю бравэрку (Купіна, Віц р.).

БРАГА, *ж.*—брага. Брага лоўкая ходзіць (Доўгае, Беш. р.).

БРАДНІК, БРАДЗЕНЬ, БРЭДЗЕНЬ, а, я, *м.*—бредень (вид рыболовной сети). Я браднік дастаў (Воўкасьць, Лёз. р.). Бяры брадзень ды пойдзем лавіць рыбу

(Храпавічы, Куз. р.). У мяне ўжо гатоў брэдзень (Раіны, Аз. р.).

БРАЗГАЎКА, БРАЗГОТКА, БРАЗГУШКА, *ж.*—побрякушка, погремушка. Пакажы ты мне вун тую бразгаўку (Азярэцк, Сен. р.). Дзіцяці купілі бразготку (Мішкава, Куз. р.). Нехта едзе з бразгушкамі (Гарывецк, Сен. р.).

БРАЗГАЦЬ, *дзс.*—стучать. Ну, чаго-ж ты бразгаеш? (Хмары, Куз. р.).

БРАЗНУЦЬ, *дзс.*—1) стукнуть. Нешта брязнула (Купіна, Віц. р.); 2) упасть. Толькі узьехаў на лёд, а конь калі бразьніць! (Пятніцкая, Беш. р.).

БРАДЗІНІНА, *ж.*—ива. Брадзініна расьцець пасярод поля (Боркава, Куз. р.).

БРАКАВАНЫ, БРАКОВЫ—забракованный. Гэты лес бракаваны (Дзямідавічы, Чаш. р.). Браковага каня купіў (Гарадок, Гар. р.)

БРАМА, *ж.* — ворота. Цераз браму ня можна ехаць. Брама закрыта (Пачаевічы, Чаш. р.).

БРАНЗАЛЕТ, БРУЖЛЕТ, а, *м.* —браслет. На руцэ быў надзет прыгожы бранзалет (Бешанкавічы, Беш. р.). На руцэ бружлет (Быкоўшчына, Беш. р.).

БРАНЧЭЦЬ, *дзс.* — бренчать. Досыць яму бранчэць на сваёй балабайцы (Дзямідавічы, Чаш. р.).

БРАТ, а, *м.*, (БРАТКА, БРАТУЛЬКА)—брат. Маі браты пажаніліся і падзяліліся (Лужасна, Куз. р.). Ну, і надзелаў жа ты, братка, дзялоў (Сянно, Сен. р.). Увідзім братульку, коні пася (Сукрэмна, Сен. р).

БРАТАВАЯ, *ж.*—жена брата. Твая братавая бальшая гультайка (Азярэцк, Сен. р.).

БРАТАНІЧ, а, *м.*—женившийся на сестре. Кузьмовы братанічы былі добрыя людзі (Вяжышча, Беш. р.).

БРАТ З СЯСТРОЙ—Иван да Марья. Melampirum nemorosum L. Во, колькі тут красачак—усё брат з сястрой (Асавецк, Беш. р.).

БРАТКІ, аў, *м.* — анютины глазки. Viola tricolor L. На траме сохлі браткі (Вядрэнь, Чаш. р.).

БРАХАЛА, *агі.* — ругатель. А які-ж ён стаў брахала! (Рыбчына, Сір. р.).

БРАХАЦЦА, *дзс.* — ругаться, ссориться. Сапрон брэшыцца са мной (Капланы, Сен. р.).

БРАХАЦЬ, *дзс.* — лаять. Сабака доўга брахаў (Раіны, Аз. р.).

БРАХЛІВЫ — сварливый. Яна, брат, брахлівая баба (Доўжа, Куз. р.).

БРАХНЯ, *ж.*—ложь, клевета. Усё гэта твая брахня (Азярэцк, Сен. р.).

БРАХУН, а, *м.*—лгун. Брахуну гэтаму нельзя верыць (Вейна, Сен. р.).

БРАХУНЬНЯ, *ж.*—сварливая. У нашай дзярэўні ёсьць брахуньня (Лучкі, Віц. р.).

БРАЦЕНЬНІК, БРАЦЭНІК, БРАЦІШКА, а, і, *м.* — братец, братишка. Каб ты знаў, брацяньнік, якое мне гора (Мясаеды, Беш. р.). Я, бацька, ды брацэнік—уся наша сям'я (Гарадок, Гар. р.). Пазаві брацішку (Капланы, Сен. р.).

БРАЦЬ, *дзс.* — брать. Мар'я бірэць к сабе ў прымышы Ягора (Мазалава, Куз. р.).

БРЭД, у, *м.* — острие ножа. Ні вадзі па бреду рукой, а то парэжаш (Хмары, Куз. р.).

БРЭХ, у, *м.* — лай. Брэх сабачы яшчо доўга ня сьціхаў (Навасёлкі, Сен. р.).

БРОВАР, а, у, *м.*—водочный завод. Тады кожны пан меў свой бровар (Навікі, Віц. р.).

БРОДНІК, а, *м.*—ива, бредина. Salix Caprea L. Брёднік расьце каля возера (Луб'ева, Аз. р.).

БРОМЫ, *ж.*—здание торговых рядов. У бромах пераначавалі (Віцебск).

БРУД, у, *м.*, БРУДА, *ж.*—грязь, нечистота. Вытрі яму бруд з вочак (Рыбчына, Сір. р.). Памост аж сьлізкі ад бруды (Гравы, Сен. р.).

БРУДНА - грязно. У яго дужа брудна ў хаці (Пустынкі, Сен. р.).

БРУДНЫ — грязный. Брудная сукенка (Сукрэмна, Сен. р.).

БРУЖМЕЛЬ, я, ю, *м.*—жимолость. Lonicera Xylostem L. Бружмель разросься там так, што прайці саўсім неяк (Новае Сяло, Сен. р.).

БРУДЗЯНІЦЬ, *дзс.*—грязнить. Чаго брудзяніш лаву? (Дубнікі, Сен. р.).

БРУК, у, *м.*—мостовая. Во, на месьці, як брук, дык ужо і суха (Аськершчына, Беш. р.).

БРУКАВАЦЬ, *дзс.* — мостить камнем. Пачалі брукаваць двор каля рыку (Бешанкавічы, Беш. р.).

БРУС, а, *м.* — отесанное четырехгранное бревно, кол. На сьцены палажылі брус (Пустынкі, Сен. р.).

БРУСАВАЦЬ, *дзс.*—отёсывать бревна гранями. Цэлую нядзелю брусавалі (Беліца, Сен. р.).

БРУСІЦЬ, *дзс.*—бредить. У яго была гарачка і ён часта брусіў (Баравыя, Куз. р.).

БРУСОК, а, *м.* — небольшой граненный камень для кос. Не бярэць касу брусок (Кураеды, Беш. р.).

БРУСЬНІЦЫ, *ж.* — брусника. Vaccinium Vitis idaea L. У бару пасьпелі брусьніцы (Вядрэнь, Чаш. р.). Сёлета мала будзець брушніц (Мікалаёва, Куз. р.).

БРУЧКА, *ж.*—брюква. Brassica Napus L., f. esculenta DC. Добрая у цябе сёліта бручка (Азярэцк, Сен. р.).

БРУШТЫН, у, *м.* — янтарь. Жоўты, як бруштын (Бешанкавічы, Беш. р.).

БРУЯК, а, *м.*—отмель. Як пачысьціў ў етай раке бруякі, дык і пашоў біз пары на той сьвет (Касьцюкі, Куз. р.).

БРЫВА, *ж.* — бровь. Брыву апаліў (Бешанкавічы, Беш. р.).

БРЫДА, *ж.*, лнк.—мерзость. Ах, ты брыда! (Бешанкавічы, Беш. р.).

БРЫДАСНЫ--отвратительный. Ай, які ён брыдасны, ажна з ім пацалавацца ня можна (Сянно, Сен. р.).

БРЫДАСЬ, *ж.*—гадость. Якая ты брыдась! (Рыбчына, Сір. р.).

БРЫДКА — гадко, противно. Дужа брыдка глядзець (Б. Летцы, Куз. р.).

БРЫДКІ--гадкий, отвратительный, противный. Які ты брыдкі хлопец! (Зямковічы, Сен. р.).

БРЫДОТА, *зб.*—гадость, мерзость. Гэта брыдота псуе наша жыцьцё (Азярэцк, Сен. р.).

БРЫДЫ, оў, *м.*—концы клепок около дна кадки и т. п. Калі згніюць брыды, дык дзежку трудна паправіць (Ходцы, Сен. р.).

БРЫЖ, а, *м.*—кружевной край. Засьцялі пасьцілку з брыжамі (Дубнікі Сен. р.).

БРЫКА, *ж.*—вид телеги. Запрагі каня ў брыку (Мікалаёва, Куз. р.).

БРЫКАЦЦА, *дзс.*—брыкаться, лягаться. Ня лезь пад каня, бо ён брыкаецца (Азярэцк, Сен. р.).

БРЫКАЦЬ, *дзс.*—лягать. Няўжо ты ня відзеў, як яна яго брыкала? (Селядцова, Беш. р.).

БРЫЛЕЎНІК, а, *м.*—репейник. Arctium tomentosum Schranc, A. Lappa L, A. minus Bernh або Lappa tomentosa Lam, L. major Gärtn, L. glabra Lam. На брылеўніку растуць шышкі (Ганкавічы, Беш. р.).

БРЫЛЬ, я *м.*—шляпа. Брыль не адзежа—сырапеня ня ежа (Палуянава, Гар. р).

БРЫНДА, БРЫНДЖА, *ж.*—волан или оборка. Ах, як люба пашыта—з брындамі! (Навасёлкі, Сен. р.). Надаела мне гэта спадніца, я ўзяла ды адпарола брынджы (Таранова, Чаш. р.).

БРЫНДА, *аг.* — бездельник. Галаву атлуміў мне гэты брында (Лужасна, Куз. р).

БРЫНДЗІКІ, аў, *м.*—лохмотья старой одежды. У яго баўтаюцца брындзікі (Сянно, Сен. р.).

БУБАШКІ, *ж.*—шарики из теста. Мамка пякла бубашкі (Янкі, Беш. р.).

БУБЕН, а, *м.* — барабан. Ён ударыў ў бубен (Аляхнова, Сен. р.)

БУБНІЦЬ, *дзс.*—1) барабанить. Началі бубніць у барабан (Бабінічы, Віц. р.); 2) брюзжать, ворчать. Ай, кінь ты бубніць: надаела ўжо! (Навікі, Віц. р.).

БУБУРЫ, аў, *м.* — паренные клубнеплоды, картофель и т. п. для свиней. Сунь кацёл з бубурамі (Пушкары, Сен. р.).

БУБУШКА, *ж.*—водяная желтая лилия, кубышка желтая. Nuphar luteum Sm (Nimphaca lutea L.). На рацэ ужо зацьвілі бубушкі (Вішкавічы, Чаш. р).

БУБЫШКА, *ж.*—почка. Бубышкі топіля раськідываюцца (Навікі, Беш. р.).

БУВАЛЬНІЦА, *ж.*—полотно с примесью или целиком из покупных хлопчатобумажных ниток. Маі бувальніцы удалыя (Веляшковічы, Лёз. р.).

БУГАЙ, я. *м.*—бык самец. З каровамі ходзіць бугай (Доўжыца, Чаш. р.).

БУГОР, а, *м.* — 1) бугор. На іхным полі усё бугры, ды бугры (Чарніца, Лёз. р.); 2) шишка, опухоль. Выскачыў бугор на лбу (Навікі, Віц. р).

БУГОРЧАТЫ—покрытый буграми. Мая ніва бугорчатая (Гарывецк, Сен р.).

БУДА, *ж.*—1) шалаш. У садзе зроблена буда (Пачаевічы, Чаш. р.); 2) крытый возок. Ён едзе ў будзе (Бабінічы, Віц. р.).

БУДАВАНЬНЕ, *н.*—возведение постройки. Заняўся сваім будаваньнем, дык і памерці некалі (Амільянова, Лёз. р.).

БУДАВАЦЦА, *дзс.*—строиться. Я ужо пачаў на хутары будавацца (Ганкавічы, Беш. р.).

БУДАВАЦЬ, *дзс.* — строить, возводить постройку. Мы будуем хату сабе (Ісачкава, Аз. р.).

БУДВОРЫЦА, *ж.* — выгон за деревней. Гані быдла на будворыцу (Слабада, Сір. р.).

БУДОВА, *ж.*, БУДОЎЛЯ, *зб.*— 1) постройка. Вялікая будова твой ток (Гравы, Сен. р.); 2) тоже, что «будаваньне». За будоваю сьвету ня бачу: тое купі, тое пазыч, тое прывязі (Лятоўшчына, Куз. р.). Ён раней будоўлею займаўся (Семянцова, Беш. р.).

БУДЫНАК, у, *м.*—здание. Ці увесь вы будынак перавязьлі на хутар? (Купіна Віц. р).

БУДЫНІНА, ы, *ж.* — большое здание. Ці ён будыніну якую выстраіў? (Навікі, Віц. р.).

БУЗА, *ж.*—муть, грязь. Дно нашага возера пакрыта бузой (Заронава, Куз. р.).

БУЗАВАЦЬ, *дзс.*—1) грязнить. Ні бузуй мне адзежыну (Мазалава, Куз. р.); 2) мутить. Ня бузянь ваду (Доўгае, Беш. р.).

БУЗЯНЫ – 1) илистый. Нашыя вазёра бузяныя (Машчоны, Сен. р.); 2) мутный. Ня пі бузянай вады (Селядцова, Беш р.); 3) засоренный. Нейкае бузяное малако сёньня (Гравы, Сен. р.).

БУДЗІЦЬ, *дзс.*—будить. Трэба яго будзіць, бы ўжо позна (Спасская, Сір. р.).

БУЙНА – крупно. Буйна сёлета мелець наша мельніца (Баравыя, Куз. р.).

БУЙНЕЦЬ, *дзс.* — крупнеть. Яблыкі ужо буйнеюць (Лужасна, Куз. р.).

БУЙНЫ, БУЙНЫ — крупный. Жыта урадзілась буйнае (Пустынкі, Сен. р. . На тэй паласе жыта было буйное (Сухарукава, Аз. р.).

БУКАТА, *ж.*—булка. Пазыч мне букату хлеба (Мерзлякі, Сен. р.).

БУКВІЦА, *ж.*—лекарственная трава. Betonica officinalis L. Ламата ў касьцёх—напар буквіцы (Жэрына, Чаш. р.).

БУКВІЦА БЕЛАЯ, *ж.*—первоцвет. Primula officinalis Jacq. Прастудзіўся, дык п'ю буквіцу белую, а ні чай (Астроўна, Віц. р.).

БУКОНКА, *ж.*—1) отверстие в потолке курной хаты. Зачыні буконку (Чаркасаў, Беш. р.); 2) ставня. Ідзі і зачыні буконкі (Вяжышча, Беш. р.); 3) узкое горизонтальное отверстие в стене, задвигаемое доской. Ён праз буконку падглядаў (Азярэцк, Сен. р.); 4) деревянная доска в окне вместо стекла. Буконка—дравяная шыба ў вакне (Зямковічы, Сен. р.).

БУЛАК, а, *м.*—облако. Найшоў даждзявый булак (Гарадок, Гар. р.)

БУЛДАВЕШКА, *ж.*—набалдашник. Як даў булдавешкай па галаве, дык ён і захістаўся (Азярэцк, Сен. р.).

БУЛДОЎКА, і, *ж.*—кувшинка белая. Nimphaca candida Presl (N. biradiata Sommer). Па вадзе плавалі б у л д о ў к і (Вішкавічы, Чаш. р.).

БУЛЬДЫР, а, *м.*—1) бесплодный холм. Нічога не расьце на гэтым булдырэ (Сянно, Сен. р.); 2) пузырь. Па вадзе толькі булдыры пашлі (Лужасна Куз. р.).

БУЛЁН, у, *м.*—бульон, картофельный суп. На вячэру булён з гывядзінай (Кавалёўшчына, Беш. р.).

БУЛКА, *ж.*—ржаной хлеб. Я купіў цэлую булку хлеба (Ульлянавічы, Сен. р.).

БУЛЫШКА, *ж.*—луговая возвышенность. Мы былі на начлезе за булышкай (Максімава, Аз. р.).

БУЛЬБА, *ж.*—картофель. Solanum tuberosum L. Бульба адмякла на нізкім месьце (Горбава, Лёз. р.).

БУЛЬБІНА *ж.*—картофелина. Вялікая гэтая бульбіна (Лятоўшчына, Куз. р.).

БУЛЬБЕНІШЧА, *н.*—поле на котором рос картофель. Бульбенішча доўга не скарадзі—яно і так мякка (Сухарукава Аз. р.)

БУЛЬБОЎНІК, у, *м.* — картофельная ботва. Прывязі бульбоўніку ў хлеў (Баркова, Куз. р.).

БУЛЬБЯНЫ — картофельный. Дай мне бульбянэй кашы (Лёзна, Лёз. р.).

БУЛЬБЯНІК, а, *м.*—картофельный блин. Выцягні з печы бульбянікі (Станіслава, Сір. р.).

БУНТ, а, у, *м.*—1) связка. Прынясла на кірмаш цэлы бунт грыбоў (Бешанкавічы, Беш. р.); 2) бунт. Мы і паднялі тады бунт (Лужасна, Куз. р.).

БУНТАВАЦЦА, *дзс.*--путаться. Чаго ён бунтуецца—усё-ж ясна (Лужасна, Куз. р.).

БУНТАВАЦЬ, *дзс.* — мешать, путать. Ня бунтуй мне (Горбава, Лёз. р.).

БУРАКІ, оў, *м.* — 1) свекла. Beta vulgaris L. Буракі любяць жырную зямлю (Купіна, Віц. р.); 2) борщ. Навары буракоў (Пушкары, Сен. р.).

БУРАЧНЫ—свекольный. З бурачнага соку робяць цукар (Стаішча, Чаш. р.).

БУРБАЛКА, БУРКАЎКА, *ж.*—водяной пузырь Красівыя з мыла бурбалкі (Селядцова, Беш. р.). Лодка патанула і на тым месьце толькі буркаўкі пашлі (Баравыя, Куз. р.).

БУРБОЛІЦЬ, *дзс.* — производить звуки подобные наливанию в бутыль. Бурболіць, дурнэй, у вадзе (Лужасна, Куз. р.).

БУРДА, *ж.* — коровье пойло. Прынясі бурды каровам (Беліца, Сен. р.).

БУРДАВЫ — темно-красный. Брат купіў бурдавую рубаху (Траяны, Беш. р.).

БУРКНУЦЬ, *дзс.* — буркнуть проворчать. Буркнуў нешта пад нос ды пашоў (Лятоўшчына, Куз. р.).

БУРНОС, у, *м.* — вид пальто, иногда расшитого. Свацьця надзела новы бурнос (Данілава, Сір. р.).

БУРУЗЬДЗІЦЬ, *дзс.* — 1)говорить вздор, нарушать порядок. Што ты бурузьдзіш—дай спакой (Стрэлкі Беш. р.); 2) мутить. Костусь ня ловіць,—а толькі воду бурузьдзіць (Косы, Віц. р.).

БУРТЭЛЬ, БУРЦАЛЁК, я, а, *м.*—чурбан. Етага буртэля не перавернеш (Гарадок, Гар. р.). Хлопцы пілілі бурцалёк (Рудня, Гар. р.).

БУРЧАК, а, *м.* — лучший вид гороха. Гарох—бурчак коні зьелі (Доўгае, Беш. р.

БУРЧАЦЬ, *дзс.*—ворчать. Тата усё бурчыць на Івана, што ён ходзіць на ігрышча (Оўсішча, Сен. р.).

БУРЫЦЦА, *дзс.*--разрушаться. Наша хата ўжо бурыцца (Сянно, Сен. р.).

БУРЫЦЬ, *дзс.*—разрушать, разорять. Бурыць лёгка, будаваць цяжка (Пятніцкая, Беш. р.).

БУСАК, а, *м.*—багор. Бусаком цягалі лён з вады (Сьвеча, Беш. р.).

БУСЕЛ, а, *м.*--аист. Ciconia alba Briss et Ciconia nigra L. (C. fusca Briss). Буслы ляцяць (Стаішча, Чаш. р.). Пар. бацян.

БУСЬКІ, *ж.*--(детское) детские поцелуи. Дай яму буські (Папкі, Чаш. р.). Бусенькі, бусенькі — абое галюсенькі (Сянно, Сен. р.).

БУСЯЦЬ, *дзс.*—целовать. Даволі яго табе бусяць! (Ульлянавічы, Сен. р.).

БУТАЛЬ, я, *м.* — бутыль. Вазьмі буталь на карасін (Ганкавічы, Беш. р.). Пар. бутля.

БУТАРАЖ, у, *м.*—скандал. Паднялі вялікі бутураж (Дрыкольле, Куз. р.).

БУТАРАЖЫЦЬ, *дзс.* — будоражить. Чаго вы узяліся бутуражыць? (Дрыкольле, Куз. р.).

БУТАРЫСІЦА, *ж.*—вьюга. Сягоньня на вуліцы бутарысіца (Вяжышча, Беш. р.).

БУТЭЛЬКА, *ж.* — 1) бутылка. Гэта бутэлька вельмі вялікая Лазукі, Чаш. р.). Падай буцільку

з малаком (Бікава, Сен. р.); 2) ламповое стекло. Вытры бутэльку, а то за копацьцю і цяпла ня відаць (Заазер'е, Сен. р.).

БУТЛЯ, *ж.*—1) бутылка. Бутля з малаком пабілася (Чашнікі, Чаш. р.); 2) ламповое стекло. Бутлу пабіў (Гарадок, Гар. р.).

БУХАНКА, *ж.*—ржаной хлеб. Буханка важыць дзесяць хунтаў (Новае Сяло, Беш. р.). Пар. бохан.

БУХАЦЬ, *дзс.* — падать. Во, вада бухала, як прарвалася (Лужасна, Куз. р.). Пар. бахнуць.

БУШАВАЦЬ, *дзс.* — бушевать, буянить. Во, Хведар бушуець (Доўжа, Куз. р.).

БЫВАЦЬ, *дзс.*—1) бывать. Бывала і варона кукувала, а цяпер і зязюля ні кукуець (Бесцьвена, Сен. р.); 2) приходить. Бувайце к нам кагда нібудзь (Выгары, Куз. р.).

БЫВАЛАШНІ—бывалый. Я ня умею па бывалашнему пяяць (Сташча, Чаш. р.).

БЫДЛА, *зб.* — рогатый скот. Я летам пас быдла (Лябёды, Куз. р.).

БЫЛЬЛЁ, БЫЛЬНІК, *зб.*—жесткая стеблистая трава. Парос адзін быльнік (Пяцігарск, Беш. р.). Быльлё скасіў (Лятоўшчына, Куз. р.).

БЫТНАСЬЦЬ, *ж.*--пребывание. Пры маёй бытнасьці ён там быў (Гарадок, Гар. р.).

БЫЦЬЦЁ, *н.* — бытие. Быцьця яго ведае (Стрэлкі, Беш. р.).

БЫЦЦАМ—будто. Яна стаіць быццам тая былінка у полі (Стрэлкі, Беш. р.).

БЫЦЬ, *дзс.* — быть. Будзем робіць пакуль здохнем (Рыбчына, Сір. р.). Як будзець Духа, дык будзіц і цёпла і суха (Запрудзьдзе, Сен. р.). Будзе табе тацкацца (Журавінка, Куз. р.). Было цёмна (Капланы, Сен. р.). У бабы быў адзін сімак (Кр. Сяло, Сен. р.).

БЯГОМ—бегом. Бягі бягом за нашымі (Максімава, Куз. р.).

БЯГУН, а, *м.*—1) бездельник. Работы ён ня любіць—бальшэй бягун (Лужасна, Куз. р.); 2) еловая или березовая крученная связь в плотах. Бягун разарваўся і балька паплула (Прыгаўкі, Сір. р.).

БЯДА, *ж.*—1) беда. Як бы тут выйці з гэтае бяды? (Пяцігарск, Беш. р.).

БЯДАК, а, *м.*—бедняк, горемыка. Ён, бядак, усё хварэе (Бабінічы, Віц. р.).

БЯЗБАЦЬКАВІЧ, а, *м.*—мальчик, не имеющиий отца. Мусіць ты бязбацькавіч, што нічога ня ўмееш? (Беліца, Сен. р.).

БЯЗБОЖНІК, а, *м.*--безбожник. Ён настаяшчы бязбожнік (Бабінічы, Віц. р.).

БЯЗВОДЗЬДЗЕ, *н.*—безводье, отсутствие воды. У нас тутака бязводзьдзе—з ракі ваду возяць (Лужасна, Куз р.).

БЯЗВОКІ — безглазый. Лепш бы бязвокаму ня жыць (Лятоўшчына, Куз. р.).

БЯЗГЛУЗДЫ--безмозглый, беспамятный. Ён бязглузды, што з яго возьмеш? (Шаркі, Куз. р.).

БЯЗГЛУЗЬДЗІЦА, *ж.* — бессмыслица. Нясе нейкую бязглузьдзіцу (Б. Летцы, Куз. р.).

БЯЗДОЛЬЛЕ, *н.* — несчастье, отсутствие доли. Няхай яго якое бяздольле прыкінулася! (Навасёлкі, Сен. р.).

БЯЗДОЛЬНЫ—несчастный, не имеющий доли. Відаць бяздольны ён чалавек—ня мае шчасьця у жыцьці (Пятніцкая, Беш. р.).

БЯЗДОНЬНЕ, *н.*—бездна. Працуеш, працуеш, а карысьці што—усё як у бяздоньне (Пятніцкая, Беш. р.).

БЯЗДУШНЫ--неодушевленный. Бяздушныя каменьні, а ня людзі (Б. Летцы, Куз. р.).

БЯЗМОЗГІ — глупый, безмозглый. Бязмозгаму бацютку ні загадывай (Гарадок, Гар. р.).

БЯЗМОЎНЫ — бессловесный. Што ты б'еш бязмоўную скаціну? (Калышкі, Лёз. р.).

БЯЗНОГІ — безногий. Бязногі ходзіць на кавёлах (Гарывецк, Сен. р.).

БЯЗУВАЖНЫ — невнимательный. Бязуважнага нічому ні навучыш (Селядцова, Беш. р.)

БЯЗУЛА, *аг.*—бездельник. Пашоў ты ад нас проч, бязула! (Ст. Беліца, Сен. р.).

БЯЗУМОЎНА - безусловно, без условий. Зрабілі усё бязумоўна—іх сіла (Труханавічы, Чаш. р.).

БЯЗУРНЫ—озорный. Бязурны хлапец урадзіўся (Саўчонкі, Гар. р.). Пар. абязурны.

БЯЗУРЫЦЦА, *дзс.* — озорничать, шалить. Ні бязурься там! (Цяпіна, Чаш. р.).

БЯЗУЦІНА — непрерывно. Бязуціна крычыць і крычыць (Гарадок, Гар. р.).

БЯЗЬВЕЧЫЦЬ, *дзс.* — изувечивать. Як прыступіла, дык і ўзяўся бязьвечыць бацюту (Кр. Сяло, Беш. р.).

БЯЗЬДЗЕЛІЦА, *ж.*, БЯЗЬДЗЕЛЬЛЕ, *н.* — мелочь. У мяне ёсьць бязьдзеліца бульбы (Лагавая, Аз р.). Бязьдзельле ты гамоніш (Капланы, Сен. р.).

БЯЗЬЛЕСІЦА, *ж.* — безлесье. Гадоў праз пяць, як фабрыку збудавалі, бязьлесіца настала (Чыр. Зорка, Чаш. р.).

БЯЗЬЛЕЦЬЦЕ, *н.*—лихолетье. Ну і хлеба ў цябе, як на бязьлецьце! (Пятніцкая, Беш. р.).

БЯЗЬЛЮДНЫ—безлюдный, не при людях. Бязьлюдная сьмерць яе была (Труханавічы, Чаш. р.).

БЯЗЬМЕН, у, *м.*—безмен. Гэты бязьмен надта добра важыць (Хмялькік, Беш. р.).

БЯЗЬМЕТНА—несметно. Бязьметна многа народу было (Дрыкольле, Куз. р.).

БЯЛЁНЫ — приправленный молоком. Зьеш бялёнай крупенькі (Купіна, Віц. р.).

БЯЛІЗНА, *ж.*—бельё. Бялізну трэба мыць (Іваньск, Чаш. р.),

БЯЛІЦЬ, *дзс.*—белить. Скуты белюць попілам(Кураеды, Беш.р.).

БЯЛО ТАБЕ — приветствие, когда моют белье. Бяло табе, сястрыца! (Высачаны, Выс. р.).

БЯЛЯК, а. *м.* — белый заяц. Lepus variabilis. Шмат я сёньні белякоў відаў (Асташова, Чаш.р.).

БЯЛЯНКА, *ж.*—гриб молочай. Agaricus subdulcis Pers et A. vellereus Fr. Бялянак я ў лесі ні браў (Горбава, Лёз. р.).

БЯРВЕНЬНЕ, *зб.*--бревна. Расьпілім гэтыя бярьвеньні (Пужалава, Аз. р.).

БЯРЭЗІНА, *ж.* — березина. Берка цячэць з бярэзіны (Навікі, Беш. р.).

БЯРЭЗЬНІЧАК, а, *м.*—березовый лесок. За беленькім бярэзьнічкам талалайчык сьвішча (язык) (Сьвіціна, Беш. р.).

БЯРЭМА, *ж.* - охапка. Прынясі дзьве бярэмы дроў (Рудня, Аз. р.).

БЯРЭСЬЦІНА, БЯРОСТА, *ж.*—береста. Падай бярэсьціну затапіць печку (Сянно, Сен. р.). Надраў бяросты (Пушкары, Сен. р.).

БЯРНО, *н.*—бревно. Чуць паднялі бярно на хату (Рыбчына, Сір. р.). Пар. бервяно.

БЯРНУШКА, *ж.* — бревно, балка. Яна вельмі таўстая ета бярнушка (Лятоўшчына, Куз. р.).

БЯРОЗА, БЯРОЗКА, *ж.*—береза. Betula verrucosa Ehrh. et B. pubescens Ehrh. Бальшая вырасла бяроза пад вакном (Рудня, Аз. р.). Якая высокая бярёска (Запрудзьдзе, Куз. р.).

БЯСЕДА, *ж.*—беседа, пирушка. У майго суседа была ўчора бяседа (Бесьцьвена, Сен. р.).

БЯСКРЫЎДНА — безобидно. Бяскрыўдна падзяліліся дабром (Труханавічы, Чаш. р.).

БЯСПОРТАШНІК, БЯСШТОНІК, а, *м.* — мальчик, который ходит еще без портов. Бач, колькі бяспорташнікоў набралася (Асіпова, Аз. р.). Чаго лезеце да бясштоніка? (Спасская, Сір. р).

БЯСПРАЎНАСЬЦЬ, *ж.*—беззаконие. Ён любіць бяспраўнасьць (Бабінічы, Віц. р.).

БЯСПРОКІ — неспособный к доброкачественной работе. Бяспрокі чалавек (Сьвярдлы, Беш. р.).

БЯСПРЫГЛЯДНЫ – безнадзорный. Бяспрыглядная дзіця доўга ня жывець (Княжыца, Куз. р.).

БЯСПРЫМУСНА — без принуждения. Ён жа бяспрымусна ета зробіў (Амільянова, Лёз. р.).

БЯСПРЫТОМНЫ — невменяемый. Бяспрытомны кінуўся на ея (Труханавічы, Чаш. р.).

БЯСПРЫТУЛЬНА--без приюта. Бяспрытульна век пражыў (Горбава, Лёз. р.).

БЯСПРЫЦЯМНЫ—непонятливый, рассеянный. Бяспрыцямная галава яго (Доўгае, Беш. р.).

БЯСПУТНЫ—беспутный. Урадзіўся бяспутны сын (Прудок, Віц. р.).

БЯСПУЦІЦА, *ж.*—распутица, очень плохая дорога. Ні паеду я ў такую бяспуціцу (Павульле, Чаш. р.).

БЯССУМЛЕННА—бессовестно. Бяссумленна Максімка з ёю абышоўся (Альшанікі, Беш. р.).

БЯСХАТНЫ—бездомный. Пажалець нада бясхатнага чалавека (Горбава, Лёз. р.).

БЯСХМАРНЫ — безоблачный. Дзень быў бясхмарны (Бабінічы, Віц. р.).

БЯЧЭЙКА, *ж.* — деревянный обод решета. У рэшаце паламалася бячэйка (Сянно, Сен. р.). Пар. абічайка.

В.

ВАБГАЦЬ, *дэс.* — втиснуть, вместить. Чуць вабгаў у адзін мех абсыпку (Лужасна, Куз. р.).

ВАБІК, а, *м.* — свисток для приманки дичи звукоподражанием. Я купіў сабе вабік (Сяркуці, Сен. р.).

ВАБІЦЬ, *дэс.*—1) приманивать звукоподражанием. Я магу вабіць качак (Пятніцкая, Беш. р.); 2) привлекать. Вабіць мяне гай (Чырвоная Зорка, Чаш. р.).

ВАБЛЕНЬНЕ, *н.*—процесс приманивания, привлекания. Яму адно вабленьнем займацца — страляць ня ўмее (Сянно, Сен. р.).

ВАБНЫ — привлекательный, заманчивый. Вабны Васілёў домік на хутары (Раманаўка, Сен. р.).

ВАВЁРКА, *ж.*—белка. Sciurus vulgaris L. Дзеці злавілі вавёрку (Раіны, Аз. р.).

ВАГА, *ж.*—коромысло, палка с тремя железными крюками (два на концах, один посредине), служащая для запряжки двух лошадей в борону или в плуг. Дай мне Пятрусь на адзін дзень вагі (Косы, Віц. р.).

ВАГА, *ж.*—1) вес. Усякае целя мае вагу (Бабінічы, Віц. р.); 2) весы. Бацька паехаў за вагой—будзем дабро важыць (Пятніцкая, Беш. р.); 3) гиря. У крамах кожная вага пічатаная (Ульлянавічы, Сен. р.); 4) рычаг. Падкладывай вагу пад вугал (Азярэцк, Сен. р.); 5) авторитет. Ён у нашай ваколіцы ніякай вагі ня мае (Сянно, Сен. р.).

ВАД, у, *м.*—зной. У поўдзень самы вад (Ульлянавічы, Сен. р.).

ВАДА, *ж.*—вода. Бываець і то парою, што вада цячэць гарою (Алексінічы, Сен. р.). Дай вадзіцкі папіць (Віраўля, Гар. р.). Прынясі выды (Лужасна, Куз. р.).

ВАДКА—водянисто. На лузе вадка (Стаішча, Чаш. р.).

ВАДКАСЬЦЬ, *ж.* — жидкость, влага. На зямлі ў клеці такая вадкасьць, што ўсё гніець (Чараўкі, Сен. р.).

ВАДКІ—жидкий. Вадкая каша зварілася (Рыбычна, Сір. р.). Хлеб сёньні вадкі (Застадольле, Сен. р.).

ВАЖАНЫ—взвешенный, отвешенный. Гэта важаны хлеб? (Азярэцк, Сен. р.).

ВАЖАНЬНЕ, *н.*—взвешивание. На важаньне два чалавекі наняць трэба (Сянно, Сен. р.).

ВАЖКА, *ж.*—1) куделя, обработанное льняное волокно, приготовленное в прялку. Давалі прасьць важку (Вяжышча, Беш. р.); 2) фунтовая гиря. Парасёнак важыў трынаццаць вашэк (Вяжышча, Беш. р.).

ВАЖКІ—тяжелый, увесистый. Важкія снапы твае (Лужасна, Куз. р.).

ВАЖНЕЦЬ, *дзс.* — важничать, кичиться. Як абабралі ў сельсавет, дык нешта важнець стаў—каб ні пагналі (Труханавічы, Чаш. р.).

ВАЖНІК, а, *м.*—весы, безмен. Нада зважыць на важніку (Бараўляны, Куз. р.).

ВАЖНЫ—1) важный. Ета важнае дзела (Лалыкі, Аз. р.); 2) солидный. Падумаеш, які ён важны! (Лужасна, Куз. р.).

ВАЖЫЦЦА, *дзс.* — взвешиваться. Хлопцы, будзем важыцца ў каператыве! (Бешанкавічы, Беш. р.).

ВАЖЫЦЬ, *дзс.* — 1) весить. Наша вага добра важыць (Шумкі, Сен. р.); 2) иметь вес. Вапёр важыць 10 пудоў (Сянно, Сен. р.).

ВАЗГРЫВЫ—сопливый, с сосульками под носом. Уй, які ты, мой сынку, вазгрывы! (Вішкавічы, Чаш. р.). На печы сядзеў вазгрывы мальчык (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ВАЗОК, а, *м.*—легкие санки с кузовом. Бяры вазок, а ні сані—у людзі едзеш (Мікалаёва, Куз. р.).

ВАЗОЎНЯ, *ж.*—сарай для саней, телег и упряжи, иногда сельско-хозяйственных орудий. Вазок і хамут у вазоўні (Семянцова, Беш. р.).

ВАЗЬМЕЛІЦЬ, *дзс.* — стянуть, взять. Трэба вазьмеліць вяроўку (Доўгае, Беш. р.).

ВАДЗЕНЬ, я, *м.*—овод. Hyroderma lineatum Villers і інш. Скора ужо і вадні лётаць станунуць (Чарніца, Лёз. р).

ВАДЗІЦЦА, *дзс.* — ссориться, судиться. Гады са два, як яны водзяцца (Азярэцк, Сен. р.).

ВАДЗІЦЬ, *дзс.* — 1) мешать. Што табе тут вадзіць? (Чарніца, Лёз. р.); 2) вредить. Маладыя яблыкі заўсёды вадзяць (Ходцы, Сен. р.).

ВАДЗІЦЬ, *дзс.* — водить. Дзе мужык жонку за касу водзіць, там жыта родзіць (Марцінкава, Сен. р.).

ВАДЗЯНАЯ СТРАКІВА — роголистник. Geratophyllum sumbersum L. et G. demersum L. А нашто ты вадзяную страківу рвеш? (Пожынкі, Сен. р.).

ВАДЗЯНІК, а, *м.* — водяной. Вадзянік спудзіў каня (Кляшчыно, Беш. р.).

ВАДЗЯНІКІ, оў, *м.*—обморочное состояние. Мяне вадзянікі водзюць (Госьміра, Сен. р.).

ВАДЗЯНКА, *ж.* — кадка для воды. Нешта наша вадзянка цячэць (Азярэцк, Сен. р.).

ВАДЗЯНЫ АРЭШАК — чилим. Trapa natans L. Вадзяныя арэшкі вун там растуць (Лужасна, Куз. р.)

ВАЙСТРАК, а, *м.*—острие. Ні сячы там — патупіш вайстрак (Макаравічы, Беш. р.).

ВАЙЦЯЦЬ, *дзс.* — упрекать. Што ты ўсё вайцяеш за разьбітую пасудзіну? (Гравы, Сен. р.).

ВАКЕНЬНІЦА, *ж.*—ставня. Зачыні вакеньніцы (Купіна, Віц. р.). Пар. аканіца.

ВАКНО, *н.* — окно. Засьцяклілі вакно (Застадольле, Сен. р.).

ВАКОЛІЦА, *ж.*—окрестность, местность. З якея ты, чалавеча, ваколіцы? (Машкі, Сен. р.). Пар. аколіца.

ВАЛАВОДЗІЦЬ, *дзс.*—водить за нос. Кінь ты яго валаводзіць, ён табе ня пара (Пятніцкая, Беш. р.).

ВАЛАВЯНЫ — оловянный. Валавяны прут гнецца (Гарывецк, Сен. р.).

ВАЛАКІТА, *ж.*—волокита. Ня скора пройдзіць ета валакіта (Баравыя, Куз. р.).

ВАЛАН, а, *м.* — вид оборки внизу юбки. Які у цябе вялікі валан! (Застадольле, Сен. р.).

ВАЛАСАПЕД, а *м.*—велосипед. Ён ехаў на валасапедзе (Мішкава, Куз. р.).

ВАЛАСЕНЬ, я, *м.*—1) гнойный нарыв, костоед. Panarithium. У Арыны валасень сапсаваў на руцэ рабочы палец (Санікі, Беш. р.); 2) сокольник волосистый. Hieracium Pilosella L. Ды валасень там не расьцець (Астроўна, Віц. р.).

ВАЛАТОЎКА, *ж.*—курган. На поле ёсьць валатоўка (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ВАЛАТОЎКІ, *ж.* — кладбище. Паміраць зьбіраюсь, ды баюся на валатоўках месца няма (Ходцы, Сен. р.).

ВАЛАЦЭНЬКА, *ж.*- копна сена. Награблі адну валацэньку (Ст. Беліца, Сен. р.).

ВАЛАЦНЯ, *ж.* — стог. Цэлую валацню нагроп сена (Ганкавічы, Беш р).

ВАЛАЦУГА, *аг.* — 1) бродяга. Гэты валацуга усё пражыў (Слабада, Чаш. р.); 2) волокита, муж, который волочится за чужими женами. Валацуга ты пракляты! (Навікі, Віц. р.).

ВАЛАЧОБНІК, а, *м.*—славельщик, песенник, который ходит вместе с другими на Пасху по селам и поет песни соответствующие празднику, славит хозяев и т. ц. Летась на Вялікадня хадзілі валачобнікі (Сялец, Чаш. р.). Увечары хадзілі валачэбнікі (Асінаўка, Беш. р.).

ВАЛАЧЫЦЦА, *дзс.*—1) бродить. Чаму ты валочышся, валацуга, чаму ня знайдзеш сабе працы? (Ст. Беліца, Сен. р.); 2) еле брести. Кунь ужо ўтаміўся, дык ён чуць валачэцца (Ходцы, Сен. р.); 3) ухаживать. Ён за ей валочыцца (Мазалава, Куз. р.).

ВАЛАЧЫЦЬ, *дзс.* — тащить. Куды ты мяне валочыш? (Госьміра, Сен. р).

ВАЛДЫР, а, *м.*—волдырь, пузыр. Па вадзе пашлі вялікія валдыры (Машчоны, Сен. р.). Нацёр сабе вулдыр (Застарыньне, Беш. р.).

ВАЛЕЙ—лучше. Валей бы ты гэта не рабіў (Луб'ева, Аз. р.).

ВАЛЁ, *н.*, ВАЛЁК, а, *м.*; ВАЛЮШКА, *ж.*—зоб. Во, набіла сваё валё! (Асіпова, Аз. р.). Поўны валёк набіў (Машчоны, Сен. р.). Куріца набіла поўную валюшку (Семянцова, Беш. р.).

ВАЛЁНКІ, ВАЛЕНЦЫ, *ж.*—валенки. Шапувалы звалілі валёнкі (Ульянавічы, Сен. р.). Валенцы маі разваліліcь (Зямковічы, Сен. р.). Дастань мае валёнцы с печы (Запрудзьдзе, Куз. р.).

ВАЛІГА, *ж.* — жидкий жир. Укінь валігі ў страву (Косы, Віц. р.).

ВАЛІЦЦА, *дзс.*—падать. Пуня ўжо пачала валіцца (Баравыя, Куз. р.).

ВАЛІЦЬ, *дзс.*—1) валять, сбивать. Шапувалы будуць валенцы валіць (Амільянова, Лёз. р.); 2) валить. Валі ўсё ў кучу! (Лужасна, Куз. р.).

ВАЛКАВАТЫ—сыроватый. Пагніе іх сена—валкаватае возяць (Лужасна, Куз. р.).

ВАЛОЖЫЦЬ, *дзс.*—заправлять пищу. Кашу трэба валожыць (Старое Сяло, Куз. р.).

ВАЛОКА, *ж.* — мера земли (около 20 десятин). У мяне дзьве валокі зямлі (Пустынкі, Сен. р.).

ВАЛОСКІ, ВАЛОСНЫ, аў, *ж.*—Плеяды. Валосны паказаліcь на небе (Бабінічы, Віц. р.). Валоскі ў зарэ—конь у сасе (Бікложа, Беш. р.).

ВАЛОСКІ — валахский. Валоскіх арэхаў ей купіў (Сянно, Сен. р.).

ВАЛОЎНЯ, *ж.*—хлев, помещение для волов. Даўней у гэтай валоўні аршыны на 2 было гною (Азярэцк, Сен. р.).

ВАЛОШКА, *ж.*—василек. Centaurea Cyanus L. У жыце расьце валошка (Заронава, Куз. р.).

ВАЛУЙ, я, *м.*—валуй. Agaricus foetens Pers. Вунь расьце валуй (Семянцова, Беш. р.).

ВАЛЧЫЦЦА, *дзс.* — долго возиться в борьбе. Брось ты валчыцца зь ім (Сьвярдлы, Беш. р.).

ВАЛЫНДАЦЦА, *дзс.* — 1) возиться, заниматься. Не валындайся ты з ім! (Баравыя, Куз. р.); 2) бродить. Валындаецца недзе па сьвету (Лужасна, Куз. р.).

ВАЛЬГОТА, *ж.* — льгота. Усі вальготы па налогу нада аб'явіць народу (Загор'е, Куз. р.).

ВАЛЬХА, ВОЛЬХА, *ж.*—ольха. За гародам вальха расла (Пушкары, Сен. р.). Толькі вольхі віднеюцца (Доўжа, Куз. р.) Пар. алешына.

ВАЛЬШЧЫК, а, *м.*—шерстобит, мастер валенок и подобных изделий. Вальшчыкі ідуць — нясі воўны, валёнкі будуць (Бікложа, Беш. р.).

ВАЛЮШ, а, *м.*—валенка. Валюшы знасіў (Падрэзы, Чаш. р.). Пар. валёнкі,

ВАЛЯВАТЫ — зобастый. Вунь той валяваты чалавек будзе зараз малоць (Лужасна, Куз. р.).

ВАЛЯР'ЯНА, *ж.* — валериана. Valeriana officinalis L. У нас многа валір'яны расьцець (Дзяды, Сір. р.).

ВАЛЯЦЦА, *дзс.*—1) валяться, У яго і хамут валяецца на дварэ (Лятоўшчына, Куз. р.); 2) падать. Перастань валяцца! (Раіны, Аз. р.).

ВАНГЛЁНКА, ВАНДЛІНА, ВЯНГЛІНА, *ж.* — ветчина. Ванглёнка сапсавалася (Шуміліна, Сір. р). Вандліны прынясі гасьцям (Бабінавічы, Выс. р.). На Вялікадня ў іх была вянгліна (Сьвеча, Беш. р.).

ВАНДОЛ, у, *м.* — ухаб. Усе вандолы абмінулі (Навасёлкі, Беш. р.).

ВАНЕЦЬ, *дзс.*—вонять. Мяшок нечым ваніць (Лужасна, Куз. р.).

ВАНДЗЭЛАК, а, *м.* — узелок. Ідзець па дарозе, прычапіўшы вандзэлак (Лосьвіцкая, Сір. р.).

ВАНДЗІДЛА, *н.*—удила. У аброці паламаліся вандзідла (Пачаевічы, Чаш. р.).

ВАНІТАВАЦЬ, *дзс.*—тошнить. Мар'ін дзяцёнак як толькі пасьсець, дык і ванітуець (Сянно, Сен. р.).

ВАНТРОБА, *ж.* — 1) печень. Сьвежая вантроба (Застарыньне, Беш. р.); 2) живот. Іш вантробу напехал! (Шуміліна, Сір. р.).

ВАНТРОБ'Е, *зб.*--внутренности животного. Выкінулі вантроб'е, бо яно сапсувалась (Лапы, Беш. р.). Вантроб'я ўсі абчысьціла й абмыла (Навікі, Віц. р).

ВАНУГЛІК, а, *м.* — вонючка, человек, от которого постоянно исходит неприятный запах. Якей ты вануглік — вечна ад цябе пахнець! (Баравыя, Куз. р.).

ВАНЦАК, а, *м.*—болезнь живота. Во, каб цябе ванцак забіў! (Чаркасаў, Беш. р).

ВАПЕНЬНІК, а, *м.* — рабочий обжигающий известь. Вапеньнікаў ні знайці (Мамойкі, Беш. р.).

ВАПЕНЬНІЦА, ВАПЕЙНІЦА, *ж.*--горн, обжигальня извести; известковый завод. На берагу Дзьвіны стаяць вапейніцы (Астроўна, Віц. р.).

ВАПЁР, ВАПРУК, а. *м.*—боров. У камуніі добры вапёр ёсьць (Рыбчына, Сір. р.). Загані вапрукоў каб ня збьеглі (Азярышча, Аз. р.).

ВАПІЦЬ, *дзс.*—белить известкою. Узяўся хату вапіць, ды толькі мажыць (Навікі, Беш. р.).

ВАПЛЕНЫ—покрытый известкою. У іх доме сьцены ваплены (Лужасна, Куз. р.),

ВАПНА, *ж.* — известь, Нада пабяліць столь вапнай (Навікі, Віц. р.).

ВАПНЯК, у, *м.*—известняк. У гэтай гарэ ужо няма вапняку (Стрэлка, Беш. р.).

ВАР, у, *м.* 1) кипяток. Залей попел варам (Рудня, Аз. р.); 2) сапожная смола для вощения сапожных ниток. Цяпер павашчы дратву варам (Мішкава, Куз. р.).

ВАРАЖБА, *ж.* — 1) гадание. Варажба да добра не давядзець (Пустынкі, Сен. р.); 2) ворожба. Ён варажбой займаецца (Азярэцк, Сен. р.).

ВАРАЖБІТ, а, *м.* — колдун, знахарь. Сходзім да варажбіта (Доўжа, Куз. р.).

ВАРАЖБІТКА, *ж.* — гадалка, знахарка. Яна была ў варажбіткі (Ісачкава, Аз. р.).

ВАРАЖЫЦЬ, *дзс.*--гадать. Прапаў конь, трэба ісьці варажыць (Шарыпіна, Беш. р.).

ВАРАЦАЦЬ, *дзс.* — тошнить. Так варацаець, што ні давядзі госпадзі! (Стаішча, Чаш. р.).

ВАРЭНЬНЕ, *н.*—варенье. Варэньне варуць з вішань, сьліў, малін, брусьніц, суніц і смарод (Альшанікі, Беш. р.).

ВАРОНА, *ж.*—ворона. Corvus cornix L. Бывала і варона кукавала, а цяпер і зязюля ні кукуець (Ісачкова, Аз. р.).

ВАРОТЫ, *н.*– ворота. Зачыні вароты, бо ад сьвіньней адбіцца ня можна (Забор'е Сен. р.).

ВАРОЧАЦЦА, *дзс.* — возвращаться. Ужо было цёмна, як я варочаўся дамоў (Пустыр, Сір. р.).

ВАРОЧАЦЬ, *дзс.* — 1) возвращать. Трудна варочаць пазычанае (Казьяны, Сір. р.); 2) переворачивать. Надаць іці сена варочаць (Лужасна, Куз. р.).

ВАРСАВАТЫ—с крапинками. Сёліта яблыкі варсаватыя (Доўгае, Беш. р.).

ВАРТА, *ж.* — стража, караул. І варта хадзіла, а Зьмітру абабралі (Сянно, Сен. р.). Мы хадзілі на варту па чарзе (Сяркуці, Сен. р.).

ВАРТА—1) стоит. Ня варта туды хадзіць (Стаішча, Чаш. р.). Гэта карова ня варта сотні (Зямковічы, Сен. р.); 2) годна. Куды варта твая вопратка? (Пушкары, Сен. р.); 3) достойна. Яна гэтага і варта (Рыбчына, Сір. р.); 4) по делом. Варта яму ніхай ня будзе такім (Оўсішча, Сен. р.).

ВАРТАВАНЬНЕ, *н.* — карауленье. Не пакладайся на вартаваньне етых блазнаў (Лужасна, Куз. р.).

ВАРТАВАЦЬ, *дзс.*—сторожить, караулить. Сёньня пайду вартаваць свою паласу з жытам (Косы, Віц. р.).

ВАРТАЎНІК, а, *м.* — сторож. Вартаўнікoм гэту ноч быў Іван (Зямковічы, Сен. р.).

ВАРТЫ—достойный. Сымон—варты чалавек (Пустынкі, Сен. р.). Ён яе варты (Лужасна, Куз. р.).

ВАРУШЫЦЦА, *дзс.* — шевелиться. Кінь варушыцца—ні мяшай! (Доўжа, Куз. р.).

ВАРУШЫЦЬ, *дзс.*—ворошить. Мы варушылі віку (Лужасна, Куз. р.).

ВАРХА, *ж.*—веялка. Дай мне вархі зьвеіць жыта (Вароцькі, Сір. р.). Пар. арфа.

ВАРХАВАЦЬ, *дзс.*—веять. У Пётры авёс вархуюць ужо трэці дзень (Заазер'е, Сен. р.). Пар. арфаваць.

ВАРХАЛ, у, *м.*—шум, содом. Паднялі вархал, хоць вушы затыкаў ды й сам уцякай (Ст. Беліца, Сен. р.).

ВАР'ЯТ, а, *м.* — сумасброд, сумасшедший. Абыйдзі лепш етага вар'ята (Сянно, Сен. р.).

ВАРЫВА, *н.* — 1) огородные овощи. Пудоў з 20 варыва сабралі (Азярэцк, Сен. р.); 2) борщ. Варыва варуць з шчаўлю, шніткі, маладой крапівы, бурашнага батоўя, буракоў і кіслае капусты (Альшанікі, Беш. р.); 3) ботва огородных овощей. Нада назьбіраць варева сьвіньням (Рыбчына, Сір. р.); 4) свекла. Варыва ня рэпа—сырога ня зьясі (Сяркуці, Сен. р).

ВАРЫЖКІ, *ж.*—перчатки. Холадна — бяз варыжак ня выйці (Лятоўшчына, Куз. р.).

ВАРЫЎНЯ, ВАРОЎНЯ, *ж.*—курная хата для хранения овощей, клубнеплодов и т. п. Схадзі да варыўні за бульбай (Кузьміно, Сен. р.). Вароўню паставіў (Селядцова, Беш. р.).

ВАСІЛЁК, а, *м.*, ВАСІЛЬКА, *ж.*—василек. Centaurea Cyanus L. Васілёк—дужа красівы цьвяток (Баравыя, Куз. р.). Ужо вырасла

ў жыцьці васілька (Красьніца, Чаш. р.).

ВАСПАН, ВАСАН, а, *м.* — гражданин, сударь (вежливое обращение). Васпане мой, прыдзі да мяне (Пятніцкая, Беш. р.). А пачом, васан, продаеш аўчынкі? (Сялецк, Чаш. р.).

ВАСПАНЯ, *ж.* — сударыня. А ты хвора схадзіць, васпаня? (Бараўляны, Куз. р.).

ВАСТРЭЦЬ, *дзс.* — остреть. Колькі ні тачы — ні вастрэіць (Лужасна, Куз. р.).

ВАСТРЫЦЬ, *дзс.* — острить, точить. До табе вастрыць тапор (Лужасна, Куз. р.).

ВАСЬМІНІТОЎКА, *ж.* — скатерть, полотно ткавшееся в 8 «нітоў» (гл.). Васьмінітоўкі прадала, а дрыліхі засталіся (Берасьні, Беш. р.).

ВАСЯМНАНЦАЦЬ — восемнадцать. А у мяне васямнанцаць авечык (Бараўляны, Куз. р.).

ВАТОВЫ — сшитый на вате. Ватовым адзіялам накрываўся (Лёзна, Лёз. р.).

ВАТОЎКА, *ж.* — поддевка на вате. Нехта украў мамкіну ватоўку (Азёркі, Беш. р.).

ВАЎКАЛАК, а, *м.*—оборотень. Ён і ваўкалакам быў (Сянно, Сен. р.),

ВАЎКАРЭЗІНА, *аг.* — годная только на с'едение волкам. Во, ваўкарэзіна—гані, а ня йдзець (Пяцігарск, Беш. р.).

ВАЎКАЎНЯ, *ж.*—волчья яма (разумеется огромное холодное здание). Не хачу жыць у ваўкаўні гэтай (Сялец, Чаш. р.).

ВАЎНЯНКА, *ж.* — волнушка. Lactarius torminosus Fr. Набраў ваўнёнак (Стралкі, Беш. р.).

ВАЎРЭЦЬ, *дзс.*—сильно вспотеть. За гэты час так ваўрэў, што хоць выкручвай бяльлё (Азярэцк, Сен. р.).

ВАЎСЮГ, а, *м.* — стальник. Ononis hircina Jacq. Во, ваўсюч разросься! (Бель, Выс. р.).

ВАЎЧКІ, оў, *м.* — мытник. Pedicularis palustris L. Калі падарваўся — ваўчкоў запараных выпі (Лужасна, Куз. р,).

ВАШАПРУД, а, *м.* — вшивец, вшивый. Вашапруд ты, паршывый! (Азярэцк, Сен. р.).

ВАШЧЭЎНА, *ж.*, ВАШЧЭЎЕ, *н.*, ВАШЧОЎНА, *ж.*—овощи. У мяне вашчэўна вырасла сёлета добрая, добрая (Асавец, Беш. р.). Поўны гарод вашчэўя (Навікі, Беш. р.). Зрабіў бальшую памылку, што вашчоўну позна пасеіў (Заварацьце, Сен. р.).

ВАШЫ—остальная семья. Ішоў тота каля плота пытаецца ў Засі ці дома вашы (Алексінічы, Сен. р.).

ВАЮН, а. *м.*—вьюн. Misgurnus fossilis L. Ваюн закапаўся ў пясок (Падбярэзьзе, Віц. р.). Пар. уюн.

ВАЯВАЦЬ, *дзс.* — воевать. А Міхалка яшчо доўга ваяваў зь імі (Застадольле, Сен. р.).

ВЕДАМНЫ—известный. Ён у нас ведамны гіцаль (Лужасна, Куз. р.).

ВЕДАНЬНЕ, *н.* — знание. Каб веданьне, што так будзе — ня робіў-ба (Лятоўшчына, Куз. р.).

ВЕДАЦЬ, *дзс.*—знать. Балазе сказаў—буду ведаць (Пятніцкая, Беш. р.). Каб ты ведаў, як я сьнедаў (Цішкавіна, Сен. р.).

ВЕК, а, *м.* — век, столетие. Праз вякі так цягнецца (Вядрэнь, Чаш. р.).

ВЕКА, *ж.* — крышка. Векам закрыў ваду у дзежцы (Сьвеча, Беш. р.).

ВЕКША, *ж.* — белка. Sciurus vulgaris L. Крукі задзюўбалі векшу (Дубнікі, Беш. р.).

ВЕЛІСАЗАР, а, у, *м.*—созвездие (Плеяды?). Велісазар ужо на поўдні—пара іці малаціць (Вейна, Сен. р.).

ВЕЛЬМІ--очень, весьма. Сяньня куцьця была вельмі смачная (Шыпы, Сен. р).

ВЕНІК, а, *м.* —веник, метла. Пастух зьвязаў венік (Рудня, Аз. р.).

ВЕРАБЕЙ, я, *м.* — воробей. Passer domesticus L. et P. montanus Briss. Верабей улецеў у хату (Рудня, Аз. р.). Віраб'і паклівалі каноплі (Застадольле, Сен. р.).

ВЕРАНІЦА, *ж.*—вереница, стая. Вун паляцела вераніца гусей (Гарывецк, Сен. р.),

ВЕРАС, у, *м.*—вереск. Calluna vulgaris Salisb. Ужо і верас зацьвіў (Калышкі, Лёз. р.).

ВЕРАТНІК, а, *м.*—часть поля в длину, обрабатываемая отдельно от других, чтоб была возможность передохнуть на поворотах. Вератнікоў з 10 прабег, а яго німа. Яго вератнік меншы за мой (Лятоўшчына, Куз. р.).

ВЕРАЦЕЯ, *ж.* — холм среди болота, чаще поросший орешником. На тэй самай верацеі аддыхалі (Дубавое, Беш. р.).

ВЕРАЦЯНО, ВЕРАЦЕНЦА, *н.*—веретено. Чаму ты зламаў верацяно? (Раіны, Аз. р.). Віраценца тачонае, а дзіцятка раджонае (Яноўшчына, Беш. р.).

ВЕРАШЧАЦЬ, *дзс.*—визжать, верещать. Парасяты верашчаць (Шыркі, Куз. р.).

ВЕРАЯ, *ж.*—верея. Не зачапіся за вераю (Асіпова, Аз. р.).

ВЕРБАЛОЗ, *ж.* — ивняк. Буду садзіць вербалоз (Пустынкі Сен. р.).

ВЕРЛОВОКІ—лупоглазый. Вун той верлавокі зробіў ета (Азярэцк, Сен. р.).

ВЕРЛЫК, а, *м.*—белок глаза. У некаторых людзей бываюць бальшэі верлыкі (Выгары, Куз. р.).

ВЕРХ, а, *м.*—1) верх. На версе ляжала калодка (Марчонкі, Сур. р.); 2) задвижка в потолке бани. Зачыні верх (Вяжышча, Беш. р.).

ВЕРХАВІНА, *ж.*—вершина дерева. За 2 верхавіны і то напісаў пратакол (Азярэцк, Сен. р.).

ВЕРХАВОДКА, *ж.* — вода на поверхности льда. На возеры большая верхаводка (Сянно, Сен. р.).

ВЕСНАВЫ—весенний. У полі падуў цеплы вяснавы вецяр (Машкі, Сен. р.).

ВЕСТКА, *ж.*—известие. Німа ніякай весткі ад сына (Горкі, Аз. р.).

ВЕСЬНІКІ, аў, *н.*—ворота. Весьнікі закрыты (Пачаевічы, Чаш. р.).

ВЕСЬЦІ, *дзс.*—1) вести. Куды ты вядзеш яе? (Лужасна, Куз. р.); 2) тянуть, канителить. Я гэта не люблю, як другі вядзець, хто знаіць што (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ВЕСЯЛІЦЦА, *дзс.*—веселиться. Ажаніўся, весяліўся, цяпер буду панаваць (Застадольле, Сен. р.).

ВЕТАХ, ВЕТАШОК, ВЁТАХ, ВЯТОХ, а, у, *м.* — последняя фаза луны. Ветах настае праз дзень (Сянно, Сен. р.). Віташок узышоў на небе (Вішкавічы, Чаш. р.). На вётаха сьвіней ня рэжуць (Навікі, Віц. р.). Ня відзеў я з ёю вятоху (Лужасна, Куз. р.).

ВЕТКА, *ж.*—ветвь. Глядзі на тую ветку—вунь сядзіць грак (Бабінічы, Віц. р.).

ВЕТЛА—вежливо, приветливо. Наша нявестка ветлая--з усімі ветла абходзіцца (Пятніцкая, Беш. р.).

ВЕТЛЫ—вежливый. Ветлы ён (Бель, Выс. р.).

ВЕТРАНІЦА, *ж.*—1) ветряная мельница. За ракой ёсьць ветраніца (Селядцова, Беш. р.); 2) подшивная доска у края крышы. Ветраніца адарвалася (Казьяны, Сір. р.).

ВЕТРЫЦЬ, *дзс.*—1) проветривать. Адзежу пара ветрыць (Лужасна, Куз. р.); 2) проветривать, веять ветром. Гэта з пылам—нада ветрыць (Карма, Куз. р.).

ВЕХАЦЬ, я, *м.* — мочалка, тряпка или соломенный пучок, которым моют посуду, столы и т. п. Вазьмі ў лазьню вехаць (Пустынкі, Сен. р.).

ВЕЦЕР, у, *м.*—ветер. Вецер адчыніў варота (Рудня, Аз. р.).

ВЕЧАР, у, *м.*—вечар. Вечар быў ціхі й цёплы (Асінаўка, Беш. р.).

ВЕЧАРЭЦЬ, *дзс.* — наступать вечеру. Гані дамоў—ужо вечарэіць (Ястрабы, Куз. р.).

ВЕЧАРУШКІ, *ж.* — посиделки в деревне вечером. Учора ў Пятрака былі вечарушкі (Пустынкі, Сен. р.).

ВЕЧАРЫНЫ, *ж.*--канун, начало свадьбы. У суботу пачнём вечаріны (Асіпова, Аз. р.).

ВЕЧАРЫНКА, *ж.*—вечеринка. Пойдзем у Камоскі на вечарынку (Бешанкавічы, Беш. р.). Ці будізць сягоньні вічарынка? (Чараўкі, Сен. р.).

ВЕЯ, *ж.*—метель с ветром. У такую вею лучшы ня едзь (Азярэцк, Сен. р.).

ВЕЯЦЬ, *дзс.*--веять, дуть. Веціp вейць, пясок сейць, калі пясок ня ўзойдзіць і кроў ня пойдзіць (Маскаленкі, Беш. р.).

ВЭБЛАМ — совершенно, окончательно. Вэблам забылася пра гэта (Капланы, Сен. р.).

ВЭЖГАР, *зб.* — орава ребятишек. Вон из хаты, што вам тут нада вэжгар? (Гарбузы, Сен. р.).

ВЭДЗГАЦЦА, *дзс.*—пачкаться. Досыць табе вэдзгацца над міскай (Бешанкавічы, Беш. р.).

ВЁСКА, *ж.* — деревня. Наша вёска малая (Шыпы, Сен. р.).

ВІДАВОЧНА--видимо, наглядно. Яна відавочна марнеіць (Селядцова, Беш. р.).

ВІДАЦЦА, *дзс.* — встречаться. Яна і з Васілём часта відаіцца (Лужасна, Куз. р.).

ВІДАЦЬ—видно. Ня відаць нікога (Стаішча, Чаш. р.). Відаць, што так (Азярэцк, Сен. р.).

ВІДЭЛЕЦ, а, *м.*, **ВІДЭЛКА**, **ВІДЭЛЬЦА**, *ж.*, **ВІДЗЕЛЕЦ**, а, *м.*—вилка. Памый відэлец (Застарыньне, Беш. р.). Бяры відэльцы і еш яешню (Спасская, Сір. р.). Я відэльцай брала мяса (Пушкары, Сен. р.). Падай відзельцы (Мікалаёва, Куз. р.). Падай відэлку (Лагавая, Аз. р.).

ВІДЗЕНЬНЕ, *н.* — лицо. Ударылі мяне па відзеньню (Сялец, Чаш. р.).

ВІДНЕЦЬ, *дзс.* — рассветать. Ужо віднеець, скора і дзень настанець (Вейна, Сен. р.).

ВІКЛЯ, *ж.* — тонкий конец жерди торчащий из неоконченной крыши низкой, холодной постройки. Павесь на віклю (Доўгае, Беш. р.).

ВІЛАШНІК, а, *м.* — 1) палка, на которую насажен ухват. Як дам я табе вілашнікам па галаве, так будеш ведаць (Навасёлкі, Куз. р.); 2) уголок у печки, где стоят ухваты и др. принадлежности кухни. Пастаў у вілашнік (Замошша, Сен. р.).

ВІЛКІ, *ж.*—ухват. Ты ж вілкамі вазьмі цугун (Нов. Сяло, Беш. р.).

ВІЛЬГАЦЬ, *ж.*—сырость, влажность. Трэба печ пратапіць, а то вільгаць у хаце (Бешанкавічы, Беш. р.).

ВІЛЬГОТНА — сыро, влажно. У пограбе вільготна (Красьніца, Чаш. р.).

ВІЛЬЧАК, а, *м.* — верхушка крыши у конька. Не спарывай ластаўкіна гняздо ў вільчаку, а то будуць ластавічы (Забор'е, Сен. р.). Забраўся на самы вільчык (Чарніца, Лёз. р.).

ВІЛЯЦЬ, *дзс.* — 1) вилять, махать. Во, віляе хвастом! (Лужасна, Куз. р.); 2) хитрить, обманывать. Ты ня віляй, а кажы праўду (Калышкі, Лёз. р.).

ВІНАВАТЫ—1) виновный. Вінаватых у астрог садзяць (Амільлянова, Лёз. р.); 2) должник. З вінаватага і сыскуй (Лужасна, Куз. р.).

ВІНАВАЦІЦЬ, *дзс.* — обвинять. Стахвана вінавацяць за тое, што ён, як быццам, украў каня ў Мірона (Оўсішча, Сен. р.).

ВІНАПОЛЬКА, *ж.* — винная лавка. У вінапольцы ёсь гарэлка усіх сартоў (Ходцы, Сен. р.).

ВІНІ, *ж.* — пики. Віні казыры (Пятніцкая. Беш. р.).

ВІНКЕЛЬ, я, *м.* — наугольник. Прапаў мой вінкель (Мікалаёва, Куз. р). Прынясі мне вінкаль (Ляхава, Віц. р.). Вінгаль ляжыць у сталюзе (Гарывецк, Сен. р.).

ВІНОВЫ — пиковый. У цябе віновы туз? (Азярэцк, Сен. р.).

ВІНШАВАНЬНЕ, *н.* — поздравление. З віншаваньнем да яго хадзіў (Дубнікі, Сен. р.).

ВІНШАВАЦЬ, *дзс.* — поздравлять. Было каго віншаваць? (Сянно, Сен. р.).

ВІР, у, *м.*—омут. Настка утапілася ў віру (Асіпова, Аз. р).

ВІРЛА, *н.*, лнк.—глаз. Ча выгаліў вірлы? (Запрудзьдзе, Куз. р.). Пар. верлык.

ВІРОК, а, *м.*—приспособление из палочки, которым наматывают нитки на клубок. Прынясі мне вірок—я буду матаць клубок (Вейна, Сен. р.).

ВІСЕЦЬ, *дзс.*—висеть. Хустка вісіць на сьцяне (Пятніцкая, Беш. р.).

ВІСЛАВУХІ — с обвисшими ушами. Віславухі твой конь (Лужасна, Куз. р). Пар. аблавухі.

ВІСОК, а, *м.*—висок. Як дам па віску, дык ты ўрынісься (Шыпы, Сен. р.)

ВІСОКА--высоко. Вісока ляцяў, ды нізка сеў (Лазова, Сен. р.).

ВІСОКІ—высокий. З вісокага цераму ў акошачка гледзючы (Яноўшчына, Беш. р).

ВІСУЧЫ—привесной, висящий. І нутраныя і вісучыя замкі былі, а ўсёткі абабралі (Калышкі, Лёз. р.).

ВІТАНЬНЕ, *н.* — приветствие. Вітаньне ўжо яго было—толькі пальцы падаваў! (Амільлянова, Лёз. р.).

ВІТАЦЦА, *дзс.* — здороваться. Малец з дзеўкай вітаўся (Сянно, Сен. р.).

ВІТАЦЬ, *дзс.*—приветсвовать. Бяжэм баярак вітаць! (Чарнагосьці, Беш. р.).

ВІТКА, *ж*—1) крученый прут лозы, которым связывают колья в заборе. Накруці вітак, ды зьвяжы калы (Асінаўка, Беш. р.); 2) веха. Паставіў вітку (Стралкі, Беш. р.). Пар. вішка.

ВІТУШКА, *ж.*—веревка свитая из 2 частей. Вітушка сусім ня крэпкая, нада дратаванка (Лужасна, Куз. р.).

ВІХАЦЦА, *дзс.*—1) шататься. Трахім напіўся гарэлкі і віхаіцца

(Сяркуці, Сен. р.); 2) колебаться (в уме). Ня віхайся, купляй— будзеш мець каня (Сянно, Сен. р.).

ВІХОР, а, *м.*—1) вихрь. Падняўся сільны віхор (Бабінічы, Віц. р.); 2) вихорь. Я цябе аддзяру за віхор (Сянно, Сен. р.).

ВІШКА, *ж.*—веха для указания границы. Паставіў вішку, добра відаць, а ён укасіўся ў маё (Стрэлкі, Беш. р.). Пар. вітка.

ВІШНІНА, *ж.*—вишневое дерево. Prunus cerasus L. Пасадзіў вішніну (Альгова, Віц. р.).

ВІШНЯ, *ж.*—вишня. Прадаў танна вішні (Лужасна, Куз. р.).

ВІШНЯК, *зб.*—вишневый сад. У вішняку іх застаў, абняўшыся (Лужасна, Куз. р.).

ВІШЧАЦЬ, *дзс.*—визжать. Што гэта сабака вішчыць? (Азярэцк, Сен. р.).

ВО, *вкл.*—1) вот. Во, і гром ударыў! Во, табе й на! (Навікі, Віц. р.); 2) да, конечно. Ці ты відзеў?—Во! (Гарадок, Гар. р.).

ВОБАД, а, *м.*—обод. Купіў сабе новы вобад—буду каток рабіць (Лужасна, Куз. р.). Пар. абод.

ВОБАЧ—стороною. Хмарка пашла вобач (Пятніцкая, Беш. р.).

ВОБЖА, *ж.*—оглобля в сохе. У мяне сламалась вожба ў сахе (Ляхава, Віц. р.). Пар. абжа.

ВОБЛАК, а, *м.*—облако. Пайшлі па небу воблакі (Лалыкі, Аз. р.). Вобалак сонейка засланіў (Красьніца, Чаш. р.). Грабіце сена, а то насовываець воблака (Шыпы, Сен. р.).

ВОБМАРАК, у, *м.*—букашник. Jasione montana L. Ета травіца вобмаркам у нас завецца (Лужасна, Куз. р.).

ВОБРАЗ, а, *м.*—икона. Клянусь табе, як перад вобразам (Сухарукава, Аз. р.). Пар. абраз.

ВОГЕР, а, *м.*—жеребец. Наш вогер на ўсю ваколіцу (Лужасна, Куз. р.).

ВОГНІК, а, *м.*—вид нарывов у губ, чаще у детей. Вогнік бывае ў дзяцей. Баба адкінула вогнік (Кузьміно, Сен. р.).

ВОГНІШЧА, *н.*—1) костер. Вось якое вогнішча распаліў! (Канавалава, Куз. р.); 2) место, где горел костер. Я пасеяў ячмень на вогнішчы (Запрудзьдзе, Куз. р.); 3) еще не совсем потухшее пепелище. Дзе быў пажар, асталося адно вогнішча (Стрэлкі, Беш. р.).

ВОДАЛЬ—в отдалении. Мы стаялі лі лаўкі, а яны водаль. Водаль дарогі — хата лясьніка (Халамер'е, Аз. р.).

ВОДВЕДКІ, *ж.*—посещение, визит (обычно с с'едобными приношениями). Схажу—ў водведкі к Мар'і (Рыбчына, Сір. р.).

ВОДЛУГ, *прм.*—по. Водлуг росту не падыходзіць (Лужасна, Куз. р.). Сужэнька, купі мне панчошкі выдлук маей ножкі (Цяпінскія Папкі, Чаш. р.).

ВОДРЫЦА, *ж.*--экзема. Eczema. У Восіпа села водрыца (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ВОЖКА, *ж.*—вожжа. Бяры ў рукі вожкі й паежджай (Стрэлкі, Беш. р.). Адвужу цябе важкамі каля плеч (Сухарукава, Аз. р.).

ВОЖЫК, а, *м.*—еж. Erinaceus rumanicus Bar-Ham. Дзеці злавілі вожыка (Рудня, Аз. р.).

ВОЗ, а, *м.*—телега с чем-либо. Вы тут будзіце сідець, а то нельзя кінуць воз (Гарадок, Гар. р.).

ВОЗЕРА, *н.*—озеро. Каля нас вялікае возера (Пужалава, Аз. р.).

ВОДЗЕ—вот тут. Водзе ваша барана (Балдыкова, Аз. р.). Войдзе ляжыць якей-та скурат (Косы, Віц. р.). Водзека шырокае кружава (Гарадок, Гар. р.). Я ўзяла тутацька платкі, водзецка! (Гарадок, Гар. р.).

ВОЙКАНЬНЕ, *н.*—стонание. Абрыдла мне яго войканьне (Лужасна, Куз. р.). Пар. айканьне.

ВОЙСТРЫ—острый. Узяў Яся свой войстры меч (Яноўшчына, Беш. р.). Вострым нажом рэжа дубцы (Лужасна, Куз. р.).

ВОЙТ, а, *м.*—войт, начальник. Леў вайтом над усімі зьвярамі (Прыстс., Чаш. р.).

ВОКА, *н.*—глаз. У хлопца баліць вока (Бабінічы, Віц. р.).

ВОКАЛА—вокруг, кругом. Вокала тае баравінкі жыта расьцець (Лужасна, Куз. р.).

ВОКНІШЧА, *н.*—отверстие в топком балоте, окнище. Як ўваліўся ў вокнішча! (Цяпіна, Чаш.р.).

ВОЛАВА, *н.*— 1) олово. Волава на цяпле скора распускаецца (Гарывецк, Сен. р.); 2) свинец. Умяне з волава дранкулькі (Лужасна, Куз. р.).

ВОЛАС, а, *м.*—волос. У Алены валасы на галаве падняліся (Аськершчына, Беш. р.).

ВОЛАТ, а, *м.*—богатырь, силач. Што ён камень падымае, хфокусьнік еты,—во даўней, кажуць, тут жыў волат, што бяз хфокусаў гару падымаў (Лужасна, Куз. р.).

ВОЛКА—сыро. На дварэ сёньні будзе волка спаць (Лужасна, Куз. р.).

ВОЛЬНА—медленно, плавно. Вольна пушчай, а то прарвець (Лужасна, Куз. р.).

ВОЛЬНАСЦЬ, *ж.*—свобода, вольность. Наша вольнасьць прышла (Кляшчыно, Беш. р.).

ВОЛЬНЫ—свободный. Дарога ім вольная, ён быў харошы (Гарадок, Гар. р.).

ВОМІГ, у, *м.*—горечь. Чужоя дабро вылезе яму вомігам (Беліца, Сен. р.).

ВОН, *вкл.*—вон. Пашоў вон! (Альшанікі, Беш. р.).

ВОНДЗЯ — вон там. Вондзя пашла яна (Ткачы, Аз. р.).

ВОНКАХ—на дворе, снаружи. Што ты гэта хамут вонках кінуў? (Азярэцк, Сен. р.). Лезь вонкі! (Вяжышча, Беш. р.).

ВОНПІЦЦА, *дзс*—заботиться. Ня вонпіся аба мне (Баравыя, Куз. р.).

ВОПРАМЕЦЬЦЮ—опрометью, стремглав. Ён кінуўся на яго вопрамяцьцю (Сянно, Сен. р.).

ВОПРАТКА, *ж.*—верхняя одежда. Насоў—белая даўгая вопратка (Зямковічы, Сен. р.).

ВОРАГ, а, *м.*—враг. Ён вораг ўсіх (Доўжа, Куз. р.).

ВОРАХ, у, *м.*—страх, дрожь от страха. Ажно ворах мяне бярэ (Мамойкі, Беш. р.).

ВОРАШНА—страшно. Ворашна стала ад выстралу (Бешанкавічы, Беш. р.).

ВОРЛІК, а, *м.*—бубенчик. Ворлік падобен да званочка (Заронава, Куз. р.).

ВОРС, у, *м.*, ВОРСА, *ж.*—шерсть. Кот падняў ворс, як убачыў сабаку (Луб'ева, Аз. р.). На ягнятках толькі ворса паказалася (Сукрэмна, Сен. р.).

ВОРНЫ — пахотный. Ворная зямля у нас сёлета пустуе (Сянно, Сен. р.).

ВОРЧЫК, а, *м.*—1) коромысло для запряжки в плуг лошади. Каваль пачыніў сёньня мне ворчык (Косы, Віц. р.). 2) крюк, железная часть коромысла. Ворчык зламаўся (Гарадок, Гар. р.).

ВОРЫВА, *н.*—пашня, поднятая первый раз. Ворава зарасло травой (Русінава, Сен. р.). Гэта ворыва араць толькі паркай (Машчоны, Сен. р.).

ВОСАПА, *ж.*—оса. Vespa vulgaris. Восапа ўкусіла за руку (Асіпова, Аз. р.).

ВОСЕНСКІ—осенний. Восенскі дзень саўсім кароткі (Пятніцкая, Беш. р.).

ВОСЕНЬ, *ж.*—осень. Тая восень была мокрая (Доўжа, Куз. р.).

ВОСЕНЬНЮ—осенью. Восеньню выбіраюць бульбу (Бесьцьвена, Сен. р.).

ВОСЕЦЬ, *ж.*—здание, помещение в овине для сушки снопов. Нада вазіць жыта ў восіць (Мікалаёва, Куз. р.). Пар. асець.

ВОСТРАЎ, а, *м.*—остров. На раке ёсьць востраў (Бабінічы, Віц. р.). Пар. астроў.

ВОСТРЫ—острый. Я люблю востры нож у руках (Доўжа, Куз. р.).

ВОСТУП ВОЎЧЫ, а, *м.*—место, где живут, водятся волки. Забілі ваўка у самым воўчым воступе (Дубавое, Беш. р.).

ВОСЬ, *ж.*—ось. У калёсах паламалась вось. (Хацімшчына, Куз. р.).

ВОСЬ—вот. Вось мы й скончылі (Храпавічы, Куз. р.).

ВОСЬНІ, яў, *м.*—сны. Дрэнныя мне восьні сьнілісь (Лук'янова, Сен. р.).

ВОСЬЦІ, *ж.*—острога. Я дык васьцямі набіў рыбы (Спасская, Сір. р.). Зьбегай за восьцей (Воўкасьць, Лёз. р.).

ВОТРУБ'Е, *н*, *зб.*—1) отруби. Вотруб'ем яе кормім. (Гарадок, Гар. р.); 2) грубое льняное волокно, полученное после первой обработки льна. Нада скруціць вотруб'я (Вяжышча, Беш. р.). Пар. атрэп'е.

ВОТРЫНА, *ж.*—крупная мякина из колосков, соломинок и т. п. Запар карові вőтрыны! (Сьвярдлы, Беш. р.).

ВОТЧЫМ, а, *м.*—отчим. Вотчым не бацька—не пашкадуіць (Сукрэмна, Сен. р.).

ВОЎК, а, *м.*—волк. Canis lupus L. Воўк бяжаў праз лес (Ісачкава, Аз. р.).

ВОЎНА, *ж.*—овечья шерсть. Воўну чэшуць і прядуць і, адзеўшы, у людзі йдуць (Сухарукава, Аз. р.).

ВОЎЧАЕ ЛЫКА—волчье лыко. Daphne mezereum L. У нашам лесе было многа воўчага лыка, (Курына, Куз. р.).

ВОЎЧАЯ СТУПНЯ—журавленник кровокрасный. Geranium sanquineum L. Воўчае ступні на лузе ня відаць (Лужасна, Куз. р.).

ВОЎЧЫ—волчий. Воўчую шкуру прадалі (Сянно, Сен. р.).

ВОЎЧЫЯ ЯГАДЫ—паслен черный. Solanum nigrum L. Воўчыя ягады сусім ні пахожы на воўчае лыка (Лужасна, Куз. р.).

ВОХАЦЬ, *дзс.*—охать, вздыхать. До табе вохаць—апрык! (Лужасна, Куз. р.).

ВОЦАТ, у, *м.*—уксус. Acidum aceticum. Улі воцату ў буракі (Чашнікі, Чаш. р.).

ВОЧАП, а, *м.*—колодезный журавль. Вочапам дастаюць ваду із калодзіся (Дубавое, Беш. р.).

ВОШ, *ж.*—Pediculus capitis, de Geer., P. vestimenti Burm., Phthirius inguinalis Redi. Вошы елі, ды й гнідам пірідалі (Навікі, Выс. р.).

ВОШТА—зачем, на что. І на вошта табе? (Пушкары, Сен. р.).

ВУГАЛ, а, *м.*—угол. Пакладзі гэты камень пад вугал (Машкі,

Сен. р.). Вугал асеў (Лужасна, Куз. р.).

ВУГАЛЬ, ю, *м.*—уголь. Ці ёсьць у печцы вугаль? (Жукаўшчына, Куз. р.).

ВУГАЛЬЛЕ, *н.*, *зб.*—угли. Ці заграбала ты сегодня вугальле з печы? (Міхалі, Куз. р.).

ВУГАРАК, а, *м.*—лучина. Згарэў вугарак (Лоўжа, Сір р.).

ВУДА, *ж.* — удочка. Улетку вудаю лаўлю рыбу ў Дзьвіне (Шарыпіна, Беш. р.). Во мае вудачкі: дзьве надонных, акунёвая, курмялёвая, вуклеечная (Храпавічы, Куз. р.).

ВУДАЎЁ, *н.*—удилище. Вудаўё не гбаецца—дрэнна лавіць рыбу (Доўжа, Куз. р.).

ВУЖ, а, *м.*—уж. Iropidonotus netris Zün. Дзеці злавілі вужа (Ісачкава, Аз. р.).

ВУЖАКА, *ж.*—гадюка. Vipera berus L. Вужака ляжала у пні (Новае Сяло, Беш. р.).

ВУЖОЎНІК, у, *м.*—вероника щитковая. Veronica scutellata L. Тамацькі вужоўніку многа расьцець (Лёзна, Лёз. р.).

ВУЗА, *ж.*—вощина, соты. Гэта вўза з мёдам, а тая сухая, бяз мёду (Сьвярдлы, Беш. р.).

ВУЗГАЛ, у, *м.*—изголовье постели. Повесь куртку на вузгал (Рудёўшчына, Сен. р.).

ВУЗЕЛ, а, *м.*—узел. Завяжы на канцах вузлы (Макараўка, Віц. р.).

ВУЗКІ—узкий. Цягнецца вузкая дарога—круцімся і ні даехаць (Мішкава, Куз. р.).

ВУДЗІЦЬ, *дзс.*—удить. Скора пайдзём вудзіць рыбу (Асіпова, Аз. р.).

ВУКЛЯЯ, *ж.*—уклея. Alburnus lucidus Heck. У нашым возеры ёсьць вукляя (Астроўна, Віц. р.).

ВУЛІЦА, *ж.* — улица. Скажы курыцы, а яна—усей вуліцы (Барок, Сен. р.). Ён у той вулачцы жыве (Азярэцк, Сен. р.).

ВУЛКА, *ж.*—переулок. У нашай дзярэўні многа вулак (Машчоны, Сен. р.).

ВУЛЬ, *вкл.*—зов голубей. Вуль, вуль, вуль, сізыя маі! (Веляшковічы, Лёз. р.).

ВУН, ВУНЬ, ВУНАЦЬКА, ВУНЬДЗЬЕКА—вон там. Вун ён стаіць! (Храпавічы Куз. р.). Вунацька ляжыць табак, прынясі мне (Прусаўкі, Аз. р.). Вуньдзека я яго, знайшоў. (Доўжа, Куз. р.). Вуньдзіка ходзіць (Доўгае, Беш. р.).

ВУПАР, а, *м.*—упырь Маўчыць, як вўпар (Сьвярдлы Баш. р.).

ВУРЗАЦЬ, *дзс.* — хлебать. Во вурзае—аж сінь стаў (Луб'ева, Аз. р.).

ВУРЧАЦЬ, *дзс.*—ворчать. У куце вурчыць шчанёнак. (Сянно, Сен. р.).

ВУС, а, *м.*—ус. Мама! у Андрэя ужо ёсьць вусы (Машкі, Сен. р.).

ВУСЁНАК, а, *м.*—часть «жака» (гл.), т.-е. рукав, по которому рыба входит в «жак» или «нерат» (гл.). У тваім жаку вусёнак дужа кароценькі (Спасская, Сір. р).

ВУСНА—словесно, устно. Вусна слышаў ад яго (Мішкава, Куз. р.).

ВУСНЫ, *ж.*—губы, уста. Цалаваць у вусны ня усіх можна: у каго яны хворыя (Ліпна, Сен. р.). Пар. вусьніна.

ВУСЬНІНА, *ж.*—губа. Вусьніна сьвярбіць (Кураеды, Беш. р.).

ВУТКА, *ж.*—утка. Anas boschas L. Чараз страху пераляцела вутка (Аськершчына, Беш. р.).

ВУХА, *н.*—ухо. Ён глухі на правае вуха. (Рудня, Аз. р.).

ВУЦЯНЁ, *н.* — утенок. Скора вуцяняты выведуцца (Гарывецк, Сен. р.).

ВУЦЬ, *вкл.*—зов уток. Вуць, вуць, вуць, вутачкі маі! (Веляшковічы, Лёз. р.).

ВУЦЯК, а, *м.* – селезень. Вуцяка зьеў сабака, засталася адна вутка (Гравы, Сен. р.).

ВУЧОНЫ — ученый. Ну, вы — вучоны! (Пушкары, Сен. р.).

ВУЧЫЛІШЧА, *н.* — училище, школа. Нада аддаць у вучылішча (Макарава, Віц. р.).

ВУЧЫЦЕЛКА, *ж.*—учительница. Дарагая наша вучыцелка, пазыч мне рублёўку! (Жукоўшчына, Куз. р.).

ВУЧЫЦЕЛЬ, я, *м.* — учитель. Вучыцель гаварыў з сялянамі (Дзямідавічы; Чаш р.).

ВУЧЫЦЦА, *дзс.*—учиться. Кожны павінін вучыцца дзеля палепшаньня сваей жысьці (Алексінічы, Сен. р.).

ВУШАК, а, *м.*—косяк. У вокны уставілі вушакі (Сухарукава, Аз. р.).

ВЫБАЧАЦЬ, *дзс.*—извинять, Як было, так было — нечага выбачаць (Пустыр, Сір. р.). Выбачайце, калі што ні так (Прудок, Віц. р.).

ВЫБІЦЦА, *дзс.* — выбиться, разбиться. Пярун трэснуў і балонка выбілася (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ВЫБІРАЦЬ, *дзс.* — выбирать, отбирать. Мы выберэм шчук (Альшанікі, Беш. р.).

ВЫБОРНЫ—отборный. Выборную бульбу продалі (Лужасна, Куз. р.).

ВЫВАРАЦІНА, ВЫВАРАЦЬ, *ж.*—вывернутое с корнем дерево. Пад вываращінусхаваўся(Казьяны, Сір. р.). Пад выварацьцю знашоў (Лужасна, Куз. р.).

ВЫВЕСКА, *ж.* — уравновешивание чашек весов. Ты зроб вывеску, а потым важ! (Альшанікі, Беш. р.).

ВЫГАБЛЯВАЦЬ, *дзс.*—выстрогать фуганком. Трэба выгаблявацъ дошку на вулей (Русінава, Сен. р.).

ВЫГАДА, *ж.* — 1) довольство, роскошь. Што яму, ён у бальшэй выгадзі жыве (Азярэцк, Сен. р.); 2) выгода. Ад гэтага яму вялікая выгада (Пятніцкая, Беш. р.).

ВЫГАДАВАЦЬ, *дзс.* — вскормить, воспитать. Выгадаваў жарабка, ды ўкралі (Лужасна, Куз. р.).

ВЫГАЛАСАВАЦЬ, *дзс.*--забаллотировать. Ён ужо не старшыня: на учарашнім сходзе выгаласавалі (Сялец, Чаш. р.).

ВЫГАЛЯЦЬ, *дзс.*—выпучивать (глаза). Не выгаляй глазы на чужое (Луб'ева, Аз. р.).

ВЫГАН, у, *м.*—выгон, участок около деревни, куда выгоняют скот. Бяжы на выган и прывядзі каня (Мядоўка, Беш. р.).

ВЫГАНЯЦЬ, *дзс.*—выгонять, выпускать на пастбище. Ты будзеш выганяць коні ў выган (Стрэлкі, Беш. р.).

ВЫГАРДЗЬ, *ж.*—огороженный участок. Цяляты ў выгарадзі (Мядоўка, Беш. р.).

ВЫГАРАЦЬ, *дзс.* —1) сгарать, выгорать. Выгарэла ўсё мястэчка (Дабрамысьль, Лёз. р.); 2) удаваться (о деле). Выгарэла наша справа (Шаркі, Куз. р.).

ВЫГАРКА, *ж.*—1) выгоревшее место наполненное водой. У лясу ёсьц бальшая выгарка (Сянно, Сен. р.). Мачы лён у выгары (Максімава, Куз. р.). Каровы напілісь у вігарцы (Лазаватка, Сур. р.); 2) выкапанный прудок близ

дома. Вуткі пялёхаюцца ў выгарцы за хатай (Старына, Беш. р.).

ВЫГАРНУЦЬ, *дзс.* — выгрести. Выгарні жар з печы (Азярэцк, Сен. р.).

ВЫГБАЦЬ, *дзс.*—выгнуть. Выгбаў харошэй лук (Лужасна, Куз. р.).

ВЫГЛЯД, у, *м.*—наружность. Плахей яе выгляд (Сянно, Сен. р).

ВЫГЛЯДАЦЬ, *дзс.*—высматривать. Мальцы выглядаюць, дзе дзеўкі (Гарадок, Гар. р.).

ВЫГЛЯДЗІНЫ, *ж.* — смотрины. Жаніх паехаў ў выглядзіны (Ст. Беліца, Сен. р.).

ВЫГРАБАЦЬ, ВЫГРАБЦІ, *дзс.* —выгребать, выгресть. З печы выграблі попел (Краснае Сяло, Сен. р.)

ВЫГУКАЦЬ, *дзс.* — вызывать. Ідзі выгукаць людзей на сход (Госьміра, Сен. р.).

ВЫДАЛЯЦЬ, ВЫДАЛІЦЬ, *дзс.* — удалять, удалить. Выдаль вэжгар з хаты (Лужасна, Куз. р.).

ВЫДАТАК, у, *м.*—выдача, расход. На выдатак капейкі няма (Сянно, Сен. р.).

ВЫДАТНЫ—выдающийся. Го! мой канёк выдатны (Лужасна, Куз. р.).

ВЫДАЧА, *ж.*—сдача, Ці дасі ты мне выдачы з пяцёркі (Гарадок, Гар. р.).

ВЫДЛЫЖ — 1) вдоль. Мер разы ня ўпоперак, а выдлыж дарогі (Абрэзкава, Сен. р.); 2) сверх меры. Выдлыж меры і бульбы есьці ня можна, пуза не зварыць (Ліпна, Сен. р.).

ВЫДУМЛЯЦЬ, *дзс.*--выдумывать. Выдумляе непатрэбнае (Цярбяшова, Куз. р.).

ВЫДУШАНЫ — выдохшийся. Выдушаны ён прышоў да хаты (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ВЫЕНЧЫЦЬ, *дзс.* — вымучить, вымолить. Сымон, ходзячы да старшыні, выенчыў сабе кусок зямлі (Машкі, Сен. р.).

ВЫЕСЬЦІ, *дзс.*—выесть, с'есть. Няхай табе крук вочы выесьцы! (Краснае Сяло, Сен. р.). Прышлося выясьці усё (Лужасна, Куз. р.).

ВЫЖАЛ, а *м.*—гончая собака. Ад гэтага выжлы нічога не схаваеш (Сукрэмна, Сен. р.).

ВЫЖАЎЦІЦЬ, *дзс.* — окрасить желтой краской. Выжаўціў бяду і зусім няпрыгожа ў людзі ехаць (Лужасна, Куз. р.).

ВЫЖЫВАЦЬ, ВЫЖЫЦЬ, *дзс.*— оставаться, остаться живым. Так пабілі, што чуць выжыў (Лужасна, Куз. р.).

ВЫЗВАЛЯЦЬ, ВЫЗВАЛІЦЬ, *дзс.* —освобождать, освободить; выручать. Трэба яго вызваліць (Кузьміно, Сен. р.).

ВЫЗЛАЧАЦЬ, ВЫЗЛАЦІЦЬ, *дзс.* —золотить, вызолотить. Вызлаціў ложкі ўчора ў Віцебску (Лужасна, Куз. р.).

ВЫДЗЕР, а, *м.*—жир от внутренностей. Па чом прадаецё выдзер? (Балдыкова, Аз. р.).

ВЫДЗІМАЦЬ, *дзс.* — выдувать. Выдзьмі агонь, а то у хаце нічога ня відна (Міхалі, Куз. р.).

ВЫДЗІРАЦЬ, ВЫДРАЦЬ, *дзс.*— 1) вырывать, вырвать; вытаскивать. З гэтай багны кожны дзень трэба выдзіраць коні (Азярэцк, Сен. р.); 2) лечить шептаньем. Як выдралі яму сьцень, дык ён тады й палепшаў (Вейна, Сен. р.).

ВЫЙМАЦЬ, *дзс.* — вынимать. Выймай, дачушка, чугун з печы (Пятніцкая, Беш. р.).

ВЫЙЦІ, *дзс.*—1) выйти. Выйдзі на вуліцу і паглядзі, што робіцца (Сен. р.); 2) выйти в смысле израсходоваться. Вышла яшная мякіна (Нов. Сяло, Беш. р.).

ВЫКАЗКА, *ж.*—выдача, донос. Каб ні яго выказка—нічога-б ня было (Лужасна, Куз. р.).

ВЫКАЗВАЦЦА, *дзс.*—высказываться. Я ня буду выказвацца (Гарадок, Гар. р.).

ВЫКАЛАЦІЦЬ, *дзс.*—вытрясть. Снапы выкалацілі добра (Лужасна, Куз. р.).

ВЫКАНАЦЬ, *дзс.*—исполнить. Раз абяцаў, дык выканаець—недзе дзенецца (Лужасна, Куз. р.).

ВЫКАПАЦЬ, *дзс.* — вырыть. Выкапай на агародзе яму (Оўсішча, Сен. р.).

ВЫКАРХІВАЦЬ, *дзс.*—откашливать. Выкархівай хутчэй—лягчэй будзець (Лужасна, Куз. р.).

ВЫКАСАВАЦЬ, *дзс.*—вычеркнуть. Выкасуйце, яго, бо ён хворы і ня будзе хадзіць (Стаішча, Чаш. р.).

ВЫКАЦІЦЦА, *дзс.*—1) выкатиться. Завязаўся ў мех ды выкаціўся (Лужасна, Куз. р.); 2) вывестись. Сядзела курыца ладна, а выкацілася усяго толькі чатыры пісклёнкі (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ВЫКІДАЦЬ, ВЫКІНУЦЬ, *дзс.*—выбрасывать, выбросить. Выкінь толькі, тады дам табе! (Доўжа, Куз. р.).

ВЫКІДЫШ, а, *м.* — выкидыш, аборт. Жанчына зробіла выкідыш (Бабінічы, Віц. р.).

ВЫКЛАДАЦЬ, *дзс.*—1) преподавать, учить. А еты прысадзісты, выкладаець нешта ў іх там, у школе (Лужасна, Куз. р.); 2) выкладывать. Выкладай быстранак з торбы (Храпавічы, Куз. р.).

ВЫКЛІНАЦЬ, *дзс.*—проклинать. Як пачала яна выклінаць свайго мужыка, дык аж сумна слухаць (Лужасна, Куз. р.).

ВЫКРАДАЦЬ, ВЫКРАСЬЦІ, *дзс.*—выкрадывать, выкрасть. Так яны увесь авёс у мяне і выкралі (Лужасна, Куз. р.).

ВЫКРУНТАС, а, *м.*—кривуль. Дарога ідзе выкрунтасам (Тараскі, Чаш. р.).

ВЫКУПКА, *ж.* — выкуп (действие). Пакуль ён робіў выкупку—грошы ў яго і ўкралі (Лужасна, Куз. р.).

ВЫЛАЗІЦЬ, ВЫЛЕЗЬЦІ, *дзс.*—вылезаць, вылезть. Каб з цябе вантроб'я вылезла! (Каменка, Сен. р.).

ВЫЛАЯЦЬ, *дзс.*—выругать. За гэта яго трэба вылаяць (Дзярэўня, Чаш. р.).

ВЫЛЕГЧАЦЬ, *дзс.* — выхолостить. Жарабка вылегчаў—не на чым пакуль што і ехаць (Лужасна, Куз. р.).

ВЫЛЕЧВАЦЬ, *дзс.*—вылечивать. Ён вылечвае ад усіх хвароб і нават ад рожы, трасцы (Шаркі, Куз. р.).

ВЫЛІЦЬ, *дзс.* — вылить. Вылі ваду ў начоўкі (Красьніца, Чаш. р.).

ВЫЛІЧЫЦЬ, *дзс.* — высчитать. Выліч колькі я табе доўжэн (Доўжа, Куз. р.).

ВЫЛУПАК, а, *м.*—франт. Ах ты, вылупак бяздушны! (Луб'ева, Аз. р.).

ВЫЛУПКА, *ж.* — франтиха. Адзелася, як вылупка якая (Сухарукова, Аз. р.).

ВЫЛУПЛІВАЦЦА, *дзс.*—1) вылупливаться, вылезать из скорлупы. Вуцяняты ўжо вылупіліся (Лужасна, Куз. р.); 2) наряжаться. Вылупіцца заўзёгды, як куды ісьці (Гравы, Сен. р.).

ВЫЛУШЧЫЦЬ, *дзс.* — вылущить. Мы вылушчылі ўвесь боб (Сянно, Сен. р.).

ВЫМАВІЦЬ, *дзс.*—выговорить. Ляжыць—ня можа слова вымавіць (Раманаўка, Сен. р.).

ВЫМАГАЦЬ, *дзс.* — вымогать, требовать. Усё вымагаіць і вы-

магаіць, а скуль узяць? (Лужасна, Куз. р.).

ВЫМАЛЯВАЦЬ, *дзс.* — выкрасить. Добра вымалявалі ніз (Лужасна, Куз. р.).

ВЫМАНТАЧЫЦЬ, *дзс.* — выпросить, вымолить. Вымантачыў асьміну жыта (Гарадок, Гар. р.).

ВЫМАЦАЦЬ, *дзс.*—выщупать. Спаў, а з карману 10 руб. і вымацалі (Лужасна, Куз. р.).

ВЫМАЦЬ, *дзс.* — вынимать. Трэба вымаць хлеб з печы (Сялец, Чаш. р.).

ВЫМЕРХАЦЦА, *дзс.* — сильно проголодаться. Вымерхаўся, аж жывот уцягнуўся (Ст. Беліца, Сен. р.).

ВЫМОВА, *ж.*--выговор, акцент. Анцірэсная ў іх там вымова—усё цокаюць! (Сянно, Сен. р.).

ВЫМУШАЦЬ, ВЫМУСІЦЬ, *дзс.* —вынуждать, вынудить. Вымусілі мяне зробіць ета (Лятоўшчына, Куз. р.).

ВЫМЯ, *н.*—вымя. Ах, у Паўкінай каровы бальшоя вымя (Аськершчына, Беш. р.).

ВЫПАКЛАДАЦЬ, *дзс.* — выхолостить. Ён добра выпакладаў парсючкоў (Бешанкавічы, Беш. р.).

ВЫПАЛІЦЬ, *дзс.*—1) истопить печь. Сягодня трэба выпаліць тры печы (Хотліна, Чаш. р.); 2) выстрелить. Прыцэліўся й выпаліў (Пяцігарск, Беш. р.).

ВЫПАРЫВАЦЬ, ВЫПАРЫЦЬ, *дзс.*—1) выпаривать, выпарить; отпаривать. Жбанкі выпарываюць дзятлінай (Сьвярдлы, Беш. р.); 2) выпаривать, пороть. Выпары рукавы з гэтай ватоўкі (Кузьміно, Сен. р.).

ВЫПАЎЗАЦЬ, ВЫПАЎЗЬЦІ, *дзс.* —выползать, выползть. З пад калоды ён выпаўз (Лужасна, Куз. р.).

ВЫПАЎЗЕНЬ, я, *м.*—змеёныш. Каб з цябе, выпаўзень, дух вон! (Ст. Беліца, Сен. р.).

ВЫПЕРАДКІ, *ж.*--бег взапуски, соревнование. Ідзі цішэй—гэта-ж ня ў выперадкі мы с табой гуляем! (Азярэцк, Сен. р.).

ВЫПІЦЬ, *дзс.* — выпить. Мы выпілі па адным keліxy (Краснае Сяло, Сен. р.).

ВЫПРАБАВАЦЬ, *дзс.* — испытать, испробовать. Выпрабавалі коніка (Пустыр, Сір. р.).

ВЫПРАВІЦЬ, *дзс.*—выправить, отправить. Мяне аднога выправілі (Падсады, Сір. р.).

ВЫПРАСТАЦЬ, *дзс.* —1) выпрямить. Ці скора ты мяне выпрастаеш? (Лужазна, Куз. р.); 2) освободить. Выпрастай мне маю пасуду (Асіпова, Аз. р.).

ВЫПРАТАЦЬ, *дзс.*--вычистить, вымыть. Трэба выпратаць гэту комнату (Лужасна, Куз. р.).

ВЫПРАЦАВАЦЬ, *дзс.* — выработать, заработать. Рублёў з 20 выпрацую на ганкох (Лужасна, Куз. р.).

ВЫПРУЦІЦЦА, *дзс.* — вытянуться. Каб ты выпруціўся, гад! (Жукаўшчына, Куз. р.).

ВЫПХНУЦЬ, *дзс.*—вытолкать. Выпхнулі яго за дзверы ды ўсё (Лужасна, Куз. р.).

ВЫПЫТАЦЬ, *дзс.*--выспросить, узнать. Нічога ў яго ня выпыталі (Мікалаёва, Куз. р.).

ВЫРАБЛЯЦЬ, *дзс.*--выделывать. У Сяньне выравляюць аўчынкі (Расна, Сен. р.).

ВЫРАДАК, а, *м.* — урод, выродок. Вырадак ён, а не чалавек звычайны (Пятніцкая, Беш. р.).

ВЫРАЖАЦЦА, *дзс.* — выражатьса, ругаться. Ён выражаіцца (Балдыкова, Аз. р.).

ВЫРАЗАЦЬ, *дзс.*—вырезывать. Я выразаў лоўкі дубец (Асінаўка, Беш. р.).

ВЫРАЗНА—отчетливо, выразительно. Кажы выразна, ні гамзай (Расна, Сен. р.).

ВЫРАЙ, ю, *м.*—юг, куда птицы улетают зимовать. Ужо птушкі з выраю лятуць (Астроўна, Віц. р.).

ВЫРАКАЦЦА, *дзс.*—отрекаться. Яна выраклася ўсяе свае радні (Марчонкі, Сур. р.).

ВЫРАСТАЦЬ, ВЫРАСЬЦІ, *дзс.*—вырастать, вырость. Ніхай-тку ён вырасьціць (Яноўшчына, Беш. р.).

ВЫРАТАВАЦЬ, *дзс.* — спасти от опасности. Чуць выратавалі яе з пажару (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ВЫРЫВАЦЬ, ВЫРВАЦЬ, *дзс.*—вырывать, вырвать. Дзеўкі! хто вырваў тамацька дубчык? (Чараўкі, Сен. р.).

ВЫСАДКІ, *ж.*—семенные огородные овощи. Мае высадкі сёліта прапалі (Халамер'е, Аз. р.).

ВЫСАДЗІЦЬ, *дзс.*—1) высадить. Высадзілі ўсю дарогу бярозкамі (Лужасна, Куз. р.); 2) выбить. Высадзіў балонку ў вакне (Расна, Сен. р.)

ВЫСАЧЫНЯ, *ж.*—высота, вышина. У горадзі дамы бальшыя, а высычыня такая, што шапка з галавы ляціць (Рыбчына, Сір. р.).

ВЫСЕЛІЦЬ, *дзс.*—перевести на жительство в другое место, выселить. Іх скарэй нада выселіць (Храпавічы, Куз. р.).

ВЫСЕРБАЦЬ, *дзс.*—выхлебать. Ён высербаў крупеню (Зямковічы, Сен. р.).

ВЫСЕЎКІ, *ж.*—отруби. Высеўкі ты ня кідай (Храпавічы, Куз. р.).

ВЫСЕЧ, *дзс.*—вырубить. Мох высеклі—перавядуцца цяпер і птушачкі нашы (Яноўшчына, Беш. р.).

ВЫСІЛЕНЫ—истощенный. Зусім высіленыя хлопцы ў вас (Лужасна, Куз. р.).

ВЫСІЛЯЦЦА, *дзс.*—брать сверх сил, истощаться в силе. Высіляецца дарма над гэтаю касьбою (Лужасна, Куз. р.).

ВЫСКАЛІЦЬ, *дзс.* — оскалить. Выскаліў зубы, як зьвер (Ульлянавічы, Сен. р.).

ВЫСКАРКІ, аў, *ж.*—внутреннее топленое сало. Выскаркамі запраў кашу (Віраўляны, Гар. р.).

ВЫСЛАНЕЦ, а, *м.*—ссыльный. Тады ўсе высланцы вярнуліся (Лужасна, Куз. р.).

ВЫСМАЖАНЫ—выжаренный. Высмажаная і бараніна нясмашная (Буднікі, Беш. р.).

ВЫСМАКАВАЦЬ, *дзс.*—выбрать по вкусу. Высмакаваў жа сабе, абязурнік, яблынку (Горбава, Лёз. р.).

ВЫСМАКТАЦЬ, *дзс.*—высосать. Усё высмактаў і мне не пакінуў (Азярэцк, Сен. р.). Высмыктыў ты зь міне ўсё! (Навікі, Віц. р.).

ВЫСМАРГНУЦЬ, *дзс.*—выдернуть. Высмаргні гэту травіцу (Астроўна, Віц. р.).

ВЫСЫПАЦЦА, *дзс.*—1) высыпаться. Жыта з меха высыпалася (Забор'е, Сен. р.); 2) колоситься. Жыта дзьве нядзелі высыпаецца (Сукрэмна, Сен. р.).

ВЫТАБАНІЦЬ, *дзс.* — выпросить. Ён вытабаніць пасьледні грош (Лук'янова, Сен. р.).

ВЫТАЧКІ, *ж.*—отруби. У муцэ шмат вытачак (Янкі, Беш. р.). Пар. высеўкі.

ВЫТВАРАЦЬ, *дзс.* — шалить, выдумывать. Ты толькі вытвараеш (Стрэлкі, Беш. р.).

ВЫТКАЦЬ, *дзс.* — выткать, соткать. Я выткала сабе новы андрак (Зямковічы, Сен. р.).

ВЫТОРКІВАЦЬ, *дзс.*—высовывать. Хуць носа з хаты ня выторкавай (Пяцігарск, Беш. р.).

ВЫТРАБАВАЦЬ, *дзс.* — истребовать, исходатайствовать. Нада вытрабаваць пашпарт (Красьніца, Чаш. р.).

ВЫТРУБІЦЬ, *дзс.*—жадно с'есть. Два гарлачы малака вытрубіў (Марчонкі, Сур. р.).

ВЫТРЫБЕНЬКІ, *ж.*—капризы. На вытрыбенькі ён маладзец—толькі патрапляй яму (Шаркі, Куз. р.).

ВЫТРЫВАЦЬ, *дзс.*—вытерпеть. Нельга вытрываць гэтай болі (Кр. Сяло, Беш. р.).

ВЫТРЫМАЦЬ, *дзс.* — выдержать. Ня вытрымаў усёткі да канца (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ВЫТУРЫЦЬ, *дзс.* — выгнать. Бацька яго вытурыць з двору (Пустынкі, Сен. р.).

ВЫТУРХНУЦЬ, *дзс.*—вытолкнуть. У серцы ён яго вытурхнуў вон (Пятніцкая, Беш. р.).

ВЫТХНУЦЦА, *дзс.* — выдохнуться. Заткні бутэльку, а то гарэлка вытхнецца (Пустынкі, Сен. р.).

ВЫТЫНКАВАЦЬ, *дзс.*—оштукатурить. Хата вытанкавана (Чарнагосьці, Беш. р.).

ВЫХАВАНЕЦ, а, *м.* — воспитанник. У мяне выхаванец (Балдыкова, Аз. р.).

ВЫХАВАНКА, *ж.*—воспитанница. Гэта мая выхаванка (Балдыкова, Аз. р.).

ВЫХАВАЦЬ, *дзс.*—воспитать. Баба яго выхавала (Доўгае, Беш. р.).

ВЫХАДЫ, оў, *м.* — внутренности. Каб табе выхады вон! (Луб'ева, Аз. р.).

ВЫХАДЗІЦЦА, *дзс.* — выздороветь. Ён з гэтай хваробы чуць выхадзіўся (Зямковічы, Сен. р.).

ВЫХАДЗІЦЬ, *дзс.*—добиться, выходить. Хадзіў тры дні, а выхадзіў злыдні (Ст. Беліца, Сен. р.).

ВЫХАПЛЕНЫ — выхваченный. Ці надоўга хопіць выхапленага з пажару? (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ВЫХАРТАЦЦА, *дзс.* — проголодаться. Сёньні выхыртыўся—чуць жыву (Гарадок, Гар. р.).

ВЫХВАЛЯЦЦА, *дзс.* — похваляться. І чым ён выхваляецца? (Амільлянова, Лёз. р.).

ВЫХВАРЭЦЬ, *дзс.*—выболеть. Выхварэе ён чужое дабро! (Калышкі, Лёз. р.).

ВЫЦЕРАБЛЕНЫ — расчищенный. На вычерабленым добра расьцецъ (Бабінічы, Віц. р.).

ВЫЦІНАЦЬ, *дзс.*—изощряться в игре, пении и т. п., заливаться, отчеканивать. Послухай, як ён выцінаіць на йскрыпачцы. Птушка так і выцінаіць (Сьвярдлы, Беш. р.).

ВЫЦІРАК, а, *м.*—тряпка, мочалка, которою вытирается грязь, нечистота. Вынясі выцірак—гідка глядзець (Дубнікі, Сен. р.).

ВЫЦІРАЦЬ, *дзс.* — вытирать. Ідзі выцяры абраз (Семянцова, Беш. р.).

ВЫЦЫРКАЦЬ, *дзс.*—выдоить. Ідзіце малако браць—ужо кароў выцыркалі (Лужасна, Куз. р.).

ВЫЦЬ, *дзс.* — выть. Ляціць выіць, сядзіць рыіць (Алексінічы, Сен. р.).

ВЫЦЯГНУЦЦА, *дзс.* — вытянуться, умереть. Каб ты выцягнуўся! (Зямковічы, Сен. р.).

ВЫЦЯРЭБЛІВАЦЬ, *дзс.*—вырубать, расчищать. Гэты надзел будзем выцярэблівяць (Чарнагосьці, Беш. р.).

ВЫЦЯЎЛЯЦЬ, *дзс.* — выделывать (шалить). Что яны там толькі ні выцяўлялі! (Мікалаёва, Куз. р.).

ВЫЦЯЦЬ, *дзс.* — ударить. За што-ж ён мяне выцяў? (Беліца, Сен. р.).

ВЫЧАСАВАЦЬ, *дзс.*--выждать. Вычасавалі ткі сваю чаргу (Лужасна, Куз. р.)

ВЫЧАСАЦЬ, *дзс.* — вытесать. Вычасаў сабе зьдзесь балькі (Лятоўшчына, Куз. р.).

ВЫШАЙ — выше. Вышый ня лезь—скінешся (Гайдукі, Сур. р.).

ВЫШЭЎКА, *ж.*—вышивка, вышивание. Каўнер сарочкі пакрыт вышэўкамі (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ВЫШЭЦЬ, *дзс.* — становиться выше. Наш топіль усё вышэіць (Карма, Куз. р.).

ВЫШКІ, *ж.*—чердак. Я палезу на вышкі (Бешанкавічы, Беш. р.).

ВЫШМУЛЬЦАВАНЫ,—вытертый, лоснящийся, запятнанный. Ён дужа вышмульцаваны (Беліца, Сен. р.).

ВЫШЧАРЫЦЬ, *дзс.*--оскалить. Сабака вышчарыла зубы (Кузьміно, Сен. р.).

ВЫШЫКАЦЦА, *дзс.* — понемножку высыпаться. Мяшок з мукой ужо вышыкаўся (Беліца, Сен. р.).

ВЯДОМА—известно. Мне гэта старана добра вядома (Татаркі, Сір. р.).

ВЯДОМЫ—известный. Вядомы лік яго—ня хопіць (Бабінічы, Віц. р.).

ВЯДРО, *н.* — ведро. Прынясі вядро вады (Ісачкава, Аз. р.).

ВЯЗ, а, *м.*—перекладина в санях соединяющая «капылы» (гл.) полозьев. Вяз новы нада зробіць (Марчонкі, Сур р.).

ВЯЗАЦЦА, *дзс.* — вязаться, лезть. Чаго ета ён ка мне вяжыцца? (Міхалі, Куз. р.).

ВЯЗАЦЬ, *дзс*--вязать. Яна ўжо ладна вязець карункі (Зямковічы, Сен. р.).

ВЯЗЁНКА, *ж.* — вязаный платок. Надзень вязёнку, бо сягодня вецер вялікі (Забор'е, Сен. р.).

ВЯЗІНА, *ж.*—вяз. Ulmus effusa Villd, U. compestris L. Вязіна на адскоцы расьцець (Лужасна, Куз. р.).

ВЯЗКА, *ж.* — связка чистого льна. Я начысьціла пяць вязак лёну (Бабінічы, Віц. р.).

ВЯЗЬ, *ж.*--1) связь. Снапы маей вязі крэпкія (Лужасна, Куз. р.); 2) вязкое болото. Мінай вязь, а то ня выедзеш (Госьміра Сен. р.).

ВЯЗЬМО, *н.*—жгут из соломы, для связки снопов и других предметов. Вязьмо парвалася і сноп рассыпаўся (Александрова, Гар. р.).

ВЯЗЬЦІ, *дзс.* — везти. Вязець табе, як уопленьніку (Шыпы, Сен. р.). Вязе бярно (Лужасна, Куз. р.).

ВЯДЗЕЦЦА, *дзс.*--ведется, принято. У нас так ужо вядзецца (Селядцова, Беш. р.).

ВЯДЗЬМАК, а, *м.* — колдун. Страшна гаварыць з ведзьмаком (Лучкі, Віц. р.).

ВЯКАЦЬ, *дзс.*—повторять, издавать звук «вяк». Ат, ты толькі вякаешь адно і тожа (Гравы, Сен. р.).

ВЯЛІКДЗЕНЬ, я, *м.*, **ВЯЛІКАДНЕ**, *н.*—Пасха. Ваша Вялікадне прыпала з нашым, але-ж у нас, з флакамі, людзей больш (Вядрэнь, Чаш. р.). Вялікдзень ідзець—нечага адзець (Бароўка, Сен. р.).

ВЯЛІКІ—большой. Вялікі горад Віцебск (Бабінічы, Віц. р.).

ВЯЛІКОДНЫ,—пасхальный. У вялікодны дзень грымеў гром (Доўгае, Беш. р).

ВЯЛЬМАВАЦЬ, *дзс.*—угощать. Мар'я вяльмуіць свайго брата (Мамойкі, Беш. р.).

ВЯНЕЦ, а, *м.*—1) четыре бревна врубленные концами одно в другое в виде сруба. Мая хата на 12 вянцоў (Навікі, Віц. р.);

2) венчание. Пойдзем глідзець вянцы ў Любашкова (Навікі, Віц. р.); 3) берег, край. Наша рака вышла ўжо з вянцоў (Шуміліна, Сір. р.).

ВЯНОК, а, *м.*—1) венок. Вянкоў наплялі (Лужасна, Куз. р); 2) девичья вечеринка. Сягодня будзіць вянок (Папкі, Чаш. р.).

ВЯНУЦЬ, *дзс.*—вянуть. Шчука суніць, а лес вяніць, на тым месьце горад станіць (Каса, трава, копна) (Бешанкавічы, Беш. р.).

ВЯРБА, ВЯРБІНА, *ж.*—ива. Salix (розныя віды). Ці садзіў ты вярбу лі канавы? (Пустыр, Сір. р.). Ужо наша вярбіна распусьцілась (Хмяльнік, Беш. р.).

ВЯРГІНЯ, *ж.*—георгина. Dahlia variabilis Desf. Вяргіня ня цьвіце яшчэ (Кабішча, Куз. р.).

ВЯРЭДНІК, у, *м.* — истод. Poligala comosa Schkurr. Вярэднікам прыкладзі, нарваўшы ў іх там (Берасьні, Беш. р.).

ВЯРЗЬЦІ, *дзс.*—говорить вздор. Як п'яны, дык ён вярзець абы што (Аськершчына, Беш. р.).

ВЯРНУЦЬ, *дзс.* — 1) вернуть, возвратить. Яго нада вярнуць з дарогі (Пустынкі, Сен. р.); 2) поворачивать. Кожны сам сабе мякішам вернець (Гарадок, Гар. р.).

ВЯРОЎКА, *ж.*—веревка. Спляці вяроўку (Раіны, Аз. р.).

ВЯРХОВУШКА, *ж.* — вид линейки. Паедзем на верховушке (Берашоўцы, Беш. р.).

ВЯРХОЎЕ, *н.* — первый очес льна. Наста прала вярхоўе (Чарнагосьці, Беш. р.).

ВЯРХОЎНЫ — сотканный из первых очесов льна. Падумаць! вярхоўную рубаху носіць (Рыбчына, Сір. р.).

ВЯРХОЧЫСЬЦЕ, *н.* — третий очес льна. Напрала вярхочысьця на мяшкі (Веляшковічы, Лёз. р.).

ВЯРЦЕЦЦА, *дзс.*—вертеться. Вярцеўся як мельнічны жарноў (Пушкары, Сен. р.).

ВЯРШНЯК, а, *м.* — верхний косяк окна. Вершняк у вокнах яшчо цэл (Лятоўшчына, Куз. р.).

ВЯРШОК, а, *м.*—вершок. Сем вяршкоў ня хопіць (Марчонкі, Сур. р.).

ВЯРШЫНКІ, ВЯРШЫНЫ, *ж.*—сливки. На малацэ вяршынкі няма (Доўгае, Беш. р.).

ВЯСЕЛЬЛЕ, *н.*—свадьба. Пайдзем на вясельле (Мясаеды, Беш. р.). На вясельлійка пазвалі, чарачкі гарэлкі не далі (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ВЯСЁЛКА, *ж.*—радуга. Вясёлка паказалась на небе (Ісачкава, Аз. р.). Пар. асёлка.

ВЯСЛО, *н.*—связка. Два вяслы лык купіў. Вясло баранкаў парвалася (Астроўна, Віц. р.).

ВЯСНА, *ж.*—весна. Вісна красна цьветамі, а восень снапамі (Барок, Сен. р.).

ВЯСНУШКІ, *ж.*—клюква (весенний сбор). Набрала цэлую набірку вяснушак (Максімава, Куз. р.).

ВЯСЬЦІ, *дзс.*—вести, тянуть. Я гэта не люблю, як другі вядзець, вядзець—хто знаіць што (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ВЯТРАК, а, *м.* — ветряная мельніца. Згарэў учора вятрак (Нямойта, Сен. р.). Пар. ветраніца.

ВЯХА, *ж.* — цикута. Cicuta virosa L. Карова зьела вяхі і здохла (Ульлянавічы, Сен. р.).

ВЯХОТКА, *ж.*—ветошка. Вяхоткай мыюць пасуду (Дзямідовічы, Чаш. р.). Пар. вехаць.

ВЯЧЭР, а, *м.*, ВЯЧЭРА, *ж.*—ужин. Вячэр гатоў (Новае Сяло,

Беш. р.). Матка дала нам на вячэру малака й бліноў (Санікі, Беш. р.).

ВЯЧЭРАЦЬ, *дзс.* — ужинать. Ідзіце вячэраць (Рудня, Аз. р.). Ідзі вічэріць (Мазалава, Куз. р.).

ВЯЧЭРНІКІ, аў, *м.*—гости невесты едущие к жениху, вечерний поезд гостей невесты. Вячэрнікі ехалі й гойкалі (Асінаўка, Беш. р.).

ВЯЧЭРНІЦА, *ж.*—вечерняя звезда, Венера. Вячэрніца ужо паказалась на небе (Вейна, Сен. р.).

ВЯЧОРКА, *ж.*—вечарынка. У тая васкрэсеньне будзіць вячорка (Учанавічы, Віц. р.).

ВЯЧНІНА, *ж.*—1) недвижимое имущество, вечное владение. Вячніну прадаў і зьнік (Пустыр, Сір. р.); 2) долговечность, Гэты дом--вячніна (Гарадок. Гар. р.).

Г.

ГА, *вкл.*—1) отклик. Га! што ты хочашь? (Амбросавічы, Сір. р.); Пар. а; 2) вопрос. Чаго ты захадзіўся, га? (Бяскатава, Гар. р.).

ГАБЁЛАК, ГАБЭЛЬЧЫК, а, *м.*—рубанок. Габёлак у майсьцера усёгды войстры (Гарывецк, Сен. р.). Дошкі габлюють габэльчыкам (Павульле, Чаш. р.).

ГАБЛЮШОК, а, *м.*, ГАБЛЮШКА, *ж.*—шархебель, вид рубанка. Пазыч габлюшка пачысьціць дошку (Оўсішча, Сен. р.). Габлюшкай габлююць дошкі. (Вішкавічы, Чаш. р.).

ГАБЛЯВАЦЬ, *дзс.*—строгать, чистить доску рубанком. Мой брат зьбіраецца габляваць дошкі на лаўку (Оўсішча, Сен. р.).

ГАВАРКІ--словоохотливый. Гаваркі наш начальнік (Касачы, Лёз. р.).

ГАВАРУШКА, *ж.*—опенок, растущий на гниющих пнях. Agaлicus mutabilis Schäff. На пні многа гаварушак (Сідоры, Меж. р.).

ГАВАРЫЦЬ, *дзс.*—1) говорить. Гаварыць то ён умее добра (Ісачкава, Аз. р.). Што яна гаворыць? (Мікалаёва, Куз. р.). Яму гаворуць, а ён ні за што (Яноўшчына, Беш. р.); 2) разговаривать. Мне некалі, любая, гаварыць (Гарадок, Гар. р.).

ГАВЭНДА, *ж.*—пустой, бессодержательный разговор. Кінь ты развадзіць свае гавэнды! (Ст. Беліца, Сен. р.).

ГАВОРКА, *ж.*— 1) беседа, речь. На вашу гаворку плюнуць толькі. Прывалісь ты са сваей гаворкай (Навікі, Сен. р.); 2) говор. Туташняя гаворка ня тая што у нас (Шыркі, Куз. р.).

ГАВЯДЗІНА, *ж.*—говяжье мясо, говядина. На вячэрю булён з гывядзінай (К а в а л ё ў ш ч ы н а, Беш. р.).

ГАГАЦЬ, *дзс.*—гоготать. Гусі ўжо даўно гагаюць—выпушчай іх у поле (Добрамысьль, Лёз. р.).

ГАД, а, *м.*—1) змей. Гада забілі ў лесе (Выдрэя, Выс. р.); 2) злой, дурной человек. Во, гад хітры! Гэтаму гаду да ўлажываць! (Мікалаёва, Куз. р.).

ГАДАВАНЕЦ, ГАДАВАНЬНІК, а, *м.*—питомец, воспитанник. Гадаванец наш харош (Мішкава, Куз. р.). Ета мой гыдаваньнік: з трёх гадоў гадую (Н а в і к і, Віц. р.).

ГАДАВАНЬНЕ, *н.*—ГАДОЎЛЯ, *ж.*—вскармливание. Добрага гадаваньня другадзічка (Мядзелева, Куз. р.). Гадоўлей сьвіньней зарабляў (Падлазьнікі, Куз. р.),

ГАДАВАЦЦА, *дзс.*—выкармливаться. Сёлета ў нас гадуецца добрая цёлка (Пустынкі, Сен. р.).

ГАДАВАЦЬ, *дзс.*—воспитывать, выкармливаць. Мы яго гадавалі, а ён нас пакінуў (Лук'янова, Сен. р.). Я бярусь гыдаваць рябёнка ды высімнаццаці гадоў. Будзім гыдаваць абаіх цёлак (Навікі, Віц. р.).

ГАДАЛКА, *ж.*—гадалка, гадальщица. Мне так сказала гадалка (Баравыя, Куз. р.).

ГАДАНЬНЕ, *н.* — 1) гадание. Дзяўчаты гаданьне распачалі, а хлопцы туды! (Падлазьнікі, Куз. р.); 2) молва, слух. Пра яго ўжо такое гаданьне йдзе, што ён бабздыр (Дварэцк, Чаш. р.).

ГАДАСНЫ — отвратительный. За гэту гадасную работу ніхто ня возьмецца (Лужасна, Куз. р.). Пар. гідкі.

ГАДАСЬЦЬ, *ж.*—подлость, гадость. Якую ён зрабіў гадасьць! (Гародна, Віц. р.). Пар. гідасьць.

ГАДАЦЬ, *дзс.* — гадать. Чаго йдзеш да яе—ня ўмее яна гадаць! (Лужасна, Куз. р.); 2) думать, иметь намерение. Гадаў, што так будзе, ажно ня вышла (Косьцьева, Выс. р.).

ГАДКА, *ж.*—1) молва, разговор. Хто ету гадку пра маю дачку пусьціў? (Асінаўка, Віц. р.); 2) мысль, суждение. Мая гадка, ні спраўдзілася (Іканкі, Чаш. р.).

ГАДКІ—отвратительный, противный. Які ён гадкі! (Азярэцк, Сен. р.).

ГАДУЛЬКА. *ж.* — говорунья. Наша бабулька—гадулька (Чырв. Зорка, Чаш. р.).

ГАЖАНЬНЕ, *н.*—порча, скверная работа. Вэдзгаецца—ні работа, а гаджаньне (Сянно, Сен. р.).

ГАЗА, *ж.* — керосин. Налей газы ў лямпу (Сташча, Чаш. р.).

ГАЗЭТА, *ж.*—газета. Савеччы газэты (Гарадок, Гар. р.).

ГАЗОЎКА, ГАЗЬНІЦА, *ж.*—коптилка, лампочка без стекла. Запалі газоўку (Ст, Сяло, Куз. р). Запалі газьніцу (Сташча, Чаш. р.).

ГАДЗІНА, *ж.*—1) змея. Vipera berus L. Цяпер і ў лесе трохі гадзін (Заронава, Куз. р.); 2) плохой человек. Забіць гэткую гадзіну (Шарыпіна, Беш. р.).

ГАДЗІНА, *ж.*—часы. Ну, калі і забавісься на гадзіну (Пушкары, Сен. р. .

ГАДЗІНЬНІК, а, *м.*—часы. Дужа гадзіньнік сьпешыць (Бараўляны, Куз. р.).

ГАДЗІЦЦА, *дзс.*—чувствовать отвращение. Як іна ні гадзіцца браць жабу у рукі! (Марудзенкі, Сір. р.).

ГАДЗІЦЬ, *дзс.*—делать пакости. Колькі год ён нам гадзіць (Сянно, Сен. р.).

ГАДЗІЦЬ, *дзс.* — угождать. Цяжка ўсім гадзіць—ня ўгодзіш, (Курына, Віц. р.). Яна табе годзіць (Мамойкі, Беш. р.).

ГАІЦЦА, *дзс.* — заживляться. Валасень ня скора гоіцца (Пятніцкая, Беш. р.).

ГАІЦЬ, *дзс.*—заживляць (рану). Табе трэба добра гаіць руку (Азярэцк, Сен. р.).

ГАЙ, ю, *м.*—роща. Вядзі папасі каня ў гай (Дрыкольле, Куз. р.). Лі гайка праедзем (Рашотнік, Сір. р.).

ГАЙДА, *вкл.*—нуте, нука. Гайда ў лес па бярвеньне! (Трыпутні, Сір. р.).

ГАЙКА, *ж.*—гайка. Гайку ў каваля нада зробіць (Лужасна, Куз. р.).

ГАЙНО, *н.*—логово. Сьвіньні сьпяць у гайне (Сянно, Сен. р.).

ГАЙСАЦЬ, *дзс.* — бегать без дела. Ня трэба есьці даваць, хто гайсаў цэлы дзень (Громаць, Гар. р.).

ГАК, у, *м.*—1) излишек, расстояние. Да будзець пяць вёрст з гакам (Мікалаёва, Куз. р.); 2) шыпы в подкове. Гакі тупы, трэба йстрыць (Пятнікая, Беш. р.); 3) коса. Гакам косюць траву (Чырвоная Зорка, Чаш. р.).

ГАКАН, а *м.*—сильный толчек. Гакана даў добра (Доўгае, Беш. р.).

ГАКНУЦЦА, *дзс.*—удариться, стукнуться. Лбом аб вяршняк гакнуўся (Сьцяпанаўка, Куз. р.).

ГАКНУЦЬ, *дзс.*—рубануть. Як гакнуў тапаром па галаве (Бешанкавічы, Беш. р.).

ГАЛАВА, *ж.*—голова. Трымай галаву у холадзе, жывот у голадзе (Алексінічы, Сен. р.).

ГАЛАВЕНЬ, я, *м.* — головль. Squalius cephalus L. Ай, галавень бальшэй! (Касачы, Лёз. р.). Галавенчыкі ходзяць лі самага берага (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ГАЛАВЕШКА, *ж.* — головня. У полі курылася дзьве галавешкі (Замошша, Сен. р.).

ГАЛАДАВАЦЬ, *дзс.*—голодать. Ну і галадавалі той год! (Асінаўка, Беш. р.).

ГАЛАДОЎКА, ГАЛАДОЎЛЯ, *ж.* —голодовка, голодное время. І ў нас была галадоўка (Пустынкі, Сен. р.). У іхнам баку была галадоўля (Раманаўка, Сен. р.).

ГАЛАПУЗЫ—голобрюхий, одетый в рваную одежду. Чым ён ні галапузы—праз дзірку ўсё пуза сонцам сьвеціць (Котава, Сур. р.).

ГАЛАРУЧ—голыми руками. Не бяры галаруч, гарача (Селядцова, Беш. р.).

ГАЛАС, у, *м.*—крик. Нарабілі галасу на ўсю пожню, а каб за што было брахацца? (Картышы, Сір. р.).

ГАЛАСІЦЬ, *дзс.* — голосить, причитывать по покойнику. Ну й галасіла-ж дачка! (Н а в і к і, Віц. р.).

ГАЛАШЭНЬНЕ, *н.* — голошение, плач по покойнику. Яна і да сьмерці ня кончыць свайго галашэньня (Язьвіна, Сір. р.).

ГАЛЕНЬ, я, *м.*—голик, веник, чаще истрепанный. Паўла зрабіў гaлень сабе й мне (Шарыпіна, Сен. р.).

ГАЛЕНЬНЕ, *н.*—бритье. Пакуль ён галеньне сканчыў—я воз сена адкасіў! (Д в а р э ц к, Чаш. р.).

ГАЛЕРА, *ж.*—вид лодки, галера. Нашы галеры перацягнулі вашы талеры (Церабетаўка, Віц. р.).

ГАЛЕЦЬ, *дзс.* — нищать. Як прышло няшчасьце: пагарэла ўсё, дык і пачаў галець (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ГАЛЕЧА, *аг.*—бедняк, беднота, Гэты мужчына—галеча (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ГАЛЁНКА, *ж.* — 1) голень. Алесь зваліўся з страхі і пераламаў галёнку (Пачаевічы, Чаш. р.); 2) гетры, вязаные чулки без низа прикрывающие голень. Галёнкі адзень, бо холодна (Александрова, Гар. р.).

ГАЛЁНЫ, аў *м.*—блестящие шнурки, нитки, которыми расшивали корсажи; галуны. Шнуроўка ўся расшыта была галёнамі (Мікалаёва, Куз. р.).

ГАЛІЦЦА, *дзс.*—зариться на чужое, желать его. Ён толькі на яе дабро галіцца (Мікалаёва, Куз. р.).

ГАЛІЦЦА, *дзс*—бриться. Пайдзём галіцца яго брытвай (Стаішча, Чаш. р.).

ГАЛКА, *ж.*—галка. Monedula turrium Brehm (Corvus monedula L.). Во, галак на пуню насела! (Гарадок, Гар. р.).

ГАЛОЎКА, *ж.*—кроме общего значения—плод льна или мака. Дай мне адну галоўку маку. Пойдзем удзяваць галоўкі у астроўкі (Спасская, Сір. р.).

ГАЛОЎКІ, *ж.*—головки, загибы полозьев в санях. Галоўкі ў тых санях паськепаліся (Высачаны, Выс. р.).

ГАЛОЎНА,—главным образом, необходимо. Галоўна туды зьбегаць, а то нічога ня будзіць (Трыбухова, Сір. р.).

ГАЛОЎНЫ,—главный. Ня крычы—я да самага галоўнага дайду (Селяцова, Беш. р.).

ГАЛУБ, а, *м.*—голубь Columba livia Briss. На страсе сідзелі галубы (Пушкары, Сен. р.). Галубец ня кабец—нікому ня шкодзіць (Заронава, Куз. р.).

ГАЛУЗА, *м.*—озорник, шалун. Галуза гэты вакно пабіў (Сянно, Сен. р.).

ГАЛУЗАВАЦЬ, *дзс.*—1) заниматься пустым разговором. Сідзяць галузуюць ціхінька (Запрудзьдзе, Куз. р.); 2) шалить. У празьнікі маладыя толькі галезуюць (Цясьляціна, Сір. р.).

ГАЛУН, ГАЛЫН, у, *м.*—квасцы. Alumen calicum. Я машынку к лямпе прыпаяў галуном (Азярэцк, Сен. р.). Купі галыну ў Віцебску (Высачаны, Выс. р.).

ГАЛУШКА, *ж.* — 1) галушка. Сёньні елі галушкі (Лужасна, Куз. р.); 2) шарик. Робілі галушкі з гліны (Мянюцева, Сен. р.).

ГАЛЫШ, а, *м.*—бедняк. Етат галыш любіць браць, да не любіць аддаваць (Баравыя, Куз. р.).

ГАЛЫШЫ, оў, *м.* — клецки с коноплями. Сёньня елі галышы (Мікалаёва, Куз. р.).

ГАЛЬЛЁ, ГОЛЬЛЕ, *зб.*—1) ветви. На дзераве сухое гальлё (Баркова, Куз. р.). Гольле на яблыні абламалі (Марчонкі, Сур. р.); 2) хворост. Я набраў гальля (Асінаўка, Беш. р.).

ГАЛЬЦЯПА, *ж.,зб.*—голытьба. У Каралёх самая гальцяпа (Клюі, Куз. р.). Гальцапа ты, што ты маеш? (Стралкі, Беш. р.).

ГАЛЯК, а, *м.*—бедняк. У яго ні пазычыш — галяк! (Дубнікі, Сен. р.).

ГАМ, у, *м.* — гам, шум, крик. У гаму на кірмашы ў яго грошы падмікіцілі (Сянно, Сен. р.).

ГАМАН, а, *м.* — злюка. Гэты гаман усіх абіжаіць (Сянно, Сен. р.).

ГАМАНІЦЬ, *дзс.*—1) говорить, спорить. Будзе вам гаманіць! (Мікалаёва, Куз. р.). Мужыкі нешта гаманяць (Лалыкі, Аз. р.); 2) шуметь. Перастаньце гаманіць (Ісачкава, Аз. р.).

ГАМАНКІ — разговорчивый, словоохотливый. Тамаш дужа гаманкі чалавек (Оўсішча, Сен. р.).

ГАМАР, у, *м.*—верхняя ручка в продольной пиле. Атламаўся гамар у піле (Ляхава, Віц. р.).

ГАМАРНЯ, *ж.* — шум, содом. У яе настаяшчая гамарня, ніколі ціха ня бывае (Хацінічы, Куз. р.).

ГАМАЦЬ, *дзс.*—детское—есть. Ну, гамай, гамай, да і спаць пайдзем (Чырына, Куз. р.).

ГАМБІСТЫ—гордый. Твой сын вельмі гамбісты (Камоски, Беш. р).

ГАМЗАЦЬ, *дзс.* — в нос говорить, гугнивить. Не гамзі ты, а кажы выразна (Сянно, Сен. р.).

ГАМЗУН, а, *м.*, **ГАМЗАТЫ** — косноязычный, гугнивый. Гамзун — чалавек, што нячыста гаворыць (Зямковічы, Сен. р.). У нас на сяле ёсьць адзін гамзаты (Селядцова, Беш. р.).

ГАМЛЯЧКА, *ж.*—телега на железном ходу в виде люльки. Папрасі ў яго гамлячку зьездзіць за бульбай (Спасская, Сір. р.).

ГАМОН—конец, пропало. Зрэзаў бірвяно і гамон (Санікі, Беш. р.).

ГАМОНКА, *ж.* — разговор. Адыйдзі ты з сваёю гамонкаю (Куцькава, Сен. р.).

ГАН, у, *м.*—недостаток. Купляй—ніякага гану ў коніка няма (Сянно, Сен. р.) Пар. загана.

ГАНАК, а, у, *м.* — крыльцо, Вецер веіць, сонца грэіць, я на ганачку стаю (Сукрэмна, Сен. р.),

ГАНАРОВЫ — гордый, кичливый. Наш старшына дужа быў ганаровы (Сянно, Сен. р.).

ГАНАРЫСТЫ — 1) спесивый. Наш начальнік ганарысты (Лужасна, Куз. р.); 2) с норовом. Але такая ганарыстая наша кабыла! (Оўсішча, Сен. р.).

ГАНАЧКА, *ж.* — ступенька лестницы. Мы ўдваіх сходзілі па ганачкам (Сянно, Сен. р.).

ГАНАШЫЦЬ, *дзс.*—1) спешно приготавливать. Ганашы скарэй поле (Стралкі, Беш. р.); 2) торопить. Габрусь ганашыць малаціць (Дзямешкавічы, Віц. р.); 3) спешить. Мікіта, ганашы, а то кашу зьядзём (Чарнагосьці, Беш. р.).

ГАНДАЛЬ, ю, *м.* — торговля. Сягодня ідзе добры гандаль (Гарывецк, Сен. р.).

ГАНДЛЕЎШЧЫК, а, *м.*—торговец, спекулянт. Прыехаў ужо ў дзярэўню гандлёўшчык (Застадольле, Сен. р.).

ГАНДЛЯВАЦЬ, *дзс.*—торговать. Жыды гандлююць — тым і жывуць (Баркова, Куз. р.).

ГАНДЛЯР, а *м.* — торговец. Гандляры зачынілі крамы (Бешанкавічы, Беш. р.).

ГАНЕБНІК, а, *м.* — негодник. Гэты ганебнік згубіў майго каня (Вейна, Сен. р.).

ГАНЕБНЫ—1) навязчивый, неприятный. Гэта ганебная праца (Копцевічы, Чаш. р.); 2) противный. Ганебнае дзела ты зробіў (Марчонкі, Сур. р.).

ГАНДЗЮРЫЦЬ, *дзс.*—вести пустой разговор. Досіць табе гандзюрыць! (Сьвярдлы, Беш. р.).

ГАНІЦЬ, *дзс.* — поносить хулить. На што ганіць чалавека? (Бешанкавічы, Беш. р.).

ГАНОК, а *м.*— плот. Па рацэ гналі ганок (Ганкавічы, Беш. р.). Міхась пагнаў ганкі ў Рыгу (Стралкі, Беш. р.).

ГАНУС, ГЭНУС, у, *м.*— анис. Pimpinella Anisum L. Купіла на 5 кап. ганусу (Вядрэнь, Чаш. р.).

ГАНЧАК, а, *м.*—гончая собака. Андрэй купіў ганшака (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ГАНЧАР, а, *м.*—гончар. Пойдзем да ганчара за гарнушкамі (Азярэцк, Сен. р.).

ГАНЧАРНЯ, *ж.* — гончарная мастерская. Я пайду ў ганчарню (Берасьні, Беш. р.).

ГАНЧЭЙ—быстрее. Трэба была ганчэй ехаць (Бешанкавічы, Беш. р.).

ГАНШЧЫК, а, *м.* — человек ведущий плоты по реке. Гэта ганшчыкі варочаюцца дамоў (Храпавічы, Куз. р.).

ГАНЬБА, *ж.* — 1) порицание, хула. Такую ганьбу на яе навялі! (Асіпова, Аз. р.); 2) недостаток. Што у твайго каня за ганьба? (Гайдукі, Сур. р.).

ГАНЬБІЦЬ, *дзс.*—порицать хулить. Маю дачку на нет ганьбяць (Сухарукава, Аз. р.). Пар. ганіць.

ГАНЯЦЬ, *дзс.*—1) гонять. На што каня ганяеш? (Лужасна, Куз. р.); 2) окучивать. Сягодня ганяў картошку (Застарыньне, Беш. р.); 3) пасти. Работа якая —толькі скот ганять (Гарадок, Гар. р.).

ГАПЛІК, а, *м.* — крючек для застегивания. У кохту ушылі гаплік (Сухарукава, Аз. р.). Пар. аплік.

ГАРА, *ж.*—1) гора, возвышенность. Узьехалі на гару. (Навікі, Віц. р.). С тэй гарушкі далёка відаць зялёны лес (Чарніца, Лёз. р.); 2) чердак. Венікі на гаре вісяць (Навікі, Віц. р.).

ГАРАВАТКА, *ж.*—холмик. Пасярод поля гараватка (Аськершчына, Беш. р.).

ГАРАВАЦЬ, *дзс.* — горевать, бедствовать. Лепі ня жыць, чым гэдак гаруваць (Шапурава, Сур. р.).

ГАРАВЫ—горный. Мая сястра на гаравым полі мучыцца (Навікі, Віц. р.).

ГАРАДЗІШЧА, *н.* — городище. Лі гарадзішча каровы ходзюць (Шапурава, Сур. р.)

ГАРАДЗІЦЬ, *дзс.*—1) городить, огораживать. Трэба гарадзіць сад (Ісачкава, Аз. р.); 2) говорить небылицу, явно плутовать, лгать. Гаворыць, як гародзіць (Оўсішча, Сен. р.).

ГАРАДЗЬБА, *ж.* —огораживание. Многа гарадзьбы сёлета (Кузьміно, Сен. р.).

ГАРАХВІНЫ, *ж.* — гороховая солома. Дай каню гарахвін! (Пустынкі, Сен. р.).

ГАРАЧКА, ГАРУЧКА, *ж.*—тиф Typhus; горячка. Матка захварэла на гарачку (Асінаўка, Беш. р.). Кабц ябе гаручка запаліла! (Аляхнова, Сен. р.).

ГАРАЧЫ—жаркий. Учора быў гарачы дзень (Шыпы, Сен. р.).

ГАРБАТА, *ж.* — чай. Мне налілі шклянку гарбаты (Мамойкі, Беш. р.).

ГАРБЕЦЬ, *дзс.* — становиться сутулуватым от усидчивой работы. Гарбеіць над работаю, а на што яму? (Сураўні, Сір. р.).

ГАРБУЗ, а, *м.*—тыква. Cucurbita Pepo L. Гарбузы содзяць на краю гряды (Навікі, Віц. р.).

ГАРБУЗОВЫ — тыквенный. Гарбузовых бубуроў дай сьвіньням (Раманаўка, Сен. р.).

ГАРБУЗОЎНІК, у, *м.*—тыквенная ботва. Увесь гарбузоўнік у гародзе коні патапталі (Сянно, Сен. р.).

ГАРБУН, а, *м.* — горбун, горбатый. У нашай вёсцы ёсьць гарбун (Санікі, Беш. р.).

ГАРБЫЛЬ, я, *м.* — холм, бугор. З гарбыля ўсё відаць (Навікі, Віц. р.).

ГАРГАРА, *ж.*—сварливая женщина. З гэтаю гаргараю ня збрэшышся (Машчоны, Сен. р.).

ГАРГАЧ, а, *м.* — бульон. Улі мне гаргачу (Грынькі, Гар. р.).

ГАРДА—гордо. Новы старшыня сусім ні гарда абходзіцца (Сянно, Сен. р.).

ГАРДЫ—гордый. А які-ж ты гарды! (Чашнікі, Чаш. р.).

ГАРЭЗАВАЦЬ *дзс.* — шалить, Досыць ужо вам гарэзаваць (Мікалаёва, Куз. р.).

ГАРЭЙ — хуже. Чужая хата гарэй ката (Вышадкі, Меж. р.).

ГАРЭЛІКІ, аў, *м.*—выгоревшее болото. Завядзі ты каня ў гарэлікі (Чалнышкі, Беш. р.). Пар. выгарка.

ГАРЭЛКА, *ж.*—водка. Crematum. Нашы дзеравенцы п'юць гарэлку (Альшанікі, Беш. р.). Гарэлачка разабрала—цяпер абнімайце! (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ГАРЭНІЦЬ, *дзс.*—отдавать горечью. Тухлая капуста гарэніць (Ганкавічы, Беш. р.).

ГАРЭХ, а, *м.*—орех. Гарэхаў хош? (Шаркі, Куз. р.).

ГАРЭХАЎКА, *ж.* — ореховка. Nucifraga caryocatactes Briss Ты забегаўся, як тая гарэхаўка, якая ляціць, ляціць пакуль сілы хапіць (Шаркі, Куз. р.).

ГАРКАВЕЦЬ, *дзс.*—становиться горьким. Гаркавіць пачало—ня нада хаваць (Мядзелева, Куз. р.).

ГАРКАВЫ — горький, горьковатый. Прыладзілі гаркавы кісель (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ГАРКНУЦЬ, *дзс.*—тявкнуть, заворчать. Сабака як гаркнуў, дык мой конь і спудзіўся (Косьцьева, Выс. р.).

ГАРКОТНІЦА, *ж.* — горемычная. А дзе наша гаркотніца: ці гора гаруець, а ці ходзя жабруець? (Марчонкі, Сур. р.).

ГАРЛАЧ, ГАРЛАСЬЦІК, а, *м.* —кувшин без ручки. Прінясі гарласьцік з малаком (Прусаўкі, Аз. р.). Нацадзі ў гарлач малака (Бешанкавічы, Беш. р.).

ГАРЛАЧОЎКА, *ж.* — гравилат. Geum rivale L., G. urbanum L. Гарлачоўку знайдзеш каля вады (Заронава, Куз. р.).

ГАРЛАЧЫК, а *м.* — кувшинка желтая. Nuphar luteum Smith. Дастань мне гарлачыкаў з вады (Лужасна, Куз. р.).

ГАРЛЯНКА, *ж.* — черноголовка, горлянка. Brunella vulgaris L. Напар гарлянкі мне—нешта горла забалела (Лазукі, Чаш. р.).

ГАРМІДАР, у, *м.* — шум, тревога; содом. Як падня лі гвалт: цэлы гармідар (Рыбчына, Сір. р.). У іх цэлы гармідаль (Сянно, Сен. р.).

ГАРМАНІСТЫ, а, *м.* — музыкант, играющий на гармонике. Васіль гармaністы зайграў марш (Азёркі, Беш. р.).

ГАРМОНІК, а, *м.*—гармоника. Я купіў харошы гармонік (Буева, Аз. р.).

ГАРНАТКІ, *зб.* — коралловые бусы. Прывяжы ты гарнаткі (Вяжышча, Беш. р.).

ГАРНЕЦ, ГАРЧЫК, а, *м.*—1) гарнец. Насып яму гарніц жыта (Шарыпіна, Беш. р.). Пазыч мне гарчык аўса (Сянно, Сен. р.); 2) четвертная бутыль. Налі у гарніц ды пастаў на лаўку (Мамойкі, Беш. р.).

ГАРНІК, а, *м.* — манжетка. Alchemilla vulgaris L. Прайдзі лі Слабодкі—там гарнік расьцець (Лужасна, Куз. р.).

ГАРНІТУР, а, *м.* — костюм. Алесь купіў новы гарнітар (Іванск, Чаш. р.).

ГАРНУЦЬ, *дзс.* — грести. До гарнуць сюды муку—і так поўна (Лужасна, Куз. р.).

ГАРНУШАК, ГАРНУЛЬ, а, я, *м.*—глиняный горшок. Гарнушак разьбіўся (Вішкавічы, Чаш. р.). Дзяржы гарнуль (Раманаўка, Сен. р.).

ГАРНЫ — прекрасный, хороший. Калі ўвечары жукі лётаюць, дык будзіць гарная пагода (Бесьцьвена, Сен. р.).

ГАРОД, а, *м.*—огород. На гародзе ўсё засохла (Навікі, Віц. р.).

ГАРОДНІК, а, *м.*—огородник. Я купіла сабе у гародніка гуркоў (Лагавая, Аз. р.).

ГАЎКАНЬНЕ, *н.* — лай собак. Ужо і гаўканьне чуваць — Прыстоі блізка (Павульле, Чаш. р.).

ГАЎКАЦЬ, *дзс.* — лаять. Чаго тамацькі сабака гаўкаіць? (Астроўна, Віц. р.).

ГАФТАВАНЫ — вышитый гладью. Гафтаваную сарочку носіць (Храпавічы, Куз. р.).

ГАЦІЦЬ, *дзс.*—мостить хворостом и пр. дорогу в болотной местности. Ужо тры дні гацілі, а знаку мала (Сянно, Сен. р.).

ГАЦЬ, *ж.*—1) топь. Чуць выдраўся з гаці (Дубавое, Беш. р.); 2) плотина. У нас гаць прарывае—скора і малоць вады ня стане (Лужасна, Куз. р.).

ГАШНІК, а, *м.*--верхняя часть, пояс в брюках. Пашыла штаны, толькі гашнік прышыць засталося (Беліца, Куз. р.).

ГАЮЧЫ—заживляющий. Каб дастаць дзе гаючай воды! (Пагост, Сір. р.).

ГБАЦЦА, *дзс.* — гнуться. Арэшына добра гбаецца (Храпавічы, Куз. р.).

ГБАЦЬ, *дзс.* — гнуть. Ня гбай яму бакі (Сянно, Сен. р.).

ГВАЛТ, у, *м.*—1) шум, крик. Як паднялі гвалт — цэлы гармідар! (Навікі, Куз. р.); 2) насилие. Не рабіце гвалту над удавою! (Котава, Сур. р.).

ГВАЛТАВАЦЬ, *дзс.* — насиловать. Гвалтуюць людзей, а да чаго ета? (Картышы, Сур. р.).

ГВАЛТАЎНІК, а, *м.*—насильник. Злавілі гвалтаўніка і павялі ў міліцыю (Рубеж, Беш. р.).

ГВАЛТОЎНА—насильно. Гвалтоўна забралі усё й пашлі (Дубнікі, Сен. р.).

ГЕВЕР, у, *м.*—часть овина между столбами поддерживающими балки, крышу. Селета мы нажалі тры геверi жыта (Навікі, Віц. р.).

ГЕСТКА, *ж.* — верхняя часть одежды. Памый мне куртку на гестцы (Сукрэмна, Сен. р.).

ГЭ, *вкл.*—э. Гэ! Я, вось, возьму ды абшалюю хату, дык яна сто гадоў прастаіць (Вядрэнь, Чаш. р.).

ГЭБАЛЬ, я, *м.*—фуган. З габёлкам тут не абойдзешся, трэба гэбаль—з даўгай калодкай (Куксы, Сір. р.).

ГЭЙ, *вкл.* - Эй. Гэй, ты воўчая шкура! (Шарыпіна, Беш. р.).

ГЭНЫ—вон тот. Гэны чалавек зрабіў ета (Вішкавічы, Чаш. р.).

ГЭНЧЫКІ, аў, *м.* — перчатки. Зьвяжы мне гэнчыкі (Мікалаёва, Куз. р.).

ГЭТАК—так. Гэтак і выйшла, як я казаў (Сукрэмна, Сен. р.). Лепі ня жыць, чым гэдак гаруваць (Сукрэмна, Сен. р.).

ГЭТУЛЬКІ—столько. Гэтулькі дамоў нясі (Беліца, Сен. р.).

ГЗЫМС, а, у, *м.*—карниз. Палажы мыла на гзымс (Мазалава, Куз. р.).

ГІБЕЛЬ--1) погибель. Тамацькі ён гібель сабе знашоў (Шаброва, Меж. р.); . 2) много. У Платона засталося гібель дроў (Селядцова, Беш. р.).

ГІГЕЛЬ, ю, *м.*—полевой хвощ. Equisetum arvense L. Сьвіньні пад'елі гігелёў (Сідоры, Меж. р.). На шматку ужо растуць гігелі (Каверзіна, Меж. р.).

ГІГІКАЦЬ, *дзс.* — хохотать, смеяться. Ча гігікаеш бяз толку? (Сянно, Сен. р.).

ГІДАСЬЦЬ, *ж.*—гадость. Выпашы гэту гідась з хаты (Рыбчына, Сір. р.).

ГІДКА — 1) противно, гадко. Гідка глядзець на лягушку (Навікі, Віц. р.); 2) тошно. Мне стала гідка ад крупені (Асіпова, Аз. р.).

ГІДКІ—гадкий, противный. Гідкі чалавек Сідар (Рыбчына, Сір. р.).

ГІЗАВАЦЬ, *дзс.* — бегать от укуса оводов. Сяньні каровы ўвесь дзень гізуюць (Макеенкі, Аз. р.).

ГІДЗІЦЦА, *дзс.* — иметь отвращение. Я гіджуся, як другія п'юьць сала (Навікі, Віц. р.).

ГІЛЬ, я, *м.*—снигирь. Pyrrhula pyrrhula L. Гіля злавіў у сіло (Гарадок, Гар. р.).

ГІНДРЫК, а, *м.* — танец. Каб гіндрыка скакаць, трэба мець крэпкія боты (Ходцы, Сен. р.).

ГІНУЦЬ, *дзс.*—пропадать. Гіне ўся праца мая (Доўжа, Куз. р.).

ГІРСА, *ж.* — костерь. Bromus secalinus L. Ёсьць у нашым жыце і гірса (Пастушонкі, Аз. р.).

ГІЦАЛЬ, я, *м.*—1) жулик, подлец. Ах ты гіцаль, нашто забіў нашу курыцу? (Сянно, Сен. р.); 2) собаколов. Гіцлі поўну будку сабак павезьлі (Віцебск).

ГЛАДКА — 1) гладко, ровно. Гладка забаранаваў ячмень, як укачаў (Лужасна, Куз. р.); 2) совершенно, совсем. Гладка нічога не магу дзелаць (Стаішча, Чаш. р.).

ГЛАДЫШ, а, *м.* — кувшин с ручкой. Нацэдзілі два гладыша малака (Застадольле, Сен р.). Поўны гладышак малака (Нямойта, Сен. р.).

ГЛАДЗІЦЬ, *дзс.*—гладить, выглаживать. Хуць і на лён, але ўжо кінь гладзіць ды цягні барану ў двор (Ульлянавічы, Сен. р.).

ГЛАМАЗДА, *аг.* — неуклюжий. Гламазда ты, гламазда — ні павернешся! (Купіна, Віц. р.).

ГЛЕБА, *ж.* — почва. Наша глеба вельмі добрая (Быкоўшчына, Беш. р.).

ГЛЕЙ, ю, *м.* — вязкая, глинистая почва. Папаў у глей—ботаў не жалей: па вушы абмажышся (Ліпна, Сен. р.).

ГЛЕНЬ, *ж.*—часть крыши. Луччы разьбіраць крышу гленямі (Навікі, Віц. р.).

ГЛІНА, ГНІЛА, *ж.*—глина. Гліна ідзе на печы (Бабінічы, Віц. р.). Бяз гнілы і печы ня збудуеш (Заронава, Куз. р.).

ГЛІНІШЧА, *н.* — место, где вырабатывается сырой кирпич. Ці высах, твой кірпіч у глінішчы? (Чарніца, Лёз. р.).

ГЛІНЬНІЦА, *ж.*—яма, где копают глину. Ат нас глініца далёка (Аськершчына, Беш. р.).

ГЛІНЯНКА, *ж.* — глиняная рюмка, чашка. Калі вып'ець глінянку! (Вяжышча, Беш. р.).

ГЛІСЬНІК, а, *м.* — паслен. Solanum nigrum L. Глісьнік знайдзеш на лехах (Заронава, Куз. р.).

ГЛІЦА, *ж.*—планка, которая соединяет пазы досок в двери и т. п. Вывалілася з дзярэй гліца (Асавец, Беш. р.). Пар. ігліца.

ГЛОМАЗД, у, *м.*— хлам. Заваліў увесь двор гломаздам (Азярэцк, Сен. р.).

ГЛОТКА, *ж.* — глотка, горло. Зусім залажыла глотку (Застарыньне, Беш. р.).

ГЛУЗДЫ, оў, *м.* — могзи, память, сознание. Глузды табе атсохлі, ці што — нешта нічога ня помніш! (Сьвярдлы, Беш. р.).

ГЛУМ, у, *м.*—1) порча. Бульбы пашло многа ў глум (Сянно, Сен. р.); 2) издевательство. Кінь глум над жонкай, лучшы разьвядзісь (Пятніцкая, Беш. р.).

ГЛУМАЦЬ, ГЛЫМАЦЬ, *дзс.*—есть. Знашоў скарынку хлеба ды глумаіць (Вядрэнь, Чаш. р.).

ГЛУМІЦЬ, *дзс.* — 1) портить. Ня глуміця добра (Сянно, Сен. р.); 2) надоедать, шуметь. Досыць табе

глуміць мне галаву (Міхалі, Куз. р.).

ГЛУПСТВА, *н.* — глупость. Глупства гародзіць—нечага слухаць (Дубнікі, Сен. р.).

ГЛУХАЯ АЛЕШЫНА—черная ольха. Alnus glutinosa Gaertn. Сьсеклі глухую алешыну (Стрэлкі, Беш. р.).

ГЛУХАЯ СТРАКІВА — львінохвост. Leonurus Cardiaca L. et L. Marrubiastum L. І ў сене пападаецца глухая страківа (Адаменкі, Лёз. р.).

ГЛУХІ—глухой. З глухім доўга ні пагаворыш (Лужасна, Куз. р.).

ГЛУШЭЦ, а, *м.* — глухарь. Tertao urogallus L. Глушэц цяпер рэдкая птушка ў лясох (Заронава, Куз. р.).

ГЛЫБАЧЭЦЬ, *дзс.*—становиться глубже. Пасьля дожджу наша рака скора глыбачэіць (Лужасна, Куз. р,).

ГЛЫБЕЙ—глубже. Выкапай яму глыбей (Запрудзьдзе, Куз. р.).

ГЛЫБІНЯ, *ж.*—глубина. Ніхто глыбіні ня мераў (Ваўкарэзіна, Гар. р.).

ГЛЫБІЦЬ, *дзс.*—углублять. Ну, будзем далей глыбіць, а то гэта вада яшчо плахая (Марчонкі, Сур. р.).

ГЛЫБОКІ—глубокий. Тутацькі глыбокае месца (Крынкі, Выс. р.).

ГЛЫНУЦЬ, *дзс.* — проглотить. Глыні трохі вады: можа адыйдзе (Доўжа, Куз. р.).

ГЛЫТАНІК, а, *м.* — глоток. Два глытанікі ўхапіў (Высачаны, Выс. р.).

ГЛЫТАЦЬ, *дзс.* — глотать. У горле баліць — глытаць ні магу (Косьцьева, Выс. р.).

ГЛЯДЗЕЛКА, *ж.*—зеркало. Падай сюды глядзелку (Вяжышча, Беш. р.). Пар. люстэрка.

ГЛЯДЗЕЦЦА, *дзс.*—смотреться. Дзеўка глядзіцца ў люстэрку (Госьміра, Сен. р.).

ГЛЯДЗЕЦЬ, *дзс.* — смотреть. Я не магу глядзець на сонца (Рудня, Аз. р.). Што вы скоса глядзіцё? (Пустынкі, Сен. р.).

ГЛЯК, а, *м.*—круглый кувшин с узеньким горлышком. Гляк стаіць з газай (Стаішча, Чаш. р.).

ГЛЯНУЦЬ, *дзс.* — посмотреть. Глянь, Ванька, якая птушка! (Шарыпіна, Беш. р.).

ГЛЯНЦ, у *м.*—блеск. Бач, навёў глянц на боты! (Смалякі, Гар. р.).

ГМІНДА, *зб.*—орава. Пакуль я супакою сваю гмінду (Сукрэмна, Сен. р.).

ГНАІЦЬ, *дзс.*—1) унаваживать землю. Стараўся, гнаіў зямлю, а цяпер няма ведама каму застанецца (Буева, Куз. р.); 2) гноить. Дождж гноіць сена каторы дзень! (Лужасна, Куз. р.).

ГНАЦЬ, *дзс.*—гнать. Гані гусей у поле (Рудня, Аз. р.).

ГНЕВАЦЦА, *дзс* — сердиться. Ты на яе ня гневайся (Чараўкі, Сен. р.).

ГНЁТ, у, *м.* — 1) камни или бревна для натискания льна в мочке. Вязі гнёт і націсьні лён у сажалкі (Утво, Куз. р.); 2) толстая жердь придавливающая драньь, доски на крыше. Гняты нада паправіць на крышы (Бабінавічы, Выс. р.).

ГНЁТКА, ГНЯТУЧКА, *ж.*—натужный понос. Diarrhea. У яго гнётка (Сянно, Сен. р.). Каб палячыць чым — гнятучка ў яго (Сянно, Сен. р.).

ГНІДА, *ж.*—яйцо вши. Вошы елі ды й гнідам пірідалі (Навікі, Віц. р.).

ГНІЛЬЛЁ, *зб.* — гниль. Нада прібраць адсюль ета гнільлё (Халамер'е, Аз. р.).

ГНІЛЯК, а, *м.*—гнилой кусок, гнилушка. На балоце сьвецяцца гнілякі (Госьміра, Сен. р.).

ГНІСЬЦІ, *дзс.*—гнить. Ляжыць калода сярод балота ня гніе ні сохне (язык) (Забалацьце, Беш. р).

ГНОЙ, ю, *м.*—навоз. Ён вывез на поле 10 вазоў гною (Рудня, Аз. р.); 2) гнойная материя в нарыве. Выцісьні гной з болькі (Сянно, Сен. р.).

ГНОЙНЫ — навозный, унавоженный. Гнойнай зямлі там—адно гарод (Дзяды, Сір. р.).

ГНУЦЦА, *дзс.*—гнуться. Гнецца валавяны прут (Гарывецк, Сен. р.).

ГНЮПАЦЬ, *дзс.* — смотреть, держа глаза близко к предмету, но слабо видеть. Што ты там гнюпаіш у пацёмку? Запалі цяпло! (Сьвярдлы, Беш. р.).

ГНЯВІЦЬ, *дзс.* — сердить. Нашто гневіш дзеда? (Машчоны, Сен. р.).

ГНЯЗДО, *н.* — гнездо. Буцяны носюць хваросьця ў гняздо (Навікі, Беш. р.).

ГНЯСЬЦІ, *дзс.*—1) давить. До табе гнясьці — ужо алей ні цячэць (Громаць, Гар. р.); 2) угнетать. Ахвотнік усякага гнясьці (Доўжа, Куз. р.).

ГОГАТ, у *м.* — хотот. Гогат паднялі над ім за гэта (Замшына, Лёз. р.).

ГОДНАСЬЦЬ, *ж.*— достоинство, звание. Як яго годнасьць? (Дубнікі, Сен. р.).

ГОДНЫ—1) годный. Гэты полаз яшчэ годны ў сані (Марчонкі, Сур. р.); 2) достойный. Канешна, яна годна яго (Жукаўка, Лёз. р.).

ГОЙ-БАБА—бой-баба. Да яго жонкі не патыкайся—гой—баба! (Азярышча, Лёз. р.).

ГОЙДА, *ж.*—высокая, тонкая женщина. Ідзець, як гойда (Гарадок, Гар. р.).

ГОЙКАЦЬ, *дзс.*—выкрикивать. Свацьці пачалі пяяць ды гойкаць (Асінаўка, Беш. р.).

ГОЖЫ — 1) годный. Куды ты гожа! (Купіна, Віц. р.); 2) красивый. Гожая дзеўка Пятрусёва (Мянюцева, Сен. р.).

ГОДЗЕ—довольно, баста. Годзе табе ужо бегаць (Летцы Куз. р.).

ГОЛБА, ГОЛДА, *ж.* — полба. Triticum Spelta L. З голбы мех зярна, а жменя круп (Вішкавічы, Чаш. р.). Трэба сягоньня сеяць голду (Замошша, Сен. р.).

ГОЛЕНЫ—бритый. Ходзіць з голенаю галавою, як гарбузом (Дварэцк, Чаш. р.).

ГОЛКА, *ж.*—иголка. Дай танейшую голку (Каралёва, Выс. р.).

ГОЛУБ, а, *м.*—голубь. Columba livia Briss, C. palumbus L., C. venas Gm., Turtur auritus Gray (Columba turtur L.) Вун галубы паляцелі (Лужасна, Куз. р.). Пар. галуб.

ГОЛЫ — 1) обнаженный. Яны разьдзеліс ды ляжаць голыя (Мехава, Аз. р.); 2) очень бедный. У голага ні пазычыш. Бусінькі, бусінькі—абое галюсенькі (Сянно, Сен. р.).

ГОЛЬНІК, у, *м.*—подмаренник ручейный. Galium uliginosum L. Каля канавы дзе-небудзь гольніку знойдзем (Раманаўка, Сен. р.).

ГОМАН, у, *м.*—1) говор, разговор. На лузе чуць гоман касцоў (Чашнікі, Чаш. р.); 2) шум, крик. Падняўся крык і страшэнны гоман (Кацькава, Сен. р.).

ГОНАР, у, *м.*—гордость, честь. Гонару свайго яму не панесьці (Пятніцкая, Беш. р.).

ГОНІ, *ж.*--мера земли; при чресполосном землепользовании в длинных полосах при вспашке полоса делится на несколько участков «гоняй» около 100 саженей с целью не утомлять сильно лошадь, а давать ей передохнуть на поворотах. Я узараў двоя ганей (Латыгаль, Сен. р.). Адсюль возера у чатырох гонях (Машчоны, Сен. р.).

ГОНКА—быстро. Вада бяжыць гонка (Бешанкавічы, Беш. р.).

ГОНТ, у, *м.*—гонт, дранка. Я пашчапаў увесь гонт (Лоўжа, Сір. р.).

ГОП, *вкл.* — гоп. Ён стаяў, стаяў; тады гоп на каня — дый паехаў (Баравыя, Куз. р.).

ГОРА, *н.*—горе. Прыдзець гора —нагаруесься (Госьміра, Сен. р.).

ГОРАД, а, у, *м.*— город. Павязу ў горад (Доўжа, Куз. р.).

ГОРАН, а, *м.* — горн. Трэба міскі насіць у горан (Бешанкавічы, Беш. р.). У горні зялеза нагрэй (Лужасна, Куз. р.).

ГОРАЧА — жарко. Сягоньня горача на дварэ (Цербяшова, Куз. р.).

ГОРКІ — горький. Салодкім псуюць, а горкім лечуць (Алексінічы, Сен. р.).

ГОРШ — хуже. Мне жывецца горш, як табе (Сянно, Сен. р.). Кала Віцебска кепска, а кала Воршы яшчэ горшы (Навікі, Віц. р.).

ГОРШАЦЬ, *дзс.*—ухудшаться. Мая дачка ўсё горшаіць — як відаць памрэць (Амільянова, Лёз. р.).

ГОРШЫ—1) худший. Горшае насеньне прададзім (Лужасна, Куз. р.); 2) старший. Явіўся самый горшы (Клюі, Куз. р.).

ГРАБ, у, *м.* — граб. Carpinus Betulus L. Рэдка, рэдка, алі ёсь і ў нас граб (Жэрына, Чаш. р.).

ГРАБАР, а, *м.*--землекоп. Прыдзецца ўвосень грабара прасіць дзьве канавы даць (Навікі, Віц. р.).

ГРАБАРСТВА, *н.* — землекопное дело. На грабарстве згубіў здароўе (Машчоны, Сен. р.).

ГРАБАЦЬ, *дзс.* — 1) скрести. Грабаіць па сьцяне—ня можыць дзьвер найці (Селядцова, Беш. р.); 2) грести. Пара сена грабаць — ужо сухое (Бешанкавічы, Беш. р.).

ГРАБЕЛЬКІ, *ж.* — журавленик Geranium pratense L. Ча пытаіш зра — пайдзі на луг і ўбачыш еты грабелькі дзе растуць (Адаменкі, Лёз. р.).

ГРАБЕНЧЫК, а, *м.*—цапленник. Erodium cicutarium l' Herit. Сынок, пакажы яму грабенчык —вунацькі расьцець (Лужасна, Куз. р.).

ГРАБЁНКА, *ж.*, **ГРЭБЕНЬ**, я, *м.*—гребешок из дерева или железа для чесания льна, пряжи. Вазьмі грабёнку і пачашы кросны (Сяргейкі, Сен р.). Кужаль абчасала на грэбень (Асінаўка, Беш. р.).

ГРАБІЛЬНА, *н.* **ГРАБІЛЬНЯ**, *ж.* —палка на которую насажены грабли. Ён прыстроіў ляскова грабілна (Русінава, Сен. р.). Ён зламаў грабільню (Яноўшчына, Беш. р.).

ГРАБЛІ, *ж.*--грабли. Тата, дзе нашы граблі—згрэсьці сена (Клімавічы, Сен. р.). Пар. аграблі; 2) три волхва в созвездии Орион. Вунацькі граблі ужо відаць на небі (Лужасна, Куз. р.).

ГРАБЛО, *н.*—весло. Трэба прывіньціць к лодцы два граблы (Сянно, Сен. р.).

ГРАБЯНЕЦ, а, *м.* — гребешок. Мой грабянец пакарабаціўся (Навікі, Беш. р.).

ГРАБЯСТ, у, *м.* — жерди для зарешечивания крыши по стропилам. Мы цясалі грабяст (Застарыньне, Беш. р.).

ГРАДА, *ж.* 1) гряда. У мяне сем град на гародзе (Лужасна, Куз р.); 2) штабель дров. Дровы склалі у граду (Оўсішча, Сен. р.).

ГРАДКА, *ж.* — жердь у печки на которую вешают одежду, белье и проч. Павесь на градку (Гарадок, Гар. р.).

ГРАДНІК, у, *м.*—подмаренник белый. Galium Mollugo L. Як я ведаю, граднікам нічога ня лечуць (Лазаватка, Сур. р.).

ГРАДНІЧАК, а, *м.*—полки для посуды. Вазьмі латушку з градпічку (Бабінавічы, Выс. р.).

ГРАДОВЫ—не совсем очищенный от мякины (хлеб). Градовы, хлеб нясмашны (Лёзна, Лёз. р.).

ГРАЖНЯ, *ж.* — огороженная дорога. Скот ганяюць у поля па гражні (Сасонкі, Куз. р).

ГРАЗА, *ж.* – угроза. Гразы ён не баіцца, пакуль не дадуць (Лужасна, Куз. р.).

ГРАЗІЦЦА, *дзс.* — грозиться. І жалезнай сабількай грозіцца (Яноўшчына, Беш. р.).

ГРАЗКА — грязно. На вуліцы гразка (Ісачкава, Аз. р.).

ГРАЗКІ — 1) грязный. Дужа гразкі у нас памост (Лужасна, Куз. р.); 2) топкий. Не хадзі туды, там гразкае балота (Ісачкава, Аз. р).

ГРАЗЬ, *ж.* — грязь. Вялікая гразь на вуліцы (Барсукі, Аз. р.).

ГРАК, а, *м.*, — грач. Corvus frugilegus L. Гракі населі на пожню (Навікі, Беш. р.).

ГРАКНУЦЦА, *дзс.* — упасть, брякнуться, грохнуться. Ляцеў з валацні ды аб зямлю як гракнуўся, ажно дух заняло (Місьнікі, Куз. р.).

ГРАМА, *аг.*—старожил. У грамы запытай (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ГРАМАДА, *зб.*—толпа. Грамада людзей сабралася, а яны ўсё б'юцца! (Латыгаль, Сен. р.).

ГРАНАТОВЫ — гранатового цвета, темносиний. Я купіла гранатоваю хустку (Чашнікі, Чаш. р.).

ГРАНІЦА, *ж.* —граница, межа. Ад Хвёдара, гэтай граніцай ідзі (Яноўшчына, Беш. р.).

ГРАНІЧНІК, а, *м.*--пограничный житель. Гранічнікам жыў тады пры панскім полі (Ходцы, Сен. р.).

ГРАНКА, *ж.*— грядка на огороде. На гародзе вузкія гранкі (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ГРАЦАВАЦЬ, *дзс.* — ровнять, утаптывать. У садзе дарожкі грацуюць і пасыпаюць пяском (Павульле, Чаш. р.).

ГРАЦЬ, *дзс.*—играть. Грай, мы будзем гуляць (Навасёлкі, Сен.р).

ГРАЧЫШНЫ—гречневый. Купі грачышных круп (Пустынкі, Сен. р.).

ГРЭБАВАЦЬ, *дзс.* — брезгать. Кум, калі не грэбаеш, дык еш (Асіпова, Аз. р.).

ГРЭБЛА, *н.*—железная щетка, скребница для чистки лошадей. Іван узяў грэбла й шчотку чысьціць каня (Сьвеча, Беш. р.).

ГРЭБЛЯ, *ж.*— плотина, вымощенная деревом и проч. дорога в болотной местности. На гэтай грэблі заўсёды гразь (Забор'е, Сен. р.).

ГРЭЦКІ — гречневый. Грэцкія крупы — смачныя (Дзямідавічы, Чаш. р.). Смачна грэцкая каша (Сухарукава, Аз. р.). Пар. грачышны.

ГРЭЧКА, *ж.* — гречиха. Fagopyrum esculcufum Mnch (Polygonum Fagopyrum L.). У нас мала урадзілась грэчкі (Казлова, Куз. р.).

ГРОМ, у, *м.*—гром Гром грыміць (Бабінічы, Віц. р.).

ГРОМАТНІК, у, *м.* — Петров крест. Lathraea Squamaria L. А во і громатнік расьцець (Лужасна, Куз. р.).

ГРОШ, а, *м.*—грош, полкопейки. Ета грош па цяперашняй цане, а ня грошы (Макеенкі, Аз. р).

ГРОШЫ, ай, *м.*—деньги. Грошы на усё нада (Рудня, Аз. р.).

ГРУБЕЦЬ, *дзс.*--толстеть. Чаму яму ня жыць—усё грубеіць (Пудаць, Сур. р.).

ГРУБІНЯ, *ж.*—толщина. Зьмерай грубіню гэтай асініны (Халамер'е, Аз. р.).

ГРУБКА, *ж.* — голландская печка. У нас у хаце дзьве грубкі (Бешанкавічы, Беш. р.).

ГРУБЫ—толстый. Маё палатно грубое, грубей за твайго (Сянно, Сен. р.).

ГРУГАН, а, *м.*—ворон. Corvus corax L. Крычыць груган над лесам (Вішкавічы, Чаш. р.).

ГРУД, у, *м.*—куча хворосту. Мы учора хадзілі у лес усей дзяреўней паліць груды (Халамер'е, Аз. р.).

ГРУДА, *ж.*—замерзшая комьями грязь. Ня бяжыць па грудзе конь (Азярэцк, Сен. р.).

ГРУДНІШНІК, у, *м.*—лафатера. Lavatera thuringiaca L. Дзейкалі лячыць груднішнікам, а яно й няпраўда, ні памагаіць (Астроўна, Віц. р.).

ГРУЗЬДЗІЛА, *н.*—веревка для внуздывания лошади. А ты б грузьдзіла ёй надзеў! (Пушкары, Сен. р.).

ГРУЗНЫ—тяжелый. Гэта бярно грузнае (Хмары, Куз. р.).

ГРУДЗІНА, *ж.*—вышитая грудь в рубашке. Дай мне рубашку з грудзінай (Веляшковічы, Лёз. р.).

ГРУДЗІСТЫ — неровный, бугорчатый. Коням цяжка па грудзістай дарозе (Пяцігарск, Беш. р.).

ГРУК, ГРУКАТ, у, *м.*—стук, грохот. Абудзіў мяне сваім грукам (Азярэцк, Сен. р.). Тамацькі вечны грукат (Лужасна, Куз. р.).

ГРУКАТАЦЬ, ГРУКАЦЬ, *дзс.*—стучать, грохотать. Спаў у мельніцы, а як пачало грукатаць, дык ён—драла! (Лужасна, Куз. р.). Што гэта там грукаіць? (Селядцова, Беш. р.).

ГРУНТ, у, *м.*—грунт, верхний слой земли. На іх груньце нічога ні расьце (Сукрэмна, Сен. р.).

ГРУНТАВАЦЦА, *дзс.* — основываться, утверждаться. Дарма ён грунтуецца на етай зямлі—пагоняць (Б. Летцы, Куз. р.).

ГРУНТАВАЦЬ, *дзс.* — утверждать. Як служыў сын, ды грунтаваў яго тамацькі—усё было ладна (Санькава, Куз. р.).

ГРУНТОЎНЫ — основательный, крепкий. Грунтоуную падпору даў, а скасілась! (Жукаўка, Лёз. р).

ГРУТА, *ж.*—веретенник большой. Limosa limosa L. Груту ён забіў (Асташова, Чаш. р.).

ГРУЦА, *ж.*—1) суп из перловой крупы с картофелем или горохом и т. п. Максім прынясі гароху, устаўлю сягоньні груцы (Вішкавічы, Чаш. р.); 2) картофельная каша. Сёньня я зварыла груцу (Раманаўка, Сен. р.).

ГРУЦАВЫ—перловый, ячменный. Груцавай кашы ня люблю (Асінаўка, Выс. р.).

ГРЫБ, а, м.—гриб. У нас ядуць грыбы: апенкі, варушкі, ваўнёнкі, сураежкі, грузды, барвікі, бабкі, падасінавікі, рыжыкі, мышырнікі, рашотачкі, казлы, добра іх згатаваўшы паасобку, або разам (Альшанікі, Беш. р.).

ГРЫБАЗВОН, а, м.—губошлеп. Што ты, як грібазвон які!? (Луб'ева, Аз. р.).

ГРЫБАТЫ—с толстыми губами. Грыбаты, а лоўка цалуіцца! (Лужасна, Куз. р.).

ГРЫБНІК, а м.—собиратель грибов. Сёньні грыбнікі ужо прайшлі і няма што зьбіраць (Сіроціна, Сір. р.).

ГРЫБОК, а, м.—толстый пшеничный блин с приправами. Дай яму грыбка! (Чашнікі, Чаш. р.).

ГРЫБЫ, оў, м.—губы (насмешливо). Чаго ты надуў свае грыбы? (Лук'янова, Сен. р.). Разьбілі яму усі грыбы (Рыбчына, Сір. р.).

ГРЫВА, ж.—грива. Папраў каню грыву (Б е ш а н к а в і ч ы, Беш. р.).

ГРЫЖА, ГРЫЖАНА, ГРЫЖАНКА, ГРЫЖЫНА, ГРЫЗАНКА, ГРЫЗА, ж.—брюква. Brassica Napus L., f esculenta DC. Грыжа вырасла бальшая (Рудня, Аз. р.). Па капусьце наторкала грыжаны (Вядрэнь, Чаш. р.). Пасеяла троху грыжанкі і расады (Навікі, Віц. р.). Пайду вырву грыжыну (Ганкавічы, Беш. р.). Грызанку хлопцы парвалі (Кабішча, Куз. р.). Грыза дужа расьце (Баркова, Куз. р.).

ГРЫЖОЎНІК, у, м.—ботва брюквы. Налами грыжоўніку каровам (Дуброва, Беш. р.).

ГРЫЗЛА, н.—морда. Даў яму па грызлу (Патапенкі, Выс. р.).

ГРЫЗЬ, ж.—грыжа. Hernia. У Зьмітры на локцю грысь (Сьвеча, Беш. р.).

ГРЫЗЬЛІВЫ — с в а р л и в ы й. Грызьлівая твая цешча—як ты жывеш? (Азярышча, Лёз. р.).

ГРЫЗЬНЯ, ж.—ссора, брань. У іх хаце вечная грызьня (Амільлянова, Лёз. р.).

ГРЫЗЬЦІ, дзс.—грызть. Сабака костку пад сталом грызець (Веляшковічы, Лёз. р.).

ГРЫМЕЦЬ, дзс.—греметь. Гром грымеў (Доўжа, Куз. р.).

ГРЫМНУЦЦА, дзс.—грохнуться, упасть Як грымнуўся на саўгялі (Стаішча, Чаш. р.).

ГРЫМНУЦЬ, дзс.—1) упасть. Грымнуў з гары, дык чуць устаў (Астроўна, Віц. р.); 2) ударить. Грымнуў у плечы добра (Шэўніна, Куз. р.).

ГРЫМОТА, зб.—гром. Мы чуем грымоту (Пушкары, Сен. р.).

ГРЫЎНЯ, ж.—монета в 10 к. Мне грыўні не хапае (Селядцова, Беш. р.).

ГРЫЦ, а, м.—болотный кулик. Limosa melanura Leisl. Грыца забіў на балоці (Л у ж а с н а, Куз. р.).

ГУБА, ж.—кроме общего значения—гриб растущий на деревьях и употребляемый высушенным в качестве трута. Дай мне губы агню высеч (Азярэцк, Сен. р.).

ГУБІЦЬ, ГУБЛЯЦЬ, дзс.—терять. Ня губі часу (Пятніцкая, Беш. р). Яму што ні дай—губляіць (Смалякі, Гар. р.).

ГУБКА, ж.—1) мера длины основы полотна по стене, на которую снуют (9—10 арш.). Прадала губку рушнікоў (Асінаўка, Беш. р.). Мар'я аснувала 5 губак красён (Сьвеча, Беш. р.); 2) узелок на нитке основы обозначающий меру—«губку». Завя-

жы першую губку (Азярэцк, Сен. р.).

ГУГАЛЬ, ю, *м.*—куколь. Agrostemma Cithago L. Во, гугалю сёліта ў нашым ячмені! (Вядрэнь, Чаш. р.).

ГУЖ, а, *м.*—1) гуж. Падай мне гуж! (Клімавічы, Сен. р.); 2) вереница. Гужам лятуць журавы (Азярэцк, Сен. р.).

ГУЖЫШЧА, *н.*—веревка, которой ужимают возы с сеном и т. п. Гужышчу ўюць з пянькі (Лазова, Сен. р.).

ГУЗ, а, *м.*—шишка, нарост. Дзе ты сабе ўссадзіў гэткі гуз? (Азярэцк, Сен. р.) Ён мне як ударыў па галаве, аж гузак нацёк (Сянно, Сен. р.).

ГУЗЕНЬНЕ, *н.*—часть штанов у стыка штанин. Не шагай шырока, а то парвеш гузеньне (Луб'ева, Аз. р.).

ГУЗЕШНІЦА, *ж.*—толстая кишка. Печанямі гузешніцу начыні—будзіць таўстая кілбаса (Сукрэмна, Сен. р.).

ГУЗІК, а, *м.*—пуговица. Гузікі павырываліся (Стаішча, Чаш. р.).

ГУЗЛАК, а, *м.* — накожный твердый нарыв. Сеў гузлак на шыі (Санікі, Беш. р.).

ГУЗЫНСТВА, *н.*—дружба. Пашло паміж імі бальшое гузынства (Вейна, Сен. р.).

ГУДЗЕЦЬ, *дзс.*—жужать. Гудзяць пчолы (Мішкава, Куз. р.).

ГУК, у, *м.*—звук. Гук пачуў ды туды, а там—чэрці! (Смалянцы, Чаш. р.).

ГУКАМ—много. Гукам, гукам нада была-б травы, але холад шкодзіць (Стаішча, Чаш. р.).

ГУКАЦЬ, *дзс.*—говорить. Яны гукалі пра вайну (Павульле, Чаш. р.).

ГУКАЦЬ, *дзс.* — звать. Я яго доўга гукаў (Асіпова, Аз. р.).

ГУЛКА—громко. Крычы гулка, а то ня чутна (Хмары, Куз. р.).

ГУЛЬБІШЧА, *н.* — вечеринка. Я быў на гульбішчы (Курашчаны, Сур р.).

ГУЛЬМА — ничего не делая. Увесь дзень я гульма гуляў (Раманаўка, Сен р.).

ГУЛЬНЯ, *ж.*—игра. Дзеці займаюцца гульнёю (Сянно, Сен. р.).

ГУЛЬТАЙ, я, *м.*, ГУЛЬТАІНА, *м.* — лентяй. Бярысь за работу гультай! (Навікі, Віц. р.). Гэтай гультаіны не павернеш (Лужасна, Куз. р.).

ГУЛЯВЫ — гулящий. Гуляй—гуляй гулявой за таткінай галавой (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ГУЛЯНКА, *ж.*—игра, вечеринка. Ну і добрая гулянка была учора ў нашай дзярэўні (Забор'е, Сен. р.).

ГУЛЯЦЬ, *дзс.*—1) играть. Дзеці гуляюць у паненкі (Купіна, Віц. р.); 2) танцевать. Гуляем польку (Касачы, Лёз. р.).

ГУМАЛЯСТ, у, *м.*—резина. Калёшы робяць з гумалясту (Бешанкавічы, Беш. р.).

ГУМАЛЯСТОВЫ — резиновый. Купі дзяцёнку гумалястовую сіську (Бешанкавічы, Беш. р.).

ГУМАР, у, *м.* — хорошее настроение. Пад вялікі гумар у Язэпкі можна пазычыць грошы (Оўсішча, Сен. р.).

ГУМЕННЫ — находящийся на «гумне» (гл.). Гуменная трава добрая (Вейна, Сен. р.).

ГУМНО, *н.*—гумно, рига. Малацілі на гумне (Бешанкавічы, Беш. р.).

ГУМЕНЬЕ, ГУМНІШЧА, ГУМНО, *н.*—лужок окружащий «гумно» (гл.). На гумне ужо вялікая трава (Навікі, Віц. р.). Загані цялят на гуменьне (Пудаць,

Сур. р.). Гумнішча скасілі (Вышадкі, Меж. р.).

ГУНЬКА, *ж.*—1) попона. Ці ўзяў ты гуньку? (Асіпова, Аз. р.); 2) самотканое одеяло. Пад адной гунькай халодна (Чарніца, Лёз. р.).

ГУНЯВА—гнусаво. Яна дужа гунява гаворыць (Касачы, Лёз. р.).

ГУРБА, *ж.*—сугроб. Каля вёскі былі вялікія гурбы (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ГУРКОЎНІК, у, *м.*—огуречная ботва. Гуркоўнік нешта пажоўк (Лужасна, Куз. р.).

ГУРМАМ—сборищем. Гурмам бяз білетаў валяць (Лужасна, Куз. р.).

ГУРОК, а, *м.*—огурец. Cucumis sativus L. Гуркі смашней салёныя, мачоныя, чым сырэі (Альшанікі, Беш. р.). Пар. агурок.

ГУРТОК, а, *м.*—кружок. На вуліцу сабраўся цэлы гурток людзей (Баракаўшчына, Беш. р.).

ГУРЧАЦЬ, *дзс.*—журчать. У Лужасьнянцы гурчыць вада па каменьчыках (Лужасна, Куз. р.).

ГУРЧЭЦЬ, *дзс.*—греметь. Гром так гурчэў, што нічога нячуць (Азярэцк, Сен. р.).

ГУСАК, а, *м.* — гусь - самец. Anser cinereus Meyer. Гусак павёў гусянят (Раіны, Аз. р.).

ГУСІНЬНІК, у, *м.* — марь, лебеда свиная. Chenopodium hybridum L. Нарві сьвіням гусіньніку на вучхоскіх градках (Лужасна, Куз. р.).

ГУСКА, *ж.* — белокрыльник. Galla palustris L. Гуска? Яна прыгожа расьцець і усюдах (Берасьні, Беш. р.).

ГУСТ, у, *м.*—вкус. Дрэнны ў цябе густ (Доўжа, Куз. р.).

ГУСТАВАЦЬ, *дзс.*—выбирать, смаковаць. Хлапец густуе груцу (Дубнікі, Сен. р.).

ГУСЬЦЕЛЬ, ю, *м.* — густота. Дарка ўсыпала ў гаршчок многа круп, дык як зварылася крупеня —стала многа гусьцялю (Выгары, Куз. р.).

ГУСЫНЯ, *ж.*—гусыня. Гусыня вывела гусянят (Ісачкава, Аз. р.).

ГУСЯНЁ, *н.*—гусенок. Бегаюць па двару гусіняты (Сянно, Сен. р.).

ГУСЯРНЯ, *ж*—гусиный хлев (место). Гані іх у гусярню (Асіпова, Аз. р.).

ГУТА, *ж.*—стекольный завод. Паездем за шклом у гуту (Азярэцк, Сен. р.).

ГУТАРКА, *ж.*—беседа. Яго гутарка добра (Бабінічы, Віц. р.).

ГУТАРЫЦЬ, *дзс.*—беседовать. Гутарыць ён майстар, але што з гэтых гутарак? (Канавалава, Куз. р.).

ГУТАЦЦА, ГУТАТАЦЦА, *дзс.*—качаться на качелях. Гуталіся на арэлях цэлы вечар. До гутатацца! (Косьцьева, Выс. р.).

ГУТАЦЬ, *дзс.* — качать. Кінь гутаць дзіця—ўжо сьпіць (Марчонкі, Сур. р.).

ГУЧНА — громко. Гучна пяе (Сукрэмна, Сен. р.). Пар. гулка.

ГУШЧА, *ж.* — 1) густота, осадок. Што ж ты, жыжку паеў, а гушчу пакінуў? (Азярэцк, Сен. р.); 2) суп из перловой крупы. Мы зьелі міску гушчы (Жабяньцяі, Сур. р.).

ГУШЧАР, у, *м.*—густой лес, заросль. У гушчару пяець дзяргач (Крупеніна, Віц. р.).

ГЦЫНЦАЛЬ, я, *м.* — карниз. Сярнічкі, на гцынцэлі (Каралёва, Куз. р.). Пар. гзымс.

ГЫЛЯ, *вкл.*—оклик на гусей. Гыля дамоў! (Пятніцкая, Беш. р.).

ГЫРКАЦЬ, *дзс.* — тявкать, урчать. Іх сабака толькі гыркае а ні кусаецца (Сафонава, Куз. р.)

Д.

ДА, *зл.*—1) и. Я, да Супрон, да Ігнат пацягнуліся ў лес (Зайкава, Меж. р.); 2) но. Купіў ба, да няма грошай (Жукаўка, Лёз. р.).

ДА, *прм.*—1) до. Да вечара нічога ня робілі (Пагост, Сір. р.); 2) к. Да вас прышоў (Лазукі, Чаш. р.); 3) по. Да пояса ўскочыў у ваду (Унава, Лёз. р.); 4) в. Да палацу пайшоў, да ня пусьцілі далей дзьвярэй (Машчоны, Сен. р.).

ДАБАД, а *м.*—лебедь. Cygnus musicus Bechst. Дабады высока лётаюць (Бешанкавічы, Беш. р.).

ДАБАЎКА, *ж.*—1) прибавка. Прабыў дзьве нядзелі, а цяперачка патрабуе дабаўкі (Алексінічы, Сен. р.; 2) дополнение. Нечага мне казаць вам у дабаўку апрыч таго, што сьпісалі (Нямойта, Сен. р.).

ДАБАЎНЫ—добавочный. Гэта дабаўная раскладка да восенскай (Цяпіна, Чаш. р).

ДАБЕДЗЬДЗЕ, *н.*—время от завтрака до обеда. Цэлае дабедзьдзе аддаў, а нічога ня зробіў (Кулакова, Сір. р.).

ДАБІРАЦЦА, *дзс.*—добираться. К смерканьню мы чуць дабраліся да хаты (Алексінічы, Сен. р.).

ДАБІРКІ, *ж.*— конец уборки льна, конопли и т. п., сопровождаемый обычно угощением. Аўдакім учора дабіркі згуляў (Язьвіна, Сір. р.).

ДАБІЎНЫ—умеющий добиться своего. Дабіўны хлапец—за месяц, але свайго дабіўся (Галабурды, Куз. р.).

ДАБІВАЦЦА, *дзс.*—достигать, добиваться. У іх не даб'ешся праўды (Селядцова, Беш. р.).

ДАБІВАЦЬ, *дзс.* - кроме общего значения—оканчивать. Учора дабіў сваю пожню (Асташова, Чаш. р.).

ДАБЛІЖАЦЦА, *дзс.*—приближаться. Ціхінька дабліжыўся, ды схапіў яе (Марчонкі, Сур. р.).

ДАБЛУДЗІЦЦА, *дзс.*—придти куда-либо блуждая. Даблудзіўся да нейкага аржавеню, а дальш ходу няма (Чаркасаў, Беш. р.).

ДАБРАДЗЕИ, я, *м.*—благодетель. Кожны чалавек мае ворагаў і дабрадзеяў (Сініцына, Віц. р.).

ДАБРАНАЧ—спокойной ночи. Дабранач, сусед, трэба ісьці спаць (Вяжышча, Беш. р.).

ДАБРАХВОЧЫ — доброжелательный, щедрый. Чалавек дабрахвочы ўсёгды глядзіць скупому ў вочы (Чашнікі, Чаш. р.).

ДАБРАХОТ, а, *м.*—доброжелатель. Такога дабрахота, як наш старшыня, я й ня бачыў (Сянно, Сен. р.).

ДАБРАХОТНЫ — доброжелательный. Дабрахотнага усёгды любяць (Шаброва, Меж. р.).

ДАБРО, *н.*—1) пожитки, имущество. Маё добро яму спазрылася (Ганкавічы, Беш. р.); 2) хлеб в зернах. Сват паказываў дабро ў клеці (Мяжа, Меж. р.); 3) зерновые хлеба. Татка да Аніська жнуць дабро на полі (Копцевічы, Чаш. р.).

ДАБРУСЕНЬКІ--добрёхонький. Наш дзядулька такі дабрусенькі (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ДАБРЫВЕЧАР--пожелание доброго вечера. Дабрывечар вам у хату (Дрыкольле, Куз. р.).

ДАБРЫДЗЕНЬ — пожелание доброго дня. Дабрыдзень, братка! (Бачэйкава, Беш. р.).

ДАБУДАВАНЫ—достроенный. Згарэла дабудаваная асець (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ДАБЫТАК, у, *м.*—1) дабыча. Адна слонка — увесь мой дабытак (Сянно, Сен. р.); 2) домашний скот. Як прыйшла бяда — увесь дабытак прадалі (Каралькі, Сір. р.).

ДАВАЖВАЦЬ, *дзс.* — довешивать. Даважывай бульбу, чаго стаіш? (Веляшковічы, Лёз. р.).

ДАВАДЗІЦЦА, *дзс.* — 1) случаться. У маёй жысьці ўсяк даводзіцца: і добра і дрэнна (Лазова, Сен. р.); 2) приходиться. Ён яму даводзіцца сваяком (Баркова, Куз. р.).

ДАВАЛАКАЦЬ, *дзс.*—с трудом дотаскивать. Давалачы ужо як—небудзь у двор (Вышадкі, Меж. р.).

ДАВЕДАНЬНЕ, *н.*—посещение, проведывание. Якое там даведаньне — прабыла дзянёк (Пажарышча, Беш. р.).

ДАВЕДВАЦЦА, *дзс.* - 1) навещать, посещать. Даведайся там к цётцы Настулі (Рыбчына, Сір. р.); 2) дознаваться. Я хачу ў яго даведацца аб етым (Бараўляны, Куз. р.).

ДАВЕДКІ, *ж.*—посещение. У нядзелю пайду ў даведкі да нявесткі (Нямойта, Сен. р.). Пар. водведкі.

ДАВІДАНЬНЯ — до свидания. Давіданьня, браточкі, можа і ня ўбачымся (Бікава, Сен. р.).

ДАВОЛІ—довольно. Даволі тутака сядзець (Храпавічы, Куз. р.).

ДАГАДЖАЦЬ, *дзс.*—угождать. Нашаму каню трэба дагаджаць (Залесьсе, Сір. р.).

ДАГАРЫ — вверх. Дагары нагамі і ляжыць, паваліўшыся (Пятніцкая, Беш. р.).

ДАГАТАВАЦЬ, *дзс.* — докипятить, доварить. Дагатуй ты гэту страву (Сянно, Сен. р.).

ДАГЭТУЛЬ--1) до этого места. Нашы палосы цягнуцца дагэтуль (Дварэцк, Чаш. р.); 2) до сих пор. Дагэтуль мы з ім жылі добра (Янавічы, Сур. р.).

ДАГЛЕДЖВАЦЬ, ДАГЛЕДЗІЦЬ, *дзс.*—присматривать, присмотреть. Ня добра ты яго даглядзела—гэтак пабіўся (Марчонкі, Сур. р.).

ДАГЛЯД, у, *м.*—присмотр. За гэтым дзяцёнкам трэба добры дагляд (Пятніцкая, Беш. р.).

ДАГОН, у, *м.*—погоня. За ім у дагон паехалі (Астроўна, Віц. р.).

ДАГУКАЦЦА, *дзс.*—дозваться. Ніяк цябе не дагукацца, быццам ты глух (Янавічы, Сур. р.).

ДАДАВАЦЬ, ДАДАЦЬ, *дзс.*—прибавлять, прибавить. Дадай яму яшчэ пудзікаў пяць сена (Стрэлішча, Беш. р.).

ДА ДНЯ—до утра. Трэба было малаціць, а ён да дня спаў (Смалякі, Гар. р.).

ДАДОМУ — домой. Паедзем, сваточкі, дадому — паелі конікі салому (Уланавічы, Віц. р.).

ДАДУШЫ — от всего сердца. Дадушы-ж няма ў мяне нічога (Татаркі, Сір. р.).

ДАЁНКА, (ДАЕНКА), *ж* — подойник. Папалашчы даёнку і пасушы, каб малако не ськісалась (Ходцы, Сен. р.). Я купіла сабе новыю даенку (Лагавая, Аз. р.).

ДАЁХА, *ж.* — дойная корова. Даёха ела сена, як яе даілі (Пясочак, Куз. р.).

ДАЖДЖАВЫ—дождливый. Насталі дажджавыя дні (Пужалава, Аз. р.).

ДАЖДЖОЎНІК, у, *м.* — аистник. Erodium cicutarium L. Herit. Вырві і дажджоўніку (Лужасна, Куз. р.).

ДАЖЫНКІ, *ж.*—праздник окончания жатвы. У нас сёньня дажынкі (Пустынкі, Сен. р.).

ДАЗВАЛЯЦЦА, ДАЗВОЛІЦЦА, *дзс.*—просить разрешения. Трэба аб гэтым у яго дазволіцца (Бікава, Сен. р.).

ДАЗВАЛЯЦЬ, ДАЗВОЛІЦЬ, *дзс.*—позволять, позволить; разрешать. Ён нам дазволіў адкасіць воз сена (Асташова, Чаш. р.).

ДАЗВОЛ, у, *м.*—разрешение. Калі ёсьць дазвол, дык пойдзем (Навікі, Віц. р.).

ДАЗОР, у, *м.*—надзор. Дазор за ім дрэнны быў (Сянно, Сен. р.).

ДАДЗЕНЫ—данный, поданный. Дадзены хлеб горкі (Пудаць, Сур. р.).

ДАДЗЯВАЦЬ, ДАДЗЕЦЬ, *дзс*—досаждать, досадить. Дадзеў нам гэты хлапец сваімі жартамі (Селішча, Гар. р.).

ДАІЦЬ, *дзс.*—доить. Яна ня ўмее даіць кароў (Рудня, Аз. р.).

ДАК, *зл.*—то, так. Ня хочаш, дак ідзі (Казьяны, Сір. р.).

ДАКАЗ, у, *м.*—донос. Без яго даказу ўсё-б добра было-б (Стасева, Рыс. р.).

ДАКАЗЧЫК, а, *м.*—доносчик. Ня добры быць табе дакашчыкам на свайго дзядзьку (Мокрына, Куз. р.).

ДАКАЛДЫБАЦЬ, *дзс.*—добрести, доковылять. Прыдзецца дакалдыбаць як-небудзь (Каўлякі, Беш. р.).

ДАКАНАЦЬ, *дзс.*—достигнуть цели. Хоць праз год, але ўсёткі даканаў свайго (Янавічы, Сур. р.).

ДАКЛАД, у, *м.*—1) приправа кушанья. Каб даклад добры—было-б смашна (Бяскатава, Гар. р.); 2) дополнительные вещи к материи при шитье одежды. Да гэтай адзежыны даклад будзе дарагі (Высачаны, Выс. р.).

ДАКЛЯРАВАЦЬ, *дзс.*—обещать. Ён толькі дакляруіць, а даць ня дась (Сукрэмна, Сен. р.).

ДАКОСКІ, *ж.*—окончание косьбы. Я ўжо даўно дакоскі зробіў (Котава, Сур. р.).

ДАКРАНАЦЦА, *дзс.*—дотрагиваться. Не дакранайся да раны—дужа баліць (Баркова, Куз. р.).

ДАКУКА, *ж.*—докука, безпокойство. Ну, якая з вас дакука, мілы чалавек! (Макарава, Віц. р.).

ДАКУЛЬ—1) до каких пор. Дакуль ты будзеш жраць, прорва? (Чарнагосьці, Беш. р.); 2) до какого места. Дакуль мы будзем ісьці? (Громаць, Гар. р.).

ДАКУПІЦЦА, *дзс.*—иметь возможность купить. Нам за дарагоўлей не дакупіцца нічога (Ходцы, Сен. р.).

ДАКУЧАЦЬ, *дзс.*—беспокоить, надоедать. Кіньце вы яму дакучаць, абузьнікі! (Навікі, Беш. р.).

ДАКУЧНА—беспокойно. З ім вельмі дакучна быць (Бабінічы, Віц. р.).

ДАКУЧНЫ, ДАКУТЛІВЫ—беспокойный, надоедливый. Адыйдзі, дакучны чорт! (Макарава, Віц, р.). Дакутлівы чалавек (Каверзіна. Меж. р.).

ДАЛАТО, *н.*—долото. Дай мне далата прабіць дзіркі ў дошцы (Мікалаёва, Куз. р.).

ДАЛБЁЖНЫ—сделанный, выдобенный долотом, ножем. Далбёжнае судзьдзё сёньні дорага (Старынкі, Сір. р.).

ДАЛЁКА—далеко. Відаць, ды яшчэ далёка ісьці (Асінаўка, Выс. р.).

ДАЛІ—дальше. А мы ўсё далі ў аржавень бяжым (Рудня, Гар. р.).

ДАЛІБОГ, *вкл.*—ей богу. Далібог жа ня маю, ані капеечкі! (Баравыя, Куз. р.).

ДАЛІ--БОЛІ--дальше--больше. Далі — болі й ты зробіш (Чараўкі, Сен. р.).

ДАЛІГОЙДА, *ж.* — худая высокая женщина. Гэткая далігойда пайшла! (Крыльцова, Сен. р.). Пар. гойда.

ДАЛІКАТНЫ—деликатный. Ён дужа далікатны (Мішкава, Куз. р.).

ДАЛІЦЬ, *дзс.*—отдаляться. Як хутка мы далім ад Мяжы (Мяжа, Меж. р.).

ДАЛІЦЬ, *дзс.* — долить. Далі вадзянку вадою (Лазукі, Чаш. р.).

ДАЛІЧВАЦЬ, ДАЛІЧЫЦЬ, *дзс.*--досчитывать, досчитать. Далічым да сотні і до (Марчонкі, Сур. р.).

ДАЛОНЬ, *ж.*—ладонь. Відаць, як на далоні (Ваўкарэзіна, Гар. р.).

ДАЛОЎ, ДАЛОЎКІ—долой, на пол. Хлопчык зваліўся з лавы далоў (Рудня, Меж. р.). Хош зьлезьці далоўкі? (Храпавічы, Куз. р.).

ДАЛОЎКАХ—на полу. Пасачы далоўках, мо дзеці закінулі (Шпакова, Гар. р.).

ДАЛЯВЫ—продольный. Далявая піла сапсавалася (Бешанкавічы, Беш. р.).

ДАМАВІК, а, *м.*—домовой. Дамавік яе напалохаў (Астроўна, Віц. р.).

ДАМАВІНА, ДАМІНА, ДАМОЎКА, *ж.*—гроб. Бацька робіць у Цімохі дамавіну (Сініцына, Віц. р.). Прыгожая даміна была зроблена яго памёрламу сыну (Княжыца, Куз. р.). Дамоўка ужо чакае мяне (Гарадок, Гар. р.). Пар. дамаўё.

ДАМАЛОТКІ, *ж.* — окончание молотьбы. На дамалотках і выпіць ня грэх (Негліца, Гар. р.).

ДАМАЎЁ, *н.*—гроб. Покойніка ужо паклалі ў дамаўё (Сяргейкі, Сен. р.). Пар. дамавіна.

ДАМАЎЛЯЦЬ, ДАМОВІЦЬ, *дзс.*—уславливать, условить; договаривать. Дамовіў сабе бацютку на лета пасьціць (Асінаўка, Выс. р.).

ДАМОВІЦЦА, *дзс.*--договориться. З ім ні аб чым не дамовішся (Сянно, Сен. р.).

ДАМОЎ, ДАМОЎКІ — домой. Прышоў наш Іван дамоў (Лалыкі, Аз. р.). Пойдзем, дачушка, дамоўкі (Храпавічы, Куз. р.).

ДАПАДАЦЬ, ДАПАСЬЦІ, *дзс.*—поспевать, поспеть. Ты ўсюдах дападзеш (Бікложа, Беш. р.).

ДАПАМАГАЦЬ, ДАПАМАГЧЫ, *дзс.*--оказывать, оказать помощь. Мы наважылі дапамагчы яму (Сянно, Сен. р.).

ДАПЭЎНІЦЦА, *дзс.*—убедиться. Ці дапеўніўся ты, што я табе казаў? (Купіна, Віц. р.).

ДАПЕЧАВА — остаток хлеба, которого хватит только до выемки из печи нового. У нас дапечава хлеба (Сяркуці, Сен. р.).

ДАПРАЎДЫ — верно, действительно. Дапраўды я яго ня відзеў (Сянно, Сен. р.).

ДАПЫТВАЦЦА, *дзс.*— выспрашивать. Як прідзеш к ім, дык яны усё дапытаваюцца куды пашла, ці куды паехалі (Халамер'е, Аз. р.).

ДАПЯКАЦЬ, ДАПЯЧЫ, *дзс.* — кроме общего значения — 1) досаждать, досадить. Дапяклі, значыць, калі уцёк (Стасева, Выс. р.); 2) упрекать. Нечым табе мне дапякаць (Пустынкі, Сен. р.).

ДАР, ДАРУНАК, а, *м.*—подарок. Вярнула яму яго дар (Бешанкавічы, Беш. р.). Толькі ёй дарункаў наслаў! (Стаішча, Чаш. р.).

ДАРАБЛЯЦЬ, ДАРОБІЦЬ, *дзс.*—доделывать, доделать; оканчивать. Ці даробіў ты свой баркан? (Шакены, Куз. р.).

ДАРАВАНЫ — 1) подаренный. Дараванаму каню у зубы не глядзяць (Сянно, Сен. р.); 2) прощенный. Дараваная абіда доўга помніцца (Вярхоўе, Беш. р.).

ДАРАВАЦЬ, *дзс.* — 1) дарить. Ці варта было дараваць другадзічку? (Дзяды, Сір. р.); 2) прощать. Прыходзіцца на гэты раз яму дараваць (Азярэцк, Сен. р.).

ДАРАГОЎЛЯ, ДАРАЖЫНЯ, *ж.* — дороговизна. Сёлета бальшая дарагоўля на хлеб (Пустынкі, Сен. р.). У гэтым годзе выскачыла нябылая даражыня на жыта (Сініцына, Віц. р.).

ДАРАЖЭЙ — дороже. Здароўе даражэй за усё на сьвеці (Янавічы, Сур. р.).

ДАРАДЗІЦЬ, *дзс.* — посоветовать. Добра дарадзіць ніколі ня вадзіць (Азярышча, Аз. р.).

ДАРБУН, а, *м.* — пружинная борона. Ен пацягнуў на поле дарбун (Бараўляны, Куз. р.). Пар. дзярбак.

ДАРЭКТАР, а, *м.* — домашний учитель. Да школы далёка, дык мы нанялі дарэктара вучыць дзяцей (Сянно, Сен. р.).

ДАРЭМНА — 1) бесплатно. А ты дай дарэмна (Сянно, Сен. р.); 2) напрасно. Дарэмна ня траць час (Смалякі, Гар. р.). Пар. дарма.

ДАРЖЭНЬ, я, *м.* — скотный двор. Хай каровы на даржні пабудуць, пакуль падаю (Мядзелева, Куз. р.).

ДАРМА — 1) бесплатно. Ён любіць, каб яму работалі дарма (Халамер'е, Аз. р.); 2) напрасно. Дарма ты, Ягор, на яе брэшыш (Мазалава, Куз. р.); 3) несмотря на то. Дарма, што ён паганьнік — знойдзем на яго ўправу (Задубаўка, Куз. р.).

ДАРМАВЫ — бесплатный. Дармавы хлеб лёгка есца (Сукрэмна, Сен. р.).

ДАРМАЕД, а, *м.* — дармоед, тунеядец. Ты ад веку дармаедам жыў (Шчарбакі, Сір. р.).

ДАРМО — ничего, пускай себе. Дармо, што ты ня ідзеш, а я пайду (Сукрэмна, Сен. р.).

ДАРОГА, *ж.* — дорога. Конь сам дарогу знойдзець (Пяцігарск, Беш. р.).

ДАРУЧАЦЬ, *дзс.* — доверять. Даручаю табе мае грошы (Мішкава, Куз. р.).

ДАСАЛІЦЬ, *дзс.* — 1) досолить. Дасалі крупеню (Сянно, Сен. р.); 2) досадить. Дасаліў ты яму сваімі жартамі (Латыгаль, Сен. р.).

ДАСЕДЖВАЦЬ, *дзс.* — досиживать. Пасадзі курку даседжываць цыплят (Нямойта, Сен. р.).

ДАСЕЎКІ, *ж.* — окончание посева. Дасеўкі зроблены як раз пад дождж (Сініцына, Віц. р.).

ДАСЬВЕЦЬЦЕ, *н.* — время до рассвета. Дасьвецьце дужа мне сьцягнулася (Касьцюкі, Куз. р.).

ДАСЬЛЕДАВАНЬНЕ, *н.* — искание. Без дасьледаваньня вернецца дадому (Навасёлкі, Сен. р.).

ДАСЬЛЕДЖАНЫ — выслеженный, отысканный. Дасьледжаны злодзей зноў уцёк (Сянно, Сен. р.).

ДАСЬПЯВАЦЬ, *дзс.* — дозревать. Нашто рвеш зялёныі — хай дасьпяваюць (Бабінічы, Віц. р.).

ДАСЬЦІПНЫ — старательный, находчивый. Ён вельмі дасьціпны (Копцевічы, Чаш. р.).

ДАСЮЛЬ — 1) до сих пор. Дасюль ён ня прыходзіў (Сянно, Сен. р.); 2) до этого места. Во дасюль шнур правядзі (Баранаўка, Куз. р.).

ДАТАЎКАЦЬ, ДАТАЎЧЫ, *дзс.* — оканчивать, окончить толочь. Датаўчы мак пара абедаць (Латыгаль, Сен. р.).

ДАТУЛЬ—1) до тех пор. Датуль буду прасіць, пакуль ня дасьць (Перавоз, Сір. р.); 2) до того места. Вунацькі датуль дацягні, ды кінь (Беліца, Сен. р.).

ДАЎБАЦЬ, *дзс.*—долбить, выдалбливать. Пакінь ночвы даўбаць ды ідзі сюды (Расна, Сен. р.).

ДАЎБЕНКА, (ДАЎБЁНКА), *ж.*—боченок или иная посуда выдолбенная из целых кусков дерева. Няхай ён зробіць даўбенку (Нямойта, Сен. р.). Даўбёнка стаіць з мукой (Алексінічы, Сен. р.).

ДАЎБЕШКА, ДАЎБНЯ, *ж.*—колотушка, долбня. Гэта палена без даўбешкі не разаб'еш (Бешанкавічы, Беш. р.). Дровы б'юць даўбнёй (Пустынкі, Сен. р.).

ДАЎГІ—длинный. Улетку адвечарак даўгі (Навікі, Віц. р.).

ДАУЖЭЙ—длинее. У Пракопа нос даўжэй чым у Грышкі (Лясьнікі, Сен. р).

ДАЎЖЭННЫ—очень длинный. Даўжэннае бярно ўкралі (Чашнікі, Чаш. р.).

ДАЎЖЭЦЬ, *дзс.*—удлинняться, длинеть. Яе валасы усё даўжэюць (Выгары, Куз. р.).

ДАЎЖЫНЯ, *ж.*—длина. Даўжыня пуні 20 аршын (Пятніцкая, Беш. р.).

ДАЎКАТА, ДАЎКАТНЯ, *ж.*—давка, теснота. У прудзе заўсёгды даўката (Лужасна, Куз. р.). На рынку даўкатня (Раманаўка, Сен. р.).

ДАЎНЕЙ—прежде. Даўней ня так людзі жылі (Лоўжа, Сір. р.).

ДАЎНІНА, *ж.*—старина. У даўніну ня так было (Застадольле, Сен. р.).

ДАЎНІЦЬ, *дзс.*—откладывать, затягивать на долгий срок. Што ета ты даўніш з падаткам? (Ходцы, Сен. р.).

ДАХ, у, *м.* — крыша. Ляцеў птах цераз божы дах і казаў: «мая сілка гарыць» (пчолы і воск) (Пяцігарск, Беш. р).

ДА ХАТЫ—к дому, домой. К сьмерканыо мы чуць дабраліся да хаты (Алексінічы, Сен. р.).

ДАХОДЗІЦЬ, ДАЙСЬЦІ, *дзс.*—1) доходить, дойти. Чуць дайшоў дадому (Громаць, Гар. р.); 2) взыскивать. Усякі свайго даходзіць (Расна, Сен. р.); 3) отыскивать. Дайшоў свайго каня цераз нядзелю (Дзяды, Сір. р); 4) дознаваться, узнавать. Тамака вы аб ёй усё дайдзецё (Смалякі, Гар. р.).

ДАЦЦА Ў ЗНАКІ — надоесть сильно. Ён мне добра даўся ў знакі (Сянно, Сен. р.).

ДАЧАКАЦЦА, *дзс.*—дождаться. Я ня мог яго дачакацца (Залесьсе, Чаш. р).

ДА ЧАСУ — временно. Гэта барана будзе служыць да часу (Чарніца, Лёз. р.).

ДАЧКА, *ж.* — дочь. Багатыр дачкой набіваецца (Купіна, Віц. р.).

ДАШЧАН, а, *м.*—кадка. Нанасі поўны дашчан вады (Застарыньне, Беш. р.).

ДАШЧАНКА, *ж.* — лукошко, кадка. Дзядька купіў дашчанку (Сянно, Сен. р.).

ДАШЧЭНТУ—дочиста. Перавярнулі усё дашчэнту (Сялец, Чаш. р.).

ДБАЛАСЬЦЬ, *ж.*—прилежание, заботливость. Дбаласьці тады ніякай ня было (Сянно, Сен. р.).

ДБАНЬНЕ, *н.*—забота, попечение. На што мне тваё дбаньне? (Алексінічы, Сен. р.).

ДБАЦЬ, *дзс.*—заботиться. Ляжыць сусед на баку і дбаць ні аб чым ня хочыць (Кр. Сяло, Беш. р.).

ДВАЙНІК, а, *м.* — гиря в два пуда. Я дык двайнік падымаў у ваднэй руцэ (Асінаўка, Выс. р.).

ДВАЙНЯТКА, *ж.* — одна из двойней. Двайнятка ўчора памерла (Бешанкавічы, Беш. р.).

ДВАЙНЯТЫ, *ж.*--1) близнецы. У Ганкі радзіліся двайняты (Пустынкі, Сен. р.); 2) два глиняных горшка, соединенных вместе с ручкой для носки пищи работающим в поле. Бег ды пабіў двайняты (Алексінічы, Сен. р.).

ДВАЙЧАСТЫ--двойной. Ссорыў двайчасты складанчык (Гарэлае, Гар. р.).

ДВАНАНЦАЦЬ--двенадцать. За парсюка узяў дванаццаць рублей (Мядзьведі, Куз. р.).

ДВАРОВЫ—1) домашний. Па дваровых патрэбах езьдзіў (Труханавічы, Чаш. р.); 2) из имения. На дваровай пожні касіў (Беліца, Сен. р.).

ДВОЙНІ, *ж.* — навозные вилы с двумя зубами. Двайнямі там троху адкідай гной (Пустыр, Сір. р.).

ДВОЙЧЫ — дважды. Гэты маладзец быў ужо двойчы тутацька (Ганкавічы, Беш. р.).

ДВОР, а, *м.* - 1) свой дом. Сымон прыехаў ў двор з заработкаў (Мікалаёва, Куз. р.); 2) площадь перед домом, ограниченная забором и постройками. Дзеці гуляюць на дварэ (Янавічы, Сур. р.); 3) имение. Я хадзіу ў двор да начальства (Беліца, Сен. р.).

ДВОРНЫ—1) домашний. Дворная скаціна хварэе (Чашнікі, Чаш. р.); 2) из имения. Дворны плуг паламаўся (Ходцы, Сен. р.).

ДВУДНОЎКА, *ж.*—боченок с двойным дном. Мая двудноўка пабілася (Сянно, Сен. р.).

ДВУДУШНЫ--двоедушный, несправедливый. Ну, і двудушны ж наш Ахрэм! (Дзяды, Сір. р.).

ДВУЗУБНІК, а, *м.* -- вилы с двумя зубьями. Адгарні гной двузубнікам (Чашнікі, Чаш. р.).

ДВУКОННЫ—пароконный. Двуконны плуг завязі паправіць (Лужасна, Куз. р.).

ДЭС, а, *м.* — узор на ткани. На тваёй коўдры прыгожыя дэсы (Сукрэмна, Сен. р.).

ДЛУБАЦЬ, *дзс.*--колупать, долбить. Длубаецца за гэтаю работаю ўвесь год (Сянно, Сен. р.).

ДНЕЦЦА, ДНЕЦЬ, *дзс.*--светать. Ганашы сьнеданьне, бо ужо днее (Бешанкавічы, Беш. р.). Днецца пачало (Пятрочкі, Сір. р.).

ДНЮВАЦЬ, *дзс.*--дневать. Днюваць прыдзецца з гэтым (Адаменкі, Лёз. р.).

ДО — довольно. Мужчына есь пакуль до, а баба пакуль усё (Алексінічы, Сен. р.).

ДОБРА — хорошо. Ну, добра, што ты прышоў (Шарыпіна, Беш. р.).

ДОБРЫ—хороший. Добры чалавек ён (Бабінічы, Віц. р.).

ДОБРЫ ВЕЧАР — вечернее приветствие. Добры вечер, браткі (Сянно, Сен. р.). Пар. дабрывечар.

ДОГЛЯД,у, *м.*—присмотр. Догляд добры. (Шыпы, Сен. р.). Пар. дагляд.

ДОЖДЖ, у, *м.*—дождь. Добры дождж прайшоў (Сянно, Сен. р.).

ДОЛЬНІК, а, *м.* — участник, приемыш. Узяў сабе дольніка (Веляшковічы, Лёз. р.).

ДОЛЮХНА, ДОЛЯ, *ж.* — доля. Долюхна мая горкая (Сянно, Сен. р.). Зусім нешчасьлівая мая доля (Кузьміно, Сен. р.).

ДОНА, *н.*—дно. У гэтай бочцы згніло дона (Шчарбакі, Сір. р.).

ДОНЬКА, *ж.*--доченька. Дасьць бог доньку, дасьць і дольку (Бесьцьвена, Сен. р.).

ДОР, у, *м.*—1) дранка. Дорам крыюць стрэхі (Стаішча, Чаш. р.); 2) жир от внутренностей. Многа дору было з кабана (Мікалаёва, Куз. р.).

ДОСЫЦЬ, ДОС, ДОСІЦЬ—довольно. Дос табе тут стаяць! (Сянно, Сен. р.). Досіць сьпіну гнуць! (Рыбчына, Сір. р.). Досыць есьці клёцкі (Верацейка, Куз. р.). Досаць табе крычаць! (Дрыкольле, Куз. р.). Досьць табе плакаць! (Рудня, Аз. р.).

ДОСЬВЕТА - до рассвета. Коні яшчо досьвіта выведзены ў поле (Суднікі, Куз. р.). Заўтра досьвіту выедзем (Раіны, Аз. р.).

ДОЎГ, а, *м.*—долг. Доўг мой вялік (Мішкава, Куз. р.).

ДОЎГА—долго. Доўга ты там быў (Навікі, Віц. р.).

ДОЎГІ — длинный. Якая вырасла доўгая трава (Прусаўкі, Аз. р.). Пар. даўгі.

ДОЎЖЫЦЬ, *дзс.* — удлиннять. Кінь доўжыць—ужо хопіць (Асінаўка, Выс. р.).

ДОХЛЫ--дохлый, болезненный. Зусім дохлы ўжо твой дзядзька (Госьміра, Сен. р.).

ДОХТАР, а, *м.*—доктор. Дохтар пріхадзіў і глядзеў (Навікі, Віц. р.).

ДОХТАРКА, *ж.* — женщина-врач. Дренна лечыць наша дохтарка (Лалыкі, Аз. р.).

ДОШКА, *ж.*—доска. Дай сюды дошку (Ісачкава, Аз. р.).

ДОШНІК, а, *м.* — большая кадка. У дошнік аўса насыпалі (Барсукі, Аз. р.).

ДРАБАК, а, *м.* — пружинная борона. У нас ёсьць свой драбак (Бачэйкава, Беш. р.). Пар. дарбун, дзярбак.

ДРАБІНА, *ж.*--лестница. Куды паставіў драбіну? (Навасёлкі, Сен. р.).

ДРАБІНКА, *ж.*—кусочек. А ні драбінкі солі (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ДРАБІНКІ, *ж.* — телега. Запражы каня ў драбінкі (Навікі, Беш. р.).

ДРАБІНЫ, *ж.*--1) большая телега для возки сена. Янка ў драбінах паехаў за сенам (Сьвеча, Беш. р.); 2) остов телеги без колес. Да гэтых драбінаў добрыя каткі—дык і паехаў (Ганкавічы, Беш. р.); 3) лестница прикрепленная к стене, за которую закладывают корм скоту. За драбінамі яшчэ ляжыць сена (Пятніцкая, Беш. р.).

ДРАБКІ, *ж.*—легкая повозка. Хто табе зрабіў гэтыя драбкі? (Сянно, Сен. р.).

ДРАБНІЦА, *ж.* — мелочь. Ён помніць усякую драбніцу (Сянно, Сен. р.),

ДРАБНІЦЬ, *дзс.* — дробить, мельчать. Не драбні вельмі солі—буйная спарней (Асташова, Чаш. р.).

ДРАБНЕЙ — мельче. Драбней нада скрышыць шчаўе (Вярхоўе, Беш. р.).

ДРАБНЕЦЬ, *дзс.* — мельчать. Нешта пачалі авечкі драбнець (Каўлякі, Беш. р.).

ДРАБНЯЧКОМ — часто, очень мелко. Драбнячком польку гуляў (Стаішча, Чаш. р.).

ДРАБОК, а, *м.* — маленький кусочек. Дай драбок солі (Доўгае, Беш. р.).

ДРАБЫ, *ж.*—1) телега, дроги. На драбах сена не прывязеш (Кляшчыно Беш. р.); 2) ребра. Яго конь худы, аж драбы відаць (Алексінічы, Сен. р.).

ДРАБЯЗА, ДРАБЯЗГА, *ж.*— мелочь. Пабяжы на ток сабраць драбязу (Пяцігарск, Беш. р.). Драбязгу аддай коням (Навікі, Беш. р.).

ДРАГБА, *ж.*—топь. У гэтым балоце такая драгба, што і вылесьці ня можна (Аськершчына, Беш. р.).

ДРАЖАКА, (ДРЫЖАКА), *ж.*— дрожь. Зьлез я з печы, дык як узяла мяне дражака! (Вядрэнь, Чаш. р.). Дрыжака мяне бярэ ад холаду (Пажарышча, Беш. р.).

ДРАЖКА, *ж.* — трясина. Там дражка такая, што не прайці (Чараўкі, Сен. р.).

ДРАЖНІЦЬ, *дзс.* — дразнить. Дражняць яго дзеці (Рудня, Аз. р.).

ДРАКА, *ж.*—1) железный инструмент на подобие циркуля для более плотного припуска бревна во время постройки. Вазьмі драку--будзем рубіць хату (Сьвеча, Беш. р); 2) выемки в бревнах произведенные вышеуказанным инструментом для более плотного прилегания друг к другу. Каб бярвеньні шчытна прыхадзіліся адно к аднаму—выбіраюць драку (Асінаўка, Беш. р.).

ДРАЛА—бегом. Ён за намі, а мы—драла (Выгары, Куз. р.)

ДРАНІЦА, ДРАНКА, *ж.* — колотая дощечка для покрытия крыш. Хата накрыта драніцамі (Мікалаёва, Куз. р.). Страха пакрыта дранкамі (Падрэзы, Чаш.р.).

ДРАНКУЛЬКА, *ж.*—вид дроби, небольшая пуля. Аддай мне еты дранкулькі, а я табе дам пораху (Баравыя, Куз. р.).

ДРАНЦЬВЕЛЫ — окоченелый. Зусім дранцьвелы ад холаду (Асінаўка, Выс. р.).

ДРАНЦЬВЕЦЬ, *дзс.*—коченеть, деревянеть. Нядобра сядзецьнага дранцьвее (Алексінічы, Сен. р.).

ДРАПАК, а, *м.* — 1) пружинная борона. Астап мае драпак (Вішкавічы, Чаш. р.). Пар. дзярбак; 2) танец. Чаго ты ня граеш драпака? (Яноўшчына, Беш. р.).

ДРАПАКА ЗАДАВАЦЬ—удирать бегом. Прыдзецца драпака задаваць (Доўгае, Беш. р.).

ДРАПАНУЦЬ, *дзс.*—быстро удрать. Як драпанулі ў лес! (Доўгае, Беш. р.).

ДРАПАЦЬ, *дзс.*--царапать. Кот усю ноч драпаў (Выгары, Куз.р.).

ДРАПЕЖНЫ—хищный, грабительский. Драпежны гэты воўк (Касьцюкі, Куз. р.).

ДРАПНІК, а, *м.*—арапник. Як выдзьвінуў яго драпнікам! (Прыгаўкі. Сір. р.).

ДРАТАВАНЫ—свитый из шести и более частей. Я зьвіў сабе дратаваную пугу (Сянно, Сен. р.).

ДРАТАВАЦЬ, *дзс.* — топтать. Коні дратуюць Апанасава жыта (Чараўкі, Сен. р.).

ДРАТВА, *ж.*—толстая сапожная нитка. Падай мне дратвы— трэба боты шыць (Сянно, Сен. р.).

ДРАТЫ—дранный. Драты луб сушылі (Пяцігарск, Беш. р.).

ДРАЦЦА, *дзс.* — 1) лезть. У нашай Стахванеі пуза дзярэцца на нос (Азярэцк, Сен. р.); 2) врываться. Сабака дзярэцца з будкі (Астроўна, Віц. р.).

ДРАЦІНА, *ж.* — проволока. Дужа мяккая драціна (Аськершчына, Беш. р.).

ДРАЦОЎКА, *ж.*—лопата. Тутацькі трэба драцоўка (Навасёлкі, Сен. р.).

ДРАЦЬ, *дзс.*—1) драть, рвать. Не дзяры сарочкі (Лятоўшчына, Куз. р.); 2) царапать. Ён мне дзярэць цела (Сянно, Сен. р.).

ДРАЧ, а, *м.* — 1) коростель. Crex pratensis Bechst. Драч заўсёды крычыць у жыце, або ў пожні (Пацкава, Сен. р.); 2) кнут. Вазьмі драч з сабой, тады каняга лепш пабяжыць (Вяжышча, Беш. р.).

ДРАЧКА, *ж.*—1) кухонная терка. Зьдзяры бульбу на драчку (Леніна, Сур. р.); 2) щетка с деревянными или железными гвоздями, на которой чешут лен. На гэтай драчцы ўжо ня спусьціш лёну (Шчарбакі, Сір. р.).

ДРАЧОНА, *ж.* — лепешка из сырого картофеля с салом. Госьці елі драчоны (Асіпова, Аз. р.).

ДРАЧЫЦЬ, *дзс.*—ласкать, нежить. Матка дрочыць сваю дачку (Луб'ева, Аз. р.).

ДРЭВА, *н.*--дерево. Якое дрэва такі й клін (Стар. Беліца, Сен. р.).

ДРЭННА — плохо. Мая ёуня дрэнна сушыць (Семянцова, Беш. р.).

ДРЭННЫ--плохой. Ад Гарыўца да Каралевіч дрэнная дарога (Гарывецк, Сен. р.).

ДРЭНЧЫЦЬ, *дзс.* — 1) беспокоить. Цябе нейкія чэрці дрэньчуць (Стрэлішча, Беш. р.); 2) заболевать. Мой хлопчык нешта стаў дрэньчыць, мусіць прастудзіўся (Ст. Беліца, Сен. р.).

ДРЭНЬ, *ж.* — дрянь. Дрэнь, а ня чалавек (Вярхоўе, Беш. р.).

ДРЭНЬНЕНЬКІ — плохенький. Сукно зусім дрэньненькае (Лукашоўка, Беш. р.).

ДРОБЕЗЬ — 1) мелочь. Ні забыўся дажа гэту дробізь (Нямойта, Сен. р.); 2) мелкий скот. Пільнуй, каб дробіз ня быў у ерыне (Аўхіменкі, Беш. р.).

ДРОБНЕНЬКІ—очень мелкий. Сена дробненькае—з дзятлінкай (Яноўшчына, Беш. р.).

ДРОБНЫ — мелкий. Састаруюць маладу дробныя дзетачкі (Яноўшчына, Беш. р.).

ДРОВЫ, *н.*—дрова. Нада ехаць у дровы (Лалыкі, Аз. р.).

ДРОГІ, *ж.*—телега для возки снопов. Дайце вы мне дрогі прывясьці жыта с поля (Спасская, Сір. р.).

ДРОЗД, а, у, *м.* — 1) дрозд. Turdus (розныя віды). Забіў дразда (Лужасна, Куз. р.); 2) горец земноводный. Polygonum amphibium L. У гародзе расьце шмат дрозду (Караліна, Беш. р.).

ДРОНДЖЫКІ, *ж.*—телега для возки бревен. Ложыць брэўно на дронджыкі (Бікложа, Беш. р.).

ДРОТ, у, *м.*—проволока. Ластаўкі сідзяць на дроце (Ходцы, Сен. р.),

ДРУГАВЕЙКА, *ж.* — худшие, мелкие семена, полученные при вторичном веянии. У меня другавейкі вышла 2 гарцы (Лясьнікі, Сен. р.).

ДРУГАДЗІЧКА, *ж.*—двухлетняя телка. Другадзічку ваўкі задавілі (Мікалаёва, Сір. р.).

ДРУГАК, а, *м.*--двулеток. Бальшэнны другак (Лужасна, Куз. р.).

ДРУГІ—второй. У другей вёсцы 45 хат (Латышы, Беш. р.).

ДРУЖКІ, аў, *м.* — парни, сопровождающие жениха едущего за невестой. Дружкі з маладзенцам паехалі за маладухай (Альшанка, Чаш. р.).

ДРУЖЫНА, *ж.*--гости жениха или невесты. Дружыны цэлы двор на вясельлійка панаехала (Алексінічы, Сен. р.).

ДРУЗЛЫ — обрюзгший. Наш Іванька дужа друзлы (Сянно, Сен. р.).

ДРУК, у, *м.*—печать. Друк нічога ня варт — цёмны (Лазукі, Чаш. р.).

ДРУКАВАНЬНЕ, *н.* — печатание. Даўней ён жыў з друкаваньня набойкі (Ісачкава, Аз .р.).

ДРУКАВАНЫ, ДРУКОЎНЫ--печатный. Кап нас наўчыць цяцерь, дык нада дужа буйныя друкаваныя буквы (Халамер'е, Аз. р.). Я ўжо ўмею чытаць друкоўныя буквы (Навікі, Віц. р.).

ДРУКАВАЦЬ, *дзс.* — печатать. Друкуюць нешта, бач (С я н н о, Сен. р.).

ДРУКАР, а, *м.*--печатник. Наш друкар удала набіваў сыяны (Ісачкава, Аз. р.).

ДРУКАРНЯ, *ж.*—типография. Наша друкарня ў горадзі маленькая (Сянно, Сен. р.).

ДРУКІ, *н.* — приспособление для сушки гороха, вики и т. п. Кладзі авёс у друкі (Мікалаёва, Куз. р.).

ДРУЧКА, *ж.*—щетка для чесания льна. Янка зрабіў дручку (Павульле, Чаш. р.). Пар. драчка.

ДРУЧОК, а, *м.*—палка. Баба дручком перабіла парасяці нагу (Альшанка, Чаш. р.).

ДРЫВІЦЬ, *дзс.*—бредить. Ён ужо дрівіць стаў (Чарніца, Лёз.р.).

ДРЫГАЛКА, *ж.*—длинное тяжелое весло из бревна на конце плота (в передней и задней его части) служащее вместо руля. Навалісь на дрыгалку (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ДРЫГАЦЕЦЬ, *дзс.* — дрожать. Аж зямля ад грому дрыгацела (Пацкава, Сен. р.).

ДРЫГАЦЬ, *дзс.* — дергать ногами Перастань дрыгаць (Чарнагосьці, Беш. р.).

ДРЫГВА, *ж.*—1) трясина. Ня пускай скаціну на дрыгву (Каўлякі, Беш. р.). Пар. д р а ж к а; 2) холодное (кушанье). Нажорся дрыгвы, ажны яго расьперла (Рулёўшчына, Сен. р.).

ДРЫЖАЦЬ, *дзс.*—дрожать. Ён ад холаду дрыжаў (Сянно, Сен.р.).

ДРЫЛІХ, а, *м.*—самотканная юбка. Німа крамнага, дык і дрыліх зносіш (Сукрэмна, Сен. р.). Прыгожы твой дрэліх (Заазер'е, Сен. р.).

ДРЫЛІХІ, оў, *м.*—самотканный цветной холст. Сёлета мы выткалі 5 губак дрыліхоў (Сянно, Сен. р.).

ДУБ, а, *м.*— д у б. Quercus pedunculata Ehrh. Дуб расьце у нашым лесе (Раіны, Аз. р.).

ДУБАВЕЦЬЦЕ, *зб.* — пустяки. Нашто ты запісаваеш гэта дубавецьце? (Доўгае, Беш. р.).

ДУБАЛЬТ, у, *м.*—двойное количество. За тое яму абышлося ў дубальт (Сянно, Сен. р.).

ДУБАЛЬТОВЫ — двойной. У кажусе дубальтовы каўнер (Шпакі, Сір. р.).

ДУБАСІЦЬ, *дзс.*--очень сильно бить. Шкода было глядзець, як Грышка дубасіў каня (Лужасна, Куз. р.).

ДУБЕЦ, а, *м.*—прут. Дзяўчаты зачым вы пошыб'ю кідаеце у кароў каменьнем — луčча сьцебаніце дубцом ці пугай, а то заб'ецё (Макеенкі, Аз. р.).

ДУБЭЛЬТКА, *ж.*—двухствольное ружье. У яго добрая дубэльтка (Селядцова, Беш. р.).

ДУБІЦА, *ж.*—челн выдолбленный в виде корыта. Я на сваёй дубіцы лавіў рыбку (Мікалаёва, Куз. р.).

ДУБОЎКА, *ж.*—дубовая кадка. Яшчэ летась я купіў сваю дубоўку (Каралёва, Выс. р.).

ДУБРАЎКА, *ж.* — лапчатка Potentilla Tormentilla Neck. Дубраўкі нарві ды палячы (Лужасна, Куз. р.).

ДУБРЭЦЬ, *дзс.*—твердеть. Ад ільну зямля дубрэіць (Бараўляны, Куз. р.).

ДУБУРОМ—дыбом. У яго ж валасы сталі дубуром (Лужасна, Куз. р.).

ДУДА, *ж.* — 1) духовой инструмент с кожанным мешком и двумя флейточками. Ён дужа добра ў дуду йграў (Мікалаёва, Куз. р.); 2) пастушья свирель. У нашага пастуха паламалася дуда (Лужасна, Куз. р.).

ДУДАР, а, *м.* — играющий на дуде. Перавяліся дудары ў нашым краі (Баравыя, Куз. р.).

ДУДКА, *ж.*—1) свирель. Папсавалі хлопцы ўсю лазу на дудкі (Гарадок, Гар. р.); 2) обман. Кінь ты гэтыя дудкі (Доўгае, Беш. р.).

ДУДУКАЦЬ, *дзс.* — разговаривать. Яны на вуліцы дудукаюць, а коні авёс скубуць (Лужасна, Куз. р.). Бабкі сядзяць сабе на калодцы: «дуду-дуду», а мы каля току яблыкі шчыплем (Лужасна, Куз. р.).

ДУЖ—здоров, силен. Як ты дуж, Янка! (Лоўжа, Сір. р.).

ДУЖА — очень, сильно. Мне стала дужа маркотна (Лалыкі, Аз. р.).

ДУЖАЦЦА, *дзс.* — бороться. Доўга дужыліся, але Янка аблажыў (Мянюцева, Сен. р.).

ДУЖКА, *ж.*—птичья грудная кость с развилинкой. У віраб'я душка меншая, чым у шпака (Сянно, Сен. р.).

ДУЖЫ—сильный. Наш Ёска дужы, як конь (Дубнікі, Сен. р.).

ДУЖЭЙШЫ—сильнейший. Ты дужэйшая за мяне (Раіны, Аз. р.).

ДУЙКА, *ж.*—метель с ветром. Дуйка сёньне вялікая (Альшанікі, Беш. р.).

ДУКАВАЦЬ, *дзс.*—поучать (часто с физическими наказаниями). За што ты яго дукуеш? (Беліца, Сен. р.).

ДУКРЫЦЬ, *дзс.* — понимать. Мая малая ўжо нешта дукрiць (Горкі, Аз. р.).

ДУКСА, *аг.*—кто вечно дуется. Во, ужо дукса гэта! (Выгары, Куз. р.).

ДУЛА, *ж*—1) вьюга. У полі страшная дула (Навасёлкі, Сен. р.); 2) лужа. Дула пакрылась казяўкамі (Зямковічы, Сен. р.).

ДУЛІНА, *ж.*—1) грушевое дерево. Якая ў вас дуліна вялікая! (Петрачыха, Аз. р.); 2) груша. Дуліна пасьпела і звалілася далоў (Пустыр, Сір. р.).

ДУЛУКІ, оў, *м.*—пол, земля. Зваліўся Сяргейка з печы дулукі і крычыць (Селішча, Гар. р.).

ДУЛЯ, *ж.*—1) груша. Сёліта у нас добрыя дулі (Русінава, Сен. р.); 2) кукиш. Дай яму пад нос дулю (Сянно, Сен. р.).

ДУМА, *ж.*—мысль, дума. І задумала я думу вялікую (Вярхоўе, Беш. р.).

ДУМАЎЁ, *н.*—гроб. Думавейца маё маленькае! (Асінаўка, Выс. р.). Пар. дамавіна.

ДУМАЦЬ, *дзс.*—мыслить, думать. І думаць мне нічога ня хочацца (Асінаўка, Беш. р.).

ДУМКА, *ж.*—мысль. Якія думкі ў цябе ў галаве? (Навікі, Віц. р.). Пар. дума.

ДУПЛЁ, *н.*—дупло. Я сёлета знайшоў у дуплі белку і тры бельчанёнкі (Масеева, Аз. р.).

ДУПЛЯСТЫ – с дуплом. Расло дрэва дуплястае (Іванск, Чаш. р.).

ДУРАНЬ, я, *м.*—глупец, дурак. Ты Пятрок атпеты дурінь—зачым ты тут вядро паставіў? (Анукова, Аз. р.).

ДУРАТА, *ж.*—глупосьь. Дурата на яго напала (Сянно, Сен. р.).

ДУРЭЦЬ, *дзс.*—шалить, проказничать. Андрэй, ня дурэй—хвартух падзярэш: мне татулька купіў, каб Янулька любіў (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ДУРНАП'ЯН, у, *м.* — плевел опьяняющий. Lolium temulentum L. Наеўся бліноў з дурнап'янам, дык чуць не памёр (Пустынкі, Сен. р.).

ДУРНІЦА, *ж.*—глупая. Ці ж яна зробіць, дурніца ета? (Пагост, Сір. р.).

ДУРНІЦЫ, *ж.* — голубика. Vaccinium uliginosum L. Наеўшыся дурніц у ва мху можна здурнець на палавіну дня (Вядрэнь, Чаш. р.).

ДУРНЫ - глупый. Дурны ты, як баран! (Гарывецк, Сен. р.).

ДУРОНЫ— избалованный, шаловливый. І дуроная-ж наша Надзька! (Янкі, Беш. р.).

ДУРЫЦЬ, *дзс.* — одурачивать, обманывать. Ня дуры ты яго галавы (Пустынкі, Сен. р.).

ДУХ, у, *м.*—пар в бане. Сёньне ў бані многа духу й вады (Пустынкі, Сен. р.).

ДУХАТА, *ж.* — невыносимая жара. Духата вялікая у хаці—адчыні дзьверы (Сьліжыкі, Куз. р.).

ДУХМЯНЫ — душистый. Гэты цьвяты дужа духмяныя (Заазер'е, Сен. р.).

ДУЧКА, *ж.* — оловянный или глинянный шарик для игры, состоящий в том, что игроки поочередно бросают шесть шариков в небольшую ямку в земле; бросивший четное число выигрывает. Гуляючы у дучкі час правеў (Вішкавічы, Чаш. р.).

ДУШАГУБ, ДУШАГУБНІК, а, *м.* — убийца, разбойник. Гэты душагубнік не даець мне жыць (Вейна, Сен. р.). Душагуба арыштавалі (Храпавічы, Куз. р.).

ДУШАНЬНЕ, *н.*—божба. Ніхто яго душаньню ўжо ня верыць (Асінаўка, Выс. р).

ДУШНА — жарко, душно. У хаці дужа душна (Угляны, Куз. р.).

ДУШЫЦЬ, *дзс.*—кроме общего значения: 1) притеснять. Душылі нас тады ўсякаю работаю (Ходцы, Сен. р.); 2) заставлять. Душні, каб зробіць (Макеенкі, Аз. р).

ДУЯ, *ж.*—вьюга, метель. Учора была вялікая дуя (Стралкі, Беш. р.).

Д'ЯБАЛ, а, *м.* — дьявол. А д'ябал яго ведае (Дубнікі, Сен. р.).

ДЫ, *зл.* – да. Вялік пень, ды дурэнь (Ст. Беліца, Сен. р.).

ДЫБА, *ж.*—столб у колодца, на котором висит крюк для вытаскивания воды. Наша дыба дубовая (Пяцігарск, Беш. р.).

ДЫБА—дыбом. Конь дыба, ды пад сябе Янку (Пустыр, Сір. р.).

ДЫБАНЬНЕ, *н.* — медленная слабая походка. Як етакае дыбаньне, дык лепш сядзець (Рудня, Меж. р.).

ДЫБАЦЬ, *дзс.* — медленно брести. Архіп дыбаець дадому (Сянно, Сен. р.).

ДЫК, *зл.*—так. Калі грошы няма, дык падушка пад галавой ня верціцца (Алексінічы, Сен. р.).

ДЫЛДА, *аг.*—худой, высокий человек. На што згодзен такая дылда? (Русінава, Сен. р.).

ДЫЛІ—когда. Дылі я была, дык яны яшчэ спалі (Доўгае, Беш. р.).

ДЫМКА, *ж.*—узор полосками на ткани. Буду ткаць у дымкі (Заазер'е, Сен. р.).

ДЫМНІЦА, *ж.*—курная хата. Мы раней жылі у дымніцы (Веляшковічы, Лёз. р.).

ДЫРДЗІЦЦА, *дзс.*—вытягивать ноги при смерти. Ужо й дырдзіцца пачаў (Сянно, Сен. р.).

ДЫСПУТ, у, *м.*—спор. І ён лезе ў дыспут! (Ульянавічы, Сен. р.).

ДЫХАВІЦА, ДЫХАЛІЦА, *ж.*—удушье, одышка. Дыхавіца бываець у коні і ў людзей (Пятніцкая, Беш. р). Ня купляй каня —ён з дыхаліцай (Застадольле, Сен. р.).

ДЫХАНЬНЕ, *н.* — дыхание. Дыханьне цяжкае зробілася (Марчонкі, Сур. р.).

ДЫХАЦЬ, *дзс.*—дышать. Яму цяжка дыхаць (Мікалаёва, Куз. р.).

ДЫХТУ ДАЦЬ—дать нагоняй. Ой, даў яму дыхту! (Азярэцк, Сен. р.).

ДЫШАЛЬ, я, *м.* — дышло. У маім плузе зламаўся дышаль (Ходцы, Сен. р.).

ДЫЯМЭНТ, у, *м.*—алмаз. Без дыямэнту балонкі ня выражаш з гэтага аркушу (Сянно, Сен. р.).

Е.

ЕДКІ — 1) резкий, холодный. Вада такая едкая (Новае Сяло, Беш. р.); 2) с'едобный. Едкую бульбу адбірай сюды, а сьвіную у тэй катух (Горбава, Лёз. р.).

ЕДНАСЬЦЬ, *ж.* — единодушие, согласие. У нас заусёды такая еднасьць (Дубнікі, Сен. р.).

ЕЖА, *ж.* — еда. Брыль — не адзежа, сырапеня ня ежа (Палуянава, Гар. р).

ЕЗ, а, *м.*—запруда в реке из кольев и сучьев для весеннего лова рыбы. Ез—гэта застава на рацэ, каб вясною лавіць рыбу (Аськершчына, Беш. р.).

ЕЙНЫ—ее. Гэта ж ейны бацька (Баяршчына, Сен. р.).

ЕЙ ПРАВА — верно, правда. Ей права будзе ў нас ігрышча (Гарадок, Гар. р.).

ЕЛАЧКА, *ж.*—1) елочка. Елачак прывёз прадаваць (Сянно, Сен. р.); 2) узор на ткані из ломаных горизонтальных линий, пересекаемых на известном расстоянии прямыми вертикальными. Палатно на рушнікі выткала ў елачку (Сукрэмна. Сен. р.).

ЕЛІЦЬ, *дзс.* — подобно еловой игле колоть, надоедать. Еліць тут цэлыя суткі (Сянно, Сен. р.).

ЕЛКА, *ж.*—ель. Picea excelsa Link (Abies excelsa DC). У нашым лесе елкі да сосны (Шарыпіна, Беш. р.).

ЕЛЬНІК, *зб.*— еловый лес Я хадзіў у ельнік за кабылай (Лясьнікі, Сен. р.).

ЕМЕ, *н.*—с'естное. Емя усякага ёй на водветкі нанесьлі (Вышадкі, Меж. р.).

ЕМІНКА, *ж.* — отборный картофель для употребления в пищу. Адбірай больш емінкі, бо зіма вялікая (Чараўкі, Сен. р.).

ЕНЗА, *м.*—дерзкий Пападаець етаму ензе на ўсякім ігрышчы (Котава, Сур. р.).

ЕНЗАЦЬ, *дзс.*—дерзить. Ензаў, пакуль ня вывялі вон (Лятоўшчына, Куз. р.).

ЕНК, у, *м.*, **ЕНКАНЬНЕ** *н.*—стон, стонание. Надаеў мне яе енк (Чараўкі, Сен. р.). Нечым уняць яго пастаяннага енканьня (Лясьнікі, Сен. р.).

ЕНЧЫЦЦА, *дзс.*—стонать, мучиться. Паглядзі, Ян, чаго там сабака енчыцца? (Вяжышча, Беш. р.).

ЕНЧЫЦЬ, *дзс.* — 1) стонать, хныкать, ныть. Хвядос енчыць сваім жыватом (Сукрэмна,

Сен. р.); 2) клянчить, выпрашивать. Які ён назойлівы чалавек: цэлы дзень стаіць ды енчыць (Сукрэмна, Сен. р.).

ЕНЫ, ЕТЫ--вон тот. Ены лясок прадалі (Лужасна, Куз. р.). Пар. гэны.

ЕСТ—есть, имеется. У мяне ест усё (Дубнікі, Сен. р.).

ЕСТЫ—этот. З естага нічога ня будзе (Пушкары, Сен. р.). Пар. гэты.

ЕСЬЦІСЯ, *дзс.*—кроме общего значения, кусаться. Еты кон у нас заўсёды есца з другімі (Лятоўшчына, Куз. р.).

ЕХАНЬНЕ, *н.*—езда. Ня еханьне было па гразі, а так—паўзьлі (Расна, Сен. р.).

ЕХАЦЬ, *дзс.*—ехать. Ці ні зьбіраесься ты ехаць у сваты? (Навікі, Віц. р.). Едь скарэй, а то позна (Буева, Куз. р.). Малец едзіць на кані (Ходцы, Сен. р.). Чырвоны дзедзя на жэрдцы едзе (Алексінічы, Сен. р.). Едуць на калёсах бабы (Лалыкі, Аз. р.). Ці ня чэрці вас прывязалі к нам—едзьця дамоў (Сянно, Сен. р.).

Э.

Э, ЭГЕ, *вкл.*—удивление. Э, дык вот які ты! (Кр. Сяло, Беш. р.). Эге, як вы скора прыехалі! (Сянно, Сен. р.).

ЭТ, *вкл.*—негодование. Эт, дурак, чаго ты лезеш? (Машчоны, Сен. р.).

Ё.

Ё—есть, имеется. Бацька ё дома? (Асінаўка, Беш. р.).

ЁЖЫК, а, *м.*—еж. Erinaceus rumanicus Bar-Ham. Ёжыка раздавіў катком (Асінаўка, Выс. р.). Пар, вожык.

ЁК, *вкл.*—испуг. Як убачыла іх ночы, дык нешта ёк у сярэдзіне (Кузьміно, Сен. р.).

ЁКАТ, у, *м.*—1) пронзительный стон. Ні магу чуць ёкату гэтага прыбітага сабакі (Навікі, Беш. р.); 2) гул, эхо. Во біў дровы, ажнуль ёкат ішоў (Баравыя, Сір. р.).

ЁКАЦЬ, *дзс.*—икать. Усё яна ёкае—нехта ўспамінае (Лужасна, Куз. р.).

ЁКНУЦЦА, *дзс.*--1) заикнуться. Аб ім ёкнулася (Лятоўшчына, Куз. р.); 2) удариться. Ні глядзеў ды ёкнуўся аб вяршняк (Сянно, Сен. р.).

ЁКНУЦЬ, *дзс.*—сотрястись, отозваться. Як даў кулаком у плечы, аж у грудзёх ёкнула (Пацкава, Сен. р.).

ЁЛКАСЬЦЬ, *ж.*—горьковатость. Ёлкасьць ужо ёсьць у сале (Сянно, Сен. р.).

ЁЛКІ—горьковатый. Гэта масла ёлкае (Нов. Сяло, Беш. р.).

ЁЛКНУЦЬ, *дзс.* — горькнуть. Вільгаць у клеці—усё ёлкнець (Марчонкі, Сур. р.).

ЁЛУП, а, *м.*—глупец. Стаіць як ёлуп і нічога ня кажыць (Сініцына, Віц. р.).

ЁМІСТЫ — вместительный. Ёмісты мяшочак—пудоў з 10 вабгаю (Лужасна, Куз. р.).

ЁМКА—1) ловко. Ёмка ідзе машына (Вішкавічы, Чаш. р.); 2) хорошо. Бярозавыя дровы гарaць ёмка (Сініцына, Віц. р.).

ЁРБАЛКА, *ж.*—бревно, на которое настилают потолок. Янка, дзелай ёрбалкі (Сінякі, Аз. р.).

ЁРЗА, *аг.*—непоседа. Бегаю за етым ёрзай (Лужасна, Куз. р.).

ЁРЗАНЬНЕ, *н.* — непоседливость. Гані яго з яго ёрзаньнем (Лужасна, Куз. р.).

ЁРЗАЦЬ, *дзс.*—ерзать на месте. Што ты ёрзаешь—хоць бы мінутку ціха пасядзеў (Пацкава, Сен. р.).

ЁРКА, *ж.*—молодая овца. Лукуціны ёркі зьбеглі (Старына, Беш. р.)

ЁСІКА, ЁСІТКА, ЁСЬЦЬ — есть, имеется. У заканурку ёсьць шчуры (Кураеды, Беш. р.). Ёсітка у нас тутацька і добрыя людзі (Кузьміно, Сен. р.). У нас усяго ёсіка (Медшыцы, Чаш. р.).

ЁЎНЯ, (ЕЎНЯ) *ж.*--здание, помещение в овине для сушки снопов. Ёўню аўсу змалацілі, а цяпер насадзілі жыта (Марозаўка, Сен. р.). Снапы сушылі ў еўні (Навікі, Віц. р.).

Ж.

ЖАБА, *ж.*—жаба. Bufo virios Laur. Жаба асталася ў калюгавіне (Купіна, Віц. р.).

ЖАБІН--принадлежащий жабе. Жабіна нага ляжыць во (Лужасна, Куз. р.).

ЖАБІЦЦА, *дзс.* — морщиться. Ён гнуў дугу, а яна вот у етам месьце жабіцца стала і цяпер нікуды не гадзіцца (Баравыя, Куз. р.).

ЖАБКА, *ж.*—регулятор мельничного жернова. Падымі жабку, а то ня можна жорны пакруціць (Ліпна, Сен. р.).

ЖАБРАВАНЫ--полученный нищенствованием. Жабраваным доўга не пажывеш (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ЖАБРАВАНЬНЕ, *н.* — нищенствование. Жабраваньне—ні гуляньне: ні памаладзееш (Амільлянова, Лёз. р.).

ЖАБРАВАЦЬ, *дзс.* — нищенствовать, просить милостыню. Ён пашоў жабраваць хлеб сабе (Княжыца, Куз. р.).

ЖАБРАК, а, *м.*—нищий. Каля царквы многа жабракоў (Сянно, Сен. р.).

ЖАБРАЦКІ—нищенский. Жабрацкай долі ні пазавідуеш (Сянно, Сен. р.).

ЖАВІНІНА, *ж.* — ежевиковый прутик, лозина. Чаго жавінінаю махаеш пад носам? (Лужасна, Куз. р.).

ЖАВІНА, *ж.*—ежевика. Rubus ceasius L. У кустах многа жавін (Стралкі, Беш. р.).

ЖАВІНЬНІК, *зб.*—ежевиковый кустарник. У жавіньніку ні схаваесься (Шарыпіна, Беш. р.).

ЖАДЛІВА — жадно. Сабака жадліва глядзіць на рыбу (Лужасна, Куз. р.).

ЖАДЛІВАСЬЦЬ, *ж.*--жадность. Жадлівасьць яго вялікая (Лужасна, Куз. р.).

ЖАДЛІВЫ — жадный. Жадлівага ня ўкорміш (Лужасна, Куз. р.).

ЖАК, а, *м.*—сеть из двух конусов, слеланных из сети или прутьев и входящих один в другой. У гэтым годзе у жакі ідзець дужа рыбы (Спасская, Сір. р.).

ЖАЛАБА, *ж.*--жалоба. Падалі жалабу ў суд (Чашнікі, Чаш. р.).

ЖАЛАБЛІВЫ—жалобный. Жаласліваe аблічча яго (Сянно, Сен. р.).

ЖАЛАМУЗЬДЗІНА, *ж.*—можжевельник. Juniperus communis L. Жаламузьдзіну прынёс капціць мяса (Александрова, Гар. р.).

ЖАЛАМУСЬЦІК, у, *м.* — жимолость. Lonicera xylosteum L. Жаламусьцік—непатрэбны куст (Заронава, Куз. р).

ЖАЛАСНА, ЖАЛАСЬЛІВА—жалобно. Марыля загаласіла жаласна па маццы (Дзямідавічы, Чаш. р.). Яна жаласьліва пяяла (Пустынкі, Сен р.).

ЖАЛАСНЫ — жалобный, жалкий. Ён умеіць іграць на скріпкі адну дужа жаласную песьню (Лахманы, Аз. р.).

ЖАЛАСЬНІК, а, *м.* – участливый. Вялікі ён жаласьнік у нас (Лужасна, Куз. р.).

ЖАЛАСЬЦЬ, *ж.*--жалость, сожаление. Ні да кога жаласьці ня меець (Пустынкі, Сен. р.); 2) печаль. Жаласьць на душы ў мяне вялікая (Лужасна, Куз. р.).

ЖАЛДОБАК, а, *м.* — ком. У кашы жалдобкі (Луб'ева, Аз. р.).

ЖАЛЕЗНЫ--железный. Я ехаў па жалезнай дарозе (Купіна, Віц. р.). Пар. зялезны.

ЖАЛЕЗКА, *н.*—лезвие. Жалеска ў нажы прытупілася (Лужасна, Куз. р.).

ЖАЛЕЙКА, *ж.*—свирель. Хлопчык зьдзелаў сабе жалейку (Кузьміно, Сен. р.). Хлопчык зрабіў жулейку (Семянцова, Беш. р.).

ЖАЛІЦЦА, *дзс.* — жаловаться. Пашоў жаліцца ў рык (Пякары, Куз. р.).

ЖАЛКА—жаль. Жалка мне таго чалавека, што забілі (Сянно, Сен. р.).

ЖАЛКАВАЦЬ, *дзс.*—скорбеть. Ганка дужа жалкуець па бацьку (Сянно, Сен. р.).

ЖАЛОБА, *ж.* — траур. Кацярына носіць жалобу па матцы (Чашнікі, Чаш. р.).

ЖАЛОБНЫ, — траурный, печальный. Жалобны год настаў для сямейкі (Кузьміно, Сен. р.).

ЖАЛЬ, ю, *м.*—1) жалость. Няма ў яго жалю да бедных людзей (Дабрамысьль, Лёз. р.); 2) досада. Жаль мяне разабраў пасьля гэтага (Лужасна, Куз. р.).

ЖАЛЯЗЬНЯК, а, *м.*—заступ. Жалязьняком тут нада капаць (Лужасна, Куз. р.).

ЖАМЯРА, *ж.*—шелуха. Дзеці зьелі суніцы, асталась толькі жамяра (Пясочак, Куз. р.).

ЖАНІЦЦА, *дзс.* — жениться. Будзім мы з табой жаніцца (Яноўшчына, Беш. р.).

ЖАНІХАЦЦА, *дзс.*--ухаживать. У нас цяперака усе і з усімі жаніхаюцца (Лужасна, Куз. р.).

ЖАНОЦКІ—женский. У жаноцкае дзела ня суйся (Сянно, Сен. р.).

ЖАНЧЫНА, *ж.*—женщина. Па вуліцы пашлі жанчыны (Яцукі, Беш. р.).

ЖАР, у, *м.*—1) горящие уголья, жар. Дастань жару з печы (Раіны, Аз. р.); 2) нагоняй. Даў яму жару (Лужасна, Куз. р.).

ЖАРАБОК, а, *м.* — жеребец. Канавал склаў жарабка (Рыбчына, Сір. р.).

ЖАРАБЯ, *н.*—жеребенок. Хворае наша жарабя (Сукрэмна, Сен. р.).

ЖАРАЛО, *н.*—жерло, отверстие. Жарало ў гэтай трубе вялікае (Чыр Зорка, Чаш. р.).

ЖАРАНЬНЕ, *н.*—битье. Жараньне на етым ігрышчы было вялікае (Лятоўшчына, Куз. р.).

ЖАРДАГОН, а, у, *м.*--озорник. Уходу яму няма, жардагону гэтакаму (Луб'ева, Аз. р.).

ЖАРДЗЁ, *н.*, *зб.*—жерди. Едзь за жардзём, нада баркан гарадзіць (Заазер'е, Сен. р.).

ЖАРДЗІНА, *ж.*—жердь. Я высек жардзіну (Александрова, Гар. р.).

ЖАРКАСЬЦЬ, *ж.*—самое жаркое место. Грэйся сабе, але чаго лезешь на самую жаркасьць? (Чыр. Зорка, Чаш. р.).

ЖАРКАТА, *ж.*—жара. Жарката сёньні вялікая (Лужасна, Куз. р.).

ЖАРКОТНА — очень жарко. Жаркотна было дужа ў бані (Княжыца, Куз. р.).

ЖАРНАСЕК, а, *м.*—1) работник кующий жернова. Пазаві жарнасека жорны каваць (Лужасна, Куз. р.); 2) сильный мужчина. Ён і цябе цераз страху паракінець, гэткі жарнасек! (Сукрэмна, Сен. р.).

ЖАРОБКА, *ж.*—молодая кобыла. У саседа добрая жаробка (Угляны, Куз. р.).

ЖАРОНКІ, *ж.*—коноплянная шелуха. У нашым дзягне вельмі многа асталося жаронак (Замошша, Сен. р.).

ЖАРСТВА, *ж.*–дресва. У лазьні на печы многа жарствы (Хадулава, Куз. р.).

ЖАРСЬЦЬ, *ж.*—страсть. У яго вялікая жарсьць да гарэлкі (Беразуга, Сір. р.).

ЖАРСЬЦЬВЯНКА, *ж.*—сосуд с водой и дресвой, который берут на сенокос точить косы. Зьбегай паднясі жарсьцьвянку (Прыгунова, Сір. р.).

ЖАРТ, у, *м.*—шутка. Іван з Марыляй заводзяць жарты (Пятніцкая, Беш. р.).

ЖАРТАВАНЬНЕ, *н.*—шутки, Нягожае яго жартаваньне (Расна, Сен. р.).

ЖАРТАВАЦЬ, *дзс.* — забавляться шутками. Дзяўчаты й мальцы ўсю ноч жартавалі (Сянно, Сен. р).

ЖАРТАМ — шутя. Жартам згубіў дзяўчыну (Кузьміно, Сен. р.).

ЖАРТАЎНІК, а, *м.*—шутник. Наш начальнік вялікі жартаўнік (Расна, Сен. р.).

ЖАРТЛІВЫ — шутливый. Ёска хлопчык жартлівы (Сялец, Чаш. р.).

ЖАРЫЦЬ, *дзс.*—кроме общего значения—сильно бить. За што каня жарыш? (Лужасна, Куз. р.).

ЖАСЬЦЕЙ — строже, жестче. З ім што жасьцей пастýпіш, то луччэй (Лахманы, Аз. р.).

ЖАЎНА, *ж.* — 1) желна. Dryocopus martius Boie. Жаўна лётаіць у бару (Пятніцкая, Беш. р.); 2) прожора. Ці скора ты нажарэсься, жаўна? (Асіпова, Аз. р.).

ЖАЎНІЦЬ, *дзс.* — повторять одно и тоже. Не жаўні, а то надаеў (Выгары, Куз. р.).

ЖАЎРАНАК, ЖАЎРАК, а, *м.*, ЖАЎРАНКА, *ж.* — жаворонок. Alauda arvensis L. Чутна песьня жаўранка (Альгова, Віц. р.). Жаўрак запеў—дык вясна блізка (Заронава, Куз. р.). Ужо жаўранка запела (Чашнікі, Куз. р.).

ЖАЎТУХА, *ж.*—1) болезнь. Jcterus. Жаўтуха ўвалілася ў яе (Сянно, Сен. р.); 2) крестовник. Senecio Jacobaea L. Жаўтуха цьвіціць даўно (Жэрына, Чаш. р.).

ЖАЎЦЕЦЬ, *дзс.*—желтеть. Марылька нешта худзеець і жаўцеець (Язьвіна, Сір. р.).

ЖАХ, у, *м.*—ужас, жуть. На мяне жах напаў тамацькі (Навасёлкі, Сен. р).

ЖАХНУЦЦА, *дзс.*--ужаснуться. Я аж жахнууся, угледзіўшы (Беліца, Сен. р.).

ЖБАН, ЖБАНОК, а, *м.*— кувшин, кувщинчик. У жбанку было малако (Чарніца, Лёз. р.). Пар. збанок.

ЖБАНКІ, оў, *м.*—желтая водяная лилия. Nuphar luteum Sm (Nymphaca lutea L.). Нарві мне жбанкоў (Сянно, Сен. р.).

ЖБАНОЧКІ, аў, *м.* — колокольчики. Campanulla (розныя віды). На лугу закрасаваліcь жбаночкі (Мішкава, Куз. р.).

ЖВАВЕЙ—резвее, живее. Жвавей хадзі, ні валачыся! (Сянно, Сен р.).

ЖВАВЕЦЬ, *дзс.*—становиться резвым, проворным. Жвавеець мой канёк (Сянно, Сен. р.).

ЖВАВЫ—резвый, проворный. Жвавая кабылёнка (Оўсішча, Сен. р.).

ЖВАКА, *ж.*—жвачка. Карова жваку згубіла (Марудзенкі, Сір. р.)

ЖВАКАЦЬ, *дзс.*—чавкать. Ён жвакаець, як авечка (Сянно, Сен. р.).

ЖВАНЬНЕ, *н.*—жевание. Палажы лыка ў рот дык яна і пачне жваньне (Пятрочкі, Сір р.).

ЖВІР, у, *м.*—гравий. Па жвіру кепска расьце (Луб'ева, Аз. р.).

ЖГУТОК, а, *м*—веревка для путания лошадей. Дай жгуток каня спутаць (Мікалаёва, Куз. р.).

ЖДАНКІ, *ж.*—приготовленное к приему гостей. Жданкі самі зьядзім (Беліца, Сен. р.).

ЖДАНЬНЕ, *н.*—ожидание. Ужо апрыкла мне жданьне (Лужасна, Куз. р.).

ЖДАЦЬ, *дзс.*—ожидать. Сымон падышоў і жджэць Анюту (Зайкава, Меж. р.).

ЖЭРДЗЬ, *ж.*—шест, которым увязывают сено, снопы на возу. Добра, што даўгая жэрдзь, а то ня ўціснуў бы ваза (Русінава, Сен. р.).

ЖЭРЦІ, *дзс.*—жрать. Жары ужо, і калі ты ўжо нажарэшся? (Жукаўшчына, Кўз. р.).

ЖЭЎЖЫК, а, *м.*—живчик, шаловливый мальчик. Пашоў вон, жэўжык! (Пустынкі, Сен. р.).

ЖЛУКТА, *н.*—кадка для золения белья при мойке. Наша жлукта рассохлася (С я н н о, Сен. р.).

ЖЛУКЦІЦЬ, *дзс.*—1) мочить в горячей воде с золой, золить. Трэба жлукціць скуты (Латыгаль, Сен р.); 2) не в меру пить. Грыгор жлукціць водку (Слабодка, Сір. р.).

ЖЛЯБОЎКА, *ж.*—распутница. Яна усім вядомая жлябоўка (Храпавічы, Куз. р.).

ЖМАКІ, *ж.*—жмыхи. Цяпер жмакі дорагі: па руб дваццаць капеек (Навікі, Віц. р.).

ЖМАЦЬ, *дзс.*—жать, тиснуть. Сусед, калі вітаецца са мной, дык дужа жмець руку (С я н н о, Сен. р.).

ЖМЕНЯ, ЖМЕНЬКА, *ж.*— горсть. Дай жменьку гароху (Раіны, Аз. р.).

ЖМУЛЯКАЦЬ, *дзс.*—чавкать. Што ты усё там, ходзючы, жмулякаеш? (Рравы, Сен. р.).

ЖМУРКІ, *ж.*—игра. Мы гулялі ў жмуркі (Сянно, Сен. р.).

ЖМУТ, а, *м.*, ЖМУТКА, *ж.*— связка, охапка. Скруціў салому ў жмут (Стралкі, Беш. р.). Хлапец нарваў цэлую жмутку травы (Даргейкі, Сен. р.).

ЖМЫНДА, *аг.*—пустослов. Гаворыць, як жмында (С я н н о, Сен. р.).

ЖМЫНДАЦЬ, *дзс.*—пустословить. Яна ўжо такая—чуць толь-

кі што, дык яна нядзелю будзець жмындаць (Сукрэмна, Сен. р.).

ЖНIВА, *н.*—жатва. Настала, брат, ужо пара жніва (Асінаўка, Выс. р.).

ЖНIЎНIК, у, а, *м.*—пни, остатки стеблей на сжатом поле. Жніўнік дужа колецца (Горбава, Лёз. р.).

ЖОДЗЕН, ЖОДЫН, ЖАДНЫ—каждый. Я працую жодзен дзень (Гравы, Сен. р.). Якуб жодын дзень прыходзіць к нам (Сялец, Чаш. р.). З жадным яна брэшацца (Сянно, Сен. р.).

ЖОЛАБ, а, *м.*—кроме общего значения—корыто для кормления животных. Разьвядзі у жолабе пойла коням (Вароньki, Сір. р.). Сьвіньні елі с жолаба (Чарнагосьці, Беш. р.).

ЖОЛУД, а, *м.*—желудь. Жулудоў дужа многа будзіць (Сьліжыкі, Куз. р.).

ЖОНКА, *ж.*—жена. Пану верна ні служы, а жонцы праўды ні кажы (Рудня, Аз. р.).

ЖОНЧЫН—женин. Жончын дрыліх нехта ўкраў (Каралькі, Сір. р.).

ЖОРАН, а, *м.*—жернов. Пазаві жарнасека жорны каваць (Лужасна, Куз. р.).

ЖОРАЎ, а, *м.*—1) журавль. Grus cinerea Bechsf. Вон журавы паляцелі (Дрыкольле, Куз. р.); 2) колодезный журавль. Антон к свайму калодзісю зьдзелаў жораў (Баравыя, Куз. р.).

ЖОРНАВЫ—смолотый на ручных жерновах. Жорнавая мука буйная (Сянно, Сен. р.).

ЖОРНЫ, аў, *м.*—ручная мельница, жернова. Мы самі мелем хлеб у жорнах (Раіны, Аз. р.).

ЖОРСТКІ — жесткий, колючий. Пясок дужа жорсткі (Сянно, Сен. р.).

ЖОСТКІ—шустрый. Вот і маленькі, але ж гэткі жосткі малец: усюды ён пасьпеець (Сянно, Сен. р.).

ЖОЎКЛЫ—пожелтевший. Жоўклыя кветы выкінулі (Лужасна, Куз. р.).

ЖОЎКНУЦЬ, *дзс.* — желтеть. Жоўкнець усё гэта (Сянно, Сен. р.).

ЖОЎЦЬ, *ж*—желчь. Лопнула жоўць (Сянно, Сен. р.).

ЖРАНЬНЕ, *н.*—еда не в меру. Пакінь ты сваё жраньне (Пустынкі, Сен. р.).

ЖРАТВА, *ж.*—еда. Жратва у нас няважная (Александрова, Гар. р.).

ЖРАЦЬ, *дзс.*—жрать, жадно есть. Дакуль ты будзеш жраць, прорва? (Чарнагосьці, Беш. р.).

ЖУДАСНА—жутко. Мне стала неяк жудасна (Лук'янова, Сен. р.).

ЖУК БАБОВЫ, ЖУК БЯРОЗАВІК, а, *м.*—жук (?). Пара боб сеяць—ужо жукі бабовыя ёсьць (Біклажа, Беш. р.). Жук — бярозавік во (Шыпы, Сен. р.).

ЖУКОВІНА, *ж.*—кольцо, перстень. Зьміцер падарыў мне жуковіну (Зайкава, Меж. р.).

ЖУЛЕЙКА, *ж.*—гл. жалейка.

ЖУЛЕІЦЬ, *дзс.*—играть на свирели. Хлопцы увесь дзень жулеюць на полі (Асінаўка, Беш. р.).

ЖУР, у, *м.*—жидкий овсянный кисель. Досыць я журу нахлябаўся (Сухарукава, Аз. р.).

ЖУРАВIНА, *ж.* — клюква. Oxycoceus palustris Pers., O. microcarpa Turcz. У нашым балоце расьце журавіна (Салаўёва, Куз. р.).

ЖУРАВIНАВЫ, — клюквенный. Журавінавага кісялю далі (Марудзенкі, Сір. р.).

ЖУРБА, *ж.*—грусть, печаль. Журба мяне апанавала (Сянно, Сен. р.).

ЖУРЭНЬКА, *ж.*—жидкая уха. Я ела журэньку (Вяжышча, Беш. р.).

ЖУРЫХА, *ж.*—жидкий овсянный кисель. У пост толькі і варуць журыху (Лятоўшчына, Куз. р.). Пар. жур.

ЖУРЫЦЦА, *дзс.* — грустить, печалиться. Чаго ты журыцца пачаў? (Сянно, Сен. р.).

ЖУРЛІВЫ — бранчливый. Ці журлівая твая сьвякроў? (Сянно, Сен. р.).

ЖУРЫ, оў, *м.*—дух. Каб з цябе журы вышлі! (Сукрэмна, Сен. р.).

ЖУЧОК, а, *м.*—кроме общего значения — пряжка для волос. Бяры свой жучок (Берашоўцы, Беш. р.).

ЖУЧЫЦЬ, *дзс.*—бранить. Вунацька матка яго жучыць (Мазалава, Куз.. р.).

ЖЫВА,—живо, быстро. Бяжы жыва (Госьміра, Сен. р.)

ЖЫВАКОСТ, у, *м.*—окопник. Symphytum officinale L. Жывакост расьце ў гародзе (Утрылава, Сен. р.).

ЖЫВАСІЛЬЛЮ—1) нахально. Жывасільлю ўцягнулі й міне (Рыбчына, Сір. р.); 2) сверх сил. Жывасільлю не дасі (Рыбчына, Сір. р.).

ЖЫВАСЬЦЁР, а, *м.*—шереспер. Aspius rapax Leske. Жывасьцёра ловяць на жыўца або на падонную вудачку, або едуць пасярод ракі на лоццы і пушчаюць лёску з жыўцом без патапца й грузіла (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ЖЫВАЦЕЛЬНІК, у, *м.*—василистник колокольчиколистный. Thalictrum aquilegixolium L., T. angustifolium Jacq. Пахожай травы многа, а жывацельніку німа (Палешына, Гар. р.).

ЖЫВАЦІНА, *зб.*—скот. Усю жываціну прадаў (Сураўні, Сір. р.).

ЖЫВАЦІНІНА, *ж.*—животное. Жывацініна хварэець нешта (Марчонкі, Сур. р.).

ЖЫВЕЦ, а, *м.*—живая рыбка насаженная на крючок удочки как насадка для крупной рыбы. Акуні і шчукі клююць на жыўца (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ЖЫВЁЛА, *зб.*—домашние животныя. Трэба даглядаць жывёлу (Раіны, Аз. р.).

ЖЫВІЦЦА, *дзс.* — кормиться. Ён і жывіцца так кала нас (Алексінічы, Сен. р.).

ЖЫВОЕ СЕРАБРО — ртуть. У градусьніку жывоя сірабро (Аськершчына, Беш. р.).

ЖЫВУЧАСЬЦЬ, *ж.* — способность заживлять. Ніпраўда, усе-ж жывакост мае жывучасьць (Марудзенкі, Сір. р.).

ЖЫВУЧКА, *ж.*—живучка. Ajuga reptans L. Жывучку скаціна есьць (Бор, Чаш. р.).

ЖЫВУЧЫ—живучий. Сабака жывучы, ні так скора яго заб‘еш (Вышадкі, Меж. р.).

ЖЫДКІ—жидкий. Жыдкое цеста на хлеб зробіла (Янавічы, Сур. р.).

ЖЫЖА, *ж.* — детское—огонь. Вун, дзетка жыжа (Аськершчына, Беш. р.).

ЖЫЖКА, *ж.*—жидкость. Зьлей жыжку з гаршчка (Стаішча, Чаш. р.).

ЖЫДЗЕЙ—жиже. Жыдзей роб кашу, а то нясмачна (Марчонкі, Сур. р.).

ЖЫДЗІНА, *ж.*—тонкий прут. Жыдзінаю яго адлупцаваць (Сянно, Сен. р.).

ЖЫЛЬЛЁ, *н.*—жилище, жилье. Жыльлё неяк на хутары збудаваў (Марчонкі, Сур. р.).

ЖЫРАВАЦЦА, *дзс.*—наедаться. Жыруйся, жыруйся мая сястрычка (Губіца, Сір. р.).

ЖЫРНУЦЬ, *дзс.*—поесть. Дай чаго-небудзь жырнуць (Казьяны, Сір. р.).

ЖЫРАНКА, *ж.*—спичка. Брат купіў жыранкі (Белькава, Беш. р.).

ЖЫСЬЦЬ, *ж.*—жизнь. Кожны павінен вучыцца дзеля паляпшаньня сваей жысьці (Алексінічы, Сен. р.).

ЖЫТА, *н.*—рожь. Secale cereale L. Во, у Сідара добрае жыта (Язьвіна, Сір. р.).

ЖЫЎНАСЬЦЬ, *зб.*—домашние животныя. Ніякая жыўнасьць у яго ні вядзецца (Лужасна, Куз. р.).

ЖЫХАР, а, *м.*—житель. Дрэнны ён жыхар—на месцы ні сядзіць (Капланы, Сен. р.).

ЖЫХАРСТВА, *н.*--жительство. Які ён жыхар бяз жыхарства? (Капланы, Сен. р.).

ЖЫХАРЫЦЬ, *дзс.* — жить в данной местности на хозяйстве. Каторы год ён тутака жыхарыць? (Капланы, Сен. р.).

ЖЫЦІЦА, *ж.*--костерь. Bromus arvensis L. Замест жыта вырасла жыціца (Ісачкава, Аз. р.).

ЖЫЦЬЦЁ, *н.*—жизнь. Жыцьцё сабаччае, а уміраць ня хочацца (Пяцігарск, Беш. р.).

ДЖ.

ДЖАЛА, *н.*--жало. Пчала ўсадзіла джала ў нос (Сянно, Сен. р.).

ДЖВЫГ, *вкл.*—быстрота. Сядзеў, сядзеў, а тады джвых і пашоў (Сялец, Чаш. р.).

ДЖВЫГНУЦЬ, *дзс.* — быстро ударить, побежать и т. п. Джвыгнулі яго добра (Доўгае, Беш. р.).

ДЖГАЦЬ, *дзс.*—быстро ударять. Джгані яго між вушэй (Сянно, Сен. р.).

ДЖУГЛЫ — подвижной, резвый. Хлопчык надта джуглы (Новае Сяло, Сен. р.).

ДЖГУЧКА, *ж.*—крапива. Urtica urens L. На джгучку апяклася (Дубнікі, Сен. р.).

ДЖГУЧЫ—жгучий. А ты думаў джгучка ня джгучая, хоць і сарваная? (Новае Сяло, Сен. р.).

ДЖУПЛА, *н.*—1) кнут. Ён ссорыў джупла (Вяжышча, Беш. р.); 2) нагоняй, наказание. Бацька даў джупла сыну (Тараскі, Чаш. р.).

ДЖЫГУН, а, *м.*—1) верткий. Але-ж ты такі джыгун! (Чашнікі, Чаш. р.); 2) чугун. Ета верна джыгун, а не зялеза (Навікі, Віц. р.).

ДЖЫГУННЫ — чугунный, Купіла джыгунны кацёл (Навікі, Віц. р.).

З.

З, *прл.*--1) с. Ён работаў з раньня і да сьмярканьня (Зямковічы, Сен. р.). З вайны ён прышоў аднавокі (Пятніцкая, Беш. р.); 2) из. Цацілася-б рэчка з горлечка—напіўся-б (Цішковіна, Сен. р.).

ЗА, *прм.*—кроме общего значения: 1) при. За табою горш, як за чужым (Лужасна, Куз. р.); 2) во время, в течении. За дзень звазілі снапы (Карма, Куз. р.); 3) через известное время. За два часы будзім тамацькі (Бель, Выс. р.).

ЗААРАЦЬ, *дзс.* — запахать. Ячмень бацька заараў ужо (Лятоўшчына, Куз. р.).

ЗААРЫШТАВАЦЬ, *дзс.* — арестовать, задержать. Абакраў школу і настаунікаў ды ўцёк, але ў Віцебску заарыштавалі (Храпавічы. Куз. р.).

ЗАБАБОННЫ—суеверный. Забабонны народ у етай дзярэўні (Вышадкі, Меж. р.).

ЗАБАБОНЫ, *ж.* — 1) предразсудки, суеверия. Гэты чалавек ведае многа забабонаў (Оўсішча, Сен. р.); 2) пустяки. Брось ты бабскія забабоны (Мазалава, Куз. р.).

ЗАБАБУРКА, *ж.* — складка. Ай, якія дрэнныя кішкі — з забабуркамі! (Машкі, Сен. р.).

ЗАБАВА, *ж.*—1) времяпрепровождение. Нейкую ж яны там забаву маюць, што так доўга сядзяць (Дубнікі, Сен. р.); 2) промедление. Забава ў дарозе была: каток зваліўся (Карма, Куз. р.).

ЗАБАГАЦЕЦЬ, *дзс.*—стать богатым. Забагацеў наш сусед пасьля таго (Косы, Віц. р.).

ЗАБАДЗЯЦЦА, *дзс.*—изнемочь бродяжничая. Бач, як ён забадзяўся, чуць ідзе (Горбава, Лёз. р.).

ЗАБАЛАМУЧВАЦЬ, *дзс.* — запутывать. Гаварылі добра, а ён забаламучваць пашоў (Труханавічы, Чаш. р.).

ЗАБАЛБАТАЦЬ, *дзс.* — залопотать. Забалбатаў нейкую малітву (Чарніца, Лёз. р.).

ЗАБАЛІЧЧА, *н.*—часть сенного сарая за балкою. Поўная забалічча наклаў сена (Ульянавічы, Сен. р.).

ЗАБАРАНАВАЦЬ, *дзс.* — заборонить. Забаранаваў двое ганей (Труханавічы, Чаш. р.).

ЗАБАРАНІЦЬ, *дзс.*—запретить. Ужо забаранілі пасьціць на пожні (Бель, Выс. р.).

ЗАБАРОНЕНЫ — 1) защищенный. Забаронены ад гэтых гіцляў у той раз, ён больш на вячоркі ня ходзіць (Амільянова, Лёз. р.); 2) запрещенный. Гэта поле забароненае—тут канюшына (Крывіна, Куз. р.).

ЗАБАРСАНЫ—с веревочками продетыми в ушки лаптя. Вазьмі забарсаныя лапці (Касачы, Лёз. р.).

ЗАБАРСАЦЬ, *дзс.* — затянуть веревочки в ушки лаптей. Забарсай новыі аборы ў лапці (Дражна, Куз. р.). Забарсяй аборы ў лапці (Зямковічы, Сен. р.).

ЗАБАРСЬНІ, *ж.*—место, где подвязываютьсся лапти, щиколотки. Вада па забарсьні (Доўгае, Беш. р.).

ЗАБАЎКА, *ж.*—игрушка. Далі дзяцёнку забаўку, дык і змоўчыў (Марчонкі, Сур. р.).

ЗАБАЎЛЯЦЦА, ЗАБАВІЦЦА, *дзс.* — 1) задерживаться, задержаться. Мама, дзе ты так доўга забавілася? (Асіпова, Аз. р.); 2) развлекаться, развлечься. Забаўляйся, ды й пра дзела помні (Рыбчына, Сір. р.).

ЗАБАЎЛЯЦЬ, ЗАБАВІЦЬ, *дзс.*— 1) задерживать, заддержать, развлекая. Хлопцы, ні забаўляйце дзяўчат, а за работу! (Лужасна, Куз. р.); 2) развлекать, развлечь. Я забаўляла рабёнка цацкамі (Мянюцева, Сен. р.).

ЗАБАЎНА — 1) потешно. Забаўна яны бегаюць на етай сцэні

(Лужасна, Куз. р.); 2) мешкотно. Ськідаць етыя бёрны ў раку дужа забаўна (Слабодка, Куз. р.).

ЗАБАЎНЫ—1) потешный. Забаўны хлапец ваш сынок (Лужасна, Куз. р.); 2) медлительный. Наш мельнік забаўны—ні дачакацца (Лужасна, Куз. р.).

ЗАБАЎТЫВАЦЬ, ЗАБАЎТАЦЬ, *дзс.* — приправлять, приправить кушанье. Забаўтай капусту вяршынкамі (Асінаўка, Выс. р.).

ЗАБАЧЫЦЬ, *дзс.* — завидець. Як забачыў яе, дык ходу! (Красьніца, Чаш. р.).

ЗАБЕЖНЯ, ЗАБЕЖНІЦА, *ж.*—глушь, отдаленное глухое место. Там бы і нічога жыць было, алі забежня (Дрыкольле, Куз. р.). К яму ў тую забежніцу ніхто і ня ходзіць (Асінаўка, Выс. р.).

ЗАБЕЖНІЦА, *ж.* — животное, забежавшее в чужой двор. Бяжы сынок нашу ёрку забежніцу прывядзі (Вішкавічы, Чаш. р.).

ЗАБЕЛА, *ж.*—приправа к кушаньям из молока, сметаны и т. п. Ужо месяц да капусты ніякай забелы няма (Курына, Куз. р.).

ЗАБЕЛЕНЫ — приправленный молоком, сметаною и т. п. Забеленай крупені не бярэць (Сураўні, Сір. р.).

ЗАБЁНКА, *ж.*—маленькая кадочка мерой в четверть четверика. Усыпаў каням забёнку аўса (Сьвеча, Беш. р.).

ЗАБІВАЦЬ, ЗАБІЦЬ, *дзс.*—1) убивать, убить. Дзеці забілі вужаку (Кр. Сяло, Сен. р.). Каб цябе пярун забіў! (Утрылава, Сен. р.); 2) вбивать, вбить. Трэба забіць колік (Шарыпіна, Беш. р.); 3) проконопачивать, проконопатить. Забіце пакульлем дырку (Кузьміно, Сен. р.).

ЗАБІРАЦЬ, *дзс.*—забирать. Ці ёсьць жаж у вас куды забіраць бульбу? (Альшанікі, Беш. р.).

ЗАБІТЫ — убитый. Тутацька знашлі забітую качку (Чарнагосьці, Беш. р.).

ЗАБЛУДНЫ — заблудившийся. Заблудных кароў на трэці дзень знашлі (Балотнікі, Сір. р.).

ЗАБЛУТАЦЦА, *дзс.* — запутаться. Ты, знаць, заблутаўся (Дрыкольле, Куз. р.).

ЗАБЛЯЯЦЬ, *дзс.*—заблеять. Авечкі забляялі (Іванаўка, Чаш. р.).

ЗАБОЙ, ю, *м.*—пресс для выжимания льняного масла. У яго новы забой добра жмець (Мікалаёва, Сір. р.).

ЗАБОЙСТВА, *н.* — убийство. Во дажылі: забойствы, злачынствы (Макарава, Віц. р.).

ЗАБОЙЦА, *м.* — убийца. Во, забойца нясчасны! (Сукрэмна, Сен. р.).

ЗАБОРЫНА, *ж.* — морщина. На лбе заборыны (Белькава, Беш. р.).

ЗАБОРЫСТЫ — складчатый. Дужа ў яе заборысты дрыліх (Унава, Лёз. р.).

ЗАБОЎТАНЫ—приправленный молоком и т. п. Забоўтаная капуста смачная (Косы, Віц. р.).

ЗАБРАКОЎВАЦЬ, ЗАБРАКАВАЦЬ, *дзс.*—браковать, забраковать. Майго каня забракавалі (Калышкі, Лёз. р.).

ЗАБРАТАЦЬ, *дзс.* — 1) одеть уздечку. Забратай каня і прывяжы (Дужчына, Куз. р.); 2) подвязать веревку. Забратаў аборы ў лапцёх (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ЗАБРОД, у, *м.*—ручная сетка. Забродам паймалі многа рыбы (Чарніца, Лёз. р.).

ЗАБРУДЗЯНІЦЦА, *дзс.* — загрязниться. Гарлач саўсім забрудзяніўся (Чашнікі, Чаш. р.).

ЗАБУБНІЦЬ, *дзс.*—заворчать. Апяць забубніў сваё (Навікі, Віц. р.).

ЗАБУРЫЦЦА, *дзс.*--обрушиться. Трысьцен згніў і забурыўся (Заварацьце, Сен. р.).

ЗАБУРЧАЦЬ, *дзс.*—заворчать. Забурчаў сабака -- нехта йдзе (Стасева, Выс. р.).

ЗАБЫВАЦЦА, *дзс.*—забывать. Я й забыўся, што ён сказаў (Чашнікі, Чаш. р.).

ЗАБЫЛЬ — вдоволь. Ён мае забыль хлеба (Берасьні, Беш. р.).

ЗАБЯЛЯЦЬ, *дзс.*--приправлять молоком. Поснае ядзім: нечым забяляць (Мяжа, Меж. р.).

ЗАВАБЛЕНЫ — заманенный. Двох завабленых ваўкоў забілі (Красьніца, Чаш. р.).

ЗАВАДНЫ—сварливый. Ніхто ня думаў, што ён такі завадны чалавек (Чыпуліна, Сен. р.).

ЗАВАЖЫЦЬ, *дзс.* — стать весить. Мой парсюк заважыў 10 пудоў (Храпавічы, Куз. р.).

ЗАВАДЗІЦЬ, *дзс.*—повредить. Сёньня не завадзіць пасеяць жыта (Косы, Віц. р).

ЗАВАДЗКІ—племенной. У яго коні завадзкія (Канавалава, Куз. р.).

ЗАВАЙСТРЫЦЬ, *дзс.* — заострить. Завайстры карандаш (Оўсішча, Сен. р.).

ЗАВАЛ, у, *м.*, ЗАВАЛА, *ж.*— деревянная или железная дверная задвижка. Запрі дзьверi на завал (Жабяньцяі, Сур. р.). І завалу адламалі ў хаце (Дзяды, Сір. р.).

ЗАВАЛІЦЦА, *дзс.*--упасть. Яна пайшла на вуліцу — можа там завалілася (Яноўшчына, Беш. р.).

ЗАВАЛКІ, *ж.*—1) железы. У дзядзіны за вушмі завалкі (Навікі, Беш. р.); 2) болезнь желез. Adenitis. Яго сьціснулі завалкі (Сянно, Сен. р.).

ЗАВАЛОЖВАЦЬ, *дзс.*—заправлять. Завалож кашу салам (Навасёлкі, Сен. р.).

ЗАВАЛЯШЧЫ — негодный к употреблению. Пасек заваляшчую саху (Сянно, Сен. р.).

ЗАВАНЬ, *ж.* — залив. Трэба прайсьці з браднём у тый завані (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ЗАВАРАЖКІ, *н.* — ворота из отдельных жердей. Не забудзь залажыць заварашкі (Луб‘ева, Аз. р.).

ЗАВАРВАЦЬ, ЗАВАРЫЦЬ, *дзс.*—закаливать, закалить. Зварыў тапор у кузьні (Лужасна, Куз. р.).

ЗАВАРКА, *ж.*—закалка. Заварка етага каваля нічога ня варта (Калышкі, Лёз р.).

ЗАВЕДАНЬНЕ, *н.* — заведывание. Пад яго заведаньнем тое сталася (Лужасна, Куз. р.).

ЗАВЕРТА, *ж.*—веревка, которой привязана оглобля к саням. Парваліся заверты ў дарозе (Янавічы, Сур. р.).

ЗАВЕСА, *ж.* — пластинка на крючках у двери. Трэба прыбіць завесы к дзьверам (Рудня, Аз. р.).

ЗАВЕЯ, *ж.* — мятель. Сёньня была завея; многа навалілася сьнегу (Глебаўск, Сен. р.).

ЗАВІДНА — засветло. Мы выехалі завідна, алі да сонца (Ісачкава, Аз. р.).

ЗАВІДНА — завидно. Завідна пазірае на мае мяшкі (Лужасна, Куз. р.).

ЗАВІДУШЧЫ — завистливый. Наш поп дужа завідушчы (Ст. Сяло, Куз. р.).

ЗАВІНАВАЦЕЦЬ, *дзс.*—задолжать. Колькі вам мой сын завінаваціў за бульбу? (Лужасна, Куз. р.).

ЗАВІНАЦЦА, *дзс.* — 1) укутываться. Завініся добра ў вязёнку, бо азалееш (Глебаўск, Сен. р.); 2) усердно приниматься за работу. Як завінуўся работаць, дык і ні замеціў, як дзень прайшоў (Сьвярдлы, Беш. р.).

ЗАВІРУХА, *ж.*—мятель, вьюга. Сягоньня дужа круціць завіруха (Адаменкі, Лёз. р.).

ЗАВІТАЦЬ, *дзс.* — сделать визит, посетить. Скора і наш сын к нам завітае (Косы, Лёз. р.).

ЗАВІХАЦЦА, *дзс.*—1) заколебаться. Ужо завіхалася алешына--скора павалім (Дварэцк, Чаш. р.); 2) стараться, быть прилежным. Завіхайцеся, каб да дажджу зьвесьці снапы (Пустыр, Сір. р.).

ЗАВОД, у, *м.* — 1) завод. Капірацыя завод будуець (Глебаўск, Сен. р.); 2) разведение. На завод сьвінку купіў (Пахоменкі, Сір. р); 3) порода. Дренны завод ня стоіць і вадзіць (Навікі, Віц. р.).

ЗАВОДАЕЦ, ЗАВОДНІК, а *м.*—зачинщик. Знаю, знаю я цябе: ты харошы заводаец (Баравыя, Куз. р.) Куды прыдзе гэты заводнік, дык і пачынае драку (Храпавічы, Куз. р.).

ЗАВОДАШ, а *м.*—часть ткацкого станка для натягивания основы. Заводаш сапсаваўся—ніткі вісяць (Баркова, Куз. р.).

ЗАВОЗ, у, *м.*—хлеб привезенный на мельницу. На мельніцы столькі завозу, што й на два дні хопіць (Лужасна, Куз. р.).

ЗАВОЗНА — большая очередь на мельнице. Сёньне у Мазалаве дужа завозна, дык я прыехаў сюды (Лужасна, Куз. р.).

ЗАВОЧНА — заочно. Завочна прысудзілі ёй зямлю (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЗАВОШТА--за что. Завошта-ж яго біць? (Стаішча, Чаш. р.).

ЗАВУГОЛЬЛЕ, *н.* — закоулок. Завіруха выіць па завугольлям (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЗАВУЛАК, у, *м.*—переулок. У нашай дзіреўні 2 завулкі (Рыбчына, Сір. р.).

ЗАВУШНІК, а, *ж.* — ушко в лапте. У лапце лопнуў завушнік (Пясочак, Куз. р.).

ЗАВУШНІЦА, *ж.* — 1) серьга. Вы мне самі удзеньце завушніцы (Мікалаёва, Куз. р.); 2) свинка. Parotitis. У Ягора муся быць завушніца (Асінаўка, Беш. р.).

ЗАВЫК, ЗАВЫСК, у, *м.*—затылок. Як пабіў завык—так і амін (Берашоўцы, Беш. р.). Як намылю табе завыск, дык аж тошна будзець (Абрэзкава, Сен. р.).

ЗАВЫЦЬ, *дзс.*—завыть, заплакать, зарыдать. Завыла ўжо—зацягнула сваю песьню (Лук'янова, Сен. р.).

ЗАВЯЗАЦЬ, *дзс.* — завязать. Падай мне завязку завязаць мех (Глебаўск, Сен. р.).

ЗАВЯЗКА, *ж.*—веревочка для завязывания меха. У гэтым мяху лопнула завязка (Глебаўск, Сен. р.).

ЗАВЯРНУЦЦА, *дзс.* — отвернуться. Мальцы божуцца, клянуцца, а завернуцца—сьмяюцца (Сукрэмна, Сен. р.).

ЗАВЯРЦЕЦЬ *дзс.* — завернуть, укутать. Хусткі няма завярцець галаву (Стаішча, Чаш. р.).

ЗАВЯРШАЦЬ, *дзс.*--завершать. Завяршы валацню каб ні замачыла (Глебаўск, Сен. р.).

ЗАГАВОРШЧЫЦА, *ж.* — колдунья, шептуха. Загаворшчыца—

гэта баба, што загаварвае ад суроц, кроў і другія балесьці (Пажарышча, Беш. р.).

ЗАГАДВАЦЬ, *дзс.* — приказывать. Загадываць ёсьць каму, а работаць некаму (Сукрысьцікі, Аз. р.).

ЗАГАДЧЫК, а, *м.*—укасчик. Ты мне не загадывай, загадчык едакі! (Маскалёнкі, Беш. р.).

ЗАГАДКА, *ж.* — 1) загадка. „Ног многа, а з поля на сьпіне едзе“,—вось і загадка, а адгадка—«барана» (Семянцова, Беш. р.); 2) мелколепестник. Erigeron acer L. А з малымі лісточкамі загадку відзіў? (Сітна, Лёз. р.).

ЗАГАДЗЯ, ЗАГАДЗЬ—заранее. Нада загадзя памысьліць (Шаркі, Куз. р.). Нанасі загадзь вады (Лоўжа, Сір. р.).

ЗАГАІЦЦА, *дзс.*—заживиться. У мяне ўжо рука загаілась (Пустынкі, Сен. р.).

ЗАГАІЦЬ, *дзс.*—заживить, залечить рану. Надабе каню плячо загаіць (Бікава, Сен. р.).

ЗАГАЛІЦЬ, *дзс.* — обнажить. Загалі ей спадніцу і атлупі, ніхай ня дурэе (Сянно, Сен. р.).

ЗАГАНА, *ж.*—недостаток. Мой конь без усякай заганы (Сухарукава, Аз. р.).

ЗАГАНІЦЬ, *дзс.*—забраковать. Чым ты майго каня заганяеш, што у ім ёсь за загана? (Асіпова, Аз. р.). Зусім заганіў маі будынкі (Лучкі, Віц. р.).

ЗАГАРАДА, *ж.*—огороженное место, чаще между домом и сараями, для скота. Загані кароў у загараду (Азярышча, Аз. р.).

ЗАГАРАДЗІЦЬ, *дзс.* — загородить. Табе, Грыгор, трэба ў выгане загарадзіць дзірку (Чашнікі, Чаш. р.).

ЗАГАРАК, а, *м.*—часы. «Катора гадзіна» — «Няма у мяне загарка» (Шафраны, Сен. р.).

ЗАГАРТАЦЬ, ЗАГАРНУЦЬ, *дзс.* —1) загребать, загрести. Загарні жар у пячурку (Шаркі, Куз. р.); 2) охватить. Загарнула ўсё дымам (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ЗАГАСІЦЬ, *дзс.* — потушить. Ня круціся, бо загасіш цяпло (Забор‘е, Сен. р.).

ЗАГВАЗДКА, *ж.*—чека. Ссорылася загваздка і зьдзеўся каток (Пясочак, Куз. р.).

ЗАГВАЗЬДЗІЦЬ *дзс.* — вбить, заколотить Загвазьдзі ў землю колік (Сянно, Сен. р.).

ЗАГІБ, у, *м.*—льнянка. Linaria vulgaris Mill. Загіб жоўтым цьвіціць (Карма, Куз. р.).

ЗАГІНУТЫ — пропавший. Загінутага хлопчыка знашлі ўжо вясной (Мішкава, Куз. р.).

ЗАГІНУЦЬ, *дзс.* — пропасть. Янка загінуў у сваім жыцьці (Вейна, Сен. р.).

ЗАГЛОБА, *м.* — завистливец. Яму усё мала, праклятаму заглобе! (Сухарукава, Аз. р.).

ЗАГЛЯДВАЦЬ, *дзс.*—засматриваться. Чаго заглядваеш у чужую клецьʔ (Лужасна, Куз. р.).

ЗАГНАТЫ—загнанный. Загнатыя каровы вырваліся з хлеву (Лужасна, Куз. р.)

ЗАГНЕТ, ЗАГНЕТАК, а, *м.*, ЗАГНЁТКА, *ж.* — 1) площадка передней части, устья кухонной печи. Гаршок стаіць на загнеце (Асіпова, Аз. р.). Кацёл на загнетку (Касачы, Лёз. р.). Пастаў гаршчок на загнетку (Янавічы, Сур. р.); 2) скупой. Ён ад веку такі загнет (Асіпова, Аз. р.).

ЗАГОН, а, у, *м.*—загон (на ниве). Два загоны ужо зжала (Глебаўск, Сен. р.).

ЗАГРУДНІК, а, *м.*—нагрудник. Надзень загруднік (Мікалаёва, Куз. р.).

ЗАГРЫБЕННЫ—сотканный из худшего, грубого льняного волокна. Загрібенная палатно тоўста (Навікі, Віц. р.).

ЗАГРЫБЕНЬНЕ, *н.* — льняное волокно худшего сорта, остающееся при чесании за гребнем. З загрібеньня ткуць палатно, якоя йдзець на мяхі (Навікі, Віц. р.).

ЗАГРЫМЕЦЬ, *дзс.*—1) загреметь. Загрымеў гром (Лужасна, Куз. р.); 2) начать ругаться. Загрымеў ужо, паехаў! (Храпавічы, Куз. р.).

ЗАГУМЕНЬНЕ, *н.* — луг, поле за гумном. Я пасьвіў кароў на загуменьні (Кураеды, Беш. р.).

ЗАДАВАЦЦА, ЗАДАЦЦА, *дзс.* —1) гордиться, заноситься. Яна задаецца ў новай спадніцы (Застадольле, Сен. р.); 2) удаваться. Гэта у мене добра задасца (Чараўкі, Сен. р.).

ЗАДАВІЦЬ, *дзс.*—удавить. Хай цябе хвароба задавіць (Аляхнова, Сен. р.).

ЗАДАРЭМНА — понапрасну. Задарэмна пачынаеш брахацца (Янавічы, Сур. р.).

ЗАДАУГА — задолго. Задаўга перад етым ён мне казаў, што так будзе (Лужасна, Куз. р.).

ЗАДАЦЬ, *дзс.*—задать. Як задасьць мне чапялой (Застадольле, Сен. р.). Зачым ты яму задаў? (Навасёлкі, Сен. р.).

ЗАДНІК, а, *м.* — каблук. Заднік к боту трэба новы (Мар'янава, Сен. р.)

ЗАДНІЦА, ЗАДОУКА, *ж.*—веревка для увязывания возов сена, снопов, привязанная сзади телеги. Падай задніцу — трэба ўціснуць воз (Русінава, Сен. р.). Ганна, запытайся ў бацькі, дзе задоўка (Сянно, Сен. р.).

ЗАДРАЦЬ, *дзс.* — заклевать. Каршун задзёр курыцу (Белькава, Беш. р.).

ЗАДРЫГАЦЬ, *дзс.*—задрыгать. Як даў ей балясінай, дык ажну нагамі задрыгала (Слабада, Чаш. р.).

ЗАДРЫМАЦЬ, *дзс.*—задремать. Што ты задрімала? (Дрыкольле, Куз. р).

ЗАДУХА, *ж.*—духота. У хаце дужа вялікая задуха (Дабрыгары, Беш. р.).

ЗАДЫ, оў, *м.*—дальняя, задняя часть поля. Нашы коні ходзяць на задох (Стралкі, Беш. р.).

ЗАЕДКІ, аў, *м.*—закуска. Што ты на заедкі дасі? (Бель, Выс. р.).

ЗАЕДНА— заодно. І скаціну-б заедна пасьціў (Санікі, Беш. р.).

ЗАЕХАЦЬ, *дзс.*—кроме общего значения—сильно ударить. Я табе заеду па карку (Сянно, Сен. р.).

ЗАЁВІНЬНЕ, *н.*—пристройка к овину. У заёвіньні ляжала мякіна (Мар'янава, Сен. р.). Пар. ёўня.

ЗАЖАДАЦЦА, *дзс.*—захотеться. Зажадалася паехать на кірмаш (Чашнікі, Чаш. р.).

ЗАЖУРЫЦЦА, *дзс.* — загруститься, запечалиться. Што ты, хлопіц зажурыўся? (Рыбчына, Сір. р.).

ЗАЖЫВАЦЬ, *дзс.* — 1) заживляться. Мае плечы ужо зажываюць (Дабрамысьль, Лёз. р.); 2) употреблять. Мы не зажываем табакі (Стасева, Выс. р.).

ЗАЖЫМАКА, і, *м.* — лифчик. У Кацерыны зажымака дужа цесны (Замошша, Сен. р.).

ЗАЖЫМАКА, *агі.* — скупец, скряга. Гэты чалавек такі зажымака, што ні знайці (Ст. Беліца, Сен. р.).

ЗАЖЫНКІ, *ж.*—начало жатвы. У нас сёньні былі зажынкі (Пустынкі, Сен. р.).

ЗАЖЫТАК, у, *м.* — зажытое. З нівялікім зажыткам пашоў ад яго (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЗАЗЕМНЫ ВЯНЕЦ — самые верхние бревна сруба. Заземны вянец паложан — можна кроклы ставіць (Лятоўшчына, Куз. р.).

ЗАЗЛАВАЦЬ, *дзс.*—начать сердиться. Ужо й зазлавала на мяне (Лужасна, Куз. р.).

ЗАЗЮРЫЦЬ *дзс.*—завидеть. Як зазюрыў ваўка, дык і сеў (Доўгае, Беш. р.).

ЗАДЗІРА, *аг.* — задира, зачинщик ссор. Ен такі ўжо задзіра (Селядцова, Беш. р.).

ЗАДЗІРАЦЬ, ЗАДЗЕРЦІ, *дзс.*— поднимать, поднять. Задзяры шапку і паглядзі лепей (Сташча, Чаш. р.). Верабейка памёр, ношкі ў гору задзёр (Дварэцк, Чаш. р.).

ЗАДЗЮЎБАЦЬ, *дзс.* — заклевать. Крукі задзюўбалі векшу (Дубінкі, Беш. р.).

ЗАЙДА, *аг.*—плакса. Плачаць, зайшлася зайда ета! (Унава, Лёз. р.).

ЗАЙЗДРАСЬЦЬ, *ж.* — зависть. На усё ў яго зайздрасьць (Русінава, Сен. р.).

ЗАЙЗДРОСНЫ — завистливый. Ня будзь ты такі зайздросны (Оўсішча, Сен. р.).

ЗАЙЗДРОСЬЦІЦЦА, *дзс.*— иметь зависть. Зайздросьціцца на маё дабро (Латыгаль, Сен. р.).

ЗАЙМАЗДАРОЎ — понапрасну. Аблаяў яго займаздароў, тай годзе (Канавалава, Куз. р.).

ЗАЙСЬЦІ, *дзс.*—зайти. Німа часу зайсьці да вас (Пушкары, Сен. р.).

ЗАЙЦАВА КАПУСТА—заячья капуста. Oxalis Acetosella L. Дзеці нарвалі зайцавай капусты (Вядрэнь, Чаш. р.).

ЗАКАБАЕК, у, *м.*—узкий проход между двуме строениями на подобие немощенного корридора. Што ты туляішся па закабайках: там ігрушы не расьтуць і сьцены мёдам не намазаны (Гарнова, Сен. р.).

ЗАКАТУЛАК, у, *м.* — узкий проход между двумя строениями на подобие немощенного корридора. У закатулку зложана кастрыца (Закур'е, Чаш. р.).

ЗАКАВУЛАК, у, *м.*—закоулок. Закавулак дужа цёмны (Мішкава, Куз. р.).

ЗАКАЖАНЕЦЬ, *дзс.*--похудеть от плохого ухода и остановиться в росте. Саўсім закажанеў гэты парасёнак (Капланы, Сен. р.).

ЗАКАЗВАЦЬ, *дзс.*—зазывать. Іван пабег заказваць на сход (Копцевічы, Чаш. р.).

ЗАКАЗЬНІК, а, *м.*--зазыватель. Ён у нас заўсёдным заказьнікам-- усе сходыззывае (Красьніца, Чаш. р.).

ЗАКАЛАЦІЦЬ, *дзс.*—заправить мукой. Закалаці юшку (Белькава, Беш. р.).

ЗАКАЛОТКА, *ж.* — жидкое тесто, которым приправляют кушанье. Няма белай мукі на закалотку (Бель, Выс. р.).

ЗАКАЛУПІЦЬ, *дзс.* — задеть, зацепить. Во, закалупіла яго гэта слова (Мікалаёва, Куз. р.).

ЗАКАНУРАК, а, у, *м.*--чулан, закоулок. У заканурку ёсь шчуры (Кураеды, Беш. р.).

ЗАКАПАЦЬ, *дзс.* — закопать. Ідзі ты лехі закапай (Альшанікі, Беш. р.).

ЗАКАРЭЦЬ, *дзс.* — покрыться корою грязи. Закарэла мая рубаха (Пятніцкая, Беш. р.).

ЗАКАСАВАЦЬ, *дзс.*—вычеркнуть. Закасуй яго—ён хварэіць і больш ня прідзіць (Горавічы, Куз. р.).

ЗАКАСАЦЬ, *дзс.* — засучить. Закасай рукавы (Ульянавічы, Сен. р.).

ЗАКАЎНЕРЫЦЬ, *дзс.* — взять за воротник. Я цябе закаўнеру зараз (Берашоўцы, Беш. р.).

ЗАКАХАЦЦА, *дзс.*—влюбиться. Дужа яна закахалася (Дубнікі, Сен. р).

ЗАКАЦІЦЦА, *дзс.*—закатиться. Як сонца закоціцца, вылізаюць рапухі (Навікі, Беш. р.).

ЗАКАЧАНЫ — замаранный. Прышла дадому закачаная ў гразь (Храпавічы, Куз. р.).

ЗАКАШЛЯЦЬ, *дзс.* — начать кашлять. Нешта мае дзеці закашлялі (Лужасна, Куз. р.).

ЗАКАШТАВАЦЬ, *дзс.*—попробовать на вкус. Закаштуйце маіх бліноў (Лук'янова, Сен. р.).

ЗАКІДАЦЬ, ЗАКІНУЦЬ, *дзс.*—забрасывать, забросить. Нада на гумне закідаць усе ямкі зямлёй (Капцы, Сен. р.). Закінуў куды-та —ніяк ні найці (Дрыкольле, Куз. р.).

ЗАКІЛЗАЦЬ, *дзс.* — внуздать. Закілзай каня, бо пудлівы (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ЗАКІТАВАЦЬ, *дзс.*—замазать оконной замазкай. Трэба закітаваць вокны (Кузьміно, Сен. р.).

ЗАКЛАД, у *м.*—пари. Ну, пойдзем у заклад, што мая праўда (Марцінкава, Куз. р.).

ЗАКЛАДЗІНЫ, *ж.*—основание, закладка дома и др. Учора ў іх закладзіны былі (Глебаўск, Сен. р.).

ЗАКЛЕТАК, у, *м.*—пристройка к клети. У заклетку палажы ворчык (Мікалаёва, Сір. р.).

ЗАКЛЯТЫ — заклятый, заколдованный. Ні пайду я туды ночы: месца заклятае (Крынкі, Выс. р.).

ЗАКОЛКА, *ж.*—шпилька, заколка. Дай мне заколку ў валасы (Глебаўск, Сен. р.).

ЗАКОСЬНІК, а, *м.*—шафер. Ён папрасіў мяне на вясельле закосьнікам (Калышкі, Лёз. р.).

ЗАКОТ, у, *м.*—фронтон. Закот зрабіў з дошчак, а ні бярвеньня (Матуіпова, Лёз. р.).

ЗАКРАСА, *ж.*—приправа в кушанье, чаще жировая. Сала вышла і на закрасу нічога нет: ядзём поснае (Суднікі, Куз. р).

ЗАКРУТКА, *ж.* — вертящаяся задвижка. Хуць закруткай, а усё-ж запёрта (Сукрэмна, Сен. р.). Запры вароты на глухую закрутку (Латыгаль, Сен. р.).

ЗАКРУЦІСТЫ--курчавы. Авечка ты закруцістая! (Купіна, Віц. р.).

ЗАКРУЦІЦЬ, *дзс.* — повязать, завернуть. Дзевяр закруціў сабе шалік на шыю (Белькава, Беш. р.).

ЗАКРУЧАНЫ—запертый деревянным засовом. Закручаныя вароты на закрутку ня так трэба пільнаваць (Сукрэмна, Сен. р.).

ЗАКРЫЧАЦЬ, *дзс.*—закричать. Закрычалі, што ня трэба вязаць (Оўсішча, Сен. р.).

ЗАКУЛЬГАЦЬ, *дзс.*--захромать. Мая сабака закульгала (Кузьміно, Сен. р.).

ЗАКУРЫЦЦА, *дзс.*—1) задыметься. Ужо закурылася—гарэць будзе (Запрудзьдзе, Сен. р.); 2) начать идти дождю. Вун закурыўся дождж (Аськершчына, Беш. р.).

ЗАКУТАК, а, у, *м.*—закоулок. Па закутках поначы бадзяецца (Адаменкі, Лёз. р.).

ЗАКУЦЬЦЕ, *н.*—глушь, глухое место. Кум жыве ў закуцьці (Церабетаўка, Віц. р.).

ЗАЛА, *ж.* — дурная весенняя погода с дождем и снегом. Во, зала сёньні на дварэ — ні выйці (Латыгаль, Сен. р.).

ЗАЛАЗА, *ж.*—мыт. Конь здох ад залазы (Баранаўка, Куз. р.).

ЗАЛАЗАВАЦЬ, *дзс.* — болеть мытом. Ні пушчай нашага каня да іх, бо яны залазуюць (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЗАЛАПІЦЬ, *дзс.* — заплатать. Трэба залапіць армяк (Нов. Сяло, Беш. р.).

ЗАЛАПЛЕНЫ — заплатанный. Ён усёгды у залапленным ходзіць (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЗАЛАТНІК, у, *м.* — 1) матка. Uterus. Марфа ужо другі год хварэіць жыватом — ніначы залатнік зрушыўся (Пацкава, Сен. р.); 2) болезнь живота. Ён залатнікoм хварэіць (Лужасна, Куз. р.).

ЗАЛАТОЎКА, *ж.* — монета в 15 коп. Міхась узяў за ягады 2 залатоўкі (Павульле, Чаш. р.).

ЗАЛАТУШНІК, у, *м.* — цмин песчаный, кошачья лапка. Helichrysum arenarium L. et Antenaria dioica Gartn. Залатушнік цьвіціць і розавым і белым (Карма, Куз. р.).

ЗАЛАТЫ—золотой. У яе залатая жуковіна (Мяжа, Меж. р.).

ЗАЛАЎКА, *ж.*--способ лечения лошади при нагнетах. Трэба залаўку зацягнуць, а то ня пройдзе (Беліца, Сен. р.).

ЗАЛАЧАЦЬ, *дзс.*—рассветать. Ужо пачала залачаць (Дзямідавічы, Чаш. р.). У нас яшчэ чуць залачэець, а ужо выганяюць быдла (Навасёлкі, Сен. р.).

ЗАЛАЧКОМ — на рассвете. Бацька яшчо залачком пашоў у горад (Мікалаёва, Куз. р.).

ЗАЛЕЗА, *н.*—железо. Паедзеш у горад — купі залеза (Бікава, Сен. р.). Залеза стала дорага (Гарывецк, Сен. р.). Пар. жалеза.

ЗАЛЕЗЬЦІ, *дзс.*—кроме общего значения — зайти. Сонца ўжо залезла даўно (Баркова, Куз. р.).

ЗАЛЕТАВАЦЬ, *дзс.*—остаться на целое лето. Яна і залетавала ў гасьцях (Унава, Лёз. р.).

ЗАЛЕТАСЬ—позапрошлый год. Яшчэ залетась ён памёр (Лужасна, Куз. р.).

ЗАЛЕТАШНІ—позапрошлогодний. У яго яшчэ залеташнія дровы ёсь (Гарэлае, Гар. р.).

ЗАЛЁТЫ, ЗАЛЁЦІКІ, аў, *м.*—сватанье. Ка мне прыехалі ў залёцікі (Гурына, Беш. р.).

ЗАЛІВЕНЬ, я, ю, *м.*—ливень. Сёньня быў вялікі залівень, аж пацякло усюдах (Бабінічы, Віц. р.).

ЗАЛІХВАЦКІ—ухарский, лихой. Заліхвацкую песьню пеялі (Алексінічы, Сен. р.).

ЗАЛІЦАЦЦА, *дзс.* — 1) увлекаться, влюбляться. Стахван заліцаецца Праксэдай (Оўсішча, Сен. р.); 2) свататься. Янка заліцаецца да Ганулі (Глебаўск, Сен р.).

ЗАЛІЦЦА, *дзс.*—утонуть. Міхась заліўся ў возеры (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ЗАЛОБАК, у, *м.* — фронтон. Навумаў залобак ветрам раськідала (Ваяводкі, Віц. р.).

ЗАЛОЖНІК, у, *м.*—узенькая полочка с дырками куда закладываются ложки. Ложка там, у заложніку тарчыць (Вяжышча, Беш. р.).

ЗАЛОЖЖА, *н.* — часть риги, овина, ограниченная стеной и сушильнею, «ёунею» (гл.). Мы поўна заложжа насыпалі вотрыны (Вейна, Сен. р.).

ЗАЛОЗА, *ж.*— железа. У мяне горла баліць, залозы распухлі (Заазер'е, Сен. р.).

ЗАЛОМ, у, *м.* — заломленные и спутанные колосья род кол-

довства. У нашым жыце сёлета заломы (Аскрысенец, Беш. р.).

ЗАЛОМШЧЫЦА, *ж.*--колдунья, делающая «заломы» (гл.). А Грыгор летась заломшчыцу спаймаў у жыце (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЗАЛОЎКА, *ж.*—золовка. Залоўка ссорыла пальчатку (Белькава, Беш. р.).

ЗАЛУПАНЕЦ, а, *м.* — яйцо без известковой скорлупы. Курыца зьнясла залупанец (Воля, Чаш. р.).

ЗАЛЬ, ю, *м.*—зал. У залі былі хрэсьбіны (Мікалаёва, Куз. р.).

ЗАЛЯГАЦЦА, *дзс.* — залеживаться. Нечага залягацца, пойдзем жыта вазіць (Лужасна, Куз. р.).

ЗАЛЯПІЦЬ, *дзс.* — залепить. Заляпіце ў вакне дзірачку (Кузьміно, Сен. р.).

ЗАЛЯСКАЦЬ, *дзс.*— застучать зубами. Аж зубамі заляскаў (Навікі, Віц. р.).

ЗАМАЖНЕЦЬ, *дзс.*—богатеть. Патрошку замажнець сталі (Дубнікі, Сен. р.).

ЗАМАЗВАЦЬ, *дзс.*--замазывать. Пашоў замазваць глінаю дзіркі ў клеці (Адаменкі, Лёз. р.).

ЗАМАИСТРАВАЦЦА, *дзс.*—заработаться в мастерской. Замайстраваўся мой чалавек у кузьні і абедаць ня ідзе (Лужасна, Куз. р.)

ЗАМАЛА—маловато, недостаточно. Наліла мне замала крупені (Доўжа, Куз. р.).

ЗАМАЛАДА — смолоду. Замалада пачала бабіньнем займацца (Сьцяпанавічы, Меж. р.).

ЗАМАНУЦЦА, *дзс.*--захотеться, вздуматься. Заманулася хлопцу схадзіць на ігрышча (Гравы, Сен. р.).

ЗАМАРДАВАЦЦА, *дзс.*--устать работая, замучиться. Я зусім замардаваўся, пакуль скончыў (Латыгаль, Сен. р.).

ЗАМАРКОЦІЦЦА, *дзс.*—запечалиться. Ён вельмі замаркоціўся (Мамойкі, Беш. р.).

ЗАМАРУДЗІЦЬ, *дзс.* — замешкаться. Ён замарудзіў ісьці дамоў (Вяжоўка, Чаш. р.)

ЗАМАРЫЦЦА, *дзс.*—устать. А, браццы маі, як я сяньні замарыўся—дужа крэпка араць (Макеенкі, Аз. р.).

ЗАМАСОЛІЦЬ, *дзс.*--замуслить. Як ты замасоліў рубашку, ажно брыдка на цябе глядзець (Лук'янова, Сен. р.).

ЗАМАЎЛЯЦЬ, ЗАМОВІЦЬ, *дзс.* —заговаривать, заговорить. Цётка Ганка замаўляець кроў (Чарнагосьці, Беш. р.). Стахванея замовіла Кірыку кроў (Сянно, Сен. р.).

ЗАМАШКА, *ж.* — замах, попытка. Ні баюся я тваей замашкі і каля носу, ды й пападзець табе за яе (Лужасна, Куз. р.).

ЗАМЕР, у, *м.*—намерение. Быў і ў яго замер гнаць гарэлку (Глебаўск, Сен. р.).

ЗАМЕРЫЦЦА, *дзс.*—вознамереваться. Я замерыўся купіць канька (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЗАМЕСА, *ж.* — замешенное тесто для хлеба. Замеса ўжо гатова (Каралёва, Выс. р.).

ЗАМЕТ, ЗАМЁТ, у, *м.*—бревенчатый забор. Паміж клецьцю і хлевам замет (Лужасна, Куз. р.). Воўк пераскачыў чэраз замёт (Рыбчына, Сір. р.).

ЗАМЕТКА, *ж.*—заметка. Зробіў там заметку на дзераве (Янавічы, Сур. р.).

ЗАМЕЦІНА, *ж.*--бревно из бревенчатого забора--«замёту» (гл.). У мяне нехта дзьве замеціны ўкраў (Бель, Выс. р.).

ЗАМІРЭНЬНЕ, *н.*--примирение. Трэці год судзяцца біз усякага замірэньня (Пяцігарск, Беш. р.).

ЗАМОЖНЫ—зажиточный, богатый. Наш Янка дужа заможны (Ульянавічы, Сен. р.).

ЗАМУЖЖА, ЗАМУЖЖЫНЬКА, *н.* — замужество. Дрэнная мае замужжа (Сукрэмна, Сен. р.). Сума зьвядзець маладу худое замужжынька і ня люба падружжынка (Яноўшчына, Беш. р.).

ЗАМУРЗАЦЦА, *дзс.* — выпачкаться. Вось як дзеці замурзаліся (Сянно, Сен. р.).

ЗАМУЧЫЦЬ, *дзс.* — замучить. Замучыла мяне чохаўка (Белькава, Беш. р.).

ЗАМЯКЛЫ — замокший. Заяклую соль прадаюць у Чашніках (Чашнікі, Чаш. р.).

ЗАНАДТА—слишком. Занадта дорага плаціць няма рахубу (Ліпна, Сен. р.). Занатта многа усыпаў (Доўгае, Беш. р.).

ЗАНУДА, *ж.* — заморенный нуждою человек. Эх ты, зануда бяздольная! (Ст. Сяло, Куз. р.).

ЗАНУДЗЕЦЬ, *дзс.* — затосковать, похудеть. Што ета з ім стала? Ён-жа дужа занудзеў (Міхалі, Куз. р.).

ЗАНЯДУЖАЦЬ, *дзс.*--занемочь. Мой брат занядужаў (Аськершчына, Беш. р.).

ЗАНЯЎЗДОЛІЦЬ, *дзс.* — заболеть. Тата мой нешта заняўздоліў (Аськершчына, Беш. р.).

ЗАНЯЦЦА, *дзс.*—кроме общего значения—заиграться, увлечься. Ну, і заняўся ж ён цацкай! (Пушкары, Сен. р.).

ЗАПАВЕТРАЦЦА, *дзс.*—заразиться болезнью. Каб ты запаветрыўся! (Ст. Беліца, Сен. р.).

ЗАПАДЛЫ — впавший, низкий. У тваёй хаце страха ўжо западлая (Труханавічы, Чаш. р.).

ЗАПАЗУХА, *ж.* — место на груди под рубашкой или иной одеждой. Палажы сподкі запазуху (Сянно, Сен. р.).

ЗАПАЛ, у, *м.*—вспыльчивость. З ім доўга не гавары: з запалам чалавек, крычаць пачне (Стасева, Выс. р.).

ЗАПАЛАНІЦЬ, *дзс.*—полонить, заполнить. Краскі запаланілі ўвесь луг (Сяркуці, Сен. р.).

ЗАПАЛКА, *ж.* — спичка. Запалкай трэба запаліць цяпло (Дварэцк, Чаш. р.).

ЗАПАЛІВАЦЬ, *дзс.*—зажигать. Узьдзяры сярнічку, ды запалівай лямпу (Пацкава, Сен. р.).

ЗАПАМЯТАВАЦЬ, *дзс.*--забыть. Запамятавала, зязюля мая (Пушкары, Сен. р.).

ЗАПАНЕЦЬ, *дзс.*--зачваниться. Ні падходзіць—запанеў наш Рыгор, як ліцамерам стаў, а ўсе-ж ведаюць, што ён з Нямойты (Застадольле, Сен. р.).

ЗАПАРКА, *ж.* — обваривание горячей водой «вотрыны» (гл.) коровам. Чаму ты запаркі яшчэ ня зробіла? (Кабішча, Куз. р.).

ЗАПАСКУДЗІЦЦА, *дзс.*--сильно запачкаться. Авой, як ты запаскудзіўся, ідзі памыйся (Оўсішча, Сен. р.).

ЗАПАСЬЛІВА—с запасом. Запасьліва у яго з дрывамі—яшчэ леташнія ёсьць (Вярхоўе, Беш. р.).

ЗАПЕЧАК, у, *м.* — место у печки, чаще между кроватью и и печкой на лавке. Я-б у запечачку, сядзела і ў кудзелічку глядзела (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ЗАПЕЧЧА, *н.* — промежуток между печкой и стенкой. У запеччу тваі лапці ляжаць (Семянцова, Беш. р.).

ЗАПЭЦКАЦЦА, *дзс.* — загрязниться, выпачкаться. Ой, як ты,

Ганна, запэцкалася! (Санікі, Беш. р.).

ЗАПІНАХА, *ж.*—простыня, которою закрывают колыбель. Я сёліта сшыла для калыскі новую запінаху (Вяжышча, Беш. р.).

ЗАПІРАЦЬ, ЗАПЕРЦІ, *дзс.*—запирать, запереть. Растварыліся вароты, не магу заперці (Сукрэмна, Сен. р.). Колькі табе разоў нада казаць, што-б ты запіраў дзьверы? (Заазер'е, Сен. р.).

ЗАПЛЕЧНІЦА, *ж.* — корзнна. Я набрала ягад цэлую заплечніцу (Слабада, Аз. р.).

ЗАПЛІКАЦЬ, *дзс.* — застегивать. Заплікні курту (Застадольле, Сен. р.).

ЗАПЛЮСНУЦЬ, *дзс.*—закрыть глаза. Заплюсьні ты вочы (Зямковічы, Сен. р.). Сядзіць, заплюснуўшы вочы (Гравы,Сен р.).

ЗАПЛЯМІЦЬ, *дзс.*—запятнать. На што ты мне запляміў рубашку (Глебаўск, Сен. р.).

ЗАПНУЦЬ, *дзс.*—завесить. Запні вокны чым—небудзь (Стаішча, Чаш. р.).

ЗАПОІНЫ, *ж.*—помолвка, сговор. Ліксеіва Вольга замуж выходзіць, ужо запоіны былі (Жабяньцяі, Сур. р.).

ЗАПРАГАЦЬ, *дзс.* — закладывать, запрягать. Васіль запрог каня (Лалыкі, Аз. р.).

ЗАПРАЎДЫ — в самом деле, действительно. Не, мая зязюлька, запраўды-ж я сёньня прыду к табе (Пушкары, Сен. р.).

ЗАПРАЎЛЯЦЬ, *дзс.* — приправлять. Алеем можна запраўляць усякую страву (Альшанікі, Беш. р.).

ЗАПУШЧАЦЬ, *дзс.* — запускать. Хваробы не запушчайце ніколі (Доўжа, Куз. р.).

ЗАПЫЛЬЧЫВЫ--вспыльчивый. Мая сьвякроў запыльчывая (Навікі, Беш. р.).

ЗАПЫРСКАЦЬ, *дзс.*— забрызгать. Запырскала усё плацьце (Кузьміно, Сен. р.).

ЗАПЫТ, у, *м.*—запрос. Добры жарабок, але запыт вялік—увесь кірмаш дзівіцца (Сянно, Сен. р.).

ЗАПЫТАЦЦА, *дзс.*—спросить. Запытайцеся ў таго чалавека (Кузьміно, Сен. р.).

ЗАПЯКЦІСЯ, *дзс.* — загореть. Мы на сонцы дужа запякліся (Лалыкі, Аз. р.).

ЗАПЯЛІЦЬ, *дзс.*—завесить. Запяль вакно хусткай (Слабада, Аз. р.).

ЗАРАБОТКІ, аў, *м.*—заработок. Ён хадзіў у заработкі (Ісачкава, Аз. р.).

ЗАРАБЛЯЦЬ, ЗАРОБІЦЬ, *дзс.*--зарабатывать, заработать. Зарабляй, сынку, сабе на хлеб (Бабінічы, Віц. р.). Сколькі можна было заробіць за зіму, а ён на печкі пралежаў (Макеенкі, Аз. р.).

ЗАРАЗ — сейчас. Зараз я пабягу ў горад (Ульянавічы, Сен. р.). Падаждзі, зараз дам табе есьць (Купіна, Віц. р.).

ЗАРАЗЬЛІВЫ--заразительный. Ня ходзь к заразьліваму хвораму чалавеку (Іванск, Чаш. р.).

ЗАРАДЗІЦЦА, *дзс.*--уродиться. Зарадзілась у нас дужа дрэнная бульба (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ЗАРАНКА, *ж.* — 1) утренняя звезда, Венера. Позна мы ўсталі малаціць: ужо заранка узышла, скора будзіць дзень (Сьвярдлы, Беш. р.); 2) звезда. На небе многа зыранак (Чарніца, Лёз. р.).

ЗАРАНЬНЯ — слишком рано. Пастух прагнаў кароў дужа заранььня (Прыстоі, Чаш. р.); 2) преждевременно. Яшчэ заранььня ты косіш гэту траву (Прыстоі,Чаш.р).

ЗАРЖАЦЬ, *дзс.*—заржать. На браду коні заржалі (Яноўшчына, Беш. р.).

ЗАРНІЦА, *ж.* — зарница, отблеск молнии. Бач, якая зарніца (Б. Летцы, Куз. р.).

ЗАРУБАЧКА, *ж.*—шов. Знаю па зарубачке, што маёй галубачкі (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ЗАРУЖА, *ж.* — лютик ползучий. Ranunculus repens L. Заружы сёньні ні нашла—заўтра (Карма, Куз. р.).

ЗАРУЧЫНЫ, *ж.* — обручение. Учора ў Аксёна былі заручыны (Пустынкі, Сен. р.).

ЗАРУЧЫЦЬ, *дзс.* — обручить. Заручылі дзеўку супроць панядзелку (Алексінічы, Сен. р.).

ЗАСАДЫШ, а, *м.*— последняя и меньшая булка хлеба. Алена пасадзіла засадыш у печ (Хадулава, Куз. р.).

ЗАСАРОМЕЦЦА, *дзс.*—застыдиться. Чаго ты, мая дачушка, засаромілась? (Ст. Марыянфельд, Беш. р.).

ЗАСАЎКА, *ж.* — з а д в и ж к а. Трэба к дзьверам прыдзелаць засаўку (Чашнікі, Чаш. р.).

ЗАСЕК, у, *м.*—закром. Сып хлеб у засек (Дражна, Куз. р.). Поўны засік аўса (Ульянавічы, Сен. р.).

ЗАСЕНЬ, ю, *м.* — ЗАСІНКА, *ж.*—тень. Добра ўлетку пасядзець у засені (Вяжышча, Беш. р.). Жнеі селі абедаць у засінцы (Сукрэмна, Сен. р.).

ЗАСЕРДАВАЦЬ, *дзс.* — рассердиться. З а с я р д а в а л а і ня йдзець (Доўгае, Беш. р.).

ЗАСЕТНІК, ЗАСЁТАК, а, у, *м.*, ЗАСЕЦІЦА, *ж.* — помещение за сушильней—«асецьцю» (гл.). Вотрына ляжыць у засетніку (Зямковічы, Сен. р.). З а с ё т а к за ёўняю, дзе ж яму быць? (Красьніца, Чаш. р.). У таку, калі малоцяць, дык мякіну кладуць у засеціцу (Выгары, Куз. р.).

ЗАСЕЯЦЬ, *дзс.*— засеять. Зябры засеяў ячмянём (Зямковічы, Сен. р.).

ЗАСІЛІЦЦА, *дзс.*—1) зацепиться. З а с і л і ў с я колам за плот (Чарнагосьці, Беш. р.); 2) покончить самоубийством. Ён нешта узімку хацёў засіліцца (Навасёлкі, Сен. р.).

ЗАСКАБІЦЬ, ЗАСКАЛУБІЦЬ, *дзс.*—занозить. Заскабіла я нагу (Селішча, Гар. р.). Заскалубіў сабе палец (Дабрыгары, Беш. р.).

ЗАСКАГАТАЦЬ, *дзс.* — завизжать. Сьвіньня заскагатала, як пачула мой голас (З а п р у д з ь д з е, Сен. р.).

ЗАСКАРОДЗІЦЬ, *дзс.* — заборонить. Двое ганей заскародзіў (Лазок, Куз. р.).

ЗАСКАЎРЭЦЬ, *дзс.*—покрыться коркою грязи. Заскаўрэла ў цябе морда (Косы, Віц. р.).

ЗАСКВАРЫЦЬ, *дзс.*—приправить салом. Дужа добра заскварыла булён (Бель, Выс. р.).

ЗАСЛАНЯЦЬ, *дзс.* – закривать «заслонкаю» (гл). Паланея, засланi печку (Масеева, Аз. р.).

ЗАСЛОНКА, *ж.* — доска или лист жести, которым закрывают устье кухонной печи. Падай мне сюды заслонку, трэба зачыніць печку, бо хлеб ня сьпякецца (Забор‘е, Сен. р.).

ЗАСМАЖЫВАЦЬ, *дзс.*—зажаривать. Засмажываюць бульбу (Альшанікі, Беш. р.).

ЗАСМАЛІЦЬ, *дзс.*—засмолить. Нада човен засмаліць, а то цячэць (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ЗАСМУЦІЦЦА, *дзс.* — запечалиться. Засмуціўся хлопец па дзяўчыне (Балдыкова, Аз. р.).

ЗАСОЎ, а, *м.* — *задвижка.* Клець запіраюць на замок і на засоў (Ліпна, Сен. р.). Пар. засаўка.

ЗАСПА, *ж.*—засыпка муки. Аднэй заспы мукі на зацірку няма (Лашнёва, Выс. р.).

ЗАСТАВА, *ж.*—залог. Палажы заставу на ету суму (Селядцова, Беш. р.).

ЗАСТАЦЦА, *дзс.* — остаться. Мікола застаўся там начаваць (Аўхіменкі, Беш. р.),

ЗАСТАГНАЦЬ, *дзс.* — застонать. Чаго ён так крэпка застагнаў? (Храпавічы, Куз. р.).

ЗАСТАНАВІЦЦА, *дзс.* — остановиться. Застанавіліся мы з лісапетамі на гадзіны дзьве ў пуні (Падбярэззьзе, Віц. р.).

ЗАСТАЎЛЕНЫ — заложенный. Ён хоча яшчэ на застаўленае грацъ, ды няма дурняў! (Бабінавічы, Выс. р.).

ЗАСТОЛЬЛЕ, *н.* — место за столом. Мы толькі вылязьлі з застольля (Масеева, Аз. р.).

ЗАСТОЛЬНІК, а, *м.* — затрапезник. Столькі застольнікаў было на вясельлі (Лашнёва, Выс. р.).

ЗАСТРЭЛІЦЬ, *дзс.*—застрелить. Кінь ружжо, няўмеючы абхадзіцца, каго небудзь застрэліш (Азярэцк, Сен. р.).

ЗАСТРЫГАВАЦЬ, *дзс.*--застрочить. Яна застрыгавала каўнер (Мамойкі, Беш. р.).

ЗАСТУДЗІЦЦА, *дзс.*—простудиться. Абгарні хлапца, а то ён застудзіцца (Жэрына, Чаш. р.).

ЗАСТЫЦЬ, *дзс.*—застыть. Як скора сьцюдзень застыла (Берасьні, Беш. р.).

ЗАСУВАЦЦА, *дзс.* — заходить (о солнце). Ужо соўнелька засуваецца (Вяжышча, Беш. р.).

ЗАСУКРЫЦЬ, *дзс.*—*завить.* Куды ты зьбіраешся, што засукрыла валасы? (Стаішча, Чаш. р.).

ЗАСУНУЦЬ, *дзс.*—задвинуть. Засунь жар у печ (*Чараўкі*, Сен. р.).

ЗАСЬВЕРЫЦЬ, *дзс.* — поднять рычагом. Засьверылі сьцяну (Копцевічы, Чаш. р.).

ЗАСЬВЯРБЕЦЬ, *дзс.* — *зачесаться.* Нешта за вухам засьвярбела (Навасёлкі, Сен. р.). Будзець добра плечкі пабіць, як засьвірбяць, (Яноўшчына, Беш. р.).

ЗАСЬМЯГНУЦЬ, *дзс.*--пересохнуть от жары. Дай напіцца: у роце засьмягла ад жары (Лужасна, Куз. р).

ЗАСЬПЯВАЦЬ, *дзс.* — запець. Засьпяваў салавей (*Доўжа*, Куз. р.).

ЗАСЬЦЕНАК, а, у, *м.*—поселок. Я жыву ў засьценку (Русінава, Сен. р.).

ЗАСЬЦЕРАГЧЫ, *дзс.* — охранить, предостеречь. Засьцяражы яго ад бяды (Кузьміно, Сен. р.).

ЗАСЬЦІЛАЦЬ, *дзс.*--застилать. Засьцялі стол абрусам (Оўсішча, Сен. р.). Пол засьцелен пасьцілкай (Аўхіменкі, Беш. р.).

ЗАТАННА—задешево. Затанна прадаў жыта (Горбава, Лёз. р.).

ЗАТАЎКА, *ж.* — приправа к еде из сала. Ці палажыла ў гаршчок затаўку? (Застадольле, Сен. р.).

ЗАТАЎКАЦЬ, *дзс.* — приправлять «затаўкаю» (гл.). Добра затаўчы капусту—чужыя людзі ё (Сьцяпанавічы, Меж. р.).

ЗАТВОР, у, *м.*—диафрагма у животных. Дрэннае мяса затвор (Громаць, Гар. р.).

ЗАТКАЛА, *н.*—пробка, затычка. Найдзі заткала ад бутля (Куксы, Сір. р.).

ЗАТОКА, *ж.*—залив. У гэтаў затоцы павінна быць рыба (Вейна, Сен. р.).

ЗАТОРГАЦЬ, *дзс.*—задергать. Нешта палец заторгаў—нарывае муся (Бель, Выс. р.).

ЗАТОРКНУЦЬ, *дзс.*—заткнуть, задвинуть. Заторкні гэту дзірку (Чараўкі, Сен. р.).

ЗАТОХНУЦЦА, *дзс.*—задохнуться. Зачым ты, Дарка, ціплят плотна закрыла—яны там затохнуцца (Макеенкі, Аз. р.).

ЗАТРЫМАЦЬ, *дзс.*—задержать. Каб не затрымалі у Чашніках,—вярнуўся б раней (Труханавічы, Чаш. р.).

ЗАТУКАЦЬ, *дзс.*—зарезать, убить. Ідзі затукай барана (Вяжышча, Беш. р.).

ЗАТУЛА, *ж.*—1) кожаный фартух. Каваль надзеў затулу (Забор'е, Гар. р.); 2) рыбачья одежда. Надзявай затулу—пойдзем рыбу лавіць (Александрова, Гар. р.).

ЗАТУЛАК, у, *м.*—защищенное место. Сядзіць у затулку і вецер да яго не даходзіць (Лашнёва, Выс. р.).

ЗАТУЛЯЦЬ, *дзс.*—закрывать, защищать. Затулі яго хусткаю ад сонца (Бабінавічы, Выс. р.).

ЗАТУПІЦЦА, *дзс.*—притупиться. Нажнічкі затупіліся (Пяцігарск, Беш. р.).

ЗАТХА, *ж.*—затхлость. Затха ў клеці, што ні ўвайці (Лашнёва, Выс. р.).

ЗАТЫКАЛЬНІК, у, *м.*—небольшой деревянный прут с куском полотна или натянутыми веревками в ткацком станке для начала тканья. Вун на стале ляжыць затыкальнік, падай мне яго, Ганка (Халамер'е, Аз. р.).

ЗАТЫМ, *зл.*—1) затем. Затым я паехаў у Віцебск (Горбава, Лёз. р.); 2) потому. Затым я і кажу, каб больш ня было (Сянно, Сен. р.).

ЗАТЫЧКА, *ж.*—чем затыкакают бутылку, пробка. Зьдзелай затычку і заткні бутэльку (Кайтанова, Куз. р.). Пар. заткала.

ЗАЎВІЦЕЦЬ, *дзс.*—связать «віткаю» (гл.). Заўвіць кольле (Сянно, Сен. р.).

ЗАЎЖДЫ — всегда. Мужык заўжды працуе (Ст. Ранчыцы, Беш. р.).

ЗАЎЗЯТЫ—1) завзятый. Рыгор заўзяты камуніст (Шаркі, Куз. р.); 2) заносчивый. Заўзяты малец—да усіх лезець (Казакі, Куз. р.).

ЗАЎЛЯКНУЦЦА, *дзс.*—испугаться. Я ажны зуўлякнуўся, як убачыў ваўка (Ходцы, Сен. р.).

ЗАЎСЁДЫ—всегда. Я заўсёды кажу праўду (Тухінка, Сен. р.). Пар. заўжды.

ЗАЎСІМ—совсем. Злыдні яго ведаюць—заўсім азыз (Бешанкавічы, Беш. р.). Пар. сусім.

ЗАЎСЯГДЫ—всегда. Заўсягды ён брэшэцца са ўсімі (Канавалава, Куз. р.). Пар. заўсёды.

ЗАЎТРА—завтра. Заўтра пойдзем у лес (Ісачкава, Аз. р.).

ЗАЎЧОРА—позавчера. Заўчора у мяне здарылася бяда (Мігава, Куз. р.).

ЗАЎШЫЦА, *ж.*—болезнь у свиней около уха, заусеница. Сьвіньні захварэлі заўшыцай (Сянно, Сен. р.).

ЗАХАВАЦЬ, *дзс.*—1) сохранить. Захаваў адзежу ад пажару (Дабрамысьль, Лёз. р.).; 2) схоронить. Нада захаваць бульбу на зіму ў яму (Пустынкі, Сен. р.).

ЗАХАД, у, *м.*—запад. На захадзе хмары (Селішча, Гар. р.)

ЗАХАПІЦЬ, *дзс.* — захватить. Захапі з сабой карты (Шарыпіна, Беш. р.).

ЗАХАЦЕЦЦА, *дзс.*—захотеться. Нада зварыць капусты, а то нешта захацелася (Маркавічы, Куз. р.).

ЗАХВА, *ж.*—три кола, вбитые в дно реки на глубоком месте и переплетенные сверху зелеными ветвями, к которым привязывают лодку во время рыбной ловли. Ён ловіць рыбу на захве (Маркаўшчына, Віц. р.).

ЗАХВАРАСНУЦЬ, *дзс.*—подмести слегка. Захварасьні трохі хату—нехта прыехаў (Калышкі, Лёз. р.).

ЗАХВАРЭЦЬ, *дзс.* — заболеть. Не хадзі басанож, а то захварэеш (Селядцова, Беш. р.).

ЗАХВОСТАВАТЫ—высокий с толстым низом и тонким верхом. Гэту елку німа расчоту рэзаць: іна дужа захвостыватая (Навасёлкі, Сен. р.).

ЗАХІМІРЫЧАЦЬ, *дзс.*—передумать. Вось я бачу, што ты ўзноў нешта захімірычаў (Ст. Бедіца, Сен. р.).

ЗАХІНАЦЦА, ЗАХІНУЦЬ, *дзс.*—укутываться, завертываться; завернуть. Захініся, а то замерзьнеш (Канавалава, Куз. р.). Захінулі яны дзяцёнка ў пасьцілку (Сукрэмна, Сен. р.).

ЗАХЛЫНУЦЦА, *дзс.*—захлебнуться. Каб ты захлынуўся! (Оўсішча, Сен. р.).

ЗАХЛЯНУЦЬ, *дзс.*—похудеть, ухудшиться. Саўсім мая кароўка захляла. Школа твая захляла (Доўжа, Куз. р.).

ЗАХМАРЫЦЦА, *дзс.*—покрыться тучами. Захмарылася неба—дождж будзець (Лашнёва, Выс. р.).

ЗАХОДЗІЦЦА *дзс.*—1) заливаться слезами, доходить до бесчувствия. Плачаць аж заходзіцца (Унава, Лёз. р.); 2) занывать. Душа заходзіцца на іх гледзючы (Яноўшчына, Беш. р.).

ЗАХРАБЕТНІК, а, *м.* — паразит. Жыве захрабетнікам (Копцевічы, Чаш. р.).

ЗАХРАСНУЦЬ, *дзс.*—1) засориться. Кала халадніка трубка захрасла—ні цячэць самагонка (Глебаўск, Сен. р.); 2) сделаться густым, сгущенным. Талакно захрасла (Оўсішча, Сен. р.).

ЗАХУТАЦЬ, *дзс.*—1) закрыть. Захутай у хаці дзьверы (Лалыкі, Аз. р.); 2) укутать. Захутай мне ногі дзяругаю (Асінаўка, Беш. р.).

ЗАЦЕМІЦЬ, *дзс.*—заметить. Я чуць-чуць яго зацеміў (Селядцова, Беш. р.).

ЗАЦІКАВІЦЬ, *дзс.* — заинтересовать. Ня можна нічым яго зацікавіць (Пятніцкая, Беш. р.).

ЗАЦІКАЎЛЕНЫ — заинтересованный. Я зацікаўлены Ганнулькай (Мянюцева, Сен. р.).

ЗАЦІНЯЦІЦЦА, *дзс.*—покрыться прозрачною коркою. Лёд чуцьчуць заціняціўся (Аськершчына, Беш. р.).

ЗАЦІРКА, ЗАЦЯРЫХА, *ж.* — пища из ржаной, или иной муки густо замешанной комками и опущенной в кипяток. Зацярыха смашна толькі з малаком (Альшанікі, Беш. р.) Смачная зацірка (Мікалаёва, Куз. р.).

ЗАЦІСНУЦЬ, *дзс.* — задавить, затиснуть. Зацісьні камара (Мішкава, Куз. р.).

ЗАЦІШАК, у, *м.*—тихое укромное место. Вось сядзем сюды, тут заціщак, ветру няма (Доўжа, Куз. р.). Пар. затулак.

ЗАЦІШНА—спокойно, тихо от ветра. У лясу заціщна было пасьціць стадак (Княжыца, Куз. р.).

ЗАЦУРАВАЦЬ, *дзс.* — заштопать. Пазыч мне шаршатку зацураваць панчохи (Семянцова, Беш. р.). Зацуруй мне споткі (Рыбчына, Сір. р.).

ЗАЦЫГАЦЬ, *дзс.* — запищать. Нашы піскляты зацыгалі (Оўсішча, Сен. р.).

ЗАЦЬВІЦЕЦЬ, *дзс.* — зацвести. Зацьвіцела ў гародзе макоўка (Яноўшчына, Беш. р.).

ЗАЦЬМЕНЬНЕ, *н.* — затмение. Сёньня было зацьменьне (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ЗАЦЯГНУЦЬ, *дзс.* — затащить. Зацягнуў ён нас у гразь (Мамойкі, Беш. р.).

ЗАЦЯЛЕПА, *аг.* — цепляющийся. Эх ты, зацялепа! (Мазалава, Куз. р.).

ЗАЦЯМНЯЦЬ, *дзс.* — затемнять свет. Адступіся ад лямпы, ні зацямняй! (Пушкары, Сен. р.).

ЗАЦЯРУШВАЦЬ, *дзс.* — 1) засорять. Зацярушыў вока, нічога, ня бачу (Горбава, Лёз. р.); 2) слегка посыпать сверху. Зацярушы троху сьвежай травой зьверху (Дабрыгары, Беш. р.).

ЗАЦЯЦЬ, *дзс.* — затаить дыхание. Ён зацяў дух (Абрэзкава, Сен. р.).

ЗАЧАПІЦЬ, *дзс.* — 1) зацепить, повесить. Зачапі гэты дрот над печкай (Оўсішча, Сен. р.). Зачапіў бацька арэлі (Чарнагосьці, Беш. р.); 2) затронуть. Каб ты яго ні зачапіў, ня было-б і бойкі (Дрыкольле, Куз. р.).

ЗАЧАСАЦЬ, *дзс.* — затесать. Гэты дурыла і коліка зачасаць ня ўмеіць (Ульянавічы, Сен. р.).

ЗАЧАСТАВАЦЬ, *дзс.* — 1) угостить до отказа, переугостить. Ня бойцеся: дужа ні зачастую (Макарава, Віц. р.). Зачаставаў іх там гарэлкаю так, што на трэці дзень дамоў прышлі (Глебаўск, Сен. р.); 2) угостить битьем. Я табе, калі хочаш, гэтым ахалкам зачастую (Стасева, Выс. р.).

ЗАЧАЎРЭЦЬ, *дзс.* — зачахнуть. Ты зусім зачаўрэў ад балесьці (Асіпова, Аз. р.).

ЗАЧЫ — заочно, за глаза. Зачы ён зусім інакш кажэць (Копцевічы, Чаш. р.).

ЗАЧЫМ — почему. Зачым ты не паехаў на поле? (Прыстоі, Чаш. р.).

ЗАЧЫНАК, у, *м.* — большая ступенька, выступ печи. Я буду спаць на зачынку (Стаішча, Чаш. р.).

ЗАЧЫНАЦЬ, *дзс.* — начинать. Як зачнець ляпаць дзьвярмі (Селядцова, Беш. р.).

ЗАЧЫНЯЦЬ, *дзс.* — закрывать. Зачыні дзьверы (Рудня, Аз. р.).

ЗАЧЫРЫЦЬ, *дзс.* — сделать беременной. Ета ён Гапку зачырыў (Адаменкі, Лёз. р.).

ЗАШКОДЗІЦЬ, *дзс.* — завредить. Кіслае малако мне зашкодзіла (Шарыпіна, Беш. р.).

ЗАШПІЛЬКА, *ж.* — застежка, петля. Зашпілька разарвалася (Кузьміно, Сен. р.).

ЗАШПІЛЯЦЬ *дзс.* — застегивать. Зашпілі рубаху (Мазалава, Куз. р.).

ЗАШТРАЙКАВАЦЬ, *дзс.* — забастовать. Работнікі заштрайкавалі (Храпавічы, Куз. р.).

ЗАШЧАЎКА, *ж.* — петля из нитки на конце веретена, застегиваемая во время прядения. Яна ўжо лоўка даелаець зашчаўку (Александрова, Гар. р.).

ЗАЮХА, *аг.* — нервный, раздражительный. Ён такі заюха, што луччы маўчы, калі ён гаворыць (Навікі, Віц. р.).

ЗАЯДАЦЦА, *дзс.* — 1) врезываться. Абора заелася ў цела

(Кураеды, Беш. р.); 2) ссориться, враждовать. Яны ўжо даўно заеліся і судзяцца (Бель, Выс. р.).

ЗАЯДЛЫ — придирчивый, задорный. Ён хлапец заядлы (Сянно, Сен. р.).

ЗАЯЦ, а, *м.* — заяц. Lepus europaeus transsylvanicus Matschie Я ўлавіў ў жыце зайца (Кураеды, Беш. р.).

ЗБАБІЦЦА, *дзс.*—состариться. Пятрок зусім ўжо збабіўся (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЗБАЙДАШЫЦЬ, *дзс.* — сбыть без толку, потерять. «Збайдашыць» кажуць тады, калі адзін пытаецца ў другога аб тым, што ён згубіў, або прадаў за бязцэнак (Чашнікі, Чаш. р.).

ЗБАНКРУЦІЦЦА, *дзс.*—1) обанкротиться. Нікому нічога ні аддаець, бо збанкруціўся (Сьцяпанавічы, Меж. р.); 2) пропасть. А мой як збанкруціўся з суботы, дык і няма (Рыбчына, Сір. р.).

ЗБАНОК, а, *м.*—кувшин. Разьбіўся збанок і няма малака (Пачаевічы, Чаш. р.). Пар. жбан.

ЗБАСЬЦЯЦЦА, *дзс.*--избродяжничаться. Ён зусім збасьцяўся (Асіпова, Аз. р.).

ЗБЛЁКЛЫ — поблекший. Ня люблю я етай зблёклай спадніцы (Лазукі, Чаш. р.).

ЗБЛЁТКАЦЬ, *дзс.* — погубить, потерять. Зблёткала, Аўдоцьця маі вілкі (Сукрэмна, Сен. р.).

ЗБЛЫШЫЦЬ, *дзс.* — сделать, сказать глупость. Зблышыў, брат, а так ня нада было (Слабодка, Куз. р.).

ЗБОЖЖА, *н.*—1) хлеб в зернах. Збожжа сыплюць у клеці (Кр. Сяло, Сен. р.); 2) хлеб на поле, урожай. Сёліта рана пажалі збожжа (Мамойкі, Беш. р.).

ЗБОЙ, ю, *м.* — толпящееся большое количество людей или скота в тесноте. Сёньня ў гогорадзе наехала столькі людзей —прама збой (Стралкі, Беш. р.).

ЗБОЙКА, *ж.* — круглая или четырехугольная палка для связи ткацкого станка. Давай сюды збойку (Макеенкі, Аз. р.).

ЗБОР, *зб.* — собрание людей. Учорах у Чашніках бальшэй збор быў (Асташова, Чаш. р.).

ЗБОРШЧЫНА, *ж.*—собирание платы следуемой пастуху. Прынясі жыта—са зборшчынаю ідуць (Касачы, Лёз. р.).

ЗБОРЫ, аў, *м.*—приготовления. Пачаліся зборы к вясельлю (Пятніцкая, Беш. р.).

ЗБОРЫШЧА, *н.* — сходка. Ён пойдзе на зборышча (Ульлянавічы, Сен. р.).

ЗБРАДЛІВЫ—вороватый. Дужа збрадлівая кошка (Навікі, Віц. р.).

ЗБРАХАЦЬ, *дзс.* — соврать. Збрахала Іванішка пра ўсё ета (Андрукі, Беш. р.).

ЗБРОДАВАЦЬ, *дзс.*—быть вороватым. Наш кот дужа збродаваіць (Сьвярдлы, Беш. р.).

ЗБРОДНІК, а, *м.*—вороватый. Матка ня любіць Янку, бо ён зброднік (Калышкі, Лёз. р.).

ЗБРЫЗГА, *ж.* — шнурок с крючками, привязываемый к рыболовному шнуру. Рыба парвала збрызгі (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ЗБРЫДЗЕЦЬ, *дзс.*--опротиветь. Во ён мне збрыдзіў, што я на яго і глядзець не хачу (Мокавічы, Чаш. р.).

ЗБУДАВАЦЬ, *дзс.*—построить. Я ўжо і хлеў збудаваў на хутары (Алексінічы, Сен. р.).

ЗБУРБОЛІЦЬ, *дзс.* — смешать жидкости. Збурболіла капусту з крупеняй (Чарнагосьці, Беш. р.).

ЗБУТЛЕЦЬ, *дзс.* — истлеть, сгнить. Крыж на могільцы збутлеў і рассыпаўся (Вядрэнь, Чаш. р.).

ЗБЫТНЫ—1) излишний. Збытнага людзей было—балонку выціснулі (Крынкі, Выс. р.); 2) намеченный к продаже. Гэта жаробачка ў нас збытная (Касачы, Лёз. р.).

ЗВАДУН, ЗВАДЫЯШ, ЗВОД, а, *м.* — сводник, плут. Кепска быць звадуном (Дзямідавічы, Чаш. р.). Ніколі ня скажыць праўды гэты звадыяш (Бешанкавічы, Беш. р.). Ня верця яму, етаму зводу (Сухарукава, Аз. р.).

ЗВАЖАЦЬ, *дзс.* — обращать внимание. А ты не зважай на ету абэлку (Расна, Сен. р.).

ЗВАЖЛІВА—внимательно. Люба глядзець, як Міколка зважліва работаець (Лужасна, Куз. р.).

ЗВАЖНА—неспеша, медленно. Зважна робім, дык і толку мала (Лужасна, Куз. р.).

ЗВАЖЫЦЬ, *дзс.*—1) свесить. Бяры жыта і зваж (Стралкі, Беш. р.); 2) уступить. Зваж яму, не ругайся (Стралкі, Беш р.).

ЗВАДЗІЦЬ, *дзс.*—обманывать, говорить неправду. Пятрук дужа умеіць звадзіць (Вярхоўе, Беш. р.).

ЗВАЛАКАЦЬ, *дзс.*—утаскивать. Мышына звалакла сала (Глебаўск, Сен. р.).

ЗВАЛІЦЦА, *дзс.* — свалиться. Звалілася баба з печы і пабіла плечы (Гарывецк, Сен. р.).

ЗВАЛІЦЬ, *дзс.* — 1) свалить, сбыть. Абы як, абы з рук зваліць (Храпавічы, Куз. р.); 2) повалить. Бальшэнную асіну зваліў (Асінаўка, Выс. р.).

ЗВАНЕЦ, у, *м.*—Alectoralophus major Rehl., A minor Wimet Grab. Званец расьце ў полі (Кузьміно, Сен. р.).

ЗВАНІТАВАЦЬ, *дзс.*—стошнить. Дзіця званітавала (Оўсішча, Сен. р.).

ЗВАНІЦА, *ж.*—колокольня. З званіцы далёка відаць (Рудня, Аз. р.).

ЗВАНОЧАК, а, *м.*—колокольчик. Званочак далёка заніў (Гарывецк, Сен. р.).

ЗВАНОЧКІ, аў, *м.*—колокольчики. Campanula (розныя віды). На лузе расьлі сіненькія званочкі (Асінаўка, Беш. р.).

ЗВАРОЧВАЦЦА, *дзс.*—обращаться. Кума Мар'я зварочываецца да Алены... (Сяркуці, Сен. р.).

ЗВАРОТ, у, *м.*—оборот. Ён меіць добры зварот (Петрачыха, Аз. р.).

ЗВАР'ЯЦЕЦЬ, *дзс.*—сойти с ума. Ці ты звар'яцела? (Селядцова, Беш. р.).

ЗВАРЫЦЬ, *дзс.*—сварить. Мы сягоньня зварылі юшку, булён і бульбу (Альшанікі, Беш. р.).

ЗВАЦЦА, *дзс.*—называться. Як завецца гэта бульба? (Мікалаёва, Куз. р.).

ЗВАТЫ—званный. Вясельлеў многа было, а я усё ня званы (Лукашоўка, Беш. р.).

ЗВАЦЬ, *дзс.*—приглашаць. Ну, заві ўжо сваіх гасьцей (Выгары, Куз. р.).

ЗВОД, у, *м.*—мор. Нейкій звод на сьвіней напаў, што ні куплю—здыхаюць (Калышкі, Лёз. р.).

ЗВОДКА, *ж.*—сплетня. Яна займаецца зводкамі (Нов. Сяло, Беш. р.).

ЗВОДЗІЦЬ, *дзс.*—сплетничать. Ні звадзі, ні разнасі зводкі (Сьвярдлы, Беш. р.).

ЗВОН, у, *м.*—колокол. Зазванілі ва ўсе званы (Пачаевічы, Чаш. р.).

ЗВОНКІ, *ж.*—бубновая масть в картах. Звонкі козыры (Пятніцкая, Беш. р.).

ЗВОНКІ—звонкий. Міколавы цымбалы дужа звонкіі (Астроўна, Віц. р.).

ЗВУЧЫЦЬ, *дзс.*—приучить. Звучыў яго біцца, дык цяпер цярпі сам (Калышкі, Лёз. р.).

ЗВЫКАЦЦА, ЗВЫКНУЦЬ, *дзс.*—привыкать, привыкнуть. Я троху звыкся з працай (Русінава, Сен. р.). Наша цялушка звыкла ў авёс бегаць (Глебаўск, Сен р.).

ЗВЫЧАЙ, ю, *м.*—обычай. Гэта у нас такі звычай, што маладуха плачыць (Пятніцкая, Беш. р.).

ЗВЫЧАЙНА, ЗВЫЧ—обыкновенно. Звычайна і ў нас на кірмашы іноды б'юцца (Лужасна, Куз. р.). Звыч яно робіцца з гіпсу або з мрамару (Прыгунова, Сір. р.).

ЗВЫЧАЙНЫ — обыкновенный. Звычайная кабета (Нов. Сяло, Беш. р.).

ЗГАДЗІЦЦА, *дзс.* 1) согласиться. Ён згадзіўзя на гэта ахвотна (Міхалпольле, Сен. р.); 2) наняться. Работнік згадзіўся на год (Оўсішча, Сен. р.).

ЗГАЛЕЦЬ *дзс.*—обнищать. Ляксей наш саўсім згалеў (Пруcаўкі, Аз. р.).

ЗГАНАШЫЦЬ *дзс.*—собрать. Ванька зганашыў сабе дроў (Ходцы, Сен. р.).

ЗГАНІЦЬ, *дзс.* — опорочить, охулить. Зганілі цябе зусім у нас (Кузьміно, Сен. р.).

ЗГАНЯЦЬ, *дзс.*—сгонять. Калі сьнег згоніць. (Лятоўшчына, Куз. р.).

ЗГАРЭЦЬ, *дзс.*—сгореть. Каб табе згарэць, чорту крывому! (Сянно, Сен. р.). Ад сонцу усё згарэла (Лалыкі, Аз. р.).

ЗГАРОДА, *ж.*—1) изгородь. Лошадзі зламалі згароду (Рудня, Аз. р.); 2) неуклюжий. Лнк. Згарода ты праклятая! (Латышы, Беш. р.). Пар. азгарода.

ЗГАТАВАЦЦА, *дзс.*—свариться. Крупеня добра згатавалася (Кузьміно, Сен. р.).

ЗГВАЛЦІЦЬ, *дзс.* — изнасиловать. Хлопец Марыльку згвалціў (Латыгаль, Сен. р.).

ЗГВЫЛІЦЬ, *дзс.*—плакать, выть. Нечага табе згвыліць: не пакрыўджана ты тут (Папкі Цяпінскія, Чаш. р.).

ЗГІНУЦЬ, *дзс.*—пропасть. Дзе ты згінуў? (Доўжа, Куз. р.).

ЗГЛАМАЗЬДЗІЦЬ, *дзс.*—плохо сделать. Хату згламадзіў, што нікуды ні гадна (Казакі, Куз. р.).

ЗГЛУМІЦЬ, *дзс.*--испортить. Ён зглуміў гэта дзераўцо (Будна, Сен. р.).

ЗГНАІЦЬ, *дзс.*—сгноить. Згнаілі сена ў пуні (Лужасна, Куз. р.).

ЗГНІЦЬ, *дзс*—сгнить. Замёт ужо згніў (Дворышча, Беш. р.).

ЗГОДА, ЗГОДНАСЬЦЬ, *ж.*--согласие. Яны жывуць у згодзе (Сянно, Сен. р.).Няма ў іх хаці згоднасьці—брэшуцца (Калышкі, Лёз. р.).

ЗГОДНА—1) согласно. Усе яны згодна жывуць каторы год (Чашнікі, Чаш. р.); 2) годно. На што ўжо згодна ета ісьцёпка? (Халамер'е Аз. р.).

ЗГОЙШЫЦЬ, *дзс.*—потерять по недосмотру. Дзе ты згойшыў яго? (Луб'ева, Аз. р.).

ЗГОНЬНІК, а, *м.*—1) старший пастух. Згоньнік з падпаскамі пасьцьвіў статак (Путрына, Беш. р.); 2) овинная метла. Дай згоньнік згарнуць мякіну з абмалочанага хлеба (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЗГРАБНЫ—стройный. Зграбныя хлопцы ёсьць у Застадольлі (Машчоны, Сен. р.).

ЗГРАЗІЦЬ, *дзс.* — исполнить угрозу. Нічым ты яму ні згразіў (Адаменкі, Лёз. р.).

ЗГУБА, *ж.*—погибель. А каб на цябе згуба прышла! (Мянюцева, Сен. р.).

ЗГУБІЦЬ, *дзс.* - 1) потерять. Згубіла яна мне іголку (Селядцова, Беш. р.); 2) сгубить, погубить. Згубілі маю дачушку замужжам (Машчоны, Сен. р.)

ЗГУЛЯЦЬ, *дзс.*—сыграть. Мы дабіркі, а яны вясельле згулялі (Лашнёва, Выс. р.).

ЗГУРТАВАЦЬ, *дзс.*—собрать, об'единить. Ты б не згуртаваў так, як ён, дзяўчат (Пушкары, Сен. р.).

ЗДАБЫВАЦЬ, ЗДАБЫЦЬ, *дзс.* —добывать, добыть; доставать, достать. Грышка пашоў здабываць сабе зямлі (Машчоны, Сен. р). Трэба здабыць жыта (Чарнагосьці, Беш. р.).

ЗДАВАЛЬНЯЦЬ, *дзс.*—удовлетворять. Дакуль ты будзеш яго здавальняць? (Мянюцева Сен. р.).

ЗДАВАЦЦА, *дзс.* — казаться. Мне здалося, што нехта выстраліў (Асіпова, Аз. р.).

ЗДАЛЁКУ, ЗДАЛІКУ—издали. Прышоў я здалёку (Храпавічы, Куз. р). Я на ігрышчы пастаяў здаліку, ды пашоў дамоў (Машчоны, Сен. р.).

ЗДАНКІ, *ж.*—привидение. Гэта табе паказаліся зданкі (Копцевічы, Чаш. р.).

ЗДАРАЦЦА, *дзс.*—случаться. Здараецца і ў вас гэтак (Раманаўка, Сен. р.).

ЗДАРЭНЬНЕ, *н.*—случай. Вялікае здарэньне, падумаіш! (Кляшчыно, Беш. р.).

ЗДАРОЎ—здоров. Наш бацька здароў (Раіны, Аз. р.).

ЗДАРОВЫ—кроме общего значения. 1) сильный. Ён здаровы чалавек—шмат можа падняць (Пякары, Куз. р.); 2) крепкий. Такую здаровую нітку парвала (Яноўшчына, Беш. р.).

ЗДАТНАСЬЦЬ, *ж.* — способность. Клім да етага мая здатнасьць (Дзяды, Сір. р.).

ЗДАТНЫ—способный. Ён здатны да усяго, ды толькі нічога ўяго ня выходзіць (Шаркі, Куз. р.).

ЗДАЎНА—исстари. Здаўна так вядзецца (Барсукі, Аз. р.).

ЗДОЛЕЦЬ, *дзс.*—осилить. Не чапай, ён цябе можыць здолець (Пятніцкая, Беш. р.).

ЗДОЛЬНІК, а, *м.*—приемный хозяин, принятый в семью, где есть нетрудоспособные; участник. Ягор пайшоў у здольнікі (Стралкі, Беш. р.).

ЗДОЛЬНЫ - способный. Наш Кастусь надта здольны (Сянно, Сен. р.).

ЗДОР, у, *м.*—жир от внутренностей. Мала здору было ў парсюка (Стаішча, Чаш. р).

ЗДОХНУЦЬ, *дзс.*—пасть, издохнуть. Пакуль тоўсты ссохніць —худы з д о х н і ц ь (Сукрэмна, Сен. р.).

ЗДРАДА, *ж.*—измена. Усюдах цябе нагоніць здрада: у полі сонца, у лесі затулак, у сям'і—жонка здрадзіць (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ЗДРАДЗІЦЬ, *дзс.* изменить. Я табе ня веру—ты здрадзіш (Копцевічы, Чаш. р.).

ЗДРАТАВАЦЬ, *дзс.*--истоптать. Коні ўвесь ячмень здраталі (Цясьляціна, Сір. р.).

ЗДРЭНІЦЬ, ЗДРЭНЧЫЦЬ. *дзс.* —1) испортить. Яшчэ добра было, а ён здрэніў (Лужасна, Куз. р.); 2) охулить. Ты ўжо дужа яго здрэньчыў, а ён, здаецца, і чалавек добры (Русінава, Сен. р.).

ЗДРОЧЫЦЬ, *дзс.*—приласкать. Як ён Настулю здрочыў—назваў яе ангілам! (Клюі, Куз. р.).

ЗДРЫГАНУЦЦА, *дзс.*—содрогнуться. Берагіся, каб не здрагануцца (Купіна, Віц. р.). Ен увесь чыста здрыгануўся (Лалыкі, Аз. р.).

ЗДРЫГНУЦЬ, *дзс.*--вздрогнуть. Здрыгнула мора, здрыгнула—там наша Мар'ічка ўтанула (Сукрэмна, Сен. р.).

ЗДРЫЖНІК, у, *м.*—трясунка. Briza media L. Здрыжнік расьцець на лузе (Заронава, Куз. р.).

ЗДУЖАЦЬ, *дзс.* — побороть, осилить. Хто каго здужаець——той таго й наб'ець (Ходцы, Сен. р.).

ЗДУМЛЯЦЬ, *дзс.*—выдумывать. Няздумляй ты! (Стаішча, Чаш. р.).

ЗДУРНЕЦЬ, *дзс.* — поглупеть. Ці ня здурнеў ты, ці не з галавы ты вышаў? (Ст. Беліца, Сен. р.).

ЗДЫБАЦЦА, *дзс.* — сойтись. Яны ўжо здыбыліся (Дабрыгары, Беш. р.).

ЗДЫРДЗІЦЦА, *дзс.*—околеть, издохнуть. Пан наш сяньні здырдзіўся (Ст. Беліца, Сен. р.).

ЗДЫХАТА, ЗДЫХЛІНА, ЗДЫХЛЯЦІНА, *ж.* — падаль. Сьмярдзіць здыхатой (Доўжа, Куз. р.). Каля самай дарогі ляжыць здыхліна (Максімава, Куз. р.). За гумном валяецца здыхляціна (Машчоны, Сен. р.).

ЗДЫХАЦЬ, *дзс.* — околевать. Учора ў Сёмкі здохла карова (Лагавая, Аз. р.).

ЗЕЛЬЛЕ, *н.* — лекарство. Выпей ты зельля—палягчэець (Асіпова, Аз. р.). Атвечаркам зьбегаю за зельлем у аптэку (Кавалёўшчына, Беш. р.).

ЗЕНКІ, *ж.* — зрачки. Што ты павылупіў зенкі? (Оўсішча, Сен. р.).

ЗЕРНЕ, *н.*—зерно Коль салома віду ня меець, дык і зерне ня будзець мець (Пятніцкая, Беш. р.). Пар. зярнё.

ЗЕРЫЦЬ, *дзс.*—виднеть. Ужо зерыць даўно (Храпавічы, Куз. р.).

ЗЕЎ, а, *м.* — кроме общего значения—проход между нитками основы, через который протягивается поперечная нитка полотна. Зеў малы, бо набіліцы селі (Беліца, Сен. р.).

ЗЭДАЛЬ, я, *м.*, ЗЭДЛІК, а, *м.* — скамейка. Пастаў вядро на зэдаль (Нов. Сяло, Беш. р.). Арына, прысунь к сталу зэдлік (Ульлянавічы, Сен. р.).

ЗЁЛКІ, *ж.* — лекарственные травы. Трэба насушыць, зёлак, натапіць і піць (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЗЖОЎКНУЦЬ, *дзс.* — пожелтеть. Ад сільнай жары аўсы зжоўклі (Паповічы, Куз. р.).

ЗІМАВАЦЬ, *дзс.* — проводить зиму. У Сымона зімавала чатыры авечкі (Машчоны, Сен. р.).

ЗІМНІЦА, *ж.*--зима. Грамніцы—палова зімніцы (Оўсішча, Сен. р.).

ЗІМОВЫ—зимний. Зімовая дарога лёгкая (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ЗІПАЙЛА, *м.* — плакса. Вот зіпайла, чаго ты зіпаіш? (Дабрыгары, Беш р.).

ЗІПАЦЬ, *дзс.*—плакать, реветь. Вот зіпайла, чаго ты зіпаіш? (Дабрыгары, Беш. р.).

ЗІР, *вкл.*—глядь. Я зір у вакно, аж пажар (Унава, Лёз. р.).

ЗІРНУЦЬ, *дзс.* — посмотреть. Зірнула раз—падабаўся (Пятніцкая, Беш. р.). Зірні ў вакно, ці стаіць там конь? (Сянно, Сен. р.).

ЗІХАЦЕЦЬ, *дзс.*—блестеть. Сягоньні яго боты дужа зіхацяць—наша выгарыць (Марчонкі, Сур. р).

ЗЛАВАЦЦА, ЗЛАВАЦЬ, *дзс.* — злиться, сердиться. Мікіта сядзеў

да маўчаў, а потым — злуецца (Сукрэмна, Сен. р.). Цэлы дзень жонка злуіць (Жабяньцы і, Сур. р.).

ЗЛАВІЦЬ, *дэс.* — поймать. Ён злавіў птушку (Альгова, Віц. р.).

ЗЛАЖЫЦЬ, *дэс.* — 1) скласть. Злажы сена ў копы (Гарані, Куз. р.); 2) кастрировать. Нада злажыць парсючка (Гарані, Куз. р.).

ЗЛАМАЦЦА, *дэс.* — сломиться. Біцук зламаўся ў цапе (Зямковічы, Сен. р.).

ЗЛАМАЦЬ, *дэс.* — сломить. Сёньня зламаў сабе зуб (Косы, Віц. р.).

ЗЛАЧЫНСТВА, *н.*—злодеяние. Во дажылі: забойствы ды злачынствы (Макарава, Віц. р.).

ЗЛАШЧА—особенно, тем более. А злашча багатым добра (Доўгае, Беш. р.).

ЗЛОДЗЕЙ, я, а, *м.*—вор. Зладзеі забраліся ў клець (Ісачкава, Аз. р.). Злодзега не злавілі (Машчоны, Сен. р.). За злодзіямі жыцьця ня стала (Машчоны, Сен. р.).

ЗЛОМАК, а, *м.* — никчемник. А сам зломак, ці што? (Рыбчына, Сір. р.).

ЗЛОСНЫ — сердитый, злой. У нашых Макеенках із мужыкоў Сьцяпан самы злосны (Макеенкі, Аз. р.).

ЗЛОСЬНІК, а, *м.*—враг. Ніхай маім злосьнікам тое, што яны мне зычуць (Рыбчына, Сір. р.).

ЗЛОСЬЦЬ, *ж.* — злоба, гнев. Злосьці поўны косьці (Сянно, Сен. р.).

ЗЛОТЫ, а, *ж.*—пятиалтынный. Атваж на злоты партнэе хварбы (Путрына, Беш. р.). Пар. залатоўка.

ЗЛУБЯНЕЦЬ, *дэс.* — одеревянеть. Злубянелі мае катанкі (Навасёлкі, Сен. р.).

ЗЛУПІЦЬ, *дэс.* — содрать, слупить. Злупіў скуру (Пятніцкая, Беш. р.).

ЗЛУЧЫЦЬ, *дэс.* — соединить. Трэба злучыць хужэйшае жыта з лепшым (Машчоны, Сен. р.).

ЗЛЫДНІ, яў, *м.*—бедность, недостатки. У маёй гаспадарцы усё злыдні (Кулі, Куз. р.).

ЗЛЫДНЫ—скупой. У злыднага хуць сухі хлеб ежка, за то грошай дзешка (Вядрэнь, Чаш. р.).

ЗЛЫДЗЕНЬ, я, *м.* — лиходей. З злыднямі не хачу мець дзела (Копцевічы, Чаш. р.).

ЗМАЛКУ, ЗМАЛЯ—с малолетства. Змалку пашоў ганяць у поле (Засьценкі, Выс. р.) Ён такі змаля (Канавалава, Куз. р.).

ЗМАРДАВАЦЦА *дэс.* — измучиться. Змардаваўся і пашоў дамоў (Залесьсе, Чаш. р.).

ЗМАРКОЦІЦЦА, *дэс.* — соскучиться. Змаркоціўся па мне, сынок (Рыбчына, Сір. р.

ЗМАРНЕЦЬ, *дэс.*—истощиться. Чаго ты, Настулька, змарнела— ці твая галоўка забалела (Сукрэмна, Сен. р.).

ЗМАТЧЫЦЦА, *дэс.*—затеряться, потеряться. Вот жа і зматчыўся мой нож (Гравы, Сен. р.). Усе ягняты зматчуцца (Доўгае, Беш. р.).

ЗМАТЧЫЦЬ, *дэс.*— истратить. Я зматчыла грошы (Мамойка, Беш. р.).

ЗМОВА, *ж.*—1) условие, договор. Змова ў мяне на хату пад школу ёсьць (Асташова, Чаш. р.); 2) сговор, заговор. Тутака бяз змовы не обышлося (Лужасна, Куз. р.).

ЗМОВІЦЦА, *дзс.*—уговориться. Мы змовіліся ўжо з Аўдзеем (Сукрэмна, Сен. р.).

ЗМОВІЦЬ, *дзс.*—1) нанять. Я яго змовіла ўжо на лета кароў пасьціць (Храпавічы, Куз. р.); 2) отдать в наймы. Я змовіў на зіму свайго сына (Патапенкі, Выс. р.).

ЗМРОК, у, *м.* — сумрак. Ужо змрок—нічога ня відаць (Калышкі, Лёз. р.).

ЗМУРАВАЦЬ, *дзс.*—построить каменное здание. Можа за год і змуруюць у Віцебску той дом, што каменьне возім (Лужасна, Куз. р.).

ЗНАЁМЫ—знакомый. Знаёмы чалавек (Машчоны, Сен. р.).

ЗНАКАМЕЙ — более знаком. Ён з вамі знакамей (Мікалаёва, Куз. р.).

ЗНАЛІЦА, *ж.* ЗНАЛІЧЧА, *н.* — изнанка. Гэта ж скуты скручаны на зналіцу (Навасёлкі, Сен. р.). І зналічча ладнае (Доўгае, Беш. р.).

ЗНАПАЛУ — неожиданно. Наляцеў на мяне знапалу (Дубраўка, Сен. р.).

ЗНАСІЦЦА, *дзс.* — износиться. Мая куртка зусім знасілася (Вейна, Сен. р.).

ЗНАХАДКА, *ж.* — н а х о д к а. Хвенька, узнай што я за знаходку знайшла (Макеенкі, Аз. р.).

ЗНАХАРКА, *ж.*—знахарька, колдунья. Пайду да знахаркі лячыцца (Падлазьнікі, Куз. р.).

ЗНАХОДЗІЦЬ, ЗНАЙЦІ, *дзс.*—находить, найти. Знайдзі мне мой ворчык (Лужасна, Куз. р.). Ні разу ня знайдзеш таго, што трэба (Лалыкі, Аз р.).

ЗНАЦЦА, *дзс.*— быть знакомым. Яны знаюцца ўжо даўно. (Пятніцкая, Беш. р.). Я ні хачу з табой большы знацца (Навікі, Віц. р.).

ЗНАЦЬ, *дзс.* — знать. А злыдні яго знаець! (Вейна, Сен. р.).

ЗНАЧНЫ — значительный. Во, ета значны заработак! (Лужасна, Куз. р.).

ЗНОДАЦЬ, *дзс.* — с м е ш а т ь, уничтожить. Я цябе знодаю з зямлей! (Доўгае, Беш. р.).

ЗНОЙ, ю, *м.* — пар в бане. Паддай зною! (Застарыньне, Беш. р.).

ЗНОЎ — снова. Зноў пачалі вазіць снапы (Лалыкі, Аз. р.).

ЗНУДЗЕЦЬ, *дзс.* — истосковаться. Маё сэрца знудзела — даўно з мілым сідзела (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ЗОЛАК, у, *м.* — рассвет. Я ўстаў толькі золак заняўся (Стаішча, Чаш. р.).

ЗОЛАКАМ — на рассвете. Вярнуўся з гораду золакам (Сініцына, Віц. р.).

ЗОЛКА — сыро, холодновато. Мокра і золка на дварэ, дождж ідзець не переставая (Чарніца Лёз. р.). Зраньня было дужа золка (Сініцына, Віц. р.).

ЗОЛЬ, і, *ж.* — холод, слякоть. Якая сёньня на двары золь! (Аськершчына, Беш. р.).

ЗОРКА, *ж.* — звездочка. Ясна засьвяціла на небе зорка (Марцінкава, Сен. р.).

ЗРАБІЦЬ, *дзс.* — сделать. Зрабі мне зэдлік (Шаркі, Куз. р.).

ЗРАЗА, *ж.* — образец, узор. Наста прынесла палатно рабушкі на зразу (Чарнагосьці, Беш. р.).

ЗРАЗАЦЬ, *дзс.* — срезывать. Пойдзем зразаць капусту (Дубінкі, Беш. р.).

ЗРАЗУ — сразу. Зразу на яе нешта найшло (Доўжа, Куз. р.).

ЗРАЗУМЕЛА — понятно. Яму што ні кажы — усё зразумела (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЗРАНКУ, ЗРАНЬНЯ — с утра. Ён зранку пашоў у лес (Вішні, Выс. р.). Зраньня яшчэ нічога ня еў (Стралкі, Беш. р.).

ЗРЭБНІНА, *ж.*—1) грубое полотно из льняного волокна худшего сорта. Сарочак са зрэбніны ня шыюць (Лужасна, Куз .р.); 2) худший сорт льняного волокна. З зрэбніны трэба выткаць на дзяругі (Сяркуці, Сен. р.).

ЗРЭБНЫ — сделанный из худшего льняного волокна. Чаму зрэбная ў цябе кофта? (Пушкары, Сен. р.).

ЗРЭБ'Е, *н.*—грубое полотно из льняного волокна худшего сорта. Вытчым кужэль, тады зрэб'е (Пятніцкая, Беш. р.). Пар. зрэбніна.

ЗРЭЗАЦЬ, *дзс.* — спилить. Я зрэзаў бярэзіну (Баранаўка, Куз. р.).

ЗРЭНКА, *ж.* — зрачок. У Базыля сапсуванае зрэнка (Ульлянавічы, Сен. р.). Пар. зенкі.

ЗРУБ, а, *м.* — сруб. Зруб новы паставіў (Навікі, Віц. р.).

ЗРУДЗЕЦЬ, *дзс.* — пожелтеть, загрязниться. Зрудзеў за дзьве нядзелі, як баран (Сукрэмна, Сен. р.).

ЗРУЙНАВАЦЬ, *дзс.* — разрушить, уничтожить. Зруйнаваў усё дашчэнту (Доўгае, Беш. р.).

ЗРУЦІЦЬ, *дзс.* — сдвинуть, сбросить. Трэба яго зруціць з мейсца (Сялец, Чаш. р.).

ЗРУЧНЫ — удобный, ловкий. Зручнае касьсё ў тваей касе (Лужасна, Куз. р.).

ЗРУШЫЦЦА, *дзс.* — сдвинуться. Мархва два гады хварэіць жыватом, нічачы залатнік зрушыўся (Пацкава, Сен. р.).

ЗРУШЫЦЬ, *дзс.* — сдвинуть. Нам ня зрушыць гэтага ганка (Лужасна, Куз. р.).

ЗРЫНУЦЦА, *дзс.* — упасть стремглав. Глядзі, хлопча, ня зрынься (Гравы, Сен. р.).

ЗУБЕЦ, а, *м.*—крючек для ловли налимов. Цяпер харашо беруцца на зубцы мяні (Чарніца, Лёз. р.).

ЗУЙ, я, *м.* 1) хитрец. Ты ў гэтага зуя што найдзеш! (Вейна, Сен. р.); 2) тщедушный. Куды ён гож еты зуй? (Баравыя, Куз. р.); 3) кулик перевозчик. Astitis hypoleucos L. Зуёў страляў (Слабодка, Куз. р.).

ЗУНДАЛЬ, я, *м.* — большой ленивый человек. Ходзіць, як зундаль і нічога ня робіць (Мокавічы, Чаш. р.).

ЗУСІМ — совсем. Штакет зусім разламаўся (Шарыпіна, Беш. р.).

ЗУХ, у, *м.* — ухарь. Якім ён стаў зухам! (Пачаевічы, Чаш. р.).

ЗЫБКА, *ж.* — люлька. Палажы дзіцё ў зыбку (Асіпова, Аз. р.).

ЗЫБКІ — зыбкий. Якое гэта месца зыбкае! (Азярэцк, Сен. р.).

ЗЫКАЦЦА, *дзс.* — бегать от укуса оводов. Будзіць дош—каровы зыкаюцца (Берашоўцы, Беш. р.).

ЗЫКІ, оў, *м.* — беганье коров от укуса оводов. Цяпер зыкі пачаліся—трудна будзець упасьціць (Бель, Выс. р.).

ЗЫРКІ — резкий, холодный. Сягоньня зыркае надвор'е (Стаішча, Чаш. р.).

ЗЫЧЛІВЫ — доброжелательный. Ён дужа зычлівы чалавек (Горбава, Лёз. р.).

ЗЫЧНА — громко. Як ён крычыць зычна! (Азярэцк, Сен. р.).

ЗЫЧЫЦЬ, *дзс.* — желать. Ня зыч дурноя (Луб'ева, Аз. р.).

Хай мне тое, што я табе зычу (Сініцына, Віц. р.).

ЗЬБЕГАЦЬ, *дзс.* — сбегать. Атвечаркам зьбегаю за зельлем (Кавалёўшчына, Беш. р.).

ЗЬБЕГЧЫ, *дзс*--сбежать. Лукуціны ёркі зьбеглі (Старына, Беш. р.).

ЗЬБІВАЦЦА, *дзс.* — сбиваться. Конь з дорогі зьбіўся (Застадольле, Сен. р.).

ЗЬБІРАНЬНЕ, *н.* — сбор. Пачалося зьбіраньне людзей (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ЗЬБІРАЦЦА, *дзс.* — собираться. Мужыкі к нам часта зьбіраліся (Рудня, Аз. р.).

ЗЬБІРАЦЬ, *дзс.* — собирать. Пойдзем зьбіраць дурніцы (Асінаўка, Беш. р.).

ЗЬБІЦЦА, *дзс.* — кроме общего значения — обеднеть. З хазяйства зьбіцца нядоўга (Выгары, Куз. р.).

ЗЬБЯДНЕЦЬ, *дзс.* — обеднеть. Алі пан зьбяднеў, дык ходзіць абшарпаны (Замошша, Сен. р.).

ЗЬБЯЛЕЦЬ, *дзс.* — побелеть, побледнеть. Зьбялеў, як ліпіна, і ў хату ўбег ад сабак (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ЗЬБЯНТЭЖЫЦЦА, *дзс.*--с толку сбиться. Ад вялікіх хлапот ня дзіва зьбяньтэжыцца (Абрэзкава, Сен. р.).

ЗЬВЕКУ —- испокон веков. Зьвеку ў нас такі парадак (Лужасна, Куз. р.).

ЗЬВЕРАБОЙ, ю, *м.*—зверобой. Hypericum perforatum L. Зьверабой на лузе лі вас знашла (Карма, Віц. р.).

ЗЬВЕРАДОБНЫ--жадный. Наш Янка зьверадобны (Чарнагосьці, Беш. р.).

ЗЬВЕРЧАНЫ — скрученный, свернутый. Скручаны, зьверчаны ўсю хату абскакаў (венік) (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЗЬВЕСТКА, *ж.* — весть, известие. Звесткі ад Пятрака прывёз (Гарадок, Гар. р.).

ЗЬВЕСЬЦІ, *дзс.* — 1) свести. Гэты цябе гуселькі з ума зьвядуць (Яноўшчына, Беш. р.). Сатана зьвядзець і сакала (Запрудзьдзе, Сен. р.); 2) сбыть. Зьвёў усё хадзяйства, як піць стаў (Лужасна, Куз. р.).

ЗЬВЕСЬЦІСЯ, *дзс.* — 1) известись. Нешта ты Янка дужа зьвёўся (Стралкі, Беш. р.; 2) вывестись. У мяне сьвіньні зусім зьвяліся—звод нейкі напаў (Лужасна, Куз. р.).

ЗЬВІХ, у, *м.* — вывих. Зьвіх у плячэ не даець яму работаць (Пятніцкая, Беш. р.).

ЗЬВІХНУЦЬ, *дзс.*— вывихнуть. Зьвіхнуў я сабе сяньня ножаньку (Сьліжыкі, Куз. р.).

ЗЬВЯГА, *ж.*—неотвязный лай, болтовня. Воўк сабакі не баіцца, але зьвягі ня любіць (Расна, Сен. р.). Вядзе і вядзе сваю зьвягу, і канца ей няма (Гарывецк, Сен. р).

ЗЬВЯГАЦЬ, *дзс.* — неотвязно лаять, болтать. Сабака зьвягаў, зьвягаў ды і кінуў. Баба зьвягала, зьвягала, ды і пашла ўпрочкі (Пятніцкая, Беш. р.).

ЗЬВЯГЛІВЫ — придирчивый, бранчливый. Зьвяглівая баба твая жонка (Доўжа, Куз. р.).

ЗЬВЯНУЦЬ, *дзс.*—свянуть. Капуста ад жары зьвянець (Прусаўкі, Аз. р.).

ЗЬВЯЗАЦЬ, *дзс.*—1) связать. Там вяроўкі зьвязалі (Альшанікі, Беш. р.); 2) крепко задуматься. Аб кім ты галоўку зьвязала, маліся богу, што ён твае рукі разьвязаў! (Руць, Чаш. р.).

ЗЬВЯРНУЦЦА, *дзс.* — обратиться. Зьвярніся да Стахвана, ён табе ў гэтым паможа (Селядцова, Беш. р.).

ЗЬВЯРНУЦЬ, *дзс.* — свернуть. Як праедзіш дзярэўню, зьвярні ўлева (Пяцігарск, Беш. р).

ЗЬВЯРЫСТЫ--злой, как зверь. Калі п'яны—тады зьвярысты (Гародна, Віц. р.).

ЗЬВЯСЬНЕЎШЫ—похудевший по весне. Зьвясьнеўшы конь—не паедзеш далёка (Расна, Сен. р.).

ЗЬЕЗД, у, *м.*—с'езд. Цэлых тры дні цягнуўся зьезд (Забор'е, Сен. р.).

ЗЬЕЗЬДЗІЦЬ, *дзс.* — с'ездить. Дарма зьездьдзіў на пруд (Кураеды, Беш. р.).

ЗЬЕДЗЬ, *ж.*—болезнь, которая медленно «ест» человека. Прыгавор хужа зьедзі (Астроўна, Віц. р.).

ЗЬЕСЬЦІ, *дзс.*—с'есть. Багдай цябе ваўкі зьелі (Чарнагосьці, Беш. р.). Голад ня цётка: зьесьць, што папала (Мішкава, Куз. р.).

ЗЬЕХАЦЬ, *дзс.* — 1) с'ездить. Я зьехаў сягоньні ў горад абдзень (Стралкі, Беш. р.); 2) сильно ударить. Ты мне цяпер не даедай —во ляжыць палка, дык зьеду па карку (Вядрэнь, Чаш. р.).

ЗЬЗЯЦЬ, *дзс.*—сиять. Сонейка зьзяе (Труханавічы, Чаш. р.).

ЗЬДЗЕК, у, *м.*--издевательство. Колькі зьдзеку я ад іх нацярпеўся! (Прыстоі, Чаш. р.).

ЗЬДЗЕКВАЦЦА, ЗЬДЗЯКАЦЦА, *дзс.*—издеваться. Божа-ж мой, як зьдзекваецца над Янкам яго мачыха! (Русінава, Сен. р.). Ён зьдзякаўся над гэтым (Падрэзы, Чаш. р.)

ЗЬДЗЕРЦІ, *дзс.*—сорвать, содрать Зьдзёр скуру з пальца (Чарнагосьці, Беш. р.).

ЗЬДЗЕЦЬ, ЗЬДЗЯВАЦЬ, *дзс.*—снять, снимать. Зьдзень свой балахон (Сялец, Чаш. р.). Зьдзявай боты (Стаішча, Чаш. р.).

ЗЬДЗЯЎБІЦЬ, *дзс.* — поковырять, смять. Цімоха зьдзяўбіў пірог (Чарнагосьці, Беш. р.).

ЗЬЛЕБ, а, *м.*—сноб. Зьлеб ты пракляты, што мучыш?(Мазалава, Куз. р.).

ЗЬЛЕЗЬЦІ, *дзс.*—слезть. Дзед зьлез з печы (Рудня, Аз. р.).

ЗЬЛЕЦЬЦЕ, *н.* — одно лето. Купіў каня на адно зьлецьця. Сёлета было благоя зьлецьця (Стралкі, Беш. р.).

ЗЬЛІЗАЦЬ, *дзс.*—слизать. Пamaўзлівы кот зьлізаў вяршынкі (Кураеды, Беш. р.).

ЗЬЛІТАВАЦЦА, *дзс.* — сжалиться. Зьлітуйся ты нада мной (Доўгае, Беш. р.).

ЗЬЛЯКНУЦЦА, *дзс.*--испугаться. Рыгорка зьлякнуўся і закрычаў: «вон, вон» (Вядрэнь, Чаш. р.).

ЗЬЛЯНЕЦЬ, *дзс.*—разлениться. Сынок, ты гладка зьлянеў (Асінаўка, Беш. р.).

ЗЬЛЯПІЦЦА, *дзс.*—склеиться. Я замазаў, прывязаў, дык яна і зьляпілася (Машчоны, Сен. р.).

ЗЬЛЯПІЦЬ, *дзс.* — слепить. Не пастроіў, а зьляпіў хатку (Стралкі, Беш. р.).

ЗЬЛЯПУХА, *ж.* — незрелая ягода. Зьляпухі нясмашныя, на што зьбіраць? (Марцінкава, Куз. р.).

ЗЬЛЯТАЦЬ, *дзс.*—слетать. За дрэнныя словы зьлятаюць галовы (Алексінічы, Сен. р.).

ЗЬМЕНА, *ж.* — 1) перемена. Сёньня зьмена пагоды (Мянюцева, Сен. р.); 2) поле в севообороте. У якую зьмену сягоньня пагналі кароў? (Сянно, Сен. р.).

ЗЬМІНЬДЗЮК, а, *м.*—скряга. Ён такі зьміньдзюк — усё валачэць да сябе (Селядцова, Беш. р.).

ЗЬМЯКНУЦЬ, *дзс.* — промокнуть. Чаго ты стаіш на дажджы —зьмякнеш! (Шпунты, Куз. р.).

ЗЬМЯНШЫЦЬ, *дзс.* — уменьшить. Зьмяншыў троху плату (Лалыкі, Аз. р.).

ЗЬМЯНЯЦЬ, *дзс.*—1) заменять. Я ужо зьмяніў каткі у сваіх калёсах. Зьмяні адзежу, ды бяжы (Селішча, Гар. р.); 2) сменять. А хто ж зьменіць мяне? (Пушкары, Сен. р.).

ЗЬМЯРКАНЬНЕ, *н.*—сумерки. Раблю ад раньня і да зьмярканьня (Рыбчына, Сен. р.).

ЗЬНЕЦЕЛЬКУ—внезапно, тайком. Зьнецельку даў яму, дык ён і паваліўся (Гарадок, Гар. р.).

ЗЬНІЗАК, у, *м.*—две одежды, вдетые одна в другую. Надзень зьнізак будзець цяплей (Прусаўкі, Аз. р.).

ЗЬНІКЛЯ, *ж.* — чуть чуть замерзшая полынья. Папаў у зьніклю і ўтапіуся (Доўгае, Беш. р.).

ЗЬНІТАВАЦЬ, *дзс.* — спаять, соединить. Мне зьнітавалі у кузьні бязьмен (Лужасна, Куз. р.).

ЗЬНІТАСЬ, *ж.* — плотность. Ну, у асіне зьнітась нівялікая (Лашнёва, Выс. р.).

ЗЬНІШТАЖАЦЬ, *дзс.*—уничтожать. Твае куры ўвесь ячмень мне зьніштожылі (Раманаўка, Сен. р.).

ЗЬНЮХАЦЬ, *дзс.* — почуять, проведать. Зьнюхаў жа, што мы тутацькі (Мазалава, Куз. р.).

ЗЬНЯВАЖАЦЬ, *дзс.*--унижать. Не зьняважай яго панапрасну (Сянно, Сен. р.).

ЗЬНЯВОЛЬВАЦЬ, *дзс.* — приневоливать. На што зьняволіваць піць, калі ён ня хочыць? (Глебаўск, Сен. р.).

ЗЬНЯЛЮБІЦЬ, *дзс.*--разлюбить, опротиветь. Ой, як ён зьнялюбеў мне! (Пустынкі, Сен. р.).

ЗЬНЯНАЦКУ, ЗЬНЯЦЕЙКУ—нечаянно, неожиданно. Зьняцейку ўдаріў па галаве (Суднікі, Куз. р.). Іванька, стральні ты зьнеційку (Запрудзьзе, Сен. р.). Зьнецельку як крыкнуў на мяне аж серца забілась (Косы, Віц. р.). Зьнеўцікі як скочыць (Доўгае, Беш. р.). Ты мяне зьнісьцейку спужаў (Асіпова, Аз. р.). Запалітка лямпу, а то зьнянацку носам рынешся (Навасёлкі, Сен. р.).

ЗЬЮРЧАЦЬ, *дзс.* — по халатности потерять, стащить. Быў у мяне тапор, але я яго зьюрчаў. Тутака я палажыў тапор, нехта ж яго ўцяміў і зьюрчаў (Ст. Беліца, Сен. р.).

ЗЬЯВА, *ж.*—явление. Во, была зьява на небе на Вялікдзень! (Мянюцева, Сен. р.).

ЗЮКАЦЬ, ЗЮЗЮКАЦЬ, *дзс.*--чесать язык. Во старікі зюзюкаць пачалі! (Лахманы Аз. р.). Мы зюкалі цэлую гадзіну (Кр. Сяло, Сен. р.).

ЗЮКІ, *н.*—тихий разговор. Кінь сваі зюкі! (Оўсішча,Сен. р.).

ЗЯБЕР, у. *м.*--зябра. Galeopolis speciosa Mill et G. connabina Roth. На што ты столькі зябру нарваў? (Высачаны, Выс. р.).

ЗЯБІЦЬ, *дзс.*—вспахивать на зиму. Андрэй паехаў поле зябіць (Калышкі, Лёз. р.).

ЗЯБРЫ, *ж.*—1) жабры. У рыбы ёсть зябры (Стаішча Чаш. р.); 2) вспаханное на зиму. Зябры засеяў ячмянём (Зямковічы Сен. р.).

ЗЯВАЦЬ, *дзс.*—зевать. Нешта зяваць пачаў рана (Лужасна, Куз. р.).

ЗЯЗЮЛЯ, *ж.*—кукушка. Cuculus canorus L. Я чуў, як

зязюля кукавала (Сідараўшчына, Выс. р.).

ЗЯЛЕЗА, *н.*—1) железо. Я нядаўна пацягнуў лемях, ды скора знасіўся—пупала мяхкая зялеза (Смалякі, Аз. р.). Пар. жалеза; 2) капкан. У мяне нехта зялеза ўкраў, што на шашка ставіў (Касачы, Лёз. р.).

ЗЯЛЕЗНЫ — железный. Аддаў кавалю правіць зялезны тапор (Навікі, Віц. р). Пар. жалезны.

ЗЯЛЕЗЬНІК, у, *м.*—заступ. Бяры зялезьнік і ідзі капаць канаву (Руба, Куз. р.). Пар. жалязьняк.

ЗЯЛЕНЬКІ, *ж.* — тычинковая конопля, которая выдергивается раньше плодниковой. Cannabis sativa L. У канаплях зяленькі пасьпелі, пара іх брацъ (Ст. Беліца, Сен. р.).

ЗЯМЕЦ, а, *м.*—пчеловод. Ён дужа добры зямец, у яго і мёду дастанеш (Латыгаль, Сен. р.).

ЗЯМЛЯНКА, *ж.*—железный или деревянный прут связывающий основание сохи с оглоблей. Нада зімлянкі пакараціць, каб нацягнуць вобжы (Казлы, Куз.р.).

ЗЯПА, ЗЯПЛА, *ж.*—широко раскрытый рот. Што ты зяпу разявіў? (Лук'янова, Сен. р.). Вот дык зяпла—хуць вала садзі! (Лазова, Сен. р.).

ЗЯРНЁ, ЗЯРНЯТЫ, *н.* — зерно, зерна. Дарка, насып ціплятам зярнят (Макеенкі, Аз. р.). Благое зярнё ў етым жыце (Янавічы, Сур. р.).

ЗЯЦЬ, я, *м.*—зять, муж дочки. У мяне тры зяці, усе маладыя, прыгожыя! (Забор'е, Сен. р.).

ДЗ.

ДЗЕ—где. Дзе ты купіла гэту хустку? (Чараўкі, Сен. р.).

ДЗЕВЕР, а, *м.* — девер. Дзевер-дзевярынушка, а дзе твая жывацінушка? (Мішкава, Куз. р.). Дзівіратка—ня родны братка: ні пашкадуіць (Сукрэмна, Сен. р.).

ДЗЕВЯСІЛ, у, *м.*—девясильник. Inula Helenium L. і інш. Дзевясіл расьце ў гародзе (Шынкава, Сен. р.).

ДЗЕВЯЦІНЫ, *ж.*--празднование девятого дня после смерти когolибо. Ну, каго йшчэ трэба на дзевяціны звацъ? (Сукрэмна, Сен. р.).

ДЗЕД, а, *м.*—1) старик. Пашоў дзед малаціць (Шарыпіна, Беш. р.); 2) муж. Добрага ўзяла сабе дзеда Аніся (Шарыпіна, Беш. р.).

ДЗЕДАЎШЧЫНА, *ж.* — наследие после деда. Дзедаўшчыну, бач, хоча высудзіць (Мішневічы. Сір. р.).

ДЗЕЖКА, *ж.*—кадка. Прынясі з дзежкі вады (Няхлудава, Аз. р.),

ДЗЕДЗЯ, ДЗЕДЗЬКА, і, *м.*—дедушка. Дзе дзедзя? (Жукоўшчына, Куз. р.). А мой ды дзедзька, на што-ж ты нас пакінуў? (Латыгаль, Сен. р.).

ДЗЕЙКА, *ж.* — молва, слух. Вось якую дзейку пра яго пусьцілі (Лужасна, Куз. р.).

ДЗЕЙКАНЬНЕ, *н.* — распускание молвы. Марыля заўсёды дзейканьнем займаецца (Лужасна, Куз р.).

ДЗЕЙКАЦЬ, *дзс.* — пускать молву, слух. Дзейкаюць, што будзе свадзьба (Кузьміно, Сен.р.).

ДЗЕЛЯ, *прм.*—для. Катух адгарадзілі дзеля бульбы (Зямковічы, Сен. р.). Я дзеля заводу

пасеяў 10 хунтаў пшаніцы (Алексінічы, Сен. р.).

ДЗЕ-НІ-ДЗЕ—кое где. Ну, брат, лён мой узыйшоў — дзе-ні-дзе ільнінка (Мішуціна, Аз. р.).

ДЗЕННЫ—дневной. Гэта дзела дзеннае—ня ночы робіць (Янавічы, Сур. р.).

ДЗЕНЬ, я, *м.* — день. Дзень цяпер вялік (Ісачкова, Аз. р.). У бога дзён многа (Сянно, Сен. р.).

ДЗЕНЬДОБРЫ — пожелание доброго дня. Дзеньдобры старым людзям (Купіна, Віц. р.).

ДЗЕНЬ ПРЫ-ДНІ — ежедневно. У парасьніку пяюць салаўі дзень-пры-дні (Сініцына, Віц. р.).

ДЗЕРАВА, *н.*—дерево. Нада зробіць дзеравящку з етага дзерава (Бараўляны, Куз. р.).

ДЗЕРАВЯШКА, *ж.* — обувь с деревянными подошвами. Зьдзелай мне дзеравяшкі (Ходцы, Сен. р.).

ДЗЕРАЗА, *ж.*—плаун. Licopodium clavatum L. У нашым лесе многа дзеразы (Кр. Сяло, Беш. р.).

ДЗЕРВЯНЕЦЬ, *дзс.*--деревянеть, коченеть. Пальцы на нагах дзеравянець пачалі (Беліца, Сен. р.).

ДЗЕРЦІ, *дзс.* — драть. Дзяры бульбу на бабку (Ульлянавічы, Сен. р.).

ДЗЕТАЧКА, ДЗЕТУХНА, *ж*—ребенок, деточка. Састаруюць маладу дробныя дзетачкі (Яноўшчына, Беш. р.). Глядзі, дзетухна, не павалісь (Беліца, Сен. р.).

ДЗЕЎКА, *ж.*—девка. Дзеўкі песьню запелі (Рудня, Аз. р.).

ДЗЕЎЧЫЦЦА, *дзс.*—стараться высматривать девушкой. Яна ўжо дзеўчыцца (Доўгае, Беш. р.).

ДЗЕШАВА—дешево. Дзешава я жыта прадаў (Сянно, Сен. р.).

ДЗЕШАВЕЙ — дешевле. Ну, трудна, братка, дзешавей гэта зьдзелаць (Сянно, Сен. р.).

ДЗЕЯЦЦА, *дзс.*—делаться, происходить. Паглядзі, што тут дзеіцца (Сташчa, Чаш. р.).

ДЗЁГАЦЬ, ю, *м.*—деготь. Купі дзёгцю (Рудня, Аз. р.).

ДЗЁГЦІЦЬ, *дзс.* — смазывать дегтем. Пад самым сталом пачаў боты дзёгціць (Гарывецк, Сен. р.).

ДЗЁРАН, у, *м.* — дерн. Йдзе многа дзёрну, там дрэнна скародзіцца (Расна, Сен. р.).

ДЗЁРНУЦЬ, *дзс.* — 1) рвануть. Дзёрнуў за нагу, дык ён і паваліўся (Сянно, Сен. р.); 2) посыпать коноплей, обмазать конопляным раствором. Блін канаплямі дзёрнуты (Берасьні, Беш. р.).

ДЗЁЎБ, у, *м.* — клюв. У дзятла крэпкі дзёўб (Асінаўка, Выс. р.).

ДЗЁЎБАНЬНЕ, *н.* — клевание. І малыя цыпляты дзёўбаньнем заняліся (Амільлянова, Лёз. р.).

ДЗЁЎБАЦЦА, *дзс.* — клеваться, Гэты певень дзёўбаецца (Лёзна, Лёз. р.).

ДЗЁЎБАЦЬ, *дзс.* — клевать. Куры дзёўбаюць ячмень (Амільлянова, Лёз. р.).

ДЗІВА, *н.* — 1) чудо. Во ета ужо дзіва, дык дзіва на ўвесь вокруг (Кайкава, Аз. р.); 2) удивление. Во удаўся конь проста дзіва! (Чашнікі, Чаш. р.).

ДЗІВАВАЦЦА, *дзс.* — удивляться. А ўсе дзеўкі дзівуюцца, што ў чорнай сароццы (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ДЗІВАННА, *ж.* — черный коровяк, медвежье ухо. Verbascum nigrum L. et V. thapsus L. Дзіванна таксама расьцець у гародзе (Кузьміно, Сен. р.).

ДЗІВАЦТВА, *н.* — сумасбродство. Кіньце сваё дзівацтва! (Кузьміно, Сен. р.).

ДЗІВІЦЦА, *дзс.* — удивляться. Чаго ты дзівішся, як баран на новыя вароты? (Вышадкі, Меж. р.).

ДЗІВІЦЬ, *дзс.* — удивлять. Пашоў народ дзівіць сваёй галавой (Расна, Сен. р.).

ДЗІВОСНА — удивительно, причудливо. Дзівосна ў іх усё ета робіцца (Пудаць, Сур. р.).

ДЗІДА, ДЗІДКА, *ж.* — суковатая палка. Кінуў дзіду пад ногі (Сялец, Чаш. р.). Прыгожая у цябе дзідка (Вербялі, Сір. р.).

ДЗІК, а, *м.* — 1) дикий кабан. Sus scrofa L. У нас дзікоў ужо няма (Дзяды, Сір. р.); 2) спорынья. Claviceps purpurea Tub. На жыці многа дзікоў (Сідоры, Меж. р.).

ДЗІКАЯ РАБІНКА — пижма. Tanacetum vulgare L. Ета дзікай рабінкі лісты (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ДЗІКЛІВЫ — застенчивый, пугливый. А нашы дзеўкі дзіклівыя (Вербялі, Сір. р.).

ДЗІРАВІЦЬ, *дзс.* — продырявливать. На што дошку дзіравіш? (Асінаўка, Беш. р.).

ДЗІРАВО, *н.* — часть сохи, на которую набивают лемехи. З гэтай крывіны будзіць харошае дзіраво (Кайтанова, Куз. р.).

ДЗІРАВЫ, ДЗЮРАВЫ — дырявый. У Сяргея дзюравая сарочка (Замошша, Сен. р.). Дзіравая дзешка цячэць (Алексінічы, Сен. р.).

ДЗІРКА, ДЗІРАЧКА, ДЗЮРАЧКА, *ж.* — дырка. Усё поле у дзірачках (рэшата) (Ст. Ранчыцы, Беш. р.). У армяку маленькая дзюрачка (Селядцова, Беш. р.).

ДЗІЎНА — удивительно. Во, як было дзіўна! (Мікалаёва, Куз. р.).

ДЗІЎНЫ — удивительный. Дзіўны ты хлопец! (Кузьміно, Сен. р.).

ДЗІЧ, а, *м.* — бородавка. Verruca. У Сьцяпана на абліччу дзічы дужа бальшэя (Расна, Сен. р.).

ДЗІЧКА, *ж.* — дичок, дикая яблоня. Pirus Malus L. Дзічкў ў полі хлопцы абламалі (Сідоры, Меж. р.).

ДЗУБНУЦЬ, *дзс.* — ударить чем либо острым. Дзубнуў ёй калом пад самае сэрца (Амільянова, Лёз. р.).

ДЗЫБАЛА, *аг.* — большой нескладный человек. Ён ходзіць, як дзыбала (Лясьнікі, Сен. р.).

ДЗЫБАСТЫ — с длинными ногами Наш Сямён дзыбасты хлапчына (Пятніцкая, Беш. р.).

ДЗЫЛІНКАНЬНЕ, ДЗЫНКАНЬНЕ, *н.* — звенение. Кінь ты сваё дзынканьне ў шклянку! (Расна, Сен. р.). Сіплае дзылінканьне гэтага балабону (Оўсішча, Сен. р.).

ДЗЬВЕРЫ, *ж.* — дверь. Дзе ключ ад дзьвярэй? (Рудня, Аз. р.).

ДЗЬВЯРЫНА, *ж.* — створка двери. У пуні саломенная дзьвярына (Бараўляны, Куз. р).

ДЗЬМУЦЬ, *дзс.* — дуть. Ня дзьмі на агонь! (Кузьміно, Сен. р.).

ДЗЮ, ДЗЮШКА, *вкл.* — зов свиней. Дзю, дзю, сьвінкі мае! (Рыбчына, Сір. р.). Дзюшка, дзюшка, дзюшка! (Ульлянавічы, Сен. р.).

ДЗЮБА, *ж.* — клюв. Чаму гэта у савы такая крывая дзюба? (Сукрэмна, Сен. р.). Пар. дзёўб.

ДЗЮБКА, *аг.* — длинноносый человек. Паехаў нейкі дзюбка (Сямянцова, Беш. р.).

ДЗЮНЬДЗІЦЬ, *дзс.* — лениво работать. Ні работаець, а толькі дзюньдзіць (Лужасна, Куз. р.).

ДЗЮБАНОСЫ — с похожим на клюв носом. Ня гожы маладзён — нейкі дзюбаносы (Сьвярдлы, Беш. р.).

ДЗЯБЁЛЫ—крепкий, дебелый. Ён яшчэ дзябёлы стары (Зямковічы, Сен. р.).

ДЗЯВОЦКІ—девичий. Цяжка была забываць дзявоцкія жарты (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ДЗЯВОЦТВА, *н.*—девичьи годы, девичество. Дзявоцтва правяла як—нібудзь (Навікі, Віц. р.).

ДЗЯВУЛЯ, *ж.*—дева. Бач, на дзявулю заглядаецца (Лятоўшчына, Куз. р.).

ДЗЯВУХНА, *ж.*—девица. Пакінулі мяне дзявухны мае (Расна, Сен. р.).

ДЗЯВУШЧЫ--холостой. Дзявушчым век пражыў (Калышкі, Лёз. р.).

ДЗЯВЯТНІК, у, *м.* — девятый четверг после Пасхи. На дзявятніка кірмаш у Чашніках (Пачаевічы, Чаш. р.).

ДЗЯГА, *ж.*—1) ременный пояс. Бацька купіў дзягу для Цімохі (Сініцына, Віц. р.); 2) тук, жир. Конь не бярэ дзягі (Луб'ева, Аз. р.).

ДЗЯГІЛЬ, ю, *м.*—дягиль. Archangelica officinalis L. et Angelica silvsetris L. Палячы яго дзягілем (Горбава, Лёз. р.).

ДЗЯГНО, *н.*—кушанье из конопли, приготовленное в виде киселя. Натаўчы канапель, змый цёплаю вадой, звары як кісель і будзе дзягно; у яго макаюць бліны (Альшанікі, Беш. р.).

ДЗЯДКІ оў, *м.*—выступ над задней осью в телеге. Дзядкі мае пакалоліся (Негліца, Гар. р.).

ДЗЯДОЎНІК, у, *м.* — Cirsium lanceolatum Scop. Ні калі каня дзядоўнікам (Азярэцк, Сен. р.).

ДЗЯДУЛЯ, ДЗЯДУЛІЧКА, і, *м.*--дедушка. Ці жыве яшчэ твой дзядуля? (Мількавічы, Беш. р.). Дзядулічка ты мой, дзе ты быў? (Яноўшчына, Беш. р.).

ДЗЯДЫ, оў, *м*,—день поминок. Ён радзіўся перад Дзядамі (Бікава, Сен. р.).

ДЗЯЖА, *ж.*—квашня. На лянусі стаіць дзяжа (Кавалёўшчына, Беш. р.).

ДЗЯЖАНЬНЕ, *н.*—битье ремнем. Забыўся ўжо на дзяжаньне (Горбава, Лёз. р.).

ДЗЯЖЫЦЬ, *дзс.*—бить ремнем. Пакінь ужо яго дзяжыць! (Амільлянова, Лёз. р.).

ДЗЯДЗІНА, *ж.*—жена дяди. Ай, якая твая дзядзіна добрая, прістатная! (Макеенкі, Аз. р.)

ДЗЯДЗЬКА, і, *м.*--дядя. Браты маей маткі ці бацькі даводзяцца мне дзядзькамі (Дужчына, Куз. р.).

ДЗЯК, а, *м.*—псаломщик. Усё яшчэ дзякам служыць (Дубнікі, Сен. р.).

ДЗЯКАВАНЬНЕ, *н.*—благодарение. Дзякаваньне богу, мы цэлы засталіся (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ДЗЯКАВАЦЬ, *дзс.* -- благодарить. Дзякуй гэтаму чалавеку (Калышкі, Лёз. р).

ДЗЯКОВІЧ, а, *м.*—сын псаломщика. Дзяковіч неграматны застаецца (Веляшковічы, Лёз. р.).

ДЗЯКОЎНА, *ж.* — дочь псаломщика. Дзякоўну замуж узяў (Веляшковічы, Лёз. р.).

ДЗЯКОЎСТВА, *н.* — служба псаломщиком. На дзякоўстве цяпер дрэнна жывецца (Веляшковічы, Лёз. р.).

ДЗЯКОЎШЧЫНА, *ж.* — сбор подаяния духовным. Дзякоўшчыны цяпер ня шмат зьбярэш (Амільлянова, Лёз. р.).

ДЗЯКУЙ, *вкл.* — спасибо. Дзякуй табе, мая родненькая (Расна, Сен. р.).

ДЗЯЛЁНКА, *ж.* — часть. Ён ад сваей дзялёнкі адмовіўся (Лалыкі, Аз. р.).

ДЗЯЛІЦЬ, *дзс.* — делить. Як ёсь, так і нада дзяліць (Альшанікі, Беш. р.).

ДЗЯНКІ, оў, *м.*—вязанные рукавицы. Мае цёплыя дзянкі (Павульле, Чаш. р.).

ДЗЯНЬНІК, а, *м.* — огороженное место для дневного пребывания скота. Поўны дзяньнік шумы (Бараўляны, Куз. р.).

ДЗЯНЦО, *н.* — донце. Бацька рабіў дзянцо (Сахны, Сен. р.).

ДЗЯРБАК, а, *м.* — пружинная борона. Трэба на сёньня узяць у суседа дзярбак (Навасёлкі, Сен. р.).

ДЗЯРБАЧЫЦЬ, *дзс.* — боронить пружинной бороной. Я ўсё сваю ніву дзярбаком дзярбачыў (Заазер'е Сен. р.).

ДЗЯРБОНІКІ, ДЗЯРОНІКІ, аў, *м.* — блины из тертого картофеля. Смачныя дзярбонікі (Ст. Сяло, Куз. р.). Пасьнедаў дзяронікамі (Сьвярдлы, Беш. р.).

ДЗЯРГАЧ, а, *м.* — коростель. Crex pratensis Bechst. Дзяргач у жыці рыпае (Касачы, Лёз. р.).

ДЗЯРЭЎНЯ, *ж.*—деревня. Наша дзярэўня вялікая (Кулінапкі, Выс. р.).

ДЗЯРКАЧ, а, *м.* — старый веник. Дай мне дзяркач (Клімавічы, Сен. р.).

ДЗЯРЖАНЬНЕ, *н.*—ручка чего либо. Дзяржаньне ў двойнях зламалася (Сідоры, Меж. р.).

ДЗЯРЖАЦЬ, *дзс.* — держать. Ён дзяржыць дзяцей у цьвіку (Кр. Сяло, Сен. р.).

ДЗЯРНО, *н.* — дёрн. Аблажы клумбу дзярном (Рудня, Аз. р.). Пар. дзёран.

ДЗЯРУГА, *ж.* — 1) вид двойного одеяла из грубого полотна. Пакрый мяне дзяругай (Янавічы, Сур. р.); 2) полог. Апусьці дзяругу, дык мухі ня будуць кусаць (Купіна, Віц. р.).

ДЗЯСНА, *ж.* — десна. У яго апухлі дзясны (Раіны, Аз. р.).

ДЗЯСЯТКА, *ж.*—пятикопеечная монета. Дзясятку за гэта далі (Дубнікі, Сен. р.).

ДЗЯСЯТУХА, *ж.* — кружка. Цяпер піва п'юць большымі дзясятухамі, чым раней гарэлку (Сянно, Сен. р.).

ДЗЯТВА, *зб.*—детвора. Не дае дзятва спакою (Пушкары, Сен.р.).

ДЗЯТЛІНА, ДЗЯЦЕЛІНА, *ж.*—дикий клевер. Trifolium pratense L. Там, дзе на пожню пасыпаў залу, вырасла дзятліна (Хацімшчына, Куз. р.).

ДЗЯТЛІНА ЖОЎТАЯ—клевер желтый. Trifolium agrarium L., T. procumbens L., T. spadiceum L. Дзятліну жоўтую скупці ого--яны любяць! (Матушова, Лёз. р.).

ДЗЯЎБАЦЬ, *дзс.* — долбить. Дзяцел дзяўбець асіну (Асінаўка, Чаш. р.).

ДЗЯЎЧА, ДЗЯЧЫНА, *ж.*—Ў девушка. Дзяўчына на ігрышча пашла (Стаішча, Чаш. р.). Дзяўчаты па вуліцы гуляюць (Селядцова, Беш. р.).

ДЗЯЦЕЛ, а, *м.* — дятел. Dendrocopus major Koch, et D. minor Koch. Дзяцел стукаў у лесе (Ісачкава, Аз. р.).

ДЗЯЦЁНАК, а, *м.* — ребенок. Гэта-ж мой дзяцёнак (Мікалаёва, Куз. р.).

ДЗЯЦІНЕЦ, у, *м.*—детская болезнь, родимчик. Eclampsia. Ці праўда, што твайго рабёнка б'ець дзязінец? (Ганкавічы, Беш. р.).

ДЗЯЦІНІЦЦА, *дзс.*—ребячиться. І яна дзяцініцца ў 20 год (Веляшковічы, Лёз. р.).

ДЗЯЦІНУХА, ДЗЯЦІНЬНІЦА, *ж.*—наседка. Дзяцінуха з цыплятамі забралась у лехі (Клюі, Куз. р.). Дзяціньніца сядзіць доўга нешта (Хадулава, Куз. р.).

ДЗЯЦІНСТВА, *н.*—детство. Цяжкое яго дзяцінства было (Асінаўка, Выс. р.).

ДЗЯЦЮК, а, *м.*—1) холостой парень. Як я быў дзяцюком, дык клопату было меней (Пустынкі, Сен. р.); 2) вообще парень. У Янкі служыць добры дзяцюк (Ульянавічы, Сен. р.).

ДЗЯЧЫХА, *ж.*—жена псаломщика. Дзячыха не даець араць (Расна, Сен. р.).

ДЗЯЧЫЦЬ, *дзс.*—говорить (о ребенке). Яна ўжо нешта дзячыла (Заазер‘е, Сен. р.).

І.

І, *зл.*—и. І азяро блізка. Былі мы, былі й яны (Унава, Лёз. р.).

І, *вкл.*—удивление. І, якей жа ты дурнэй! (Горбава, Лёз. р.).

ІВАНЬКАВЫ ШАПАЧКІ — колокольчики. Campanula glomerata L Вянок быў сплецен з Іванькавых шапачак (Вядрэнь, Чаш. р.).

ІГЛІЦА, *ж.*—поперечный деревянный брусок, скрепляющий дверные доски. Пасадзім доскі на ігліцы (Асіпова, Аз. р.).

ІГОЛКА, *ж.* — игла. Дай мне іголку (Лагавая, Аз. р.).

ІГРАЦЬ, *дзс.*— 1) играть. У гусelькі іграючы і песенькі сьпяваючы (Яноўшчына, Беш. р.); 2) петь. Во, мы песьню сяньня ігралі (Лагавая, Аз. р.).

ІГРЭЦ, а, *м.*—игрок. Нашлі іграца на жулейцы (Амільянова, Лёз. р.).

ІГРУША, *ж.* — груша. Купіла ігруш сабе (Застадолеле, Сен. р.).

ІГРУШЫНА, *ж.*—грушевое дерево. Пасадзіў ігрушыну (Альгова, Віц. р.).

ІГРЫШЧА, *н.* — вечеринка. Мар‘я, ці пойдзеш ты у Кайкава на йгрышча? (Лахманы, Аз р.).

ІДАЛ, а, *м.*—дьявол. Во, ідал навязаўся на цэлу ноч (Лазукі, Чаш. р.).

ІДАЛЬСКІ—дьявольский. Ідальскае дзела робіў на Купала (Лазукі, Чаш. р.).

ІЗАБАЛЬ—в самом деле. Ізабаль, Кастусь пашоў к Марылі (Селядцова, Беш. р,). Пар. адзабаль.

ІЗБОР, у, *м.*—первое воскресение великого поста. На Ізбора у Чашніках кірмаш (Вядрэнь, Чаш. р.).

ІЗВОЗЬНІК, а, *м.*—возчик бревен и т. п. У ізвозьніках зарабляець (Лужасна, Куз. р.).

ІЗГАРОДА, *ж.*—изгородь. Бацька пашоў гарадзіць ізгароду (Шарыпіна, Беш. р.). Пар. азгарода.

ІЗГІНУЦЬ, *дзс.*—пропасть. Ізгінуў нейдзе ў лесе (Лужасна, Куз. р.).

ІЗМЫЛІШЧА, *н.*—обрывистый берег подмытый водой. Во, якое ізмылішча тут! (Гарадок, Гар. р.).

ІЗНОЎ — снова. Ізноў прышлі мы ў тоя самае места (Оўсішча, Сен. р.).

ІЗРЭБ‘Е, *н.*—1) волокно льна оставшееся после чесания его. Панясу ізрэб‘е прасць (Альшанікі, Беш. р.); 2) полотно из вышеуказанного волокна. З етага йзрэб‘я пашыем штаны (Альшанікі, Беш. р.). Пар. зрэб‘е.

ІКАЎКА, ІКОТКА, *ж.*—икота. Янка зьеў капусты з алеем і ў яго стала ікаўка (Сьвеча, Беш. р.). Чым ета ікотку прагнаць? (Горбава, Лёз. р.).

ІКАЦЦА, *дзс.*—икаться. Ікаецца, бо ўспамінаюць (Бачэйкава, Беш. р.).

ІЛГАНЬНЕ, *н.* — ложь, лганье. Сваім ілганьнем Архіп вядомы (Пустыр, Сір. р.).

ІЛГАЦЦА, *дзс.*—лгаться. Гладка ў яго сёньне ілжэцца (Лужасна, Куз. р.).

ІЛГАЦЬ, *дзс.* — лгать. Ілжэш ты, як сабака (Мазалава, Куз. р.).

ІЛГУН, а *м.* — лгун. Бальшэй ты ілгун (Варашылы, Куз. р.).

ІЛЬЛЁЎ ВОЗ--созвездие Большой Медведицы. Ільлёў воз ужо на поўдні (Сялец, Чаш. р.).

ІЛЬНУЦЬ, *дзс.* — липнуть, льнуть. Яна дужа ільнець да Архіпа (Лужасна, Чаш. р.).

ІЛЬЦЫ, *ж.*—вожжи. Кіруй каня ільцамі, а ня вачамі (Саўчонкі, Куз. р.).

ІМБРЫЧАК, а, *м.*—чайник. У імбрычку стаіць чай (Чараўкі, Сен. р.).

ІМГЛА, ІМЖА, ІМЖАКА, *ж.*—мгла, мелкий дождик. Увесь дзень ідзе імгла (Нов. Сяло, Беш. р.). За імжою нічога ня відаць (Лужасна, Куз. р.). На дварэ ідзець імжака (Цяпіна, Чаш. р.).

ІМЕЦЦА, *дзс.* — вериться. Ня імецца, што ён там быў (Іванск, Чаш. р.).

ІМЖАВЫ—мглистый. Імжавая пагода сёньня (Красьніца, Чаш. р.).

ІМЖЫЦЦА, *дзс.* — моросить. Сёньня дошч імжыцца (Мянюцева, Сен. р.).

ІМЖЫЦЬ, *дзс.*—моросить. Пагода дрэнная—імжыць як увосень (Латыгаль, Сен. р.).

ІМКНУЦЦА, *дзс.*—стремиться. Імкнецца, ліха ведае, куды (Балдыкова, Аз. р.).

ІМОСЬЦЕНЬКА, *ж.*—ваша милость. Вось як, мая імосьценька, маемся (Баранава, Куз. р.).

ІМПЭТ, у, *м.*—1) стремительность. Бег, бег і з імпэту папаў на лёд (Пятніцкая, Беш. р.). Пар. ампэт; 2) сотрясение воздуха от выстрела или грома. Мне як дало імпэтам, дык я чуць ачунеў (Вішкавічы, Чаш. р.).

ІМПЭТАМ--стремительно. Воўк накінаўся на яго імпэтам (Бель, Выс. р.).

ІМШАРА, *ж.*—моховое болото. На імшары расьцець мох (Баранаўка, Куз. р.). Пар. амшара.

ІМШЫЦЬ, *дзс.* — конопатить мохом. Хлеў нада імшыць (Пустынкі, Сен. р.).

ІМЯ, *н.*—имя. Як яго імя й фамілія? (Латышы, Беш. р.).

ІМЯЦЬ, *дзс.*—брать. Імець яго за жывое (Бель, Выс. р.).

ІНАКШ—иначе. Інакш ня зробіш (Асінаўка, Выс. р.).

ІНАКШЫ, ІНШЫ—иной. Гэта зусім інакшы начальнік (Сьвеча, Беш. р.). Ён іншы раз дужа бывае сярдзіты (Косы, Віц. р.).

ІНАКШЫЦЬ, ІНШЫЦЬ, *дзс.*--изменять. Давай інакшыць, каб не пазналі (Лужасна, Куз. р.). Добра будзе—не нада іншыць (Дубнікі, Сен. р.).

ІНДЫК, а, *м.*—индюк. Meleagris gallopavo domesticus. А сват ходзіць, харабруіць, як індык (Купіна, Віц. р.).

ІНДЫЧАНЁ, *н.* — индюшёнок. Індычыняты баяцца расы (Ульлянавічы, Сен. р.).

ІНОДЫ—иногда. Іноды і ён не сярдзіты (Бель, Выс. р.).

ІНОСЯ—не так, иначе. Тамацькі іпося, ня так будзе (Лужасна, Куз. р.).

ІНСТРУМАНТ, *зб.* — инструменты, принадлежности мастерской. Летась увесь мой інструмант з кузьні забралі (Лужасна, Куз. р.).

ІНТАРЭС, ІНТЭРАС, у, *м.* — интерес, заинтересованность. Ён да ўсяго мае інтарэсы (Рыбчына, Сір. р.). Добры інтэрас! (Стаішча, Чаш. р.)

ІНТУРУСІЦА, *ж.*—вздор, пустяки. Вярзець нейкую інтурусіцу (Селішча, Гар. р.).

ІРВАНУЦЬ, *дзс.*—рвануть. Ды як ірвануў, дык чуць зубы не пабіў (Альшанікі, Беш. р.).

ІРВАЦЬ, *дзс.* —1) рвать. Вунацькі яна траву йрвець (Лужасна, Куз. р.); 2) тошнить. Напіўся, а тады ірваць яго стала (Чашнікі, Чаш. р.).

ІРВОТА, *ж.*—рвота. У яго ад гарэлкі заўсёды ірвота бывае (Храпавічы, Куз. р).

ІРЖА, *ж.*—ржавчина. Сіпаратар іржа паела (Сутокі, Лёз. р.).

ІРЖАЦЬ, ІРЗАЦЬ, *дзс.*—ржать. А конік іржэць, іржэць (Яноўшчына, Беш. р.). Коні пачалі ірзаць (Оўсішча, Сен. р.).

ІРЖЭЎНІК, у, *м.* — злаковые пни оставшиеся после снятия ржи. Іржэўнік — гэта пні пажатага жыта (Аськершчына, Беш. р).

ІРЖЫШЧА, *н.* — поле после снятия ржи. Я сёлета бульбу запахаў па іржышчу (Пустыр, Сір. р.).

ІРДЗЕЛЬ, *аг.* — пышущий здоровьем. Я етакага ірдзеля і ня відзіў (Лужасна, Куз. р.).

ІРТЫ, *ж.*—лыжы. Іван зьдзелаў сабе ірты і ціпер ходзіць па сьнягу (Баравыя, Куз. р.).

ІРША, *ж.* — полоска овчины очищенная от шерсти и идущая на оторочку. Нечым іршыць— іршы не хапіла (Лужасна, Куз. р.).

ІСКАЦЦА, *дзс.*—искать вшей в голове при помощи ножа или иного твердого предмета. Ужо палавіну дня ішчуцца (Кабішча, Куз. р.).

ІСКРА, *ж.*—искра. Іскра ўпала на салому (Ісачкава, Аз. р.). Як ударыў, дык іскаркі з глаз пасыпаліс (Сухарукава, Аз. р.).

ІСПОД, у, *м.*—1) низ. Пад іспод печы залезь (Стаішча, Сен. р.); 2) пол в печке. У печкі выдраўся іспод (Пустынкі, Сен. р.).

ІСПОДАК, а, у, *м.*—блюдечко. Налій рабёнку чаю ў іспадак (Цяпіна, Чаш. р.).

ІСПОДКІ, *ж.* — вязаные рукавицы. Надзень іспоткі, а то холадна (Стралкі, Беш. р.).

ІСПОДНІ — нижний. Палажылі исподнія снапы (Іванск, Чаш. р.).

ІСПОДНІК, а, *м.*, **ІСПОДНЯ**, *ж.* —нижняя юбка. Адзень ісподнік (Слабодка, Беш. р.). Абцягні іспадню, а то віднееццa (Бабінічы, Віц. р.).

ІСПОЛ, у, *м.* — часть реки вверх по течению от плотины. У нас плахей іспол (Сутокі, Лёз. р.).

ІСТАСЬЦЬ, *ж.* — сущность. Істасьці у іх ня дойдзеш (Лужасна, Куз. р.).

ІСТОПКА, ІСЬЦЁПКА, *ж.*—курная хата для хранения корнеплодов и овощей. Сёлета у істопкі памерзла бульба (Стралкі, Беш. р.). Бацька пайшоў у ісьцёпку малоць, бо там нашы жорны (Луб'ева, Аз. р.).

ІСТРОП, у, *м.*—стропила. Ужо істроп на крышу гатоў (Карма, Куз. р.).

ІСТРУБ, у, *м.*—сруб. У іструбу памасьцілі ужо падлогу і століь (Сянно, Сен. р.). Пар. зруб.

ІСТУЖКА, *ж.* — лента. У мяне ёсь зялёная й красная істушка (Рыбчына, Сір. р.).

ІСЬПІЦА, *ж.* — спица. Іеьпіцы ў катку дубовыя (Красьніца, Чаш. р.).

ІСЦА, *ж.* — подкожный зуд подошвы. Ісца не даець пакою (Сянно, Сен. р.).

ІСЬЦІЗНА, *ж.* — искомая по суду собственность. Ісьцізны сваей ён не дайшоў у Віцемску (Лужасна, Куз. р.).

ІЦЬВІНА, *ж.*—связь головки саней с «капылом» (гл.) Зламаў ён іцьвіну ў дарозе (Балтухі, Сур. р.).

К.

КАБ, *зл.*—1) чтобы. Каб цябе пярун забіў! (Шарыпіна, Беш. р.); 2) если-бы, если-б. Каб вы ведалі, мае родныя, як ён мне абрыдзіў! (Ходцы, Сен. р.).

КАБАЛДАЙ, я, *м.* — великовозрастный. Як табе ня сорамна—ты-ж ужо кабалдай! (Луб'ева, Аз. р.).

КАБАН, а, *м.*—боров. Кабан тлусты (Беліца, Сен. р.).

КАБАТ, а, *м.* — 1) душегрейка. Надзень дзяўчыне кабат—сьцюдзёна (Пацкава, Сен. р.); 2) платьице. Кабат у мае доньці дужа даўгі (Доўгае, Беш. р.).

КАБЕРАЦ, у, *м.* — коврик (венчальный). Не давядзі госпадзі з нялюбым на каберцы стаць (Сукрэмна, Сен. р.).

КАБЕТА, *ж.* — женщина. Пацалуй міне за гэта, калі я табе кабета (Чашнікі, Чаш. р.).

КАБЕЦ, а, *м.* — кобчик. Falco vespertinus L. Кабец ляцеў лі лесу (Заронава, Куз. р.).

КАБЫЛА, *ж.*—кобыла. Кабыла ажарабіла жарабка (Гарывецк, Сен. р.).

КАБЫЛКА, *ж.* — 1) кобылка. Я сваю кабылку ў санкі запрагаю ўжо (Лужасна, Куз. р.); 2) подставка под струны. У тваей скрыпцы кабылка высокая (Стасева, Выс. р.); 3) ячейка в «нітах» (гл.), куда продевается нитка основы. Ні пувядзеш-жа ты ў адну кабылку дзьве ніткі! (Сукрэмна, Сен. р.).

КАВАДЛА, *н.*—наковальня. У нашай кузьні дрэннае кувадла (Сьвеча, Беш. р.).

КАВАЛАК, а, у, *м.*—кусок. Яму прышоўся добры кавалак зямлі (Храпавічы, Куз. р.).

КАВАЛЬ, я, *м.* — кузнец. Каваль куець зілеза (Дражна, Куз. р.).

КАВАЛЬНІК, у, *м.*— ослинник двулетний. Oenothera biennis L. Кавальнік вунацькі (Лужасна, Куз. р.).

КАВУН, а, *м.*—арбуз. Citrullus vulgaris Schrad. Кавун прывозюць з гораду (Альшанікі, Беш. р.).

КАВУР, а, *м.*—поганка большая. Lophaetyria cristata L., Podiceps cristatus L. Кавуры сюда ліцяць (Саломінка, Беш. р.).

КАВЫЛЯЦЬ, *дзс.* — ковылять, хромать. Ён ужо пачаў патроху каваляць (Лучкі, Віц. р.).

КАВЫРАЦЬ, *дзс.*—подплетать. Увесь адвечарак кавыраець лапці (Асінаўка, Беш. р.).

КАВЯЛА, *ж.* — костыль. Бязногі прасіў падаць яму кавялу

сок. Прынясі казёл дровы рэзаць (Спасская, Сір. р.); 3) кузнечик, Locusta viridissima L. і інш. Я ўлавіў у траве казла (Спасская, Сір. р.).

КАЗІ, *вкл.*—зов коз. Казі, казі, казі, козачкі маі (Веляшковічы, Лёз. р.).

КАЗКА, *ж.*—сказка. Раскажы нам казку (Лужасна, Куз. р.).

КАЗЛЫ ДРАЦЬ—тошнить. Ён цэлую ноч—казлы драў (Зямковічы, Сен. р.).

КАЗУЛЬКА, КАЗЮЛЬКА, *ж.*—маленькая скамейка. Дзіця сядзіць на казульцы (Малекі, Сур. р.). Казюлька зламалася і мне сядзець не на чым (Косы, Віц. р.).

КАЗУТКА, *ж.*—дрожки. У казутку запрёг каня (Гарадок, Гар. р.).

КАЗЫР, а, *м.* — карниз. Сярнічкі на казыры ляжаць (Доўгае, Беш. р.).

КАЗЫРКА, *ж.* — картуз. Купіў мальчыку казырку (Ульянавічы, Сен. р.).

КАЗЮЛЬКІ, *ж.*—подставки из бревна с ножками под постельный настил. Зьдзелай казюлькі, а то спаць будзе не на чым (Ходцы, Сен. р.).

КАЗЯЛОК, у, *м.* — 1) козлобородник. Tragopogon pratensis L. Казялок тут ні расьцець (Веляшковічы, Лёз. р.); 2) козляк. Boletus bovinus L. У лесі многа казялкоў (Касачы, Лёз. р.).

КАЗЯЎКА, *ж.* — насекомое. Кузяўка укусіла за руку (Забалотнікі, Куз. р.). Дуля пакрылась казяўкамі (Зямковічы, Сен. р.).

КАДЗЬ, *ж.*—кадка, бочка. На капусту купілі кадзь (Ісачкава, Аз. р.).

КАКАЛУГА, *ж.* — черемуха. Prunus Padus L. Пойдзем какалугу ламаць (Касачы, Лёз р.). Пар. калакалуша.

КАКОРЫНА, *ж.* — лепешка. Мамка напякла какорын (Янавічы, Сур. р.).

КАКОЎКА, *ж.* — поперечная палочка на ручке лопаты. У старыну рыдзелі былі з какоўкай (Мікалаёва, Куз. р.).

КАКОШНІК, у, *м.*—белокрыльник. Calla palustris L. Сьвіньні любяць какошнік (Вішкавічы, Чаш. р.).

КАЛАВУРЫЦЬ, *дзс.* — караулить. Наняўся сад калавурыць (Бешанкавічы, Беш. р.).

КАЛАКАЛУША, *ж.*—черемуха. Prunus Padus L. Калакалушы вельмі нясмачны (Заронава, Куз. р.). Пар. какалуга.

КАЛАМАЖКА, *ж.*—легкая тележка. Ён паехаў у каламашцы (Мікалаёва, Куз. р.).

КАЛАНІЦА, *ж.* — коломазь. Жара, што каланіца цякець з каткоў (Цясьляціна, Сір. р.

КАЛАСАВАЦЦА, *дзс.* — колоситься. Ваша пшаніца каласуецца (Селядцова, Беш. р.).

КАЛАСАВІНЫ, *ж.* — вымолоченные колосья, мякина. Корміць скаціну адными каласавінамі (Копцевічы, Чаш. р.).

КАЛАСЬНІК, у, *м.* — жердь в овине, на которую ставятся снопы для сушки. Трэба заўтра уссадзіць на каласьнікі жыта (Каверзіна, Меж. р.).

КАЛАТНЯ, КАЛАТОЎКА, *ж.*—ссора, брань. У нас ідзе толькі калатня між сабой (Мянюцева, Сен. р.). Укінула калатоўку ў хату (Доўгае, Беш. р.).

КАЛАТОЎКА, *ж.*—1) деревянная палка с сучками для раскалачивания, толчения картофеля. У лесе жывём, а калатоўкі няма (Чарніца, Лёз. р.); 2) мелколе-

пестник (сорняк). Erigeron canadensis L. Калатоўка ні даець расьці другому (Церабетаўка, Віц. р.).

КАЛАТУХА, *ж.* — 1) жидкое мучное кушанье. На стол пастаўлена калатуха (Слабада, Чаш. р.); 2) лихорадка. Febris intermittens. Калатуха цябе калаці! (Зямковічы, Сен. р.).

КАЛАТЫРЫЦЬ, *дзс.* —забавно, но необоснованно говорить. Нечага тут задарма калатырыць (Дрыкольле, Куз. р.).

КАЛАЎРОТ, у, *м.*—1) прялка. Купі мне, тата, калаўрот (Селядцова, Беш. р.); 2) бурав. Прынясі калаўрот—буду дзіркі круціць у стаўпцу на граблі (Мікалаёва, Куз. р.); 3) двигатель из колеса, приводящий в бег санки на льду. Хлопцы зьдзелалі калаўрот на рацэ—будзем катацца (Латыгаль, Сен. р.).

КАЛАЦІЦЦА, *дзс.* — трястись. Ён калаціцца ад холаду (Сянно, Сен. р.).

КАЛАЦІЦЬ, *дзс.* — 1) трясти. Чагось калоціць міне (Лужасна, Куз. р.); 2) отрясать. Пашлі ў лес калаціць яблыкі (Вядрэнь, Чаш. р.); 3) стучать. Нехта калоціць у дзьверы (Капланы Сен. р.).

КАЛБАН, а, *м.* — 1) кувшин. Прынясі калбан з малаком (Малекі, Сур. р.); 2) сосуд из прутьев или соломы в виде кувшина. Ссып каноплі ў калбан (Александрова, Гар. р.); 3) искусственное гнездо из соломы в виде конуса. Павесіў калбан (Гарадок, Гар. р.).

КАЛБАНЧЫКІ, аў, *м.*—колокольчики Campanula (розныя віды). Ці растуцьужо колбанчыкі? (Горбава, Лёз. р.).

КАЛБАНЫ, оў, *м.*—луг с кочками. Міхаіл у калбанох косіць (Касачы, Лёз. р.).

КАЛДОБА, КАЛДОБІНА, *ж.*—выбой, яма на дороге. У Азярышча дурна ехать—многа калдоб на дарозі (Макеенкі, Аз. р.). Глядзі, ня ўедзь у калдобіну! (Пустынкі, Сен. р.). Калдавіна дужа выразана (Доўгае, Беш. р.). Па такім калдужынам і да вечару ні даедзем (Чарніца, Лёз. р.).

КАЛЕКА, *аг. ж.*—кроме общего значения — налим. Lota vulgaris Cuv. Бальшая калека залезла ка мне ў сетку (Навасёлкі, Сен. р.).

КАЛЕЦ, а *м.*—наперсток. Ідзе мой калец, шыць буду (Зямковічы, Сен. р.).

КАЛЁСЫ, *н.*—телега. Садзісь на калёсы—паедзем (Рудня, Аз. р.).

КАЛЁСЬНІК, а, *м.*—колесный мастер. Ад Селядцоўскага калёсьніка каткі прывёз (Залужжа, Беш. р.).

КАЛЁСЬНЯ, *ж.* — мастерская колес. Німа ў нас блізка калёсьні (Вяжышча, Беш. р.).

КАЛЁЎКА, *ж.*—плотничий инструмент (?). Падай калёўку (Александрова, Гар. р.).

КАЛЁШЫ, *ж.* — галоши. Купі новыя калёшы (Шарыпіна, Беш. р.).

КАЛІБА, *ж.* — вид болезни. Каб цябе каліба, як ты мяне падманіў (Стасева, Выс. р.).

КАЛІВА, *н.* — молодое растение. Дай мне каліва расады (Сянно, Сен. р.); 2) немножко. Дай каліва малака (Барсукі, Аз. р.); 3) зерно. Каліва гароху (Заронава, Сен. р.).

КАЛІНА, *ж.* — калина. Viburnum Opulus L. Каліна высокая, гонкая расьцець (Мяжа, Меж. р.).

КАЛІТА, *ж.* — калита, кожанная сумка. Дзеньгі з каліты выцягнулі (Лужасна, Куз. р.).

КАЛІТКА, *ж.* — 1) калитка. Ідзі, сынок, зачыні калітку, а то карова ўлезе ў сад (Барсукі, Аз. р.); 2) низменная местность заросшая кустами. Зьвядзі каня ў калітку пасьціць (Станіслава, Сір. р.).

КАЛІЎКА, *ж.* — брюква. Brassica Napus L., f esculenta DC. Мы пасадзілі капусту і каліўку (Рудня, Аз. р.).

КАЛІЎЦА — немножко. Дай мне каліўца гароху (Купіна, Віц. р.). Пар. каліва.

КАЛІШНІ — тогдашний, когда то бывший. Калішняга ні успамінай (Лужасна, Куз. р.).

КАЛОДА, *ж.* — 1) колода. Лежма ляжыць, як калода (Яноўшчына, Беш. р.); 2) колодный улей. У яго пяць калод пчол (Заазерь'е, Сен. р.); 3) каток для прикатывания посевов. Мая калода зломана — авёс ні прыкачаў (Клюі, Куз. р.).; 4) часть ткацкого станка, на которую навиваются нитки основы. Павярні калоду ў правый бок (Макеенкі, Аз. р.).

КАЛОДКА, *ж.* — 1) обрубок, кусок бревна. Падстаў мне калодку (Прусаўкі, Аз. р.); 2) сапожная колодка. Па назе падабраў калодку (Клюі, Куз. р.); 3) женская пирушка устраиваемая на масленицу в складчину; при сборе последней таскается «калодка» — обрубок, которым впоследствии заваливается дверь отказавшей. Скора будзем калодку цягаць (Нов. Сяло, Беш. р.).

КАЛОДЗЕЗЬ, я, *м.* — колодец. Наш калодзесь заваліўся (Барсукі, Аз. р.).

КАЛОСЬСЕ, *н., зб.* — колосья. Пазьбірай ета калосьсе (Лужасна, Куз. р.).

КАЛОЦЦА, *дзс.* — колоться, бодаться. Наш бугай дужа коліцца (Ганкавічы, Беш. р.).

КАЛОЦЬ, *дзс.* — колоть. Коліць у бок аж дух захватуець (Мазалава, Куз. р.).

КАЛТУН, а, у, *м.* — колтун. Plica polonica. Калтун нічога ня любіць (Кузьміно, Сен. р.).

КАЛТУНЬНІК, у, *м.* — горечавка синяя. Gentiana Pneumonanthe L. Калтуньніку нарваў (Лужасна, Куз. р.).

КАЛУПАЦЦА, *дзс.* — медленно работать, колупать что нибудь. Ня кулупайся там, а ідзі шпарчэй (Сянно, Сен. р.).

КАЛУПАЦЬ, *дзс.* — ковырять. Ня калупай у носе! (Шыркі, Куз. р.).

КАЛЫГЛАС, а, *м.* — озорник. Чуеш, каб ты прыказаў свайму калыгласу ня лазіць па крышы й не пароць гнёзды (Глебаўск, Сен. р.).

КАЛЫСКА, *ж.* — колыбель. Над калыскай вісіць ручнік (Рудня, Аз. р.).

КАЛЫХАЦЬ, *дзс.* — качать. Калышы, Марылька, дзяцёнка, а то нешта ён плачыць (Раіны, Аз. р.).

КАЛЫЧЫ, оў, *м.* — гетры. Німа калычоў адзець, а сьцідзена (Гарадок, Гар. р.).

КАЛЬВІН, а, *м.* — сорванец. Ты куды кальвін етакі — там абязурнічыў, а цяпер зьдзеся? (Луб'ева, Аз. р.).

КАЛЬНУЦЬ, *дзс.* — уколоть. Як кальнець у серца! (Лужасна, Куз. р.).

КАЛЮГА, КАЛЮЖЫНА, *ж.* — лужа. На дорозе стаіць калюга вады (Сьлідца, Чаш. р.). Я асту-

піўся у калюжіну і зьвіхнуў сабе нагу (Ст. Беліца, Сен. р.). Вясёлка з калужыны набіраець вады (Кураеды, Беш. р.).

КАЛЮЧКІ, *ж*, — остро—пестро. Silybum Marianum Gärtn. Калючак нарвала (Астроўна, Віц. р.).

КАЛЯ — около. Завіваўся мой хмялёчак ды й каля калінкі (Сураж, Сур. р.).

КАЛЯЖЫНА, *ж*. — палка. Кінь гэту каляжыну (Аўдзейкава, Аз. р.).

КАЛЯНА — жестко, твердо. Тут спаць каляна (Дрыкольле, Куз. р.).

КАЛЯНДРА, *ж*. — кишнец. Coriandrum sativum L. Каляндра расьцець лі хлеву (Лужасна, Куз. р.).

КАЛЯНЕЦЬ, *дзс*. — становиться твердым, жестким. А маі штаны ад дажджу ўсё калянеюць (Лужасна, Куз. р.).

КАЛЯНЫ — жесткий, твердый. Трэба вываРыць холст, каб ня быў каляны (Раіны, Аз. р.).

КАМАР АЎСЯНЫ, а, *м*.—луговая долгоножка. Pachyrhina pratensis L. Пара авёс сеяць, аўсяныя камары ужо ёсьць (Бікложа, Беш. р.).

КАМАШ, а, *м*. — ботинок. Цяпер камашы дарага каштуюць (Заронава, Куз. р.).

КАМБАЛ, у, м. — рассеянный. Во, сьляпой камбал — ні відзіш? (Гарадок, Гар. р.).

КАМЕЛЬ, я, *м*. — нижняя часть ствола у пня. У гэтым дрэве таўсты камель (Сянно, Сен. р.).

КАМЕНКА, *ж*. — каменная печка. Узьлі вады на каменку! (Селішча, Гар. р.).

КАМЕНЬНЕ, *н. зб*. — камни. Я каменьні буду перавазіць на свой хутар (Халамер'е, Аз. р.).

КАМЭДЗІЯ, *ж*. — комедия, смех. Ой, камэдзія з вас! (Пустынкі, Сен. р.).

КАМЗА, *аг*. — неповоротливый. Варочаецца, як камза (Выгары, Куз. р.).

КАМІЗЭЛЬКА, *ж*. — жилетка. Пашыю сабе камізэльку (Бешанкавічы, Беш. р.).

КАМЛЕНЬНЕ, *н*. — мгновение. У вадным камленьні згарэла лазьня (Астроўна, Віц. р.).

КАМНЯЛОМ, у, *м*. — селезеночник переменнолистный. Chrysosplenium alternifolium L. Камнялому вырві (Бель, Выс. р.).

КАМОРКА, *ж*. — 1) кладовая. У каморцы стаіць збанок малака (Пачаевічы, Чаш. р.); 2) комнатка. У нашай каморцы цёпла (Навікі, Беш. р.).

КАМОРНІК, а, *м*. — землемер. Летась каморнік наразаў зямлю (Стаішча, Чаш. р.).

КАМУНІЯ, *ж*. — коммуна. А што вы нас у камунію ня хочаце? (Навікі, Віц. р.).

КАМЫ, оў, *м*. — картофельная каша, иногда с горохом, бобом. Упярод зваруць боб, тады бульбу скрэбленную; ўсё ўмесьце стаўкуць у катле і завецца гэта камамі (Альшанікі, Беш. р.).

КАМЯГА, *ж*, — 1) челн, выдолбленное из дерева длинное корыто, к которому по обе стороны для устойчивости прикреплены доски. Толькі ці дадуць нам камягу? (Ваяводкі, Віц. р.); 2) карыто поить скот. Гані кароў да камягі! (Сураж, Сур. р.).

КАМЯНІЦА, *ж*, — каменное здание. Наша камяніца ужо бурыцца (Ходцы, Сен. р.).

КАНАВАЛ, а, *м.* — коновал, ветеринар. Канавал склаў жарабка (Рыбчына, Сір. р.).

КАНАЗОБКА, *ж.* — лукошко. Падай сюды каназобку, Марыся! (Астроўна, Віц. р.).

КАНАПА, *ж.* — жесткий диван без спинки. У Зьмітраковых у старэй хаце лаўкі, а ў новай канапы (Кузьміно, Сен. р.).

КАНАПАДЗЬ, *ж.* — сгусток коломази. Кала калёс канападзі вазьмі (Сукрэмна Сен. р.).

КАНАПАТКА, *ж.* — ночная лампа без стекла. Запалі ты канапатку (Аськершчына, Беш. р.).

КАНАЦЬ, *дзс.* — 1) умирать. Наш Ёска канаець (Сукрэмна, Сен. р.); 2) страдать, стонать от боли. Ходзіць і канаець рукой (Вяжышча, Беш. р.).

КАНЕШНА — конечно. Ну, канешна, я не пайду (Чарнагосьці, Беш. р.); 2) непременно. Ты канешне прыдзі ка мне (Лужасна, Куз. р.).

КАНДРАЦІКІ, аў, *м.* — дубровка, вероника. Veronica Chamaedrys L. А кандрацікі там растуць (Высачаны, Выс. р.).

КАНДЗЕЙКА, *ж.* — кружка. Падай кандзейку з вадой (Вяжышча, Беш. р.).

КАНОПЛІ, КАЛОПНІ, *ж.* — конопля. Cannabis sativa L. Вераб'і каноплі паклевалі (Рудня, Аз. р.). На гародзе пасеялі калопні (Вядрэнь, Чаш. р.).

КАНТАР, у, *м.* — гиря. Вясы ё, а кантароў няма (Заазер'е, Сен. р.).

КАНУРКІ, *ж.* — кружева. Марыля пляцець кануркі к пасьцілцы (Марозаўка, Сен. р.).

КАНЦАВЫ — живущий на краю деревни. Канцавых яшчэ няма (Мянюцева, Сен. р.).

КАНЦЫЛЯРЫЯ, *ж.* — канцелярия. Ня плюйся у канцыляры (Бешанкавічы, Беш. р.).

КАНЧАНЕ, *зб.* — живущие на концах деревни. Гэтыя канчані носяць пастуху пазьней, а тыя канчані носяць раней (Запрудзьдзе, Сен. р).

КАНЬКАЦЬ, *дзс.* — выпрашивать. Што ты ў яго канькаеш? (Ульянавічы, Сен. р.).

КАНЮШЫНА, *ж.* — клевер. Trifolium pratense L. Дай каню канюшыны калі думаеш ехать (Навасёлкі, Сен. р.).

КАНЯ, і, *ж.* — лунь. Circus cyaneus L. (?) Каня крычыць—дождж будзець (Рыбчына, Сір. р.).

КАНЯЧЫЯ КАПЫТКІ — копытник. Asarum europaeum L. Канячыя капыткі зацьвілі (Астроўна, Віц. р.

КАПА, *ж.* — 1) кожанная покрышка на хомуте. Рымар прышыў к хамуту новую капу (Вішкавічы, Чаш. р.); 2) цветное одеяло из бумажной ткани. Сёньня на кірмашы баба прадавала капу (Вішкавічы, Чаш. р.).

КАПА, *ж.* — мера счета снопов и под. в 60 единиц. Я ў тым гаду на етым куску нажаў 10 коп жыта (Халамер'е, Аз. р.).

КАПАЦЕЦЬ, *дзс.* — коптеть. Капаціць капцёлка (Сукрэмна, Сен. р.).

КАПАЦЬ, *дзс.* — капать. На дварэ дождждык капліць—у Янкі шапка мякніць (Сукрэмна, Сен. р.).

КАПАЦЬ, *дзс.* — рыть, копать. Капаюць яму (Храпавічы, Куз. р.); Нада бульбу капаць (Любічы, Беш. р.).

КАПАЧ, а, *м.*, КАПАРУЛЯ, *ж.* — навозный крюк. Забыў бацька капач (Янавічы, Сур. р.). Вазь-

мі капарулю й ідзі скапываць на воз (Навасёлкі, Сен. р.).

КАПАЧКА, *ж.*--капелька. Я цябе ні шкадую ні капачкі (Пушкары, Сен. р.).

КАПЕЦ, а, *м.* — 1) межевой столб. Што ты капца ня відзіш — гэтак закасіў майго (Заазер'е, Сен. р.); 2) яма для сбережения картофеля на зиму. Мы бульбу заўсёгды сыпем у капцы на зіму (Зааaер'е Сен. р.); 3) курган. У нас у бару раскапалі бальшы капец і нашлі гаршчок (Русінава, Сен. р.).

КАПЕШКА, *ж.*--копна. Нагроб тры капешкі сена (Бешанкавічы, Беш. р.).

КАПЭРУС — гибель, конец. Мне чуць ня быў капэрус (Яцукі, Беш. р.).

КАПЛІЦА, *ж.* — часовня. Недалёка ад нас ёсьць капліца (Рудня, Аз. р).

КАПТАН, а, *м.* — кафтан, жакет. Марылька, апрані каптан (Падрэзы, Чаш. р.).

КАПТУР, а, *м.* — верхняя часть кухонной печи, переходяшая в дымоход. Пабялілі каптур (Янавічы, Сур. р.).

КАПУСТА, *ж.* — 1) капуста. Brassica oleracea L. Капуста сёліта выгарала на гародзі (Лужасна, Куз. р.); 2) щи. Мама, налі мне капусты (Кузюціна, Аз. р.).

КАПУТ—смерть, конец. Табе будзіць там капут (Выгары, Куз. р.).

КАПЦЁЛКА, *ж.* — коптилка, лампа без стекла. Капцёлка закапціла хату (Дабрамысьль, Лёз. р.).

КАПЦЮР, а, *м.*—коготь. Мама, а? мама! курыца капцюр зламала (Ваяводкі, Віц. р.).

КАПЧОНКА, *ж.* — ветчина. З сьвіньнячага сьцягна робіцца капчонка (Лагавая, Аз. р.).

КАПШУК, а, *м.*—кисет. Поўны капшук табакі (Чарніца, Лёз. р.).

КАПЫЛ, а, *м.*—1) сапожная калодка. У нашага шаўца ёсьць толькі вялікія капылы (Падрэзы. Чаш. р.); 2) вертикальная стойка в полозьях поддерживающая пол саней. Капылы новыя пастаў, дык будуць сані (Гарадок, Гар. р.); 3) мотыга. Капылом капылюць ляды (Жалудова, Лёз. р.).

КАПЫТ, а, *м.* — копыто. У каня капыты бальшыя (Лужасна, Куз. р.).

КАПЯК, а, *м.*—копна снопов, сложенных колосьями внутрь. Во, сколькі капякоў! (Гарадок, Гар. р.).

КАРАБАЦІЦЦА, *дзс.* — коробиться. Мой грабянец пачаў карабаціцца (Навікі, Беш. р.).

КАРАБОК, а, *м.*—спичечная коробка. Ці ёсь у цябе карабок? (Касачы, Лёз. р.).

КАРАВАЙ, ю, *м.*—свадебный пирог. У Янкі на вясельлі дзялілі каравай (Сянно, Сен. р.).

КАРАВЫ—корявый. Спаднік каравы (Зямковічы, Сен. р.).

КАРАГОД, а, у, *м.*—1) хоровод. Пойдзем гуляць у карагоды (Оўсішча, Сен. р.); 2) ряд копен. Бач, карагад бабак наставіў (Гарадок, Гар. р.).

КАРАГОЛЬ, ю, *м.* — ястреб, перепелятник. Accipiter nisus L. Як вісока караголь паляцеў! (Валькі, Сур. р.).

КАРАК, у, *м.* — затылок. Тоўсты карак, як у сьвіньні (Капланы, Сен. р.). Пар. акарак.

КАРАЛІ, яў, *зб.*—бусы. Пачапі каралі на шыю (Падрэзы, Чаш. р.). Пар. кралі.

КАРАНІЦЦА, *дзс.*—укореняться. А пырнік усё дальш караніцца ў гародзі (Лужасна, Куз. р.).

КАРАНІЦЬ, *дзс.*—выкорчевывать, разорять. Пашлі караніць амшару (Лужасна, Куз. р.).

КАРАПКОЎКІ, *ж.*—сорт яблок —ранет. Ня ешця карапковак да Спаса—памрыцё (Ходцы Сен. р.).

КАРАПУЗІЦЦА, *дзс.*—хвастаться. До табе карапузіцца! (Запрудзьдзе, Сен. р).

КАРАСІ, ёў, *м.*—железные пластинки под деревянными осями, чтобы оси не перетирались колесами. У яго восі на карасях (Павульле, Чаш. р.).

КАРАСІН, у, *м.*—керосин. Хадора запалі карасін, а то цёмна (Чалнышкі, Беш. р.)

КАРАСОЎКА, *ж.*—керосиновая лампочка. Заржавела карасоўка (Берасьні, Беш. р.).

КАРАТУЛЬКА, *ж.*—морковь коротель. Каратулька зусім ня ўзышла (Доўгае, Беш. р.).

КАРАФАШКА, *ж.*—легкая повозка. Паедзем на карахвашке (Астроўка, Віц. р.).

КАРАФІНКА, *ж.*—графинчик. Лявон пабіў карафінку (Сукрэмна, Сен. р.).

КАРАЦЕЦЬ, *дзс.* — укорачиваться. Як старэіць, дык караціць (Лужасна, Куз. р.).

КАРАЦЬ, *дзс.*—наказывать. Каралі яго за вушы (Лясьнікі, Сен. р.).

КАРДОН, у, *м.*—картон. Хата аббіта кардонам (Нов. Сяло, Беш. р.).

КАРДОЎНІК, у, *м.*—касатик. Jris Pseudacorus L. І кардоўнік у нашым краі ёсіка (Лёзна, Лёз. р.).

КАРЭЗА, *ж.*—сойка, Garrulus glandarius L. Карэзу застрэліў (Карма, Куз. р.).

КАРЭНЬНЕ, *н. зб.* — корни, Карэньне ужо пагніло (Стасева, Выс. р.).

КАРЭЦЬ, *дзс.*—покрываться коркою грязи. У яе міскі нямытыя усёгды карэюць (Лужасна, Куз. р.).

КАРЖАКАВАТЫ — покрытый толстой растресканной корой. Гэта ліпа вельмі каржакаватая (Асінаўка, Сен. р.).

КАРЖЭНЬ, я, *м.*—жирная лепешка. Маці сьпякла Васілю каржэнь (Сьвеча Беш. р.).

КАРМА, *ж.*—угловой конец мешка, сети. Паглядзі, ці няма рыбы ў карме (Падбярэзьзе, Віц. р.).

КАРМАЗЫНАВЫ—ярко-красный. А ў міне кармазынавая кохта! (Лужасна, Куз. р.).

КАРМАЧ, КАРМАЧЫК, а, *м.* —складной нож. Ці ёсьць у цябе кармач? (Вяжышча, Беш. р.). Тупы мой кармачык (Сахны, Сен. р.).

КАРМАШЫЦЬ, *дзс.*—тормошить. Буду маму кармашыць, каб купіла кніжку (Бешанкавічы, Беш. р.).

КАРНАВУХІ—с неполным ухом. Наша парасё карнавухае (Луб'ева, Аз. р.).

КАРНАТЫ—безхвостый. Курнаты кот (Сухарукова, Аз. р.).

КАРНАХВОСТЫ—с коротким хвостом. Быці табе усё халостаму, як сабакі карнахвостаму (Сукрэмна, Сен. р.).

КАРОМІСЕЛ, а, *м.*, КАРОМІСЛА, *н.*—1) коромысло, которым носят воду. Зроб новы каромісел. Паламала на ім каромісла (Бешанкавічы, Беш. р.); 2) пояс

Ориона. Пара малаціць—каромісла ўжо вісока (Сукрэмна, Сен. р.); 3) палка скрепляющая «вобжы» (гл.) у «сашча» (гл.). Каромысел ў сасе нада прыбіць крапчэй (Бабінавічы, Выс. р.).

КАРОНА, *ж.*—солнце. Ужо карона вышла з лесу (Баравыя, Куз. р.).

КАРОСТА, *ж.*—чесотка. Дай ты мне рады, братка, кароста на майго каня напала—ня ведаю, што й рабіць (Пацкава, Сен. р.).

КАРОСЬЛІВЫ—чесоточный. Каросьлівыя рукі (Рудня Аз. р.).

КАРОЎНІК, а, *м.*—скупщик коров. Кароўнік скупляе па дзярэўні кароў (Гарывецк, Сен. р.).

КАРОЎСЬКІ—коровий. Кароўські гной трэба пад бульбу (Кайтанова, Куз. р.).

КАРТЫХЛЯНКА, *ж.*—цветной платок. Нада абвярцець сваю картыхлянку (Вяжышча, Беш. р.).

КАРУЗЬЛІК, а, *м.*—карапуз; остановившийся в росте. Які ваш сынок карузьлік! (Лужасна, Куз. р.).

КАРУНКІ, *н.*—кружева. На ей была спадніца з карункамі (Мікалаёва, Куз. р.).

КАРУННЫ—с старой кроной (дерево). Мала машэньнікам хворасту, дык яны началі валіць каруннае дзерава (Касьцюкі, Куз. р.).

КАРХАВІНЬНЕ, *н.*—1) мокрота при кашле. Накархаў кархавіньня усюдах (Стралкі, Беш. р.); 2) лягушечья икра. Люгашкі напускалі кархавіньня (Быкоўшчына, Беш. р.).

КАРХАЦЬ, *дзс.*—харкать, Памрэць, бо кроўю кархаіць (Капланы, Сен. р.).

КАРЦЕЦЬ, *дзс.*—сильно хотеться, беспокоить. Табе карціць сапсаваць новую сукенку (Сукрэмна, Сен. р.).

КАРЧАГА, *ж.*—соломенная посуда для ссыпания зерна, напр.: конопли, льняного семени, крупы и т. п. Высып крупы у карчагу (Жабяньцяі, Куз. р.).

КАРЧАВЕШКА, *ж.*—выкорчеванный пень. Сабяры карчавешак і разьвядзі вогнішча (Каверзіна, Меж. р,).

КАРЧМА, *ж.*—кабак. У старыя годы тут стаяла карчма (Баравые, Куз. р.). У карчму хадзілі піць піва (Баранаўка, Куз. р.).

КАРШАК, а, *м.*—ястреб Accipiter nisus L.; Astur palumbarius L. Каршак дзярэць курэй (Баранаўка, Куз. р.).

КАРШЭНЬ, я, *м.*—1) затылок. Дай яму ў каршэнь (Забор‘е, Сен. р.). Пар. карак; 2) тумак, удар. Во, як накладу табе каршнёў паміж крыльляў! (Лазова, Сен. р.).

КАРШНЯК, а, *м.*—ласточка, Hirundo rustica L., Hirundo urbica L. Каршнякі ўжо прыляцелі (Селішча, Гар. р.).

КАРШУН, а, *м.*—коршун. Milvus ater Gm. Каршун ухапіў гусёнка (Раіны, Аз. р.).

КАРЫ, *ж.*—телега для возки сена, снопов. Натта доўгея кары, але добрыі (Санікі, Беш. р.).

КАРЫСТАЦЦА, *дзс.*—пользоваться. Карыстаецца нашай каровай (Оўсішча, Сен. р.).

КАРЫСЬЦЬ, *ж.*—польза. Карысці яму мала з гэтага (Зямковічы, Сен. р.).

КАРЫТА, *н*—корыто. Налі сьвіньням зельля ў карыта (Бешанкавічы, Беш. р.).

КАРЭЛКА, *ж.*—грязнуха. І карэлка-ж, Прузына! (Сялец, Чаш. р.).

КАРЭЦ, а, *м.* — деревянная подставка внизу сохи на которую одеются лемехи. У маей сахе карэц зламіўся (Мар'янова, Куз. р.); 2) деревянная палочка с дыркой, прикрепляемая к верхнему жернову для вращения. Адарваўся карэц у жорнах (Раманаўка, Сен. р.).

КАРЭЛЫ — грязный. Карэлы хвартук ляжыць на печы (Запрудзьдзе, Сен. р.).

КАСА, *ж.*—кроме общих значений—селезенка. Касу сьпякла (Гарадок, Гар. Р.).

КАСАВАЦЬ, *дзс.* — вычеркивать, уничтожать. Апяць пачалі касаваць усі законы (Заазер'е, Сен. р.).

КАСАВІЛА, КАСАВІЛЬНА, КАСАЎЁ, КАСІЛНА, КАСЬСЁ, *н.*— деревянная часть косы. Зроб ты новае касавіла (Гарадок, Гар р.). Якая каса такое й касаўё (Чарніца, Лёз. р.). Касілна зламаў на куст (Раманаўка, Сен. р.). Прыладзь ты касьсё к касе (Пустынкі, Сен. р.).

КАСАВОК, а, *м.* — плетенная корзинка на чтв. зерна, из которой иногда сеют. Новы касавок прынясі з жытам (Валатоўка, Гар. р.).

КАСАВОКІ — косоглазый. Ён дужа касавокі (Бешанкавічы, Беш. р.).

КАСАЧ, а, *м.*—заяц. Касач абгрыз дрэва (Лапы, Беш. р.).

КАСЕЦ, а, *м.*—косец. Касцы селі кала кустоў падвячоркаваць (Оўсішча, Сен. р.).

КАСІК, а, *м.*—верхний косяк окна. Стукнуў галавой у касік (Дрыкольле, Куз. р.).

КАСМАТЫ—косматый, лохматый. У лісіцы хвост касматы (Сялец, Чаш. р.).

КАСМЫЛІ, *зб*—космы, волосы. Чаго ты распусьціла сваі касмылі? (Баравыя, Куз. р.);

КАСНЫ—страмный, скверный, худой. Касны ты! Твая карова дужа касная (Гарадок, Гар. р.).

КАСТАЛОМ, у, *м.*—1) ревматизм. Rheumatismus. Каб у цябе касталом уваліўся! (Вядрэнь, Чаш. р.). 2) полынь. Artemisia campestris L. Касталому нарваў (Лужасна, Куз. р.).

КАСТРЫВА, *ж.*—крапива. Urtica dioica L. На кастрыву апёкся (Барсукі, Аз. р.).

КАСТРЫВЫ — с кострикой. Якое кастрывае атрэп'е! (Кураеды, Беш. р.).

КАСТРЫЦА, *ж.* — кострика. Набяры кастрыцы йдзе лён труць (Доўжа, Куз. р.).

КАСУЛЯ, *ж.*—соха, плуг. Касулю к кавалю павёз (Горкі, Аз. р.).

КАСЦЫ, оў, *м.*—пояс Ориона. Касцы вунацькі, на тым краі неба (Лужасна, Куз. р.).

КАСЫ—косой. Ах ты чорт касы! (Шкалёўка, Беш. р.).

КАСЬБА, *ж.*—время сенокоса, сенокос. Ужо настала касьба (Баркова, Куз. р.).

КАСЬНІК а, *м.*—1) лента в косе. Упляла ў косы касьнік (Забалоцьце, Беш. р.); 2) старинный венок невесты, сделенный из бумаги и материи разных цветов. Венчаліся раней у касьніках (Вяжышча, Беш. р.).

КАСЬНІЧЫНА, *ж.*—тряпочка вплетенная в волоса. Якую ты гэта касьнічыну ўпляла, дужа нялюбую (Навасёлкі, Сен. р.).

КАСЬЦЕРКА, *ж.*—мешок. Насыпаць касьцерку мукі (Гравы, Сен. р.).

КАСЬЦІЦЬ, *дзс.*—сорить на пол. Ягор, не касьці на пол, а то матка задась (Косы, Віц. р.).

КАСЬЦЮЛЬКА, *ж.* – ус ржаного или ячменного колоса. Касьцюлька пупала ў вока (Ульлянавічы, Сен. р.).

КАСЬЦЯНКА, *ж.*—костяника. Rubus saxatilis L. Касьцянкі яшчэ ні пасьпелі (Лужасна, Куз. р.).

КАТ, а, *м.*—палач. Кат еты, толькі мучыць (Лужасна, Куз. р.).

КАТАВАЦЬ, *дзс.*—бить. Яго добра катавалі (Падрэзы, Чаш. р.).

КАТАНКА, *ж.* — 1) кофта. Падай сюды катанку! (Вяжышча, Беш. р.); 2) валенок. Злубянелі мае катанкі (Навасёлкі, Сен. р.).

КАТАР, у, *м.*--насморк. Rhinitis. Катар ні даець пакою каторую нядзелю (Лужасна, Куз. р.).

КАТАРГА, *ж.*—кроме общего значения—насморк. Rhinitis. Пурым не сьвята, а катарга не хвароба (Вядрэнь, Чаш. р.),

КАТЭЛКА, *ж.*—хлебный, глинянный шарик. Давай катэлкі робіць! (Высачаны, Выс. р.).

КАТЛЯК, а, *м.*—короткий кусок бревна. На што ты парэзаў бервяно на катлякі? (Сянно, Сен. р.).

КАТЛЯР, а, *м.*—медник. Вынясі катляру апалоў зьнітаваць (Залужжа, Беш. р.).

КАТОК, а, *м.*—колесо телеги. У мяне адзін каток саўсім разваліўся (Пустыр, Сір. р.).

КАТУЛКА, *ж.*—1) телега для возки больших камней. Бяры катулку і едзь за каменьнем (Максімава, Куз. р.); 2) круглая чурка, подкладываемая под ухват, чтоб легче вставить горшок в печь. Падай катулку, буду саган ставіць у печ (Раманаўка, Сен. р.); 3) каток из бревна для укатывания посевов. Запражы катулку, ды прыкатай авёс (Кабішча, Куз. р.).

КАТУХ, а, *м.*--1) хлевок, курятник. Загані курэй ў катух (Стаішча, Чаш. р.); 2) закром для корнеплодов. Катух адгарадзілі дзеля бульбы (Зямковічы, Сен. р.); 3) треугольная кормушка. Ідзі ў катух сена ўкінь (Каверзіна, Меж. р.).

КАЎБЫР, а, *м.* — крынка для молока. Каўбыр памый тады малако цадзі (Сукрэмна, Сен. р.).

КАЎГАНКА, *ж.*—кружка, находящаяся в бане для разливания воды. Дайце каўганку (Доўгае, Беш. р.).

КАЎЖЭНЬ, я, *м.* — шустрый низкого роста мальчик, малыш. Які каўжэнь, а што з яго дзеецца? (Семянцова, Беш. р.)

КАЎЗЕЛЬ, ю, я, *м.*—каток на льду. Ён быў на каўзялі (Пустынкі, Сен. р).

КАЎКА, *ж.*—галка. Monedula turrium Brehm. Каўкі ядуць усякую падлу (Лужасна, Куз. р.).

КАЎКАЦЬ, *дзс.* — мяукать. Кошка каўкала (Чарнагосьці, Беш. р.).

КАЎНЕР, а, *м.*—воротник. У шубе знасіўся каўнер (Хадулава, Куз. р.).

КАЎНЯРЦЫ, оў, *м.* — воротнички рукавов, манжеты. Наста вышыла сабе прыгожыя каўнярцы (Оўсішча, Сен. р.).

КАЎЧЭГ, у, *м.*—пенал. Янка ссорыў каўчэг (Лук'янова, Сен. р.).

КАХАНЬНЕ, *н.*—любовь. Знаем яго падплотнае каханьне! (Селішча, Беш. р.).

КАХАЦЦА, *дзс.* — любиться. Яны доўга кахаліся (Чашнікі, Чаш. р.).

КАХАЦЬ, *дзс.*—любить. Малец кахаець дзеўку (Траяны, Беш. р.).

КАХЛЯ, *ж.*—изразец. На тэй вуліцы, дзе кахлі дзелаюць (Лужасна, Куз. р.).

КАХУНДРЫЦА, *ж.*—мелочная тряпичная торговка. Кахундрыца купіла ў ей курыцу (Лёзна, Лёз. р.).

КАЦЁЛ, а, *м.*—котел, чугунный горшок. У катле звары капусту (Шарыпіна, Беш. р.)

КАЦЭЛЬКІ, *ж.* — блоки, поддерживающие «ніты» (гл.) в ткацком станке. Кацэлькі нада вешаць на аднэй вышыне, каб ніты роўна хадзілі (Ходцы, Сен. р.).

КАЦІК, а, *м.*—яйцо, которое хорошо катится. У каго мой кацік? (Спасская, Сір. р.).

КАЦІЦЦА, *дзс.*—кроме общего значения—родить ягненнка. Наша авечка кацілась (Каралі, Куз. р.).

КАЦІЦЬ, *дзс.*—кроме общего значения—родить ягненка. Наша авечка каціла пару ягнят (Семянцова, Беш. р.).

КАЦЮЛЬКА, *ж.* -- круглый кусок палки, подкладываемый под ухват, чтоб легче вставить горшок в печь. Падлажы кацюльку пад вілкі—лягчэй будзіць (Александрова, Гар. р.). Пар. качулка, катулка.

КАЦЮХ, а, *м.*—чурбан. Адрэж кацюх на узгалавашчы (Ульлянавічы, Сен. р.).

КАЦЯНЁ, *н.*—котенок. Кацяняты скора будуць лавіць мышэй (Гарывецк, Сен. р.).

КАЦЯРЫНКА, *ж.* — майский жук. Melolontha melolontha L. Мы знашлі кацярынку (Чарнагосьці, Беш. р.).

КАЦЯРЫНКІ, *ж.* — желтая акация. Caragana arborescens Lam. Кацярынкі прыгожыя цьвяты (Ганкавічы, Беш. р.).

КАЧАЛКІ, *ж.* — каток для белья. Ён падарыў мне сяньні добрыя качалкі (Сьліжыкі, Куз. р.).

КАЧАНЁ, *н.*—утенок. На рацэ плывуць качаняты (Стралкі, Беш. р.).

КАЧАНЬНЕ, *н., зб.*--кочни. Вырасла добрае качаньне (Купіна, Віц. р.).

КАЧАРГА, *ж.*—кочерга. Качарга стаяла ў качарэжніку (Вяжоўкі, Чаш. р.).

КАЧАРЭЖНІК, у, *м.* — угол около печки, где ставят ухват, кочергу и т. п. Пастаў вілкі ў качарэжнік (Пацкава, Сен. р.).

КАЧАРЫЖКА, *ж.* — ствол кочна капусты. Я дужа люблю есьці качарыжкі (Бешанкавічы, Беш. р.).

КАЧАТЫХ, у, *м.* — крючек для плетения лаптей. Падай качатых! (Путрына, Сір. р.).

КАЧАЦЦА, *дзс.* — кататься. Ён пачаў качацца па гразі (Сялец, Чаш. р.).

КАЧАЦЬ, *дзс.*--катать. Хлопцы качаюць кружочкі з бляхі (Сянно, Сен. р.). Качай бяльлё (Лужасна, Куз. р.).

КАЧКА, *ж.*—утка. Anas. Качка ня курыца: без вады пражыць ня могіць (Заронава, Куз. р.).

КАЧУЛКА, *ж.*—круглый кусок палки подкладываемый под ухват, чтобы легче горшок в печь подать. Качулка звалілась з загнеткі (Забалотнікі, Куз. р.). Пар. кацюлька; катулка.

КАШАЛА, *ж.*—верх телеги, самая телега. Кашала ў калёсах новая (Гарадок, Гар. р.).

КАШАРЫЦЬ, *дзс.* — очищать. Пувёз сваю бабу кашарыць (Бешанкавічы, Беш. р.).

КАШЭЛЬ, я, *м.*—1) плетеная веревочная сетка в которую берут сено в дорогу. Сілівей, бягі скарэй напхай кашэль (Лахманы, Аз. р.); 2) корзина. Прынёс поўны кашэль дуль (Сялец, Чаш. р.).

КАШЛАТЫ — косолапый, неповоротливый. Мядзьведзь еты кашлаты! (Шкалёўка, Беш. р.).

КАШМІРОЎКА, *ж.*—кашемировый платок. Кашміроўку новую абкруціла на галаву (Лужасна, Куз. р.).

КАШОЛКА, *ж.*—корзина для для выбирания картофеля и пр. Мая кашолка злумалась (Журавінка, Куз. р.).

КАШТАВАЦЬ, *дзс.*—1) стоить. Алей каштуе 22 кап хунт (Пятніцкая, Беш. р.); 2) пробовать на вкус. Ні каштуй, сястрыца нават—ня будзем есьці (Стаішча, Чаш. р.).

КАШТАН, а, *м.*—каштановое дерево. Aesculus hippocastanum L. На каштане красівыі лісты (Гарадок, Гар. р.).

КАШУЛЯ, *ж.* — рубашка. У цябе новая кашуля (Баркова, Куз. р.).

КАШЫНЫ—кошачий. І кашыным іноды лечаць (Лужасна, Куз. р.).

КАЯЦЦА, *дзс.*—раскаиваться. Ідзі, ня будзеш каіцца (Бешанкавічы, Беш. р.).

КВАДРА, *ж.*—фаза четверть луны. Наступіла ўжо другая квадра (Навікі, Віц. р).

КВАКТАЦЬ, *дзс.* — квохтать. Вот ня чуць было, ня чуць, а то й і квохчыць зноў (Лукашоўка, Беш. р.).

КВАКТУХА, *ж.* — наседка. У нашай квактухі была дзесяць курчонкаў (Заронава, Куз. р.).

КВАПНЫ—завистливый, жадный. Такі да ўсяго квапны хлапец! (Лужасна, Куз. р.).

КВАРТА, *ж.* — кружка. Дай кварты напіцца (Бешанкавічы, Беш. р.).

КВАСНЫ—кислый. Гаспадыня сьпякла квасны хлеб (Аксяньці, Чаш. р.).

КВАСОЛЯ, *ж.* — фасоль. Phaseolus vulgaris L. Квасолі нада пасадзіць (Стаішча, Чаш. р.).

КВАТЭРА, *ж.* — квартира. Я стаю на кватэры ў Апанаса, а ў яго добрая кватэра (Сянно, Сен. р.).

КВАТЭРКА, *ж.*—1) 1/100 ведра. Янка выпіў кватэрку гарэлкі (Павульле, Чаш. р.); 2) оконное стекло. Разьбіў кватэрку (Стралкі, Беш. р.); 3) форточка. Зачыні кватэрыну (Караліна, Беш. р.).

КВАТЭРЧАТЫ — четвертной. Кватэрчатыя балонкі з етага аркушу будуць (Калышкі, Лёз. р.).

КВАЧ, а, *м.* — кисточка из тряпок. Падай мне квач — буду боты мазаць (Селядцова, Беш. р.).

КВАШАНІНА, *ж.* — холодное Дзеці елі квашаніну з парасячых ног (Сьвеча, Беш. р.).

КВАШОНКА, КВАШНЯ, *ж.*—1) небольшая кадка для заквашивания хлеба, блинов и т. п. Схадзі ты прынясі квашонку (Спаская, Сір. р.); 2) кадка из под кваса. Прынясі квасу з тэй квашонкі (Станіслaвова, Сір. р.).

КВЕТКА, *ж.*—цветок. Кветка дужа прыгожая! (Сьліжыкі, Куз. р.).

КВІТ, а, *м.* — 1) квитанция. І квіта ні дае за работу (Чырв. Зорка, Чаш. р.); 2) довольно. Квіт! больш ні пайду ні за што! (Рыбчына, Сір. р.).

КВОЛЕЦЬ, *дзс.* — становиться слабее, хрупче. Кволеіць дзіцянё, а памагчы ня можым (Лужасна, Куз. р.).

КВОЛЫ — 1) слабый. Наша Гапуля дужа кволая (Селядцова, Беш. р.); 2) хрупкий. Ён дужа кволы (Луб'ева, Аз. р.).

КВОТА, *ж.*—процентные деньги. Я квоту аддаў (Замшына, Лёз. р.).

КВЯТЫ, оў, *м.*—цветы. Аёй, якія прыгожыя квяты! (Баяршчына, Сен. р.).

КЕЛІХ, у, *м.*—бокал. Мы выпілі па адным келіху (Кр. Сяло, Сен. р.).

КЕПІКІ, аў, *м.*— насмешки Апанас з Дар'і строіць кепікі (Оўсішча, Сен. р.).

КЕПСКІ—плохой. Кепскія абцугі (Кляшчыно, Беш. р.).

КЕШКАЦЦА, *дзс.* — возиться, пачкаться. Яна ўвесь дзень кешкаецца (Бешанкавічы, Беш. р.).

КЗЫМС, а, у, *м.*—карниз. Пашукай сьпічак на кзымсе (Бешанкавічы, Беш. р.). Пар. гзымс.

КІБІС, КІБУС, а, *м.* — чибис. Vanellus cristatus Meyer. Кібіс крычыць (Сутокі, Лёз. р.). Па полі лётае шмат кібусаў (Гарывецк, Сен. р.).

КІВАЦЦА, *дзс.* — шататься. Гвозд у сьцяне ківаецца (Гравы, Сен. р.).

КІДАЦЦА, *дзс.* — бросаться. Агазьзю у вочы, як кініцца (Сьвярдлы, Беш. р.).

КІДАЦЬ, *дзс.* — бросать. Кінь мне сюды палку (Пустыр, Сір. р.). Кінь дурныя думкі (Навікі, Віц. р.).

КІЁК, а, *м.* — 1) палка. Кійком пацягні яго па сьпіне (Лужасна, Куз. р.); 2) палка в ткацком станке для поворачивания «калоды» (гл.) и подвешивания «нітоў» (гл.). Анхвіса, прынясі мне даўжэйшы і таўсьцейшы кіёк (Макеенкі, Аз р.).

КІЁЎКА, *ж.*—пушица. Eriophorum (розныя віды). Кіёвак нанесьлі, хоць падушку рабі (Лужасна, Куз. р.).

КІЙ, КІЁК, я, а, *м.*—палка. У мяне добры кіёк (Косы, Віц. р.). Старац ходзіць з кіем (Новое Сяло, Беш. р.).

КІЖЫЛЬ, *ж.*—плохая погода. А якая ж сёньня дрэнная кіжыль (Вашчанкі, Гар. р).

КІЛА, *ж* — грижа в паху. Hernia. У Янкі бальшая кіла (Селядцова, Беш. р.).

КІЛАВАТЫ—с грыжей. У нашай дзярэўні ёсьць кілуваты Марка (Абрэзкава, Сен. р.).

КІЛАШ, КІЛУН, а, *м.*—кабан самец. Сьвіньню павялі к кілашу (Сухарукава, Аз. р.). Што ты пену папускаў, як кілун? (Абрэзкава, Сен. р.).

КІЛІШАК, а, *м.*—рюмка. Налі, калі хочаш, адзін келішак (Селядцова, Беш. р.). Юрка выпіў тры кілішкі гарэлкі (Хадулава, Куз. р.).

КІНЬДЗЮК, а, *м.* — 1) желудок. У нашай сьвіньні быў вялікі кіньдзюк (Крыльцова, Сен. р.); 2) требух начиненый рубленым мясом. Кіньдзюкі кідаюць к лету (Альшанікі, Беш. р.).

КІНУЦЦА, *дзс.*—броситься. Сабака кінуўся на мяне (Залесьсе, Чаш. р.).

КІПЦІ яў, КІПЦЮРЫ, оў *м.*— когти. Кот пацарапаў кіпцямі усю руку (Чарніца, Лёз. р.). Ціплёнак папаўся ў кіпцюры каршуну (Азяркі, Беш. р.).

КІРАВАЦЬ, *дзс.* — управлять. Ты яшчэ ня умееш кіраваць канём (Макара, Віц. р).

КІРАЎНІК, а, *м.*—администратор, управляющий. Новы старшыня харошы кіраўнік (Бабінічы, Віц. р.).

КІРМАШ, у, *м.*—ярмарка, торг. Народу дужа многа была на кірмашы (Прусаўкі, Аз. р.).

КІРПІЧЧА, *н.*, *зб.* — кирпичи. Усё кірпічча пабіта (Касачы, Лёз. р.).

КІСЕЛЬ, ю, *м.*—кисель. Кісель ня ежа — жулетка не адзежа (Палуянава, Гар. р.).

КІСЕТ, а, *м.* — кисет. Цяні кісет — закурым (Пятніцкая, Беш. р.).

КІСЛУХА, *ж.* — вид киселя. Кіслуха—гэта страва, якая варыцца з хлебнага рашчыну (Чашнікі, Чаш. р.).

КІСЬЛІЦА, *ж.*—щавель. Rumex Acetosa L. Звары сягоньні кісьліцы (Лагавая, Аз. р.).

КІСЯЛЁЎКА, *ж.* — палочка с сучком, которой разбалтывают кисель. Вымый кісялёўку (Спасская, Сір. р.).

КІТ, у, *м.*– оконная замазка. Ці гатоў кіт для вакон? (Пустынкі, Сен. р.).

КІТАВАЦЬ, *дзс.*—замазывать стекла в рамах оконной замазкой. Сёлета надо рамы кітаваць (Пустынкі, Сен. р).

КІТЛІК, а, *м.* — безрукавка. Кітлік яе натта прыгожы (Пустыр, Сір. р.).

КІТОЎКА, *ж.* — оконная замазка на окнах. Дужа дрэнны у етага жыда быў кіт, ужо ўся кітоўка абсыпалась (Берасьні, Беш. р.).

КІЧ, а, *м.* — кочка. Кнігаўкі кладуцца па кічах (Белькава, Беш. р.).

КІШЭНЬ, КІШЭНЯ, *ж.*—карман. Усунуў руку ў кішэнь (Сухарукава, Аз. р.). Палажы грошы у кішэню (Лук'янова, Сен. р.).

КІШОНКА, *ж.*—маленькая сумочка для хранения денег. Забылася кішонку ўзяць (Альгова, Віц. р.).

КЛАДКА, *ж.*–жердь или доски, переброшенные через ручей. Можна перайсьці па клаццы (Ісачкава, Аз. р.).

КЛАДКІ, *ж.*—копны овса или ячменя по 3—5 снопов. Коні растрабушылі кладкі аўса (Веляшковічы, Лёз. р.).

КЛАДОК, а, *м.*—кладка ячменя по 3 снопа в куче. Прыгожый іх кладок! (Гарадок, Гар. р.).

КЛАДОЎКА, *ж.* — кладовая. Нада схадзіць у кладоўку (Юрава, Сір. р.).

КЛАДЗІШЧА, *н.* — кладбище. На тым кладзішчы яго й закапалі (Лужасна, Куз. р.).

КЛАПАЦІЦЦА, *дзс.*—заботиться. Аб кім жа мне клапаціцца? (Макарава, Віц. р.).

КЛАПАЦІЦЬ, *дзс.*—заботить. Мая галоўку клапаціць (Навасёлкі, Сен. р.).

КЛАПОЎНІК, у, *м.*—клоповник. Lepidium ruderale L. Клапоўніку ня рві (Лужасна, Куз. р.).

КЛАСЬЦІ, *дзс.*–класть. Кручча кладуць на крышу (Шыпы, Сен. р.).

КЛАСЬЦІСЯ, *дзс.*–1) ложиться. Трэба нам класьціся, ўжо позна (Шыпы, Сен. р.); 2) нестись. Маей цёткі куры добра кладуцца, а нашы вельмі кепска (Косы, Віц. р.).

КЛЕНЧЫЦЬ, *дзс.* — клянчить, выпрашивать. Кленчыў, але нічога ня выкленчыў (Пятніцкая, Беш. р.).

КЛЕТКА, *ж.*—клетка. Пасадзі птушку ў клетку (Ісачкава, Аз. р.).

КЛЕЦЬ, *ж.*—амбар. Схадзі ў клець за севалкай (Пустыр, Сір. р.).

КЛЕШЧЫ, *н.*—1) клещи, деревянное основание хомута. Дугу закладзі—тады клешчы сьціскай (Сукрэмна, Сен. р.); 2) шест с раздвоенным концом для ловли раков. Я зьдзелаў клешчы лавіць ракаў (Селішча, Гар. р.).

КЛЁН, у, *м.* — клен. Acer platanoides L. З клёну робяць лыжкі (Лужасна, Куз. р.).

КЛЁП, у, *м.* — лезвее косы после отбивки. Слаўны клёп у яго ўсягды (Лужасна, Куз. р.).

КЛЁПКА, *ж.*—клепка. Сасновыі клёпкі ў етам цэбры (Лужасна, Куз. р.).

КЛЁЦ, КЛЯЦ, у, а, *м.*--зуб в бороне. Барана зьдзелана з дваццаці кляцоў (Гравы, Сен. р.). Тры кляцы з бараны прапала (Сукрэмна, Сен. р.).

КЛЁЦКІ, *ж.*—картофельные галушки. Клёцкі варуць з дранай бульбы, з пшоннай і прыварка- вай мукі (Альшанікі, Беш. р.).

КЛІБА, КЛІБІНА, *ж.* — скрученный прут для связывания плотов, заборов и т. п. Піравяжы кольля клібінай (Луб'ева, Аз. р.). Прывяжы клібай жэрдзь (Горбава, Лёз. р.).

КЛІКАЦЬ, *дзс.* — звать. Кліч Юрку будзем абедаць (Косы, Віц. р.).

КЛІН, а, *м.*—клин. Етат клін нада перамяніць (Макеенкі, Аз. р.).

КЛОПАТ, у, *м.*—хлопоты, заботы. Нашто мне той клопат з тваім мехам? (Лужасна, Куз. р.).

КЛОПАТНЫ — хлопотливый, заботливый. Будзе жыць, бо клопатны (Лужасна, Куз. р.).

КЛУБЫ, оў, *м.* — бедровая кость. Як дужа павытарклі клубы (Ульлянавічы, Сен. р.).

КЛУМАК, а, у, *м.*--узел. Падвязі мой клумак (Пустынкі, Сен. р.).

КЛУМБА, *ж.*—сапог с деревянной подошвой. Адзень клумбы (Каверзіна, Меж. р.).

КЛУНЯ, *ж.* — сенной сарай. Йдзе завуць «пуня», а йдзе «клуня» (Лужасна, Куз. р.).

КЛЫЧЫЦЬ, *дзс.* — комкать. Перестань клычыць Янку (Суднікі, Куз. р.).

КЛЮКА, *ж.* — кочерга. Памешай клюкай печ (Застарыньне, Беш. р.).

КЛЮШНЯ, *ж.* — клешня. У ряка ё клюшні (Сянно, Сен р.).

КЛЯВАЦЬ, *дзс.*—клевать. Куры клююць ячмень (Лужасна, Куз. р.).

КЛЯВЕЦ, а, *м.*—молоток для отбивки кос. Мой клявец добра касу клепіць (Русінава, Сен. р.). Пар. кляпанчык.

КЛЯВЕШЧЫЦА, *ж.* — булдырник. Cnidium venosum Koch. А клявешчыцы німа ў гародзі (Асінаўка, Беш. р.).

КЛЯДБОНЫ, *зб.* — проклятия. Праклінаець мёртвамі клятбонамі (Тараскі, Чаш. р.).

КЛЯМАР, у, *м.*—дугообразная железная палка вбиваемая в стену, для подвешивания чего нибудь. Сымон убіў у сьцяну клямар (Дзямідавічы, Чаш. р.).

КЛЯМКА, *ж.*—дверная ручка, щеколда. Захутай дзьверы на клямку (Жабяньцяі, Сур. р.).

КЛЯНОВІК, у, *м.* — кленовый сок. Напіўся кляновіку (Лёзна, Лёз. р.)

КЛЯНЬНІК, у, *зб.* — кленовый лес. У кляньнік ад ваднёў пахаваліся (Лужасна, Куз. р.).

КЛЯПАНЧЫК, я, *м.* — молоточек для отбивания кос. Падай мне кляпанчык (Цьвяткоўшчына, Сур. р.). Пар. клявец.

КЛЯПАЦЬ, *дзс.*—отбивать косу. Касцы пачалі кляпаць косы (Оўсішча, Сен. р.).

КЛЯПЕНЬ, я, *м.*—палка с веревкой для витья «кліб» (гл.). Вазьмі кляпень ды скарэй круці клібы (Косы, Віц. р.).

КЛЯПІШ, а, *м.* — палка для стягивания веревки верчением. Вазьмі кляпіш да зацісьні яму лыч—тады ён ня будзіць пішчаць (Баравыя, Куз. р.).

КЛЯСЦЫ, оў, *м.* — блоки для подвешивания «нітоў». Пагадзі, мама, яшчэ клясцы прынясу (Макеенкі, Аз. р.).

КЛЯСЬЦІ, *дзс.* — проклинать. Мар'я умеіць дужа клясьці (Пустынкі, Сен. р.).

КЛЯЎЗА, *ж.* — поклеп, сплетня. Пра яе ходзяць усялякія кляўзы (Асінаўка, Сен. р.).

КЛЯЎШЫЦЬ, *дзс.* — бить. Ня кляўшы ты яго (Семянцова, Беш. р.).

КЛЯЦЬБЁНЫ, *зб.*—побранка с проклятиями. Гэта ў нас такія кляцьбёны (Купіна, Віц. р.). Пар. клядбоны.

КМЕН, у, *м.*—тмин. Carum Carvi L. Пранук касіў, а Зоська выбірала кмен (Вядрэнь, Чаш. р.).

КНІГАЎКА, *ж.* — пиголица. Vanellus cristatus Meyer. Ужо прыляцелі к н і г а у к і (Каверзіна, Меж. р.). Лётае кнігаўка над балотам (Сукрэмна, Сен. р.).

КНОРАЗ, КНЫР, а, *м.* — кабан самец. У Пятрака учора здох кнораз (Ульянавічы, Сен. р.). Пар. акнораз. Кныр злы сёньні (Заронава, Куз. р.).

КНОТ, у, *м.*—фитиль. Купі у лампу кнот (Пустынкі, Сен. р.).

КНЯГІНЯ, *ж.*—невеста, взрослая девушка. Сваты абрыдлі: у нас дзьве княгіні (Доўжа, Куз. р.). Зайдзем у царкву кінягіньню палідзець (Рыбчына, Сір. р.). У Аўдакіма дачка даўно ужо княгіня (Любічы, Беш. р.).

КОЖАН, КОЖЫН, КОЖНЫ—каждый. Брахацца, тожа ні набрэшашся кожан раз (Пяцігарск, Беш. р.). Кожын дзень п'ян (Яноўшчына, Беш. р.). Кожны дзень устаю рана (Пустыр, Сір. р.).

КОЙКА, *ж.*—койка, кровать. На койке ляжыць хворы (Жалудова, Лёз. р.).

КОКА, *н.* (детское слово) — яйцо. Не дала ечка — здохні ў цябе авечка—не дала кока вырві табе вока (Асінаўка, Выс. р.).

КОЛА, *н.* — 1) колесо. Купі новае кола у калёсы (Мікалаёва, Куз. р.); 2) круг. Заяц даў кола (Пятніцкая, Беш. р.).

КОЛЕР, у, *м.*—цвет. У ёй кубавы колер паліто (Пушкары, Сен. р.).

КОЛІК, а, *м.* — кол. Забі колік, а то ізгарода заваліцца (Шарыпіна, Беш. р.).

КОЛКА—колюче. На ніве дужа колка (Пустынкі, Сен. р.).

КОЛЬКА, *ж.*—колика. Колькі мяне хвацілі (Лужасна, Куз. р.).

КОМЗА, *ж.*—нечистоплотная женщина. Грязная баба Марына, яна настаяшчая комза (Баравыя, Куз. р).

КОМІН, у, *м* —дымовая труба. Ці вакладала ты комін? (Пустыр, Сір. р.).

КОНАЎКА, *ж.* — 1) кружка. Дайце конаўку напіцца (Чарніца, Лёз. р.); 2) кадочка для масла. У яго на калёсах стаяла поўная конаўка масла (Баравыя, Куз р.).

КОНІК а, *м.* — кузнечик. Locusta viridissima L. і інш. Коніка злавіў на пожні (Лужасна, Куз. р.).

КОННА—верхом. Паеду конна, ня буду запрагаць (Бешанкавічы, Беш. р.).

КОНСКАЕ ШЧАЎЕ—дикій щавель. Rumex obtusifolius L. і інш. Конскае шчаўе расьцець во (Шаркі, Куз. р.).

КОНЧЫ—обязательно. Кончы яму нада к сірадзе ды й усё! Кончы шаўковае плацьця нада купляць (Рыбчына Сір. р.).

КОРАБ, у, *м.*—1) большая соломенная или деревянная корзина кувшином. Насыпаў кораб збожжа (Падрэзы, Чаш. р.); 2) глубокая телега. Нада ужо кораб ладзіць (Касачы, Лёз. р.).

КОРАК, а, *м.* — каблук. Як гэта у такіх чаравіках хадзіць, гэткія вялікія коркі (Забор'е, Сен. р.).

КОРЖЫК, а, *м.* — пряник. Якія вашы коржыкі смашныя! (Заазер'е, Сен. р.).

КОПАНЬ, *ж.* — вырытый прудок. У копані папалашчы (Барсукі, Аз. р.).

КОПТАР, у, *м.*—излишек выше краёв. З коптарам насыпаў мех (Лужасна, Куз. р.).

КОРПУСНЫ—с крупным туловищем. Зьмітры корпусны хлопец (Сялец, Чаш. р.).

КОРХ, у, *м.* — мера длины в один вершок. Ухаце на корх пылу нарасло (Вішкавічы, Чаш. р.).

КОРЧ, а, *м.* — пень. У дарогі стаіць корч (Храпавічы, Куз. р.).

КОСЬЦЬ, *ж.* — кость. Многа касьцей у рыбе (Пужалава, Аз. р.).

КОСЯ, і, *м.*—ласкательное слово —конь. Наш кося напіўся (Лапы, Беш. р.).

КОЎДРА, *ж.* — одеяло. Пакрыйся маёй коўдрай (Ісачкава, Аз. р.).

КОЎЗАНКА, *ж.* — природный каток, лед где катаются. Пабег на коўзанку (Доўгае, Беш. р.). Пар. каўзель.

КОЎЗАЦЦА, *дзс.*—кататься на льду, на коньках. Досыць табе коўзацца! (Доўжа, Куз. р.).

КОЎКА, *ж.* — колотушка для разбивания комьев на ниве. Вазьмі аберуч коўку (Сухарукава, Аз. р.).

КОЎШ, а, *м.*—ковш, кружка. Моўша п'ець з коўша, а Янкель прама са шклянкі (Касачы, Лёз. р.)

КОХЛІК, у, *м.*—коклюш. Tussis convulsiva або Pertusis. Дзяўчынку маю забіваіць кохлік (Асінаўка, Беш. р.).

КОХТА, *ж.* — кофта, блуза. Нада ўзяць сабе на кохту, бо гэтая падралася (Асінаўка, Беш. р.).

КОЧ, у, *м.* — пята в яйце. Дзяржы коч—буду біць (Заазер'е, Сен. р.).

КОШЫК, а, *м.* — корзинка. Наплялі шмат кошыкаў (Пачаевічы, Чаш. р.).

КПІЦЦА, КПІЦЬ, *дзс.* — подсмеиваться, высмеивать. Ён заўсёды нада мной кпіць(Вейна, Сен. р.). Што ты кпішся нада мной? (Ліпна, Сен. р.). Ня кпі каля яго (Сяркуці, Сен. р.).

КРАВЕЦ, а, *м.* — портной. Кравец пашоў к суседу шыць (Стаішча, Чаш. р.).

КРАЁВЫ — принадлежащий местному краю, областной. І краёвы скот быў на выстаўцы (Лужасна, Куз. р.).

КРАДЗЕЖ, у, *м.* — воровство. Пашоў такі крадзеж! (Навікі, Віц. р.). У весцы зрабілася крадзежа (Дзямідавічы, Чаш. р.).

КРАЙ, ю, *м.*—1) область. У нашым краі мядзьвядзёў ужо нямаш (Каверзіна, Меж. р.); 2) берег, край. З таго краю глянь (Лужасна, Куз. р.).

КРАКВА, *ж* — кряква Anas boschas L. Кракву застрэліў на балоці (Лужасна, Куз. р.).

КРАЛІ, *ж.* — бусы. Я купіла кралі—кругом шыі 5 раз (Рубеж, Беш. р.). Гл. каралі.

КРАМА, *ж.*—лавка. У якей ты краме купляла курту? (Пустыр, Сір. р.).

КРАМНІК, а, *м.* — лавочник. Крамнік увесь дзень таргаваў (Сянно, Сен. р.).

КРАМНЫ—лавочный. У Грышкі крамная рубаха (Дабрамысьль, Лёз. р.).

КРАМСАНУЦЬ, *дзс.*—резануть, чиркнуть. Трэба добра крамсануць, каб загарэлася (Сялец, Чаш. р.).

КРАМСАЦЬ, *дзс.* — кромсать, резать без толку. Глядзі, як ён крамсаіць палосьсе (Асінаўка, Сен. р.).

КРАМСЬ-КРАМСЬ, *вкл.*--чиркчирк. А ён сярнічкай крамськрамсь (Сялец, Чаш. р.).

КРАНТ, у, *м.*—кран. Адкруці крант (Рудня, Аз. р.).

КРАПАНКА, *ж*—начинка. Люблю ўсё з крапанкай (Лужасна, Куз. р.).

КРАПІВА, *ж.*—крапива. Urtica dioica L. Крапіва глушыць агарод (Ісачкава, Аз. р.).

КРАПІЦЦА, *дзс.*—1) укрепляться. Крэпіцца на новым месцы (Веляшковічы, Лёз. р.); 2) подкрепляться. Крапіся хоць крупеняй—дзень вялік (Лужасна, Куз. р.); 3) быть твердым, непоколебимым. Крапіся, браток, у етым дзеле (Лашнёва, Выс. р.).

КРАПІЎНІК, а, *м.* — внебрачный ребенок. Гэта дзяўчына з крапіўнікам (Ст. Сяло, Куз. р.).

КРАСАВАЦЦА, КРАСАВАЦЬ, *дзс.*—цвести. Жыта пачало красавацца (Дубраўкі, Сен. р.). Жыта ўжо красуе (Забор'е, Сен. р.).

КРАСКА, *ж.*—цветок. Назьбіралі красак па ўзьмежку (Белькава, Беш. р.).

КРАСТЭНЦЫЯ, *ж.* — большая площадь пахотной земли. Бачыў ты гэткую крастэнцыю? (Лазова, Сен. р.).

КРАСЬНІК, у, *м.* — последнее воскресенье пред Рождеством. К красьніку бацька зробіў новыя сані (Асінаўка, Беш. р.).

КРАСЬЦІ, *дзс.*—красть. Красьці трэба бросіць (Кузьміно, Сен. р.).

КРАТАЦЬ, *дзс.*—трогать, двигать. Ня кратай, а то зваліш (Стаішча, Чаш. р.).

КРАТОЎНЯ, *ж.* — нарытая кротами кучка земли. Раськідай кратоўні (Лятоўшчына, Куз. р.).

КРАЎНІЦА, *ж.* — источник с ржавчиной. Намачыла баба маткі ў краўніцы (Вішкавічы, Чаш. р.).

КРАЎПІЦА, *ж.*—плакун трава. Lythrum Salicaria L. Краўпіцы ня відаць (Лужасна, Куз. р.).

КРАШАНІНА, *ж.*—крашенное полотно, материя. Сыяны з крашаніны (Гарадок, Гар. р).

КРЭЙДА, *ж.* — мел. Пабелім печ крэйдай (Ранчыцы, Беш. р.).

КРЭНДЗІЦЬ, *дзс.*—тревожить. Мая нага ўсё крэндзіць і крэндзіць (Мамойкі, Беш. р.).

КРЭСЛА, *н.*—кресла. Ішоў Ян з даўгім шастом із залатым вусом; сядзь бог у крэсьлі, стань залатнік на месьці (Сьвіціна, Беш. р.).

КРЭЎНЫ—родной, кровный. Пэўна ён крэўны табе? (Сукрэмна, Сен. р.).

КРОІЦЬ, *дзс.*—1) кроить при шитье. Ужо камызэльку кроіць

(Лужасна, Куз. р.); 2) хлеб резать. Крой хлеб скарэй (Стасева, Выс. р.).

КРОЙ, ю, *м.* — покрой. Мне шыюць сукенку ня тым кроем, што у цябе, а з валанам (Лужасна, Куз. р.).

КРОКАТ, у, *м.* — лягушечья икра. Лянь сколькі крокату! (Касачы, Лёз. р.).

КРОКВЫ, *н.* — стропила. На новай хаце паставілі ужо кроквы (Янавічы, Сур. р.). Яны ўжо паставілі кроклы на новам ізрубе (Павульле, Чаш. р.).

КРОП, у, *м.*—укроп. Anethum graveolens L. Кроп расьцець у гародах на ліхах (Альшанікі, Беш. р.).

КРОПЛЯ, *ж.*—капля. Падаюць вялікія кроплі дожджу (Ісачкава, Аз. р.). Ён даў мне кроплі, а нехта іх выльліў (Запрудзьдзе, Сен. р.).

КРОСНЫ, *н.* — 1) ткацкий станок. Я ўжо свае кросны вынесла вонкі (Шыркі, Куз. р.); 2) основа для тканья. Нашы бабы ужо пачалі снуваць кросны (Оўсішча, Сен. р.).

КРОТ, а, *м* — крот. Talpa europaea brauneri Sat. Крата дзеці забілі (Лужасна, Куз. р.).

КРОЎ, *ж.* — кровь. З крыві дзелаюць бліны (Альшанікі, Беш. р.).

КРОЎНЯ, *ж.*—верхняя кожанная покрышка хомута. Кроўня прыбіта меднымі цьвікамі да клешчаў (Бабінавічы, Выс. р.).

КРОХЛЫ — хрупкий. У, якая крохлая дзеўка! (Віраўляны, Гар. р.).

КРОШЛІ, *ж.* — лестница при стене, над кормушкой, куда закладывают корм скоту. Закінь сена за крошлі (Пустыр, Сір. р.).

КРОШНІ, *ж.*—веровочная сетка на 2 дугах для носки сена, соломы. Бяры крошні, ды йдзі за сенам (Навасёлкі, Куз. р.).

КРУГ, а, *м.*—кувшин. Вазьмі круг малака (Бешанкавічы, Беш. р.).

КРУГЛЕЦ, у, *м.*—болотная трава Ситник. Juncus L. Нарві ў балоце кругляцу (Бікложа, Беш. р.).

КРУЖАЦЬ, *дзс.* — округлять. Кружай, ужо капешку! (Унава, Лёз. р.).

КРУЖКА, *ж.*—вьюшка. Зачыні комін кружкай (Пушкары, Сен. р.).

КРУК, а, *м.*—1) крюк. Шапка вісіць на круку (Сьвярдлы, Беш. р.); 2) ворон. Corvus corax L. Крук крычыць на кладбішчы, відна нехта памрэць (Града, Сен. р.); 3) пан. Гэта ні наш брат, гэта—крук (Сьвярдлы, Беш. р.).

КРУПЕНЯ, *ж.* — суп из крупы, иногда с картофелем. Звары сягодні бялёнай крупені (Сухарукава, Аз. р.).

КРУПНІК, у, *м.* — густой суп из крупы. Мамка, улі мне крупніку (Лук'янова, Сен. р.).

КРУПЫ, *ж.*—1) крупа. Перасып крупы ў калбан (Лужасна, Куз. р.); 2) твердый снег. Ідуць крупы (Пліскунова, Беш. р.).

КРУТУХА, *ж.* — 1) метель. Ну, і крутуха на дварэ! (Макаравічы, Беш. р.); 2) танец Давай крутуху, музыка (Сяргейкі, Сен. р.).

КРУТЦЫ, оў, *м.*—толстые веревки из пакли или пеньки, которыми подплетают лапти. Наві ты мне пад лапці крутцоў (Станіслава, Сір. р.).

КРУТЫ — крутой. Бераг ракі круты (Аськершчына, Беш. р.)

КРУХМАЛ, у, *м.* — крахмал. З бульбы робяць крухмал (Мішкава, Куз. р.).

КРУЦЕЛЬ, я, *м.*—1) мот, обманщик. Міхалка бальшы круцель! (Пустынкі, Сен. р.); 2) свиток. Як пайшлі глісты, дык, ах мой божа, круцялямі! (Запрудзьдзе, Сен. р.).

КРУЦЁЛКА, *ж.*—1) волчок. Круціцца, як круцёлка (Яноўшчына, Беш. р.); 2) сплетник. Бегаіць па дзярэўні круцёлка гэта ды пляцець плёткі (Оўсішча, Сен. р.).

КРУЦІГАЛОЎКА, *ж.* — вертишейка. Iynx torquilla L. Круцігалоўку маладую злавілі (Лужасна, Куз. р.).

КРУЦІЦЦА, *дзс.* — вертеться, кружиться. Кацярына з усімі мальцамі круціцца (Пустынкі, Сен. р.).

КРУЦІЦЬ, *дзс.*— вить. Ён пачаў круціць вяроўку (Бабінічы, Віц. р.).

КРУЧОК, а, *м.*—крючок. Зачапіў вудачку й абарваў кручок (Падбярэзье, Віц. р.).

КРУЧЧО, *н. зб.*—1) стропила. Кручčо ужо падымаюць (Шыпы, Сен. р.); 2) стая воронов, паны. Са ўсей акругі зьехалася кручčо (Сьвярдлы, Беш. р.).

КРУШКА, *ж.*—нижняя ручка в продольной пиле. Трэснула крушка ў піле (Ляхава, Віц. р.).

КРУШЫНА, *ж.* — крушина. Rhamnus Frangula L. Крушына ўжо цьвіцець (Лужасна, Куз. р.).

КРЫВАВІКІ, аў, *м.*— блины растворенные на крови. Крывавікі ўчыняюць на сьвежай крыві (Альшанікі, Беш. р.).

КРЫВАЎКА, *ж.*—кровавый понос. Dysenteria. Каб цябе крываўка мыла (Заазер'е, Сен. р.).

КРЫВАЎНІК, у, *м.* — тысячелистник. Achillea Millefolium L. Ганулька палец парэзала ідзі прынясі крываўніку, уняць кроў (Цяпіна, Чаш. р.).

КРЫВІЦЬ, *дзс.* — делать кривым. Нашто крывіш ставы? (Янавічы, Сур. р.).

КРЫВЫ—хромой. Па вуліцы йшоў нейкі крывы (Селядцова, Беш. р.).

КРЫГА, *ж.*—1) вид рыболовной сети. Па заросшых рэках рыбу ловяць крыгамі (Пятніцкая, Беш. р.); 2) льдина. Ужо пашлі крыгі па Дзьвіне (Астроўна, Віц. р.).

КРЫЖ, а, *м.*—крест. На магілку пастанавілі крыж (Варашылы, Куз. р.).

КРЫЖАВЫ—перекрестный. У нас крыжавая дарога (Крывое, Беш. р.).

КРЫЖНІЦА, *ж.*—густой лед, плывущий по реке. Крыжніца заўтра пярэйдзіць (Пятніцкая, Беш. р.).

КРЫЖОЎКА, *ж.*—перекресток. Ідзі да крыжоўкі (Сукрэмна, Сен. р.).

КРЫЖЫКІ, аў, *м.*—копны в виде креста, в которые складывают яровой хлеб в снопах (овес, ячмень, пшеницу), преимущественно по 10 снопов, иногда по 15. Злажылі снапы ў крыжыкі (Расна, Сен. р.).

КРЫЛО, *н.*—1) крыло. Гэта на крыло папалась (Альшанікі, Беш. р.); 2) отвал плуга. У плузе прарваная крыло (Сьвеча, Беш. р.).

КРЫНІЦА, *ж.*—родник. У нашым агародзе крыніца (Раіны, Аз. р.).

КРЫНІЧНЫ — родниковый. Крынічная вада чыстая і халодная (Гарывецк, Сен. р.).

КРЫПА́НІКІ, аў, *м*—кишки с начинкой. Крыпанікі начыняюць морквай, грыбамі, яблыкамі (Альшанікі, Беш. р.).

КРЫЎДА, *ж.*—обида. Ці гэтаж ня крыўда, ці гэтаж можна трымаць? (Гарывецк, Сен. р.).

КРЫЎДЗІЦЬ, *дзс.*—обижать. Ён яе дужа крыўдзіць (Селядцова, Беш. р.).

КРЫХУ—немного. Крыху пастадзя я пашоў дамоў (Ульлянавічы, Сен. р.).

КРЫЧЭЦЬ, *дзс.*—кричать, плакать. Ну і крычэла-ж яна на мяне! (Пустынкі, Сен. р.); Малец пачаў крычэць (Стаішча, Чаш. р.).

КРЫШАНЫ, оў, *м.*—картофельный бульон. Налівай крышаны (Яноўшчына, Беш. р.).

КСЬЦІЦЬ, *дзс.*—крестить. Павязлі ксьціць к папу (Рыбчына, Сір. р.).

КСЯНДЗОЎ ПЛЕШ—одуванчик. Taraxacum vulgare Schrank (T. officinale auct). Ксяндзоў плеш цьвіцець раньней вясной (Заронава, Куз. р.).

КУБАВЫ—фиолетовый. У ёй кубавы колер паліто (Пушкары, Сен. р.).

КУБАК, а, *м.*—чашка, кубок. Гэтый чалавек нёс залаты кубак (Яноўшчына, Беш. р.).

КУБАР, а, *м.* — глинянный кувшин. Нацадзіла поўны кубар малака (Вішкавічы, Чаш. р.).

КУБАРЫКІ, аў, *м.*—гравилат. Deum rivale L. За плятнём расло шмат кубарыкаў (Вядрэнъ, Чаш. р.).

КУБЕЛ, а, *м.*—плетеная или досчатая кадка с ушами и крышкой для белья и одежды. Матка налажыла ей цэлы кубел трубак і адежды (Прыстоі, Чаш. р.).

КУДАСА, *ж.*—метель. На дварэ бальшая кудаса (Мар'янфельд, Беш. р.).

КУДЛАТЫ—лохматый. У яго сабака дужа кудлаты (Кузьміно, Сен. р.);

КУДЛАЧ, а, *м.*—космач; кличка попа. Пашоў кудлач да цэрквы (Янавічы, Сур. р.).

КУДРЫСТЫ, КУДРЫСЬЦЕНЬКІ—кудрявый. У Міколкі галава ўся кудрыстая (Лук'янова, Сен. р.). На гэтай кудрыстай яблыне заўсёды бываіць многа яблак (Оўсішча, Сен. р.). Мой мілёнак, як цяленак, кудрысьценькі, як баран; ён прасіў маё калечка, я бажылася ня дам (Запрудзьдзе, Сен. р.).

КУДЫ—куда. Куды ты пашоў? (Лагавая, Аз. р.).

КУДЗЕЛЯ, *ж.*—куделя. Ці спрала ты сваю кудзелю? (Пачаевічы, Чаш. р.).

КУДЗЕСЬНІК, а, *м.*—озорник. Эх, Зьмітрок быў і ёсць кудзесьнік! (Берашоўцы, Беш. р.).

КУЖАЛЬ, ю, *м.*—1) самый лучший сорт льняного волокна. З кужалю ткём (Лужасна, Куз. р.); 2) полотно из лучшего волокна. З кужалю шыю сарочкі (Раманаўка, Сен. р.).

КУЖЭЛЬНЫ—сотканный из лучшего волокна льна. Мой ручнік кужэльны (Ісачкава, (Аз. р.).

КУЗАВОК, а, *м.*—кузов. У кузаўках я прадаў ягады (Княжыца, Куз. р.).

КУЗАЦЦА, *дзс.*—кататься на льду. Пойдзем на сажылку кузацца (Навікі, Віц. р.).

КУЗЬНЯ, і, *ж.*—кузница. Пайду ў кузьню—нада каткі акаваць (Дрыкольле, Куз. р.).

КУКА, і, *ж.*—деревянный молоток глушить рыбу. А я кукай тры рыбіны аглушыў (Русінава, Сен. р.).

КУКАВАЦЬ, *дзс.*—куковать. Зязюлька жалобна кукуець (Белькава, Беш. р.).

КУКАРЭЧЫЦЦА, *дзс.*—коробиться. Кукарэчыцца д о ш к а (Шыпы, Сен. р.).

КУКЛА, *ж.*—1) закрученные волосы в прическу. Закруціла ўжо куклу (Навасёлкі, Сен. р.); 2) бутон. Гляиь якія куклы на розе (Доўжа, Куз. р.).

КУКОБІЦЬ, *дзс.*—нежить, ласкать. До табе яго кукобіць—збалуеш (Лужасна, Куз. р.).

КУКУЛЬКА, *ж.*—кукушка. Cuculus canorus L. Мая-ш ты дарагая к у к у л ь к а (Бікложа, Беш. р.).

КУКУЛЬКІ, *ж.*--ятрышник. Orchis latifolia L. і інш. Кукулькі я дужа люблю рваць (Лужасна, Куз. р.).

КУЛАГА, *ж.*—полугустое кушанье, преимуществено сладкое, вроде мармелада. Набралі ягад, наварылі кулагі(Сьвярдлы,Беш.р.)

КУЛЕШ, у, *м.*—каша из какой либо муки, чаще ржаной, ячменной в р е д к и х с л у ч а я х пшеничной. Вясной кожны, хто ня маець хлеба, варыць кулеш, беліць малаком а няма малака дык даволен і посным (Альшанікі Беш. р.).

КУЛЁК, а, *м.*—пиджак. Мне трэба пашыць свайму сыну кулёк (Прыстоі, Чаш. р.).

КУЛЁН, у, *м.*—кроншнеп. Numenius arquatus L. Кулёна ні так лёгка забіць—мала іх (Лёзна, Лёз. р.).

КУЛІК, а, *м.*—кулик. Невялік кулік, а ўсётакі птушка (Адамава, Сен. р.).

КУЛУМЕС, у, *м.*—путаница. Нарабіў кулумесу, што і сам ня разьбярош (Косы, Віц. р.).

КУЛУМЕСІЦЦА, *дзс.*—производить беспорядок, сутолоку. Толькі пьяныя кулумесяцца (Лужасна, Куз. р.).

КУЛЬ, я, *м.*—большой сноп немятой соломы. Вымалачаныя снапы зьвязалі ў кулі (Вішняк, Лёз. р.).

КУЛЬГАЦЬ, *дзс.*—хромать. Ці ета твой конь кульгаіць? (Пустыр, Сен. р.).

КУЛЬМА--стремглав. Во, кульма паляцеў! (Лужасна, Куз. р.).

КУЛЬША, *ж.*—бедро. Нешта у мяне у кульшы баліць (Азярышча, Аз. р.).

КУЛЯ, *ж.*—1) пуля. Кулі адліваюць з в о л а в а (Оўсішча, Сен. р.); 2) деревянный шарик для катанья. Мальцы качалі кулю і разьбілі вакно (Расна, Сен. р.).

КУЛЯЦЦА, *дзс.*—кувыркаться. Во я сяньні куляўся, пачуўшы гром (Доўжа, Куз. р.).

КУЛЯЦЬ, *дзс.*--переворачивать. Брось ты куляць гэты камень, а то надарвесься (Сянно, Сен. р.).

КУМАЛІНЫ, *ж.*—куманика. Rubus suberectus Anders. Еш кумаліны (Сутокі, Лёз. р.).

КУМАНІШНІК, у, *м.*—сивец. Succisa praemorsa Aschers (S. pratensis Mönch). Кумашніку німа тут (Слабодка, Куз. р.).

КУМПЯК, а, *м.*—окорок. Сытэе кумпякі прадаў (Навікі, Беш. р.). Адрэж кавалак кунпяка (Гарнакі, Сен. р.).

КУМУНІСТ, а, *м.*—коммунист. Кумуністы паехалі (К а с а ч ы, Лёз. р.).

КУНЕГА, *ж.*—неженка. Якая яна у Міколы кунега, як ён яе кунежыць! (Лужасна, Куз. р.).

КУНЕЖЫЦЬ, *дзс.* — нежить. Дужа ён яе кунежыць (Лужасна, Куз. р.).

КУНЬНІК, у, *м.*—золотая розга. Solidago Virga aurea L. Куньнік ні цьвіцеў (Шыпы, Сен. р.).

КУП, у, *м.*—купена. Poligonatum officinale All, P. multitlorum All. Купу знайду ў траве (Лужасна, Куз. р.).

КУПА, *ж.*—1) большая кадка. Купа насыпана дабром (Зямковічы, Сен. р.); 2) перегной, чернозем. Калі ужо на гэтай купе ня вырасьце, дык нідзе (Луб'ева, Аз. р.); 3) торф. Пастухі разлажылі на балоце огонь, а купа загарэлася (Селядцова, Беш. р.).

КУПАЦЦА, *дзс.* — купаться. Дзеці купаюцца ў возяры (Раіны, Аз. р.).

КУПІНА, *ж.*—моховая кочка. Учора пастух знайшоў на купіні кібісава гняздо (Семянцова, Беш. р.).

КУПЛЯЦЬ, *дзс.*—покупать. Я нічога ня буду купляць (Раіны, Аз. р.).

КУПНІК, у, *м.* — кочковатое место. Па купніку вельмі дрэнна касіць (Сураж, Сур. р.).

КУПЧАВАЦЬ, *дзс.*—торговать, быть купцом. Ець, сястра, купчуючы, а мы пойдзім старчуючы (Запрудзьдзе, Сен. р.).

КУП'Ё, КУПНІК, *зб.*—кочки на болоте. Зрэж куп'ё на балоці (Зямковічы, Сен. р.). На лугу столькі купніку, што касіць нельзя (Чарніца, Лёз. р.).

КУР, *вкл.*—зов индюков. Кур, кур, куррр; заварачывай сюды іх (Веляшковічы, Лёз. р.).

КУРАДЫМКА, *ж.*—лампочка без стекла. Запалі курадымку, бо ўжо сьцямнела (Баравыя, Куз. р.).

КУРАК, а, *м.*—ушко, петля в лаптях, в которую протягивают веревки. Цімох сплёў лапці на дванаццаць куркоў (Расна, Сен. р.).

КУРАЛЕСЫ, аў, *м.*--небылица. І павёў жа ён сваі куралесы! (Оўсішча, Сен. р.).

КУРАПАЦЬ, *ж.*—серая куропатка. Perdix cinerea L. Тры курапаці забіў (Слабодка, Куз. р.).

КУРАСЬЛЕП, у, *м.* — ветреница. Anemone nemorosa L. Кажуць, калі паглядзіш на курасьлёп, дык асьлепніш (Сянно, Сен. р.).

КУРАСЬЛЕП ЖОЎТЫ, у, *м.*— ветреница желтая. Anemone ranunculoides L. Ні люблю жоўтага курасьлепу (Лужасна, Куз. р.).

КУРАШЭСЬ, КУРОСАДНЯ, *ж.*—насест. Куры ўжо селі на курашэсь (Сухарукава, Аз. р.). Наша курыца заўсёды сядзіць на іхнай куросадні (Сукрэмна, Сен. р.).

КУРАШКА, *ж.*—сухой гнилой пень. Запалі гэту курашку ды й нясі (Асінаўка, Сен. р).

КУРГАН, а, *м.*—куст. Стаіць пасярод поля курган (Аськершчына, Беш. р.). Лёг спаць за курганом (Сялец, Чаш. р.).

КУРГАНЬНЕ, *н.*, *зб.* — кочки. Адно курганьне—які там сенакос (Навасёлкі, Беш. р.).

КУРДУПЕЛЬ, я, *м.* — малыш. Во які курдупель! (Адамава, Сен. р.).

КУРДЗЁБАК, а, *м.*--1) обрубок. Атрэзаў я курдзёбак (Буева, Куз. р.); 2) толстяк круглый. Які ты стаў курдзёбак (Луб'ева, Аз. р.).

КУРКА, і, *ж.*—тюльпан. Tulipa L. Цюльпан жа ў нас завецца курка (Асавец, Беш. р.).

КУРМЕЛЬ, я, *м.*—1) пескарь. Gobio fluviatilis Flem. Мы налавілі шмат курмялёў (Дробушава, Беш. р.); 2) человек малого роста. Які ён курмель! (Бешанкавічы, Беш. р.).

КУРНА—дымна. У бані дужа курна (Пустынкі, Сен. р.).

КУРНОСЫ — курносый. Во якая курносая, як заводная сьвіньня (Сукрэмна, Сен. р.).

КУРНЫ--дымный. Курная хата стаіць (Кузьміно, Сен. р.).

КУРТА, КУРТКА, *ж.*--блузка, кофта. Дзе мая курта? (Абухова, Віц. р.). Я пашыла сабе куртку (Засьценкі, Выс. р.).

КУРЧАВЫ — кудрявый У яго галава дужа курчавая (Марцінкава, Куз. р.).

КУРЧАТЫ, *зб.*—цыплята. З курчат вырастаюць вялікія куры (Марцінкава, Куз. р.).

КУРЧЫНА, *ж.*—шестик (тонкая жердочка) возле одной из стен хаты. На кажух і павесь яго на курчыну—няхай троху прасохніць: ён адсырэў вісеўшы ў клеці (Глебаўск, Сен. р.). На курчані вісіць хустка (Рудніца, Сен. р.).

КУРЫЦА, *ж.*—курица. Каршун задзёр курыцу (Белькава, Беш. р.).

КУРЫЦЦА, *дзс.*—тлеть. Курацца трохі дровы (Оўсішча, Сен. р.).

КУСАНАК, а, *м.* — обгрызок. Даёш свой кусанак (Купіна, Віц. р.).

КУСАЦЬ, *дзс.*—кусать. Авадзень дужа кусае (Кузьміно, Сен. р.).

КУСУПЛЁТКА, *ж.*—ленточка в волосы На табе ў косы кусуплёткі (Купіна, Віц. р.).

КУТ, а, *м.*—угол. Садзі яго ў кут (Навікі, Віц. р.).

КУТАС, а, *м.*—кисть. У яго паяс з кутасамі (Ганкавічы, Беш. р.).

КУТНІ--угловой. Кутняе бярно грыб жуець (Лужасна, Куз. р.).

КУТЫ — кованый. Мой конь ня куты (Ісачкава, Аз. р.).

КУФА, *ж.*—40-ведерная бочка. Куфу аўса насыпаў (Раманаўка, Сен. р.).

КУФАР, а, *м.*—сундук Вязуць пасьля вясельля куфар нявесткі (Пачаевічы, Чаш. р.).

КУХАН, а, *м.* — пшеничная лепешка. На тры капейкі даюць кухан (Павульле, Чаш. р.).

КУХЛІК, а, *м.*—1) глиняная кружка. Налі кухлік чаю (Якшы, Беш. р.); 2) молочник. Мой кухлік зваліўся й разьбіўся (Мікалаёва, Куз. р.).

КУЦУБІНА, *ж.*—прут. Ударыў бы яго куцубінай (Крывіна, Беш. р.).

КУЦЫ — куцый, бесхвостый. Куцы сабака пакусаў мяне (Падлазнікі, Куз. р.).

КУЦЬЦЯ, *ж.*—кутья, каша с пшеничных зерен, из перловой крупы. Куцьцю варуць на дзяды (Альшанікі, Беш. р.).

КУЧАРАВЫ—кудрявый. У ёй кучаравыя валасы (Карма, Куз. р.).

КУШЭРКА, *ж.* — акушерка. Скульля яна знаіць кушэрка твая! (Аскершчына, Беш. р.).

КШТАЛЦЕЦЬ, *дзс.* — делаться похожим. На бахара яе кшталцеіць, падла! (Лужасна, Куз. р.).

КЫЦІ, *вкл.*—зов кошки. Кыці, кыці, кыці, коцік мой! (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЛАБАТРОС, а, *м.* — лентяй. Шляецца, як лабатрос, нічога ня робячы (Шуміліна, Сір. р.).

ЛАБЫР, а, *м.* — бугор, холм. Па дарогі лабыр (Журавінка, Куз. р.).

ЛАВА, ЛАВАЧКА, *ж.*—скамья. Я сёньня на лаве лягу спаць (Стаішча, Чаш. р.). Пакладзі на лавачку (Мікалаёва, Куз. р.).

ЛАГОДНА — мирно, согласно. Браты жывуць дужа лагодна (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЛАГОДНАСЬЦЬ, *ж.*—согласие, мир. Суседзі жывуць меж сабой не ў лагоднасьці (Машчоны, Сен. р.).

ЛАГОДНЫ — ласковый, приятный. Мацей такі лагодны (Крыльцова, Сен. р.).

ЛАГОЖЫ, ЛАГОШЫ, *ж.*--большая телега для возки сена, снопов, розвальни Трэба пачыніць лагожы к лету (Копцевічы, Чаш. р.). Кумок, каб ты мне даў сваіх лагош зьезьдзіць у Сянно (Глебаўск, Сен. р.).

ЛАГУНЕЦ, у *м.* — сокольник зонтичный Hierecium umbel'atm L. Лагунец парос вялікі (Расна, Сен. р.).

ЛАГЧЫНА, *ж.* —долина, низина. У лагчыні трава заўсёгды большая, як на гарэ (Пятніцкая, Беш. р.).

ЛАДКА, *ж.*—1) оладья. Матка пячэць латкі (Шарыпіна, Беш. р.). 2) миска. Налі мне у латку крупені (Варонькі, Сір. р.).

ЛАДНА—хорошо. Я табе радзіў ладна (Тухінка, Сен. р.). Ладна, я заўтра прыду да вас (Вейна, Сен. р.).

ЛАДНАГА — много. На шпэктакле было народу ладнага (Вяжышча, Беш. р.).

ЛАДНЫ—1) взрослый. Яна ўжо ладная дзяўчына (Забор'е, Сен. р.); 2) хороший. Твой лён ладны (Русінава, Сен. р.); 3) красивый. Твар у яе дужа ладны (Доўгае, Куз. р.).

ЛАЗА, *ж.*-лоза. Salix (розныя віды). Лаза добра гбаецца (Лужасна, Куз. р.). Каровы ў лазе ходзяць (Слабодка, Куз. р.).

ЛАЗА БЕЛАЯ, *ж.*—ива белая. Salix alba L. Адрэж дубец лазы белай (Рысна, Сен. р.).

ЛАЗАВІКІ, оў, *м.* — лозовые лапти. Адны лазавікі рваныя (Бачэйкава, Беш. р.).

ЛАЗІЛКА, *ж.*—лестница. Прынясі лазілку — дулі будзем абіраць (Балотнікі, Куз. р.).

ЛАЗІНА, *ж.*—лозовое дерево. Пад вялікай лазіной добра паспаць (Лужасна, Куз. р.).

ЛАЗІЦЬ *дзс.*—лазать. До, хлопцы, лазіць па вішнямl (Лужасна, Куз. р.).

ЛАЗОРАК, а, *м.*—перочинный нож. Твой лазорак тупы (Сукрэмна, Сен. р.).

ЛАЗУН, а, *м.*—сосунок. Атнімем мы ат каровы лазуна, а то яна аж пахудзела (Мокавічы, Чаш. р.).

ЛАЗУРАК, у, *м.* — бельевая синька. Я купіла лазурку на бяльлё (Бачэйкава, Беш. р.).

ЛАЗЬНЯ, *ж.* — баня. Пайдзём у лазьню мыцца (Курына, Куз. р.).

ЛАДЗІЦЬ, *дзс.* — 1) починять, исправлять. Я ладзіў саху (Запрудзьдзе, Куз. р.); 2) приготавливать, намереваться. Я ладзіла даць яму есьці (Берашоўцы, Беш. р.); 3) жить согласно. Яна з сваім чалавекам ладзіць (Лужасна, Куз. р.); 4) угождать. Майму колькі ні ладзь —ні ўладзіш (Лужасна, Куз. р.).

ЛАДЗІЦЦА, *дзс.*—1) собираться. Ладзяцца маі мальцы ў лес (Оўсішча, Сен. р.); 2) подкрадываться. Ладзіўся да галубоў, алі паляцелі (Лужасна, Куз. р.).

ЛАЙБА, *ж.*—баржа. Лайбы ў гару часта цягнуцца лямкай (Маркаўшчына, Віц. р.).

ЛАЙДАК, а, *м.* — бездельник. Наш Сьцяпан вялікі лайдак, дык нічога і ня маіць (Раманаўка, Сен. р.).

ЛАЙНО, *н.*— 1) связка белья. Памый адно лайно (Оўсішча, Сен. р.); 2) штука белья. Павесь гэта лайно на ізгароду (Машчоны, Сен р.); 3) одежда. Лайно добрае (Доўгае, Беш. р.). Вазьмі лайно і абкрыйся (Беліца, Сен. р.).

ЛАКТАЦЬ, *дзс.*—хлебать. Кошка лактала малако (Нов. Сяло, Беш. р.).

ЛАМАЦЦА, *дзс.*—1) ломаться. Брадзініна лёгка ломіцца (Лужасна, Куз. р.); 2) требовать случки. Кароўка ламаецца, трэба весьці да быка (Яноўшчына, Беш. р.).

ЛАНДЫШКІ, *ж.* — грушанка круглолистная Pyrola rotundifolia L. Ландышкаў нарвала ў зёлкі (Красьніца, Чаш. р.).

ЛАНЦУГ, а *м.* — цепь. Каня навязываюць на ланцугу (Жалудова, Лёз. р.).

ЛАНЦУЖОК, а, *м.*— цепочка. На сьцяне вісеў ланцужок (Падрэзы, Чаш. р.).

ЛАПАНОСЫ—с приплюснутым носом. У яе нос лапаносы, як лапата, хуць хлеб садзі ім у печ (Сукрэмна, Сен. р.).

ЛАПАТА, *ж.*—лопата садить хлеб в печь. Бацька зробіў новую лапату (Асінаўка, Беш. р.).

ЛАПАТАЦЬ, *дзс.* — лопотать, болтать. Ні лапачы ты без толку! (Кайтанова, Куз. р.).

ЛАПАТКА, *ж.*—лопатка. Дренная сьвіньня — малыя лапаткі (Шарыпіна, Беш. р.).

ЛАПАТУН, а, *м.* — лопотун, болтун. Ён вялікі лапатун (Бабінічы, Віц. р.).

ЛАПАТУХА, *ж.* — лопотуха, болтунья. Перастань лапатуха малоць языком! (Мішкава, Куз. р.).

ЛАПАЦЕНЬ, я. *м.*—часть мельничного постава, подающая зерно. Сарваўся лапацень і чуць аднаго рабёнка не забіў (Вяжышча, Беш. р.).

ЛАПАЦІЦЬ, *дзс.*—точить косу. Я лапаціў касу і парэзаў руку (Сакольнікі, Куз. р.).

ЛАПЕШКА, *ж.*— часть ложки без ручки. У маей ложкі адламілась лапешка (Варошчына, Куз. р.).

ЛАПІК, а, *м.* **ЛАПІКЛА**, *н.* — заплатка. Колькі ў цябе лапікаў на спадніку? (Купіна, Віц. р.). Кажух увесь у лапіклах (Цяпіна, Чаш. р.).

ЛАПІЦЬ, *дзс.* — починять, накладывать заплату. Матка села лапіць рубаху (Лалыкі, Аз. р.).

ЛАПКА, *ж.*—1) еловая ветка. Набяры лапак ды накладзі на агонь (Асінаўка, Сен. р.); 2) лапка. Коцік лапкамі мыецца—госьці будуць (Лужасна, Куз. р.).

ЛАПЛЕНЫ — чиненный с заплатой. Зачым ты ўзяў лаплены мяшок? (Шарыпіна, Беш. р.).

ЛАПОНІК, а, *м.* — разливная ложка. Лапонік у шапі (Даргейкі, Сен. р.).

ЛАПТУХА, *ж.* — волдырь на теле. Па целу пашлі лаптухі (Мазалава, Куз. р.).

ЛАПУН, а, *м.*— вид лепешки. Я зьеў толькі адзін лапун (Баравыя, Куз. р.).

ЛАПУХА, *ж.*—калужница. Caltha palustris L. Ужо лапуха цьвіціць (Чарніца, Лёз. р.).

ЛАПША, *ж.*—макароны. Матка ўліла лапшы цэлую міску (Санікі, Беш. р.).

ЛАПЫРКА, *ж*—ложка. Памой лапырку—есьці нада (Пушкары, Сен. р.).

ЛАСАЎКА, *ж.*—лакомка. Яна ў нас ласаўка—ні пастаў смачнага (Александрова, Гар. р.).

ЛАСАЎСТВА, *н.*—лакомство. Гэта адно ласаўства—есьці заўсёды смашна (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЛАСКА, *ж.*—1) ласкание. Яна ў міне любіць ласку (Лужасна, Куз. р.); 2) снисхождение. Калі ласка, прыміце сына ў школу (Дубнікі. Сен. р.); 3) любовь, согласие. У вяликай ласцы пражылі месяц (Подбярззьзе, Віц. р.).

ЛАСКАВЕЦЬ, *дзс.*—становиться ласковым. Чагось ён да нас ласкавець стаў (Лужасна, Куз. р.).

ЛАСКАТАЦЬ, *дзс.* 1)—щекотать. Ні ласкачы—пампру са сьмеху (Лужасна, Куз. р.); 2) говорить громко и быстро. Дось табе ласкатаць, аж у вушшу зьвініць (Гуліна, Сен. р.).

ЛАСКУЦЬЦЕ, *н., зб.*—лоскуты. Прадай ты гэта ласкуцьце трапачніку (Запрудзьдзе, Куз. р.).

ЛАСОНІК, ЛАСУНАК, у, *м.*—лакомство. Ласонікаў усякіх навезьлі на кірмаш (Лужасна, Куз. р.). Люблю ласункі (Кляшчыно, Беш. р.).

ЛАСТАВЕНЬ, я, *м.*—ластовень. Vincetoxicum officinale Mnch. Большэй во ластавень (Чашнікі, Чаш. р.).

ЛАСТАВІЧЫ, *ж.* — веснушки. Спорываў гнёзды ластавак, дык ластавічы на абліччу (Лужасна, Куз. р.).

ЛАСТАЎКА, ЛАСТАВАЧКА, *ж.*—1) ласточка. Hirundo rusfica L.; Chelidon urbica Boie. Прыляцела ўжо і ластавачка (Рудня, Аз. р.); 2) вставной трехугольный кусок материи в брюках. Шый штаны з ластаўкай (Купіна, Віц. р.).

ЛАСУН, а *м.*—лакомка. Наш Янка вялікі ласун (Стралкі, Беш. р.) Сынок у мяне вялікі ласунок (Падлазьнікі, Куз. р.).

ЛАСЬЦІЦЬ, *дзс.*—ласкать. Яна ўсё ласьціць свайго Юрку (Гарадок, Гар. р.).

ЛАТАЦЬ, *дзс.*—чинить, накладывать заплату. Узялася латаць мяхі (Лужасна, Куз. р.).

ЛАТВА—легко, хорошо. Латва табе жыць, за багатага зайшоўшы (Слабодка, Куз. р.).

ЛАТКА, *ж.* — 1) заплата. Тут нада залапіць маленькай латкай (Застадольле, Сен. р.); 2) плошка. У латцы прагуць пражаніну (Сьвярдлы, Беш. р.).

ЛАТОКА, *ж.*—низина. Мы выкасілі латоку (Шчыпцы, Беш. р,). Сярод гор латока (Вішкавічы, Чаш. р.).

ЛАТРУГА, *аг.*—мот, бездельник. Што ты сабе думаеш, латруга? (Вішкавічы, Чаш. р.).

ЛАТУНОК, а, *м.*—вид кафтана. Надзявай своў латунок ды бяжы скарэй (Вяжышча, Беш. р.).

ЛАТУШКА, *ж.* — 1) чашка, миска. Прымі ты латушку са стала, а то узьляціць курыца і разаб'еюць яе (Глебаўск, Сен. р.); 2) нижняя вьюшка, металический диск, которым закрывается дымоход и поверх которого накладывается вьюшка. Латушка закінулася, дык праз адну юшку дух выходзіць (Александрова, Гар. р.).

ЛАТЫ, *ж.*—решетины для зарешечивания крыши поверх стро-

пил. Нада куліць жэрдзя на латы (Хацімшчына, Куз. р.).

ЛАТЫСЬКІ—латышский. Латыськая дзярэўня (Гарадок, Гар. р.).

ЛАЎКА, *ж.*—скамейка. Лаўкі такія даўгія, што канцамі ў сьцены ўпіраюцца (Абрэзкака, Сен. р.).

ЛАЎЦУ—САЎЦУ—пожелание успеха охотнику, рыболову. Лаўцу—саўцу, браток! (Шуміліна, Сір. р.).

ЛАХАЦЬ, *дзс.*—искать. Ідзі, лахай Пецьку! (Баравыя,Сір. р.).

ЛАХАНКА, *ж.*—1) лоханка. Лі пойла ў лаханку (Дражна, Куз. р.); 2) большая чашка. У лаханку налілі крупені (Сініцына, Віц. р.).

ЛАХАРДЗІК, а, *м.*--лакомство. Жыла-б на лахардзіках (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЛАХМАНЫ, оў, *м.*--лохмотья. Ён адзеўся ў якія-та лахманы (Мікалаёва, Куз. р.).

ЛАЦІНА, *ж.*—решетина для зарешечивания крышы поверх стропил. Тую лаціну падай, а ня ету (Лужасна, Куз. р.).

ЛАЦІЦЬ, *дзс.*—прибивать «латы» (гл.) Пуню лацілі каторы дзень (Хацімшчына, Куз. р.).

ЛАЦЬВЕЙ—легче, лучше. Лацьвей яму, калі ў яго сем мальцаў у двары: ё каму работаць (Сянно, Сен. р.).

ЛАЧБАН, а, *м.*—кувшин. У лачбане квас (Доўгае, Беш. р.).

ЛАШЧАВІНА, ЛАШЧЫНА, *ж.* —лощина, низина. Мінулі лашчавіну (Латышы, Беш. р.). Конь ходзіць у лашчыні (Аськершчына, Беш. р.).

ЛАШЧЫЦЦА, *дзс.*—ласкаться. Ну, і лашчылася-ж яна да яго ў лесі, на беразі! (Лужасна, Куз. р.).

ЛАШЧЫЦЬ, *дзс.* — ласкать. Лашчыў ён яе ў пуні і цяпер ні забываецца (Карма, Куз. р.).

ЛАЯНКА, *ж.* — ругань. Маланьня умеіць лаяцца—можыць пахваліцца сваёю лаянкаю (Гуліна, Сен. р.).

ЛАЯЦЦА, *дзс.*--ругаться. Досыць табе лаіцца (Мазалава, Куз. р.).

ЛАЯЦЬ, *дзс.* — ругать. Яна мяне дужа лаяла (Лук'янова, Сен. р.).

ЛЕБЕДЗЬ, я, *м.* — лебедь. Cygnus musicus Bechst, C. olor J. F. Gmel. Красівыі лебядзі былі ў таго пана (Жалудова, Лёз. р.).

ЛЕБЯДА, *ж.* — марь, лебеда. Chenopodium album L. і інш. Лебяда на градах парасла вялікая (Горбава, Лёз. р.).

ЛЕГЧЫЦЬ, *дзс.* — требовать случки. Ваша сьвіньня легчыць (Семянцова, Бёш. р.).

ЛЕЖМА — лежа, не вставая. Грыгор захварэў і лежма ляжыць на печы (Дзярэўня, Чаш. р.).

ЛЕЗЬЦІ, *дзс.*—1) лезть. Лезь на гару (Альгова, Віц р.). Боты ня лезуць на ногі (Стаішча, Чаш. р.); 2) вмещаться. У гэты мяшок лезіць пяць пудоў жыта (Косы, Віц. р.).

ЛЕДЗЬ, ЛЕДЗЬВА — едва. Я ледзь (ледзьва) даплялася да хаты (Іванова, Куз. р.).

ЛЕЙКА, *ж.*—воронка. Падай лейку — трэба наліць карасіну (Ісачкава, Аз. р.).

ЛЕЙЦЫ, *ж.*—вожжи. Вазьмі ў рукі лейцы! (Мікалаёва, Куз. р.). Дзяржы каня за лейцы, а то разьнясе (Навасёлкі, Сен. р.)·

ЛЕКАР, а, *м.* — врач. Лекар прыехаў да нас (Жалудова, Лёз. р.).

ЛЕКІ, *н.*—лечение. Табе трэба іці ў лёкі, а то ты памрэш (Стасева, Выс. р.).

ЛЕМАНТАВАЦЬ, *дзс.*—вопить, плакать. Убачыўшы пажар, матка пачала лямантаваць (Оўсішча, Сен. р.). Я па хлебцу ліман-тую (Доўгае, Беш. р.).

ЛЕМЕГ, а, у, *м.*--бревно в фронтоне. Лемягі пачалі выкідацца ў пуні, каб страху ні ўзадрала (Александрова, Гар. р.).

ЛЕНЬЦЯЯВАТЫ—ленивый. Мой Міхась трохі леньцяіваты (Вейна, Сен. р.).

ЛЕПЕЙ, ЛЕПІ, ЛЕПШ, ЛЕПШЭ —лучше. Канешні, лепей летам (Сянно, Сен. р.). Лепі жаць, як палоць (Будзішча, Сен. р.). Лепш бы ты галавы свае адрокся! (Іванова, Куз. р.). Мне лепшэ жывецца цяпер, чым раней (Курына, Куз. р.).

ЛЕСАВІКІ, оў, *м.* — дикие лесные яблоки. Лесавікоў мех прынесьлі (Кабішча, Куз. р.).

ЛЕСКА, *ж.*—леса. Каб добра закінуць, трэба ўкараціць леску (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ЛЕСЬВІЦА, *ж.*—лестница. Па лесьвіцы ўзьлез на страху (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЛЕТА, *н.* — 1) лето. Ладнае лета для нас з табою было (Падбярэзьзе, Віц. р.); 2) год. Каторае лета с таго новага году мінула (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ЛЕТАСЬ — в минувшем году. Летась было цяплей, чым сёлета (Глушыца, Сір. р.).

ЛЕТАШКА, *ж.*—телка, родившаяся в прошлом году. У яго ладная леташка (Угляны, Куз. р.).

ЛЕТАШНІ—прошлогодний. Ета жыта леташнее (Ісачкава, Аз. р.).

ЛЕТАШНІК, а, *м.* — теленок, которому идет второй год. Прапаў мой леташнік (Копцевічы, Чаш. р.).

ЛЕТНЫ — теплый. У апрэлю вада ў возірэ бываець летная (Ходцы, Сен. р.).

ЛЕЎКА, ЛЕВАЧКА, *ж.*—1) черпак для выливания воды из лодки. Дзе твая леўка? (Доўгае, Беш. р.); 2) кружка. Падай левачку вадзіцы (Падрэзы, Чаш. р.).

ЛЕШЧ, а, *м.* — лещ. У гэтым возеры раз выцягнулі невадам 50 пудоў ляшшоў (Астроўна, Віц. р.).

ЛЭДАРЫ, *ж.*—телега для возки сена, снопов. Ужо надыходзіць лета, нада лэдары дзелаць (Забор'е, Куз. р.).

ЛЭСКА, *ж.*—местный сорт капусты. Капусту лэску завядзі (Доўгае, Беш. р.).

ЛЁГКАЕ, *н.* — легкие. У яго хворае лёхкае (Кайтанова, Куз. р.).

ЛЁД, у, м. — лед. На Дзьвіне ўжо лёт паламала (Лужасна, Куз. р.).

ЛЁК, у, *м.*,—селедочный рассол. Люблю я лёк з сілятцоў (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ЛЁН, у, *м.*—лен. Linum usitatissimum L. Аблогу на лён падымаю (Лужасна, Куз. р.). Заўтра мы будзем лён мяць (Кураеды, Беш. р.).

ЛЁС, у, *м.*—судьба, доля. Такей наш лёс ужо (Дубнікі, Сен. р.).

ЛЁТАЦЬ, *дзс.* — летать. Ластаўкі лётаюць высока (Унава, Лёз. р.).

ЛЁТКА, *ж.*—малый лещ весом до $1/2$ фунта. Я злавіў дзьве лёткі (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ЛІ — около. Лі саду ходзіць конь (Лагавая, Аз. р.).

ЛІВЕНЬ, я, *м.*—ливень, дождь. Лівень пазабіў зямлю (Лужасна, Куз. р.).

ЛІВОЛЬВІР, у, *м.*—револьвер. Лівольвірам далёка ні пупадзеш (Ульлянавічы, Сен р.).

ЛІЗАЎКА, *ж.* — бурав. Лізаўкаю скарэй пракруціш дзіркі (Асавец, Беш. р.).

ЛІЗУН, а, *м.* — мифическое существо, которым пугают детей. Ціша, дзетка, а то цябе лізун зьліжыць (Баравыя, Куз р).

ЛІЗНУЦЬ, *дзс.* — 1) лизнуть. Сабака лізнуў руку (Лужасна, Куз. р.); 2) ударить. Лізьні трохy, кум, кабылу (Вяжышча, Беш. р.).

ЛІК—число, количество. Якой лік падыйдзіць? (Іванова, Куз. р.).

ЛІН, а, *м.*—линь. Tinca vulgaris Cuv. Во, ліноў налавілі! (Лужасна, Куз. р.).

ЛІНЮШЧЫ — линяющий. Дзе! тыя хусткі лінюшчыя (Оўсішча, Сен. р.).

ЛІПА, *ж.* — липа. Tilia parvifolia Ehrh. Пад акном расьцець ліпа (Раіны, Аз. р.).

ЛІПЕЦЬ, *дзс.*—1) еле держаться. Ліпіць, покі, мая халупка (Лужасна, Куз. р.); 2) льнуть. Ліпіць да яго Марылька (Лужасна, Куз. р.).

ЛІПІНА, *ж.* — липовое дерево. Етакаю ліпіну сьсеклі! (Бікава, Сен. р.).

ЛІПКІ — липкий, клейкий. Во, брат, якей ліпкі клей удаўся (Каралёва, Выс. р.).

ЛІСАПЕТ, а, *м.* — велосипед. На лісапетах езьдзілі за шчасьцем (Баркова, Куз. р.).

ЛІСІЦА, *ж.*—1) лиса. Vulpes vulpes L. Лісіцу трудна забіць (Лужасна, Куз. р.); 2) зажим, тиски. Склей, ды ў лісіцы, дык добра прыпусьціцца (Лужасна, Куз. р.); 3) кусок тонкого бревна поверх саней. Бальку у лесе кладуць на лісіцу ў санях і вязуць (Сьвеча, Беш. р.); 4) гриб. Cantharellus cibarius Fr. Лісіц каробку прадаў у Бешанкавічах (Дабрыгары, Беш. р.).

ЛІСІЧКА, ЛІСКА, *ж.* — гриб. Cantharellus cibarius Fr. Сяньні Клаўдзя прінісла адных лісіцак (Макеенкі, Аз. р.). Ліскі ўжо ёсь— пара зьбіраць (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЛІСТ, а, у, *м.*—1) растительный лист. На клёне бальшэя лісты (Труханавічы, Чаш. р.); 2) письмо. А мой мілы лістоў ня шлець (Яноўшчына, Беш. р.).

ЛІСТАПАД, у, *м.*—туберкулез. Каб табе лістапад зламіў (Лазова, Сен. р.).

ЛІСТОЎКА, *ж.*—длинный топор. Лістоўкаю тутацькі нада сякануць (Мікалаёва, Куз. р.).

ЛІСЬЛІВА—льстиво. Так лісьліва кажа мне ета (Жукоўшчына, Куз. р.).

ЛІСЬЦЕ, ЛІСЬЦЕЙКА, *зб.*—листы, листочки. Лісьце асыпалася (Бешанкавічы, Беш. р.). На дрэве лісьційка пажоўкла (Санікі, Беш. р.).

ЛІТАСЬЦЬ, *ж.*—жалость. Ня маеш ты літасьці (Кляшчыно, Беш. р.).

ЛІТБА, *ж.* — двулепестник, колдуница. Circaea lutetiana L. Белы ручкі ламала, літбу рвала (Яноўшчына, Беш. р.).

ЛІХА, *н.* — зло. Бадай на цябе ліха (Беліца, Сен. р.). Усё ліха ўзьлезла (Навікі, Віц. р.).

ЛІХАЛЕЦЬЦЕ, *н.*—1) лихолетье, плохой год. Як прыдзець ліхалецьце, дык нічога ня зробіш (Навікі, Віц. р.); 2) несчастье. У нас часта бываіць ліхалецьце (Яцукі, Беш. р.); 3) дурная погода. Якое сёньня ліхалецьце! (Чыр. Слабада, Сен. р.).

ЛІХАМАНКА, *ж.*—лихорадка. Ліхаманка міне трасець (Лужасна, Куз. р.).

ЛІХАМАНІЦЬ, *дзс.* — лихорадить. Нешта мяне сёньня ліхаманіць (Рубеж, Беш. р.).

ЛІХІ—плохой, лихой. У Ганулькі мачаха такая ліхая—хай яе пярун! (Стасева, Выс. р.).

ЛІХТАР, а, *м.* — фонарь. Запалі ліхтар, а то цёмна (Кузьміно, Сен. р.).

ЛІЦЕРКА, *ж.*--колесико в прялке вертящее катушку. Ліцерка шчарбатая ў тваей самапралкі (Берашоўцы, Беш. р.).

ЛІЦЬ, *дзс.*—лить. Лі ў міску алей (Мазалава, Куз. р.).

ЛІЦЬВЯК, а, *м.*—литовец. Ліцьвякі даўно жывуць у нас (Пожынкі, Сен. р).

ЛІЧЫЦЬ, *дзс.*—считать. Ня лічы грошы боле ня будзець (Астроўна, Віц. р.).

ЛІШКА, *ж.* — 1) излишек. Лішку аўсу прадамо (Лужасна, Куз. р.); 2) нечетное число. Ці цот ці лішка?—Пара-цот, тры лішка (Пятніцкая, Беш. р.).

ЛІШТАЎКА, *ж.*--клин, вставка. Такую мне кравец ушыў ліштаўку, што штаны вісяць торбай (Абрэзкава, Сен. р.).

ЛОБ, а, у, *м.*—кроме общего значения—фронтон. Нада задзелаць лбы ў хаце, а то вецер ськівіць крышу (Чарніца Лёз. р.).

ЛОГ, у, *м.*—низина. Пасьцілі коні ў лагу (Латыгаль, Сен. р.).

ЛОДАР, а, *м.*—лодырь, лентяй. У яго няма нічога за тое, што ён лодар (Нов. Сяло, Беш. р.).

ЛОЖА, *ж.*—деревянная часть ружья. Ложа ад стрэльбы адарвалася (Гарывецк, Сен. р.).

ЛОЖАК, а, *м.*—кровать. Дзеці спалі на лошку (Павульле. Чаш. р.). Ляш ты на ложык і засьні (Сураж, Сур. р.).

ЛОЙ, ю, *м.*—баранье сало. Авечым лоем мажуць бліны, а іноды й боты (Абрэзкава,Сен. р.).

ЛОКШЫНА, *ж.*—макароны. Прынясі мукі локшану рабіць (Сташчча, Чаш. р).

ЛОМ, у, *м.*—куча хворосту. У цябе сватоў, як у зайца ламоў (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ЛОПАТНЯ, *ж.*–дощечка, куда вставляецца палка, которой вертят ручной жернов. Зламалась лопатня (Чарнагосьці, Беш. р.).

ЛОПАЦЕНЬ, я, *м.*—1) верхняя перекладина в жерновах. Сьнімі з лопатня адзежу, тады мялі (Сукрэмна, Сен. р.); 2) вид бурава. Етым лопатнем пракруціў ступку катка (Латыгаль, Сен. р.).

ЛОПАЎКА, *ж.* — 1) щелкун. Розныя рады і віды жукоў з сям. Elateridae. На палянцы ўлетку скачуць лопаўкі (Лапы, Беш. р.); 2) трещины на острие косы. На такей бабке толькі дзелаць лопаўкі (Нов. Сяло, Сен. р.).

ЛОПАЦЬ, *дзс.*—1) трескаться. Лопнулі дзьверы ў шафе (Лужасна, Куз. р.); 2) рваться. Ня цісьні: вяроўка лопніць (Лужасна, Куз. р.).

ЛОПУХ, у, *м.*—калужница. Caltha palustris L. З лопуху ні сена ні паху (Вішкавічы, Чаш. р.). Ужо зацьвіцела лопуха (Каверзіна, Меж. р.).

ЛОТАЎКА, *ж.*—болтунья. Лотаўка ты дурная! (Мазалава, Куз. р.).

ЛОТВА, *зб.*—орава. Яго апанавала гэтая лотва—рабяцішкі (Луб‘ева, Аз. р.).

ЛОЎКА—ловко, хорошо. За цябе паб‘юцца хлопцы, але і

табе лоўка ўздадуць (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ЛОЎЧЫ, а, *м.*—ловчий, ловец. Пайшоў лоўчы ў лес (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЛУБ, у, *м.*—липовая кора. Лагошы лубам абшыты (Русінава, Сен. р.).

ЛУБКА, *ж.*, ЛУБОК, а, *м.*, ЛУБЯНКА, *ж.*—лукошко. Прынясі ў хату лупку аўсў (Асавец, Беш. р.). Прынясі лубок з клеці з крупамі (Баўткі, Куз. р.). Ці ёсь у цябе лубянка: я хачу папасеяць жыта (Баравыя, Куз. р.).

ЛУБЯК, а, *м.*—глинистый холм. На етым лубяку рэдка што ўдаецца (Лужасна, Куз. р.).

ЛУГ, у, *м.*—1) луг. Наш лух ужо скошан (Рудня, Аз. р.); 2) щелок. Звары сягоньня лугу (Стаішча, Чаш. р.).

ЛУЖЫНА, *ж.*—лужа. Лужына вялікая на дварэ (Раіны, Аз. р.).

ЛУДЗІЦЬ, *дзс.*—бредить. Ён скора памрэ, бо ўжо лудзіць (Луб'ева, Аз. р.).

ЛУКА, *ж.*—лука. Якая трава вяліна луцэ! (Храпавічы, Куз. р.).

ЛУМІНА, *ж.*—1) лужа, впадина. У лумінах ёсьць вада (Пушкары, Сен. р.); 2) низина с чем либо. У лесе мы знашлі луміну маліны, луміну суніц, луміну грыбоў, луміну вады (Ст. Беліца, Сен. р.).

ЛУНКА, ЛУМКА, *ж.*—прорубь. Ідзі на лунку мыць плацьце (Вайловічы, Сір. р.). Язэп уваліўся ў лумку (Павульле, Чаш. р.).

ЛУНУЦЬ, *дзс.*—умереть, пропасть. Я скора луну (Запрудзьдзе, Куз. р.). У дзядзькі лунуў конь (Машчоны, Сен. р.).

ЛУПАЦЬ, *дзс.* — моргать. Ня лупай вачыма (Сянно, Сен. р.). Луп я вочмі — кабылы няма (Стаішча, Чаш. р.).

ЛУПІЦЬ, *дзс.* 1) чистить. Трэба лупіць бульбу к палудню (Гравы, Сен. р.); 2) бить. За што ты яго моцна лупіш? (Сянно, Сен. р.); 3) лупить, снимать кожу. Мясьнікі лупяць скуру с каня (Машчоны, Сен. р.).

ЛУПЛЕНЫ—облупленный. Папробуй зьняць шкуру з лупленага цяля (Лужасна, Куз. р.).

ЛУПЦАВАЦЬ, *дзс.*—бить. За што яго лупцуеш? (Кузьміно, Сен. р.).

ЛУПЦОЎКА, *ж.* — наказание. Добрую ты палучыў лупцоўку за гуркі (Русінава, Сен. р.).

ЛУПЫ, *ж.*—губы (насмешливо). Чаго ты лупы надуў? (Сухарукава, Аз. р.).

ЛУСКА, *ж.*—чешуя. У плоткі луска, як сярэбраная (Кр. Сяло, Беш. р.).

ЛУСКАР, а, *м.*—лопата. Прынясі лускар, капаць будзем (Казьяны, Сір. р.).

ЛУСТА, ЛУСТКА, *ж.* — ломоть. На стале ляжала луста хлеба (Асінаўка, Беш. р.). Адрэш мне лустку хлеба (Луб'ева, Аз. р.).

ЛУТ, ЛУЦІК, а, *м.* — 1) отдельно свернутое лыко липового ствола. Тодар знайшоў такі лут, што сплёў пару лапцей, хоць і дорага даў за яго (Асінаўка, Сен. р.); 2) косяк (боковой). Як узьюрхаўся, ды пачаў стучэць, дык і луткам ня месца (А б р э з к а в а, Сен. р.). Толькі асталося паставіць луцікі (Вяжышча, Беш. р.).

ЛУЧАЦЬ, *дзс.*—попадать. Лоўка лучыў яму між вушэй (Лужасна, Куз. р.).

ЛЫГА, *ж.*—вика. Vicia sativa L. Пасеялі лыгу з аўсом (Вядрэнь, Чаш. р.). З лыгі пякуць бліны (Альшанікі, Беш. р.),

ЛЫЖКА, *ж.* — ложка. Бяры лышку і хлябай капусту (Варашылы, Куз. р.).

ЛЫКАЦЬ, *дзс.*—локать, пить. До табе лыкаць! (Лужасна, Куз. р.).

ЛЫКІ, *н.* — лыки. Цяпер ужо мала відна ў прадажы лык (Суднікі, Куз. р.).

ЛЫЛА, *аг.*—большой неопрятный человек. Ідзі ты ўжо лыла еткае! (Макаравічы, Беш. р.).

ЛЫНДЫ БІЦЬ, *дзс.* — бездельничать. А што ты будзіш дзелаць--лынды біць? (Навікі, Віц. р).

ЛЫПАЦЬ, *дзс.* — хлопать глазами. Брось ты лыпаць вачмі! (Пожынкі, Сен. р.).

ЛЫСНУШКІ, *ж.* — яблоки дикой яблони. Узімку і лыснушкі смачны (Абрэзкава, Сен. р.).

ЛЫСЫ—лысый. У етага лысага раса на лысіне (Лужасна, Куз. р.). Лысага леташка прадаў (Лужасна, Куз. р.).

ЛЫТКА, *ж.* — икра, голень. Якія ў яе тоўстыя лыткі! (Ст. Сяло, Куз. р.).

ЛЫТКАВАЦЬ, *дзс.* — топтать, травить. Коні твае лыткуюць авёс — біжы скарэй (Навасёлкі, Сен. р.).

ЛЫЧ, а, *м.* – 1) рыло свиньи. У нашых сьвіней лычы кароткія (Лужасна, Куз. р.); 2) грязное лицо. Ідзі вымый свой лыч (Гравы, Сен. р).

ЛЮБАМІРНА — согласно, без ссор. Любамірна падзялілі ўсё хазяйства (Макарава, Віц. р).

ЛЮБАТА — хорошо, раздолье. Любата тутака: няма ні блох, ні прусоў (Ліпна, Сен. р.).

ЛЮБІЗЬНІК, у, *м.* — зоря. Levisticum officinale Koch. Любізьніку нарві ды дай, дык вернецца (Лужасна, Куз. р).

ЛЮБІЦЦА, *дзс.*—любить друг друга. Цяпер людзі замячаюць, што мы любімся з табой (Запрудзьзе, Сен. р.).

ЛЮБІЦЬ, *дзс.* — любить. Бог сіраціну любіць, толькі долі не даець (Алексінічы, Сен. р.).

ЛЮБОВЫ—нежирный, без сала. Я люблю любовую капчонку (Лужасна, Куз. р.).

ЛЮБЫ — любимый, излюбленный. Во мая любая сукенка! (Навасёлкі, Сен. р.).

ЛЮГАШКА, ЛЯГУХА, *ж.*— лягушка. Rana (розн. віды). Вочы рабы, як у жабы, сама як люгашка (Сукрэмна, Сен. р.). Відаў лягуху (Доўгае, Беш. р.).

ЛЮДЗКАСЬЦЬ, *ж.* — человечность, умение жить с людьми. Людзкасьці ў іх няма (Лужасна, Куз. р.).

ЛЮЛЬКА, *ж.*—1) трубка. Цэлую люльку махоркі выкурыў (Бабінічы, Віц. р.); 2) колыбель. Пакалышы люльку з дзяцёнкам (Купіна, Віц. р.).

ЛЮСТЭРАК, а, *м.*, ЛЮСТЭРКА, ЛЮСТРА, *ж.*—зеркало. Жэня разьбіла люстэрак (Селядцова, Беш. р.). Паглядзіся ў люстэрку (Сукрэмна, Сен. р.). Бальшую люстру купіў (Варашылы, Куз. р.).

ЛЮТКА, *ж* — чина. Lathyrus pratensis L. А я з мілым сідзела, як лютка цьвіцела (Сахны, Сен. р.).

ЛЮХТА, *ж.*—1) вьюшка. Нада будзіць купіць другую люхту (Селядцова, Беш. р.); 2) оконце в фундаменте. Ужо холадна: забівай люхты (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЛЮШКА, *ж.*—вьюшка. Закладзі люшку (Мікалаёва, Куз. р.).

ЛЯ, *прм.*—для. Ля гэтага чалавека я ўсё зьдзелаў (Сьвярдлы, Беш. р.).

ЛЯ - возле, около. Ля бэлькі ўбіт гвозд (Капланы, Сен. р.). Мы

зь ім сустрэліся ля току (Машчоны, Сен. р.).

ЛЯБЁДАЧКА, *ж.*—1) лебедка. І лябёдачкі плавалі па рацэ (Лужасна, Куз. р.); 2) невеста. Лябёдачка выглядывала дужа красіва (Вяжышча, Беш. р.).

ЛЯВОНІХА, *ж.* — танец. Марылька хадзіла лявоніху з Зьмітраком (Санікі, Беш. р.).

ЛЯГЧАЦЬ, *дзс.*—кастрировать. Мне трэба лягчаць свайго кнораза (Семянцова, Беш. р.).

ЛЯГЧЭЙ—легче. Мне тама было лягчэй жыць (Машчоны, Сен. р.).

ЛЯГЧЭЦЬ, *дзс.* — становиться легче. Мне лягчэе троху (Лужасна, Куз. р.).

ЛЯДА, *н.*—распаханное место из под леса. На лядах добры ячмень (Навікі, Віц. р.).

ЛЯДАІК, у, *м.*, ЛЯДАЙКА, ЛЯДАШКА, *ж.* — тошнота. Лідаік пасьля капусты ўзяў (Латыгаль, Сен. р.). Абы зьела бліноў з маслам — зьдзелаецца лядайка і пацячэць сьлюня вяроўкай (Глебаўск, Сен. р.). Сёньні ў мяне лядашка (Лясьнікі, Сен. р.).

ЛЯДАЎКА, *ж.* — яровая пшеница. Triticum vulgare Vill. Лядаўка ўдалась сёліта (Горкі, Аз. р.).

ЛЯДАШЧЫ — плохой, негодный. Дужа лядашчы твой конь (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЛЯДОЎНЯ, *ж.*—ледник. У нашага суседа ёсьць лядоўня (Каўлякі, Беш. р.).

ЛЯЖАК, а, *м.* — 1) вид прялки. На новым ляжаку дужа добра прасьці (Мікалаёва, Куз. р.); 2) улей. У садзі стаіць ляжак з новым роем (Зямковічы, Сен. р.).

ЛЯЖАНКА, *ж.*—печка. Міхась ляжыць на ляжанцы (Лазукі, Чаш. р.).

ЛЯЖАЧЫ — лежачий. Сьпіць, што ляжачы камень (Лужасна, Куз. р.).

ЛЯЖЭЙКА, *ж.* — жердочка в телеге. Ляжэйкі зусім зламаліся (Вейна, Сен. р.).

ЛЯЗО, *н.*—лезвие. Нада зьнесь тапор у кузьню, лязо пачыніць (Косы, Віц. р.).

ЛЯКАЦЦА, *дзс.*—пугаться. Мой Панаска ўсё лякаіцца (Жалудова, Лёз. р.).

ЛЯКСА, *ж.* — понос. Diarrhea. Лякса ў яго каторую нядзелю (Янавічы, Сур. р.).

ЛЯЛЬКА, ЛЯЛЯ, *ж.* — кукла. Тата, купі мне ляльку (Бешанкавічы, Беш. р.). Ня плач, на лялю! (Глебаўск, Сен. р.).

ЛЯМЕГІ, аў, *м.* — фронтон. У лямегах зьвіў верабей гняздо (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЛЯМЕЦ, у, *м.* — 1) войлок. Воўна дрэнная, дык на лямец пойдзець (Сукрэмна, Сен. р.); 2) вид хомута. Запрог у лямец, бо хамут парваўся (Веляшковівы, Лёз. р.).

ЛЯМЕШ, а, *м.* —сошник. Трэба у саху новы лямеш зрабіць (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЛЯМКА, *ж.* — лямка, бечева, которой тянут судно вверх по течению люди или лошади. Лайбы ў гару часта цягнуцца лямкай (Маркаўшчына, Віц. р.).

ЛЯМПА, *ж.* — лампа. Лямпа доўга гарыць (Вішкавічы, Чаш. р.).

ЛЯНУХА, ЛЯНУШКА, *ж.* — 1) выступ, приступка кухонной печи. На лянухі цёпла спаць (Доўгае, Беш. р.). Добра пагрэць на лянушкі старыя косьці (Сухарукава, Аз. р.); 2) ленивые щи. Лянуху варуць з капуснага качана й бульбы, запраўляюць малаком (Альшанікі, Беш. р.).

ЛЯНЫ — ленивый. Ляны твой конь дужа (Сахны, Сен. р.)

ЛЯНЬЦЯЙ, я, *м.*—танец. Будзем гуляць леньцяя (Асінаўка, Беш. р.).

ЛЯПА, *ж.*—пасть. Уліў зельля карове ў ляпу (Пятніцкая, Беш. р.).

ЛЯПАЎКА, *ж.*—бубенцы. І ляпауку пачапіў на шыю каню (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЛЯПАЦЬ, *дзс.*—стучать. Ні ляпы ты ў вакно (Шарыпіна, Беш. р.).

ЛЯПЕШНІК, у, *м*, *зб.*—ольховый кустарник. Схуваўся малец у ляпешнік (Зайцава, Сур. р.).

ЛЯСІНА, *ж.*—дерево. Я атрубіў здаровую лясіну (Пустынкі, Сен. р.).

ЛЯСК, у, *м.* — лязг. Я пачуў ляск залеза (Папкі Цяпінскія, Чаш. р.).

ЛЯСКА, *ж.*—палка Дай мне сваей ляскі (Вярбялі, Сір. р.).

ЛЯСКАЦЬ, *дзс.*—хлопать, щелкать. Сабака мой як воўк ляскаў зубамі (Сьліжыкі, Куз. р.). Чаго ляскаеш палкаю па дзьверах? (Лужасна, Куз. р.).

ЛЯСНУШКІ, *ж.*—яблоки дикой яблони. Ляснушкі, як перамерзнуць, дзелаюцца смашнымі (Русінава, Сен. р).

ЛЯСОЎКА, *ж.*—дикая яблоня. Pirus Malus L. Лясоўку сьсек (Русінава, Сен. р.).

ЛЯСЫ ТАЧЫЦЬ — бездельничать. Нечага лясы тачыць, ідзі на работу! (Мазалава, Куз. р.).

ЛЯСЬНІК, а, *м.*—лесник, лесной сторож. Лясьнік прышоў к нам (Ісачкава, Аз. р.).

ЛЯСЬНІЦТВА, *н.*—лесничество. Бацька пашоў у лясьніцтва (Жалудова, Лёз. р.).

ЛЯТНІК, у, *м.* — летняя дорога. Лятнікам пабег у рык (Калышкі, Лёз. р.).

ЛЯХА, *ж.* — 1) гряда. Пасаджана тры ляхі агуркоў (Вядрэнь, Чаш. р); 2) знак делаемый при посеве. Ляху дрэнную робіш—ня відаць (Лужасна, Куз. р.).

ЛЯЖКІ, *ж.*—бедра. Ляшкі карове ваўкі папсавалі (Варашылы, Куз. р.).

ЛЯШЧЭВІНА, *ж.*—лещина. Corylus avellana L. Адсячы там ляшчэвіну на абручы (Дзярэўня, Чаш. р.).

ЛЯШЧЭЎНІК, *зб.*—лещинный кустарник. Прынясі ляшчэўніку на абручы (Селядцова, Беш. р.).

ЛЯШЫЦЬ, *дзс.*—отмечать, где ложатся зёрна при посеве. Я буду сеяць жыта, а ты, сынок, будзеш ляшыць (Русінава, Сен. р.

М.

МАБЫЦЬ—может быть, вероятно. Мабыць ён ня прыдзіць (Шаркі, Куз. р.).

МАГАЗЕЙ, МАГАЗЫН, ю, у, *м.*—1) резервуар лампы. Налі ў магазей карасіны (Ульлянавічы, Сен. р.). Стаў далі магазын, а то разаб'ецца (Тухінка, Сен. р.). Магазін разьбіўся (Ганкавічы, Беш. р.); 2) государственный амбар. Увесь налог ссыпалі ў адзін магазын (Ходцы, Сен. р.).

МАГАЗЫНКА, *ж.*—ламповая горелка. Трэба купіць магазынку ў лямпу (Рулёўшчына, Сен. р.).

МАГДАН, а, *м.*—дегтярный завод. У магдані дзішавей стоіць дзёгаць, чымся ў Сяньне (Пожынкі, Сен. р.).

МАГІЛКІ *ж.*, МАГІЛЬНІК, у, *м.*—кладбище. На Раданіцу пойдзем на магілкі (Навікі, Віц. р.). Кала магільніку я баю-

ся хадзіць (Купіна, Віц. р.). Пар. могілкі.

МАГЛІ, *ж.* — приспособление для валяния сукна. Прывязі маглі—будзем сукно валіць (Слабада, Сір. р.).

МАГНАТ, а, *м.*—богач, вельможа. Магнат такі нашоўся! (Раманаўка, Сен. р.).

МАГНЭС, у, *м.*—магнит. Магнэсам прыцягнула яго сюды (Кляшчыно, Беш. р.).

МАГУТНЫ—мощный. Лес магутны, рака шырокая плачуць (Іванова, Куз. р.).

МАГЧЫМАСЬЦЬ, *ж.*—возможность. Якая тут магчымасць —ні каня ні кароўкі? (Дубнікі, Сен. р.).

МАЖДЖЭР, а, *м.*—1) ступка. Стаўчы перац у мажджары (Градкі, Сур. р.); 2) глиняная посуда, в которой пекут бабки, сбивают масло. Прынясі мажджэр бабкі сьпячы (Чарнагосьці, Беш. р.). Мажджэр купілі, а каровы няма—вось табе і гаспадары! (Ходцы, Сен. р.).

МАЖНЕЦЬ, *дзс.*—становиться богаче. Панямногу мажнець сталі (Калышкі, Лёз. р.).

МАЖЫ, *ж.*—телега для возки снопов, сена. Ужо ёсьць мажы, але-ж гэта ня ён зьдзелаў, а бацька яго (Мічурына, Сен. р.).

МАЗГАЎНЯ, *ж.* — голова. Ад бяссоньніцы плоха работаіць мазгаўня (Стралкі, Беш. р.).

МАЗГІ, оў, *м.*—мозг. Што табе мазгі атсохлі? (Сьвярдлы, Беш р.).

МАЗІЛКА, *ж.*—кусочек жиру в тряпке, которым смазывают сковороду. Бліны пяку, а мазілка недзе завалілася (Дзяды, Сір. р.).

МАДЗЕЦЬ, *дзс.* — прозябать. Як нібудзь мадзею (Пустынкі, Сен. р.).

МАЕМАСЬЦЬ, *ж.*—состояние, имущество. Жарты—еткая маемасьць згарэла (Дабрамысьль, Лёз. р.).

МАЕНШЧЫК, а, *м.*—богач. Ах, які ты ў нас маеншчык! (Вейна, Сен. р.).

МАЁВЫ—майский. Маёвы абрад адзела (Лужасна, Куз. р.).

МАЁНТАК, у, *м.*—поместье. Старыя людзі кажуць, што маёнткі дала памешчыкам Кацерына (Курына, Куз. р.).

МАЙ, ю, *м.*—Май—каню дай, а сам на печ уцікай (Бесьцвена, Сен. р.).

МАЙСТРА, а, *м.*—мастер. Сусед наш добры майстра да ўсяго (Пятніцкая, Беш. р.).

МАЙСТРАВАЦЬ, *дзс.*—мастерить. Наш Сьцёпка любіць майстраваць (Оўсішча, Сен. р.).

МАЙТКІ, *ж.*—штаны Я сыну пашыла майткі (Крывіна, Беш. р.).

МАКАВІНА, *ж.*—1) маковка. Сарві мне адну макавіну маку (Лужасна, Куз. р.); 2) макушка, верхушка. У гэтый лясініны роўная макавіна (Унава, Лёз. р.).

МАКАНІНА, *ж.*—кушанье, которое макают блинами и т. п. Мыканіну усю зьелі (Высачаны, Выс. р.).

МАКАРОН, у, *м.*—макароны. Мыкарону ўлі зьесьці (Стасева, Выс. р.).

МАКАЦЁР, а, *м.* — 1) глиняный сосуд, в котором трут мак, коноплю и т. п. Пазыч макацёр каноплі сьцерці (Марчонкі, Сур. р); 2) глинянный сосуд печь бабки и проч. Разьбіў макацёр і не ў чым пірагі печ (Ходцы, Сен. р.). Купі мне макацёр ля сьмятаны (Гушчына, Сір. р.). Разьбіўся макацёр і вазон прапаў (Веляшковічы, Лёз. р.).

МАКАЦЕЛІЦА, *ж.*—чернильница. Вунацькі твая макацеліца, чаго лезіш у маю? (Бараўляны, Куз. р.).

МАКЛАК, а, *м.* — неряха. Адчаго ты стаў етыкім маклаком? (Дзямідавічы, Чаш. р.).

МАКОЎКА, *ж.*--маковка. Зацьвіцела у гародзе макоўка (Яноўшчына, Беш. р.). Пар. макавіна.

МАКОЎНІК, у, *м.*— ботва мака. Ня натта любіць яна макоўнік есьці (Дуброва, Беш. р.).

МАКРЫЦА, *ж.*—1) звездчатка. Stellaria media Yillars. На градах занялася макрыца (Пустынкі, Сен. р.); 2) сороконожка. Oniscus muvavius Cuv. Сыра, дык ад макрыц не адабрацца (Сукрэмна, Сен. р.).

МАКРЫЧНІК, у, *м.* — листья, ботва звездчатки. Макрычніку прынясі каровам (Дуброва, Беш.р).

МАКУШКА, *ж.*—макушка головы, дерева. Дай яму па макушцы (Лужасна, Куз. р.). У лесе пасьля парубкі валяецца многа макушак і суч'я (Лужасна, Куз. р.).

МАЛАДАЯ, *ж.*—невеста. Прывязьлі маладую (Бель, Выс. р.).

МАЛАДНЯК, а, *м.*—молодежь, подростки. Тады ў нас увесь маладняк пашоў дабравольцамі (Машчоны, Сен. р.).

МАЛАДУХА, *ж.* 1) молодуха, молодая женщина. Ета маладуха сусім ня ўмеіць ткаць кросны (Альшанка, Чаш. р.); 2) невеста. Маладзён прыехаў за маладухай (Ульлянавічы, Сен. р.).

МАЛАДУШЫЦЦА, *дзс.* — стараться высматривать взрослой, невестой. Дачка ўжо маладушыцца (Доўгае, Беш. р.).

МАЛАДЧАНКА, *ж.*—батрачка. Янка ў пана служыў парабкам, а Марыля маладчанкаю (Селядцова, Беш. р.).

МАЛАДЗЕНЕЦ, МАЛАДЗЁН, а, *м.*—жених. Маладзенец пашоў за маладухай (Стаішча, Чаш. р.). Ці скора прыедзець маладзён? (Купіна, Віц. р.). Маладзян зусім няпрыгожы (Вейна, Сен. р.).

МАЛАДЗЕЦ, а, *м.*—1) парень. Гэты маладзец быў тутацька ўжо двойчы (Машчоны, Сен. р.); 2) батрак. Хвёдараў маладзец адыйшоў (Санікі, Беш. р.).

МАЛАДЗІК, а, *м.*—новолуние. Маладзік настаў у сераду (Суднікі, Куз. р.).

МАЛАДЗІЦА, *ж.*—молодая женщина. Яна добрая маладзіца (Купіна, Віц. р.).

МАЛАНКА, МАЛАНЬНЯ, *ж.*—молния. Як блішчыць маланка! (Прусаўкі, Аз. р.). Учора бліскала маланьня (Каверзіна, Меж. р.).

МАЛАТАРКА, МАЛАТАРНЯ, *ж.* —молотилка. Сёлета будзем малаціць у малатарку (Застадольле, Сен. р.). Малатарня добра малоціць (Аксяньці, Чаш. р.).

МАЛАХАЙКА. *ж.* — зимняя шапка. Насунуў малахайку на глазы (Сухарукава, Аз. р.).

МАЛАХОЛЬНЫ—невоздержанный. Кепска быць малахольным (Мішкава, Куз. р.).

МАЛЕЦ, а, *м*—подросток, парень. Нашых мальцаў усе баяцца (Кабішча, Куз. р.). Маліць надзеў аброць на каня (Зямковічы, Сен. р.).

МАЛІНЫ, *ж.*—малина. Rubus idaeus L. Маліны растуць усюдах (Унава, Лёз. р.).

МАЛІНОЎКА, *ж.*—малиновый платок. Я буду купляць маліноўку (Зямковічы, Сен. р.).

МАЛІТАЎКА, *ж.* — складка. Пабрала ў малітаўкі ўвесь кусок (Доўгае, Беш. р.).

МАЛІЦЬ, *дзс.*—уменьшать. До табе маліць—ужо і так мала (Лужасна, Куз. р.).

МАЛОЖА, *ж.* — молодой лес. Бывала было йдзе пасьцьвіць скот—па маложах травы колькі хочы (Глебаўск, Сен. р).

МАЛОЖАВІК, а, *м.* — белый гриб(?). Поўну карзіну сабраў маложавікаў (Веляшковічы, Лёз. р.).

МАЛОДЗІВА, *н.*--молоко только что отелившейся коровы. Ён любіць малодзіва (Янавічы, Сур. р.).

МАЛОЙЧЫК, а, *м.*—молодец. Там ішлі малойчыкі, ўсе мае каханыя (Яноўшчына, Беш. р.).

МАЛОЧНІК, у, *м.*—1) молочай. Euphorbia Helioscopia L. Малочнік расьцець усюдах, ды горкі (Мар'янфельд, Беш. р.); 2) эпилепсия. Eclampsia. Забівае малошнік хворага (Крывіна, Беш. р.). Малочыя больш у дзяцей бываіць (Бяскатава, Гар. р.).

МАЛЯВАЦЬ, *дзс.* — красить. Вунацькі ён малюіць аканіцы (Зуі, Выс. р.).

МАЛЯР, а, *м.* — маляр, красильщик. Ён наняў маляра красіць куфар (Веляшковічы, Лёз. р.).

МАМА, МАМАНЬКА, МАМУЛІЧКА, МАМУЛЬКА, *ж.*—мама. Мая мама ў гародзе (Лужасна, Куз. р.). Непраўданька, маманька, непраўданька родная! (Яноўшчына, Беш. р.). Запалі, мамка, сьвечку — выйдзі на сустрэчку (Глебаўск, Сен. р.). А мамулічка мая, як я стала рада! (Запрудзьдзе, Сен. р.). Пры татульке, пры мамульке мяне гулі бяруць (Запрудзьдзе, Сен. р.).

МАМЭНТ, у, *м.* — момент. У адзін мамэнт стала жарка (Сялец, Чаш. р.).

МАНА, *ж.*—ложь. Мана ўсё, што пра нас кажуць (Лужасна, Куз. р.).

МАНАТКІ, *ж.*—пожитки. Усі манаткі піравазілі ў халупу (Суднікі, Куз. р.).

МАНДРЫГУЛІ, *ж.* — кушанье из соленых огурцов. Зрабіце вы сягодня мандрыгулі (Цяпіна, Чаш. р.).

МАНЕЖЫЦЬ, *дзс.*—баловать. І для чаго вы манежыце дзяўчыну? (Застарыньне, Беш. р.).

МАНЕРКА, *ж.* — жестянка. Падай мне туюманерку, што з чаем была (Дзярэўня, Чаш. р.).

МАНІЦЬ, *дзс.*—1) лгать. Ну, што ты маніш, етага-ж ня было! (Оўсішча, Сен. р.); 2) зваць. Мані качак дадому (Кляшчыно, Беш. р.).

МАНКЕТЫ, аў, *м.*—обшлага. На манкетах нашыты карункі (Чарнагосьці, Беш. р.).

МАНТАЧЫЦЬ, *дзс.* — выпрашивать. Колькі ні мантачы—ні дам (Селішча, Гар. р.).

МАРА, *ж.*—призрак. Каб цябе марой замарыла! (Запрудзьдзе, Сен. р.).

МАРАЦ, а, *м.*—март. У марцы гусака кармі перцам (Русінава, Сен. р.).

МАРГІ, оў, *м.* — мера, часть луга. Калі пойдуць мерацьмаргі, дык каму-небудзь касьцей не прынясьці (Ходцы, Сен. р.).

МАРДАВАЦЦА, *дзс.*—-уставать, утомляться. Мардуюся над етым другі год (Дрыкольле, Куз. р.).

МАРКАЧ, а, *м.* — баран-производитель. За маркачом і авечкі бягуць (Заронава, Куз. р.).

МАРКОТНЫ — скучный, печальный. Дзяўчынка вельмі маркотная (Іванск, Чаш. р.).

МАРКОЎНІК, у, *м.*—1) ботва моркови. Нарві ім маркоўніку і

выкінь (Дуброва, Беш. р.); 2) купырь. Anthriscus sylvestris Hoffm. Маркоўнік большы рась-цець, чым ета (Сураж, Сур. р).

МАРКОЦІЦЦА, *дзс.*—грустить, скучать. Ён дужа маркоціцца (Лук'янова, Сен. р.).

МАРМАТАЦЬ, *дзс.*--бормотать. Не мармачы сабе пад нос (Се-лядцова, Беш. р.).

МАРМЫЛЬ, я, *м.* — угрюмый. Ходзіць надуўшысь мармылём (Глебаўск, Сен. р.).

МАРНА—напрасно. Ня едзіць на лекі, дык пагібнець марна (Гарнакі, Сен. р.). Не трац марне часу (Латыгаль, Сен р.).

МАРНАВАЦЦА, *дзс.*--мучиться. Досіць марнавацца над етым—ідзі вячэрыць (Бешанкавічы, Беш. р.).

МАРНАВАЦЬ, *дзс.* — мучить, губить. Не марнуй ты сябе етым дубавецьцем (Шаркі, Куз. р.).

МАРНЕЦЬ, *дзс.*—хиреть Дзяўчына на вачах марнеіць (Кузьміно, Сен. р.).

МАРУДА, *аг.*—медлитель. Етат чалавек—бальшая маруда (Лужасна, Куз. р.).

МАРУДЛІВЫ — медлительный. Ён дужа марудлівы (Луб'ева, Аз. р.).

МАРУДНА—1) медленно, кропотливо. Гэта работа ідзецъ дужа марудна (Прыстоі, Чаш. р.); 2) скучно. Як мне марудненька! (Веляшковічы, Лёз. р.).

МАРУДНЫ—медленный, скучный. Марудны сягодня дзень (Гарывецк, Сен. р.).

МАРУДНАСЬЦЬ, *ж.*—медленность, скука. У нашай рабоце адна маруднасьць (Лужасна, Куз. р.).

МАРУДЗІЦЬ, *дзс.* — медлить. Марудзіць яму можна--працаваць ёсьць каму (Косы, Віц. р.).

МАРЫ, *ж.*—приставные стенки телеги из палок или тонких жердей, приставляемые к телеге во время возки сена, снопов. Трэба адсеч жордкі на мары (Ваяводкі, Віц. р.). Запрагай каня ў мары (Гунчанкі, Сур. р.).

МАРЫНАРКА, *ж.* — пиджак. Адзень ты сваю марынарку (Дубнікі, Сен. р.).

МАРЦОВЫ — мартовский. На марцовую пагоду ні пакладайся (Лужасна, Куз. р.).

МАРШАЛКА, *ж.* — старшая шаферица. Добрую ты ўзяла маршалку (Вейна, Сен. р.).

МАСКАЛЬ, я, *м.*—великорусс. Маскаль можыць усё зьдзелаць (Навікі, Віц. р.). У тым баку маскалі дужа харошыі жывуць (Сураж, Сур. р.).

МАСЬЛІНОЎКА, *ж.* — ситцевый цветной платок. Нясі масьліноўку ў скрыню (Вяжышча, Беш. р.).

МАСТАК, а, *м.* — специалист, мастер. Ты мастак да етага дзела (Баравыя, Куз. р.).

МАСЬНІЧЫНА, *ж.*—половица, доска в полу. Калі ня п'ян, дык прайдзі па аднэй масьнічыні (Сухарукава, Аз. р.). Па масьнічанке ішла—масьнічанка гнецца (Сукрэмна, Сен. р.).

МАСЬЦІЦЬ, *дзс.* — настилать пол. Хату скора масьціць будуць (Стаішча, Чаш. р.).

МАСЯНДЗОВЫ—медный. Наш самавар масяндзовы (Навумаўка, Беш. р.).

МАТАВІЛА, *н.*—мотовило для наматывания ниток в сушку. Матай ніткі на матавіла (Спасская, Сір. р.).

МАТАЛЫГА, *ж.*—голень. Якеі даўгеі маталыгі ў Пракопа! (Асінаўка, Беш. р.).

МАТЭРЫЯ, *ж.*—гной из раны. З яго болькі ўжо пацякла матэрыя (Бабінічы, Віц. р.).

МАТКА, *ж.*—1) мать. Матка поліць моркву (Альгова, Віц. р.); 2) потолочная балка. Хадзі цягнуць матку на сьцяну (Веляшковічы, Лёз. р.).

МАТЛЫГА, і, *м.*—мот, плут. Мяне як быцам што падмывала не даваць яму ў доўг грошы, аж яно так і вышла—зматлыжаў матлыга (Глебаўск, Сен. р.).

МАТУЗ, а, *м.* — 1) шнурок. Зацяні матуз, каб штаны не зваліліся (Сухарукава, Аз. р.). Схуднеў, як матуз (Лазова, Сен. р.); 2) пояс. Баба пляла матуз (Чарнагосьці, Беш. р.).

МАТУСЯ, *ж.*—крестная мать. Матуся дала мне гасьцінца (Асінаўка, Беш. р.).

МАТУШКА, *ж.*—моток ниток. Смальлянкі парэзалі матушкі (Быкаўшчына, Беш. р.).

МАЎКЛІВЫ—молчаливый. Маладуха нейкая маўклівая (Лук'янова, Сен. р.).

МАХАВІК, а, *м.* — моховик. Boletus variegatus Sw. Махавікоў набірку прынёс (Лужасна, Куз. р.).

МАХЕР, а, *м.*—плут. Добры ты махер калі такога каня дастаў (Вейна, Сен. р.).

МАХЛЯВАЦЬ, *дзс.*—плутовать. Ча ты махлюеш мне, быць я табе й паверу? (Марцінкава, Куз. р.).

МАХРУТКА, *ж.*—замухрышка. Ня будзь ты махруткай (Сухарукава, Аз. р.).

МАЦАВАЦЦА, *дзс.*—крепиться. Як ты мацуешся? (Лабачова, Беш. р.)

МАЦАВАЦЬ, *дзс.*—1) укреплять. Колькі ні мацуй—доўга ні пастаіць (Дзяды, Сір. р.); 2) пробовать силу, крепость. Ні давай яму мацаваць маё яйцо (Лужасна, Куз. р.).

МАЦАЦЬ, *дзс.* — ощупывать. Сьляпы ўсё мацаець (Асінаўка, Беш. р.).

МАЦЕР, МАЦІ, *ж.*—мать. Маці любіць сваё дзіця (Раіны, Аз. р.). У аднае мацеры пяць сыноў (пальцы) (Стрэлкі, Беш. р.).

МАЦІНА, *ж.*—соломенная мата. Нясі маціну на вакно (Асавец, Беш. р.).

МАЦІЦА, *ж.*—балка. На маціцу трэба вось гэту сасну палажыць (Ваяводкі, Віц. р.).

МАЧАНКА, *ж.*—кушанье, которое макают. Заўтра ў нас бліны з мачанкай (Бешанкавічы, Беш. р.).

МАЧОНІКІ, аў, *м.*—кушанье из хлеба, намоченного в жиже из другого кушанья. Іх, і люблю я мачонікі! (Высачаны, Выс. р).

МАЧОНКА, *ж.* — мокрая курица (намоченная, чтобы не квохтала). Другую нядзелю мачонкай, а ўсё квохчыць (Астроўна, Віц. р.).

МАЧУЛА, *ж.*, МАЧУЛІШЧА, *н.* — пруд, болотная лужа, где мочат лен. Выцягнулі лён з мачулы (Лёзна, Лёз. р.). Усё мачулішча лёнам загацілі (Унава, Лёз. р.).

МАЧЫХА, *ж.*—мачеха. Мачыха паччарку выправіла служыць (Кураеды, Беш. р.).

МАШКАРА, *зб.*—мошки. Машкара ўжо паявілась (Селядцова, Беш. р.). Машкары цябе ведаюць! (Доўгае, Беш. р.).

МЕДЗЕНЫ ПАЛЕЦ — мизинец. Сястра, жаўшы, парэзала сярпом мядзены палец (Шарыпіна, Беш. р.).

МЕЛІВА, *н.*—привезенное молоть. Етага меліва і на дзень ня хопіць (Лужасна, Куз. р.).

МЕЛІН, у, *м.*—палка, которою вращают ручные жернова. Роўны, як мелін у жорнах (Машчоны, Сен. р.).

МЕНІ—меньше. Каб ты мені брахаў! (Машчоны, Сен. р.).

МЕНЬ, я, *м.* — налим. Lota vulgaris Cuv. У рэчке паймалі мяня (Чарніца, Лёз. р.).

МЕРКАВАЦЦА, *дзс.*—делиться. Як небудзь будзем мяркавацца (Беліца, Сен. р.).

МЕРКАВАЦЬ, *дзс.* — 1) обсуждать. Трэба раней меркаваць, тады рабіць (Пустынкі, Сен. р.); 2) намереваться, выделять. Я ўжо мяркую там запахаць (Ястрабы, Куз. р.). Я сабе міркаваў грошай на боты, ды ня вышла (Запрудзьдзе, Сен. р.).

МЕСТА, *н.*—местечко. Панясу масла на места (Санікі, Беш. р.). Намнесь я быў на месьці (Доўгае, Беш. р.).

МЕСЦА, МЕЙСЦА, *н.*—место. Ледзьве дацыбаў да таго месца (Іванова, Куз. р.). На тое мейсца ні пападзеш (Варахобкі, Беш. р.).

МЕСЬЦІ, *дзс.*—мести. Васіль, ці мёў ты хату? (Оўсішча, Сен. р.).

МЕСЯЦ, а, *м.*—кроме общего значения—луна. Ужо нарадзіўся месяц (Каверзіна, Меж. р.).

МЕХ, а, у, *м.*—мешок. Пажаніўся мех з торбай (Чарніца, Лёз. р.).

МЕЦЦА, *дзс.* — иметь, чувствовать себя; поживать. Як маецеся, ці нічога? (Вейна, Сен. р.).

МЕЦЬ, *дзс.*—иметь. Мой дзед меў тры надзелы зямлі (Навікі, Віц. р.). Тры нядзелі кірмаш мелі, пакуль тую сучку зьелі (Запрудзьдзе, Сен. р.).

МЕШАВА, *н.*—замешенный корм животным. Сьвіньня ня есьць мешава (Запрудзьдзе, Сен. р.).

МЕШАЛКА, *ж.* — лопата для замешивания корма животным. Не пэцкай рукамі, а вазьмі мешалку (Бабінічы, Віц. р.).

МЕШАНЬ, *ж.*—поле, вспаханное второй раз. Пасеялі ячмень на мешані (Гарывецк, Сен. р.).

МЭТА, *ж.*—цель. У такую мэту ні папаў! (Лужасна, Куз. р.).

МЭТЛУХ, у, *м.* — дребезги. Пацурыў усе гаршкі на мэтлух (Стаішча, Чаш. р.).

МЖАКА, *ж.* — мгла, мелкий дождь. Учора была мжака (Санікі, Беш. р.). Мжака ўжо перастала (Кузьміно, Сен. р.). Пар. імжа.

МІГАМ—мигом, быстро. Мігам апынуўся ў хаце (Падрэзы, Чаш. р.).

МІЖ—между. Хадзіў палямі, лясамі, між гор (Бешанкавічы, Беш. р.).

МІЖАКРЫЛЫ, *ж.*—часть тела между лопаток. Міжакрылы крэка калом пабіў (Стасева, Выс. р.).

МІЗЭРНЫ — невзрачный. Які ён мізэрны! (Кляшчыно, Беш. р.).

МІЛАВАЦЬ, *дзс.* — прощать. Калі злодзега злавіў — нечага мілаваць (Лужасна, Куз. р.).

МІЛАСЬЛІВЫ — милостивый, сердечный. Што там казаць— быў чалавек міласьлівы (Шаркі, Куз. р.).

МІЛЬЁН, у, *м.* — миллион. Мільён раз казаў (Альгова, Віц. р.).

МІНА, *ж.*—выражение лица. Глядзіць вясёлай мінай (Рыбчына, Сір. р.).

МІНАЦЬ, *дзс.*—проходить мимо. Яна гатова круг робіць, абы мінаць яго хату (Доўжа, Куз. р.).

МІНУЛЫ—минувший, прошедший. Усё мінулы год успамінаіць (Іванск, Чаш. р.).

МІНТЭРКА, *ж.*—гайка. Зьдзелай мне разьбу ў мінтэрку (Біклюжа, Беш. р.).

МІНУТА. *ж.*—минута. Дорага кожная мінута (Лалыкі, Аз. р.).

МІРГАЦЬ, *дзс.*—моргать. Ён мне міргаіць (Шыркі, Куз. р.). Як адна мне маладушка на міргі міргала! (Сураж, Сур. р.).

МІСКА, *ж.*—чашка. Разьбілі міску з крупеняй (Уланавічы, Віц. р.). Карэлая місачка на стале (Яноўшчына, Беш. р.).

МІТЭРКА. *ж.*—деревянный блок, колесико, приводящее в движение катушку в прялке. Рашчапілася мітэрка ў маей самапралцы (Рубеж, Беш. р.).

МІТРЭНГА, *ж.*—беспокойство. У нас была мітрэнга—ваўкі схапілі сьвіньню (Асінаўка, Беш. р.).

МІТУЛЬГА, *ж.*—1) болезнь у овец в носу от котороў они ходят кругом зандих ног. Мая авечка захварэла мітульгой (Мазалава, Куз. р.); 2) неурядица, беспорядок. Надзелаў мітульгі сваей работай (Веляшковічы, Лёз. р.).

МІТУСІЦЦА, *дзс.* — мелькать. Нешта мітусіцца ў вачох (Сьцяпаненкі, Выс. р.).

МЛЕЦЬ, *дзс.*—падать в обморок. Ад чаго яна млела? (Кузьміно, Сен. р.).

МЛІВА, *н.*—привезенное молоть. Насыпаў мліва (Касачы, Лёз. р.). Пар. меліва.

МЛОДАЧКА, *ж.*—молодуха. А мне млодачкі ня першы раз пад стрэшкамі начаваць (Высачаны, Выс. р.). Пар. маладуха.

МЛОСНА—худо, дурно. Неяк мне млосна стала (Сураж, Сур. р.),

МЛЫН, а, *м.*—мельница. Пятрусь быў у млыне (Дуброва, Беш. р.).

МЛЯВА—сонливо. Ён млява гаварыў (Макараўка, Куз. р.).

МЛЯВАСЬЦЬ, *ж.*—истома. Гэткая духата, ажно млявасьць неяк бярэ (Забор'е, Сен. р.).

МЛЯВЫ — истомленный, сонный. Пахудзеў, млявым стаў (Оўсішча, Сен. р.).

МОВА, *ж.*—речь. Ці табе мову заняло? (Іванова, Куз. р.).

МОГІЛКІ, МОГЛІЦЫ, *ж.*—кладбище. Дзеці пайшлы на могілкі (Рудня, Аз. р.). Пакойніка панясьлі на могліцы (Закурь'е, Чаш. р.). Пар. магілкі.

МОЖА—может быть. Пагляджу, а можа і мала будзіць (Чараўкі, Сен. р.).

МОЛЬ, *ж.*—моль. Tinea pellionella L. Моль паела шубу (Кураеды, Беш. р.).

МОМНІЦЬ, *дзс.*—жевать, молоть во рту. Ты дужа шыбка момніш (Макаравічы, Віц. р.).

МОРАЗНА—морозно, холодно. Сёньня троху моразна (Бешанкавічы, Беш. р.).

МОРКАЎКА, МОРКВА. *ж.*—Daucus Carota L. У нас шмат моркаўкі на градах (Мішкава, Куз. р.). Моркву тушуць з мясам (Альшанікі, Беш. р.).

МОРКВІНА, *ж.*—морковина. Во, салодкая морквіна! (Кайтанова, Куз. р.).

МОСТ, а, *м.*—кроме общего значения—пол. Памый мост у хаце к празьніку (Кабішча, Куз. р.).

МОСЬНІЧНЫ — досчатый. У нас мосьнічны мост, а ні з гліны (Лазаватка, Сур. р.).

МОТАРЖНА, МОТАРНА—трудно. Сяжу я, алі неяк мотаржна мне (Баяршчына, Сен. р.).

Ой. як яму мотарна—ён і сам ня ведаіць, што яму дзелаць (Лахманы, Аз. р.).

МОТАШНА—тяжело. Мотышна летам работаць (Запрудзьдзе, Куз. р.). Пар. мотаржна.

МОХ, у, *м.*—кроме обшего значения—болото. Пойдзем у мох зьбіраць вяснушкі (Варашылы, Куз. р.).

МОЦ, *ж.*—мощь, сила. Моцы не бярэць (Доўгае. Беш. р.). Ані няма моцы (Нов. Сяло, Беш р.).

МОЦНА—сильно. Моцна сьцібануў яе (Лужасна, Куз. р.).

МОЦНЫ—крепкий. А і моцны кухлік—не разьбіўся! (Зямковічы, Сен. р.).

МОЎЧКАМ—молча. Сідзіць моўчкам і ня хочыць адказываць (Кавалькі, Куз. р.).

МОЧЫВА, *н.*—мочка льна. Два мочывы лёну выцягнуў (Рэчына, Куз. р.).

МУДАЗВОН, а, *м.*—пустослов. Ня слухай яго дарма—мудазвон бальшэй (Сухарукава, Аз. р.).

МУДАК, а, *м.*—нерешительный, медлительный. Што ты цягнеш, як мудак які? (Луб'ева, Аз. р.).

МУДНЫ—хитрый. З мудным зьвязаўся, дык і няма дзяньгі (Александрова, Гар. р.).

МУДРАВАЦЬ, *дзс.*—мудрствовать. Яна дужа любіць мудраваць (Пустынкі, Сен. р).

МУДРАДРЭВА, *н.*—лиственница. Larix Europaea DC. Мудрадрэва расьцець у нас саджанае (Чашнікі, Чаш. р.).

МУЖАВЕНЬ, я, *м.*—молодой женатый человек. Як табе ня стыдна—ты-ж мужавень! (Луб'ева, Аз. р.).

МУЖНЕЦЬ, *дзс.*—становиться мужественее. Мужнеіць Пятро, хуць на лес глядзя (Латышы, Беш. р.).

МУЖЫК, а, *м.*—1) крестьянин. Мужык паехаў пахаць жыта (Шарыпіна, Беш. р.); 2) муж. Ну, і мужык-жа яе злы (Пушкары, Сен. р.).

МУЗЫКА, і, *м.*—музыкант. Музыка пашоў на вечарынку (Стаішча, Чаш. р.).

МУЛІЦ, а, *м.*—ручка на рукоятке косы «касаўі» (гл.). У касы зламаўся муліц (Сураж, Сур. р.). Пар. мульніца.

МУЛКА—жестко, твердо. На пераду сідзець мулка (Пабядзіншчына, Куз. р.).

МУЛКІ—жесткий. На мулкім высьпішся, калі спаць хочацца (Баркова, Куз. р.). Гэты чалавек дужа мулкі (Дабрыгары, Беш. р.).

МУЛЬНІЦА, *ж.*—ручка на рукоятке косы—«касауі» (гл.). Мульніца мая нікуды ніварта (Косы, Віц. р.). Пар. муліц, мыльніца.

МУЛЬТ, у, *м.*—бумазея. Ці мульт у цябе на плацьці? (Пустынкі, Сен. р.).

МУЛЯР, а, *м.*—печник. Зробіў муляр печ (Павульле, Чаш. р.).

МУЛЯЦЬ, *дзс.*—тереть, натирать. Лапаць дужа муляіць (Дзяды, Сір. р.).

МУНДЗЯРЫ, оў, *м.*—варенный нечищенный картофель. Мундзяроў павячэраем, бо ні было каму чысьціць бульбы (Дварэцк, Чаш. р.).

МУР, а, *м.*—1) каменная стена, фундамент. У Івана хата на муру (Пустынкі, Сен. р.); 2) каменный дом. Ён у муру жывець (Бікава, Сен. р.).

МУРАВА, МУРАЎКА, *ж.*—зеленая трава, мурава. На мураве

сідзяць (Доўгае, Беш. р.). У нас на дварэ зялёная мураўка (Мамойкі, Беш. р.).

МУРАВАНКА, *ж.* — каменное здание. У мараванку пахаваліська (Бікава. Сен. р.).

МУРАВАНЫ—каменный. У пана Славінскага быў мураваны палац (Русінава, Сен. р.).

МУРАВЕЙНІК, у, а, *м.*—муравейник. Дзеці ўкінулі вужа ў муравейнік (Лужасна, Куз. р.); 2) муровьятник. Ursus formicarius. Даўней іноды муравейнікаў жывых прыводзілі з лесу (Лазаватка, Сур. р.).

МУРАВЕЦ, у, *м.*—дивала однолетняя и многолетняя. Scleranthus annuus L. et S. perennis L. Ціцьвіціць муравец?(Раманаўка, Сен. р.).

МУРАВІНЫ, *ж.*—похмелье на другой день после крестин. Схадзі, мая дачушка, клікні куму Арыну на муравіны (Глебаўск, Сен. р.).

МУРАШКА, *ж.* — муравей (розныя рады і віды). Работаець, як мурашка (Веляшковічы, Лёз. р.).

МУРАШНІК, у, *м.*—муравейник. На што раськідаеш мурашнік? (Доўжа, Куз. р.). Пар. муравейник.

МУРЗАТЫ—грязный. А які-жа ты мурзаты! (Селядцова, Беш р.).

МУРЛАТА, *ж.*—верхнее бревно стены служащее для укрепления стропил. Мурлата добра ляжыць—цягні кроклы (Вішкавічы, Чаш. р.).

МУРЛО, *н.*—морда, лицо. Як дам у мурло, дык пакоцісься (Мігава, Куз. р.).

МУРОГ, у, *м.*—1) мелкая луговая трава, сено лучшего качества. Мурох — сытнае сена (Пятніцкая, Беш. р.); 2) овсяница. Festuca elatior L. Мурох густа парос (Касачы, Лёз. р.).

МУРОЖНЫ — луговой травы лучшего сорта. У нас сена мурожнае (Ісачкава, Аз. р.).

МУРЦОЎКА, МУРЫ, *ж.* — хлебная тюря. Зьеў бы я мурцоўкі! (Падрэзы, Чаш. р.). Зрабі мне муроў (Высачаны, Выс. р.).

МУРЫНЦОЎКА, *ж.*—цветной платок. Алена пашла у красівай мурынцоўцы (Вяжышча, Беш. р.).

МУСАКА, *ж.*—гной раны. Скулка лопнула і мусака пацякла (Ст. Біліца, Сен. р.).

МУСІЦЬ — вероятно, должно быть. Мусіць ён добры ведаіць (Рыбчына, Сен. р.).

МУТАРНА — плохо, скверно. Мне мутарна на серцы (Пустынкі, Сен. р.). Пар. мотаржна.

МУХА, *ж.*—муха. Musca domestica L. і інш. Як муха агазлівый (Сухарукава, Аз. р.).

МУХАВІК, а, *м.*—полог. Еты дужа добры мухавік—сьпі і мухі ні патрывожаць (Саломінка, Сір. р.).

МУХАМОР, у, *м.*—мухомор. Agaricus muscarius L. Мухамор дрэнны грыб (Кузьміно, Сен. р.).

МУШНІК, у, *м.*— бумага морить мух. Ча ты мушніку ні купіў? (Астроўна, Віц. р.).

МУЧАН, у, *м.*—толокнянка. Arctostaphylos Uva ursi Spreng. Мучану бярэма прынесла (Прыстоі, Чаш. р.).

МУШЫНА, *ж.*—муха. Міне мушына ўкусіла (Каверзіна, Меж. р.).

МША, *ж.* — богослужение. Пойдзем на мшу (Доўгае, Беш. р.).

МЫДЛОЎКА, *ж.*—мера, которою меряют толщину теса. Дзе мыдлоўка — цалёўку зьмерыць нада (Мікалаёва, Куз. р.).

МЫДЗГАЦЬ, *дзс.*—пачкать, мараться. Мой цялёнак ня п'ець,

а толькі мыдзгаіць (Слабада, Чаш. р.).

МЫЛЬНІЦА, *ж.*—ручка на рукоятке косы «касаўі» (гл.). Зламілася мыльніца ў касе (Веляшковічы, Лёз. р.). Бяз мыльніцы касой не пакіруеш (Лазова, Сен. р.). Пар. муліц, мульніца.

МЫЛЯЦЦА, *дзс.*—ошибаться. Хто ня робіць, той ня мыляіцца (Кузьміно, Сен. р.).

МЫЛЬЦЫ, аў, *м.*—кушанье из гороховой муки. Мыльцы сёньня елі на сьнеданьні (Глебаўск, Сен. р.).

МЫС, у, *м.*—1) нос лодки, Як даў мысам у камены! (Касачы, Лёз. р.); 2) острие ножа. Мыс затупіўся (Касачы, Лёз. р.).

МЫСЬЛІК, а, *м.* — стальное долото для пробивания обручного или шинного железа. Мой мысьлік не праб'ецъ гэтага зялеза (Семянцова, Беш. р.).

МЫТА, *н.*—пошлина. Мыта— ета налог такі на тавары быў (Лужасна, Куз. р.).

МЫТНІК, у, *м.*—баня. Харашо памыліся ў іх мытніку (Журавінка, Куз. р.).

МЫТРАХЛЯСЬЦЕ, *н.*—истрепанный низ одежды. Абарві мытрахлясьця, кап ні маталася (Увалокі, Куз. р.).

МЫТУХА, *ж.*—понос. Діаrrhea. Во, мытуха ў яго! (Гарадок, Гар. р.).

МЫЦЬЦЁ, *н.*—мойка. Як мыцьцё, дык у іх сварка ні сьціхаець (Мішкава, Куз. р.).

МЫЧКА, *ж.*—1) связка льняного волокна, приготовленная в пряжу. Яна доўга прадзець сваю мычку (Вяжышча, Беш. р.); 2) нес'едобная белая луговая трава (?). У нашым сене ёсьць многа мычкі (Вяжышча, Беш. р.).

МЫШАК, у, *м.*—вика, горошек призаборный. Yicia sepium L. Мышак лі згароды (Сітна, Лёз. р.).

МЫШАСТЫ—мышыного цвета. У нас конь мышасты (Пустынкі, Сен. р.).

МЫШЫНЫ ГАРОХ — вика. Yicia Cracca L. Мышыны гарох яны любяць (Латышы, Беш. р.).

МЯДНІЦА, *ж.*—медный таз. Памыйся ў мядніцы (Даргейкі, Сен. р.).

МЯДУНІЦА, *ж.* — Spiraca Ulmaria L. Мядуніцу добра ядуць каровы (Кузьміно, Сен. р).

МЯДУНКА, *ж.* — Pulmonaria officinalis L. У красцы мядункі салоткая раса (Сахны, Сен. р.).

МЯЖА, *ж.*—1) граница. Мы дажалі да мяжы (Нов. Сяло, Беш. р,); 2) тропинка в поле. Мяжою пашлі туды (Латышы, Беш. р.).

МЯЖНІЦА, *ж.* — тропинка в поле. Ідзі гэтай мяжніцай (Вейна, Сен. р.).

МЯЖЫПЕРСІЦ, у, *м.* — зуд, нагноение меж пальцев на ногах от сырости. Мяжыперсіц на нагах у яго (Бяскатава, Гар. р.).

МЯЖЫПЕРСЬНІЦА, *ж.* — орлик, водосбор Aquilegia vulgaris L. Мяжыперсьніцы карэньчык ета (Раманаўка, Сен. р.).

МЯЗДРА, *ж.* — 1) камбиальный слой дерева. Мяздра на дзераве сьліская (Кабек, Сір. р.); 2) мякоть тыквы. З гарбуза выдралі мяздру (Сьлідца, Чаш. р.).

МЯДЗЬВЕДЗЬ, я, *м.*—медведь. Ursus. Мядзьвядзёў у нас ужо няма (Выгары, Куз. р.).

МЯДЗЯНКА, *ж.*—вид гадюки. Мядзянку пастушкі забілі ў лесе (Лужасна, Куз. р.).

МЯКІШ, у, *м.*—мякоть хлеба. Кожны сам сабе мякішам вернець (Гарадок, Гар. р.).

МЯККІ—мягкий. Яна сьпекла мяккі хлеб (Рудня, Аз. р.).

МЯКЛЫШ, а, *м.* — бабочка. Ужо пачалі лётаць мяклышы (Каверзіна, Меж. р.). Пар. мятлік.

МЯКНУЦЬ, *дзс.*—мокнуть. Наш лён яшчэ мякніць (Пустынкі, Сен. р.). Ня мякні на дажджы (Оўсішча, Сен. р.).

МЯКУХА, *ж.* — ступа. Жаль, што сваей мякухі няма (Вяжышча, Беш. р.).

МЯЛА, *н.*—пасть. Парася папалася ў воўчае мяла (Ст. Беліца, Сен. р.).

МЯЛЁН, у, *м.*—гл. мелін. Мялён зламаўся (Сахны, Сен. р.).

МЯЛІНЬНЕ, *н.*—кострика. На хату налажылі мяліньня (Копцевічы, Чаш. р.).

МЯЛІЦА, *ж.* — 1) льномялка. Гэта мяліца засталася нам пасьля дзяльбы (Глебаўск, Сен. р.). Дзе-б ета дастаць мяліцу лён памяць (Сухарукава, Аз. р.); 2) пасть. Ні разявай сваей мяліцы (Лужасна, Куз. р.).

МЯМЛЯ, *аг.* — мямля, медлительный. Ходзіш ты, брат, як мямля (Мар'янава, Сен. р.).

МЯНТУЗ, а, *м.*—налим. Lota vulgaris L. Мянтузы — вельмі сьлізкія (Храпавічы, Куз. р.). Пар. мень.

МЯРЭЖА, *ж.* — вид сети, с двумя крыльями и двумя хвостами. Мярожа ўжо на вадзе (Кузьміно, Сен. р.).

МЯРЭЧА, *ж.*—чаща. У мярэчах, каля балота заўсёды жывуць ваўкі (Альшанка, Чаш. р.).

МЯРЛОГА, *ж.* — берлога. У аднэй мярлозе два мядзьведзі ня жывуць (Пустынкі, Сен. р.).

МЯРЛІН, **МЯРЛЮЙ**, а, я, *м.*—мешковатый, неповоротливый. Эх які ты мярлін! (Лазаватка, Сур. р.). Варушыцца, як мярлюй (Пясочак, Куз. р.).

МЯСТЭЧКА, *н.*—местечко. Кооператыў у мястэчку (Шарыпіна, Беш. р.). Ён заўсёды шляецца па мястэчку (Сянно, Сен. р.).

МЯТА, *ж.* — мята. Mentha L. А ў гародзі рута,мята (Яноўшчына, Беш. р.).

МЯТЛА, *ж.*—метлица. Apera spica Venti. У нашым жыце шмат мятлы (Пастушонкі, Аз. р.).

МЯТЛІК, **МЯТЛУХ**, а, *м.*, **МЯТЛЫШКА**, **МЯТЛЮШКА**, *ж.*—бабочка. Якія красівыя мятлікі лятаюць (Сухарукава, Аз. р.). Толькі-ж летам лётаюць мятлухі (Шарыпіна, Беш. р.). Мятлышку злавіў на лузе (Якшы, Беш. р.). Ай, якая красівая мятлюшка! (Пустынкі, Сен. р.).

МЯТУЛІЦА, *ж.*—Ephemera L. Угэтым годзе зусім ня йшла мятуліца (Маркаўшчына, Віц. р.).

МЯЎКАЦЬ, *дзс.* — мяукать Кошка мяўкае (Оўсішча, Сен. р.).

МЯХОТКА, *ж.*—мочалка для мытья посуды. Патры ты мяхоткай міску! (Сураж. Сур. р.). Пар. вяхотка.

МЯЦЕЛІЦА, *ж.* — 1) метель. Сёньня мяцеліца пашла (Сташча, Чаш. р.); 2) танец. Бабы, ідзіце мяцеліцу скакаць! (Азярэцк, Сен. р.).

МЯЦЬВА, *н.*—рубленная трава для животных. Замішай мяцьва сьвіньням (Сяркуці, Сен. р.).

МЯЧЭЎНІК, у, *м.* — рогоз. Typha L. З мячэўніку робяць хамуціну (Вядрэнь, Чаш. р.). Каля ракі расьцець мячэўнік (Вішкавічы, Чаш. р.).

МЯШАНЫ — смешанный. Мяшанага жыта з аўсом усыпаў (Доўжа, Куз. р.).

МЯШАЦЬ, *дзс.*—1) мешать. А ці я-ж, маменька, мяшала каму? (Лужасна, Куз. р.); 2) второй раз вспахивать поле. Янка мяшаець пад авёс (Вейна, Сен. р.); 3) смешивать. Мяшай усё разам! (Матушова, Лёз. р.).

МЯШОЛКА, *ж.* — лопата для замешивания корма животным. Вынь с цэбра ды мяшолкай яму па баку—хай не чапаецца (Сукрэмна, Сен. р).

Н.

НА, НАЦЕ, *вкл.*—возьми, возьмите. Наця, дзеткі, навурзайцеся крупенькі (Купіна, Віц. р.).

НААГУЛ—вообще. А наагул як будзець? (Навікі, Віц. р.).

НАБАЖНЫ — набожный. Ён дужа набажны чалавек (Кузьміно, Сен. р).

НАБГОМ — жадно, нагнувши посуду. Я вып'ю набгом (Пустынкі, Віц. р.). Пар. нагбом.

НАБЕДАВАЦЦА, *дзс.*—нагореваться. Набядавалася, бедная, па мужыку (Чыпуліна, Сір. р.).

НАБІВАНКА, *ж.*—полотно с белыми узорами по цветному, чаще синему полю. Будзем шыць з набіванкі (Ісачкава, Аз. р). Пар. набойка.

НАБІВАЦЦА, *дзс.* — навязываться. А ў полі дубок раськідаецца, багатыр дачкой набіваецца (Запрудзьдзе, Сен. р.).

НАБІВАЦЬ, *дзс.* — заряжать. Набіў стрэльбу (Сахны, Сен. р.).

НАБІЛІЦА, НАБІЛКА, *ж.*—батан, рамка в ткацком станке, куда вставляется «бёрда» (гл.). Бяз набіліцы красён ня вытчэш (Абрэзкава, Сен. р.). У етыя набілкі бёрда ня лезіць (Вербялі, Сір. р.).

НАБІРКА, *ж.* — корзина для сбора ягод, грибов. Набірка чуць ня поўна ягад (Максімава, Куз. р.).

НАБІТЫ--поколоченный. Плача ўсёгды набіты (Лазукі, Чаш. р.).

НАБІЎКА, *ж.* — раствор при набивании узоров в набивном производстве. Ці многа было зарас у вас набіўкі?(Ісачкава, Аз. р.).

НАБІЎШЧЫК, а, *м.* — мастер набивного производства. Яшчэ перат вайной ён набіўшчыкам быў (Ісачкава, Аз. р.).

НАБІЦЬ, *дзс.*—побить, набить. Мяне хацелі набіць, але я ўцёк (Застадольле, Сен. р.). Курыца набіла поўную валюшку (Семянцова, Беш. р.).

НАБЛЫШЫЦЬ, *дзс.* — нагрозиться. Дужа ён на мяне наблышаў (Ходцы, Сен. р.).

НАБОЖНІК, а, *м.* — вышитое полотенце, которое вешают на икону. Павешай новы набожнік на ікону (Сухарукава, Аз. р.).

НАБОЙ, ю, *м.* — заряд. Ня умеіць пападаць, а толькі набоі псуець (Канавалава, Куз. р.).

НАБОЙКА, *ж.* — 1) доска с рельефным или металлическим узором в набивном производстве. Многа набоек было з разнымі рысункамі (Гарадок, Гар. р.); 2) полотно с белыми узорами по цветному полю. Купілі набойкі на рубашкі (Астроўна, Віц. р.).

НАБОК—в сторону, на сторону. Набок грыбок — баравік едзіць! (Лужасна, Куз. р.).

НАБРАЗЬНІК, а, *м.*--полотенце, которое вешают на иконы. Нада сьняць з абразоў набразьнікі (Баравыя, Куз. р.). Пар. абразьнік.

НАБРАКНУЦЬ, НАБРЫНЯЦЬ, *дзс.*—набухнуть. Насеньня ўжо набракла (набрыняла) (Ісачкава, Аз. р.).

НАБРАЦЬ, *дзс.*--1) насобирать. Мая сястра набрала набірку журавін (Каверзіна, Меж р.); 2) купить. Набрала кумачу на рубаху (Асавец, Беш. р.).

НАБРАХАЦЬ, *дзс.* — налгать. Сёмка набрахаў, а ты яму веры дала (Лук'янова, Сен. р.).

НАБРАЧОК, у, *м.*—рассвет. Набрачок заняўся, як яна пабегла (Смалякі, Гар. р).

НАБУХТОРЫЦЬ, *дзс.* — чрезмерно сделать что либо. Зачым столька нада было набухторыць? (Пустынкі, Сен. р.).

НАБЫВАЦЬ, НАБЫЦЬ, *дзс.*—приобретать, приобрести. Ой, ня лёгка было яму набываць, а лёгка збываць (Амельянова, Лёз. р.). Набыць ня штука, алі хто работаць на ім будзець (Лужасна, Куз. р.).

НАВАЛА, *ж.*--напасть, нападение. Навала нейкая ў іх хату увалілася—ўсё гініць (Хобня, Гар. р.).

НАВАЛІЦЦА, НАВАЛЬВАЦЦА, *дзс.*—напасть, нападать. Як на яго што наваліцца, хто яго ведаіць? (Доўжа, Куз. р.). Ча ты на яго навальваесься? (Лазаватка, Сур. р.).

НАВАЛЬНІЦА, *ж.*--гроза. Учора была навальніца (Рудня, Аз. р.).

НАВАТ—даже. Нават я нічога ня відзіў (Журавінка, Куз. р.). Навіт і я быў ў яго ў госьцях (Сялец, Чаш. р.).

НАВІВАЦЦА, *дзс.*--навиваться. Калі кросны наўюцца добра, то й ткацца будуць добра (Сукрэмна, Сен. р.).

НАВІНА, *ж.*—новость. Чула навіну? Сваты к Ганулі паехалі (Пятніцкая, Беш. р.).

НАВІНКА, *ж.*—свеже вытканный холст. Ідзі памачы навінку (Лоўжа, Сір. р). Скруці навінку (Застарыньне, Беш. р.).

НАВІРАК, а, *м.* — костяная спица для плетения лаптей. Навіркам падкавырні, а тады лыка садзі (Стасева, Выс. р.).

НАВОЗЬНІКІ, аў, *м.*--1) навозные вилы. Вазьмі маі навозьнікі капаць навоз (Мазалава, Куз. р.); 2) телега для возки навоза. Запрог навозьнікі і вазіў навоз (Стралкі, Беш. р.).

НАВОЙ, ю, *м.*, НАВОЙКА, *ж.* —вал в ткацком станке, на который навивают основу. Пакруці мне навой (Селядцова, Беш. р.). Пакруці навойку, а то палатно ўжо абвісла (Нов. Сяло, Сен. р.).

НАВОКАЛ — вокруг. Нада абайціць навокал свайго жыта (Шыпы, Сен. р).

НАВОШТА — на что, зачем. Навошта цябе рыдлёўка? (Бікава, Сен. р.). Навошта табе конь, калі зямлі няма? (Пятніцкая, Беш. р.).

НАВУКА, *ж.*—1) учение. Аддаў у навуку да каваля (Лужасна, Куз. р.); 2) наука. Навука да ўсяго дойдзіць (Лужасна, Куз. р.).

НАВУНІЦЫ, *ж.* — тошнота. Мяня цэлую ноч бралі навуніцы (Зямковічы, Сен. р.).

НАВУРЗАЦЦА, *дзс.*—наесться до отвала. Наця, дзеткі, навурзайцеся крупенькі (Купіна, Віц. р).

НАВУСЬКАЦЬ, *дзс.*--науськать, натравить. Навуськай цюцьку на яго (Сухарукава, Аз. р.).

НАВУТКАЦЬ, *дзс.* — подговорить, подсказать. Суседзі навуткалі падаць у суд (Лыскі, Чаш. р.).

НАВУЧАЦЬ, *дзс.* — обучать. Навучаць ты яго навучай, кап чалавекам быў, алі ня бі (Пеpавоз, Сір. р.).

НАВЫВАРАТ--наизнанку. Адзеў сарочку навыварат (Пустынкі, Сен. р.).

НАВЫЛЕТ—насквозь. Навылет прабіў шапку шротам (Куксы, Сір. р.).

НАВЫНІТ — рвота. Навыніт бярэць (Падрэзы, Чаш. р.).

НАВЫРЭЦЬ, *дзс.*—наловчиться. Здорава ён ужо навырэў на гармошку йграць (Сухарукава, Аз. р.).

НАВЫСКАЧ—навскачь. Глядзі, навыскач паехаў (Стаішча, Чаш. р.).

НАВЮТКІ — новенький. Яна носіць навюткія барэткі (Машчоны, Сен. р.).

НАГАВІЦЫ, *ж.*--кальсоны. Хлопец надзеў нагавіцы (Сьлідзец, Чаш. р.).

НАГАДВАЦЬ, *дзс.*--напоминать. Ета усё нагадваіць нашу гулянку ў лесі, на беразі (Лужасна, Куз. р.).

НАГАЛОЎНІК, а, *м.* — головной платок. Нагалоўнік дзе мой? (Селішча, Гар. р.).

НАГАМАНІЦЬ, *дзс.* — наговорить. Нагаманіў ён там поўну куфу (Лук'янова, Сен. р.).

НАГАРАВАЦЦА, *дзс.* — нагореваться. Прыдзець гора—нагаруесься (Лазаватка, Сур. р.).

НАГАРОДА, *ж.*—награда. Па карку нагароду палучыў (Падбярэзьзе, Віц. р.).

НАГБОМ ПІЦЬ—пить жадно, нагнувши посуду. Нагбом пілі гарэлку там, на беразі (Лужасна, Куз. р.).

НАГДАЙ, НАГДАСЬ, НАГДОВЕНЬ, НАГДОВІНЬНЯ, НАГДОВІЧЫ, НАГДОН, НАГДЫСЬ, НАГДЫСЕНЬ—недавно, на днях. Ён нагдай быў у горадзе (Даргейкі, Сен. р.). Нагдась прадалі карову (Нов. Сяло, Беш. р.). Нагдовень быў у мяне сват (Шавяно, Куз. р.). Нагдовіньня я быў у горадзе (Луб'ева, Аз. р.). Нагдовічы я была ў цэркві (Берашова, Сен. р.). Нагдон я была тамацькі (Баркова, Куз. р.). Нагдысь ён быў (Валькі, Сур. р.). Нагдысень я была ў горадзе (Пекары, Куз. р.).

НАГЛЕДЗІЦЬ, *дзс.*--высмотреть. Добрую ялінку нагледзіў сабе на хату (Лужасна, Куз. р.).

НАГЛУМІЦЦА, *дзс.* — наглумиться, навредить. Наглуміўся ён над маім дабром. Наглуміўся ён над чалавекам (Ст. Беліца, Сен. р.).

НАГЛЯНІЦА, *ж.* — наглость. Нагляніцу на мяне гаворыць (Крывіна, Беш. р.).

НАГНАТА — нагнаню. Поўна хата віраб'ёў нагната (Шкалёўка, Беш. р.).

НАГНАЦЬ, *дзс.*—нагнать. Духавіцу конь нагнаў (Кузьміно, Сен. р.).

НАГРУДНІК, а, *м.*—нагрудник. Адзень яму нагруднік! (Кабішча, Куз. р.).

НАД, *прм.*--над. Над яго работу лепшай ня знойдзеш (Валькі, Сур. р.). Вунацькі над лесам ляціць (Лужасна, Куз. р.).

НАДА, НАДАБІ, НАДЫБЕ — надобно, нужно. Нада купіць каня (Пустынкі, Сен. р). Яму надабі лапці (Каверзіна, Меж. р). Надыбе грошы, да німа (Кавалі, Сен. р.).

НАДАКУЧЫЦЬ, *дзс.*--надоесть. Ён ужо нам так надакучыў (Селядцова, Беш. р.).

НАДАЛЬ — на будущее, далее. А надаль што ты пакідаіш? (Лужасна, Куз. р.).

НАДАРАЖЫВАЦЦА, *дзс.*—досаждать. Ні надаражывайся, Мішка, а то вазьму рэмень ды адлупсую (Баравыя, Сір. р.).

НАДАЦЬ, *дзс.* — 1) побить. Надаў яму па карку (Лужасна, Куз. р.); 2) угораздить, случиться. Надало мне яго спаткаць (Валькі, Сур. р.).

НАДВОРНЫ—находящийся на дворе, состоящий на худшем корму. Надворным сьвіньням батоўя дай, а кормным—мешава. (Лужасна, Куз. р.).

НАДВОР'Е, *н.*—погода. Якое дрэннае надвор'е! (І в а н о в а, Куз. р.).

НАДДАТАК, а, *м.*, НАДДАЧА, *ж.*—участок земли, полученный в дополнение к основному наделу. Падзелім пожні з наддачкамі (Копцевічы, Чаш. р.). На маім наддатку нічога ня вырасла (Лужасна, Куз. р.).

НАДМЕРНА—чрезмерно. Надмерна падняў, дык і баліць жывот (Пагост, Сір. р.).

НАДЗВЫЧАЙНА--чрезвычайно. Надзвычайна яму папалася (Лужасна, Куз. р.).

НАДОВЕЧА, НАДОІСЬ, НАДОЕЧЫ, НАДОЙНІ, НАДОЙНІЧЫ, НАДОЙЧЫ — на днях, недавно. Надовіча, як езьдзіў, дык конь шыю сьцёр (Пустынкі, Сен. р.). Надоісь я была ў Марылі (Пожынкі, Сен. р.). Я надоечы быў тама (Храпавічы, Куз. р.). Надойні яна паехала (Лужасна, Куз. р.). Надойнічы быў у суседа (Пятніцкая, Беш. р.). Надойчы я ў яе была (Бешанкавічы, Беш. р.). Пар. нагдай

НАДОЗАРКІ—напрямик, следя, наперерез. Я ішоў надозаркі аж да дому (Санікі, Беш. р.). Забягай надозаркі (Навасёлкі, Сен. р.).

НАДОЗІРКУ—навиду. Каровы хадзілі надозірку (Кайтанова, Куз. р.)

НАДРУКАВАНЫ — напечатанный. Надрукаванае і я умею прачытаць (Хацімшчына, Куз. р).

НАДСЯДАЦЦА, *дзс.* — надседаться. Колькі ты ні натсядайся, а цябе ніхто ня чуець (Сухарукава, Аз. р.).

НАДТА—чересчур, очень. Надта цяжка працаваць у летку (Ліпна, Сен. р.).

НАДТАЧЫЦЬ, *дзс.*—удлиннить. Ету спадніцу нада наттачыць (Пустынкі, Сен. р.).

НАДУКРЫЦЬ, *дзс.*--настроить. Гэта ён яго надукрыў (Бікложа, Беш. р.).

НАДЫХОДЗІЦЬ, *дзс.*—приближаться. Ужо надыходзіць і лета (Задбор'е, Куз. р.).

НАЖМАКТАЦЦА, *дзс.* — напиться до отказа. Скора ты нажмактаісься? (Асіпова, Аз. р.).

НАЖНІЦЫ, НАЖНІЧКІ, *ж.* — ножницы. Нажніцамі адрэзалі (Стаішча, Чаш. р.). Дай нажнічкі, дык абстрыгу (Ходцы, Сен. р.).

НАЖРАЦЦА, *дзс.*—нажраться. Сват на вясельлі нажраўся, як сьвіньня (Оусішча, Сен. р.).

НАЖЫВАЦЬ, *дзс.* — приобретать. Хлеб жаваць, да дабра нажываць (Лужасна, Куз. р.).

НАЖЫВІЦЬ, *дзс.* — наметать. Нажыві рукаў (Ч а р н а г о с ь ц і, Беш. р.).

НАЗАЛЯЦЬ, *дзс.*— досаждать. Назаляіць ён нам (Л у ж а с н а, Куз. р.).

НАЗАПАСІЦЬ, *дзс.* — сделать запас. Во, назапасіў дроў! (Валькі, Сур. р.).

НАЗВАДЗІЦЬ, *дзс.* — насплетничать. А Тарэнта назвадзіў, назвадзіў на мяне (Аськершчына, Беш. р.).

НАЗДАГАД — наугад. Я сказаў ета наздагад (Мянюцева, Сен. р.).

НАЗДРАВАТЫ — ноздреватый. Глядзі, як добра выпякся хлеб — які наздраваты (Глебаўск, Сен. р.).

НАЗІМУ — на зиму, к зиме. Я ўжо ўсё назіму пазябіў (Лужасна, Куз. р.).

НАЗІРКАМ — наблюдая издали. Я за ім назіркам, назіркам, ды схапіў (Лужасна, Куз. р.).

НАЗОЛА, *аг.* — докучливый, досаждающий человек. Гані вон етага назолу! (Латыгаль, Сен. р.).

НАЗОЎ, у, *м.* — название. Скажы яму вот кожны назоў — прыстаў, як смала (Лужасна, Куз. р.).

НАЗЬБІРАЦЬ, *дзс.* — насобирать. Мацейка назьбіраў суніц (Чарнагосьці, Беш. р.).

НАДЗЕЖНІК, у, *м.* — кусок холста, которым покрывают хлебную кадку. Куды надзежнік схапілі — дзежку нада накрыць (Кабішча, Куз. р.).

НАДЗЕЛ, НАДЗЁЛ, у, *м.* — душевой надел. Мой дзед меў тры надзелы зямлі (Рыбчына, Сір. р.). Мой надзёл адабралі (Астроўна, Віц. р.).

НАДЗЕЦЬ, *дзс.* — надеть, одеть. Маліць надзеў аброць на каня (Зямковічы, Сен. р.).

НАДЗЕЯ, *ж.* — надежда. Надзеі няма на жыцьцё (Пятніцкая, Беш. р.).

НАДЗІМАЦЬ, *дзс.* — надувать. Брасай, мілачка, гардзіцца, брасай губы надзімаць (Сукрэмна, Сен. р.).

НАДЗІЦЬ, *дзс.* — приманивать, привлекать. Надзіць яна яго дужа (Лужасна, Куз. р.).

НАДЗЯВАНІК, а, *м.* — кишка, требуха с начинкой. Надзіванік еты дужа смашны (Высачаны, Выс. р.).

НАДЗЯВАЦЦА, *дзс.* — одеваться. Барджэй ты надзявайся (Чараўкі, Сен. р). Надзеўшыся нічога: пінджак крамный (Яноўшчына, Беш. р.).

НАЙБАРДЗЕ — тем более, в особенности. У нашым лесе добра растуць грыбы, а найбардзе пасьля дожджу (Ст. Беліца, Сен. р.).

НАЙЛЕПШЫ — наилучший. Тая красачка найлепшая (Мішкава, Куз. р.).

НАЙМІТКА, *ж.* — батрачка. Трэба наняць наймітку (Русінава, Сен. р.).

НАЙСЬЦІ, *дзс.* — найти. Шла па дарозе і найшла (Пушкары, Сен. р.).

НАКАЗАЦЬ, *дзс.* — сообщить, дать знать. Накажы мне, калі будзіць якая работа (Сянно, Сен. р.).

НАКАЛЮЧКА, *ж.* — шило. Дужа крэпкія падмёткі, аж я накалючку зламаў (Вяжышча, Беш. р.).

НАКАНАВАНА — предназначено. Наканавана столькі жыць: нічога ня зробіш (Рыбчына, Сір. р.).

НАКАНАВАЦЬ, *дзс.* — предназначить. Табе гэта ўжо наканаваць нада (Лук'янова, Сен. р.).

НАКАРЫСТАЦЦА, *дзс.* — попользоваться. Накарыстаўся я іх паламаным драпаком! (Валькі, Сур. р.).

НАКІДАНКІ, *ж.* — вид полотна. Я ўжо сваі накіданкі выткала (Берасьні, Беш. р.).

НАКІНУЦЬ, *дзс.* — набросить. Накінь абрус на стол (Зямковічы, Сен. р.).

НАКІРАВАЦЬ, *дзс.* — направить. Куды ты ганкі накіраваў? (Лужасна, Куз. р.).

НАКЛЕСТКА, *ж.* — особый брусок согнутый в телеге, в санях. Наклестку сваю зламаў (Веляшковічы, Лёз. р.).

НАКОЛЬНІК, а, *м.* — сорванец. Змалку ён бы вялікі накольнік (Янавічы, Сур. р.).

НАКРЫЖ — накрест. Накрыш палош! (Лужасна, Куз. р.).

НАКРЫШЫЦЬ, *дзс.* — накрошить. Накрышы цыбулі ў рыбу (Ісачкава, Аз. р.).

НА КУКАРЭЧКАХ — на четвереньках. Набраўся самагону і паўзе на кукарэчках (Ст. Беліца, Сен. р.).

НАКУПЛЯЦЬ, *дзс.* — накупить. Накуплялі ўсяго ў горадзі (Лужасна, Куз. р.).

НАЛАЖЫЦЦА, *дзс.* — прывыкнуть, наловчиться. Вот налажыўся леваю рукою, дык ні адвучыш (Лужасна, Куз. р.).

НАЛАЖЫЦЬ, *дзс.* — наложить. Налож яму кару (Бялянкава, Беш. р.).

НАЛАДЗІЦЬ, *дзс.* — исправить, починить. Мікіта вун, дык сам, наладзіў сабе страху (Оўсішча, Сен р.).

НАЛАС, у, *м.* — накожное заболевание(?). Гэта ў яго налас - у бані прыстаў (Мяжа, Меж. р.).

НАЛЕЖНА — надлежаще. Належна яму ўклалі на вясельлі (Лужасна, Куз. р.).

НАЛЕТА, НАЛЕЦЬЦЕ — будущий год. Налета буду пахаць лён (Пустынкі, Сен. р.). К налецьцю аддам вучыцца (Навікі, Віц. р.).

НАЛІВАЦЦА *дзс.* — наливаться. Жыта наліваецца (Асінаўка, Беш. р.).

НАЛІСЬНІК, у, *м.* — тонкий пшеничный блин. У сьвята пякуць налісьнікі к полудню (Гравы, Сен. р.).

НАЛІХА — весьма, очень. Наліха яму было перцісяl (Лужасна, Куз. р.).

НАЛІХА — на что, зачем. Наліха нам было такое праўленьне? (Мянюцева, Сен. р.).

НАЛІШКА, *ж.* — ковш или кружка, из которой льют воду на печку в бане. Уськінька ты мне налішачкі дзьве, пакуль я папарусь (Сухарукава, Аз. р.).

НАЛІШНІК, у, *м.* — оконный, дверьной наличник. Налішнікі нада к луткам прыбіць (Лятоўшчына, Куз. р.).

НАЛОБНІК, у, *м.* — часть уздечки, приходящаяся на лбу. Налобнік папраў (Александрова, Гар. р.).

НАЛОЙ, ю, *м.* — пар в бане. Нада ўздаць налою (Вяжышча, Беш. р.).

НАЛЬЛЯ, *зб.* — орава. Нальля бяжыць у гарод (Мамойкі, Беш. р.).

НАЛЯГАЦЬ, *дзс.* — стараться. Налёг на пожню, дык сёньні дакоскі (Лужасна, Куз. р.).

НАМАРЗЬНІ, яў, *м.* — планка, соединяющая в санях «капылы» (гл.) одного полоза. Зламаліся намарзьні ў санёх (Асавец, Беш. р.).

НАМАСЬЦІЦЬ, *дзс.* — намостить, настлать пол. Нада намасьціць клець (Мясаеды, Беш. к.).

НАМАЎКА, *ж.* — клевета, наговор. Якую на яе гідкую намаўку зробіў (Лужасна, Куз. р.).

НАМЁТ, у, *м.*—вид рыболовной сети. Вясной рыбу ловюць намётам (Янавічы, Сур. р.).

НАМЁТКА, *ж.*—длинный кусок полотна, материи, для повязывания головы. Завязала на гулянньне харушую намётку (Пустынкі, Сен. р.).

НАМІТУСЬ—визави. Намітусь яны сядзелі (Валькі, Сур. р.).

НАМНЕСЬ—намедни. Намнесь прыходзіць ён к нам (Селядцова, Беш. р.).

НАМОРДНІК, а, у, *м.*—кроме общего значения—часть уздечки. Наморднік нада наладзіць (Александрова, Гар. р.).

НАМЯРЭНЬНЕ, *н.*—намерение. Намярэньне ў яго такое было (Лужасна, Куз. р.).

НАМЯРЗАЦЬ, *дзс.*—намерзать. Зачыні акеньніцы ианач—ня так будуць вокны намярзаць (Жабеньцяі, Сур. р.).

НАНАВА — сызнова. Нанава нада работу начынаць (Лужасна, Куз. р.).

НАНАЧ—на ночь. Мы папрасіліся к яму нанач (Высачаны, Выс. р).

НАНАЧКІ, *ж.* — посиделки с оставлением ночевать. Прыхадзіце к нам у наначкі (Кураеды, Беш. р.). А яна пашла ў наначкі да Самсона (Навасёлкі, Сен. р.).

НАНІЦ — наизнанку. Надзеў рубаху наніц (Сухарукава, Аз. р.).

НАПАВЕР—в кредит. Мы бярём у лаўцы напавер (Пустынкі, Сен. р.).

НАПАМЯЦЬ — наизусть. Адкуль ён моліцца столькі напамяць? (Мішкава, Куз. р.).

НАПАРСТАК, а, *м.* — наперсток. Я ня ўмею бяз напарстка шыць (Марозаўка, Сен. р.).

НАПАТВРЫЦЬ, *дзс.*—натворить. Напатворылі вось і ня хочаце робіць (Сялец, Чаш. р.).

НАПЕРШ — сперва, сначала. Наперш маё зьмялі (Лужасна, Куз. р.).

НАПЭЎНЕ, НАПЕЎНЯ—наверное. Напэўне вы ведаеце (Мерзьлякі, Сір. р.). Напеўня ён заблудзіўся (Веляшковічы, Лёз. р.).

НАПІТА—настежь. Дзьвер напіта рашчыніта (Селядцова, Беш р.).

НАПІХАЦЬ, *дзс.* — напихать. Напіхайце саломай сяньнік (Кузьміно, Сен. р.).

НАПЛЕЧЫК, а, *м.*—нашивка на плече от ворога до рукава в рубахе. Ай, наплечыкі у яе якія! (Чашнікі, Чаш. р.).

НАПОЛАК, а, *м.*—лопатка в сохе. Наполак у сахе адламіўся (Александрова, Гар. р.).

НАПРАВА, *ж.*—исправление. Аддаў хамут у направу (Калышкі, Лёз. р.).

НАПРАНУЦЬ, *дзс.* — одеть. Напрануў армяк і пашоў у лес (Каверзіна, Меж. р.).

НАПРАЦАВАЦЦА, *дзс.*—наработаться. Напрацаваўся я за плугам (Мяжа, Меж. р.).

НАПРЫКРАЦЦА, *дзс.* — досаждать. Не напрыкрайцеся старому (Гуліна, Сен. р.).

НАПСАВАЦЬ, *дзс.*—напортить. Рабята напсавалі нітак (Чарнагосьці, Беш. р.).

НАПУЖАЦЦА, *дзс.*—напугаться. Анадысь напужаліся ўсе (Доўгае, Беш. р.).

НАПУЖАЦЬ, *дзс.* — напугать. Шашок дужа напужаў курыцу (Селядцова, Беш. р.).

НАПУДЗІЦЦА, *дзс.*—напугаться (о животном). Мусіць напудзіўся сабака (Стаішча, Чаш. р.).

напхнуць

НАПХАЦЬ, НАПХНУЦЬ, *дзс.*— напихать. Напхалі вялікі сяньнік (Оусішча, Сен. р.). Дзед напхнуў пяхцель сена (Зямковічы, Сен. р.).

НАПЯРЫЦЦА НІ ДАЦЬ — не дать опомниться. Ён табе напярыцца ні дась: ты слова, а ён — дзесяць (Сьвярдлы, Беш. р.).

НАРАВІСТЫ — с норовом, капризный. Яго конь наравісты (Пятніцкая, Беш. р.).

НАРАВІЦЦА, *дзс.* — 1) упрямиться. Дужа конь наровіцца (Лужасна, Куз. р); 2) остерегаться. Наравісь ты яго трогаць (Рыбчына, Сір. р.).

НАРАВІЦЬ, *дзс.* — капризничать. Дзяўчына вельмі наравіць (Мамойкі, Беш. р.).

НАРАІЦЬ, *дзс.*—насоветовать. Кум, нарай мне зельля ад пахмельля (Кр. Сяло, Сен. р.).

НАРАСТ, у, *м.*—нарост. Глянь, якей на бярэзіне нараст! (Лужасна, Куз. р.).

НАРАСТАВАЦЬ, *дзс.*—метать икру. Рыба ўжо нараставала (Доўгае, Беш. р.).

НАРАТУНКУ—очень громко. Рабёнак наратунку крычаў (Курына, Куз. р.).

НАРАТЫ, оў, *м.*—вид рыболовной сети, которую ставят поперек течения реки. Наратамі рыбу ловіць (Гарадок, Гар. р.).

НАРАЧНА, НАРАЧЫТА, НАРОКАМ—нарочно. Нарачна хадзіла глядзець (Стаішча, Чаш. р.). Нарачыта да вас прышла (Доўгае, Беш. р.). Ці нарокам прышоў? (Пятніцкая, Беш. р.).

НАРОГ, а, у, *м.*—лемех. Нарох у маім плузі зламаўся (Дубнікі, Сен. р.).

НАРУГАЦЦА, *дзс.*—наругаться, досаждать. Васіль, не наругайся, бо я пайду і скажу тату (Сянно, Сен. р.).

НАРУЧНІК, а, *м.*—вязанный нарукавник, одеваемый выше кисти руки. Мне мама вяжыць наручнікі (Лоўжа, Сір. р.).

НАРЫНА, *ж.* — заметенная снегом дорога. Дзе па етакай нарыні паедзіш? (Крывіна, Беш. р.).

НАРЫЦА, *ж.* — вид болезни. Каб цябе нарыца зьела! (Бабоўка, Сен. р.).

НАСАВІЧКА, *ж.* — носовой платок. Дай мне сваей насавічкі (Дзяды, Сір. р.). Пар. насоўка.

НАСАЧЫЦЬ, *дзс.*--высмотреть, выискать. Насачыў сабе бярэзіну на трайню (Лужасна, Куз. р.).

НАСЕЛІЦА, *ж.* — лужок за овином на усадьбе. Загонь каня на населіцу (Запрудзьдзе, Сен. р.). Пар. аселіца.

НАСЕНЬНЕ, *н.*—семена. Насеньне было няпеўнае (Сяркуці, Сен. р.).

НАСКІПАЦЬ, *дзс.*—нащепать, наколоть. Наськіпай трэсак (Чарнагосьці, Беш. р.).

НАСКРОЗЬ — насквозь. Наскрозь прамокла (Мішкава, Куз. р.).

НАСЛАНЬНЁ, *н.* — насланное, беда. Яй, ліханька, якоя насланьнё! (Асіпова, Аз. р.).

НАСМАЖЫЦЬ, *дзс.*--нажарить. Насмажылі грыбоў (Яноўшчына, Беш. р.).

НАСОС, у, *м.*—болезнь, опухоль передних десен лошади. Насос у майго каня (Бяскатава, Гар. р.).

НАСОЎ, у, *м.*—халат из белого полотна. Ідзець нейкій чалавек у насову (Сьвярдлы, Беш. р.).

НАСОЎКА, *ж.*--носовой платок. Вазьмі насоўку, а то нечам будзець нос высмаркаць (Сьвеча, Беш. р.). Пар. насавічка.

НАСПА, *ж.* — молодой лесок. У наспу коней не вадзіце (Лёзна, Лёз. р.).

НАСТАВАЦЬ, *дзс.*—наставать. Ужо дзень настаець (Машчоны, Сен. р.).

НАСТАЛІЦЬ, *дзс.* — наварить сталью для большей крепости. Панёс у кузьню тапор насталіць (Косы, Віц. р.).

НАСТАНАЎЛЯЦЬ, *дзс.* — поучать, учить. Бацька далжон настанаўляць дзяцей (Мікалаёва, Куз. р.).

НАСТАЎНІК, а, *м.*—учитель. Настаўнік пашоў у школу (Храпавічы, Куз. р.).

НАСТАЎНІЦА, *ж.* — учительница. Скажу настаўніцы, што-б яна цібе за вушы драла (Рыбчына, Сір. р).

НАСТЛЫШ, у, *м.*—вода под снегом. Ён папаў у настлыш (Балдыкова, Аз. р.).

НАСТОЛЬНІК, а, *м.*—1) скатерть. Настольнік нада чыстый паслаць (Селядцова, Беш. р.). Накрыт стол настольніцай (Бешанкавічы, Беш. р.); 2) нахлебник. У мяне ё два настольнікі (Лужасна, Куз. р.).

НАСТУПНЫ — следующий. У наступнае сьвята ета зробім (Лужасна, Куз. р.).

НАСТЫРНЫ — гордый. Наста дужа настырная (Лук'янова, Сен. р.).

НАСУКАЦЬ, *дзс.*—навить. Насучы мне цэўку (Кр. Сяло, Беш. р.).

НАСУКРЫЦЬ, *дзс.* — навить, завить. Насукрыла валасы (Доўгае, Беш. р.).

НАСУПРАЦЬ — напротив. Ён сеў насупраць мяне (Зямковічы, Сен. р.).

НАСУСТРЭЧ — навстречу. Я пайду насустрэч бацьком (Баркова, Куз. р.).

НАСЬКІ — наш (свой). Ета наські чалавек (Пустынкі, Сен. р.).

НАСЬЦІЛКА, *ж.* — подстилка, Вельмі слабая насьцілка моху (Дзямідавічы, Чаш. р.).

НАСЬЦЯБАЦЬ, *дзс.*—настегать, побить. Каб ты яго добра насьцябала! (Оўсішча, Сен. р.).

НАСЯКАЦЬ, *дзс.*—1) нарубливать. Насякаць значкі на бёрнах (Лужасна, Куз. р.); 2) нарубливать в запас. Ён насякаіць на колькі год дроў (Высачаны, Выс. р.).

НАТАПІЦЬ, *дзс.* — настоять, сделать настойку. Натапіць сунічніку і піць (Бешанкавічы, Беш. р.).

НАТРАПІЦЬ, *дзс.* — найти, попасть. Сабака натрапіў на сьлед зайца (Пятніцкая, Беш. р.).

НАТРУДЗІЦЬ, *дзс.* — переутомить работой. Натрудзіў нагу, што ні магу хадзіць (Лужасна, Куз. р.),

НАТУГА, *ж.*— напряжение. Лянь, зь якой ён натугай цягніць (Лёзна, Лёз. р.).

НАТУРА, *ж.* — характер. У яго дрэнная натура (Лагавая, Аз. р.).

НАТУРЛІВЫ—с норовом, капризный. Наш конь натурлівы (Пустынкі, Сен. р.).

НАТУРЫЦЦА, *дзс.* — куражиться. Ні натурся ты, а, калі просюць, ідзі (Выгары, Куз. р.).

НАЎГРУНЬ—бегом, навскачь. Ні наўгрунь, ні памалу (Копцевічы, Чаш. р.).

НАЎДАГОН—вдогонку. Наўдагон паехалі (Беліца, Сен. р.).

НАЎЛЕЧКА, *ж.* — наволочка. Надзень на падушку наўлечку (Якшы, Беш. р.).

НАЎМЕЦІ—на примете, в виду. У меня маецца наўмеці добры канёк (Ст. Беліца, Сен. р.).

НАЎМЫСЬЛЯ—нарочно. Яна ей казала наумысьлі (Сяркуці, Сен. р.).

НАЎПРОЦІ—напротив. Як мы былі у Масееве на йгрышчы, дык Паула сідзеў як раз наўпроці мяне (Макеенкі, Аз. р.).

НАЎРАД—навряд. Наўрат ці удасца яму ў Віцемску (Лужасна, Куз. р.).

НАЎРЭЦЦА, *дзс.* — наткнуться, нарваться. Наўрэўся на свайго (Рыбчына, Сір. р.).

НАЎСКАПЫТА—навскачь. Я ехаў на кані наўскапыта (Оўсішча, Сен. р.).

НАЎСКАСА — наискось. Наўскаса пашла дарога ад сяла (Пятніцкая, Беш. р.).

НАЎСКАЧКА, НАЎСКАЧОК— навскачь, галопом. Конь як пабег наўскачка, дык я аб землю! (Казлоўка, Сен. р.). Начлежнікі паехалі наўскачок (Хацімшчына, Куз. р.).

НАЎСЬЦЯЖ — вдоль, в длину. Наўсьцяж Лужасьнянкі пабягім (Лужасна, Куз. р.).

НАЎЦЁКІ, НАЎЦЯКАЧА — наутек, бежать. Мы за сабакам, а заіц наўцёкі (Макарава, Віц. р.). Хлопцы наўцякача з дзярэўні (Іванск, Чаш. р.).

НАЎЧАНЫ—наученный. Наўчаны сабака ні палезіць (Лужасна, Куз. р.).

НАЎЧЫЦІСЯ, *дзс.*—научиться. Гусілік паслухаці і песенак наўчыцісі (Яноўшчына, Беш. р.).

НАХАБНЫ—нахальный. Етакага нахабнага чалавека я і ні відзіў (Лужасна, Куз. р.).

НАХІЛ, у, *м.* — уклон. Вада і пабегла па нахілу (Бешанкавічы, Беш. р.).

НАХІЛІЦЦА, *дзс.*—наклониться. Нахілісь да мяне я замоўлю пуд (Навасёлкі, Сен. р.).

НАХІЛІЦЬ, *дзс.* — наклонить. Нахілі галаву, а я пальлю (Мішкава, Куз. р.).

НАХІСТАЦЬ, *дзс.*—наполнить. Каб нахістаць гэты гарлач вінцом—не устаў бы (Пушкары, Сен. р.).

НАХОДЗІЦЬ, *дзс.* — находить. Гэта з Дзьвіны сюды находзіць (Альшанікі, Беш. р.).

НАХРАПАМ, НАХРАПНА — нахрапом, насильно, нахально. Ён адняў нахрапам (Луб'ева, Аз. р.). Нахрапна лезіць (Выгары, Куз. р.).

НАЦІНА, *ж.* — ботва. Націна бальшая, а бульба — як гарох (Спасская, Сір. р.).

НАЦУМБІРЫЦЦА, *дзс.* — наесться до отвала. Во, мой конь нацумбіраўся сена! (Лоўжа, Сір. р.).

НАЦЬ, *вкл.*—обращение. Наць, Паланея, дай мне есьці (Запрудзьдзе, Сен. р.).

НАЦЯГАЦЬ, *дзс.* — натаскать. На што пакульля сюды нацягалі? (Лужасна, Куз. р.).

НАЦЯНЬКІ — напрямик. Нацянькі куды бліжэй, чым па бальшаку (Падданы, Сен. р.).

НАЧАТАК, у, *м.* — начало. Якей начатак, такей і канец (Мішкава, Куз. р.).

НАЧЭПЛІВАЦЬ, *дзс.* — нацепливать. Начэпліваіць на сябе ўсякую дрэнь (Лужасна, Куз. р.).

НАЧЭРПАЦЬ, *дзс.*—начерпать. Поўны боты начэрпаў вады (Сьвярдлы, Сен. р.).

НАЧЛЕГ, у, *м.* — ночное. Мы езьдзілі на начлех (Застадольле, Сен. р.).

НАЧНІЦА, *ж* —летучая мышь. Каля рэчкі сколькі лятае начніц! (Асінаўка, Сен. р).

НАЧНІЦЫ, *ж.* — детская болезнь. У майго мальца мусіць начніцы: як прыдзіць ноч, дык крычыць на чым сьвет стаіць; каб ты, цётачка, папрабавала загаварыць (Вядрэнь, Чаш. р.).

НАЧОС, у, *м.*—расчес от зуда. Во які ў мяне начос бальшэй! (Лужасна, Куз. р).

НАЧОЎКІ, *ж.* — корыто для стирки белья. Стала мыць плацьця, а начоўкі пацяклі (Ісачкава, Аз. р.). Пар. ночвы.

НАЧЫНЬНЕ, *н.*—инструменты. Бяры сваё начыньня, каб можна було там зрабіць скрыню (Капланы, Сен. р.).

НАЧЫРЫКАЦЦА, *дзс.* — поесть. Дзяўчына начырыкалася ды пашла гуляць (Лабачова, Беш. р,).

НАШАНЕЦ, а, *м.*—свой человек. Ні бойся: ета ўсё нашанцы (Лужасна, Куз. р.).

НАШАРМАКА — даром, напропалую. Любіць праехаць нашармака (Веляшковічы, Лёз. р.).

НАШАСТАЦЬ, *дзс.* — нарезать, нарубить. На тры пруцянкі лазы нашастаў (Лужасна, Куз. р.).

НАШЭЎКА, *ж.*—нашивка. На плячох былі нашэўкі (Дзямідавічы, Чаш. р.).

НАШКОДЗІЦЬ, *дзс.* — навредить. Яна вам тут нашкодзіць (Зямковічы, Сен. р.).

НАШПЭНЬЦЯ — вдребезги, в лоскутья. Кашуля разьляцелася на шпэньця (Пуцілава, Куз. р.).

НАШТО — зачем. Нашто ты яе дукуеш? (Прыстоі, Чаш. р.).

НАШУКАЦЦА, *дзс.*—наискаться. А гуляй, гуляй—нагуляісься, а прышоўшы дамоў нашукаісься (Запрудзьдзе, Сен. р.).

НАШЫВАЦЬ, *дзс.*—вышивать. Нашывала я платочак і ня знала каму даць (Запрудзьдзе, Сен. р.).

НАШЫТЫ — нашитый. На манкетах нашытыя карункі (Чарнагосьці, Беш. р.).

НАШЧА — натощак. Паўлюк паехаў нашча ў поле (Русінава, Сен. р.).

НАШЧЭНТ—в конец, окончательно. Чэрві зьелі бацьвіньне нашчэнт (Гарнова, Сен. р.).

НЕ—1) не. Не брашы як сабака (Зямковічы, Сен. р.); 2) нет. Не, я думаю трох хваціць (Мясаеды, Беш. р.).

НЕАДКУЛЬ—неоткуда. Неаткуль мне ўзяць грошы (Лужасна, Куз. р.).

НЕАХАЙНЫ—нечистоплотный. Неахайны ён чалавек—сам сібе ні ахаіць (Сьвярдлы, Беш. р.).

НЕБАЛЬШЭНЬКІ—маленький. Небальшэнькі гарлачык (Стаішча, Чаш. р.).

НЕБАРАК, і. а, *м.*—НЕБАРАКА, і, *м*—бедняга. Ня плач, небарачак! (Вішкавічы, Чаш. р.). Ён, небарака і етага ня здоліў (Вейна, Сен. р.).

НЕВАД, а, *м.*—невод. Невадам на возеры рыбу лавілі (Аськершчына, Беш. р.).

НЕВУК, а, *м.*—неученый. Невука сёньні запрагаў (Лужасна, Куз. р.).

НЕВЯДОМЫ — неизвестный. Невядомы чалавек пашоў да іх (Раіны, Аз. р.).

НЕВЯЛІЧКІ — маленький. Невялічкі кавалак, але смашны (Чашнікі, Чаш. р.). Яго конік невялічкі (Пятніцкая, Беш. р.).

НЕДАКОС, у, *м.*—недокошенный луг. Недакос мой стравілі (Лужасна, Куз. р.).

НЕДАЛЁЧКА — недалеко. Завылі ваўкі зусім недалёчка (Пацкава, Сен. р.).

НЕДАЛЁКІ — близкий. Гэтат чалавек недалёкі (Лагавая, Аз. р.).

НЕДАЛІКАТНЫ — неделикатный, невежливый, необходительный. Такі ён недалікатны! (Мішкава, Куз. р.).

НЕДАЛУЖНЫ, НЕДАЛУГІ— хилый. Ён заусёды такі недалужны (Глебуск, Сен. р.). Яе дзеці дужа недалугія (Слабада, Чаш. р.).

НЕДАТЫКА, *аг.*—недотрога. Такая ўжо яна нідатыка, што пі патходзь (Валькі, Сур. р.).

НЕДАХВАТ, НЕДАХОП, у, *м.*— недостаток. У мяне бальшэй недахват сена (Мянюцева, Сен. р.). У іх недахоп ўсяго (Нов. Сяло, Беш. р.).

НЕЗАДАЧА, *ж.*—неудача. Незадача мне такая (Касачы, Лёз. р.).

НЕЗАМОЖНЫ—1) небогатый. Німа ў яго—нізаможны (Дубнікі, Сен. р.); 2) небогатый на силу. Ета кабылка незаможная, маласільная (Бяскатава, Гар. р.).

НЕЗНАЁМЫ—незнакомый. Незнаёмы ён мне (Кляшчыно, Беш. р.).

НЕЗНАРОКАМ—нечаянно. Ён яго ударыў незнарокам (Берасьні, Беш. р.).

НЕДЗЕ—1) негде. Ай, які ты Аўцюх шурокій, сеў дык і людзям недзе сесь (Масеева, Аз. р.); 2) где-то. Блакуняецца недзе па сьвету (Селядцова, Беш. р.).

НЕЙК—как-то. Ішоў ды нейк зьбіўся (Стралкі, Беш. р.).

НЕЙКІ — какой-то. Даў нейкіх кропель (Зямковічы, Сен. р.).

НЕЙЧЫ—чей-то. Нейчы сабака прыблудзіўся к нам (Калышкі, Лёз. р.).

НЕКАЛІ — некогда. Некалі з гэтым дзелам вазіцца (Прыстоі, Чаш. р.).

НЕКАЛІСЬ — когда-то. Некалісь я быў лепшым (Шарыпіна, Беш. р.).

НЕКАЛЬКІ—несколько. Ды некалькі нядзель мінула (Валькі, Сур. р.).

НЕКУДЫ — куда-то. Клявец некуды заваліўся (Доўгае, Беш. р.)

НЕЛЬГА — нельзя, невозможно. Нельга табе лгаць (Сяркуці, Сен. р.). Яму нельга паверыць, бо ўсёроўна ня спраўдзіць (Асінаўка, Сен. р.).

НЕЛЮДЗЬ, *аг.*—нелюдим. Нелюдзь нейкая, а ні чалавек (Калышкі, Лёз. р.).

НЕМА—громко, как немой человек или животное. Во, суседка нема крычыць (Лужасна, Куз. р.).

НЕМАРАЧНЫ — хилый, немощный. Немарачныя дзеці, худэі такія (Бараўляны, Куз. р.).

НЕМАЧ, НЕМАРАЧ, *ж.* — немощность. Каб цябе немач! (Купіна, Віц. р.). Ах каб цябе немарач узяла! (Лужасна, Куз. р.).

НЕНАЖЭРНЫ — ненасытный, прожорливый. Ненажэрны чалавек, ніколі не наясіся (Шаркі, Куз. р.).

НЕНАЛЕЖНЫ — ненадлежащий. За неналежнае дзела узяўся (Лужасна, Куз. р.).

НЕПАГАДЗЬ, *ж.* — непогодь. Ах, як надаела гэта непагаць! (Глебаўск, Сен. р.).

НЕПАДЗЕЛЬНЫ — неделимый. Гэты шнурок ужо ніпадзельным і застанецца (Вішняк, Лёз. р.).

НЕПАСЕДА, *аг.*— непоседа. Гэты непаседа апяць уехаў з Расна (Вейна, Сен. р.).

НЕПАНЁМІСТЫ — непонятливый. Які непанёмісты чалавек! (Прусаўкі, Аз. р.).

НЕПАПУЧ — не хуже, пуще. Баюсь, каб ня здарылася, непапуч, таго, як у мяне (Луб'ева, Аз. р.).

НЕПЕРАЛІЎКІ, *ж.*—безвыходное положение. Мне сягоньні былі такія неперaліўкі, хоць прападзі (Стралкі, Беш. р.).

НЕПРАПЁКА, *аг.*—несмышленый, непроворный. Непрапека! куды лезеш? (Гарадок, Гар. р).

НЕСАМАВІТЫ — несамостоятельный, неказистый. Несамавіты твой жаніх (Пятніцкая, Беш. р.).

НЕСІЛ, у, *м.* — бессилие. Несіл хапіў—ні магу мяшка падняць (Лужасна, Куз. р.).

НЕСЛУХ, а, *м.* — ослушник, непослушный. Мой брат страшны неслух (Мішкава, Куз. р.).

НЕСПАДЗЕЙНА — неожиданно. Неспадзейна памёр чалавек (Пятніцкая, Беш. р.).

НЕСТРЫВАЛЫ — неперевариваемый. Нестрывалае нешта зьеў (Падрэзы, Чаш. р.).

НЕСЬЦІСЯ, *дзс.*—1) мчаться. Во, наш конь нясецца! (Мамойкі, Беш. р.); 2) нестись (о курах). Мая чубатка даўно нісецца (Лёзна, Лёз. р.).

НЕТКА, *аг.*—бедняк. Ён у нашым сяле такі нетка, што не з чым у прут паехаць (Лужасна, Куз. р.).

НЕТУСНЫ — непривлекательный. Нетусная наша сяло (Латышы, Беш. р.).

НЕТУЦІ—нет. У мяне нетуці твайго піхцеля (Пагарэліца, Сір. р.).

НЕЎЗАБАВЕ — не задерживаясь, скоро. Неўзабаве ён вярнуўся (Гунчанкі, Сур. р.).

НЕЎЗАМЕТКІ — незаметно. Неўзаметкі схадзіла на сяло (Сташча, Чаш. р.).

НЕЎЗДАЛЕКА, *аг.*—слабосильный. Вунацькі наш неўздалека пашоў (Дзямідавічы, Чаш. р).

НЕЎЗНАЦЕЙКУ — нечаянно, неожиданно. Ён паехаў неўзнацейку (Семянцова, Беш. р.).

НЕЎКАВЫРНЫ — 1) несговорчивый. Мой дзядзька неўкавырны—зь ім не дамовісься (Сянно, Сен. р.); 2) флегматик. Такая неўкавырная ўрадзілась дзевачка, хоць ты з ей плач (Глебаўск, Сен. р.).

НЕЎСПАДЗЕЎКІ — неожиданно. Неўспадзеўкі яны ўвашлі ў хату (Селядцова, Беш. р.).

НЕХАМЯЖЫНА, *аг.* — неряха. Ён, хто яго ведаіць, нейкая нехамяжына (Сьвярдлы, Беш. р.).

НЕХАЦАВЫ — неказистый. Гэты конь зусім нехацавы (Ст. Беліца, Сен. р.).

НЕХТА—кто-то. Нехта гамоніць на дварэ (Кузьміно, Сен. р.).

НЕЦІЛЬ, я, *м.* — еще не телившаяся корова. Неціль прапаў (Доўгае, Беш. р.).

НЕЦЯРПЛІВЫ—нетерпеливый. Які чалавек нецярплівы (Сташча, Чаш. р.).

НЕЧАГА—нечего. Нечага тутацькі гаманіць (Адаменкі, Лёз. р.).

НЕЧАСЬ, *ж.* — нечесанное льняное волокно. Зрабі з нечасі

вялікую кудзельку (Сяркуці, Сен. р.).

НЕЧЫВІЛЬ, *ж.*—нечаянность, неожиданность чего-то. Во, нечывіль навалілася! (Каверзіна, Меж. р.).

НЕШПАР, у, *м.*—вечерня. Як на нешпар пайду, тады зайдуся к вам (Стаішча, Чаш. р.).

НЕШТА—что-то. Нешта вочы ня сьвецюць (Купіна, Віц. р.).

НЕЯК—1) как-то. І мала пілі, а ногі неяк ня слухаюць (Глебаўск, Сен. р.); 2) никак. Тутацька неяк сесьці (Навасёлкі, Сен. р.).

НЭ, *вкл.*—но (понукание). Нэ, лысы! (Бікава, Сен. р.).

НІБЫ, НІБЫТА—будто. Нібы ён і ня бачыў, што сьвіньні ў гародзе (Вейна, Сен. р.). Нібыта чалавек прышоў (Бабінічы, Віц. р.).

НІВА, *ж.*—нива. Ужо ніва стала радзіць харошы хлеб (Лалыкі, Аз. р.).

НІВОГЛІДЗЯ—без оглядки. Як задалі яму страху, дык ён пабег нівоглідзя (Сьвядрлы, Беш. р.).

НІВОДЗІН—ни один. Ніводзін год ні було такей засухі (Суднікі, Куз. р.).

НІЖЭЙ—ниже. Ніжэй прабяжы-мо там (Стасева, Выс. р.). Ніжы трошку (Чараўкі, Сен. р.).

НІЗ, а, у, *м.*—низ, пол. Як узьлезе на цапкі, ды як уськіне коўш вады на печку, дык на нізе ня стрымаць (Ходцы, Сен. р.).

НІЗАШТА—ни за что. Кап я знаў, я-б нізашта ні пашоў (Косьцьева, Выс. р.).

НІЗВАНЬНЯ—нисколько. Нізваньні нікога ня слыхаць (Дрыкольле, Куз. р.).

НІЗІНА, *ж.*—низина, низменность. У нізіне стаяла вада (Гарывецк, Сен. р.).

НІЗКА, *ж.*—связка (нанизанная). Нізку гарнатак рассыпала (Пудаць, Сур. р.).

НІДЗЕ—нигде. Нідзе няма прытулу (Быкаўшчына, Беш. р.). Ня можна нійдзе вікі дапасьці (Азярэцк, Сен. р.).

НІКАЦЬ, *дзс.*—заглядывать. Так і нікаіць усюды (Доўгае, Беш. р.).

НІКОЛІ—никогда. Ён к нам ніколі ня ходзіць (Прусаўкі, Аз. р.).

НІКУДЫШНЫ—никудышный, негодный. Нікудышны твой сын (Чарнагосьці, Беш. р.).

НІКЧЭМНЫ—никчемный, неспособный. Яна маладзіца нікчэмная (Сянно, Сен. р.).

НІМА, НІМАШ, НІМАШЧЫ, НІМАШЫКА, НІМАШЫТКА—нет. У мяне німа нічога (Стралкі, Беш. р.). Кепскі кірмаш калі ў кішэні німаш (Кавалёўка, Сен. р.). У нас німашчы вашэй маткі (Максімава, Куз. р.). Грошы німашыка (Лукашоўка, Беш. р.). Яй богу-ж, німашытка! (Навікі, Віц. р.).

НІНАЧЫ—не иначе. Нінчы залатнік зрушыла (Пацкава, Сен. р.).

НІТ, а, у, *м.*—часть ткацкого станка из двух палочек и ниток, через которые продеваются нити основы перед бёрдам (гл.). Клаўдзя, зьбегай к Настулі і папрасі шырэйшы ніт (Макеенкі, Аз. р.).

НІЎКЛАДУШКІ, *ж.*—нежелание укладываться спать. Сяньні ніўкладушкі, а заўтра ніўстаюшкі (Запрудзьдзе, Сен. р.).

НІЎСТАЮШКІ, *ж.*—нежелание вставать. Сяньні ніўкладушкі,

а заўтра ніўстаюшкі (Запрудзьдзе, Сен. р.).

НІХАЦЯ — нехотя, нечаянно. Я яго ўдарыў няхаця (Вайловічы, Сір. р.).

НІХЛЮШЧАВІНА, *аг.* — неповоротливый, нескладный. Стаў як ніхлюшчавіна (Луб'ева, Аз. р.).

НІХТО—никто. Ніхто яму ні дазволіў (Кузьміно, Сен. р.).

НІЦАЯ ЛАЗА — вербейник. Naumburgia thyrsiflora Keich. Ніцай лазы вецьце (Сураж, Сур. р.).

НІЦІНІЦА, НІЧАНІЦА, *ж.*—толстая нитка. Куліна сучыла ніцініцы для нітоў (Кокшына, Куз. р.). На добры ніт етыя нічаніцы дрэнныя (Вядрэнь, Чаш. р.).

НІЦІХОТЫ, *ж.*—неспокойство, волнение. На дзірэўні ніціхоты (Вішкавічы, Чаш. р.).

НІЦЫ—1) скрытый. Каб цябе ніцая скула спаліла! (Купіна, Віц. р.); 2) плакучий, с отвисшими ветвями. У ніцых бяроз іх злавіў (Котава, Сур. р.).

НІЧАГУСЕНЬКІ — ровно ничего. У яго-ж нічагусенькі няма (Яноўшчына, Беш. р.).

НІЧОГА — ничего. Нічога ты мне ня зробіш (Навікі, Віц. р.).

НІШЧЫМНІЦА, НІШЧЫМНІНА, НІШЧЫМШЧЫНА, *ж.* — отсутствие жиров. Яны ўжо два месяцы церпяць нішчымніцу (Русінава, Сен. р.). Яны ядуць адну нішчымніну (Зямковічы, Сен. р.).

НІШЧЫМНЫ—постный. Цяпер нішчымная нядзеля (Косьцьева, Выс. р.).

НІШТО—ничто. Нішто яго ні супакоівае (Шаркі, Куз. р.).

НІЯКІ — никакой. З етай каровы няма ніякай карысьці (Громаць, Гар. р.).

НОВІНКА, *ж.*—свеже вытканный холст. Нада іці памачыць новінкі, а то яны высахлі (Брыцікі, Аз. р.).

НОДАЦЬ, *дзс.* — портить. Нодаіць усё, ні на што ні гледзючы (Лоўжа, Сір. р.).

НОГДЫ, НОДЫ—разве. Ногды ён ня верніца дамоў? (Кокшына, Куз. р.). Ноды ён прыйдзе? (Калышкі, Лёз. р.).

НОДЫ—когда, если. Ноды ён пойдзіць у воласьць—тады і мне нада іці (Мазалава, Куз. р.).

НОЖНЫ, *ж.*—вид ножниц (для стрижки овец). Ножнамі стрыжом авец (Пятніцкая, Беш. р.).

НОР, а, *м.* – ныряющая птичка. Учорах мы нара злавілі (Пышнікі, Сур. р.).

НОРАСТ, у, *м.* — метание икры. Ужо пачаўся нораст і ў нашай рэчцы (Жалуды, Куз. р.).

НОРАТ, у, *м.*—1) вид рыболовной сети. Пад страхой вісіць норат (Запрудзьдзе, Куз. р.); 2) веревочная сетка брать сено в дорогу. Ідзі ўпіхні ў норат сена (Гарбузы, Сір. р.).

НОСЬНІК, а, *м.* — носовой платок. Падай носьніка (Берашоўцы, Беш. р.). Пар. насавічка, насоўка.

НОЦА, *вкл.* — нуте. Ноца ў поле (Ульлянавічы, Сен. р.).

НОЧВЫ, *ж*,—бельевое корыто. Ночвы раськіпалася і не ў чым бяльлё мыць (Пудаць, Сур. р.). Пар. начоўкі.

НУДА, *ж.* — 1) тоска. Заела яго нуда (Шарыпіна, Беш. р.); 2) нужда. Мой знакомы жывець у бальшэй нудзе (Прыстоі, Чаш. р.).

НУДНЫ—1) тоскливый. Ледзь пражыла нудны дзень (Выдрэя, Выс. р.); 2) хилый. Якей твой нудны хлопчык! (Дзямідавічы, Чаш. р.).

НУДЗЕЦЬ, НУДЗІЦЦА, *дзс.*—тосковать. Ён дужа стаў нудзець (Семянцова, Беш. р.). Перастань нудзіцца (Шчарбакі, Куз. р.).

НУДЗІЦЬ, *дзс.*—тошнить. Яго нудзіць ад гарэлкі (Бешанкавічы, Беш. р.).

НУРА, *ж.*—тоска. А ей! якая на мяне нура напала (Котава, Сур. р.).

НУТРО, *н.* — внутренности. Яму вынулі нутро (Стайкі, Выс. р.), Уся нутра баліць (Навасёлкі, Сен. р.).

НЫРКА, *ж.* — почка. У яго ныркі баляць (Гарасімава, Куз. р.).

НЫРКАЦЬ, *дзс.* — 1) нырять. Ныркнуў у ваду (Сьвярдлы, Беш. р.); 2) подсматривать. Нуркаіць з-за угла (Свярдлы, Беш. р.).

НЫШПАРЫЦЬ, *дзс.*—шнырять. Сабака нешта нышпарыць (Аськершчына, Беш. р.).

НЮХАНКА, *ж.*—нюхательный табак. У табакерцы яшчэ была нюханка (Падрэзы, Чаш. р.).

НЮХАЎКА, *ж.* — нос. Куды ня трэба, ня сунь нюхаўку (Шарыпіна, Беш. р.).

НЮШОК, а, *м.* — щепотка. Дай мне нюшок солі (Пясочак, Куз. р.).

НЯ—1) не. Дужа ня чванься (Доўгае, Беш. р.); 2) разве. Ня' ты яе панясеш? (Касачы, Лёз. р.).

НЯБОГА, і, *аг.*—милый, приятель. Пазыч, нябога, грошы (Мядзелева, Куз. р.).

НЯБОЖЧЫК, а, *м.* — покойник. Нябошчык Купрэй гэтак часта казаў (Сялец, Чаш. р.).

НЯВЕСТКА, *ж.* — невестка. Сьвёкар ня хваліць нявестку (Кураеды, Беш. р.).

НЯВІДАНІЦА, *аг.* — невидаль. Адкуль ты ўзяўся, нявіданіца? Ты, мусіць, хочаш, каб табе ўсе кланяліс? (Ст. Беліца, Сен. р.).

НЯВІДАЯ—незаметно. Нявідая лецечка праходзіць (Заазер'е, Сен. р.).

НЯВІННЫ—невиновный. Ігнат не вінават і Аўгіньня нявіннна (Ст. Беліца, Сен. р.).

НЯВОЛЬНАЯ — беременная. Нявольная многа працавала (Нов. Сяло, Беш. р.).

НЯВЫВАЛАКА, *аг.*—домосед, недосужий. Ён дык спрадвеку такі нявывалыка, яго й бацька быў такі (Глебаўск. Сен. р.).

НЯВЫРАЗНА—невыразительно, невнятно. Яе брат гаворыць нявыразна (Мішкава, Куз. р.).

НЯГЕГЛЫ—неказистый. Нейкі нягеглы Хадорын мужык (Пожынкі, Сен. р.).

НЯГІДНЫ, НЯГІДНІК, а, *м.*—негодник. Ён дужа нягідны чалавек, я б з ім аднаго часу ня жыла (Глебаўск, Сен. р.). Як бы збавіцца ад гэтага нягідніка: ня можна за ім жыць (Ст. Беліца, Сен. р.).

НЯГО, НЯГО-Ж — неужели. Дык няго гэта праўда? (Іканкі, Чаш. р.). Няго-ш ты ня бачыла? (Шалухі, Сен. р.).

НЯГОДНЫ, НЯГОЖЫ—негодный. Якая нягодная дзяўчына! (Забор'е, Сен. р.). Нягожае семя на пасеў (Косьцьева, Выс. р.).

НЯГОДНІЦА, *ж.* — негодница. Ня руш тую нягодніцу, вазьмі мяне работніцу (Вейна, Сен. р.).

НЯДБАЙЛА, *аг.*—нестарательный, лентяй. Як жа мы з табой, нідбайла, жыць будзім? (Бікложа, Беш. р.).

НЯДБАЛЫ, НЯДБАЛЬНЫ—нерадивый. Нядбалы ты чалавек (Пятніцкая, Беш. р.). Мікіта зусім нядбальны (Дзямідавічы, Чаш. р.).

НЯЗБЫТНА — неосуществимо. Добра то добра, алі нязбытна (Шаркі, Куз. р.).

НЯЗГОРШЫ—не из худших, средний. Дарога нязгоршая (Пышнікі, Сур. р.).

НЯЗГРАБНЫ — нестройный. Наша дзяўчына нязграбная (Мамойкі, Беш. р.).

НЯЗДАТНЫ, НЯЗДОЛЬНЫ — неспособный. Няздатны іх маладзец (Валькі, Сур. р.). Няздольная, дачушка, ты да етага (Веляшковічы, Лёз. р.).

НЯЗМОГА, *ж.*—бессилие. Нязмога наша ета зробіць (Янавічы, Сур. р.).

НЯЗНАЧНЫ — незначительный. Ну, еты завоз сусім нязначны (Лужасна, Куз. р.).

НЯЗРУЧНА—не с руки, неудобно. Нясьці мех бульбы на левым плячэ нязручна (Сьвеча, Беш. р.).

НЯДЗЕЛЯ, *ж.* — неделя. Сем нядзель паста (Пустыр, Сір. р.).

НЯЛЁГКІ—тяжелый. Нялегкая ета работа (Лашнёва Выс. р.).

НЯЛОЎКА — неловко. Неяк нялоўка сядзець (Мігава, Куз. р.).

НЯЛЮБЫ—нелюбимый. Стала яна нялюбая (Оўсішча, Сен. р.).

НАЛЮДЗКІ — необщительный, нечеловеческий. Хто яго ведаіць, нейкі нялюдзкі (Шаркі, Куз. р.).

НЯМА, НЯМАШ, НЯМАШАКА, НЯМАШАТКІ, НЯМАШАЦЬКА—нет. Няма ў мяне грошы (Баравыя, Куз. р.). Я думала, што нямаш шпулькі (Оўсішча, Сен. р.). Нямашака ў мяне мукі (Беліца, Сен. р.). Нямашаткі ў нас патсітка (Сукрэмна, Сен. р.). Нямашацька дома дзядзькі (Стаішча, Чаш. р.).

НЯМОЖНА — нельзя. Разьвяло, няможна прайці (Селядцова, Беш. р.).

НЯМТУР, а, *м.* — немой, застенчивый. Ён такей нямтур, што ад яго слова не пачуеш (Баравыя, Куз. р.).

НЯМЫ—немой. Нямы ні гаворыць (Шыпы, Сен. р.).

НЯМЫКА, *аг.*—грязнуха. Ах, ты нямыка! (Чашнікі, Чаш. р.).

НЯПЭЎНЫ —ненадежный, неопределенный. Няпеўнае зярнё, каб ім сеіць (Стасева, Выс. р).

НЯПРЫГОЖЫ — некрасивый. Ён няпрыгожы і я ня пайду за яго (Вейна, Сен. р.).

НЯПРЫТОМНЫ — бессознательный, невменяемый. Іван мармочыць, як няпрытомны (Оўсішча, Сен. р.).

НЯПРЫХІЛЬНЫ — несочувствующий. Ён няпрыхільны да цесьцявага хазяйства (Мішкава, Куз. р.)

НЯСМАЧНЫ—невкусный. Зварыла матка нясмашнае сьняданьне (Пышнікі, Сур. р.).

НЯСПОРНЫ—неуспешный, неспорный. Няспорная іх работа (Рудня, Гар. р.).

НЯ ТУТ КАЗАНА—не здесь говорено. Ён, ня тут казана, захвырэў на сухоты (Машчоны, Сен. р.).

НЯЎЖО — неужели. Няўжо-ш гэта праўда? (Пятніцкая, Беш. р.).

НЯЎЗДОЛЕЦЬ, *дзс.* — болеть. А мой Мікалай нешта няўздоліць (Аськершчына, Беш. р.).

НЯЎКОМ—1) недаром. Няўком я табе казаў (Сянно. Сен. р.); 2) неужели. Няўком ён прышоў к нам? (Цішкавіна, Сен. р.).

НЯЎМЕКА—, *аг.* — неумелый. Няўмека пячэць, калі з засеку цячэць (Бесьцьвена, Сен. р.).

НЯЎМІРУШЧЫ—бессмертный. Няўмірушчы маліц: колькі разоў ён ужо паміраў (Рыбчына, Сір. р.).

НЯЎМЫСЬЛЯ—ненарочно. Няўмысьлі зробіў шкоду (Веляшковічы, Лёз. р.).

НЯЎПРЫЦЯМКУ — невдомек. Яму гэта зусім няўпрыцямку (Селядцова, Беш. р.).

НЯЎРОКАМ — не сглаживая. Няўрокам казаўшы, у нас добра (Астроўна, Віц. р.).

НЯЎРЫМСЬЦІЦЦА, НЯЎРЫМСЬЦІЦЬ, *дзс.*—не успокоиться, не успокоить. Што ета ён ніяк няўрымсьціцца? (Рыбчына, Сір. р.). Няўрымсьціш ты, ня можаш пачакаць пакуль другія сабяруцца (Ст. Беліца, Сен. р.).

НЯЎХІСЬЦІ—не по сердцу. А што-ш, калі ён мне няўхісьці, дык я яму зразу адказала (Берашова, Сен. р.).

НЯХЛЮЙ, НЯЎХЛЮЙ, я *м.*—неряха. Во, нейкі няўхлюй! Сукрэмна, Сен. р.). Што ты ходзіш няхлюем? (Луб'ева, Аз. р.).

НЯХАЙ—пусть, пускай. Няхай конь ідзець у поле (Прусаўкі, Аз. р.). Ніхай ён прыдзець ка мне сёньні (Вейна, Сен. р.).

НЯХЛЮДА, *ж.*—неряха. Такая няхлюда дзяўчына (Нов. Сяло, Беш. р.).

НЯХОЛЬНЫ—неопрятный. Яна дужа няхольная баба (Канавала, Куз. р.).

НЯЦІКАВЫ — неинтересный. Няцікавы ён чалавек (Бесьцьвена, Сен. р.).

НЯЦЬЦЕ, *н.* — сообразительность, понятливость. Ніякага няцьця ў маладухі няма (Янавічы, Сур. р.).

НЯЦЯМКІ — несообразительный. Няцямкі ён чалавек (Кузьміно, Сен. р.).

НЯЧУТНА—неслышно. Нешта хадзяіна нячутна (П у с т ы н к і, Сен. р.).

НЯЧЫСТЫ — грязный. Гідка браць з нячыстых рук (Селядцова, Беш. р.).

НЯЧЫСЬЦІК. а, *м.*—черт. Не хадзі позна, а то нячысьцік ухопіць (Навасёлкі, Сен. р.).

НЯШЧАСЬЦЕ, *н.*—несчастье, Ну, і няшчасьце спаткала мяне! (Пушкары, Сен. р.).

НЯШЧЫТНЫ—неплотный. Няшчытныя дзьверi: во й халодна (Рыбчына, Сір. р.).

П.

ПА, *прм.*—по. Мы выпілі па адным келіху (Расна, Сен. р.). Ён усёгды бадзяецца па лесе (Унава, Лёз. р.).

ПААРАЦЬ, *дзс.*—вспахать. Я ўжо паараў (Навікі, Беш. р.).

ПААСОБКУ — в отдельности, отдельно. Звары паасобку, а потым зьлі (Альшанікі, Беш. р.).

ПАБАПАЛ — по обе стороны. Пабапал дарогі было жыта (Нов. Сяло, Беш. р.). Пар. абапал.

ПАБАЧЫЦЬ, *дзс.*—посмотреть. Пабач, якое сена родзіцца (Крывіна, Беш. р.).

ПАБАЯЦЦА, *дзс.*—побояться. Аўсей падыйшоў пад мядзьведзя, а біць пабаяўся (Лукашоўка, Беш. р.).

ПАБЕГАЦЦА, *дзс.* — иметь случку. Добра, калі карова пабегаіцца ўвосень: на ўсю зіму малака будзець (Ходцы, Сен. р.).

ПАБЕГЧЫ, *дзс.* — побежать. Куды дзеўкі пабеглі? (Пяцігарск, Беш. р.).

ПАБІЦЦА, *дзс.*—1) разбиться. Талерка пабілася (Бешанкавічы, Беш. р.); 2) иметь случку. Наша кабыла пабілася ўжо (Задарожжа, Віц. р.); 3) удариться. Пабіўся аб вяршняк (Лужасна, Куз. р.).

ПАБІЦЬ, *дзс.*—1) разбить. Дзед пабіў латку (Вяжоўка, Чаш. р.); 2) побить, разрушить. Конь пабіў бабкі (Кураеды, Беш. р.).

ПАБОЙНЯ, *ж.*—долбня. Бяры пабойню, пайдзём біць дровы (Варонькі, Сір. р.).

ПАБРАЦЦА, *дзс.*—1) жениться. Яны ўжо пабраліся (Глебаўск, Сен. р.); 2) взяться, оказаться. Уся хустка пабралася ў пляймы (Каралёва, Выс. р.).

ПАБЯЛЕЦЬ, *дзс.* — побелеть. Палажыла скуты ў лух, дык яны і пабялелі (Пожынкі, Сен. р.).

ПАБЯЦАЦЬ, *дзс.*—пообещать. Ён мне пабіцаў, але ня зьдзелаў тапарышча (Пожынкі, Сен. р.).

ПАВА, *ж.* — павлин. Pavo cristatus domesticus. Ходзіць, як пава (Лускінаполь, Віц. р.).

ПАВАГА, *ж.*—уважение. Дзеці з павагай падбеглі да яго (Чарнагосьці, Беш. р.).

ПАВАДКІ, *ж.*—половодье. Сёлета былі вялікія павадкі (Пустынкі, Сен. р.).

ПАВАДЫР, а, *м.*—вожатый. Ганка павадыром у сьляпога Йвана (Ноўка, Віц. р.).

ПАВАЖАЦЬ, *дзс.* — уважать. Бывала паважалі папоў (Гозьба, Меж. р.).

ПАВАДЗІЦЬ, *дзс.*—повредить, помешать. Ну і што я яму павадзіла, калі я к яму зайшла? (Даргейкі, Сен. р.).

ПАВАЛ, у, *м.*—бурелом. У нашым лясу ёсьць павал (Бабінічы, Віц. р.).

ПАВАЛАКА, *ж.* — плева. Лі таго берагу павалакаю ваду зацягнула (Даўганы, Меж. р.).

ПАВАЛАЧЫ, *дзс.* — потащить, потянуть. Па малаку і я ногі павалалу (Запрудзьдзе, Сен. р.). Узваліў на плечы мех, ды павалок (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПАВАЛІЦЦА, *дзс.*—упасть, повалиться. Ён пываліўся на зямлю (Марцінкава, Куз. р.). Дрэва павалілася на дарогу (Пустынкі, Сен. р.).

ПАВАРАЖЫЦЬ, *дзс.*—поворожить. Дзяўчына любіць пываражыць (Кузьміно, Сен. р.).

ПАВАРОТКА, *ж.* — поворот, дорога в сторону. Лі тэй паваротні аддыхнем (Якушы, Віц. р.).

ПАВЕЗЬЦІ, *дзс.*—повезти. Пувязьлі Тэклічку, пувязьлі—аж яе панчошкі апаўзьлі (Дрыкольле, Куз. р.).

ПАВЕРХ—сверху, над. Паверх лесу глядзя, жывець (Брыды, Меж. р.).

ПАВЕСІЦЬ, *дзс.* — повесить. Павесь гэты дрыліх на пліцень (Гуліна, Сен. р.). Павешай абразовік на абразы (Выгары, Куз. р.).

ПАВЕСМА, ПАВЕСЕМКА, *ж.*—горсть, связка. Дай мне павесемку бобу (Вербялі, Сір. р.).

ПАВЕТ, у, *м.*—уезд. Мы Сеньнінскага павету былі (Сахны, Сен. р.).

ПАВЕТКА, ПАВЕЦЬ, *ж.*—навес. Коні пастаў пад паветку (Аськершына, Беш. р.). Пастаў калёсы пат павець (Чарніца, Лёз. р.).

ПАВЕТРАЯ, *ж.* — поветрие. Сьвіньні дохнуть—на іх нейкая паветрая прышла (Ужляціна, Сір. р.).

ПАВІЛЁН, у, *м.*—занавес, полог. Калыска запята павілёнам (Доўгае, Беш. р.).

ПАВІЛІЦА, *ж.*—подмаренник. Galium palustre L. G. Aparine L. G Mollugo L. і інш. віды. Там павіліца кучкаю расьцець (Унава, Лёз. р.).

ПАВІНЕН — должен. Павінен быць дошч (Пятніцкая, Беш. р.). Квасоль на гэтай лясе павінна быць добрая (Чараўкі, Сен. р.). Ты-ш мне павінен грошы! (Рабохі, Аз. р.).

ПАВІХОРЫЦЬ, *дзс.* — взлохматить, завить. Яна павіхорыла валасы (Янавічы, Сур. р.).

ПАВОЗЬНІК, а, *м.* — подводчик. У нас мала павозьнікаў (Пустынкі, Сен. р.).

ПАВОЛІ—медленно. Паволі вы робіце (Кругляны, Віц. р.).

ПАВУК, а, *м.* — паук. Epeira diadema і інш. рады і віды. Павук уець павуціну (Жэрына, Чаш. р.).

ПАВУЦІНА, ПАВУЧЫНА, *ж.*—паутина. У кутку была павуціна (Дзямідавічы, Чаш. р.). Нада абмесьці павучыну (Пустынкі, Сен. р.).

ПАВЫЗВАЛЯЦЬ, *дзс.*—поосвобождать, освободить. Рашылі тады малотшыя старшых павызваляць (Лясьнікі, Сен. р.).

ПАВЫЛУПІЦЬ, *дзс*—выпучить. Што ты павылупіў зенкі? (Оўсішча, Сен. р.).

ПАВЫПЯЦЦА, *дзс.*—повыступить. Як дужа павыпіліся клубы (Ульлянавічы, Сен. р.).

ПАВЫРВАЦЬ, *дзс.*—повырвать. Ці павырвала табе вочы—браў ты мяне днём ды ня ноччу (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ПАВЫШЭЦЬ, *дзс.*—стать выше. Павышэлі бярозкі, павышэлі (Сурміна, Аз. р).

ПАВЯЧЭРАЦЬ. *дзс.* — отужинать. Дзеці павячэралі (Мішкава, Куз. р.).

ПАГАДАЦЬ, *дзс.* — подумать, позаботиться. Вы век адзін па адным ні пагадаіця (Маркавічы, Куз. р.).

ПАГАДЗІЦЦА, *дзс.* — помириться. Яны ўжо пагадзіліся (Заазер‘е, Сен. р.).

ПАГАДЗІЦЬ, *дзс.* — помирить. Я іх пагадзіла (Градкі, Сур. р.).

ПАГАЛІЦЦА, *дзс.*—позариться. Пагаліўся на такое сьмяцьцё! (Храпавічы, Куз. р.).

ПАГАЛІЦЦА, *дзс.*—побриться. Нада к сьвяту пагаліцца (Бабінічы, Віц. р.).

ПАГАМАНІЦЬ, *дзс.*—1) поговорить. У сьвята я зайшоў к Рыгору пагаманіць (Шарыпіна, Беш. р.); 2) покричать (в ссоре). Пагаманіла з хрэсьніцай за сыян (Кураеды, Беш. р.).

ПАГАНКА, *ж.* — 1) поганка. Agaricus Phalloides Fr. A. procerus Scop. і інш. ніядомыя грыбы. Етат грыб, дзетка, нельзя есь, ета паганка (Баравыя, Куз. р.); 2) неряха. Паганка ты, у цібе вечная грась усюды! (Навікі, Віц. р.).

ПАГАНЫ — поганный, негодный Які твой сынок паганы, што нікому няўступіць (Сянно, Сен. р).

ПАГАНЬНІК, а, *м.*—поганный, злой. Дарма што ён пыганьнік, а на яго так сама знайдзем управу (Азярэцк, Сен. р.).

ПАГАНЯЦЬ, *дзс.*—1) погонять, понукать. Паганяй каня (Белае, Віц. р.); 2) окучить. Паганяў сваю бульбу (Берашова, Сен р.).

ПАГАРКА, *ж.* — выгоревшее место в торфяном болоте. Усе пагаркі вадою заліты (Латышы, Беш р.). Пар. выгарка.

ПАГАР'Е, *н.* — большое пространство выгоревшего торфа. Гусі пашлі ў пагар'е (Русінава, Сен. р.).

ПАГАТОВЕ—тем более. Пагатове здароў, калі румян (Пятніцкая, Беш. р.).

ПАГЛАДЗІЦЬ, *дзс.* — выутюжить. Паглаць мне, братка, штаны і хрэнч—у сваты паеду! (Ходцы, Сен. р.).

ПАГЛЯД, у, *м.* — взгляд. На паглят ён ні дужа харош (Ноўка, Віц. р.).

ПАГЛЯДНАЕ, *н.* — плата за осмотр. Плаці пагляднага, ча лезеш так? (Лужасна, Куз. р.).

ПАГЛЯДЗЕЦЬ, *дзс.* — посмотреть. Я пайду пагляджу ў вакно (Баркова, Куз. р.).

ПАГНАЦЬ, *дзс.*—погнать. Я паганю ў поле авечак (Пекары, Куз. р.).

ПАГОДКА, *ж.* — погодка, погода. Ну й паготка, хуць наса з хаты ня выторкавай (Пяцігарск, Беш. р.).

ПАГОНЯ, *ж.*—погоня. Чулі на сябе пагоню?(Яноўшчына, Беш. р.)

ПАГОРАК, а, *м.*—холм. З пагорку бяжала вада (Гарывецк, Сен. р.). Пагурак дужа красіў (Касковічы, Віц. р.).

ПАГОРШАЦЬ, *дзс.*—ухудшиться. Пагоршала жыта ў суш (Іванцова, Лёз. р.).

ПАГОРШЫЦЦА, *дзс.* — ухудшиться. Хвароба пагоршылась (Іванск, Чаш. р.).

ПАГРАЖАЦЬ, *дзс.*—угрожать. Я яму пагражаў кнутам (Пушкары, Сен. р.).

ПАГРАЗІЦЬ, *дзс.*—погрозить. Ян пагразіў яму кулаком (Вяжышча, Беш. р.).

ПАГРЭБАВАЦЬ, *дзс.* — побрезговать. Ні пагрэбавайця ўжо, садзіцеся, закусіця (Макарава, Віц. р.).

ПАГРОЗА — острастка. Пагрозы яго ні баюся, ні страшуся (Навінкі, Лёз. р.).

ПАГУКАЦЬ, *дзс.*—поговорить. Хадзі са мной пагукай троху (Лук'янова, Сен. р.).

ПАГУЛЯНКА, *ж.* — пирушка, вечеринка. Во, пагулянку ладзілі тады хлопцы! (Малькава, Лёз. р.).

ПАГУЛЯЦЬ, *дзс.* — поиграть. Пусьці, пусьці мамунька на вулку пагуляці (Яноўшчына, Беш. р.).

ПАДАБАЦЦА, *дзс.*—нравиться. Ён мне падабаецца (Шыпы, Сен. р).

ПАДАБРАЦЬ, *дзс.*—подобрать. Ці ты падберыш хлом? (Сяркуці, Сен. р.).

ПАДАВАЛКА, *ж.*—шестик для подачи снопов. Цяпер пыдавалкай падавай (Зарэкі, Беш. р.).

ПАДАВІЦЦА, *дзс.*—подавиться. Каб ты падавіўся! (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПАДАДОНЬНІК, а, *м.*—проныра, хитрый человек постоянно все окольными путями выведывающий. Ну, і пыдадоньнік жа ты, ад цябе нічога не ўтаіш (Глебаўск, Сен. р.).

ПАДАКЕЛЬНІЦА, ПАДАКЕНКА, *ж.* — подоконник. Падакельніца згніла ўжо (Красьніца, Чаш. р.). Падакенка робіцца дубовая (Вішкавічы, Чаш. р.).

ПАДАЛЕШНІК, у, *м.* Копытень. Asarum europaeum L. А падалешніку тут і ня відаць! (Жэрына, Чаш. р.).

ПАДАЛІЦА, *ж.* — опадающие незрелые плоды. Падаліцы ня нада есьці (Буй, Лёз. р.).

ПАДАПЛЁКА, *ж.* — подкладка под мужской рубашкой. Без падаплёкі рубашкі ня крэпкі (Купіна, Віц. р.).

ПАДАРАЖЭЦЬ, *дзс.* — стать дороже. Лыкі падаражэлі (Яноўшчына, Беш. р.).

ПАДАРОЖНІК, у, *м.*—спорыш, птичья гречиха. Polygonum aviculare L. Падарожнік лі дарог раcьцець (Лужасна, Куз. р.).

ПАДАРОЖНЫ, а, *м.* — прохожий. Падарожны спрашываў дарогу (Суднікі, Куз. р).

ПАДАРУНАК, а, *м.*—подарок. Мне за ета далі падарунак (Баркова, Куз. р.).

ПАДАСІНАВІК, а, *м.*—красный гриб, осиновик. Boletus rutus Pers. А бальшэй падасінавік! (Касачы, Лёз. р.).

ПАДАТЛІВАСЬЦЬ, *ж.*—уступчивость. Падатлівасьць на самагон вялікая (Малькава, Лёз. р.).

ПАДАЎРЫВАЦЬ, ПАДАЎРЫЦЬ, *дзс.* — подплетать, подплесть. Аблінуй мне лыка—буду лапці падаўрываць (Гуліна, Сен. р.). Лапці сплецены, толькі нада падаўрыць увоем ці лыкамі (Сьвеча, Беш. р.).

ПАДАЦЬ, *дзс.* —кроме общего значения — метаться. Чаго падаіш, ні сядзеш? (Караніхі Лёз. р.).

ПАДБЕЛ, у, *м*, ПАДБЕЛА, ПАДБЕЛУХА,—*ж.*—мать и мачеха. Tussilago Farfara L. Падбел лі дому ўвідзім—ні нада далёка іці (Дворышча, Сір. р.). У нашым сені многа падбелухі (Глебаўск, Сен. р.). Падбела расьцець на пожні (Шыпы, Сен. р.).

ПАДБІВАЦЬ, *дзс.*—подколачивать. Нада падбіваць падноскі ў ботах (Лагавая, Аз. р.).

ПАДБОР, у, *м.*—каблук. У боці падбор скрывіўся (Заазер'е, Сен. р.).

ПАДБУХТОРВАЦЬ, *дзс.* — 1) подстрекать. Ён любіць каго падбухторваць (Шаркі, Куз. р.); 2) подбавлять. Мамка мне ў міску ўсё падбухторвае (Шаркі Куз. р.).

ПАДВАЛОКА, *ж.* — небольшая рыболовная сеть. Мы ў возеры ловім рыбу падвалокай (Астроўна, Віц. р.).

ПАДВАРОТНІЦА, *ж.* — подворотня (доска). Падваротніцу аткладзі, а тады ець (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАДВЕЙ, ю, *м.* — паралич. Яе хвароба — падвей (Пятніцкая, Беш. р.).

ПАДВЕСЬЦІ, *дзс.* — подвести, обмануть. Ён мяне падвёў, узяўды ня прыехаў (Русінава, Сен. р.).

ПАДВІРАК, а, у, *м.*—заостренная палочка, служащая для продевания лык, при плетении лаптей. У хазяйсьцьве і павірак нада (Чарніца, Лёз. р.).

ПАДВІРАНЫ — подплетенный. Падвіраны лапаць знасіўся ўжо (Вяжышча, Беш. р.).

ПАДВІРАЦЬ, *дзс.*—подплетать. Лапці падвіраюць сьпіцай (Бікложа, Беш. р).

ПАДВОЙНІК, а, *м.* — вторая рама в окне. Падвойнікі пастаўлены ў вокны (Вішанькі, Чаш. р).

ПАДВОР'Е, *н.*—двор. Тут маё дзіцятка хадзіла—яна-ж маё падвор'е красіла (Сураж, Сур. р.).

ПАДВУЧВАЦЬ, *дзс.*—подстрекать. Стась усёгды падвучваіць іх лазіць у гарох (Стрыжава, Беш. р.).

ПАДВЯЧОРАК, у, *м.*—еда после обеда перед ужином. Падвячорак прынясеш на поле (Навікі, Віц. р.).

ПАДВЯЧОРКАВАЦЬ, *дзс.* — есть в промежуток между обедом и ужином. Я прынясу табе падвячорківаць у поле (Падлазьнікі, Куз. р.).

ПАДГАЛЁНІСТЫ—голенастый. Мая капуста вырасла дужа падгалёністая (Марцінкава, Куз. р.).

ПАДГАРНУЦЬ, *дзс.*— подгрести, подобрать. Падгарні рыдлёўкай жыта. Падгарні хоць лахманы (Доўжа, Куз. р.).

ПАДГАРОДЗІЦА, *ж.*—подгородная деревня. Ну што ты хош,—падгародзіца! Нам трэба 20, а то ўсе 30 в. прайсьці, а ей рукой падаць (Доўжа, Куз. р.).

ПАДГЛЫБЦІЦЬ, *дзс.*—присвоить. Ён маіх трыццаць рублёў падглыпціў (Оўсішча, Сен. р.).

ПАДГРУНІЦЬ, *дзс.* — подзадорить. Чаму ты яго патгруніваеш? (Луб'ева, Аз. р.).

ПАДДАЦЬ, *дзс.* — 1) помочь поднять. Паддай мех на плечы (Скрыдлева, Віц. р.); 2) наддать, увеличить. Паддай духу мне (Пустынкі, Сен. р.); 3) навредить ворожбой. Яму хто-та паддаў (Вейна, Сен. р.).

ПАДДЫМКА, *ж.* — снежный занос. Узьнялася паддымка (Лоўжа, Сір. р.).

ПАДЭРВА, *ж.*—худая, надорванная женщина. Ходзіць, як падэрва якая, куды яна зьделалася? (Забор'е, Сен. р.).

ПАДЭШВА, *ж.*—подошва. Трэба купіць падэшвы (Цяпіна, Чаш. р.).

ПАДЖОГА, *ж.*—щепы и проч. для поджигания дров. Нясі паджогу і затапляй печу (Забалотнікі, Куз. р.).

ПАДЖУЛІЦЬ, *дзс.*—подогнуть. Сабака паджуліў хвост (Мазалава, Куз. р.).

ПАДЖЫГАНЬНІК, а, *м.*—озорник, зачинщик. Яго дзеці добрыя паджыганікі (Вяжышча, Беш. р.).

ПАДЗАГНЕТ, у. *м.*—ниша в кухонной печи под „загнетам" (гл.). У падзагнеце гладыш (Белякі, Віц. р.).

ПАДЗОЛА, *ж.* — подзолистая почва. У мяне на полі падзола (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ПАДЗОР, у, *м.*—пространство от верхнего оконного косяка до налегающего бревна. Заткні мохам падзор, а то стужа цянець (Ходцы, Сен. р.).

ПАДЗЕМНІЦА, *ж.* — изворотливая, находчивая женщина. Гэта падземніца ўсё відзіць (Вейна, Сен. р.).

ПАДКАВАНЫ, ПАДКУТЫ—подкованный. Сівый конік, чым падкован? (Пяцігарск, Беш. р.). Кабыла падкутая, хітрая (Лукашоўка, Беш. р.).

ПАДКАЛАТОВІЦЬ, *дзс.*—подговорить. Мяне падкалатовіл іці ў лес зьбіраць ягады (Выгары, Куз. р.).

ПАДКАЛОДНІЦА, *ж.* — змея, злая женщина Гэта падкалодніца зрабіла мне шкоду (Вейна, Сен. р.).

ПАДКАСАНЫ — подобранный, засученный. Пайшла з паткасанай спадніцай (Яноўшчына, Беш. р.).

ПАДКАСАЦЬ, *дзс.* — подвернуть, засучить. Пастух паткасаў полы (Стаішча, Чаш. р.).

ПАДКІД, у, *м.*—падброшенная вещь. Я нашла паткід (Аскрысенец, Беш. р.).

ПАДКЛАДАЦЬ, *дзс.* — подкладывать. Дзеравяшачка вязе, касьцяшачка сячэ, мокры Максім падкладае (ложка, зубы, язык) (Шкалёўка, Беш. р.).

ПАДКНЯЖА, ПАДКНЯЖЫ, а, *м.*—шафер. Падканяжа павёз кынягіню к вянцу (Марціненкі, Аз. р.). На свадзьбі было много падкняжых (Рэчана, Куз. р.).

ПАДКРАСЬНІК, у, *м.* — пятое воскресенье пред Рождеством. На паткрасьніка я езьдзіла на места (Асінаўка, Беш. р.).

ПАДКРЭСЬЛІЦЬ, *дзс.*--подчеркнуць. Што—та падкрэсьліў у прашэньні (Паддуб'е, Сір. р.).

ПАДЛА, *ж.* — падаль. Падла ляжыць у полі (Ісачкава, Аз. р.). Во, падла, старая, жаніцца, задумаў! (Сьвярдлы, Беш. р.).

ПАДЛАБУНЬВАЦЦА, *дзс.*— подделываться. Рыгор як падлабуньваецца да Насты! (Жукаўшчына, Куз. р.).

ПАДЛАДЗІЦЬ, *дзс.* — исправить, починить. Шавец падлазіў боты (Чарнагосьці, Беш. р.).

ПАДЛЕШЧЫК, а, *м.*—небольшой лещ, 1—2 ф. весом. У Лучосе часам бяруцца падлешчыкі (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ПАДЛЁТАК, а, *м.*—подросток. Гэта яшчо не паненка, а так—падлётак (Даргейкі, Сен. р.).

ПАДЛІВА, *ж.*—соус. Падліва несалоная (Загор'е, Куз. р.).

ПАДЛІЦАЦЬ, *дзс.*—обещать. Я падліцаю вярнуцца зарас (Навасёлкі, Сен. р.).

ПАДЛОГА, *ж.*—пол. На чыстай падлозі насарылі дзеці (Тухінка, Сен. р.).

ПАДЛУБАК, а, *м.*, ПАДЛУБКА, *ж.*—деревянная шина на санях. Нада будзіць пад сані падлубкі падлажыць, (Вяжышча, Беш. р.). Атарвалася падлубка (Бікложа, Беш. р.).

ПАДЛЮГА, *агі.* — подлец. Ах, ты падлюга! (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ПАДЛЯГАЦЬ, *дзс.* — 1) подчиняться. Яму на мосьці усі падлягаюць (Лоўжа, Сір. р.); 2) угодничать. Як яна падлягаіць яму! (Мікалаёва, Сір. р.).

ПАДЛЯМОЎКА, *ж.*—заложенный, подвернутый низ одежды для прочности. Падлямоўку можна і з другога—ні канешня гэта псуваць (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАДМАЗКА, *ж.*—кусочек жиру в тряпочке, которым смазывают сковороду. Падмазка ссорылася лі прыпека (Соржыца, Віц. р.).

ПАДМАНІЦЬ, *дзс.*—обмануть соблазнить. Ты-ж мяне маладу падманіў, красату маю падлавіў (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАДМОСЬНІЦА, *ж.*—мышь. Падмосьніца абгрызла бульбу (Лапы, Беш. р.).

ПАДМОСЬЦЕ, *н.* — подполье. Такое вялікае падмосьце, што хуць на пары ўезжай (Навасёлкі, Сен. р.).

ПАДМУРАК, ПАДМУРОВАК, а, *м.*, ПАДМУРОЎКА, *ж.*—каменный фундамент (иногда деревянные столбы под избой). Калі добра ўкапаеш падмурак, дык будынак будзе доўга стаяць (Ліпна, Сен. р.). Пад хату зробілі падмуровак (Бікложа, Беш. р.). Якая высокая падмуроўка! (Прусаўкі, Аз. р.).

ПАДМЫВАЦЬ, *дзс.*--подмывать. Яму так вот і не сядзіцца ў хаце, так яго й падмываіць, каб бегчы на вуліцу (Глебаўск, Сен. р.).

ПАДМЯШАЦЬ, *дзс.*—кроме общего значения--не много окучить. Вазьмі плуг і падмяшай бульбу (Вейна, Сен. р.).

ПАДНАДОЛАК, а, у, *м.*--полоска материи на внутренней стороне низа одежды. Прышывай да саяну паднадолак (Гунчанкі, Сур. р.). Многа на паднадольнік падвярнулі (Добрына, Віц. р.).

ПАДНАЎЛЯЦЬ, *дзс.* — обновлять. Паднаўляюць нашу царкву (Клінкі, Сір. р.).

ПАДНЕСЬЦІ, *дзс.* — поднести. Паднёс дулю пад насулю (Сянно, Сен. р.).

ПАДНЁМ, а, у, *м.* — чересседельник. Падвяжы там паднём (Вяжышча, Беш. р.).

ПАДНОЖКІ, аў, *м.*—полотно, материя, постилаемая под ноги венчающихся. Багатая баярка—глядзі, якія падношкі сьцеліць дарагія (Жукава, Лёз. р.).

ПАДНОЖНІК, а, *м.*—половик. Засьцялі падножнік у парогу (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПАДНЯБЕНЬНЕ, *н.* — 1) нёбо. У міне баліць паднябеньня (Бікложа, Беш. р.); 2) свод в кухонной печи. Вывалілася паднябеньнне ў печы (Сянно, Сен. р).

ПАДНЯЦЦА, *дзс.*—кроме общего значения—установиться. Паднялася даражыня на бульбу (Глебаўск, Сен. р.).

ПАДОЙНІК, а, *м.*—подойник. Машка прынесла падойнік малака (Янавічы, Сур. р.).

ПАДОЛ, у, *м.*—1) подол. Дзяўчына падняла падол (Пачаевічы, Чаш. р.); 2) спуск к реке, где моют белье. На падале лайно забылася (Узнор, Гар. р,).

ПАДОНЬНЕ, *н.*—подонки, остатки. Даёш сунок тоя падоньня! (Лапатнікі, Беш. р.).

ПАДОСАК, а, *ж.* -- железная полоска под осью. Купілі падоскі і падлажылі пад вось (Сьвяча, Беш. р.).

ПАДПАЛ, у, *м.*—поджог. Гэта Янка падпал зрабіў (Пустынкі, Сен. р.).

ПАДПАЛАЦЕННАЯ КАЛОДА—вал в ткацком станке на который навивается полотно. Падпаценную калоду нада новыю (Вышадкі, Меж. р.).

ПАДПАЛІЦЬ, *дзс.* — поджечь. Нада падпаліць груды (Пустынкі, Сен. р.).

ПАДПАСАК, а, *м.*—подпасок, пастушок. Скаціну ўжо выгнаў патпасак (Лябёды, Куз. р.).

ПАДПАСКА, *ж.*- пояс, опояска. Ідзе мая патпаска—патперазацца хачу (Воласава, Віц. р.).

ПАДПАХА, *ж.* — подмышка. Вазьмі трошку поту з падпахі і абатры, каб ніхто ні зглазіў (Купіна, Віц. р.).

ПАДПЕРЦІСЯ, *дзс.* — подпереться. Стаіць Грыгор паміж гор, палкаю падпёршыся, шапкою пакрыўшыся (грыб) (Алексінічы, Сен. р.).

ПАДПЕЧАК, а, *м.*, ПАДПЕЧЧА, *н.* — пустое пространство под русской печью, куда зимой загоняют кур. Загані курей у падпечак (Сухарукава, Аз. р.). Дастань яйцо з падпечча (Русінава, Сен. р.).

ПАДПІРАЗКА, *ж.*—пояс из какой нибудь материи. Зьдзелай яму якую небудзь патпіразку (Рыбчына, Сір. р.).

ПАДПІРАЗАЦЦА, *дзс.* — подпоясаться. Табе трэба патпіразацца (Рэчана, Куз. р.).

ПАДПОР, у, *м.*—прилив, напор весенней воды. Два дні быў сільны патпор у нашай рэчкі (Палогі, Віц. р.).

ПАДПРАЖНАЯ КАЛОДА—вал в ткацком станке, на который навита «аснова» (гл.). Павярні падпражную калоду! (Вышадкі, Меж. р.).

ПАДПРУГА, *ж.*--подпруга, подбрюшник. Патцяні патпругу (Лагавая, Аз. р.).

ПАДРАБЛЯЦЬ, *дзс.* — подделывать. У горадзе часта падраб-

ляюць грошы, алі й пападаюцца (Сьляпцы, Гар. р.).

ПАДРАБЯЗНА — подробно. Я табе разкажу Марылька, а Ганнульке пыдрабязна (Абрэзкава, Сен. р.).

ПАДРАГАШНІК, а, *м.*—чехол, подкладка под ручки в сохе. Падрагашнік знасіўся (Ляхава, Віц. р.).

ПАДРАЎНАЦЬ, *дзс.* — подравнять. Падраўнай тыі канцы! (Краўцова, Гар. р.).

ПАДРАЦЦА, *дзс.* — порваться. Спадніца падралась (Мішкава, Куз. р.).

ПАДРАЦЬ, *дзс.*—порвать. Сабакі падралі хустку (Чарнагосьці, Беш. р.).

ПАДРЭЗ, а, *м.*—жеребец оставшийся с одним яйцом после кастрации. У нас, у сяле, ёсьць падрэз (Сураж, Сур. р.).

ПАДРУБ, у, *м.*—нижние бревна в постройке. Падруб новы дам і буду яшчэ жыць (Навікі, Віц. р.).

ПАДРЫХТАВАЦЬ, *дзс.* — приготовить. Трэба падрыхтаваць калёсы (Крывіна, Беш. р.).

ПАДСІНЬКА, *ж.* — бельевая синька. Ці брала ты патсіньку для бельля? (Пушкары, Сен. р.).

ПАДСІТАК, а, *м.*—сито. Прынесі ў хату патсітак (Пушкары, Сен. р.).

ПАДСКОК, у, *м.* — ходьба вприпрыжку. Новая навіна ў рот, здароў'е ў жывот, мядзьведжая сіла, каб у рот насіла, заеччы падскок, воўчы пагляд (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ПАДСКОЧЫЦЬ, *дзс.*—подпрыгнуть. Як патскочыць к яму! (Селядцова, Беш. р.).

ПАДСКРОБЫШ, а, *м.*—последний хлеб, пирог. Садзі падскробыш у печ! (Сураж, Сур. р.).

ПАДСОБІЦЬ, *дзс.* — помочь. Сваяк патсобіў скасіць луг (Пятніцкая, Беш. р.).

ПАДСОС, ПАДСОСАК, у, а, *м.*—сосун. Ладны падсосак (Шыпы, Сен. р.). Падсос у тэй кабылы бальшэй (Сянно, Сен. р.).

ПАДСТРЭШША, *н.*—место под краем крыши около здания. Дровы ў падстрэшша злажыў (Русінава, Сен. р.).

ПАДСТРУНІСТЫ—тонкі Падструністый конь (М а з а л а в а, Куз. р.).

ПАДСТУПАЦЦА, *дзс.*—подходить, приближаться. Падступайцеся рабяты, ды хватай! (Бор, Чаш. р.).

ПАДСУГЛУ — подряд. Косіць усё падсуглу (Луб'ева, Аз. р.).

ПАДСУНУЦЬ, *дзс.* — пододвинуть. Патсунь яму міску, бо абальлецца (Забор'е, Сен. р.).

ПАДСЫПАЦЬ, *дзс.*—подсыпать. Патсыпаць нада мукі (Суднікі, Куз. р.). Патсыпай болі (Лужасна, Куз. р.).

ПАДСЬВІНАК, а, *м.*—полугодовой поросенок. Нада зарэзаць падсьвінка (Дражна, Куз. р.).

ПАДСЬВІСНУЦЬ, *дзс.* — стащить, уворовать. У Янкі хто-та саху патсьвіснаў (С т р а л к і, Беш. р.).

ПАДСЬВІРЫЦЬ, *дзс.*—поднять, напр. сруб при помощи рычага. Падсьвірылі лазьню і паткацілі бярно (Пуцілава, Куз. р.).

ПАДСЬМЕЦІНЬНЕ, *н.*—пахтанье. Пасьля зьбіваньня масла астаецца патсьмеціньне (Хацімшчына, Куз. р.).

ПАДСЬЦЕРАГЧЫ, *дзс.* — подстеречь. Усё-такі я патсьцярох, хто прыхадзіў (Навікі, Віц. р.).

ПАДСЯБРЫЦЬ, *дзс.*—стащить. Хто мой складанчык падсябрыў? (Манулкі, Віц. р.).

ПАДСЯДЗЁЛАК, а, *м.*—седелка. Надзявай патсядзёлак (Мікалаёва, Куз. р.).

ПАДУБЕЦЬ, *дзс.* — окоченеть. Падубелі ногі ў ботах (Жэрына, Чаш. р.).

ПАДУЖАЦЬ, *дзс.* — осилить. Хто каго падужаў? (Шаркі, Куз. р.).

ПАДУЖЭЦЬ, *дзс.*—посильнеть. Троху падужэла, ляхчэй стала (Шаркі, Куз. р.).

ПАДУЗЫ, *ж.* — шлея. Зусім парваліся падузы (Копцевічы, Чаш. р.).

ПАДУСТА, *ж.*—подуст (рыба). Сягоньні добра бярэцца падуста (Падбярэзье, Віц. р.).

ПАДУШКА, *ж.*—кроме общего значения—часть телеги, к которой прикрепляется ось. У цялегі падушка зламалась (Сухарукава, Аз. р.).

ПАДХЛОП, у, *м.* — вероника длиннолистая. Veronica longifolia L. Выкапай корань падхлопу (Мушкуры, Віц. р.).

ПАДХОДЗІЦЬ, *дзс* —1) подходить. Параход ужо патходзіць к берагу (Бешанкавічы, Беш. р.); 2) удовлетворять. Ета бярно мне не патходзіць (Узнор, Гар. р.); 3) подниматься в брожении. Хлеб у дзяжы патходзіць (Высачаны, Выс. р.).

ПАДЦЁЛАК, а, *м.*—годовалый теленок. Падцёлка нашага нет дома (Лускінаполь, Віц. р.).

ПАДЦІНАЦЬ, *дзс.*—жать, давить. У шубі рукаў падцінаіць (Стралкі, Беш. р.).

ПАДЦІРАХА, *ж.*—тряпка, служащая для вытирания. Ганка, куды ты закінула патціраху? (Халамер'е, Аз. р.).

ПАДЦЮКНУЦЬ, *дзс.* — подстрекнуть, науськать. Ета Іван патцюкнуў, кап набілі яго (Рыбчына, Сір. р.).

ПАЦЧАПЕХА, *ж.* — лучинная корзина. Вазьмі сена ў патчапеху (Мерзьлякі, Сір. р.).

ПАДЧАРЫЦА, *ж.*—падчерица. Патчарыца ня родная дачка—ні спадзявайся. (Стралкі, Беш. р.).

ПАДШЛЮБНЫ — подвенечный. Падшлюбны дрыліх схувала (Гунчанкі, Сур. р.).

ПАДШТАНІКІ, аў, *м.* — кальсоны. Цімох купіў сабе на падштанікі палатна (Гарывецк, Сен. р.).

ПАДШЧОПЛЫ — худой. Які у цябе конь падшчоплы! (Вейна, Сен. р.).

ПАДШЫБНІК, а *м.*—шкворень. Падшыбнікам яе ўдырыў (Казьяны, Сір. р.).

ПАДШЫВАНЕЦ, а, *м.*—сорванец. Гані патшыванцаў етых (Сьвеча, Беш. р.).

ПАДЫЙМАЦЦА, *дзс.* — подниматься. Вада падыйміцца й дужа ш вялікая стане (Селядцова, Беш. р.)

ПАДЫЙЦІ, *дзс.*—подойти. Пуня падыйшла вадой (Дзяды, Сір. р.).

ПАДЫЛІЦЬ, *дзс.* — покрапать, еле попорошить. Дождчык чуцьчуць падыліў дарогу (Беліца, Сен р.).

ПАДЫСПАДАМ — снизу, под низом. Я ліжаў падыспадам, а ён на вярху (Макарава, Віц. р.).

ПАДЫХАНЬНЕ, *н.* — подыхание, умирание. Гэта ўжо, відаць, яго падыханьне (Луб'ева, Аз. р.).

ПАД'ЕСЬЦІ, *дзс.*—накушаться. Конь пад'еў (Альгова, Віц. р.).

ПАЁК, а, *м.*—1) корм животным. Налівай скарэй паёк парасятам (Вяжышча, Беш. р.); 2) четверик. Два пайкі даў (Дзяды, Сір. р.).

ПАЖАВАЦЬ, *дзс.* — изжевать, попортить. Пажаваў мне бычок штаны (Оўсішча, Сен. р.).

ПАЖАНІЦЬ, *дзс.* — поженить, соединить. Пажані кажух са сьвітаю (Вішняк, Лёз. р.).

ПАЖЫВА, *ж.*—питание. Здабыць пажыву надабе (Пожынкі, Сен. р.).

ПАЖЫВІЦЦА, *дзс.*—попользоваться. Трэба каля яго пажывіцца (Іванск, Чаш. р.).

ПАЖЫЛКА, *ж.*—нитка, на которую наматывается «ніт» (гл.). Пажылку трэба крэпкую ссучыць (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАЖЫЛІНА, *ж.*—жердочка в амбаре, на которую вешают белье. Нясі ты, сынок, гэты пяхцель у клець і павесь у вуглу на пажыліну (Глебаўск, Сен. р.).

ПАЖЫЛЬЛЕ, *зб.* — жердочки, которыми прижимают солому к решетинам. Пажыльля на крышу прывёс (Бяскатава, Гар. р.).

ПАЖЫТНІК, у, *м.*—василистник. Thalictrum angustitolium Lacq. Пажытнік яшчо ні цьвіцеў (Мазалава, Куз. р.).

ПАЗАДКІ, ПАЗАДЗЬЗЕ, *н.* — худшее, легкое зерно, которое остается сзади во время веяния хлеба ручным способом. Каню далі пазадзьдзе (Павульле, Чаш. р.). Пазадкі каням пакінь (Унава, Лёз. р.).

ПАЗАЙЗДРОСЬЦІЦЬ, *дзс.* — позавидовать. Наш сасед пазайздросьціў нам, во і вышла так (Якшы, Беш. р.).

ПАЗАЛЕТАШНІ — позапрошлогодний. Позалеташні год — ураджайны (Іванск, Чаш. р.).

ПАЗАЛКІ, *ж.*—грязный щелок после мойки белья. У пазалках памый (Матушова, Лёз. р.).

ПАЗАМЫКАЦЬ, *дзс.* — замкнуть. Усе хаты пазамыкалі (Іванск, Чаш. р.).

ПАЗАЎГОЛЬЛЮ — за углами. Я часта віджу як ён стаіць пазаўгольлю (Селядцова, Беш. р.).

ПАЗАЎЧОРА—позавчера. Пазаўчора ета было (Застарыньне, Віц. р.).

ПАЗАЧЫНЯЦЬ, *дзс.*—позатворять. Пазачыняй бяжы усі дзьверы ў таку (Раманаўка, Сен. р.).

ПАЗБРАДЗІЦЬ, *дзс.* — чужое потрогать, стянуть. Ён-ткі любіць пазбрадзіць (Навікі, Віц. р.).

ПАЗВАЦЬ, *дзс.*—позвать. Чорт і з вамі, пайду я пазаву (Яноўшчына, Беш. р.).

ПАЗДАРАВЕЦЬ, *дзс.* — выздоровець Яна ўжо паздаравела (Яноўшчына, Беш. р.).

ПАЗЕМ, у, *м.* — суперфосфат. Пазему з капірацыіву прывёз (Барсукі, Аз. р.).

ПАЗЕМКА, *ж.* — земляника. Паземкі пасьпелі (Навікі, Чаш. р.).

ПАЗІРАЦЬ, *дзс.* — смотреть. Люблю пазіраць на дзявіцу (Бараўляны, Куз. р.).

ПАЗЛАШЧОНЫ — позолоченный. Купіў міленькі цялегу з пазлашчонаю дугой (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАЗНАЦЬ, *дзс.*—узнать. Хоць авечка дурная але ваўка пазнае (Вярхоу'е, Беш. р.).

ПАЗНОГАЦЬ, я, *м.* — ноготь. У людзей белыя пазнохці (Марцінкава, Куз. р.).

ПАЗОР, у, *м.* — вид, наружность. Пазор у яго дужа плахей —худы (Вярхоў'е, Куз, р.).

ПАЗУХА, *ж.* — кроме общего значения—ниша в печке. Гаршок пастанавілі ў пазаху (Варашылы, Куз. р.).

ПАЗЫКА, *ж.*—долг. Цімох аддаў пазыку (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ПАЗЫЧАЦЬ, *дзс.*—отдолжать. Пазыч мне рублёў пяток? Пазычалі ўжо (Сялец, Чаш. р.).

ПАЗЬНІМАЦЬ, *дзс.* — поснимать. Пазьнімай бяльлё з плоту (Матушова, Лёз. р.).

ПАЗЬНІЦЦА, *дзс.* — опаздывать. Позьніцца ў млын, а по тым крычыць за чарод! (Лужасна, Куз. р.).

ПАЗЮКАЦЬ, *дзс.* — поговорить, побеседовать. Схадзіла-б на дзіреўню пазюкала-б с кім і дзень-ба прайшоў скарэй (Рыбчына, Сір. р.).

ПАЗЮРЫ, оў, *м.* — ногти. Абрэж пазюры на руках (Бабінічы, Віц. р.).

ПАЗЯБНУЦЬ, *дзс.*—озябнуть. Я сягоньні дужа пазяп (Стралкі, Беш. р.).

ПАЗЯВУШКІ, *ж.* — позевывание. Пазявушкі міне ўзялі (Селішча, Гар. р.).

ПАДЗЕЛ, у, *м.*—дележ. Пасьля падзелу во што мне асталося (Гунчанкі, Сур. р.).

ПАДЗЕЦЦА, *дзс.* — деваться. Куды яно падзелася? (Асінаўка, Віц. р.).

ПАДЗЁНЬНІК, а, *м.* — поденный рабочий. Даўней у двор хадзілі на падзёньнікі (Чашнікі, Чаш. р.).

ПАДЗЯКАВАЦЬ, *дзс.* — поблагодарить. Чаму-ж ты не падзякуеш? (Кузьміно, Сен. р.).

ПАЙСТКОМ — по порядку. Я табе пайстком раскажу, як гэта вышла (Русінава, Сен. р.).

ПАЙСТРЫЦЬ, *дзс.* — поострить. Пайстры мне ножык (Кузьміно, Сен. р.).

ПАК, у, *м.*— арендование коров. Ён даўно пак трымаіць (Крывіна, Беш. р.).

ПАКАВАЦЬ, *дзс.*—укладывать, увязывать. Ён на дварэ пакуець вазы (Лужасна, Куз. р.).

ПАКАЗАЛЬНІК, а, *м.* — часы. На сьцяне вісіць паказальнік (Янавічы, Сур. р.).

ПАКАЗЕЛІЦЬ, *дзс.* — вытаращить. Чаго вочы паказеліў? (Шарыпіна, Беш. р.).

ПАКАЛАЦІЦЬ, *дзс.* — выколотить. Пакалаці ты пачасьсе (Кураеды, Беш. р.)

ПАКАЛЕЦЬ, *дзс.* — озябнуть. Ногі пакалелі, во марос! (Падрэзы, Чаш. р.).

ПАКАЛЬЛЕ, *зб.*—палки. Во, пакальля накідалі! (Клімы, Віц. р.).

ПАКАРАЦЬ, *дзс.* — наказать. Няхай пакараіць яго бог (Пустынкі, Сен. р.).

ПАКАЦІЦЬ, *дзс.* — покотить, побежать. Я ўчора з горада прыйшла і ў Гарывецк пакаціла (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ПАКАШТАВАЦЬ, *дзс.* – попробовать. Пакаштуй нашай стравы (Селядцова, Беш. р.).

ПАКАЯНЬНЕ, *н.* — покаяние, раскаяние. Пасьля сьмерці няма пакаяньня (Оўсішча, Сен. р.).

ПАКВАПІЦЦА, *дзс* — польститься. Паквапілась на багацьце (Стаішча, Чаш. р.).

ПАКІДАЦЬ, ПАКІНУЦЬ, *дзс.*—оставлять, оставить. На каго ш ты нас, татулька, пакідаіш? (Тапаркі, Куз р.). Пакінуў на завод цялушку (Пятніцкая, Беш. р.).

ПАКЛАСЬЦІ, *дзс.*—положить. Пакладзі грошы (Чараўкі, Чаш. р.).

ПАКЛІКАЦЬ, *дзс.* — позвать. Паклікай мне бацьку (Прусаўкі, Аз. р.).

ПАКЛЯПАЦЬ, *дзс.* — отбить косу. Клявец у мяне ёсь, а бапкі няма—ня можна пакляпаць касы (Русінава, Сен. р.).

ПАКОЙ, ю, *м.*—чистая комната. Пазаві гасьця ў пакой (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПАКОРНЫ — покорный, послушный. А за то люблю, жалею, што любоў пакорная (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАКОРЧЫЦЦА, *дзс.*—покоробиться, помяться. Пакорчылася сукенка (Стаішча, Чаш. р.).

ПАКОСТ, у, *м.*—гарное масло. Астаноўка за адным пакостам, кап ён быў—шкап быў-бы гатоў січас (Лазова, Сен. р.).

ПАКОТ, у, *м.* — мощеная дорога на болоте. Пакот паламаўся на дарозе (Зямковічы, Сен. р).

ПАКРАСЬЦІ, *дзс.*—поворовать. Злодзі пакраў коні (Гарывец, Сен. р.).

ПАКРОМАК, а, *м.*—горбушка хлеба. Цэлы пакромак зьеў (Мехавое, Аз. р). Пар. акромак.

ПАКРЫЛЬЛЕ, *н.*—крылья крыши. Пад пакрыльлем ластаўкі гняздо (Замшына, Віц. р.).

ПАКРЫЎДЗІЦЬ, *дзс.*—обидеть. Яго пакрыўдзілі суседавы дзеці (Залесьсе, Чаш. р.).

ПАКУДАВА—пока. Пакудава сьнег зьлезіць (Вяжышча, Беш. р.).

ПАКУЛЬ—1) пока, до какого времени. Наплакаліся дзевачкі пакуль ты жаніўся (Запрудзьдзе, Сен. р.); 2) до какого места. Пакуль табе гэта атрэзаць? (Прыстоі, Чаш. р.).

ПАКУЛЬЛЕ, *н.*, *зб.*—пакля. А наш-жа — дык зусім пакульле! (Лукашоўка, Беш. р.).

ПАКУНАЧАК, а, *м.*— узелок. Як надавалі яму усякіх пакуначкаў (Луб'ева, Аз. р.).

ПАКУПЛЯЦЬ, *дзс.*—покупить. Шынкі пакупляў сходна (Навікі, Беш. р.).

ПАКУСА, *ж.*—искушение. Ета яму бог пакусу паслаў, а ня жонку (Рыбчына, Сір. р.).

ПАКУТА, *ж.*—страдание, мучение. Зарадзіўся на пакуту (Русінава, Сен. р.).

ПАКУТАВАЦЬ, *дзс.*—мучиться, страдать. Пакутуець на сваім шматку (Узнор, Гар. р).

ПАЛ, у, *м.* — зной. У такей пал увесь дзень скот стаіць у хлеве (Максімава, Куз. р.).

ПАЛАВІЦЬ, *дзс.*—половить, наловить. Я на сваей дубіцы многа налавіў рыбкі (Чашнікі, Чаш. р.).

ПАЛАВЫ—половинчатый хлеб, в котором половина ржаной муки. Палавэй хлеб ядзём. (Машканы, Віц. р.).

ПАЛАДЗІЦЬ, *дзс.* — поладить. Ня ведаю, як ён з ім паладзіў (Доўжа, Куз. р.).

ПАЛАНКІ, *ж.*—маленькіе «ночвы» (гл.) для очистки крупы или другого зерна от пыли. Прынясі паланкі — крупы папалаць (Спасская, Сір. р.).

ПАЛАСКАЦЬ, *дзс.* — полоскать. У рэчкі паласкала бялізну (Медшыцы, Чаш. р.).

ПАЛАСУНКІ аў, *м.* — лакомства. Любіць паласункі (Дарагакупава, Віц. р.).

ПАЛАТНО, *н.*—кроме общего значения — коса в ширину. Палатно ў етай касе шырокае, добрае (Бабінавічы, Выс. р.).

ПАЛАЦ, а, *м* — дворец. У пана Славінскага быў мураваны палац (Русінава, Сен. р.).

ПАЛАЦІ, *ж.*—палаты. Дунька сьпіць на палацях (Княжыца, Куз. р.).

ПАЛАЦЬ, *дзс.*—1) пылать. Дровы палаюць (Бешанкавічы, Беш. р.); 2) провеивать. Вунацькі палаіць семя (Лёзна, Лёз. р.).

ПАЛАШЧЫЦЦА, *дзс.* — помириться. Мікола з Апанасам палашчылісь і цяпер жывуць дружна (Вейна, Сен. р.).

ПАЛАЯЦЬ, *дзс.*—поругать. Сумысьлі зайшоў п а л а я ц ь цябе (Старына, Беш. р.).

ПАЛЕНІК, а, у, *м.* — толстый блин. Я сяньня пекла паленікі (Кляшчыно, Беш. р.).

ПАЛЕПШАЦЬ, *дзс.*—улучшиться. Наш хворы ўжо палепшаў (Глебаўск, Сен. р.).

ПАЛЕЦ, а, *м.*—кроме общего значения—рукоятка деревянной части косы для правой руки. Палец у касаўі хістаецца (Панізоўе, Меж. р.).

ПАЛЕШНЯ, *ж.*—охота. А маіж дзівяры сы палешні ідуць, сы палешні ідуць—па куніцы нясуць (Сураж, Сур. р.).

ПАЛІВА, *ж.* — глазированная посуда кустарного производства. Ён таргуе палівай (Копцевічы, Чаш. р.).

ПАЛІВАНЫ — глазированный. Гляк паліваны быў, праз гэта й бядую, што разьбіўся (Доўжа, Куз. р.).

ПАЛІВАЦЬ, *дзс.*—кроме общего значения—глазировать. Паліваіць гаршкі вунацькі (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПАЛІВАШКА, *ж.*—лейка. Палівашка стаіць у баразьне (Лук'янова, Сен. р.).

ПАЛІК, а, *м.* — 1) подмышечная часть рубахи в форме ромба. Палік бальшэй уставіла (Гнілава, Меж. р.); 2) кол, столбик на меже. Хто палік вырваў? (Якушы, Віц. р.).

ПАЛІКІ, оў, *м.* — вытканные наплечники в женских рубахах. Я буду ткаць пылікі для сваіх сарочак (Бабінічы, Віц. р.).

ПАЛІТО, *н.*—пальто. Мне сшылі паліто (Пушкары, Сен. р.).

ПАЛІТЫКА, *ж.*—кроме общего значения—вежливость, уменье обращаться с людьми. О, ён чалавек з палітыкай! (Стар, Лёз. р.).

ПАЛІЦ, а, *м.* — палец. Лодыр ён, паліц аб паліц ні ўдырыць (Аськершчына, Беш. р.).

ПАЛІЦА, *ж.*—полка. Пастаўлю крупы на паліцы—ня ўмеець кашы зварыці (Сураж, Сур. р.).

ПАЛІЦЬ, *дзс.* — жечь, топить. Пачалі паліць груды (Пустынкі, Сен. р.). Пара паліць цяпло (Сьвярдлы, Беш. р.). Ужо пара паліць печь (Ісачкава, Аз. р.).

ПАЛІЧЫЦЬ, *дзс.* — посчитать. Паліч, колькі тутака будзіць (Дражна, Куз. р.).

ПАЛОВА, *ж.* — половина. Я ужо на палову току лесу купіў (Астроўна, Віц. р.).

ПАЛОК, а, *м.*—полок (в бане). У лазьні заваліўся палок (Стралкі, Беш. р.).

ПАЛОНІК, а, *м.* — 1) разливная ложка. Улей мне палойнік крупені (Пустынкі, Сен. р.); 2) головастик. У сажалкі плавалі палойнікі (Варашылы, Куз. р.) У нашым возеры шмат палонікаў (Сянно, Сен. р.).

ПАЛОСА, *ж.* — полоса, нива. Нашы палосы цягнуцца дагэтуль (Вейна, Сен. р.).

ПАЛОСЬСЕ, *зб.*—лыки. У нашым лесе калісь было много палосься (Асінаўка, Сен. р.).

ПАЛОТНІШЧА, *н.* — полотнище. Пашьла яму сарочку, ніскольно ні зрызаючы — уваўсё палотнішча (Глебаўск, Сен. р.).

ПАЛОЦЬЦЯ, *ж.* — работница, которая полет. Прыйшлі палоцьці (Баяршчына, Сен. р.).

ПАЛОЦЬ, *дзс.*—полоть. Бабы полюць лехі (Зямковічы, Сен. р.).

ПАЛУДНАВАЦЬ, *дзс.*—есть в полдень. Ужо пара палуднаваць (Гунчанкі, Сур. р.).

ПАЛУДЗЕНЬ, ю, *м*—обед. Ужо на палудзень пара! (Санькі, Беш. р.). Пар. полудзень.

ПАЛУСЬВІТКА, *ж.*—вид поддевки. Палусьвітку новую надзела (Машканы, Віц. р.).

ПАЛУШКА, *ж.*—полушка. За морам цялушка палушка (Яноўшчына, Беш. р).

ПАЛЧЭЎЕ, *н. зб.*—палки. Хто-й-та такей нықідаў палчэўя у рэчку (Маркавічы, Куз. р.).

ПАЛЫН, у, *м.*—полынь. Artemisia Absinthium L. Горкі, як палын (Казадоева, Меж. р.).

ПАЛЫСЕЦЬ, *дзс.* — стать лысым. Палысеў, пастарэў ён (Жукава, Аз. р.).

ПАЛЬГУВАЦЬ, *дзс.*—требовать случки. Сьвіньня ваша пальгуіць (Вярэча, Меж. р.).

ПАЛЬЦІНА, *ж.*—пола в пальто. Пуцікі цякуць з пальціны (Путрына, Беш. р.).

ПАЛЬЧАТКА, *ж.* — перчатка. Залоўка ссорыла пальчатку (Белькава, Беш. р.).

ПАЛЬЧЫК, а, *м.* — кроме общего значения—маленькая птичка сизого цвета, водящаяся в зарослях. Вунацькі пальчык лётаіць (Александрова, Гар. р.).

ПАЛЮБОЎНІК, а, *м.*—любовник. Ета дзяўчына мела палюбоўніка (Мішкава, Куз. р.).

ПАЛЮДЗКУ — по-людски. Ды сідзіжа палюдзку (Сянно, Сен. р.).

ПАЛЯ, *ж.*—свая. Палі забіваюць на масту (Чашнікі, Чаш. р.).

ПАЛЯВАНЬНЕ, *н.* — охота. Пайдзем на паляваньне (Мікалаёва, Куз. р.).

ПАЛЯВАЦЦА, *дзс.*—охотиться. Палюецца праз увесь дзень (Летцы, Куз. р.).

ПАЛЯВАЦЬ, *дзс.*—1) охотиться. Пашоў паляваць (Дубнікі, Сен. р.); 2) требовать случки. Наша кабыла палюець (Семянцова, Беш. р.).

ПАЛЯВАЯ ПЯТРУШКА — хохлатка.—Corydalis solida Sm. Палявой пятрушкі тута ня відаць (Сяло, Меж. р.).

ПАЛЯВАЯ РОЖА — мальва. Malva Alcea L. Ні люблю паху палявой рожы (Матушова, Лёз. р.).

ПАЛЯГЧЭЦЬ, *дзс.*—стать легче. Цяпер жыць троху палягчэла (Чашнікі, Чаш. р.).

ПАЛЯГЧЫЦЦА, *дзс.* — облегчиться, раздеться. Палягчыціся трошку (Доўгае, Беш. р.).

ПАЛЯДАК, а, у, *м.*—поле первый раз вспаханное после снятия леса. У палятках заўсёды добры хлеб родзіць (Пацкава, Сен. р.). Коні твае ходзяць на Зьмітраковым палятку (Глебаўск, Сен. р.).

ПАЛЯНІЦА, ПАЛЯНІЧКА, *ж.*—пресная лепешка. Узяў на сьняданьне паляніцу (Сялец, Чаш. р.). Напякла палянічак на сьняданьне (Медзьвецк, Чаш. р.).

ПАЛЯРЖАВАНЫ — парализованный. Паляржуваная нага йсьці ня можа (Беліца, Беш. р.).

ПАЛЯРУШ, а, у, *м.*—паралич. Паляруш рукі й ногі адабраў (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАЛЯРЫНА, *ж.*—пелерина. Я буду шыць сабе кофту с палярынай (Пожынкі, Сен. р.).

ПАЛЯШЫЦЬ, *дзс.* — отметить где ложатся зерна при посеве. Ідзі, Ванька, мне паляшы нада расьсеяць ячмень (Хацімшчына, Куз. р.).

ПАМАГЧЫ, *дзс.*—помочь. Патурбуйцесе мне памахчы (Кузьміно, Сен. р.).

ПАМАКІ, оў, *м.*—груз, который накладывается на лен или пеньку при мочке. Прывязі папамакоў лён націснуць (Спасская, Сір. р.).

ПАМАНІЦЬ, *дзс.*—позвать. Памані сабаку (Оўсішча, Сен. р.).

ПАМАЎЗЬЛІВЫ — вороватый. Памаўзьлівы кот зьлізаў вяршынкі (Кураеды, Беш. р.).

ПАМАЦАЦЬ, *дзс.* — пощупать, ощупать. Ён памацаў гэту рэч (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ПАМАЦНЕЦЬ, *дзс.* — стать сильнее, крепче. Памацнела наша самагонка (Глебаўск, Сен. р.).

ПАМЕЛЬНІК, у, *м.* — угол у печки куда сметают сор и ставят: ухват, кочергу и проч. У памельнік пастаў (Сухарукова, Аз. р.).

ПАМЕНШАЦЬ, *дзс.* — уменьшиться. Астыла шына, дык і паменшала (Жукава, Аз. р.).

ПАМЕРЦІ, *дзс.* — умереть. Ці чуў—памёр Апанас? (Вярхоўе, Беш. р.) Еш пакуль жывеш, а як памрэш, дык і колам не ўвапрэш (Казьяны, Сір. р.).

ПАМЁТ, у, *м.* — пустующая земля — залежь. Яны паехалі араць памёт (Павульле, Чаш. р.). Пайдзем на памёт гресь сена (Верацейка, Куз. р.).

ПАМЖА, *ж.*—напасть. Памжа яго ведае! (Стралкі, Беш. р.)

ПАМІЖ—между. Яны жывуць паміж сабой у хаўрусі (Селядцова, Беш. р.).

ПАМІНКІ, *ж.*—поминки. Скора кончыцца год, як памерла матка, нада устроіць памінкі (Лужасна, Куз. р.).

ПАМІРАЦЬ, *дзс.*—умирать. Паміраць сабраўся, ды няма дошчак на думаўё (Сухарукава, Аз. р.).

ПАМОСТ, у, *м.*—пол. Памост ужо гразный (Сташча, Чаш. р.). Пар. мост.

ПАМОШНІК, у, *м.*—василистник узкокистный. Thalictrum angustifolium Jacq. У тваіх зёлках памошніку німашаткі (Касачы, Лёз. р.).

ПАМЫЛІЦЦА, *дзс.*—ошибиться. Я сёньня памыліўся ды ўзараў суседні кавалак зямлі (Пожынкі, Сен. р.).

ПАМЫЛКА, *ж.*—ошибка. Памылкі мяне дужа любляць (Шаркі, Куз. р.).

ПАМЫІ, *н.*—помои. Вылі памыі на двор (Чашнікі, Чаш. р.).

ПАМЫЙНІЦА, *ж.*—помойница. Вылі у памыйніцу (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПАМЫТЫ — вымытый. Я надзеў памытую сарочку (Альшанікі, Беш. р.).

ПАМЯНЯЦЦА, *дзс.*—поменяться. Паміняліся цыганы на коній (Лалыкі, Аз. р.).

ПАМЯНЯЦЬ, *дзс* — обменять, обменить. Паміняў на канька (Яноўшчына, Беш. р.).

ПАМЯРКАВАЦЬ, *дзс.* — обсудить, поразмыслить. Аб гэтым я яшчэ памяркую (Сураж, Сур. р.).

ПАМЯТАЦЬ, *дзс.* — помнить. Глядзі, памятай пра грошы (Лоўжа, Сір. р.).

ПАМЯТНІК, а, *м.*—памятник. Во, у Бачэйкаві быў памятнік! (Аськершчына, Беш. р.).

ПАМЯШКАНЬНЕ, *н.*—помещение. Трэба атрыманціраваць наша п а м я ш к а н ь н е (Сяркуці, Сен. р.).

ПАНАВАЦЬ, *дзс.* — жить по барски. Ня тужы, мая мілая, за мной будзеш панаваць (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАНАЖЫ, оў, *м.* — педали в ткацком станке. Станавіся нагамі на панажы (Гунчанкі, Сур. р.).

ПАНАЛЕСЬСЕ, *н.*—опушка леса. Ходзіць тым паналесьсем да іх (Доўгае, Беш. р.).

ПАНАКРЫЦЬ, *дзс.* — накрыть. Сталы скаціркамі панакрыты (Яноўшчына, Беш. р.).

ПАНАРАВІЦЬ, *дзс.* — подождать Панараві матку, ня еш (Стаішча, Чаш. р.).

ПАНАРАД, а, *м.*—ящик простой телеги. Панарат стоіць тры рублі (Пятніцкая, Беш. р.).

ПАНАРОЎКА, *ж.* — повадка. Такая ў яго панароўка (Александрова, Гар. р.).

ПАНАФІДА, *ж.* — панихида. Поп адправіў панафіду (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАНЕНКА, *ж.* — 1) барышня. Не дзяўчына, а паненка ты (Пятніцкая, Беш. р.); 2) кукла. Дзеці гуляюць у паненкі (Ноўка, Віц. р.).

ПАНІКАЦЬ, *дзс.* — приседать. Пчала ляціць, панікаючы (Стрэлка, Беш. р.).

ПАНІКНІЦА, *ж.*—гравилат ручейный. Geum rivala L. А панікніцы, дзеці, чаму ня прынесьлі яму? (Кукава, Меж. р.).

ПАНІЧ, ПАНІЧОК, а, *м.*—молодой барин. Паніч добры быў, а аканомка дужа злая (Любашкова, Выс. р.).

ПАНТАЛЫК, у, *м.* — толк. Я зьбілася с панталыку (Даргейкі, Сен. р.).

ПАНТОПЛІ, *ж.* — туфли. Надзень пантоплі, а боты хай высахнуць (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПАНУРА—угрюмо. Ых, панура, глядзіць! (Беліца, Сен. р.).

ПАНЦАК, у, *м.* — ячменная крупа. Сягодня я троху зробіла панцаку (Вяжышча, Беш. р.).

ПАНЧОХА, ПАНЧОШЫНА, *ж.* —чулок. Я вяжу панчоху (Барок, Аз. р.). Якая прыгожая панчошына! (Любічы, Беш. р.).

ПАНШЧЫНА, *ж.* — барщина, крепостное право. Мінулася паньшчына. (Пушкары, Сен. р.).

ПАНЯ, *ж.*—барыня. Што ты ў міне паня? (Навікі, Віц. р.).

ПАНЯСЬЦІ, *дзс.*—понести. Нябошчыка панясьлі хуваць (Кураеды, Беш. р.).

ПАПА, *ж.* — (детское) хлеб. Тата, дай мне папы! (Глебаўск, Сен. р.).

ПАПАР, а, *м.* — пар, паровое поле. Трэцьця поля кідаюць пат папар (Сухарукава, Аз. р.).

ПАПАРАЦЬ, *ж.*—папоротник. (Рады: Polysticum, Asplenium, Struthiopteris, Pteridium і інш. з сям. Polypodiaceae). У лесе расьцець папараць (Унава, Лёз. р.).

ПАПАРВАЦЬ, *дзс.*—порвать. Я са сьмеху, з дураты, папарвала жываты (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАПАСКА, *ж.* — кормежка, остановка в дороге. Тры папаскі зробіў пакуль даехаў (Гарадок, Гар. р.).

ПАПАСЬЦІ, *дзс.*—попасть. Карась папаў толькі адзін (Альшанікі, Беш. р.).

ПАПАХАЦЬ, *дзс.* — замести. Васа, папашы хату! (Астроўна, Віц р.).

ПАПАЦЁМКУ—впотьмах. Папацёмку яна прыйшла (Летцы, Куз. р.).

ПАПАЧЫК, а, *м.* — педаль в ткацком станке. Папачыкі атарваліся (Вяжышча. Беш. р.).

ПАПЕРА, *ж.* — бумага. А йе лічка, як брусьнічка, а йе цела як папера (Сураж, Сур. р.).

ПАПЕРЦІСЯ, *дзс.*—побежать. Куды паперліся малыя? (Горкі, Аз. р.).

ПАПЭЦКАЦЬ, *дзс.* — испачкать. Дзе гэта ты так рукі папэцкаў? (Асінаўка, Беш. р.).

ПАПІКІШЧА, *н.* — упрекание. Гэта вечнае папікішча! (Нов. Сяло, Беш. р.).

ПАПІЛЬНАВАЦЬ, *дзс.* — покараулить. Папільнуй маіх коняй (Селядцова, Беш. р.).

ПАПІШКА, *ж.* — толкание в дно веслом. Па нашай рэчцы можна ехаць на лотцы толькі ў папішку (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ПАПКІ, оў, *м.* — короставник полевой, свербежница полевая. Knautia arvensis Coult. Папкі на нашым полі растуць (Карма, Куз. р.).

ПАПЛАВОК, а, *м.* — поплавок. Рыба пацянула паплавок на дно (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ПАПЛАТКІ, *ж.* — плата. Паплаткі былі небальшыя (Задарожжа, Беш. р.).

ПАПЛЕСЬЦІ, *дзс.* — сплести. Сват свацьці паплёў лапці з таўстых лык (Глебаўск, Сен. р.).

ПАПЛЕЦІНА, *ж.*, ПАПЛЁТ, у, *м.*, *зб.* — тонкая жердь, жерди которыми прижимают солому к решетинам на крыше. Паплеціна крывая (Берашоўцы, Беш. р.). Мала прыгатовілі паплёту на крышу (Бікложа, Беш. р.).

ПАПЛЯЙМІЦЦА, *дзс.* — покрыться пятнами. Плацьця папляймілася іржой (Навікі, Беш. р.).

ПАПЛЯСЬЦІСЯ, *дзс.* — поплестись, потащиться. Куды яны ўжо папляліся? (Стаішча, Чаш. р.).

ПАПОЎНІК, у, *м.* — таволга шишконосая. Filipendula hexapetala Gilib. (Spiraea Filipendula L.) Знаю і папоўніка (Брыды, Меж. р.).

ПАПРАВІЦЬ, *дзс.* — исправить. Трэба паправіць ганак (Селядцова, Беш. р.).

ПАПРАСАВАЦЬ, *дзс.* — поутюжить. Папрасуй сабе сукно (Кузьміно, Сен. р.).

ПАПРАЎЛЯЦЦА, *дзс.* — выздоравливать. Яна патроху папраўляецца (Новае Сяло, Беш. р.).

ПАПРЫГАЖЭЦЬ, *дзс.* — похорошеть. Хацеў бы я папрыгажэць, ды плеш мяшае (Лазова, Сен. р.).

ПАПРЫЯЦЬ, *дзс.* — посочувствовать. Пятрок яму папрыяў (Сянно, Сен. р.).

ПАПСАВАЦЦА, *дзс.* — попортиться. Саўсім папсувалася пагода (Сураж, Сур. р.).

ПАПСАВАЦЬ, *дзс.* — попортить, испортить. Глядзі не папсуй нажнічкі (Стаішча, Чаш. р.).

ПАПУШКА, *ж.* — пачка чаю или табаку. У мяне асталася адна папушка табакі (Баравыя, Куз. р.).

ПАПЫТАЦЦА, *дзс.* — спросить. Папытайцеся ў яго, ці ня любіць ён каго (Сукрэмна, Сен р.).

ПАПЫТАЦЬ, *дзс.* — спросить. Пыпытала-б ты ў Арыны! (Навікі, Віц. р.).

ПАПЯРОК — вспоперек. Лёг пуперок хаты (Собалева, Куз. р.).

ПАПЯРХНУЦЦА, *дзс* — поперхнуться. Еў ды й папярхнуўся (Дражна, Куз. р.).

ПАПЯРЫЦЬ, *дзс.* — побить. Трэба йці на рэчку папярыць пранікам скуты (Семянцова, Беш. р.).

ПАРА, *ж.* — 1) кроме общего значения — пар. Над катлом паднялася пара (Аськершчына, Беш. р.); 2) тулуп и армяк. Надзень пару, бо будзець халодна (Сьвеча, Беш. р.).

ПАРАБАК, а, *м.* — батрак. Многа парабкоў ён трымаў (Любашкова, Выс. р.).

ПАРАДА, *ж.* — совет, совещание. Ішоў парынь к дзяўчынач-

цы, к сваёй на параду (Сураж, Сур. р.).

ПАРАЗАБРАЦЬ, *дзс.* — паразобрать. Ізгароды паразабралі (Яноўшчына, Беш. р.).

ПАРАДЗЕЦЬ, *дзс.*—стать реже. З естай севіркі, жыта парадзеець (Чарніца, Лёз. р.).

ПАРАДЗІХА, *ж.* — роженица. У вответкі да парадзіхі бегала (Жукава, Аз. р.).

ПАРАДЗІЦЦА, *дзс.*—посоветоваться. Я пайду к няму парадзіцца, ці ехаць мне ў горад (Вейна, Сен. р.).

ПАРДЗ ЦЬ, ПАРАІЦЬ, *дзс.*—посоветовать. Парадзь, што робіць (Любашкова, Выс. р.). Парадуйце, што зрабіць? (Пушкары, Сен. р.). Парай ты мне, Машка! (Купіна. Віц. р.).

ПАРАЛІК, а, у, *м.*—паралич. А паралік цябе расшыбе! (Храпавічы, Куз. р.).

ПАРАМАЦІЦЬ, *дзс.* — зарешетить. Страху ўжо парамацілі (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПАРАНКІ, *ж.*—время от утра до полдня. Я ўставала на паранкі кароў даіць (Астроўны, Віц. р.).

ПАРАНЫ— паренный. Жышка з паранага качаньня й самэі качаны смашна есьці з жаркай бульбай (Альшанікі, Беш. р.).

ПАРАПЕЛЬ, ю, *м.* — гл. «зацірка». Будзем варыць парапель (Мокавічы, Чаш. р.).

ПАРАСКІДАЦЬ, *дзс.* — поразбросать. Лялькі параскідалі (Яноўшчына, Беш. р.).

ПАРАСОН, а, *м.* — зонтик. Вазьмі пырасон, бо дождж пойдзець (Сьвеча, Беш. р.).

ПАРАСПУСЬЦІЦЬ, *дзс.* — пораспустить. Параспусьціў лахманы (Яноўшчына, Беш. р.).

ПАРАСЬНІК, а, *м.* — поросль, мелкий кустарник олешника, лозняка. Пожні зарасьлі парасьнікам (Капцевічы, Чаш. р.).

ПАРАСЯ, *н.*—поросенок. Хто парася украў, таму і ў вушшу пішчыць (Макаравічы, Беш. р.).

ПАРАЎНАЦЬ, *дзс.*—сравнить. Параўнай гэты лён і тэй (Селядцова, Беш. р.).

ПАРАХАВАЦЦА, *дзс.*—посчитаться. Раз парахавацца, а ня дзесіць (Рыбчына, Сір. р.).

ПАРАХВІЯ, *ж.* — приход церковный. Поп уехаў на парахвію (Пустынкі, Сен. р.).

ПАРАХОНЬ, *ж.* — порошок, труха после гниения. Я як тронуў сваю хату, дык яна, як парахонь, пасыпалась (Ваяводкі. Віц. р.).

ПАРАХОЎКА, *ж.*—коробка со спичками. Падай мне парахоўку! (Падрэзы, Чаш. р.),

ПАРБА, *ж.*—белая куропатка. Lagopus albus., Tetrao lagopus L., Tetrao albus Gmel. Парбу забіў лі току (Унава, Лёз. р.).

ПАРВАЦЬ, *дзс.*—порвать. Такую здаровую нітку парвала! (Яноўшчына, Беш. р.).

ПАРЭЗ, у, *м.*—телорез. Stratiotes aloides L. А ты парэзу прынясі (Гараватка, Меж. р.).

ПАРЭНЧЫ, *ж.* — перила. На масьце пачынілі парэнчы (Забалоцьце, Куз. р.).

ПАРЭНЧЫНА, *ж.* — перила. Чуць ня ўпаў з маста ў ручэй, толькі за парэнчыну задзержаўся (Дзейкі, Куз. р.).

ПАРЭЧКІ, *ж.* — красная смородина. Ribes rubrum L. У саду растуць парэчкі (Лужасна, Куз. р.).

ПАРКАЛЁВЫ—ситцевый. Мама пашыла мне паркалёвую рубаху (Рыбчына, Сір. р.).

ПАРКАЛЬ, ю, *м.*—ситец. Купіла сабе паркалю, але ён лінучы (Лук'янова, Сен. р.).

ПАРКАН, у, *м.*—1) плетеная изгородь, частакол. Заваліўся паркан у нашым садзе (Чарніца, Лёз. р.); 2) бревенчатый заоор. Парканам загарадзі (Матушова, Лёз. р.).

ПАРНА, — парно, жарко. Улетку бываіць парна (Лучкі, Віц. р.).

ПАРОГ, а, у, *м.* — порог. На парозе ляжыць ключ (Рудня, Аз. р.).

ПАРОЖНІ—парожний, пустой. Ня баўтай парожнію люльку (Латыгаль, Сен. р.).

ПАРОНКІ, *ж.*—паренные клубнеплоды. Нясі сюды паронкі (Сухарукава, Аз. р.).

ПАРПЛІЦА, *ж.* — деревянное острие, на котором держится ручной верхний жернов. Так многа малолі, што перэгарэла парпліца (Беліца, Сен. р.).

ПАРПУРОВЫ — фарфоровый. У мяне ёсць парпуровая кружка (Любічы, Беш. р.).

ПАРТАМАНЕТ, у, *м.* — портмонэ. Новы партаманет здаровыя грошы каштуець (Ходцы, Сен. р.).

ПАРТНЫ — полотнянай. Атваж на злоты партнэе хвабры (Путрына, Беш. р).

ПАРТУПЕЯ, *ж.*—широкий ремень з пряжкой. Падпіразаўся партупеей (Бікложа, Беш. р.).

ПАРХАТЫ — паршивый. Ах, ты пархатый, ідзі спаць (Выгары, Куз. р.).

ПАРХАЎЁ, *ч., зб.*—ребятишки. Надаела пархаўё у хаце (Луб'ева, Аз. р.).

ПАРЦЯНІК, а, *м.* — холщевая юбка. Сшылі парцянік (Луб'ева, Аз. р.).

ПАРЦЯНЫ—холщевый, не из сукна. Парцяныя анучы ні сагрэюць—нада суконкі (Гунчанкі, Сур. р.).

ПАРШНІ, ёў, *м.* — кожаные лапти. Надзеў на ногі паршні (Варашылы, Куз. р.).

ПАРШЫВА—скверно. Паршыва, а дзелаць нечава (Пяцігарск, Беш. р.).

ПАРШЧАЦЬ, *дзс.* — трещать. Сала, як жарыцца дык паршчыць, (Сухарукава, Аз. р.).

ПАРШЫВЕЦ, а, *м.* — паршивый. Паршывец пабіў дзіцёнка (Галубова, Куз. р.).

ПАРЫНА, *ж.* — пар. Парыну аруць да Пятрова дня. (Ходцы, Сен. р.). Пар. папар.

ПАРЫЦЦА, *дзс.* — париться. Яна й летам у вандраку парыцца (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАРЫЦЬ, *дзс.*—парить. Галена, пастаў парыць малако! (Оўсішча, Сен. р.).

ПАРЫЦЬ, *дзс.* — изрыть. Сьвіньні дужа гумно парылі (Навікі, Беш. р.).

ПАСА, *ж.*—громаднейшая досчатая посуда, имеющая форму бочки, для ссыпки зерна. Поўна паса насыпана збожжа. (Пачаевічы, Чаш. р.).

ПАСАБІЦЬ, *дзс.*—помочь. Пасабі яму падняць! (Дражна, Куз. р.).

ПАСАБЛЯЦЬ, *дзс.*—помогать. Пасабляй ты яму хуць трошку работаць (Міхалі, Куз. р.).

ПАСАГ, у, *м.*, ПАСАГА, *ж.*—приданное. За дзяўчынкай дам пасах. (Мішкава, Куз. р.). Ей даюць у пасагу каня і карову (Забор'е, Сен. р.).

ПАСАД, у, *м.*—1) ряд снопов для молотьбы. На таковішчы ляжыць пасат (Сураж, Сур. р.); 2) количество снопов высушен-

ное в «ёўні» (гл.) за один раз. Два пасады змалацілі (Жукава, Аз. р.); 3) престол, место невесты А й вядзіце кынягіню на пасат! (Любашкова, Выс. р.).

ПАСАДА, *ж.*—рассада. Надабе зьездіць у Віцебску за пасадай (Бікава, Сен. р.).

ПАСАДЗІЦЬ, *дзс.* — посадить А табе нада пасадзіць яблыню (Заазер'е, Сен. р.).

ПАСАК, а, *м.*—1) ремень, пояс. Паскам дай (Лужасна, Куз. р.); 2) жулик. Ругаюць яго, пасак ты этакі! (Сухарукава, Аз. р.).

ПАСАЧКА, *ж.*—полоска. Чырвоныя пасачкі (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАСАЧЫЦЬ, *дзс.* — поискать. Трэба пасачыць чаго звесьці (Лоўжа, Сір. р.).

ПАСВАРЫЦЦА, *дзс.* — поссориться. Яны пасварыліся дужа крэпка (Кузьміно, Сен. р.).

ПАСЕЎ, а, *м.*— искусственное, минеральное удобрение. Для жыта купіў пасеву (Стралкі, Беш. р.).

ПАСІЛІТАВАЦЬ, *дзс.* — польстить с корыстной целью. Пасілітаваў, дык і выгарала (Луб'ева, Аз. р).

ПАСІЛКА, *ж.*—помощь. Нівялікую пасілку ат яго імею (Слабодка, Куз. р.).

ПАСІРАЦІЦЬ, *дзс.*—осиротить. Пасіраціў дробных дзетачак (Яноўшчына, Беш. р.).

ПАСКІПАЦЦА, *дзс.* -- потрескаться. У Ганны паскіпаўся ўвесь хлеб у печы (Пітрашы, Сен. р.).

ПАСКОНЬНІ, *ж.*—1) тычиночная конопля Cannabis Sativa L. Пасконьні ужо выбралі (Кузьміно Сен. р.); 2) волокно конопли. Суседка выткала з пасконьнеў прыгожую скацірку (Санікі, Беш. р.).

ПАСКРАБАЦЬ, *дзс.* — поскрести. Я паскрабала галаву (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПАСКУДЗІЦЬ, *дзс.* — пакостить. Досыць табе нашу хату паскудзіць (Мазалава, Куз. р.).

ПАСЛАЦЬ, *дзс.*—1) послать. Пашлі сына ў рык (Бешанкавічы, Беш. р.); 2) разостлать. Трэба паслаць на пожні скуты (Семянцова, Беш. р.).

ПАСЛУХАЦЬ, *дзс.* — послушать. Паслухай, што кажуць людзі (Бабінічы, Віц. р.). Гусілік паслухаці і песінак наўчыціся (Яноўшчына, Сен. р.).

ПАСЛУХМЯНЫ — послушный. Етат мальчык такей паслухмяный, харошый (Суднікі, Куз. р.).

ПАСМА, *ж.*—известное количество пар ниток основы. Бёрда бывае у двананцаць пасам (Пустынкі, Сен. р.). Мар'я наснавала тры пасымі (Пясочак, Куз. р.).

ПАСМАКАВАЦЬ, *дзс.*—попробовать. Посмакуй яблык з нашага саду (Сянно, Сен. р.).

ПАСМОРГАЦЬ, *дзс.*—пооборвать. Пасморгай лісьце (Селішча Гар. р.).

ПАСОБІЦЬ, *дзс.*—помочь. Пасоб мне мех подняць (Пустыр, Сір. р.).

ПАСОБКА, *ж.*—помощь. Мнеб і добрая пасобка была (Мікалаёва, Куз. р.).

ПАСОРЫЦЬ, *дзс.* — потерять. Завушніцы пасорыла (Зямковічы, Сен. р.).

ПАСОЎВАЦЬ, *дзс.*—подвигать. Камень трэба пасоўваць налева (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ПАСПРОБАВАЦЬ, *дзс.*—попытаться. Пасробуй зрабіць еты дом! (Лужасна, Куз. р.).

ПАСПЫТАЦЬ, *дзс.*—попробовать на вкус. Паспытай, ці да-

волі солі ў суп? (Стаішча, Чаш. р.).

ПАСТАЛЫ, аў, *м.* — кожаные лапти. Нада купіць кожы пастуху на пасталы (Дзейкі, Куз. р.). Пар. апасталы.

ПАСТАНАВІЦЬ, *дзс.* — поставить. Узяў пастанавіў каля скрыні, а яно завалілася (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ПАСТАНОЎ, у, *м.*—уговор. У іх пастаноў быў учора (Зямковічы, Сен. р.).

ПАСТАРНАК, у, *м.* — бедренец. Pimpinella magna L. et P. Saxifraga L. А пастарнак знаеш? (Паташня, Меж. р.).

ПАСТАЦЯНКА, *ж.* — жница. Пастацянкі ратком ідуць (Дубнікі, Сен. р.).

ПАСТАЯЛКА, *ж.* — сладкое молоко. Ёсьць там троху пыстаялкі: калі хочыш дам (Азаркава, Гар. р.).

ПАСТЭРКА, *ж.* — женская шляпа. Яна ходзіць у пастэрцы (Веляшковічы, Сен. р.).

ПАСТКА, *ж.*—мышеловка, ловушка. Пастка стаіць там, у кутку (Гарывецк, Сен. р.). Я паставіў пастку на тхара (Курына, Куз. р.).

ПАСТУКАЦЬ, *дзс*—постучать. Дзет пастукаў абухам па дрэву (Глебаўск, Сен. р.).

ПАСТУХ, а, *м.*—пастух. Пастух гоніць кароў (Ісачкава, Аз. р.).

ПАСУДЗІНА, *ж.*—посуда. Дай мне сюды пасудзіну (Навасёлкі, Сен. р.).

ПАСУЛІЦЬ, *дзс.*—пообещать, предложить. Пасулі яму крупені бялёнай (Крупіна, Віц. р.).

ПАСУНУЦЦА, *дзс.* — подвинуться. Пасунься троху дальшы (Селядцова, Беш. р.).

ПАСУНУЦЬ, *дзс.*—подвинуть. Пасунь лаўку, а то ногі падавім (Падданы, Сен. р.).

ПАСУШ, *ж.* — прошлогодняя, нескошеная трава. Учора нашы касілі пасуш (Сухарукава, Аз. р.). Вясной каровы ядуць пасуш (Зямковічы, Сен. р.).

ПАСЫНАК, а, *м.* — пасынок. Плоха жыць пасынкам (Стралкі, Беш. р.).

ПАСЬВІРЭЛКА, *ж.* — свирель из весенней коры. А звонкую пасьвірэлку зробіў! (Бяскатава, Гар. р.).

ПАСЬВІЦЦА, *дзс.* — пастись. Сігалетак пасьвіцца на аселіцы (Каменка, Сен. р.).

ПАСЬВІЦЬ, *дзс.* — пасти. Ён ужо год пасець коні (Бухна, Сен. р.). Мы паедзем, пасьвіць коні (Навасёлкі, Сен. р.).

ПАСЬВЯЦОНКА, *ж*—еда, освященная к Пасхе. Пасьвяцонку прынясьлі й разгавеліся (Доўгае, Беш. р.).

ПАСЬКІПАЦЦА, *дзс.* — потрескаться. Паськіпаліся губы (Застодольле, Сен. р.).

ПАСЬЛЕДНІ — последний. Не йшчэ, не пасьледні (Унава, Лёз. р.).

ПАСЬЛІЗНУЦЦА, *дзс.* — поскользнуться. Чуць не пасьлізнуўся (Лазок, Куз. р.).

ПАСЬЛЯ—после. Нічога, агоўтаецца пасьля (Нов. Сяло, Беш. р.).

ПАСЬМЯГНУЦЬ, *дзс.*—запечься от жажды. Пасьмяглі мае вусны (Машчоны, Сен. р).

ПАСЬПЕХ, у, *м.*—успех. Скоры пасьпех людзям на сьмех (Барок, Сен р.).

ПАСЬПЕЦЬ, *дзс.*—1) созреть. Брушніцы ужо пасьпелі (Воўсішча, Сен. р.). Пасьпелі ужо ма-

ліны (Стралкі, Беш. р.); 2) успеть. Ледзь пасьпеў туды (Лужасна, Куз. р.).

ПАСЬПЕШКА, *ж.* — ранний сорт картофеля. Пасьпешку капаім (Селішча, Гар. р.).

ПАСЬЦЕЛЯ, *ж.* — 1) постель. Папраў сяньнік і засьцялі пасьцелю (Яноўшчына, Беш. р); 2) разложенное для молотьбы цепом. За дасьвецьце змалацілі чатыры пасьцелі гароху (Пятніцкая, Беш. р.).

ПАСЬЦІЛЕНЬ, я, *м.*—матрац. Папраў пасьцілень на ложку (Замасточча, Сір. р.).

ПАСЬЦІЛКА, *ж.* — 1) одеяло. Накрыйся пасьцілкай (Купіна, Віц. р.); 2) простыня. Засцялі пасьцелю пасьцілкай (Ганкавічы, Беш. р.).

ПАСЬЦІЦЬ, *дзс.* — пасти. Ён наняўся пасьціць кароў (Доўжа, Куз. р.).

ПАСЬЦЬВА, *ж.*—пасенье скота. Сёньня Васіль на пасьцьве (Стаішча, Віц. р.).

ПАСЬЦЯБАЦЬ, *дзс.* — настегать, побить. Пасцябай яго пугай (Селяцова, Беш. р.).

ПАСЯБРАВАЦЬ, *дзс.* — подружить. Я з ім даўно пысябраваў (Запрудзьдзе, Куз. р.).

ПАСЯДЗЕЦЬ, *дзс.* — посидеть. Пайдзём пасядзём на ганку (Лалыкі, Аз. р.).

ПАСЯРОД—посредине. Посярот сада арэлі (Верацейка, Куз. р.).

ПАТАЕМНА—тайно. Патаемна думалі рабіць, а яно на! (Мянюцева, Сен. р.).

ПАТАЙНІК, а, *м.* — паралич. Каб цябе патайнік схапіў! (Купіна, Віц. р.).

ПАТАЛАЧЫЦЦА, *дзс.* — потянуться, пойти. Чорт яго знаіць куды ён поталокся! (Глебаўск, Сен. р.).

ПАТАНЕЦЬ, *дзс.* — сделаться тоньше. Патанеў, брат, ты (Любашкова, Выс. р.).

ПАТАПЕЦ, а, *м.* — грузила. Патапец адарваўся ад лёскі (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ПАТАРЭШЧЫЦЬ ВОЧЫ—вытаращить глаза. Што ты патарэшчаў вочы, ты думаешь я цябе баюся? (Слабада, Чаш. р.).

ПАТЭЛЬНЯ, *ж.* — сковорода, противень. Вымый і вымаш патэльню маслам, бо пара ўжо булкі садзіць (Забор'е, Сен. р.).

ПАТОМ, у, *м.* — утомление. Якая ўкусная вадзіца з патому! (Глебаўск, Сен. р.).

ПАТОМНЫ — будущий. Мне давай сёньні, на патомнае я ні гляджу (Альгова, Віц. р.).

ПАТРАБАВАЦЬ, *дзс.* — требовать. Дарма патрабуеш — ні дам (Бабіна, Меж. р.).

ПАТРАВА, *ж.* — 1) потрава. Коні зрабілі патраву (Стралкі, Беш. р.); 2) кушанье. Усякіх патраў было на стале (Высачаны, Выс. р).

ПАТРАПІЦЬ, *дзс.* — попасть. Ніяк ні патрапіць малаціць (Нов. Сяло, Беш. р.). Я пашоў да вас наўгат, але якраз патрапіў к вам (Беліца, Сен. р.).

ПАТРАШЫЦЬ, *дзс.* — потрошить. Шчуку патрашыць (Любашкова, Выс. р.).

ПАТРЭБА, *ж.* — надобность. Была патрэба ў гэтым (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ПАТРЭП'Е, *ж.* — первый очес льна. Марылька папрала ўсё патрэп'е (Павульле, Чаш. р.). Пар. атрэп'е.

ПАТРЭТ, а, у, *м.*—портрет. На сьцінах патрэты панавешаны (Пяцігарск, Беш. р.).

ПАТРОЙНЯ, *ж.* — развилина соединяющая переднюю и зад-

нюю ось телеги. Патрайню новыю зьдзелаў (Сяло, Меж. р.). Пар. трайня.

ПАТРОХУ — понемногу. Яна патроху папраўляецца(Нов.Сяло, Беш. р.).

ПАТРУСІЦЬ, *дзс.*—потрусить, потрясти. Патрусі траву мукой (Сянно, Сен. р.).

ПАТРУХА, *ж.* — натершееся сено. З нашага сена дужа многа патрухі (Глебаўск, Сен. р.).

ПАТРУЦІЦЬ, *дзс.*—потравить. Прусоў трэба патруціць, бо жыцьця няма ад іх (Сянно, Сен. р.).

ПАТРЫМАЦЬ, *дзс.* — подержать. Патрымай мех! (Выгары, Куз. р.).

ПАТУРБАВАЦЦА, *дзс.* — побеспокоится. Патурбуйся, кумочак, прыдзі да мяне, я хачу пагаварыць с табою аб аднэй справе (Беліца, Сен. р.).

ПАТУШЫЦЬ, *дзс.*—потушить. Нада патушыць лямпу (Селядцова, Беш. р.).

ПАТЫЛІЦА, *ж.* — затылок. У шляхтаў усё каб нос на патыліцу! (Гравы Сен. р.). Во й чашы сабе патыліцу!. (Гравы, Сен. р.)

ПАЎБУТЭЛАК, а, *м.*—полбутылка. На вакне стаяў паўбутэлак (Падрэзы, Чаш. р.).

ПАЎГОДА — полгода. Паўгода мінула (Шніці, Куз. р.).

ПАЎДНЯ, *н.*, ПАЎДЗЁН, я, *м.*, ПАЎДЗЕНЬНЕ, *н.*—Паўдні на дваре, а ён яшчо не ўставаў (Лужасна, Куз. р.). На паўдзён прыгналі скаціну ў двор (Астроўна Віц. р.). Прыгналі статак на паўдзеньне (Аскрысенец Беш. р.).

ПАЎЗУН, а, *м.*—березка, вьюнок полевой. Convolvulus arvensis L. Якія лісты ў паўзуна! (Баяршчына, Сен. р.)

ПАЎКАРЫ, *ж.* — вид телеги. Зьдзелай мне паўкары вазіць навос і на млын (Шчыпцы, Беш. р.).

ПАЎМІСАК, а, *м.*—чашка, глубокая тарелка. Зьелі паўмісак сарапені (Варашылы, Куз. р.).

ПАУНЕЦЬ, *дзс.*—полнеть. Паўнеіць рака, вада прыбываець (Слабодка, Куз. р.).

ПАЎПЛЯШКА, *ж.* — полбутылки. Мы з сватам выпілі паўпляшкі (Оўсішча, Сен. р.).

ПАЎПУДА, *ж.*—полпуда. Сьнімі той паўпуда (Альшанікі Беш. р.).

ПАЎПУРЫК, а, *м.*—мера весам 1 пуд 10 фун. Паўпурык жыта атпусьці й купіш сабе рубашку (Вяжышча, Беш. р.).

ПАЎСАЧАК, а, *м.*—полупальто. Галіна купіла паўсачык (Латыгаль, Сен. р.).

ПАЎСТАНАК, а, *м.*—полустанок. Княжыца — ета паўстанак (Княжыца, Куз. р.).

ПАЎСУКЕНАК, у, *м.* — полусукно. Паўсукенак ткалі (Доўгае, Беш. р.).

ПАЎТАРНІК, а, *м.*—полуторадюймовая доска. Паўтарнікі добрыі вышлі (Лукашоўка, Беш. р.).

ПАЎХІР, а, *м.* — мочевой пузырь. Поуны паўхір (Пачаевічы, Чаш. р.).

ПАЎХУНТА—полфунта. Торба заважыла паўхунта (Падсады, Сір. р.).

ПАЎЦЯКАЦЬ, *дзс.*—поудирать. Рабочыя паўцякалі (Альшанікі, Беш. р.).

ПАЎЧВАРТА — $^1/_8$. Паўчварта хунта купіў галыну (Сукрэмна, Сен. р.).

ПАХ, у, *м.*—запах. Якей цяжкі пах аттуль ідзець! (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ПАХАВАЦЦА, *дзс.* — попрятаться. Авечкі ат спуду пахаваліся ў куток (Селядцова, Беш. р.).

ПАХАВАЦЬ, *дзс.*—похоронить. Учора яго пахавалі (Папкі, Чаш. р.).

ПАХАДЗІЦЦА, *дзс.*—побыть в случке. Наша Краска пахадзілася (Брыды, Меж. р.).

ПАХАДЗЯКА, *аг.*—нищий, бродяга. Я падарыў пахадзяку (Крывое Сяло, Беш. р.).

ПАХАТА, *ж.*—пахание сохой. Тое арба, а ета—пахата, бо сахой пашым (Любашкова, Выс. р.).

ПАХАЦЬ, *дзс.*—1) бороновать засеянное поле. Паехаў пахаць авёс (Сянно, Сен. р.); 2) вспахивать сохой. Пашыць поле за гумном (Брыды, Меж. р.); 3) мести, выметать. Пашы хату! (Выгары, Куз. р.).

ПАХВІНА, *ж.* — 1) пах. На пахвіне села скула (Пятніцкая, Беш. р.); 2) прядь льна, волос. Марылька чэсала пахвіну лёну (Шніці, Куз. р.).

ПАХІЛІЦЦА, *дзс.*—наклониться. Куды ты ігруша, пахілілася? (Застадольле, Сен. р.).

ПАХІЛЫ--наклонившийся. Там лі пахілай бярозкі, павярні ўлева (Любашкова, Выс. р.).

ПАХІСТКА, *ж.*—лоскут, лента для кос. Якую ты пахістку ўпляла? (Горкі, Аз. р.).

ПАХЛАПНІ, ёў, *м.*—лапти из веревок. Шурка зімой і летам ходзіць ў пахлапнёх (Пірамонт, Лёз. р.).

ПАХМЕЛЬЛЕ, *н.* — похмелье. Кум, нарай мне зельля ад пахмельля! (Краснае Сяло, Сен. р.).

ПАХМУРНЫ — пасмурный. Пахмурны дзень (Лалылі, Аз. р.),

ПАХОДНЯ, *ж.*—половик. Яна памыла падлогу і пасьцяліла паходню (Ранчыцы, Беш. р.).

ПАХРАПАЦЬ, *дзс.*—поломать. Усё чыста пахрапалі (Луб'ева, Аз. р.).

ПАХУЧКА, *ж.*—мята водяная. Mentha aquatica L. Дастань з вады пахучку (Масьліцы, Аз. р.).

ПАЦАЛУНАК, у, *м.*—поцелуй. Твой пацалунак табе на той сьвет (Сянно, Сен. р.).

ПАЦАПЕШКА, *ж.*—корзинка. Набраў пацапешку грыбоў (Валкі, Сур. р.).

ПАЦЕПНІК, ПАЦЕМНІК, у, *м.*-- мелкий лес, оставшийся на месте вырубленного леса, густо разросшийся. Нашоў сваю карову ў пацепніку (Глебаўск, Сен. р.). Ён заблудзіўся ў пацямніку (Веляшковічы, Лёз. р.). Пацімнікам трохі пракурала, дык з яго ні духу, ні хуху (Вядрэнь, Чаш. р.).

ПАЦЕРКІ, *ж.*—бусы. Дзеўка насіла пацеркі (Навікі, Беш. р.).

ПАЦЕХА, *ж.*—утеха, отрада. Пацеха настала мне (Кляшчыно, Беш. р.).

ПАЦЕШЫЦЬ, *дзс.*—потешить. Пацеш старыка хоць ты (Навікі, Віц. р.).

ПАЦІКАВІЦЦА, *дзс.*—полюбопытствовать, поинтересоваться. І ён пацікавіўся! (Ракі, Аз. р.).

ПАЦІРКА, *ж.*—тряпка, полотенце посудное. Падай мне пацірку (Прусаўка, Аз. р.).

ПАЦІХІНЬКУ — тихонько, по немногу. Паціхіньку ропце! (Лазаватка, Сур. р.).

ПАЦУК, а, *м.*—пасюк, крыса. Пад падлогай завяліся пацукі (Ульянавічы, Сен. р.).

ПАЦЫРКАЦЬ, *дзс.* — подоить. Ідзі, дачушыа, пацыркай карову (Папкі, Чаш. р.).

ПАЦЯГАВІЧ, а, *м.* — шестик, палка для поворачивания вала в ткацком станке. Пастругай ты троху пацягівач, а то ён ня ле-

зіць у калоду (Глебаўск, Сен. р.). Пацісьні пацягавіч, кап тужэй кросны сталі (Русінава, Сен. р.).

ПАЦЯГАНКА, *ж.*—потаскуха. А чаго ты, пацяганка бяз дзела шляесься? (Ульянавічы, Сен. р.).

ПАЦЯЖКІ, *ж.* — боковые веревки в сохе, прикрепленные к оглоблям. Пацяжкі трэба аднолькавай даўжыні (Беліца, Сен. р.).

ПАЦЯЛІЦЦА, *дзс.*—отелиться. Кароўкі пацяліліся, цяпер з малачком (Пяцігарск, Беш. р.).

ПАЦЯРАБІЦЬ, *дзс.*—обрубить, подчистить. Пацярабіў лясок лі ракі (Слабодка, Куз. р.). Пацярабілі капусту (Верацейка, Куз. р.).

ПАЦЯРУШЫЦЬ, *дзс.* — потрусить, попорошить. Пацярушыў зьверху сенам і до (Любашкова, Выс. р.).

ПАЧАКАЦЬ, *дзс.*—подождать. Пачакай ты троху (Стрэлка, Беш. р.).

ПАЧАПЕНЬ, я, *м.*—коромысло. Зачапі пачапень да бараны (Крывіна, Беш. р.).

ПАЧАПІЦЬ, *дзс.* — поцепить. Мальцы пачапілі арэлі і калышуць дзевак (Хацінічы, Сен. р.).

ПАЧАРЗЕ — по очереди. Мы ходзім на варту пачарзе (Глебаўск, Сен. р.).

ПАЧАСАВАЦЬ, *дзс.* — чесать. Трэба лён пачасаваць (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПАЧАСТАВАЦЬ, *дзс.*—угостить. Там яго пачаставалі! (Оўсішча, Сен. р.).

ПАЧАСЬСЕ, *н.*—волокно льна, вычесанное щеткой. Пакалаці ты пачасьсе! (Навікі, Беш. р.).

ПАЧАТАК, у, *м.*—начало. Я прышоў на пачатак схода (Забор‘е, Сен. р.).

ПАЧАЦЬ, *дзс.*—начать. Коні пачалі ірзаць (Оўсішча, Сен. р.). А мой Мікола пачаў ужо сёлета ў школу хадзіць (Оўсішча, Сен. р.).

ПАЧВАРА, *ж.*—урод. Пачвара нейкая (Доўгае, Беш р.).

ПАЧКА, *ж.*, ПАЧОК, а, *м.*— пачка, кипа. Пачка паперы складзена (Кузьміно, Сен. р.). Ён купіў пачок гнілой табакі (Застадольле, Сен. р.).

ПАЧОПКА, *ж.*—1) воревочная, проволочная ручка ведра, корзины. Я не паглядзеў, што пачопка ў вядрэ слаба, панёс карове піць памыі — пачопка парвалась і памыі разьліліcь—такая жаль (Глебаўск, Сен. р.). Пачопка ад карзіны адырвалася (Косы, Віц. р.); 2) вешалка в одежде. Ненашта павешаць: пачопка атарвалася (Рыбчына, Сір. р.).

ПАЧОСЬЛІВЫ — гостеприимный. Яны пачосьлівыя гаспадары (Луб‘ева, Аз. р.).

ПАЧУНЕЦЬ, *дзс.*—выздороветь. Йна ўжо посьле хваробы пачунела (Слабада, Чаш. р.). Пар. ачунець.

ПАЧУРАЦЦА, *дзс.* — отречься, отказаться. Усе яго пачураліся (Шарыпіна, Беш. р.).

ПАЧУЦЬ, *дзс.*—услышать. Ай, каб заўтра пачуць пастуха! (Пустынкі, Сен. р.).

ПАЧЦІВЫ — честный, уважаемый. Яны людзі дужа пачцівыі (Шаркі, Куз. р.).

ПАЧЫНАК, а, *м.*—веретено с пряжей. Яна напрала пяць пачынкаў нітак (Асінаўка, Сен. р.).

ПАЧЫНАЦЬ, *дзс.* — начинать. Мы пачынаем папраўляць сваю сялібу (Оўсішча, Сен. р.).

ПАЧЫРВАНЕЦЬ, *дзс.* — покраснеть. Пачырванеў як, калі яму сказалі! (Сураж, Сур. р.).

ПАША, *ж.*—пастбище. Паша наша добрая (Пятніцкая, Беш. р.).

ПАШАБУНЯЦЬ, *дзс.*—поговорить шутливо. Мы з ёй пашабунялі, пашабунялі (Оўсішча Сен. р.).

ПАШАРАВАЦЬ, *дзс.* — почистить, потереть мочалой и т. п. Я табе пашарую сьпіну (Вязоўка, Аз. р.).

ПАШЭНЦІЦЬ, *дзс.*—посчастливиться. Але пашэнціла табе ўчора! (Мамойкі, Беш. р.).

ПАШКАДАВАЦЬ, *дзс.*—пожалеть. Пашкадавала маці сына (Суднікі, Куз. р.).

ПАШКОДЗІЦЬ, *дзс.* — повредить, завредить. Толькі й глядзі, штоб ні пашкодзіў (Навікі Віц. р.). Пашкодзілі маладыя яблыкі (Вязоўка, Аз. р.).

ПАШТАВІК, а, *м.*—письмоносец. Паштавік прынёс газэты (Стаішча, Чаш. р.).

ПАШТО—зачем. Пашто табе ета? (Дзярэўня, Чаш. р.).

ПАШУКАЦЬ, *дзс.* — поискать. Пашукай ў шуфлядзе гузікаў (Пустынкі, Сен. р.).

ПАШЧАПАЦЦА, *дзс.* — потрескаться. Вусны дужа пашчапалісь (Нов.-Сяло, Беш. р.).

ПАШЫНА, *ж.*—сучья деревьев или срубленные, молодые деревья с сучьями. Пойдзем сеч пашыну, пачыняць дарогу (Спасская, Сір. р.). Нада прывезьці воз пашыны пад сена (Асінаўка, Беш. р.).

ПАШЫРЭЦЬ, *дзс.* — сделаться шире. Пашырэла й наша рэчка пасьля дождзіку (Лужасна, Куз. р.)

ПАШЫРЫЦЦА, *дзс.* — расшириться. Зрэнкі пашыруцца, рукі паставіць... (Селішча, Гар р.).

ПАШЫЦЬ, *дзс.* — сшить что-либо. Нада пашыць сапагі (Пустынкі, Сен. р.).

ПАЯДАЦЬ, *дзс.* — покушать наесться. Ці пайдаў ты кашы? (Дрыкольле, Куз. р.).

ПАЯДЫНАК, у, *м.*—поединок, единоборство. Прыдзецца іці нам на паядынак (Кузьміно, Сен. р.).

ПАЯЗД, у, *м.* — 1) телега с рессорным сиденьем. Сягодня дзеля сьвята запрагі каня ў паязд (Навасёлкі, Сен. р.); 2) свадебный поезд, телеги всех гостей. Паязт на яе вясельлі вялікі (Сураж, Сур. р.).

ПАЯЗЖАНЕ, *м.* — гости на свадьбе, везущие приданое невесты. Паязжані ужо паехалі (Кулі, Куз. р.).

ПАЯРКІ, *ж.* — 1) шерсть ягнят. Атбяры ад воўны паяркі, бо яны зьбягаюцца (Сукрэмна, Сен. р.); 2) молодые овцы. У нас ёсьць дзьве паяркі (Сураж, Сур. р.).

ПАЯСЬНІЦА, *ж.* — поясница. Якая у мяне паясніца! (Баркова, Куз. р.).

ПЕВЕНЬ, я, *м.*—петух. Пеўню перабілі нагу (Лук'янава, Сен. р.).

ПЕКЛА, *н.*—ад. Марцін пупадзець у пеклу (Чараўкі, Сен. р.).

ПЕЛЬКІ, *ж.*—1) женская грудь. Як сьцісьне мне ў пельках (Лук'янова, Сен. р.); 2) ворот. Сем адзеш, а пелькі розны (Ранчыцы, Беш. р.).

ПЕЛЮСЬЦЬ, і, *ж.*—конец корыта. Ці даўно ты зьдзелаў карыта, а ўжо пелесьць раскалолась (Глебаўск, Сен. р.).

ПЕЛЯСНУЦЬ, *дзс.*—полоснуть. Пеляснуў па зайцу (Янкі, Беш. р.).

ПЕРААРХОВАНЫ — провеянный. Ячмень пераархованы (Храброва, Чаш. р.).

ПЕРАБАБІЦЬ, *дзс.* — принять ребенка от роженицы. Прасіла цябе цётка каб ты прышла к

ей і пірабабіла (Яноўшчына, Беш. р).

ПЕРАБІРАЦЦА, *дзс.* — переезжать на новое место жительства. Ён перабраўся ў Віцепск (Доўжа, Куз. р.).

ПЕРАБІРАЦЬ, *дзс.* — 1) брать лишнее. Перабраў карты (Лужасна, Куз. р.); 2) отбирать. Перабіралі бульбу даўно (Княжыца, Куз. р.).

ПЕРАБІЎКА, *ж.* — перебой в в купле, продаже. На перабіўку пашло і я ўзяў (Сянно, Сен. р.).

ПЕРАБОРЛІВЫ—разборчивый, привередливый. У мяне карова дужа пераборлівая (Пустынкі, Сен. р.).

ПЕРАБУНТАВАЦЬ, *дзс.*—перепутать. Перебунтаваў ты мне ўсё на сьвеце (Пустынкі, Сен. р.).

ПЕРАВЕСЬЦІСЯ, *дзс.*—перевестись, исчезнуть. Мох высеклі—перавядуцца цяпер і птушачкі нашы (Яноўшчына, Беш. р.).

ПЕРАВОЗ, у, *м.* — переправа через реку. Паўлюк заарэндаваў перавос (Селядцова, Беш. р.).

ПЕРАВОДЗІНА, *ж.* — 1) длинное, тонкое бревно, на которое кладут крюки — стропила при устройстве крыши. Мы ужо паклалі пераводзіну на пуню (Семянцова, Беш. р.). Не палажы крэпкую пераводзіну—штрапіла страху пакарёжаць (Л і п н а, Сен. р.); 2) верхняя перекладина в ткацком станке, скрепляющая станок. Хочыць каб бес пераводзіны ставы добра стаялі (Беліца, Сен. р.).

ПЕРАВОРЫВАЦЬ, *дзс.* — перепахивать. Паеду бульбу пераворываць (Кураеды, Беш. р.).

ПЕРАВЯРНУЦЬ, *дзс.*— переделать, перестроить. Гэта мы перавернем, а ў мяне добрая будова (Высачаны, Выс. р.).

ПЕРАВЯСЛО, *н.* — 1) веревочная ручка ведра. Зьві ты перавясло у вядро, а то калі-нібудзь, як парвецца, дык вядро будзіць бяз дна (Глебаўск, Сен. р.); 2) жгут, которым связывают сноп. Маі перавяслы крэпкі (Лужасна, Куз. р.).

ПЕРАГАТАВАНЫ — перекипяченый, переваренный. Перегатаваная вадат амацькі (С т а с е в а, Выс. р.).

ПЕРАГОН, у, *м.* — известное расстояние при пахоте. Два перагоны ўзараў (Сварыдаўка, Аз. р.). Пар. гоні.

ПЕРАДОЙКА, *ж.* — неотелившаяся корова. Наша перадойка даець хоць мала малака, алі жырнае (Глебаўск, Сен. р.).

ПЕРАДОК, а, *м.* — небольшая скамейка. Перат столам стаіць перадок (Купіна, Віц. р.).

ПЕРАДОЎКА, *ж.* — веревка, привязанная спереди телеги для ужимания возов при помощи «жэрдзі» (гл.). Парвалася перадоўка (Раманаўка, Сен. р.).

ПЕРАЗ—через. Піраз дарогу—піраз плот (Доўгае, Беш. р.).

ПЕРАЗІМКА, *ж.* – родившаяся осенью и перезимовавшая телка. Перазімка харошая ў яго (Дубраўка, Аз. р.).

ПЕРАЗОЎКІ, *ж.* — посещение родителей жениха родителями невесты и наоборот. З а ў т р а едзім на перазоўкі (А с і н а ў к а, Беш. р.).

ПЕРАЙМАЦЬ, *дзс.* — 1) встречать. Стадак пераймала (Стаішча, Чаш. р.); 2) перенимать, подражать. Наш хлопчык што не пачуе—усё перайме (Оўсішча, Сен. р.); 3) ловить наперерез, перенимать. Пераймі коні! (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ПЕРАЙМО, *н.*—плата за найденное, пойманное. Давай перайма, платок нашоў (Пятніцкая, Беш р.).

ПЕРАКЛЕЦЬ, *ж.*— помещение перед клетью. У пераклець паклаў (Селішча, Гар. р.).

ПЕРАКОС, у, *м.* — скошенное на чужом, за межою. Во, які перакос, колькі закасіў майго! (Сураж, Сур. р.).

ПЕРАКУЛІЦЬ, *дзс.* – опрокинуть. Адзін перакуліў вос сена (Лужасна, Куз. р.).

ПЕРАЛАЗ, а, *м.*—1) ворота из отдельных жердочек. Каб на места гэтага пералаза былі варота, скарэй бы было пераехаць (Стасева, Выс. р.); 2) места изгороди, где перелезают. Лі пералазу зірні (Стаішча, Чаш. р.).

ПЕРАЛЕТКА, *ж.*— жеребенок, теленок, проживший одно лето. Пералетка твая ў хлеві (Селішча, Гар. р.)

ПЕРАЛЁТ, у, *м.* — язвенник. Anthyllis Vulneraria L. Пералёт сам сеіцца (Палёнаўка, Лёз. р.).

ПЕРАЛІЦАВАЦЬ, *дзс.*—выворотить, перешить наизнанку. Пераліцаваў шапку (Сянно, Сен. р.).

ПЕРАЛІЧВАЦЬ, *дзс.* - пересчитывать. Пашто пералічваць? (Сітна, Лёз. р.).

ПЕРАМАГАЦЬ, *дзс.* — преодолевать, осиливать. Усякага ён пераможыць (Канавалава, Куз.р.).

ПЕРАМЕШКА, *ж.* — помеха. Перамешка была — вось зламаў (Любашкова, Выс. р.).

ПЕРАНІШПАРЫЦЬ, *дзс.*—перепороть, переискать. Піранішпарылі ўсё (Доўгае, Беш. р.).

ПЕРАПАДЛІВЫ — в силе, здоровьи непостоянный. Наш хадзяін і конь перападлівыя (Пятніцкая, Беш. р.).

ПЕРАПАЛОХ, у, *м.* — испуг, переполох. Перапалоху надзелаў! (Баркова, Куз. р.).

ПЕРАПАЛОХАЦЦА, *дзс.* — перепугаться. Чаго ты так перапалохаўся? (Ст. Сяло, Куз. р.).

ПЕРАПЕРЦІ, *дзс.*—переспорить. Пераперці яго ня можна (Доўгае, Беш. р.).

ПЕРАПЕЧАЙКА. *ж.*—сплетница. Чаму ты брэшаш, перапечайка? (Луб'ева, Аз. р.).

ПЕРАПЕЧКА, *ж.* — лепешка. Тоўсты сват перапечку ўкраў (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ПЕРАПЁК, а, *м.*—1) с'естные базарные припасы. Перапёк прывязлі (Доўгае, Беш. р.); 2) время, когда старый хлеб с'еден, а новый не испечен. Перапёк у нас (Навінкі, Лёз. р.).

ПЕРАПЛАЎНІЦА, *ж.* — праздник Преполовения. У сераду на Пераплаўніцу пойдзем у Гарадзец (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ПЕРАПЛОТ, ПЯРЭПЛАТ, у, *м.* —столбы с паралельными перекладинами для сушки снопов. У пераплот ічмень злажыў (Селішча, Гар. р.). Злажы боп у пярэплат (Мікалаёва, Куз. р.).

ПЕРАПРОС, у, *м.*—извинение З пірапросам пайшоў к яму (Лазаватка, Сур. р.).

ПЕРАПУЖАЦЬ, *дзс.*—перепугать. Перапужаў усіх на вячорках (Кузьміно, Сен. р.).

ПЕРАПУКОЎВАЦЬ, *дзс.* - перемолачивать вторично ячмень, освобождать его от остей. Нада брацца перапукоўваць ячмень (Асінаўка, Беш. р.).

ПЕРАПЯЛЁСЫ — полосатый, пестрый. Пабег перапялёсы парасёнак (Пустынкі, Сен. р.).

ПЕРАРЭЗ, а, *м.*—отрезанная половина большой бочки. У пе-

рарэз усып усё (Стрыжава, Беш. р.).

ПЕРАРОБІЦЬ, *дзс.* — переделать. Нада пераробіць, бо куды-ш ета? (Мікалаёва, Куз. р.)

ПЕРАСОЎКА, *ж.* — поперечные перекладины, скрепляющие внизу ножки стола. Перасоўкі нада новыі (Стрыжава, Беш. р.).

ПЕРАСОШЧА, *н.* — перекладина, балка между столбами в овине. Ці даўно пастаўлена ёўня, а ўжо перасошчы пакрывіліся ((Лёзна, Лёз. р.).

ПЕРАСТУП, а, у, *м.* — порог. Піраступ іх нізкі дужа (Калышкі, Лёз. р.)

ПЕРАСУНУЦЬ, *дзс.* — передвинуть Перасунь стол на другое месца (Кузьміно, Сен р.).

ПЕРАСЫПАЦЬ, *дзс.* — перебрать бревна в строении. Перасыпаць пуню нада (Стасева, Выс. р.).

ПЕРАСЬЦЯБНУЦЬ, *дзс.* - приметать Перасьцябні троху ніткай (Доўгае, Беш. р.).

ПЕРАСЬПЕЦЬ, *дзс.* - перезреть. Перасьпела жыта, а яны ўпраўляюшчых мяняюцы! (Лужасна, Куз. р.).

ПЕРАСЬЦЕРАГЧЫ, *дзс.* — предостеречь, предупредить. Скажы мне спасіба, што я перасьцярёх (Навікі, Віц. р).

ПЕРАТРАСАЦЬ, *дзс* — перестраивать. Будзем ператрасаць старую хату (Оўсішча, Сен. р.).

ПЕРАТРЫМАЦЬ, *дзс.* — перенести, выдержать. Калі гэта ператрымаў, дык жыў будзеш (Тухінка, Сен. р.).

ПЕРАХАЦЕЦЦА, *дзс.* — остыть желанию. Перахацелася есьці (Любашкова, Выс. р.).

ПЕРАЦЯГНУЦЬ, *дзс.* — 1) перетащить. Перацягні на той бок еты мех (Сітна, Лёз. р.); 2) ударить. Перацягну дзягай разоў пяток! (Калышкі, Лёз. р.).

ПЕРАЧАКАЦЬ, *дзс.* — переждать. Перачакалі да раньня ў пуні (Падбярэзьзе, Віц р.).

ПЕРАШКОДА, *ж.* — препятствие. На дарозе сустрэлася перашкода (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПЕРАШУКАЦЬ, *дзс.* — переискать, обыскать. Перашукаў, абшныпарыў усю клець, а німа (Любашкова, Выс. р.).

ПЕРНІК, а, *м.* — пряник. Прынясі пернікаў з кірмашу (Рыбчына, Сір. р.).

ПЕРСЬЦЕНЬ, я, *м.* — кольцо. Ён купіў два персьцяні вянчальных (Бараўцы, Куз. р.).

ПЕРШЫ-НА-ПЕРШЫ — сначала. Першы-на-першы мы зайдзім к Ахрэму (Навікі, Віц. р.).

ПЕР'Е, *н, зб* — перье. Перра скубсьці нада (Высачаны, Выс. р.).

ПЕРЫЦЬ, ПРАЦЬ, *дзс.* — бить белье вальком. Перыць пранікам бялізну (Сьвярдлы, Беш. р.). Бабы пашлі праць бяльлё (Оўсішча, Сен р.).

ПЕСТАВАЦЬ, *дзс* — ласкать, нежить. Матка любіць пеставаць дзіцей (Дражна, Куз. р.).

ПЕСТУН, а, *м.* 1) баловень. Калі адзін сын у бацькі дык пестун (Кузьміно, Сен. р.); 2) песгик Гэты пестун цяжкі — можна маждж эр разьбіць (Вяжышча, Беш. р.).

ПЕСЬЦІЦЦА, *дзс.* — нежиться. Нечага песьціцца, пара ўставаць! (Гравы, Сен. р.).

ПЕЎНІКІ, аў, *м.* — чина весенняя, сочевичник весенний. Orobus vernus L. Пеўнікаў нарваў бярэма (Паддуб'е, Сір. р.).

ПЕХАТОЮ — пешком. Пхнуўся пехатою (Іванова, Куз. р).

ПЕЧАНЫ—печенный. Печаная бульба дужа смашная (Валькі, Сур. р.).

ПЕЧАНЬ, *ж.*—печень. Печань дужа нясмашная (Кайтанова, Куз. р.).

ПЕЧЫВА, *н.* — печь, испеченный зараз хлеб. Два печывы хлеба за нядзелю зьелі (Сітна, Лёз. р.).

ПЕШШУ—пешком. Я сяньні пешшу (Бешанкавічы, Беш. р.). Пар. пехатою.

ПЭНД, у, *м.* — направление, путь. Ідзі тым пендам і пападзеш (Астроўна, Выс. р.).

ПЭНДЗАЛЬ, я, *м.* — кисть. Юрка узяў пэнзаль і пачаў бяліць печ (Сьвеча, Беш. р.).

ПЭЎНА—вероятно, наверное. Ён, пэўна, прыдзець (Сяркуці, Сен. р.). Пеўна ён ня прыдзе (Ліпнёўшчына, Куз. р.). Пеўні ты к нам прідзеш (Клюі, Куз. р.).

ПЭЎНІЦЬ, *дзс.*—заверять. Што ты мне пеўніш, калі ні так было (Астроўна, Віц. р.).

ПЭЎНЫ — надежный, верный. Гэтыя зярнята пэўныя (Сянно, Сен. р.). Пеўныя яйцы—курыцу можна садзіць (Сукрэмна, Сен. р.).

ПЭЦКАЛЬ, я, *м.*—пачкун. Ах, ты пэцкаль! (Пустынкі, Сен. р.).

ПЭЦКАЦЬ, *дзс.*—пачкать, марать. Досіць цябе пецкать! (Бікава, Сен. р.).

ПЁКМА—печь не переставая Пічэць пёкма з чацьвярга, а ўсё мала зь яе! (Селішча, Гар. р.).

ПІКІ, *ж.*—1) узор ткани в косую клетку. Ткаць ў пікі буду. (Сукрэмна, Сен. р.); 2) масть в картах. Ідзе з пік (Астроўна, Віц. р.).

ПІЛАВАЦЬ, *дзс.* — пилить. Будзем пілаваць дровы (Кабішча, Куз. р).

ПІЛІПАЎКА, *ж.* — филиппов пост. Адпасьціў усю піліпаўку (Стралкі, Беш. р.).

ПІЛЬНА—1) настоятельно необходимо. Андрэю пільна трэба купіць каня (Гуліна, Сен. р.). Можаш і не аддаваць, ня пілна ён мне трэба (Сукрэмна, Сен. р.); 2) усердно, старательно. Пільна узяўся за касьбу (Русінава, Сен. р.).

ПІЛЬНАВАЦЬ, *дзс.*—караулить, Тарас узяўся пілнаваць сад (Русінава, Сен. р.).

ПІЛЬНЕЙ — усерднее, старательнее. Пільней касіце (Бель, Выс. р.)

ПІЛЬНІК, а, *м.* — пильщик. Пільнік піліў дошкі (Мішкава, Куз. р.).

ПІЛЮХА, *ж.*—тонкая мякина. Пілюху у засетнік ссыпалі (Багданы, Сір. р.).

ПІНЖАК, а, *м.*—пиджак. Зрабіў шэры пінжак і надзеў на кірмаш (Шарыпіна, Беш. р.).

ПІПКА, *ж.*—курительная трубка. Дай мне сваей піпкі пакурыць (Веляшковічы, Лёз. р.).

ПІСАЦЦА, *дзс.* — регистрировать брак. Мы пойдзем пісацца (Стаішча, Чаш. р.). Меліся пісацца (Гарадок. Гар. р).

ПІСКЛЁНАК, а, *м*—цыпленок. Ці многа у вас пісклят вышла? (Пустыр, Сір р.) Сава пахватала усіх пісклёнкаў (Сьвеча, Беш. р.).

ПІСТАЛЕТ, а, *м.*—револьвер. Ванька на йгрышча пашоў з пісталетам (Шарыпіна, Беш. р.).

ПІСТАНОЎКА, *ж.*—шомпольное ружье. З пістаноўкі мала чаго заб'еш (Мікалаёва, Куз. р.).

ПІСУЛЬКА, *ж.* — записка. Ён мне прыслаў пісульку чэраз Ганку (Княжыца, Куз. р.).

ПІСЬМЕНЬНІК, а, *м.* — грамотей. Такі пісьменьнік нашоўся — расьпісацца ўмееш? (Селічша, Гар. р.).

ПІСЯМЦО, *н.*—письмецо. Напішы мне, калі ласка, пісямцо бацьку (Мішкава, Куз. р.).

ПІТВО, *н.* — напитки. Пітво заўсягды дурыць (Доўжа, Куз. р).

ПІТЛЮРАВАЦЬ, *дзс.* — вырубать, вырывать пни Ідзі пітлюруй поцярап (Сінякі, Аз. р.).

ПІХАЦЦА, *дзс.* — толкаться. Нечага табе піхацца. (Селядцова, Беш. р.).

ПІХАЦЬ, *дзс.* — толкать. Піхаць трэба з гары (Кляшчыно, Беш. р.).

ПІХЦЕР, а, *м.* — веревочная сетка для сена, соломы. Напіхай у піхцер сена для каня (Сураж, Сур. р.).

ПІЦУГА, *м.*—труженник. Працуй, як піцуга, дык у мяшку будзе туга (Беліца, Сен. р.).

ПІШЧУГА, *ж.* — чаща молодого леса. Як залез я ў такую пішчугу, што ня відна—адна крапіва ды хмель кругом (Глебаўск, Сен. р.).

ПІШЧЫК, а, *м.* — 1) часть птичьего пера—очин. У гусыні пішчыкі тоўстыя (Пятніцкая, Беш. р.); 2) свистулька. Купіў сьцёпку еты пішчык (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПЛАВЫ, оў, *м*, ПЛАЎ, а, *м.* — низменность, место, где река проходит через болото. У плавох вутак страляў (Язьвіна, Сір. р.). У плаве растуць журавіны? (Чарнагосьці, Беш. р.).

ПЛАНКА, *ж.* — вышитая полоска в рубахе, идущая от воротника с прорезами для пуговіц. Нада-ж каўнер і планку павышыць (Мікалаёва, Сір р.).

ПЛАТ, у, *м.*—платок Абвяжы плат (Застарыньне, Беш. р.).

ПЛАТА, *ж.* — кроме общего значения—сорт кожи из конины. Платы на боты купіў. (Гарадок, Гар. р.).

ПЛАТКІ, оў, *м.*—кроме общего значения — полотенца, украшения на иконах. Нада убраць багоў—платкі павесіць (Селішча, Гар. р.).

ПЛАЎДЫР, а, *м.*—вечный бродяга. Ужо пацягнуўся наш плаўдыр, як Марка па пеклу (Глебаўск, Сен. р).

ПЛАЦЬЦЕ, *н.* — платье, белье. Плацьце вісіць на баркане (Заазерь'е, Сен. р.).

ПЛАШКА, *ж.*—плоское бревно. Падай сюды мне гэтую плашку (Заборь'е, Сен. р.).

ПЛЕВА, *ж.*—перхоть. У галаве многа плевы (Луб'ева, Аз. р.)

ПЛЕНІЦА, *ж.* силок. У пленіцу папалася птушка (Косы, Віц. р.).

ПЛЕСЬЦІ, *дзс.* плесть. Хлапец с дупцоў плёў карзіну (Дабрамысьль. Лёз. р.).

ПЛЕЦЕНЬ, я, *м.* — плетень. Карова peралезла чэраз плецень. (Страмкі, Сен. р.). Цераз плянцень і куры не палезуць (Станіслававa, Сір р.).

ПЛЕШКА, *ж.*—головка, верхняя часть гвоздя. Ці бальшыя плешкі у тых гвазьдзях, якія ты ўчора купіў? (Каверзіна, Меж. р.).

ПЛЁТКІ, *ж.* — сплетни. Чужых жонак ня любіў і плётак ня слухаў (Сукрэмна, Сен. р.).

ПЛЁСКАЎКА, *ж.*—большой, деревянный молот для разбивки

комьев на поле. Усей сямьёй на полі камоў'я пабілі плёцкаўкамі (Русінава, Сен. р).

ПЛІНТУС, а, *м.* — плинтус, планка близ стен на полу. Падлога прыбіта плінтусамі (Русінава, Сен. р.).

ПЛІСІЦА, ПЛІСКА, *ж.* — трясогузка. Motacilla alba L. Плісіца—маленькая птушка (Альгова, Віц. р.). Пліска прыляцела, трэба араць (Ганкавічы, Беш. р.).

ПЛІХНУЦЬ, *дзс.* — плеснуть. Пліхнуў чаю на скацерку (Сянно, Сен. р.).

ПЛІШНІК, а, *м.*—клин, соединяющий доски в двери. Пліншнік ні дзержыць (Валатоўка, Гар. р.).

ПЛОЙМА, *ж.*—орава. Уставайце, дзеткі, ды скарэй бягіце ў грыбы, а то вунь Ляксей павёў ужо сваю плойму (Глебаўск, Сен. р.). Тут сабралася іх цэлая плойма (Сураж, Сур.).

ПЛОТ, а, *м.*—забор из жердей. Каля жыта паставілі плот (Пачаевічы, Чаш. р.).

ПЛОТКА, *ж.*—плотва. Leuciscus rutilus L. Плотка клюець дрэнна. (Падбярэзье, Віц. р.).

ПЛЫНЬ, і, *ж.*—течение. На самай плыні патануў (Горадня, Сір. р.).

ПЛЫТ, а, *м.*—плот. Плыў па рацэ і плыт (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ПЛЮГАЎКА, *ж.*—дрянь, невзрачная. Ах ты, плюгаўка, чаму-ж ты ня зьбегала за ім? (Папкі, Чаш. р.).

ПЛЮРДЫКНУЦЬ, *дзс.* — ударить с размаху. Як плюрдыкнула па ім бярэзіна—і забіла (Доўгае, Беш. р).

ПЛЮСКАЦЬ, *дзс.* — моргать глазами. Чаго ты плюскаеш вачмі? (Вішкавічы, Чаш. р).

ПЛЮШЧАЙ, ю, *м.* — ежеголовка. Sparganium ramosum Huds. У плюшчаі сядзеў (Жарабычы, Сір. р.).

ПЛЯВУЗГАЦЬ, *дзс.*—молоть чушь. А перастань ты плявузгаць! (Русінава, Сен. р).

ПЛЯЙМА, *ж.* — пятно. Уся хустка пабралася ў пляймы (Пяцігарск, Беш. р).

ПЛЯЙСТАР, а, *м.*—пластырь. Пляйстрам налажы, как прарвала (Любашкова, Выс. р).

ПЛЯМЕНЬНІК, а, *м.* —племянник. Пліменьнік прышоў у госьці (Дужчына, Куз. р.).

ПЛЯМЕНЬНІЦА, *ж.* — племянница. Пайду ў атветкі к пляменьніцы (Мясаеды, Беш. р.)

ПЛЯНТОЎКА, *ж.* — болотный луг. Скаціну пасьвілі на плянтоўцы (Пустынкі, Сен. р)

ПЛЯСАЦЬ, *дзс.*—плясать, танцевать. Каб ты ведала, кумка, як мая Ганка плясала драпака! (Берашова, Сен. р.)

ПЛЯСКАЦЬ, *дзс.* — плескать. Еты каваль ні куець, а плешчаць жалеза (Аськершчына, Беш. р.).

ПЛЯСКАЧ, а, *м.* — 1) пирог. Зьеў ён адзін пляскач (Ялец, Чаш. р); 2) шлепок. Мамка дала пляскача свайму рабёнку (Халамер'е, Аз. р).

ПЛЯСЫ, аў, *м.*—танцы. Іш, як ён у плясах ідзець! (Багданы, Сір. р)

ПЛЯСЬНІЦА, *ж.* — вид рыболовной сети. Плясьніцаю рыбу лавіў (Раманаўка, Сен. р.).

ПЛЯТУШКА, *ж.*—плетеная из лозы или соломы посуда. У плятушцы панцак (Берасьцень, Беш. р.).

ПЛЯХНУЦЬ, *дзс.*—плеснуть, облить. Як плясну з вядра! (Маскалькі, Куз. р.).

ПЛЯЦ, у, *м.*—1) площадь. Наш пляц вельмі вялікі (Чашнікі, Чаш. р); 2) усадьба в городе. Купіў нівялікі пляц у Сяньне (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ПЛЯЦЁНКА, *ж.* — плетенная в е р е в к а. К торбі прышыла пляцёнку (Ульлянавічы, Сен. р.).

ПЛЯЦЬМА, *ж.* — пятно. А божа-ж мой, якая пляцьма! (Бабоўкі, Сен р). Пар. пляйма.

ПЛЯШКА, *ж.*—бутылка. Калі піць, дык па цэлай пляшцы! (Ходцы, Сен. р).

ПНУЦЦА, *дзс.*—натуживаться Абы пнуцца, а куды, сам ня ведаець (Шаркі, Куз. р.).

ПОБАЧ—рядом, сбоку. Воўк пабег побач дарогі (Сянно, Сен р.)

ПОВАД, а, *м.*—1) повод. Повад парвауся і конь уцёк (Сьпіжана, Беш. р); 2) порода. Гэты повад у хлеве зьвёуся (Даўгае, Беш. р.).

ПОГАНЬ, *ж*—гадость. Ах ты погань! (Пятніцкая, Беш. р.).

ПОГРАБЕЛЬ, *м.*—грабли Паграблямі грабуць (Сахны, Сен. р.). Пар. аграблі.

ПОД, у, *м.* — 1) внутренняя площадь, пол печи. Пірагі пякуць на паду (Альшанікі, Беш. р.); 2) подставка, под жерновами Я муку ад жарон не адгроб—асталася на паду (Сухарукава, Аз р.)

ПОЖАНЬ, ПОЖНЯ, ПОЖАНЬКА, *ж*—небольшой лужок среди пахоты. Хай конь ходзіць па пожані (Пушкары, Сен. р) Калі будзем касіць пожню? (Прудок, Віц. р.). Пакасіў пожанькі у жыці (Копцевічы, Чаш р).

ПОЗВА, *ж.*—повестка. Далі позву ў суд (Беліца, Сен. р.).

ПОКАТ, у, *м.*—повалка. Покатам ляжаць усі (Клюі, Куз. р.).

ПОКАЦЦА, *дзс.* — лопаться, трескаться. Яйцы покаюцца (Оўсішча, Сен. р).

ПОКІ,—пока. Покі прышоўіх, як выпахала (Сітна, Лёз р).

ПОКЛАД, у, *м.*—1) яйцо, положенное в гнездо. Зоська палажы пат курыцу поклат (Шухвосты, Куз р.); 2) повалка. Ік стаў іх шабляю калоць—усі покладам (Пяцігарск, Беш. р.). Пар. покат.

ПОЛ, у, *м.*—нары. Мы сьпім на палу (Падрэзы, Чаш. р.).

ПОЛАГ, у, *м.*—полог. Залез у полах і праспаў усі поўдні (Хацімшчына, Куз. р.).

ПОЛАЗ, а, *м.*—полоз в санях. Полас нада новы (Лятоўшчына, Куз. р.).

ПОЛАХ, у, *м.*—испуг. Во, полаху, на іх нагнаў! (Шаркі, Куз р.).

ПОЛІВА, *н.*—полотье. Нада брацца за поліва—грады зарасьлі дужа (Лужасна, Куз р).

ПОЛІЎКА, *ж.*—похлебка. Звары, мама, поліўкі! (Асіпова, Аз. р.).

ПОЛКА, *ж.*—пеленка. Полкі яе рябёнка, а яна во! памыла (Кляшчыно, Беш. р.).

ПОЛЫМЯ, *н.*—пламя. Во полымя з печы шугаецы! (Рудня, Аз. р.).

ПОЛЬНЫ — находящийся на поле. Польнай травы ім нарвала (Слабодка, Куз. р.).

ПОМПА, *ж.*—насос. Што зь етай помпы патушыш? (Падбярэзьзе, Віц. р.)

ПОМСТВА, *ж.*—мщение. Помства павінна быць! (Кляшчыно, Беш. р.).

ПОНАЖ, а, *м.*—педаль в ткацком станке. Понаж нада новый (Сьвярдлы, Беш. р.). Пар. панажы.

ПОНАЧЫ,—ночью. Поначы за чужымі бабамі ганяецца! (Любашкова, Выс. р.).

ПОПЕЛ, у, *м.* — зола. Попел нада высыпаць у гарод (Міхалі, Куз. р.). Завары попілу бяліць ніткі (Валькі, Сур. р.).

ПОПЛЕЧ—рядом. Мы йшлі поплеч. (Заазер'е, Сен. р.).

ПОРКАЦЦА, *дзс.*—рыться. До, табе поркацца, ў етым рызьзі! (Любашкова, Выс. р.)

ПОРСКАЦЬ, *дзс* — фыркаць. Конь пачаў порскаць (Баравыя, Куз. р)

ПОРТ у *м*—льняное в противоположность суконному. Порт інакш гарыць (Чарніца Сір р).

ПОРТКІ, *ж.* — порты. Падай мне порткі (Іванова, Куз. р.).

ПОРУБЕЛЬ, я, *м.* - топор. Порублем сякуць (Сахны, Сен. р.).

ПОСАД, у, *м.*, *зб.* — посуда. Прыбяры ты посат! (Доўгае, Беш. р).

ПОСНЫ - постный. Падалі адну юшку й тую посную (Яноўшчына, Беш. р.).

ПОСПА, *ж.* — посыпка, мука для обсыпкі корма животным. Поспы і ў жорны можна намалоць (Сукрэмна, Сен. р.).

ПОСТАЎКА, *ж.* — нижняя часть женской рубашки из более грубого полотна. Аўдоцьця прышыла малую постаўку (Кокшына, Куз. р.).

ПОСТАЦЬ, *ж.*—часть полосы в длину. Бабы адну пастаць ужо дажалі і занялі яшчэ (Сьвеча, Беш. р.).

ПОСЬНІЦА, *ж*—пост, отсутствие жиров, молочного. У нас даўно посьніца (Зарэчча, Гар. р).

ПОТКІ—потный. Уй, якеі ў яго поткіі рукі! (Бель, Выс. р.).

ПОТР, *вкл.* — смотри, глянь. Потр, ён-жа нікому ня хоча патчыняцца! (Даргейкі, Сен. р.). Пар. польскае Patrz.

ПОТЫМ — потом. Потым я зраблю сваю працу (Сяркуці, Сен. р.).

ПОЎЗАЦЬ, *дзс.*—ползать. Мухі усюдах поўзаюць (Лалыкі, Аз. р.). Дзяцёнак поўзаіць па палу (Кузьміно, Сен. р.).

ПОЎДЗЕНЬ, я, *м.* — полдень. Ужо на поўдзень сонца падымае (Сукрэмна, Сен. р.).

ПОЎНА — полно. Поўна вады налілося (Рыбчына, Сір. р.).

ПОЎНАТА, *ж.* — полнолуние. Ужо поўната настала (Запрудзьдзе (Куз. р.).

ПОЎНАЧ, *ж.*—полночь. Учора ў поўнач крычэў драч (Санікі, Беш. р.). Я прачнуўся ў самую поўнач (Лалыкі, Аз. р.).

ПОЎНЫ, — полный. Повен хлявец красных авец (Жар) (Сенькаўшчына, Беш. р).

ПОЎСЬЦЬ, *ж.*—шерсть. Якая чорная поўсьць! (Бараўляны, Куз. р).

ПОЎХА, *ж.* — удар по уху. Добрую поўху даў! (Падрэзы, Чаш. р.).

ПОХВА, *ж.*—ножны. У похву палажы сваю шабельку (Падрэзы, Чаш. р.).

ПОЦЯРАБ, у, *м.*—расчищенное от леса место. У поцярап вядзі коні (Палуянава, Гар. р).

ПОЧАСТКА, *ж.* — угощение. Ну, і была ім у Макеенках почастка! (Халамер'е, Аз. р.).

ПОЧАСЬ, *ж.*—чесотка. У яго почась, глядзі як шкрабецца (Бабінічы, Віц. р.).

ПОШАСЬЦЬ, *ж.* — эпидемия. Пашла нейкая пошасьць сярод людзей (Макарава, Віц. р.).

ПОШТА, *ж.* – почта. Сяньні пошты ня было (Кава лёўшчына, Беш. р.).

ПОЯС, а, *м.*—пояс. Красівыі паясы ткуць (Ст. Сяло, Куз. р.).

ПРА, *прм* — о, об. Пра каго іна так гаварыла? (Лазаватка, Сур. р.).

ПРАБАЧАЦЬ, *дзс.*—извинять, прощать. Прыбычайце, можа і дрэнна памыліся (Селядцова, Беш. р).

ПРАБІЦЬ, *дзс.*—пробить. Дай мне далато прабіць дзірку ў калёсах (Вароньკі, Сір р)

ПРАБОЙ, ю, *м.* — пробой. Пацалаваў прабой і марш дамоў (Ходцы, Сен р.)

ПРАБОСЬЦІ, *дзс.*—прободать Во, прабоў бык пастуха. (Доўжа, Куз. р).

ПРАБЫДЛА, *н.* — архискот Адстань ты, прабыдла! (Луб'ева, Аз. р).

ПРАВЕДАЦЬ, *дзс.*—проведать, узнать. Зьезжу праведаць як яны там (Навікі, Віц. р.)

ПРАВЕДКІ, *ж.*—проведывание. У праветкі паніслася, а ча? (Копцевічы, Чаш. р).

ПРАВІЦА, ПРАМІЦА, *ж.*—немятая ржаная солома, но не кулевая. Пусьціў усю салому у правіцу (Копцевічы, Чаш р.).

ПРАВІЦЬ, *дзс.* — отправлять службу. Поп правіць абедню (Сянно, Сен. р).

ПРАВУЛАК, а, *м.*—переулок. Жывець у правулку (Стралкі, Беш. р.).

ПРАГЛЫНУЦЬ, *дзс.* — проглотить. Васька праглынуў цалком сьлівіну (Лалыкі, Аз. р.).

ПРАГНУЦЬ, *дзс.* — жаждать. Праксэда прагніць бобу (Сянно, Сен. р.).

ПРАГОН, у, *м.*—прогон. Праз прагон гналі кароў (Мішкава, Куз. р).

ПРАГЧЫСЯ, *дзс.*—стремиться. Ён так й прагецца дамоў (Сухарукава, Куз. р.).

ПРАДОННЫ — бездонный. У прадоннае балота ўкінь й то выплывець (Лужасна, Куз. р.).

ПРАДРАЦЦА, *дзс.*—прорваться. Мех прадраўся, нада залапіць (Селядцова, Беш. р.).

ПРАДУХЛІНА, *ж.*—отверстие в болоте. Уваліўся ў прадухліну. Прадухліны ва мсе не замерзьлі (Веляшковічы, Лёз. р.)

ПРАЖАНІНА, *ж.* — жаренное. Прыгатоў к полудню пражаніны (Ульянавічы, Сен. р).

ПРАЖАНЫ, *ж.* — жаренный. Пражаны гарох смашны (Ганкавічы, Беш р).

ПРАЖКА, *ж.*—пряжка. Пражка ад дзягі зламілася (Путрына, Беш р).

ПРАЖМО, *н.* — промежуток между столбами в овине, где кладут хлеба. Ты казаў, што граблі ляжаць на пражме—я шукаў, але не знашоў (Глебаўск, Сен р)

ПРАЖОНКА, *ж.*—кушанье из сала и воды с мукой, в которое макают блины. Еў бліны з пражонкай (Мікалаёва, Куз. р.).

ПРАЖЫЦЬ, *дзс.*—жарить. Пражуць сала на полудзень (Высачаны, Выс р).

ПРАЗДОНЬНІЦЦА, *ж.*—бездна. Во, у нашам возеры праздоньніца! (Іванск, Чаш. р.)

ПРАДЗІВА, *н.*—1) пряжа. Маё прадзіва тонкае (Ісачкава, Аз р); 2) прядение. Пара за прадзіва брацца (Макеенкі, Аз. р).

ПРАКАНАНЬНЕ, *н.* — убеждение. Перавесь соль для прыкунаньня (Цяпіна, Чаш. р.). На

пракунаньне вазьмі (Доўгае, Беш. р.).

ПРАКЛЁНЫ, аў, *м* — проклятия. Во, яе праклёны чуваць (Асташова, Чаш р.).

ПРАКУДА, *аг.*—смешной Палядзі, якая сядзіць пракуда (Шуміліна, Сір р.).

ПРАЛЕЖАНЬ, я, *м.*—больное место от долгого лежания. Пралежні наляжаў, а ўсё балеіць (Астроўна, Віц. р.).

ПРАЛЕСАК, а, *м.*—тропа, полоса меж лесом. Тым пралескам бяжы (Слабодка, Куз. р.)

ПРАЛЕСКА, *ж.*—1) падснежник. Galanthus nivalis L. Рыгор і Марылька прынесьлі з лесу пралескі (Ульянавічы, Сен р..); 2) пролеска, печеночница. Hepatica triloba Chaix. Пралеску сарваў (Слабодка, Куз. р).

ПРАЛІЦА, ПРАСЬЛІЦА, ПРАСЬНІЦА, *ж.* — прялка для привязывания «кудзелі» (гл.). Падай мне праліцу (Веляшковічы, Лёз. р.). У прасьліцу (прасьніцу) увязала кудзелю (Асташова, Чаш. р.).

ПРАЛКА, *ж* — прялка Пралка добра прадзець (Кузьміно Сен. р.).

ПРАЛЬЛЯ, *ж.* — пряха. Ета пральля прадзець тонка (Асінаўка, Беш. р.).

ПРАМІНУЦЬ, *дзс.*—пройти мимо. Яны мяне прамінулі (Баркова Куз. р.). Прамінуў цэркві і пашоў дальшы (Пятніцкая, Беш. р.).

ПРАМОВІЦЬ, *дзс.* — проговорить. Слова прамовіць ні можыць ужо (Мазалава, Куз. р.).

ПРАНІК, а, *м.* — валек для стирки белья. Пайдзем паласкаць, вазьмі пранік (Рудня, Аз. р.).

ПРАНЦЫ, аў, *ж.* — сифилис. Каб цябе пранцы ўзялі! (Храпавічы, Куз. р.).

ПРАПАЛАЦЬ, *дзс.* — провеять от пыли. Прынясі паланкі крупы прапалаць (Спасская, Сір. р.).

ПРАПАШЧА, *аг.* — пропадающий. Куды ты схуваўся, прапашча? (Луб'ева, Аз. р.).

ПРАПЛЁТКІ, аў, *м.*—подплетание лаптей. За праплёткі ўзяўся (Краўцова, Гар. р.).

ПРАРЭЗКА, *ж.*—петлица. Алі шырокія тваі прарэзкі ў сароццы (Завань, Сір. р.).

ПРАРЭХ, у, *м.*—прореха. Глядзі, ў тваей кашулі прарэх дзе! (Глебаўск, Сен. р.).

ПРАС, а, *м.*—утюг. Нада разагрэць прас (Селядцова, Беш. р.).

ПРАСАВАЦЬ, *дзс.*—утюжить. Кравец прасуець армяк (Павульле, Чаш р.).

ПРАСЕЎРЫЦЬ, *дзс.* — проветрить на сквозняке. Прасеўрыў шынкі (Александрова, Гар. р.).

ПРАСІЦІЦЦА, *дзс.*—прорешетиться. Сірмяга ўжо прасіцілася (Рудніца, Сен. р.).

ПАСКУРКА, *ж.*—1) просвирник. Malva borealis Vallm., M. neglecta Wallr. Праскурка расьцець лі сьценкі (Заронава, Куз. р.); 2) просфора. Чатыры праскуркі вынес бацюшка (Запрудзьдзе, Куз. р.).

ПРАСЛА, *н.*—1) часть изгороди. У мяне завалілась прасла (Пустынкі, Сен. р.); 2) дыра в изгороди. Коні праз прасла пупалі ў авёс (Сухарукава, Аз. р.).

ПРАСМУЛЫЖЫЦЦА, *дзс.* — протереться до земли (о зимней дороге). Дарога ўжо прасмулыжалася (Доўгае, Беш. р.).

ПРАСНАК, а, *м.* — пресный блин. Праснакоў напяклі (Стаішча, Чаш. р.).

ПРАСТАРНЕЦЬ, *дзс.*—становиться просторнее. К вясьне ток прастарнеіць (Лазукі, Чаш. р.).

ПРАСУНУЦЦА, *дзс.*—продвинуться. Дрэнна праз народ прасунуцца (Бараўляны, Куз. р.).

ПРАСЬВЯЦОНЫ — просвещенный. Вы—прасьвяцоны чалавек (Пушкары, Сен. р).

ПРАСЬМЕІВАЦЬ, *дзс.* — высмеивать. Нічога я вас ні прасьмеіваю! (Бяскатава, Гар. р.).

ПРАСЬМЯРДЗЕЦЬ, *дзс.*—провонять. Ты мне ўсю хату прасьмірдзеў сваей кожый! (Макарава, Віц. р.).

ПРАСЬЦЕНАК, у, *м.*—1) дорожка меж полями. Прасьценкам чэраз жыта йшлі (Стасева, Выс. р); 2) простенок. Прасьценак у хлеві заваліўся (Л а ш н ё в а, Выс. р).

ПРАСЬЦІ, *дзс.*—прясть Панясу ізрэб'е прась (Альшанікі, Беш. р.). Ці ўмееш ты прасьці? (Яноўшчына, Беш. р.). Пряльля прядзець кудзелю (Лалыкі, Аз. р.).

ПРАСЬЦІРАДЛА, *н.*—простыня. Лушка заслала прасьцірадлам (Пачаевічы, Чаш. р).

ПРАСЬЦЯРОГА, *ж.*—предостережение. Ета ты мне робіш прасьцярогу? (Бабінічы, Віц р.).

ПРАТАЛКА, *ж.* — проталина. Парсюк рыўся на праталкі (Падыгрушка, Беш. р.).

ПРАТЭСЫ, аў, *ж*—хоругви. З цэрквы прынясьлі пратэсы Чаш. р.).

ПРАТУРЫЦЬ, *дзс.*—прогнать. Ня дурэй, а то пратуру (Стаішча, Чаш. р.).

ПРАТЫЧКА, *ж*—палочка для протыкания. Зроб пратычку ды загані пробку ў сярэдзіну (Мяжа, Меж. р).

ПРАЎДА, *ж.*—правда. Які белы крухмал, праўда мама? (Яноўшчына, Беш. р) Праўданька, маманька, праўданька, родная (Яноўшчына, Беш. р.).

ПРАЦА, *ж.* — труд, работа. Мужыцкая праца цяжкая (Пятніцкая, Беш р.).

ПРАЦАВАЦЬ, *дзс.*—работать. Браты разам працавалі (Лясьнікі, Сен. р).

ПРАЦАВІТЫ—работящий. Мой сын будзе працавіты хлопец (Каверзіна, Меж. р).

ПРАЦІВАК, а, *м.*—стенка в сарае против двери. Сарай сасновы, а працівак альховы (Асташова, Чаш. р).

ПРАЦІЎНІК, а, *м.*—противный. Чаго ты ўсё смяешся, праціўнік? (Клюі, Куз р).

ПРАЧАЎРЭЦЬ, *дзс.* — слегка просохнуть Няхай дровы троху прачаўрэюць (Стралкі, Беш. р.).

ПРАЧАХНУЦЬ, *дзс.*—просохнуть на ветру. Ці прачахла дарога? (Казьяны, Сір. р).

ПРАЧЭСЦЬ, *ж.* — в ткацком станке расстояние от «берда» (гл.) до «калоды» (гл.). Адну прачэсьць адыткала (Казьяны, Сір. р)

ПРАЧНУЦЦА, *дзс.*—проснуться. Неяк прачнуўся (Оўсішча, Сен. р.).

ПРАШМУЛЯЦЬ, *дзс.* — протереть. Новыя пачці штаны прашмуляў (Лужасна, Куз. р.).

ПРАШТРОП, у, *м.* — провинность. Будзіць табе за праштроп! (Беліца, Сен. р.).

ПРАЯВА, *м.* — пройдоха. У гу ту, праява ты! (Выгары, Куз. р.).

ПРЭГЧЫ, *дзс.*—жарить. Нада гарох прэхчы (Ульянавічы, Сен. р.).

ПРЭЛІЦЬ, *дзс.*—допускать, заставлять преть. Што вы прэліця копы? Раськідайце ўраз! (Слабодка, Куз. р.).

ПРЭНТ, а, *м.* — железный прут. Занясі гэты прэнт кавалю, каб зрабіў шворан (Цяпіна, Чаш. р.).

ПРЭСНЫ—пресный. Наш хлеб ня ўкіс і зусім прэсны (Пылькі, Аз. р.).

ПРЭСЬНІНА, *ж.* — сосна с крупнослоистой, тяжелой и мягкой древесиной, растущая на моховом болоте На што пресьніну сьсек? (Бяскатава, Гар. р.).

ПРЭЧ, *вкл.*—прочь. Ідзі прэч! (Храпавічы, Куз. р.).

ПРОВАД, у, *м.*—проводы покойника. Бальшэй проват па ім быў (Рыбчына, Сір. р.)

ПРОВЕДКІ—проведывание роженицы. Пашла да сястры ў проведкі (Азяркі, Гар. р.).

ПРОЗАРНА—светло, ясно. Вот ужо і прозарна стала (Заронава, Куз. р.).

ПРОЗЬВІШЧА, *н.* — кличка. Фамілія яго «Кавалёў», а прозьвішча «Казьляк» (Пустынкі, Сен. р).

ПРОЙДА, *аг.* — пройдоха. О! ён пройда ладная — ні ўберажэсься (Лужасна, Куз. р.).

ПРОЛУБКА, *ж.*—прорубь. Я чуць прасек пролабку: дужа таўсты лёд на возіры (Русінава, Сен. р.). Хлапец уваліўся ў пролубку (Лук'янова, Сен. р.).

ПРОРВА, *ж.*—1) место, прорванное водой. Во вада праз прорву бьець (Асіпова, Аз. р.); 2) обжора Што ты жарэш, як прорва? (Асіпова, Аз р).

ПРОСТА—прямо. Ідзі проста, цераз лух (Слабодка, Куз. р.).

ПРОСТАВАР, у, *м.* — вакса. Боты ўжо пажаўцелі, пара-б пачысьціць проставарам (Абрэзкава, Сен. р.).

ПРОСТЫ—1) прямой. Вазьмі простую замеціну (Слабодка, Куз. р.); 2) простой. Чалавек ён просты (Пушкары, Сен. р.).

ПРОЦЬМА, *ж.* — много, пропасть. Яшчарак тутака процьма (Шаркі, Куз. р.). Пашоў—як у процьму ўваліўся (Рыбчына, Сір. р.).

ПРОЦЬМЕННЫ—прожорливый. Процьменная карова (Зыскі, Беш. р.).

ПРОШЧА, *ж.*—1) богомолье. Пайдзем на прошчу у Полацк (Слабада, Чаш. р.); 2) неряха. Ні хадзі ты прошчай! (Рыбчына, Сір. р.); 3) часовенка. У іх прошчы сёньні служаць (Слабада, Чаш. р.).

ПРУГ, а, *м.* — край материи, холста. Ні абразай пруга ў тым халсьце (Клюі, Куз. р.).

ПРУД, а, *м.*—мельница. Сусет павёз жыта ў прут (Клюі, Куз. р.).

ПРУДАНКІ, ПРЫДАНКІ, *ж.*—гости от невесты, везущие приданое невесты к жениху. Пруданкі прыехалі — пайдзем гледзець (Беліца, Сен. р.). Ужо прыехалі прыданкі (Асінаўка, Беш. р.).

ПРУДНІК, а, *м.*—мельник. Іх пруднік паганы (Мазалава, Куз. р.).

ПРУДНЯ, ПРУТНЯ, *ж.* — конусообразно плетеная лозовая рыбная сеть. Я сёньня паставіў прудню на бойкім месьце ў руччы (Косы, Віц. р). Шчучка залезла ў прутню (Юрава, Сір. р.).

ПРУЖКІ, оў, *м.*—распорки в полотне при тканье. Прынясі мне прушкі, а то палатно слабое стала (Вейна, Сен р.).

ПРУДЗІЦЬ, *дзс.* — выпаривать из одежды паразитов Нада штаны прудзіць (Палешына, Гар. р).

ПРУС, а, *м.* — прусак (таракан). Blatta germanica. Прус упоўз ў крупень (Жэрына, Чаш. р)

ПРУТКІ, оў, *м.* — спицы для вязанья. Маша ўзяла пруткі дзелаць панчохі (Сьвеча, Беш р)

ПРУЦЯНКА, *ж*—корзинка из прутьев. Падай пруцянку, трэба у грыбы ісьці (Ходцы, Сен. р.).

ПРЫБАБОНЫ, *ж* — предрассудки. Усё ета бабськія прыбабоны (Кузьміно, Гар. р.).

ПРЫБЕДНІЦЦА, *дзс* — прикинуться бедным Як ён прыбедніўся! (Бель, Выс. р).

ПРЫБІРАЦЦА, *дзс.* — прибираться, наряжаться. Дзеўкі, як ідуць на кірмаш, дык прыбіраюцца ў самую, лепшую адзежу (Хацінічы, Сен р.).

ПРЫБІРАЦЬ, *дзс* —1) убирать Прыбяры хату (Узнор, Гар. р.); 2) украшать. Нада прыбрать кут (Слабодка, Куз р.)

ПРЫБОР, у, *м* — убор. Усі яго прыборы — лапці ды аборы (Чашнікі, Чаш р.).

ПРЫБРАНЫ — убранный. У іх дом заўсёды прыбраны (Беліца, Сен р).

ПРЫВАБІЦЬ, *дзс.* — привлечь, заманить. Нечым-жа яна яго прывабіла! (Навікі, Віц. р).

ПРЫВАБНЫ — привлекательный. Прывабіць ён можа хоць каго: прывабны дужа (Канавалава, Куз р).

ПРЫВАРАК, у, *м* —приварок. Трэба весьці ў прут ячменю й намалоць прыварку (Сянно, Сен р).

ПРЫВЕТНЫ — приветливый. Прыветны чалавек наш сусед (Галубова, Куз. р.).

ПРЫВІТАК, а, *м.* — глазок, черенок привитый дичку. Хто прывітак скрывіў (Лужасна, Куз р).

ПРЫВІТАЦЦА, *дзс.*—поздороваться. Я прывітаўся з суседам (Мамойкі, Беш. р.).

ПРЫВУЧАЦЬ, *дзс.*—приучать. Пашто ты прывучаеш яго лазіць усюдах? (Лашнёва, Выс. р.).

ПРЫВЯЗКА, ПРЫВЯЗЬ, *ж.*— полотно из худшего волокна; худшее волокно. Матка сшыла штаны з прывязкі (Запрудзьдзе, Сен. р). Ета з прывязі саткана (Кірэйкі, Гар. р.).

ПРЫГАВОР, у, *м.* — колдовство нашептыванием. Прыгавор хужа зьедзі (Астроўна, Віц. р.).

ПРЫГАВОРКА, *ж.*—поговорка, любимое словцо. «Казаў тот» — дзядзькіна прыгаворка (Азаркава, Гар. р.).

ПРЫГАДАЦЬ, *дзс.* — вспомнить, догадаться. Прыгадаў прысьці! (Доўжа, Куз. р.).

ПРЫГАЖЭЦЬ, *дзс.*—красиветь. Прыгажэіць ваша дачка (Высачаны, Выс. р.).

ПРЫГАНЯТЫ, *м.* — надзиратель над работами, побуждающий к работе. Яе дзет быў за прыганятага (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ПРЫГАНЯЦЬ, *дзс.*—кроме общего значения—заставлять работать. Прыганяе, алі бяз толку (Лужасна, Куз. р.).

ПРЫГАЎКА, *ж.* — недотрога. Impatiens noli tangere L. Пачапай прыгаўку (Лужына, Выс. р.).

ПРЫГЛЯД, у, *м.* — надзор. Чаму за ім у вас прыгляду німа? (Астроўна, Віц. р.).

ПРЫГОЖА —красиво. Прыгожа йдзець сёліта хлеб (Лалыкі, Аз. р.).

ПРЫГОЖАНЬКІ — красивенький. Красівенькі, прыгожанькі,

штож табе здаецца? (Сукрэмна, Сен. р).

ПРЫГОЖЫ — красивый. Етат платок дужа прыгожы (Рудня, Аз. р.)

ПРЫГОН, у, *м* — барщина Людзі хадзілі на прыгон (Бабічы, Віц. р.).

ПРЫГОНЬНІК, а, *м.* — работник, нанятый на известный срок работать 2 — 3 дня в неделю. Мне прыгоньнік пожні пакасіў (Русінава, Сен р).

ПРЫГОРШЧЫ, *ж* — горсть. Іван пасеяў ня болі, як прыгоршчы гароху (Оўсішча, Сен. р).

ПРЫДАТАК, у, *м.*—прибавка, дополнение. Што дасі ў прыдатак? (Сураж, Сур. р.).

ПРЫДАЦЦА, *дзс.* — 1) пригодиться. Бяры, прыдасца калі-нібудзь (Шаркі, Куз. р.); 2) почудиться. Гэта табе прыдалося (Стралкі, Беш. р.).

ПРЫЗБА, *ж.* — заваленка. Трэба насыпаць прызбу (Канавалава, Куз. р.)

ПРЫЗВАЦЬ, *дзс.* — подозвать, позвать. У хату прызваў (Стаішча, Чаш. р.).

ПРЫЗВЫЧАЕНЫ--привыкший, Я к етаму ужо прызвычаены (Стралкі, Беш. р.).

ПРЫЗНАЧАЦЬ, *дзс.* — назначаць, определять. Так яму прызначана на раду (Бель, Выс. р.)

ПРЫЗЬНІЯЦЬ, *дзс.*--пригорець. Блін у печы прызьніяў (Гравы, Сен р.).

ПРЫДЗЕЛ, у, *м.* — трехстенная пристройка. Паставіў прыдзел к пуні (Бягуны, Гар. р.).

ПРЫДЗЬВЕРНАЕ, а, *н.* — плата за пропуск куда-либо. Плаці прыдзьвернага — ні пушчу (Стаішча, Чаш. р.).

ПРЫДЗЯЎБЦІСЯ, *дзс.* — приковылять. Чуць прыдзёўбся (Доўгае, Беш. р.).

ПРЫЙСЬЦІ, *дзс.* — притти. Абясьціў прыйсьці да мяне (Ст.-Сяло, Куз. р.).

ПРЫКАДОЛІЦЦА, *дзс.* — пристроиться. Ён добра прыкадоліўся (Луб'ева, Аз. р).

ПРЫКАЗКА, *ж.* — поговорка. «Якій пень, такія і атуросткі»— яго аблюбёная прыказка (Халамерь'е, Аз р.).

ПРЫКАРНУЦЬ, *дзс.* — прильнуть. Ён тут прыкарнуў у вуглу ды й заснуў (Глебаўск, Сен. р.).

ПРЫКІДВАЦЦА, ПРЫКІНУЦЦА, *дзс.*—1) притворяться, притвориться. Ні прыкідвайся, ні баліць (Навасёлкі, Куз. р.); 2) приставать, пристать. Вогнік прыкінуўся (Гарадок, Гар. р.); 3) приключаться, приключиться. Няхай яго! якое бездолье прыкінулася Навасёлкі, Сен. р.).

ПРЫКЛАДЗІНЫ, *ж.*—пирушка по поводу приведения в порядок, украшения могилы. Прыкладзіны па Зьмітру былі (Павульле, Чаш. р.).

ПРЫКЛЕТНІК, у, *м.*—крыльцо перед амбаром. Аброць на прыклетніку ляжыць (Сукрэмна, Сен. р.).

ПРЫКЛЕЦЬ, і, *ж.*, ПРЫКЛЕТАК, у, *м.*—чулан, кладовая при амбаре Зьнясі жбанкі ў пріклетак (ў прыклець) (Клюі, Куз. р.).

ПРЫКРА—противно. Прыкра глідзець на яго (Астроўна, Віц. р.).

ПРЫКРУЦІЦЦА, *дзс.*—привертеться, прити. Прыкруцілася назад, дзе дзеніцца? (Слабодка, Куз. р.).

ПРЫКРЫ,—противный. Прыкры ты дужа хлапец (Кузьміно,

Сен. р.). Такі пріклый чалавек, што й гаварыць зь ім нялюба (Новікі, Віц. р.).

ПРЫЛАЗЬНІК, у, *м.*—сени при бане, предбанник. Выскачы ў прылазьнік і прахаладайся (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПРЫЛАДЗІЦЦА, *дзс.*—1) снарядиться. Тарас, ці прыладзіўся ты да гораду? (Калышкі, Лёз. р.); 2) приспособиться. Калі ты прыладзісься мясьці? (Оўсішча, Сен. р.).

ПРЫЛАДЗІЦЬ, *дзс.*—1) приспособить, устроить Прыладзь калёсы, трэба ехаць (Стаішча, Чаш. р.); 2) приготовить. Я свайму госьцю прыладзіла добрую страву (Забор'е, Сен. р.).

ПРЫЛАСКА, *ж.*—большая дорога. Як выйдзіш на прыласку—лучша іці будзіць (Селішча, Гар. р.).

ПРЫЛІКА, *ж.*—приличие Прыняў для прылікі (Вяжышча, Беш. р.). Кушаў толькі дзеля прылікі (Стралкі, Беш. р).

ПРЫЛУЧАЦЦА, *дзс.*—присоединяться. Ты ні прылучысься да іх у царкву? (Падбярэзьзе, Віц. р.).

ПРЫЛУЧЫЦЬ, *дзс.*—присоединить. Прылучы сваіх авечак да стада (Глебаўск, Сен. р.).

ПРЫЛЯГАЦЬ, *дзс.*—временами ложиться, прикладываться. Усё прылягаіць: сілы—мала, а жаць трудна (Дабрамысьль. Лёз. р.).

ПРЫЛЯЖАЦЬ, *дзс.* – лишить жизни, задавить лежа вместе (о ребенке). Настася сваё дзіця прыляжала: жала дзень, змардавалася й нячула (Унава, Лёз. р.).

ПРЫМАКА, і, *м.*- муж принятый на хозяйство жены. Яна ўзяла сабе прымаку (Пустынкі, Сен. р.).

ПРЫМАЎКА, *ж.*—поговорка, слово или фраза, часто употребляемая в ра говоре. Плахая прымаўка (Стралкі, Беш. р.).

ПРЫМАЦКІ — свойственный «прымаку» (гл.). Прымацкае жыцьцё паганае (Сураж, Сур. р.).

ПРЫМАЦЬ, *дзс.* — принимать. Шэрыя зязюлі не прымаюць, з лугу вон выганяюць (Сукрэмна, Сен р.).

ПРЫМІКІЦІЦЦА, *дзс.*—приметиться, присмотреться. Яны нам ужо прымікіцілісь (Вяжышча, Беш. р.).

ПРЫМУС, у, *м.* — принуждение. На вясельлі ўсяго было, толькі прымусу дужа ня было (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПРЫМУСНЫ — принудительный, принужденный. Прымусная ета работа (Беліца, Сен. р.)

ПРЫМУШ, а, *м.*—муж принятый на хозяйство жены. Яна ўзяла прымуша (Пустынкі, Сен. р.) Пар. прымака.

ПРЫМУШАЦЬ, ПРЫМУСІЦЬ, *дзс.* — принуждать, заставлять; принудить, заставить. Гасьцей прымушалі сьнедаць (Яцуркі, Беш. р.). Ён мяне прымусіў выпіць (Лятоўшчына, Куз. р).

ПРЫНАДА, *ж* —приманка. Паставілі на зайцаў прынаду (Латыгаль, Сен. р.). Гэта прынада, а не чалавек (Сукрэмна, Беш р).

ПРЫНАДНЫ — приманчивый. Дужа прынадная дзеўка —як магнэсам цягнуць да яе (Слабодка, Куз. р.).

ПРЫПАДАК, у, *м.*—1) случай. Якія тут прыпадкі? (Высачаны, Выс р); 2) падучая болезнь Во, каб на цябе прыпадак! (Гуліна, Сен. р.).

ПРЫПАР, у, *м.*, ПРЫПАРКА, ПРЫПАРНІЦА, *ж* —1) самое жаркое время лета. Сёліта часта бы-

ваіць самая прыпар у дзярэўні (Гравы, Сен. р.); 2) страда. Скора надыйдзе прыпар (Запрудзьдзе, Сен. р.). Настаець прыпарніца (прыпарка) (Прудок, Віц. р.).

ПРЫПЕК, у, *м.* — передняя площадка устья печи. На прыпяку кацёл стаіць (Сураж, Сур. р.).

ПРЫПЁРЦІ, *дзс.* — 1) притащить. Ты ужо прыпёр табаку? (Лагавая, Аз. р.); 2) придавить. Воз перакуліўся, яго й прыпёрла возам (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПРЫПОЛ, а, у, *м.* — передняя часть юбки, фартука, если низ их приподнят; нижняя часть полы. Насып гароху ў прыпол (Іванск, Чаш. р.).

ПРЫПРАВА, *ж.* — приправа, снадобье в кушанье. Усякіх прыпраў накупіла (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПРЫПУНЬНІК, а, *м.* — пристройка к сенному сараю. У прыпуніку арэдалы (Ухлё, Чаш. р.).

ПРЫПУСЬНІК, а, *м.* — принадлежность в ткацком станке. Прыпусьнік папраў (Сьляпцы, Гар. р.).

ПРЫПЫНІЦЦА, *дзс.* — приостановиться. Ідзі, чаго ты прыпыніўся? (Дабрыгары, Беш. р.).

ПРЫПЯКАЦЬ, *дзс.* — прижигать. Прыпячы дзікі ляпісам (Калышкі, Лёз. р.).

ПРЫРВАЦЦА, *дзс.* — с жадностью наброситься. Нам абы да столу прырвацца — паядзім усё (Лазукі, Чаш. р.).

ПРЫРОДА, *ж.* — кроме общего значения — врожденное свойство. Прырода ў яго такая (Гараватка, Меж. р.).

ПРЫСАДЫ, *ж.* — большая дорога с пасаженными березами по сторонам. Прысадамі ён паехаў (Лазаватка, Сур. р.).

ПРЫСАК, у, *м.* — горячая зола с углями. У прыску картошку пяклі (Ухлё, Чаш. р.).

ПРЫСАЧЫЦЬ, *дзс.* — выследить. Прысачыў ваўкоў, нада наказаць у Фатынь, каб аблаву ўстроіць (Красьніца, Чаш. р.).

ПРЫСВАТВАЦЦА, *дзс.* — 1) подлаживаться, угодничать. Відзіш як ён прысватваіцца да лісамера? (Пожынкі, Сен. р.); 2) иметь вид на чужое. Прысватваіцца да чужых коні (Сянно, Сен. р.).

ПРЫСІЛІВАЦЬ, *дзс.* — принуждать. На вясельлі дужа прысілівалі есьці (Альшанікі, Беш. р.).

ПРЫСКАЎРЭЦЬ, *дзс.* — присохнуть. Што ета ў цібе прыскаўрэла збоку? (Навікі, Віц. р.).

ПРЫСКІПАЦЦА, *дзс.* — прицепиться, привязаться. Чаго ты да мяне прыскіпаўся? (Сахны, Сен. р.).

ПРЫСКРЫНАК, а, у, *м.* — ящик в столе, сундуке. Нажы ляжаць у прыскрынку (Пачаевічы, Чаш. р.).

ПРЫСЛОЎЕ, *н.* — любимое словцо, поговорка. Яго прыслоўе такое (Ухлё, Чаш. р.).

ПРЫСМАКІ, аў, *м.* — сласти, лакомства. Ці гэта-ж можна, каб яна на прысмаках жыла толькі? (Запрудзьдзе, Сен. р.)

ПРЫСПАЦЬ, *дзс.* — лишить жизни лежа вместе (о ребенке). Прыспала сваё дзіцё (Касачы, Лёз. р.).

ПРЫСУНУЦЬ, *дзс.* — придвинуть. Арына, прысунь к сталу зэдлік! (Ульлянавічы, Сен. р.).

ПРЫСТАВАЦЬ, *дзс.* — кроме общего значения — прилипать. Прыстаў, ік салома ў лазьні! (Слабодка, Куз. р.).

ПРЫСТАРЭКА, *ж* — шутка. Ён толькі й жыве на прыстарэках (Вяжышча, Беш. р.).

ПРЫСТАТНЫ — приветливый. Дужа яна прыстатная (Шапурава, Выс. р.).

ПРЫСТАЎЛЯЦЬ, *дзс.*—1) ставить к чему-либо, придвигать. Прыстаў сюды пірадок (Унава, Лёз. р.); 2) представлять, драматизировать. Што яны там ні прыстаўлялі? (Слабодка, Куз. р.).

ПРЫСТАЎНЯ, і, *м.* — муж, принятый на хозяйство жены. Ён зашоў у прыстаўні (Мікалаёва, Куз. р.).

ПРЫСТАЦЬ, *дзс.* — устать до изнеможения. Конь прыстаў у дарозі. Прыстаў, што ні магу дзьвінуцца (Ухлё, Чаш. р.).

ПРЫСТОЙКІ, *ж* —сливки. Зьлі з малака прыстойкі (Застарыньне, Беш. р.).

ПРЫСТУПІЦЦА, *дзс.*—подойти. Надзелась, як барыня і ня прыступіцца (Берашова, Сен. р.).

ПРЫСТУПКІ, *ж.*—ступени. Я ішоў па прыступкам, а тады— брязь! (Мазалава, Куз. р.). Цяжка іці па прыступкам (Барсукі, Аз р.).

ПРЫСЬВЕТАК, а, *м.*—небольшой праздник. Заўтра прысьвітак (Доўгае, Беш. р.).

ПРЫСЬЛЯПІЦЦА, *дзс.* — увязаться. Прысьляпіўся да міскі як сьляпы да цеста (Луб'ева, Аз. р.).

ПРЫСЬМІРАЦЬ, *дзс.*—усмирять. Прысьміры ты свайго хлопца! (Санікі, Беш. р.).

ПРЫТАЧЫЦЬ, *дзс.*—удлинить чем-либо. Прытачы етым куском аборы (Гараватка, Меж р.).

ПРЫТКІ — быстрый, стремительный, подвижной. Пруткі, як блыха (Ранчыцы, Беш. р.). Конь да таго прыткі, што й божа ўпасі! (Макарава, Віц. р.).

ПРЫТНОМ—друг подле друга, сплошь. Прытном сядзіць машкара (Доўгае, Беш. р.).

ПРЫТОМНЫ — 1) находящийся в здравом уме. Прытомны етага ня зробіў-ба (Лазаватка Сур. р.); 2) очевидец. Прытомныя, што былі пры том, етага ня відзелі, а ты кажыш! (Ухлё, Чаш. р.).

ПРЫТУГА, *ж.*—нужда. У суседа прытуга: хлеба ні пуда (Беліца, Сен. р.).

ПРЫТУЛ, у, *м.* ПРЫТУЛЬЛЕ, *н.* — приют. Чалавеку патрэбенжы які-небудзь прытул (Бабінічы, Віц. р.). Нідзе не найдзеш ты сабе прытульля (Дрыкольле, Куз. р.).

ПРЫТУЛІЦЦА, *дзс.* — прильнуть, прижаться. Ён прытуліўся к грушы (Іванова, Куз. р.). Вун ён прытуліўся за кустамі (Рыбчына, Сір р.).

ПРЫТЧА, *ж.*—случай, приключение. У мяне прычча: карова здохла (Собалева, Куз. р.).

ПРЫТЫКА, *ж.* — 1) деревянный шест в «мярэжах» (гл.). Паставіў мярэжы, а прытыкі схаваў пад ваду, каб ліцамер ня увідзіў (Баравыя, Чаш. р.); 2) попрек. Надаелі мне тваe прытыкі (Ухлё, Чаш. р.).

ПРЫХАПІЦЬ, *дзс.*—захватить. Прыхапі там калоду карт (Унава, Лёз. р.).

ПРЫХВАСЬЦЕНЬ, я, *м.* — неотвязный. Пасядзі ты прыхвасьцень-лі дрыліху толькі й круцісься! (Бор, Чаш. р.).

ПРЫХІЛЬНІК, а, *м.* — сторонник. А, які ты ў нас прыхільнік! (Іванск, Чаш. р.).

ПРЫХІЛЬНЫ—склонный, ласковый. Ён да ўсіх прыхільны (Доўжа, Куз р.)

ПРЫЦЕМКІ, *ж* – сумерки. Прыцямкамі прыбег туды (Гараватка, Меж р.).

ПРЫЦІНАК, а, *м* – упрек, укор. Апрыклі мне цешчыны прыцінкі (Дабрыгары, Беш. р.).

ПРЫЦІСКАЦЬ, *дзс.* — прижимать. Ну, прыціснуў жа ты мене (Бабінічы, Віц. р.).

ПРЫЦЬ, *ж.*—прыть, быстрота. Пакажы-ка ім сваю прыць! (Навікі, Віц. р.).

ПРЫЦЯМІЦЬ, *дзс.*—приметить, вспомнить. Ніяк ня прыцямлю, калі гэта было (Лазок, Куз. р.). Я ня прыцяміў, ці ён там быў, ці не (Суднікі, Куз р.).

ПРЫЧАПІЦЦА, *дзс.* — прицепиться, пристать. Чаго ты да мяне прычапіўся? (Бабінічы, Віц. р.).

ПРЫЧАПУРЫЦЦА, *дзс.*—нарядиться. Як у сьвята дзеўка прычупурылася (Мамойкі, Беш. р.)

ПРЫЧВАРАЦЬ, *дзс.* — чудачить. Ня прычварай, ты пустога! (Доўгае, Беш. р.).

ПРЫЧЭПКА, *ж.*—1) придирка. І за шчэпку знойдзеш прычэпку (Мішкавічы, Віц. р); 2) прицепка. Лядзі, якія тут прычэпкі! (Ухлё, Чаш. р.)

ПРЫЧОСКА, *ж.* — головной гребень. Купілі дзяўчыне прыческу (Падрэзы, Чаш. р.)

ПРЫЧУЦЦА, *дзс.* — послышаться. Гэта табе прычулася (Баяршчына, Сен. р.).

ПРЫЧЫНДАЛЬЛЕ, *н., зб.* — принадлежности, инструменты. А йдзе маё прычындальле? (Даргейкі, Сен. р.).

ПРЫЧЫНЯЦЦА, *дзс.*—1) прикрываться. Вакно няшчытна прычыняецца (Рыбчына, Сір. р.); 2) приобщаться, принимать участие Ты да етага прычыніўся? (Гравы, Сен. р.). Добрыя людзі прычыніліся (Рыбчына, Сір. р.).

ПРЫЧЫНЯЦЬ, *дзс* — 1) притворять, прикрывать Прычыні дзьверы (Веляшковічы, Лёз. р.); 2) делать Падумаць—такое зло прычыніў! (Рыбчына, Сір. р.).

ПРЫШВА, *ж.* — 1) тонкая жердочка которою прикрепляют солому, когда кроют крыши. Даўно б накрыў крышу але прышваў не хапіла (Чарніца, Лёз. р.); 2) вал в ткацком станке, на который наматывается полотно. Закруці прышву (Слабада, Сір. р.). Палатно на прышву крэпка ўзматана (Барсукі, Аз р.)

ПРЫШВЫ, *ж.*—головки сапог. Нада к етым галянішчам прышвы даць (Слабодка, Куз. р.)

ПРЫШЛЕЙ—лучше, выгодней. Мой дом зьдзелан прышлей чым Янкаў (Стралкі, Беш. р.)

ПРЫШЧЭП, а, *м.*—прививок. Наш прышчэп ссох (Бароўшчына, Беш. р.)

ПРЫШЧЭПКА, *ж.*—прививка. Усім прышчэпку воспы робілі (Суднікі, Куз. р.).

ПРЫШЧЭПЛІВАЦЬ, *дзс.*—прививать. Прышчапіў лі 20 дзічкоў (Пачаевічы, Чаш. р.).

ПРЫЯЦЬ, *дзс.*—сочувствовать. Ні натта ён прыяіць нам (Сураж, Сур. р.).

ПСАВАЦЦА, *дзс.*—портиться. Наша мяліца псуецца (Сянно, Сен р.).

ПСТРАКАТЫ—пестрый. Нейкая занатта пстракатая сукенка (Шаркі, Куз р.). Пар. стракаты.

ПСТРЫЧАК, а, *м.* — часть прялки на винту для поднятия и опускания катушки. Пстрычык выразаўся, дык прялка не цягніць (Беліца, Сен. р.).

ПСЮРНУЦЬ, *дзс.*—толкнуть. Як псюрну я цябе, аш ты піракулісься! (Доўгае, Беш. р.).

ПТАХ, а, *м.* — птица. Ліцеў птах цераз божы дах (Лятоўшчына, Куз. р.).

ПТУШАНЁНАК, а, *м.*—птенчик. У гнязьдзе сядзіць адзін птушанёнак (Клюі, Куз. р).

ПТУШКА, *ж.*—птица. Птушкі пяюць на зарэ (Пятніцкая, Беш. р.). Перавядуцца цяпер і птушачкі нашы (Яноўшчына, Беш. р).

ПУГА, ПУЖКА, *ж.* — кнут, кнутик. Не хадзіла па табе яшчэ пуга! (Навікі, Віц р.). Ня пастух пасець, а яго пушка (Сьвеча, Беш. р.).

ПУГАВІШЧА, ПУГАЎЁ, *н.*—кнутовище. Вунь у той пуге харошае пугавішча (Хмяльнік, Беш. р.). Пастух зробіў доўгае пугаўё (Башкі, Куз. р).

ПУГАЛА, ПУЖАЛА, *н.* — чучело. Пастаў пугала, каб вароны ня елі ў гародзе ячмень! (Гуліна, Сен. р.). Яны зробілі пужала (Мікалаёва, Куз. р).

ПУД, у, *м.* — испуг. Мальчык с пуду захварэў (Лагавая, Аз. р).

ПУДЛАВАЦЬ, *дзс.* — не попадать в цель. Усёгды пудлуіць (Дварэцк, Чаш. р.)

ПУДЛІВЫ—пугливый Наша кабыла дужа пудлівая (Раманаўка, Сен р.).

ПУЖАЦЦА, *дзс*—пугаться. Чаго ты пужаесься? (Доўжа, Куз. р.).

ПУЖАЦЬ, *дзс.*—пугать. Дзед пужаіць курэй з ячменя (Лалыкі, Аз. р.).

ПУЗА, *н* — брюхо Во наеў сабе пуза! (Раманаўка, Сен. р.).

ПУЗАТЫ—брюхаты. Усі паны пузатыя (Навікі, Віц. р.).

ПУЗАЦЕЦЬ, *дзс.* — толстеть. Іна ўсё пузацеіць (Слабодка, Куз. р.).

ПУЗДЭРАК, ПУЗДЭРАЧАК, а, *м.*—флакончик. Пуздэрак з лекарствам разьбіўся (Дабрамысьль, Лёз. р.). Вазьмі на лекарства пуздэрачак (Увалокі, Куз. р.).

ПУЗЫР, а, *м.*—стекло от лампы. Разьбіўся пузыр ад лямпы (Сяркуці, Сен. р).

ПУДЗІЛА, *н.*—пугало. Пудзіла ў ячмені завалілася (Іванск, Чаш. р)

ПУК, а, у, *м.*—1) связка. Цэлы пук бобу прапаў (Гараватка, Меж р); 2) стебель щавеля. Я нарвала многа пукоў (Жукава, Аз. р.).

ПУЛЬГАВАЦЬ, *дзс.* — трубить в охотничий рожок. Пульгуіць, як Здраеўскі у бары (Вішкавічы, Чаш р.).

ПУЛЯЦЦА, *дзс.*—швырять. Кірпічом пуляўся (Касачы, Лёз. р.).

ПУНІШЧА, *н.*—место, где стояла, стоит «пуня» (гл.). На старым пунішчы ляжаць бёрны (Лужына, Выс р.).

ПУНЯ, *ж.*—сенной сарай. Сена ляжыць у пуні (Кр. Сяло, Беш. р.).

ПУПІК, а, у, *м.*—колпачек лампы Папраў ад лямпы пупік! (Русінава, Сен. р).

ПУПЛЫ, аў, *н.* —карапузы, орава детей. Хто-ж там пуплаў тых будзе гадаваць? (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ПУПЫШКА, *ж.* — почка. На бярозе трэснула пупышка (Клюі, Куз р). Пар. бубышка.

ПУРА, *ж.*—мера в 3 пуда. Думаю ў гэтым годзе бульбы пасеяць дзесяць пур (Вяжышча, Беш. р).

ПУРНУЦЬ, *дзс.* — толкнуть, швырнуть. Як пурну цябе дык ты рассыпісься (Азярэцк, Сен. р.).

ПУСТАДОМ, а, *м.*—ветренный человек. Голы пустадом еты (Крынкі, Выс. р.).

ПУСТКА, *ж.*—пустошь. Што на етый пустцы парасьцець? (Пагост, Выс. р.).

ПУСТУЛЬГА, *ж.*—пустомеля. Не мялі ты ерунды, пустульга! (Мазалава, Куз. р.).

ПУСЬЦІЦЦА, *дзс*—пуститься. Думалі ябланка засохніць, усё суччa ўрэзалі, а іна зноў пусьцілася (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ПУТА, *н.*—путо, веревка, которой спутывают лошадь. Парвалася пута й конь зьбег (Тропы, Выс. р.).

ПУТАЦЬ, *дзс.*—спутывать. Путай коні, да садзіся (Хацімшчына, Куз. р.).

ПУТРА, *ж.*—заквашенная в квашне похлебка из солодовой муки. С салоткай саладухі вышла добрая путра: і кісла й салотка (Сьвярдлы, Беш. р.).

ПУТРАНЫ—из «путры» (гл.). Путряный кісель люблю (Казьяны, Сір. р.).

ПУХ, у, *м.*—сушеница, кошачья лапка. Gnaphalium dioicum L. Нарваў пуху, што ні панясу (Целашы, Выс. р.).

ПУХА, *ж.*—1) пятка яйца. У гэтым яйцы пуха крепкая! (Шарыпіна, Беш. р.); 2) корма лодки. Не гані лоткі пухой! (Касачы, Лёз. р.)

ПУХАР, а, *м.*—одуванчик. Taraxatum officinale aucf. Ня дзьмі на пухар—разьліціцца (Мішкава, Куз. р.).

ПУХКІ—пушистый. Во пухкія падушкі! (Канавалава, Куз. р.).

ПУХЛІНА, *ж.*—опухоль. Во, якая бальшая пухліна ў яго! (Селішча, Гар. р.).

ПУХОЎКА, *ж.*—1) дождевик. Licoperdon caelatum Bulf, Buvista niqrescens Pers. Махні етай пухоўкай (Разумова, Лёз. р.). 2) рогоз. Typha latifolia L. Пухоўкі рваў на балоці (Чашнікі, Чаш. р.); 3) одуванчик. Taraxatum officinale aucf. Пухоўкі лётаюць па ветры, калі іх сьпелыі сарваць і падзьмуць (Слабодка, Куз. р.).

ПУЦЭНЬКА, *ж.*—горсть пеньки. Дзьве пуцэнькі пянькі пазычаў (Гараватка, Меж. р.).

ПУЦІК, а, *м.*—струйка воды. Пуцікі цякуць з пальціны (Путрына, Беш. р.). На стрэсі замерзьлі пуцікі (Гарыдвор'е, Чаш. р.).

ПУЦІНКА, ПУЦЯВІНКА, *ж.*—тропинка. Я ішоў тэй пуцінкай (Залесьсе, Чаш. р.). Ганна пайшла пуцявінкай ў лес (Вейна, Сен. р.).

ПУЧОК, а, *м.*—кроме общего значения—деревянная или металлическая подставка для ремня в черезседельнике, соединяющего оглобли. Пучок раскалоўся ў сядзёлцы (Бабінавічы, Выс. р.).

ПУШАЧКА, *ж.*—коробочка. Дай рабёнку пушачку ат сьпічак (Ульлянавічы, Сен. р.).

ПУШКА, *ж.*—1) пушка, орудие. Як пачалі біць з пушкі ажно сьценкі задражалі (Берашова, Сен. р.); 2) коробка. Ці гэта вакса ў пушкі? (Берашова, Сен. р.).

ПУШНЫ—из мало провеянной ржи. Пушнэй хлеб елі (Друкава, Выс. р.).

ПУШЧА, *ж.*—дремучий лес. Мы паедзім чэраз пушчу (Пустошкі, Сен. р.).

ПУШЧАЦЬ, *дзс.*—пускать. На штож ты пушчаеш? (Яноўшчына, Беш. р.).

ПХАЦЬ, *дзс.*—1) толкать. Ня пхай болі (Лужасна, Куз. р.), 2) пихать. Ня трэба яму гэ-

тулькі грошы пхать (Сянно, Сен. р.).

ПЧАЛЬНІК, а, *м.* — пчеловод. З Якава можа быць добры пчальнік (Гарывецк, Сен. р.).

ПЧЭЛЬНЯ, *ж.*—пасека. У пчэльні многа лётаіць пчол (Марцінкова, Куз. р.).

ПШАНІЦА, *ж.*—пшеница. Triticum vulgare Vill. Мы пасеялі пшаніцу (Раіны, Аз. р).

ПШАНІЧНЫ, ПШОННЫ--пшеничный. Пшанічная мука белая (Ісачкава, Аз. р.). Сьпячы пшонны блін (Бешанкавічы, Беш. р.).

ПШЧАЛА, *ж.*—пчела. Apismellifera L. (A. mellifica L). Пшчолы ў Лаўрэна дужа кусьлівыі (Лужасна, Куз. р).

П'ЯНІЦА, *ж.*—голубика. Vaccinium uliginosum L. П'яніц наеўся ды галава баліць (Лужына, Куз. р.).

ПЫЛ, у, *м.*—пыль. У хаце такі пыл, што нечым дыхаць (Ліпна, Сен. р).

ПЫЛАНКІ, *ж.* — выдолбленное корыто для провеивания на ветру от пыли. Схадзі папылай крупы ў пыланках (Падрэзы, Чаш. р.). Пар паланкі.

ПЫЛІ, *вкл.* — зов цыплят. Пылі... пылі... пылі! (Клімавічы, Сен. р.)

ПЫПЛІЦЬ, *дзс.*—медленно делать, останавливаясь на мелких подробностях. Пыпліць, пыпліць і нічога ня выходзіць (Сукрэмна, Сен. р.).

ПЫРНІК, у, *м.*—пырей. Agropyrum repens P.B., Triticum repens L. У нас кала тыну дужа многа вырасла пырніку (Раманаўка, Сен р.).

ПЫРХАЦЬ, *дзс.*—порхать. Во ўжо пырхаюць сьняжынкі (Селядцова, Беш. р.).

ПЫТАЦЦА, ПЫТАЦЬ, *дзс.*—спрашивать. Аб чым ты яго пытаеш? (Зямковічы, Сен. р.) Будзе маці пытаці: «Хто там ходзіць па хаці?» (Запрудзьдзе, Сен. р.). Ча пытаісься? (Сахны, Сен. р).

ПЫТЛЬ, ю, *м.* — пеклеванная мука. Расьцёрлі зерны на пытль (Іванск, Чаш. р.).

ПЫХА, *ж.*—спесь. Пыхі яму ні панесьці (Чашнікі, Чаш. р.).

ПЫЦА, *ж.*—морда. Дай кату па пыцы (Траяны, Беш. р).

ПЫШКА, *ж.* — хлеб. Мама меле пышку (Вяжышча, Беш. р.).

П'ЯЎКА, *ж.*—1) пьявка. Aulostoma gulo (Haemopis sanguisuga), Hephelis vulgaris (Herpobaella atomaria). Ай п'яўка вунацькі (Лужасна, Куз. р.); 2) головная заколка. Купляй—гэта добрая п'яўка ў твaі валасы (Андрускі, Беш. р.).

ПЯВУН, а, *м.* — петух. Калі мы йшлі, ужо пявуны пелі (Бікава, Сен. р.).

ПЯДЗЬ, *ж.*—четверть аршина. У аршыне чатыры пядзі (Іванск, Чаш. р).

ПЯКАРНЯ, *ж.*—булочная. Ня відзіў пякарні на рагу Замкавай? (Доўжа, Куз. р.).

ПЯКЕЛЬНІК, у, *м.* — выдающийся труженик, трудящийся до изнеможения Наш сусед працуе, як пякельнік (Ст. Беліца, Сен. р.).

ПЯКОЛАК, у, *м.*—ступенька, выступ русской печи. На пяколку кот ляжыць (Ухлё, Чаш. р.).

ПЯКОТА, *ж.*—сильная жара. Сёльта дужа вялікая пякота (Курына, Віц. р.).

ПЯКОТКА, *ж.*—изжога. Кап цябе пякотка сьпякла! (Сьвеча, Беш. р).

ПЯКУЧЫ — жаркій. Пякучы дзень той быў (Бабінічы, Віц. р.).

ПЯЛЁНКА, *ж.* — пеленка. Завярні дзяцёнка ў чыстую пялёнку (Раманаўка, Сен р).

ПЯЛЁХАЦЦА, *дзс.*—плескаться. Вуткі пялёхаюцца ў выгарцы (Старына, Беш. р.).

ПЯЛЬЦОЎКА, *ж.*—вышиванье гладью. Пяльцоўку скончыла (Слабодка, Беш. р.).

ПЯНЬЦЮХ, а, *м.*—увалень. Іш ты піньцюх якей! (Гравы, Сен. р.).

ПЯНЬКОВЫ — пеньковый. Бацька зьвіў пяньковыя аборы (Расна, Сен. р.)

ПЯРВОСЬЦІНКА, *ж.*—корова, отелившаяся первый раз. Пярвосьцінка мала даець малака (Стралкі, Беш. р.).

ПЯРЭБІРАК, а, *м*, ПЯРЭБІРКА, *ж.*—отобранная охапка сена, соломы. Пяць пярэбірак засталося сена (Бешанкавічы, Беш. р).

ПЯРЭКЛЕЦЬ, *ж.*—пол, крыльцо перед дверью клети. Ключ ляжыць там на пярэкліці (Аськершчына, Беш. р.).

ПЯРНАТА, *ж.* — перина. На лошку ляжыць перната (Латыгаль, Сен. р.)

ПЯРУН, а, *м.*—удар молнии. Пяруном зламіла дрэва (Чарнагосьці, Беш. р.).

ПЯРЧОЎКА, *ж.*--перечница. Падай мне пярчоўку (Выгары, Куз. р.).

ПЯРШАК, а, *м.*—первенец. Ета мой пяршак (Высачаны, Выс. р.).

ПЯРШЫНЯ — первый раз. Ці піршана гэта яму? (Доўгае, Беш. р.).

ПЯСОГА, *ж.*—грязное, лоснящееся пятно у ворота и обшлагов одежды. Во, пясогі носіцы! (Мехавое, Аз. р.).

ПЯСТКА, *ж.*—горсть Дай пясткульну (Застарыньне, Беш. р.).

ПЯСТУН, а, *м.* — баловень. Бальшэй пястун ён у вас (Гараватка, Меж. р.).

ПЯТКА, *ж.*—кроме общего значения—1) место соединения деревянной и металлической частей косы. На пятку націскай—чысьцей выскасіш (Бабінавічы, Выс. р); 2) пять рублей. Пазыч мне пятку да заўтрага (Сянно, Сен. р.).

ПЯТНІК, а, *м.*—1) база, основание. Для такого слупа пятнік малы (Высачаны, Выс. р.); 2) чашка в которую вставлен столбик ворот, двери, вращающий последние. Як ходзяць тваі пятнікі? (Вяжышча, Беш. р.).

ПЯТРОЎКА, *ж.*—Петров пост. У пятроўку самыя бальшыя дні (Хацімшчына, Куз. р.).

ПЯТРЫЦЬ—высыхать. Пятрэіць на шчэпку (Сукрэмна, Сен. р.).

ПЯТУХ, а, *м.*–петух. Прапаў наш пятух (Асінаўка, Беш. р.).

ПЯХЦЕЛЬ, я, *м.*—веревочная сетка, куда кладется сено в дорогу. Набяры піхцель сена (Баркова, Куз. р.).

ПЯЧКУР, а, *м.*—печник. Скора прыдуць пячкуры (Мікалаёва, Куз. р.).

ПЯЧОНКА, *ж.*—печень. Авечыя пячонкі дужа смашны (Ліпна, Сен. р.).

ПЯЧУРКА, *ж.*—ниша в кухонной печи. Палажы сярнічкі ў пячурку (Сяркуці, Сен. р.).

ПЯЧЫ *дзс.*—печь, жечь. Ганка пячець латкі (Шарыпіна, Беш. р.). Сонца пячэць (Лалыкі, Аз. р.).

ПЯЧЫСТА, а, *н.* — жаркое, нажаренное. Усякага пячыста ў іх было (Высачаны, Выс. р.).

ПЯШНЯ, *ж.*—лом. Ён разьбіў лёт пяшнёй (Русінава, Сен. р.).

ПЯЮН, а, *м.*—певец. Удзень дык ён пяюн быў (Лукашоўка, Беш. р.).

ПЯЯЦЬ, *дзс.*—петь. Жнеі будуць пяяць (Бешанкавічы, Беш. р.).

Р.

РАБАКІ, оў, *м.*—глисты. Ascaris lumbricoides. Рабакі яго мучуць (Краўцова, Гар. р.).

РАБЗУЙ, я, *м.*— рябой, с лицом изрытым оспой. Ах ты рабзуй! (Забалотнікі, Куз. р.).

РАБЕЦ, а, *м*—рябчик. Bonasa silvestris Brhm. Рабца забіў тамацькі (Папкі, Гар. р.).

РАБЁШАК, а, *м.* — ребенок. Рабёшак радзіўся ў нас (Сукрэмна, Сен. р.).

РАБІЗНА, *ж.*—1) пестрое домотканное полотно. З рабізны ета пашыта (Чарніца, Сір. р.); 2) ямочки на изрытом оспой лице. Рабізна ў яго ікая! (Бель, Выс. р.).

РАБІК, а, *м.*— пестрая юбка. Мама! будзім і мы ткаць такіі рабікі, як у Сялюціне (Макеенкі, Аз. р.).

РАБІН, а, *м.* — раввин. Рабін пашоў у сінагогу (Пятніцкая, Беш. р.).

РАБІНА, *ж.* — рябина. Jorbus aucuparia L. Рабіна лі вакна расьцець (Дворышча, Сір. р.).

РАБІНАВАЯ НОЧ — рябиновая, бурная ночь. Ну й рабінава-ш ноч была — пярун як ня ашалеў! (Сукрэмна, Сен. р.).

РАБІНІНА, *ж.*—рябиновое дерево. На рабініне ужо ёсь ягады (Хмяльнік, Беш. р.).

РАБІНЬНІК, у, *м*—Сабельник. Comarum palustre L. Рабіньнік у балоце ўвідзіш (Шыхі, Лёз. р.).

РАБІЦЬ, *двс.*—делать. Ня ведаю, што рабіць (Лясьнікі, Сен. р.). Пар. робіць.

РАБОТНІК, а, *м.*— кроме общего значения—батрак. Што я табе работнік? (Навікі, Віц. р.).

РАБОЦІНКА, *ж.*—работка. Рабоцінка ўдалая была (Краўцова, Гар. р.).

РАБОЧЫ—работающий, рабочий. У Пётры на вайне пуля атарвала рабочы паліц (Санікі, Беш. р.).

РАБТУХ, а, *м.* — веревочная сетка, в который берут сено лошадям. Схадзі ў пуню і набі раптух сена (Заазер'е, Сен. р.).

РАБТУХА, *ж.*—пестрая домотканная юбка. Яе раптуха прыгожая (Слабада, Чаш. р.).

РАБУШКІ, *ж.*—пестрые половики. Я сёньні даткала сваі рабушкі (Сураж, Сур. р.). Пар. рабізна.

РАБЫ—рябой. У Саўкі рабая сьвіньня (Шарыпіна, Беш. р.).

РАВЕСЬНІК, а, *м.*—ровесник. Янка равесьнік Цімоху (Пясочак, Куз. р.).

РАГАТКА, *ж.*, РАГАЧ, РАГАЧОК, а, *м.*—дужка со шпеньком для катушки в прялке. Найдзі мне рагатку й шпулю (Гушчына, Сір. р.). Рагачок расьскяпіўся, а йна прасьці хочаць (Сукрэмна, Сен. р.).

РАГАЦЬЦЁ, *н.*, *зб.*—хворост, хлам. Нашто ты рагацьця накідаў пад ногі? (Доўгае, Беш. р.).

РАГАЧ, а, *м.*—1) ручка в сохе. Чачоткавы рагач няскора раськепіўца (Ходцы, Сен. р.). Рагач зламаўся у сасе (Зямковічы, Сен. р.); 2) дужка со шпеньком для катушки в прялке. Рагач у самапралцы зламаўся (Кабішча, Куз. р.).

РАГІЗУЛЯ, *ж.*—растрепа. Эх ты, рагізуля,—зашпіліся ды соплі абатры (Глебаўск, Сен. р.).

РАГІЛІ, *ж.* — большая телега для возки сена и снопов. За-

прох рагілі ды й паехаў (Вяжышча, Беш. р.).

РАГУЛЬ, я, *м.*—дужка в прялке со шпеньком для катушки. Мне купілі новы рагуль (Пятніцкая, Беш. р.).

РАДА, *ж.*—совет. Я, кум, прышоў к табе на раду, сын меня сабіжает (Кабішча, Куз. р.). Дай мне, мамка, рады, як мне шшыць гэту сукенку (Буркуны, Беш. р.).

РАДАДУЛІ, *ж.* — большая телега для возки сена и снопов. Нашы рададулі ад сена паламаліся (Косы, Віц. р.). Запрагай каня ў радулі, паедзім за сенам (Сураж, Сур. р.).

РАДАЎНІЦА, *ж.* — радоница. На радаўніцу пагулялі (Лужасна, Куз. р.).

РАДНІНА, *ж.*—ряднина. Дзяўчына беліць радніну (Хобаты, Куз. р.).

РАДНЯ, *ж.*, *зб.*--родственники. Радня раднёй, а што стоіць, дык стоіць (Навікі, Віц р.).

РАДОЎКА, *ж.*—очередь. Мне нада адбываць рядоўку (Пустынкі, Сен. р.). Скора радоўка прыдзець да нас (Стаішча, Чаш. р.).

РАЖКА, *ж.* — шайка. Вылей ваду із ражкі (Ісачкава, Аз. р.).

РАЗАДРАЦЦА, *дзс.* — разорваться. Зусім разадраўся мех (Палешына, Гар. р.).

РАЗАДРАЦЬ, *дзс.* — 1) разорвать. Разадраў балахон (Ігуменшчына, Сір. р.); 2) поднять новь. Мы разадралі аблогу (Гуліна, Сен. р.).

РАЗАМ—вместе. Пойдзем разам дамой (Баркова, Куз. р.).

РАЗАСЛАЦЬ, *дзс.*—1) разостлать. Разаслала скуты на блех (Слабодка, Куз. р.); 2) послать всех. Разаслаў усіх на работу (Лужасна, Куз. р.).

РАЗБАДЗЯЦЦА, *дзс.* — избродяжничаться. Разбадзяўся наш скот, адбіўся ад дому (Доўгае Беш. р.)

РАЗБЭСЬЦІЦЦА, *дзс.*--развратиться. Во як ён разбэсьціўся! (Шаркі, Куз. р.).

РАЗБОРКА, *ж.* — разбирание постройки. Пазаві людзей на разборку хлеву (В я ж ы ш ч а, Беш. р.).

РАЗБОРЫШЧА, *н.* — несостоявшийся торг. У іх вышла разборышча (Луб'ева, Аз. р.).

РАЗБУБОНІЦЬ, *дзс.*—разбухнуть. Гарох ад вады разбубоніў (Луб'ева, Аз. р.).

РАЗБУРЫЦЦА, *дзс.* — развалиться. У печкі комін разбурыўся (Сянно, Сен. р.)

РАЗБУРЫЦЬ, *дзс.* — разрушить. Разбурыў будку (Ухлё, Чаш. р.).

РАЗВАЖАНЬНЕ, *н.* — рассуждение. Пакуль ён цягніць сваё разважаньне, цягні паліву з возу (Глебаўск, Сен. р.).

РАЗВАЛЬНІ, РАЗВАЛЕШКІ, *ж.* —розвальни. Запрагай развальні сена вазіць (Сьвеча, Беш. р.). Запрагі мне каня ў развалешкі: я паеду ў госьці (Г а р б у з ы, Сір. р).

РАЗВАШЭЦІЦЦА, *дзс.* — зазнаться, спесивиться. Ён ужо дужа развашэціўся (Д о ў г а е, Беш. р.).

РАЗВОДКА, *ж.* — разведенная с мужем. Што ты з ей гаворыш —іна-ж развотка (Ж э р ы н а, Чаш. р.).

РАЗВОДЗЬДЗЕ, *н.* — половодье, разлив. Вясной і восеньню бываець разводзьдзе (Пятніцкая, Беш. р.).

РАЗВЫДРЭЦЬ, *дзс.* — засвоевольничать. Наш Антоська раз-

выдрэў—нікога не баіцца (Ст. Беліца, Сен. р.).

РАЗГАВЭНДВАЦЬ, *дзс.*—беседовать, болтать. Досыць табе разгавэндываць! (Семянцова, Беш. р.).

РАЗГЛЯДАЦЬ, *дзс.* — рассматривать. Ішчэ разглядаіць тут! (Слабодка, Куз. р.).

РАЗГОН, у, *м.* — 1) будра. Glechoma hederacea L. Разгон вун расьцець (Махалава, Меж. р); 2) размах. Даў з разгону. Адыйдзі дальш лі разгону (Слабада, Чаш р.).

РАЗГРЫЗЬЦІ, *дзс.*—разгрызть, раскусить. Разгрызі гэты арэх (Зямковічы. Сен. р.).

РАЗДАЛІКАЦІЦЦА, *дзс.* — изнежничать. Ты ужо раздалікаціўся ад хваробы (Сташчча, Чаш. р).

РАЗДУЖЖА, *н.* — передния и задния поперечины телеги. Зламалася раздужжа (Веляшковічы, Лёз. р.).

РАЗЖЫЦЦА, *дзс.*—разжиться чем. Можа вы за гэты дні разжывіцёся аўсом (Брыды, Меж р.).

РАЗЗЛАВАЦЦА, *дзс.* — разозлиться, рассердиться. Бацька на цябе дужа раззлуваўся (Бешанкавічы, Беш. р).

РАЗЗЛАВАЦЬ, *дзс.*—рассердить. Раззлаваў сабаку (Ухлё, Чаш. р.).

РАЗЗНАКОМІЦЦА, *дзс.* — познакомиться. Мы раззнакоміліся ўжо добра (Сташчча, Чаш. р.).

РАЗІНЯ, *аг.*—розиня, ротозей. Вот разіня! коні упусьціў у шкоду (Вейна, Сен. р.).

РАЗЛАЖЫЦЬ, *дзс.*—развести. Пастухі разлажылі на балоце агонь, а купа загарэлася (Селядцова, Беш. р).

РАЗЛОГ, у, *м.*—рыхлая почва. Во, разлог для бульбы харошэй (Александрова, Гар. р).

РАЗЛУКА, *ж.*—кроме общего значения—кушанье сваренное из воды и пшеничной муки. Разлука пшонная (Доўгае, Беш. р.).

РАЗЛУПІЦЬ, *дзс.*— разорвать. Разлупіў усе чыста штаны (Госьміра, Сен. р.). Ах! як ты разлупіў сарочку! (Капланы, Сен р.).

РАЗМАРЫН, у, *м.*—усталость. Размарын напаў (Сянно, Сен р.).

РАЗМАТ, у, *м.*—приспособление мотать нитки в моток. Зьнімай маток з размату (Гунчанкі, Сур. р.).

РАЗМОЎКА, *ж* — размолвка. Размоўка між імі (Слабада, Чаш. р)

РАЗНАТА, *ж.*, *зб.* — разные предметы. Разнату ўсю ён забраў (Гараватка, Меж. р.).

РАЗОРА, *ж.*—борозда. У разоры стаіць вада (Пятніцкая, Беш. р.). Па разорах жыта вымакае (Сураж, Сур. р.).

РАЗРАХУНАК, у, *м.*—рассчет, распределение. Разрахунак лесу скончылі (Бор, Чаш. р.).

РАЗРУМЗАЦЦА, *дзс.*—расплакаться. Во, разрумзуўся! (Зямковічы, Сен р.).

РАЗРЫЎНІК, у, *м.*—живучка. Ajuga reptans L. Ета травіца разрыўнікам завецца ў нас (Пачаевічы, Чаш. р.).

РАЗУВАЦЦА, *дзс.*—разуваться, снимать обувь. Дзед разуўся й палес на печ (Пятніцкая, Беш. р.).

РАЗУМЕЦЬ, *дзс.* — понимать. Донька ужо што-небудзь да разумеіць (Сітна, Лёз. р.).

РАЗУМНЕЦЬ, *дзс.* — умнеть. Усё разумнеюць людзі (Гараватка, Меж. р.).

РАЗУМНІК, а, *м.*—умник. Ён у нас разумнік! (Доўжа, Куз. р.).

РАЗУМНІЦЦА, *дзс.* — умничать, гордиться. А чаго ён

рызумніцца дужа? Што ён багатый, дык ён сабе багат (Рыбчына, Сір. р.).

РАЗУМНЫ — умный. Разумны конь (Веляшковічы, Лёз. р.).

РАЗЫНКІ, *ж.* — изюм. Я купіла ў пірагі разынак (Чашнікі, Чаш. р.).

РАЗЬБІРАЦЬ, *дзс.* — разбирать. Няхай разьбяруць людзі. (Лукашоўка, Беш. р.).

РАЗЬБІТНЫ — развитой. Ён чалавек разбітны (Зямковічы, Сен. р.).

ГАЗЬБІЦЬ, *дзс.* — 1) разбить. Разьбіў балонку (Стралкі, Беш. р.); 2) расколоть. Гэта палена без даўбешкі ні разаб'еш (Слабада, Чаш. р.).

РАЗЬВЕСІЦЬ, *дзс*,—развесить. Грыбы разьвесіў (Гарадок, Гар.р.).

РАЗЬВІТАЦЦА, *дзс.*—распрощаться. Разьвітаўся бацька з імі і паплыў дадому (Іванова, Куз. р.).

РАЗЬВЯРНУЦЬ, *дзс.* — кроме общего значения — опрокинуть. Разьвярнуў кухлік з сырываткай (Кавалёўшчына, Беш. р.).

РАЗЬВЯСЬЦІ, *дзс.*—1) начать постройкой Будынак вялікі разьвядзён (Нов. Сяло, Беш. р.); 2) наступить половодью. Разьвяло, ня можна прайці (Селядцова, Беш. р.).

РАЗЬЕЗДНАЕ, *н.*—от'езд, угощение перед от'ездом. Вып'ем разьездняга і гайда! (Слабодка, Куз р.).

РАЗЬЗЯВІЦЬ, *дзс.*—разинуть. Разьзявіў ляпу, як вароты (Шчучына, Куз. р.). На што ты разьзявіў усі дзьверы—зачыні, а то сьвіньні паналезуць у хату (Глебаўск, Сен. р.).

РАЗЬЗЯПІЦЬ, *дзс.*—раскрыть. Чаго ты рот разьзяпіў? (Сялец, Чаш. р.).

РАЗЬДЗЮЎБАЦЬ, *дзс.* — расклевать, растолковать. А ён жа разьдзюўбае! (Пушкары, Сен. р.).

РАЗЬМЕРКАВАЦЬ, *дзс.*—распределить. Мы ужо зямлю разьмеркавалі паміж сабой (Оўсішча, Сен. р.).

РАЗЬМІН, у, *м.* — раз'езд, проезд мимо. Столькі людзей на кірмашы, што разьміну няма (Сянно, Сен. р.).

РАЗЬМЕЖАВАЦЬ, *дзс.*—размежевать, разграничить. Каморнік разьмежаваў вучасткі (Летцы, Куз. р.).

РАЗЬМЯЖДЖУЛІЦЬ, *дзс.*—раздавить. Нехта разьмяжжуліў жабу (Камлі, Віц. р.).

РАЗЬНІЗВАЦЦА, *дзс.*—раздеваться, раздеть «зьнізак» (гл.). Разьнізывайся скарэй, ды памагай! (Бабіна, Меж. р.).

РАЗЬНІК, а, *м.*—мясник. Адзабылішні разьнік—яму абы рэзаць! (Доўжа, Куз. р.).

РАЗЬНІЦА, *ж.*—1) бойня. Павялі кароў у рязьніцу (Бабінічы, Віц. р.); 2) соломорезка. У яго ёсьць разьніца салому рэзаць (Копцевічы, Чаш. р.).

РАДЗЕЦЬ, *дзс.*—1) редеть. Радзеіць лес (Падбярэзьзе, Віц. р.); 2) радеть, стараться. Ён яго любіць, зато ён, аб ім і радзеіць (Баравыя, Куз р). А мы-ш жалі, радзелі, гарэлачкі хацелі (Сураж, Сур. р.).

РАДЗІМЕЦ, а, *м.* — болезнь, родимчик. Каб цябе радзіміц забіў! (Сьвеча, Беш. р.).

РАДЗІНА, *ж.* — родня. Уся радзіна прыехала (Гараватка, Меж. р.).

РАДЗІНЫ, *ж*--роды, рождение. У іх радзіны—Сьціпаніда сына радзіла (Глебаўск, Сен. р.).

РАДЗІХА, *ж.* — роженица. Радзіха наша нешта нездарова (Навікі, Віц. р.).

РАДЗІЦЦА, *дзс.*--советоваться. Не хачу я радзіцца с табой (Кляшчыно, Беш р.).

РАДЗІЦЦА, *дзс.*—родиться. Я радзіўся веташком, кажуць (Навікі, Беш. р.).

РАДЗІЦЬ, РАІЦЬ, *дзс.* — советовать. Мы яму радзілі (Вішні, Выс. р.). Бацька раіў сыну добрую дарогу (Гарнакі, Сен. р.)

РАЙТУЗЬЗЕ, *н, зб*--лохмотья, трепаный край одежды. Як табе ня стыдна, у спадніцы райтузьзя баўтаецца? (Мокавічы, Чаш. р.).

РАК, а, *м.*—болезнь рак. Во каб табе рак вытачыў! (Чаркасаў, Беш. р.).

РАКА, *ж.*—река. Ряка бяжыць за нашым гародам (Рудня, Аз р.).

РАКАМ—на четвереньках. Каб ты скалеў ракам (Шынкава, Сен. р.).

РАКАМАСЬ — кое-как. Ракамась запахаў яр (Стралкі, Беш. р.).

РАЛЬЛЁ, *н.*, РАЛЬЛЯ, *ж.*—пахота. Кап хоць дошч прайшоў, а то дужа дрэнна па ральлю хадзіць (Горбава, Лёз. р.). Цяпер авечкі пасуцца па ральлі, дык прыходзяць дамой галодныя (Навасёлкі, Сен. р.). Пар. аральля.

РАМА, РАМІНА, *ж.*—оконная рама. Нашыя рамы падгнілі (Доўжа, Куз. р.). У новую хату падзеланы рамы (Хацімшчына, Куз. р).

РАМАНЕНТ, у, *м.* — прогул. Я доўжан буду атрабіць на гэтай нядзелі два дні свайго раманенту (Глебаўск, Сен. р).

РАМАРЭНТ, у, *м.* — штраф, неустойка. Заплаціш ты мне рамарэнт (Мамойкі, Беш. р).

РАМАТУС, у, *м.*—ревматизм. Мой бацька хварэў раматусам (Латыгаль, Сен. р.).

РАМЕНЬ, я, *м.*—ремень. Рамень вісіць на сьцяне (Рудня, Аз. р.).

РАМОН, у, *м.*—поповник белоцветный. Иванов цвет. Leucanthemum vulgare Lam. (Chrysanthemum Leucanthemum L. Рамон ад ахорцу круціцца (Паташня, Меж. р.).

РАМОН САБАЧЫ —ромашка, пуповка вонючая. Anthenis cotula. (Maruta cotula DC). Рамон сабачы і ў канюшыне расьцець (Глебаўск, Сен. р.).

РАМОЎКА, *ж.*, РАМЧАК, а, *м.*—рамочный улей. Бацька пасадзіў пчол у рамоўку (рамчак) (Вароніна, Сен. р.).

РАМЯСТВО, *н.*—ремесло. Зямлі мала, нады рамяству вучыць (Гараватка, Меж. р.).

РАНА—1) рано. Агуркі яшчэ рана садзіць (Навікі, Віц. р.); 2) утром. Учора рана была добрае на двор'е (Прыстоі, Чаш. р.).

РАНДА, *ж.* — кабак. Во, нет ранды ў нас і добра (Шакены, Куз. р.).

РАНДЭЛІК, а, *м.* — кастрюля. Падай мне рандэлік з малаком (Гуліна, Сен. р.).

РАНЕЙ—раньше. Раней я дужа працаваў (Кр. Сяло, Беш. р.).

РАНІЦА, *ж.*—утро. Раніца халодная (Ісачкава, Аз. р.).

РАНІЦАЙ — утром. Раніцай пастух гоніць у поле (Вейна, Сен. р.).

РАНІЦЦА, *дзс.* — приходить, делать раньше определенного вре-

мени. Тыя канчані раняцца на схот (Труханавічы, Чаш. р.).

РАНІШНІК, а, *м.*—пастух, гоняющий на утреннюю пастьбу. Зьмітра змовілі ранішнікам (Калышкі, Лёз. р.).

РАНЬНЕ, *н.* — утро. Праспаў усё раньне (Хацімшчына, Куз. р.).

РАНЮТКА — ранёхонько. Устань і ідзі ў поле ранютка, ранютка (Вейна, Сен. р.).

РАНЯЦЬ, *дзс.*—ронять. Ручкі ломіць, сьлёзкі роніць (Высачаны, Выс. р.).

РАПТАМ, РАПТОЎНА—вдруг, сразу. Раптам ён закрычаў (Ісачкава, Аз. р.). Раптоўна й дошч пашоў (Салаўёва, Выс. р.).

РАПТОЎНЫ — неожиданный. Паліўся раптоўны дошч (Оўсішча, Сен. р.).

РАПУХА, *ж.*—жаба. Bufo vulgaris. Рапуха сядзіць на дарозе (Пясочак, Куз. р.).

РАСАДА, *ж.*—рассада. Куры разгрэблі расаду (Раіны, Аз. р.).

РАСАДНІК, у, *м.*—рассадник. Зьбегай расады ў расаднік (Якушы, Віц. р.).

РАСІНКА, *ж.*—росинка, капелька. Карова ня дала ні расінкі малака (Хадулава, Куз. р.).

РАСІЦЬ, *дзс.*—смачивать росою. На што ходзіш па расе, боты росіш? (Гунчанкі, Сур. р.).

РАСІЧКА, *ж.*—Alchimilla vulgaris L. Расічка прыгожа расьцець ай не? (Гараватка, Меж. р.).

РАСКАЗЬНІК, а, *м.*—рассказчик. Хведар харошый расказьнік на ўсякія казкі (Карма, Куз. р.).

РАСКАЛАЧВАЦЬ, *дзс.* — растрясать. Раскалачваць гной пашлі (Лятоўшчына, Куз. р.).

РАСКАПУСЬЦІЦЦА, *дзс.*—опуститься, упасть духом. Ты чаго гэтак раскапусьцілася? (Сураж, Сур. р.).

РАСКАРАЧ, а, *м.*—кусок полотна с бахромой для носки горшков в поле. Гаршкі увязваюць на поле ў раскарач (Даргейкі, Сен. р.). Раськірач вісіць над сопухай (Пожынкі, Сен. р.).

РАСКАТУРХАЦЬ, *дзс.*—разбудить. Ледзьве раскатурхаў яго (Храпавічы, Куз. р.).

РАСКАТЫ, *ж.*—1) двухколесная телега для возки леса. Грышка паехаў на раскатах у лес (Дабрамысьль, Лёз. р); 2) телега для возки камней. Прыцягні раскаты (Пліскунова, Беш. р.).

РАСКАШАВАЦЦА, *дзс.* — роскошествовать. Раскашуецца за ім, замужам (Лужасна, Куз. р.).

РАСКЕПІЦЬ, *дзс.*—расщепить. Сухаватую плашку цяжка раскепіць (Гравы, Сен. р.).

РАСКІДАЦЬ, РАСКІНУЦЬ, *дзс.* —разбросать, разбрасывать. Ты зачым усё раськідаіш? (Гунчанкі, Сур. р.). Раськінь гэту кучу (Селядцова, Беш. р.).

РАСКІНУЦЦА, *дзс.* — распуститься. Лес ужо раскінуўся (Луб'ева, Аз. р.).

РАСКІРЭКА, *ж.* — раскоряка. І ета раськірэка лезіць плясаць! (Карма, Куз. р.).

РАСКЛАДКА, *ж.*—развёрстка. Гэта дабаўная раскладка (Цяпіна, Чаш. р.).

РАСКОС, а, *м.*—луг с кочками и пнями. Каровы ходзяць у раскосі (Русінава, Сен. р.).

РАСКОША, *ж.*—роскошь, выгода. У вялікай раскошы жывуць (Слабодка, Куз. р.).

РАСКУГОЛІЦЦА, *дзс.*—расплакаться, завыть. Во рабёнак раскуголіўся! (Яноўшчына, Беш. р.).

РАСКУМЯКАЦЬ, *дзс.*—растолковать, понять. Раскумякай ты мне добра (Доўгае, Беш. р.).

РАСКЯПІЦЦА, *дзс.* — расщепиться. Дошка раськяпілася (Асінаўка, Беш. р.).

РАСОЛ, у, *м.*—вода от квашеных огурцов, свеклы. Хрэн залілі расолам і елі з мясам (Санікі, Беш. р.).

РАСПАЛКА, *ж.* — щепы для зажигания дров, подтопка. Наськіпай трэсак на распалку (Лужасна, Куз. р.).

РАСПАСАЖЫЦЬ, *дзс.*—промотать, прогулять. Усё распасажыў, разьвёў, праматаў і няма нідзе нічога (Глебаўск, Сен. р.).

РАСПАСАЧЫЦЬ, *дзс.*—расходовать. Вады няма: я ўсю яе распасачыла (Глебаўск, Сен. р.).

РАСПАШКА, *ж.* — пружинная борона. Калі пройдзіць тут распашка, дык зямля мякка станіць (Баравыя, Куз. р.).

РАСПОРЫЦА, *ж.*—палка скрепляющая «вобжы» сохи на некотором расстоянии от «сашча» (гл.). Распорыца шатаецца ў вобжах—прыбі (Бабінавічы, Выс. р.).

РАСПРЫНЬДЗІЦЬ, *дзс.* — разбухнуть. Бадай цябе распрыньдзіла! (Даргейкі, Сен. р.).

РАСПУСНЫ—распущенный, развратный. Хлопец дужа распусны (Кузьміно, Сен. р.).

РАСПУСТА, *ж.*, РАСПУСТВА, *н.*—разврат. Даўней такого распуства ня было. як ёсьць цяпер (Пятніцкая, Беш. р.). Гэта адна толькі распуста (Бабінічы, Віц. р.).

РАСПУСЬНІК, а, *м.*—развратник. Так яму распусьніку й нада! (Навікі, Віц. р.).

РАСПУСЬЦІЦЦА, *дзс.*—1) расцвести. Бэс ужо даўно распусьціўся (Азярэцк, Сен. р.); 2) развязаться. У яго распусьціліся аборы (Глебаўск, Сен. р.).

РАСПУСЬЦІЦЬ, *дзс.* — распустить. Сьлінкі распусьціў (Белькава, Беш. р.).

РАСПУШЫЦЬ, *дзс.* — разбить в пух. Сямён Сьцяпану распушыў морду (Оўсішча, Сен. р.).

РАСПЫТАЦЦА, *дзс.*—расспросить. Распытайся у яе, як гэта кідаць у ніты (Навасёлкі, Сен. р.). Давай распытваццa пра усё на сьвеці (Гарадок, Гар. р.).

РАССА, *ж.*—Potamogeton L., Cerafophilum L. и другие густо растущие в воде травы. Шшукі стаяць у рассе (Падбярэзьзе, Віц. р.). Каровы з ахвотай ядуць рассу: відаць, яна салодкая (Высокае, Куз. р.).

РАССАСУЛІВАЦЬ, *дзс.* — рассуждать. Досіць табе рассасуліваць! (Доўгае, Беш. р.).

РАССУНУЦЬ, *дзс.* — раздвинуть. Рассунула яна мост (Яноўшчына, Беш. р.).

РАССУПОНІЦЦА, *дзс.* — развязаться супоне в хомуте. Во, хомут рассупоніўся, каб яго! (Лужына, Выс. р.).

РАССЫПАЦЦА, *дзс.* — кроме общего значения—родить. Сьціпаніха рассыпалася (Хмяльнік, Меж. р.).

РАСТАВАЦЬ, *дзс.* — растворяться. Сахар растаець у вадзе (Берасьні, Беш. р.).

РАСТАПІЦЦА, *дзс.* — расплавиться. Воск растапіўся (Аськершчына, Беш. р.).

РАСТАРОП, у, *м.* РАСТАРОПА, *ж.*—распутица, бездорожье. Такі растароп—ні прайці ні праехаць (Ст. Ранчыцы, Беш. р.). Цяпер самая растаропа (Семянцова, Беш. р.).

РАСТВОР, у, *м.* — жидкая грязь. У етым растворы і боты пакініш (Лашнёва, Выс. р.).

РАСТОПАК, а, *м.*—изношенный лапоть. На дварэ валяўся растопак (Буглінкі, Куз. р.). Пар. атопак.

РАСТОРКАЦЬ, *дзс.* — рассовать. Яна усю бялізну расторкала (Зямковічы, Сен. р.).

РАСТРОП, у, *м.* — дурман. Datura Stramonium L. Растроп расьцецъ каля парканаў (Заронава, Куз. р.).

РАСТРУШЧЫЦЬ, *дзс.*—раздавить вдребезги. Яйкі у кішэні раструшчыў (Стаішча, Чаш. р.).

РАСХАПАЦЬ, *дзс.* — расхватать. Прывёс воз ігруш—як віш расхапалі (Сянно, Сен. р.).

РАСХОД, у, *м.*—расхождение, уход всех откуда либо. Усі ў расходзе былі, адны мы зь ей дома (Латышы, Беш. р.).

РАСЧЭРПАЦЦА, *дзс.* — разобраться, рассчитаться. Чуць расчэрпаўся зь ей (Стралкі, Беш. р.).

РАСЧЫНЯЦЬ, *дзс.* — растворять. Трэба расчыніць хлеп сяньня, а заўтра сьпеч (Капланы, Сен. р.). Расчыняць дзьверы ня можна (Суднікі, Куз. р.).

РАСШАБУНЯЦЦА, *дзс.* —разгуляться. Расшабуняўся троху (Доўгае, Беш. р.).

РАСШУПІЦЬ, *дзс.*—понять. Во й расшупілі! (Доўгае, Беш. р.)

РАСШЧАПІЦЬ, *дзс.* — расщепить. Рашчапілі палена дроў (Оўсішча, Сен. р.).

РАСЬЛІНА, *ж.* — растение. Усякую расьлінку знаю я, і ат чаго яна (Александрова, Гар. р.)

РАСЬПЕРАЗАЦЦА, РАСЬПЕРАЗАЦЬ, *дзс.* — распоясаться, распоясать. Расьпеpазаўся пояс. Ты-ш бы хуць расьпіразаўся! (Сукрэмна, Сен. р.).

РАСЬСЕ, *н.*—лохмотья. Расьсе сваё распусьціла! (Гунчанкі, Сур. р.).

РАСЬЦІ, *дзс.*—расти. Суніцы растуць па лядах (Дубінкі, Беш. р.).

РАСЬЦІЛАЦЬ, *дзс.* — растилать. Ён расьцілаў палатно (Пушкары, Сен. р.)

РАСЬЦІСКАЦЬ, *дзс.* — раздавливать. Расьцісьні клапа (Оўсішча, Сен. р).

РАСЬЦІЦЬ, *дзс.*—растить, заставлять прорастать. Расьці ічмень у ночвах (Лужасна, Куз. р.).

РАСЬЦЬВІСЬЦІ, *дзс.* — расцвесть. У сатку расьцьвіў бэс (Азёркі, Беш. р.).

РАСЬЦЬВЯНКА, *ж.* — шесть недель поста перед Рождеством. У расьцьвянку самыя маленькія дні (Суднікі, Куз. р.).

РАСЬЦЯГВАЦЬ, *дзс.*—растаскивать. Пасьля яго сьмерці—расьцягалі ўсё (Доўжа, Куз. р.).

РАСЬЦЯРОБ, у, *м.* — расчищенное место в лесу. У расьцяробе хадзілі коні (Дзямідавічы, Чаш. р.).

РАСЯНКА, *ж.*—грибы, растущие на навозе из родов Coprinus і Annelaria. Шмат расянак ў хлеве вырасла (Запрудзьдзе, Куз. р.).

РАТА, *ж.* — очередной взнос (арендный или иной). Сёлета рату я плачу вялікую (Шпакі, Куз. р.).

РАТАВАЦЬ, *дзс.* —спасать. Усе кінуліся ратаваць (Ісачкава, Аз. р.). Тут трэба ратуваць сябе (Сураж, Сур. р).

РАТНІК, а, *м.*—кроме общего значения—селедка. Два ратнікі зараз зьеў (Лёзна, Лёз. р.).

РАТУНАК, у, *м.* — спасение. Дай ратунку! Што рабіць, сама ня ведаю (Доўжа, Куз. р.). Янка

уваліўся у раку і крычаў ратунку (Сьвеча, Беш. р.). Пар. аратунак.

РАЎГЕША, *агр.* — ротозей. Ці табе дарогі нет, што ты на ногі ступаеш—раўгеша ты! (Глебаўск, Сен. р.).

РАЎНЯДЗЬ, *ж.*—равнина. Во дзе раўнядзь! Недзе уперціся ў горку! (Гарывецк, Сен. р.).

РАЎНЯК, а, *агр.* — ровня, ровный. Мы раўнякі зь ёй (Стаішча, Чаш. р.).

РАЎЦІ, *дзс.* — реветь. Равець у полі цялёнак (Лалыкі, Аз. р.).

РАХАВАЦЬ, *дзс.* — считать, рассчитывать. Рахаваў колькі зароблю за зіму (Гунчанкі, Сур. р.).

РАХМАНЫ — смирный, спокойный. Наш конь рахманы (Лужасна, Куз. р.). Чалавек ён быў рахманы (Сураж, Сур. р.).

РАХОТКА, *ж.* — банная мочалка. Вазьмі рахотку — патры мне сьпіну (Сураж, Сур. р.).

РАХУБА, *ж.*—рассчет. Няма мне ніякай рахубы сядзець з вамі (Ходцы, Сен. р.).

РАХУНАК, у, *м.*—счет. Добры рахунак: я заробіў 10, а ён даець 8 (Бешанкавічы, Беш. р.).

РАЧАДЗЬ, *ж.* — старое русло реки. Вуткі купаліся ў рачадзі (Вішкавічы, Чаш. р.).

РАЧАНЦЫ, оў, *м.*—12—дневный срок со дня рождения. У нядзелю у мяне вясельле, а майму бычку яшчэ рачанцы ня вышлі, дык я цяпер купіў, а тады на тым месьце свайго прадам (Вядрэнь, Чаш. р.).

РАШОТКА, *ж.* — созвездие Плеяды. На небе Рашотка мігаціць (Вішкавічы, Чаш. р.).

РАШПІЛЬ, я, *м.*—напилок для дерева. Рашпілем абгладзіў тапарышча (Сьвеча, Беш. р.).

РАШЧЫНЯЦЬ, *дзс.*—1) отворять. Рашчыні вакно (Стаішча, Чаш. р.); 2) растворять. Рашчыні рашчыны на хлеб (Макеенкі, Аз. р.).

РЭДАЛІ, *ж.*—большая телега с решетчатым ящиком служит для возки снопов, сена. Снапы укладалі на рэдалі й вазілі на ток (Санікі, Беш. р.). Пар. арэдалі.

РЭЖЫХА КРЫНІЧНАЯ,—сердечник горький. Жыруха водяная. Кресс горькій. Cardamine amara L. Лі ўзнору нашла рэжыху крынічную (Рудня, Меж. р.).

РЭЗ, у, *м.*—полоса, нива. Добрае жыта на маім рэзі (Вяжышча, Беш. р.).

РЭЗЬ, *ж.*—нарубленная соломорезкой солома. Запар рэзі ў цэбру (Стаішча, Чаш. р.).

РЭЗЬГІНЫ, *ж.* — веревочная сетка с деревянными ободами для носки сена, соломы. Прынясі у рэзьгінах салому (Мікалаёва, Куз. р.).

РЭДЗІЦЬ, *дзс.* — делать редким, прореживать. Нада іці ў школку сеянцы рэдзіць (Дабрыгары, Беш р.).

РЭДЗЬ, *ж.* — единица, как часть целого. У шэсьць рэдзей віў бізун. У дзьве рэдзі складзі палатно (Слабодка, Куз. р.).

РЭЙКА, *ж.* — рельса. Паязд бяжыць па рэйках (Бешанкавічы, Беш. р.).

РЭПІК, у, *м.*—репейник обыкновенный. Agrimonia Eupatoria L і A. pilosa Led. Німа рэпіку тут (Гнілава, Меж. р.).

РЭПКА, *ж.* — кроме ощего значения — колесико в прялке

близ катушки. Рэпка вышчарбілася (Берашоўцы, Беш. р.).

РЭСМАС, а, *м.* — рейсмас. Дай рэсмас атвясьці лінію (Купіна, Віц. р.).

РЭЎЗА, *ж.*—неряха. Ходзіць як рэўза (Бр. Слабада, Чаш. р.).

РЭХВА, *ж.*—железный обруч на втулке. Рэхва ня дзержыць—калясо можа рашчапіцца (Сукрэмна, Сен. р.).

РЭЦЬМА — стремглав. Так і прэць рэцьма, гэта блазьня з лаўкі далоў (Вейна, Сен. р.).

РЭЧ, *ж.*—вещь, предмет. Якеі ў яго тамацькі рэчы? (Даўганы, Меж. р).

РЭШАТА, *н.*—решето. Бацька з горада прывёс новае рэшата (Іванова, Куз. р.).

РЭШТА, РЭШТКА, *ж.* — 1) сдача. Рэшты ня трэба мне (Кляшчыно, Беш. р.); 2) остаток. Мне няхай астануцца рэшткі (Маркавічы, Куз. р.).

РЭЯ, *ж.*—овин, рига. У рэю завязі снапы (Кукава, Меж. р.).

РЖЫШЧА, *н.*, РЖЭЎНІК у, *м.* — жнивье, оржанище. Коні ходзяць на ржышчэ (Горбава, Лёз. р.).

РОБІЦЬ, *дзс.*—работать делать. Робіць, робіць а ўсё няма нічога! Паел, ціпер будзім робіць (Рыбчына, Сір. р.). Пар. рабіць.

РОГ, у, *м.* — кроме общего значения—угол. Пакладзі на рагу шопы (Слабодка, Куз. р.). На тым рагу жывець (Віцебск).

РОГАТ, у, *м.*—хохот. Рогат над ім справілі (Кузьміно, Сен. р.).

РОДНЫ, РОДНЕНЬКІ—родной. Што родныя матка (Вішні, Выс. р.). А татачка ты мой родненькі! (Горбава, Лёз. р.).

РОЖА, *ж.*—1) болезнь, рожа. У Міхалкі на назе рожа (Сьвеча, Беш. р.); 2) лицо. У Апанаса пекная рожа нечага казаць! (Дварэцк, Чаш. р.).

РОЗВАЛЬНІ, *ж.*—дровни. Ну й крэпкія тваі розвальні! (Пустыр, Сір. р.). Пар. развальні.

РОЗНА—розна, врозь. Розна жывуць, па адным (Лужасна, Куз. р.).

РОЗНАСТАЙНЫ —неодинаковый, разнообразный. У нашым сяле рознастайныя коні (Оўсішча, Сен. р.).

РОЗУМ, у, *м.*—разум, ум. Розуму ў яе нет, ці што? (Калышкі, Лёз. р.).

РОЗЬВІНЫ, *ж.*—гл. рэзьгіны. Прынёс двоя розьвінаў саломы (Пятніцкая, Беш. р.).

РОЗЬНІЦА, *ж.*—различие. Ну, якая тамацькі розьніца? (Карма, Куз. р.).

РОЗЬНІЦЬ, *дзс.*—1) разделять, отделять. Бацька пашоў бапкі розьніць: луччы на еты вос будзім класьці (Слабодка, Куз. р.); 2) нашептывать, приводить в раздор. Нашто ты іх розьніш? (Стасева, Выс. р.

РОДЗІНА, *зб.*—родственники. Ён зазваў усю родзіну ў госьці (Кулі, Куз. р.). Пар. радня.

РОДЗІЧ, а, *м.*—родственник. Усіх родзічаў склікаў (Лашнёва, Выс. р.).

РОМАН, у, *м.*—р о м а ш к а. Matricaria Chamomilla L. Завары роману напіся й усё пройдзіць (Ранчыцы, Беш. р.). Пар. румянак.

РОНКА, *ж* — обида. Ну, ён ад'едзіць сваю рёнку (Луб'ева, Аз. р.).

РОПА, *ж.*—и с п о р т и в ш а я с я кровь. З цябе ропа вышла (Ст. Беліца, Сен. р.).

РОСКАЗ, у, *м.*—приказ. І росказу іх ня слухалі (Дубнікі, Сен. р.).

РОСКАШ, *ж.* — гл. раскоша. У іх бальшая роскаш (Слабодка, Куз. р.).

РОСПУСКІ, *ж.* — телега для возки мешков. Запражы роспускі і едзь у ток (Вейна, Сен р.).

РОСТАНКІ, *ж.* — перекресток дорог. Я спыткаў Янку на самых ростанках (Пясочак, Куз. р.).

РОСТУП, у, *м.*—расступание, даванье дороги, возможности пройти. Во, народу — ростуму няма (Сянно, Сен. р.).

РОСЬЛЯ, *ж.*—росток. Бульба пусціла росьлі (П а ч а е в і ч ы, Чаш. р.).

РОСЬЦІЦЦА, *дзс.*—требовать случки. Куры росьцяцца ды няма пеўня (Бель, Выс. р.).

РОСШЫЎКА, *ж.*— кружева в скатерти и т. п. Купіла два аршына росшыўкі (Веляшковічы, Лёз. р.).

РОЎ, у, *м.* — о в р а г. У рову цікець ручэй (Лужасна, Куз. р.).

РОЎНА, 1) равно. Усе роўна ці ў бацькі ці ў цябе (Лукашоўка, Беш. р.); 2) ровно. Усюдах роўна на лузе (Слабодка, Куз. р.).

РОЎНАСЬЦЬ, *ж.*—равенство. Да роўнасьці мяшкі давядзі (Альгова, Віц. р.).

РОЎНЯ, *ж.* — ровня, равная. Ну ці роўня яна яму? (Пушкары, Сен. р.).

РОЎНЯДЗЬ, *ж.*—п л о с к о с т ь. Бальшая роўнядзь тамацькі (Машчоны, Сен. р.).

РОЦЬКА, *аг.*—ротозей. Роцька ты, ня відзіш? (С т р а л к і, Беш. р.).

РОШЧЫНА, РАШЧЫНА, *ж.*— хлебный раствор. Зьдзелала рошчыну (Пекары, Куз. р.). Мама выклала рашчыну з дзежкі (Лагавая, Аз. р.).

РУБАНАК, а, *м.* — р у б а н о к. Рубанкам нада пачысьціць (Міхалі, Куз. р.).

РУБЕЛЬ, я, *м.*—р у б л ь. Два рублі аддаў, а рубель яшчо ёсьць (Асінаўка, Беш. р.).

РУБЕЦ, а, *м.*—1) рубец, шрам на коже. Каня пасьцібалі, аш рупцы на сьпіне (Пятніцкая, Беш. р.); 2) шов. Ганупя, зарубі мне рубец. Даўжнэй напусьці, кап хваціла і на рубец (Машкі, Сен. р.).

РУБІН, а, *м.*, **РУБІХА**, *ж.*— деревянный брусок с насечками для катания белья. Маці пайшла з бяльлем і забыла рубін (Зайцава, Сур. р.). Прынясі рубіху качаць плацьце (Спасская, Сір. р.).

РУБЦЫ, оў, *м.*--кушанье. Рубцы дзелаюць з трыбухоў і кішок (Альшанікі, Беш. р.).

РУДА, *ж.*—грязь. У бані ня мыўся дык столька руды на целе (Сукрэмна, Сен. р.).

РУДЫ—рыжий. Валасы ў яго некрасівыя, рудыя (Селядцова, Беш. р.).

РУЖА, *ж.* — 1) суша. Ці ты йшла па ружы, ці па балоту (Андрукі, Беш. р.); 2) мальва лесная. Malva sylvestris L. Ружа атцьвіла (Сяло, Меж. р.).

РУЖЖО, *н.* — ружье. Купіў Іван сабе ружжо (Бешанкавічы, Беш. р.).

РУЖОВЫ—розовый. Ружовай хварбай апхварбаў ніткі (Дварэцк, Чаш. р.).

РУДЗЯНЕЦ, а, *м.* — бородавник. Lampsana communis L. Рудзянцом натры руку (Гародня, Віц. р.).

РУДЗЯНЫ—грязный. Рудзяная авечка—мыць трэба (Сукрэмна, Сен. р.).

РУЙНАВАЦЬ, *дзс.*—разрушать. І пашлі тады руйнаваць усё (Яноўшчына, Беш. р.).

РУКАВІЦА, РУКАЎКА, *ж.*—рукавица из сукна или кожи. Гэтыя рукавіцы на споткі ня ўзьлезуць (Доўгае, Беш. р.). Ніпак будзе на рукаўкі (Бешанкавічы, Беш. р.).

РУКАВЯТКА, РУКАЯТКА, *ж.*—веретено с пряжей. Я ўжо напрала поўную рукавятку (Чашнікі, Чаш. р.). Я напрала дзьве рукаяткі (Бель, Выс. р.).

РУЛІ, ёў, *м.*—тюря. Ці будеш есьці рулі? (Сяркуці, Сен. р.).

РУМ, у, *м.*—место у реки, где складывают лес, дрова. Во нарот дык нарот, ня усьпеў ад'ехаць пяці гакаў ад руму як тапор нехта сьцібрыў (Глебаўск, Сен. р.).

РУМЗА, *агі.*—плакса. Перастань ты румзаць, румза (Пясочак, Куз. р.). Яна ў нас дужа бальшая рымза (Селядцова, Беш. р.).

РУМЗАЦЬ, *дзс.*—плакать хныкать. Ня румзай лепш (Сутокі, Лёз. р.). Чаго нябіты рымзаеш? (Вядрэнь, Чаш. р.).

РУМЯНАК, у, *м.* — ромашка. Matricaria Chamomilla L. Румянку надабе напарыць (Чарніца, Віц. р.).

РУНА, *н.* — шерсть. Красівая руна етай ёркі (Асінаўка, Выс. р.).

РУНДУК, а, *м.* — 1) сундук. Гэта мой рундук — і ня лазай туды (Пушкары, Сен. р.); 2) турбина. У млыну сапсуваўся рундук (Крывіна, Беш. р.).

РУНЬ, *ж.* — озимые всходы. А якая добрая рунь была ўвосень! (Навікі, Віц. р.).

РУПІЦЦА, *дзс.* — заботиться. Матка рупіцца аб Янку (Хадулава, Куз. р.).

РУПІЦЬ, *дзс.*—беспокоить, тревожить. А мне ўсё рупіць, што майго доўга няма (Рыбчына, Сір. р.).

РУПКІ — заботливый, старательный. Ён у нас рупкі малец! (Рыбчына, Сір. р.).

РУПНАСЬЦЬ, *ж.* — заботливость. Рупны быў, меў рупнасьць аб сям'і (Лыскі, Чаш. р.).

РУТА, *ж.*—рута. Ruta graveolens L. А ў гародзе расьцець рута (Заронава, Куз. р.).

РУХ, у, *м.*—движение. Во, рух падняўся, як цыганы с кірмашу коні пакралі (Чашнікі, Чаш. р.).

РУХАЦЦА, *дзс.* — двигаться, шевелиться. Ляжы спакойна, ня рухайся! (Касачы, Лёз. р.).

РУХАЦЬ, РУШАЦЬ, *дзс.*—двигать, трогать. Ня руш нічога (Раіны, Аз. р.). Ну, рушайма ехаць! (Мікалаёва, Куз. р.).

РУХЛІВЫ—подвижной. Рухлівыя дзеці—праз увесь дзень ня прысядуць (Храпавічы, Куз. р.).

РУХОМАСЬЦЬ, *ж.*—движимое имущество. Уся рухомасьць згарэла (Дабрамысьль, Лёз. р.).

РУЧАЙ, я, *м.*—ручей. А дальш цікець ручай (Мазалава, Куз. р.).

РУЧАЙКА, *ж.* — веретено с пряжей. Напрала тры ручайкі і і палажыла ў пячурку сушыць (Пацкава, Сен. р.).

РУЧАЙНІК, РУЧАСЬЦІК, а, *м.* —горшок с двумя ручками. Ручайнік стаіць у шапі (Пожынкі, Сен. р.). Сястра купіла ручасьцік малака (Хадулава, Куз. р.).

РУЧАЦЦА, *дзс.*—подавать руку при встрече, здороваться. С царом яны ручаліся за руку (Глебаўск, Сен. р.).

РУЧНІК, РУШНІК, а, *м.*--полотенце. Ручнік закарэў ужо (Пятніцкая, Беш. р.). Дзе рушнік, рукі абцярэць? (Петрачыха, Аз. р.).

РУШТЫНКІ, аў, *м.*—леса при постройке. Дзелай руштынкі, а то ўжо вісока (Клюі, Куз. р.).

РЫБАК, РЫБНІК, а, *м.* — рыбак. Мікалай ужо задзелаўся рыбаком (рыбнікам) (Альшанікі, Беш. р.).

РЫБАЛОЎ, а, *м.*—1) рыболов. Бач, якія рыбаловы пашлі на возера (Пустынкі, Сен. р.); 2) крачка светлокрылая. Hydrochelidon leucoptera Meisn. Рыбалоў ляціць над вадой (Шыпы, Сен. р.).

РЫБАЧКІ, оў, *м.*—птички-рыболовы, водящиеся около воды. Sterna L. Ля берагу Дзьвіны лёталі рыбачкі (Шарыпіна, Беш.р.).

РЫБІНА, *ж.*—рыба. Бальшую рыбіну забіў васьцямі (Падбярэзьзе, Віц. р.).

РЫДЛЁЎКА, *ж.* — заступ. Падай рыдлёўку трэба аткапаць зямлю (Берашоўцы, Беш. р.).

РЫЖАК, а, *м.*—рыжик. Camelina sativa Crantz і інш. Рыжакоўназьбіраў (Шылкі, Віц. р.).

РЫЖАНКА, *ж.*—брюква Brassica Napus L., f esculenta DC. Нехта рыжанку пакраў (Касачы, Лёз. р.). Пар. грыжа.

РЫЖЫК, а, *м.*—рыжик. Agaricus deliciosus L. (Lactarius daliciosus Fr.). Рыжыкі ўкусные салёные (Кузьміно, Сен. р.).

РЫЗЬЗЁ, *н.*, *зб.*,— изорванная одежда, лохмотья. Рызьзё, не бялізна ў цябе (П я т н і ц к а я, Беш. р.).

РЫДЗЕЛЬ, я, *м.*—лопата деревянная с железным наконечником, употребляемая для рытья канав. Твой рыдзель яшчо крэпкі (Маркавічы, Куз. р.). Іван узяў наш рыдзель капаць яму (Падлазьнікі, Куз. р.).

РЫКАЦЬ, *дзс.* — реветь, мычать. Каровы ўжо рыкаюць (Лук'янова, Сен. р).

РЫМАР, а, *м.* — шорник. Рымар прышыў к хамуту капу (Вішкавічы, Чаш. р.).

РЫМКА, *ж.* — вторая струна скрипки после баса. Як завёў Ладзімер на рымкі песьню, дык мяне аж жальлю агарнула (Ходцы, Сен. р.).

РЫНАК, у, *м.*—рынок, базар. Панясу прадаваць палатно на рынак (Асінаўка, Беш. р.).

РЫНДА, *ж.*—неряха. Ганьніна нявестка настаяшчая рында (Бікложа, Беш. р.).

РЫНУЦЦА, *дзс.*—устремиться, упасть. Яўхім, як спужаўся—рынуўся аб землю (Яноўшчына, Беш. р.).

РЫПАНЬНЕ, *н.* — скрипенье. На вуліцы нейкая рыпаньне (Падрэзы, Чаш. р.).

РЫСАВАЦЬ, *дзс.* — рисовать. Бяз рук, бяз ног, а рысуе (мароз) (Любічы, Беш. р.).

РЫСУНАК, а, *м.* — рисунок. Юлькін русунак дужа прыгожы (Санікі, Беш. р.).

РЫХТАВАЦЬ, *дзс.* — подготовлять. Ужо пара рыхтаваць насеньне к пасеву (Сянно, Сен. р.).

РЫЦЦА, *дзс.*—рыться. Парсюк рыўся на праталках (Падыгрушка, Беш. р.).

РЫЦЫНА, *ж.*—касторка. Рыцыну піць дужа прыкра (Бешанкавічы, Беш. р.).

РЫЦЬВІНА, *ж.*—рытвина. Вос абярнуўся ў рыцьвіну (Крывіна, Беш. р.).

РЫЧАЛЬ, я, *м.* — небольшой ручей между берегом и речным

болотом. Во вадзянік, дык вадзянік, ці даўно быў дома, аш гляджу ўжо ловіць рыбу ў рычалі (Глебаўск, Сен. р.).

РЫШТ, а, *м.*—канава. На мяжы капаюць рышт (Сініцына, Віц. р.).

РЫШТАВАНЬНЕ, *н.*—леса при постройке. Крыша гатова, сымай рыштаваньне (Пятніцкая, Беш. р.). Пар. руштынкі.

РЫШТАНТ, а, *м.* — арестант. Павялі, як рыштанта (Бешанкавічы, Беш. р.). Пар. арыштант.

С.

САБАЧКІ, *м.*—двузубец, череда. Bidens cernua L. et B. tripartita L. Сабачкі цьвіцяць (Пагост, Выс. р.).

САБАЧЧА МЯТА—шандра гребенчатая. Elsholtzia Patrinii (Lep) Garcke(E. cristata Willd.), таксама Mensha arvensis L. Сабачча мята расьце ў садзе (Кузьміно, Сен. р.).

САБАЧЧЫ—собачий. Жыцьцё сабаччае, а уміраць ня хочацца (Пяцігарск, Беш. р.).

САВЕЧЧЫ—советский. Савеччыя газэты (Гарадок, Гар. р.).

САГАРНУЦЦА, *дзс.*—свернуться калачиком. Сагарнуўся і заснуў (Доўгае, Беш. р.).

САГАН, а, *м.*—чугунный горшок. Наварылі саган бульбы (Бешанкавічы, Беш. р). Пар. цаган.

САДАНУЦЬ, *дзс.* — ударить. Садані яго крэпка (Доўгае, Беш. р.).

САДРАЦЬ, *дзс.*—содрать, сорвать. Вецер садраў страху (Стралкі, Беш. р.). Садраў аброць з каня (Стаішча, Чаш. р.).

САЖАНЬНІК, у, *м.* — дорога обсаженная березами. Яны паехалі сажаньнікам ў Сянно (Вейна, Сен. р.).

САДЖАЛКА, *ж.* — небольшой пруд. У гэтай саджалцэ ёсьць карасі (Ісачкава, Аз. р.).

САЗЬНІЯЦЬ, *дзс.*—подгореть. Куртка троху сазьніяла (Вішні, Выс. р.).

САДЗІЦЬ, *дзс.* — садить, сажать. Ці вы ўжо садзілі цыбулю? (Ястрабы, Куз. р.).

САЙКА, *ж.*—балкон. У Красоўскага дом з сайкай (Бараўляны, Куз. р.).

САЙМАВАЦЦА, *дзс.* — обсуждать, советоваться. Пайду да яго суймавацца ў етым дзеле (Луб'ева, Аз. р.).

САЙМАВАЦЬ, *дзс.* — обсуждать. Узяліся саймаваць (Бяскатава, Гар. р.).

САЙМЭТ, у, *м.*—секрет. Не хачу я й слухаць саймэту вашага (Гарбуны, Куз. р.).

САК, а, у, *м.*—1) рыболовная сетка конической формы. Сачком добро ў рэцы рыбу чэрпаць (Ульлянавічы, Сен. р.); 2) вид пальто. Паглядзі, які прыгожы сак ёй пашылі (Забор'е, Сен. р.).

САКАТАЦЬ, *дзс.* — говорить, издавать звуки подобно курам. Сакочуць, як куры (Навікі, Беш. р.).

САКЕЛКА, *ж.* — сумка. Набірай у сакелку болей харчавога (Гунчанкі, Сур. р.).

САКРЭТ, у, *м.*—секрет. Паўлінка сказала мне пат сакрэтам, што ў Агапкі скора будзіць байструк (Александрова, Гар. р.).

САКРУШАЦЬ, *дзс.*—упрекать Матка яго дужа сакрушаіць, кап ён быў харошым (Сьвярдлы, Беш. р.).

САЛАДУХА, *ж.*—кулага. Саладуха ўдалася салоткая (Сьвярдлы, Беш. р.).

САЛАДЗЕНЬКІ — сладенький. Свая маладзенька, як мёт саладзенька (Сукрэмна, Сен. р.).

САЛАМЕШНІК, а, *м.*, САЛАМЕШЫНА, *ж*—стебель, растение подсолнечника. Саламешнік зламаўся (Кашына, Віц. р.).

САЛАПАЦЬ, *дзс.*—высовывать язык, лизать. Што ты пачаў салапаць? (Асінаўка, Выс р.).

САЛДУК, а, *м.*—солдат. Я сам у турэцкую вайну быў салдукам (Вяжышча, Беш. р.).

САЛЁНКА, *ж.*—солонка. Дзе-ш салёнка? (Берашоўцы, Беш. р.).

САЛОДКА — сладко. Салотка ўсё роўна, як мёт (Гуліна, Сен. р.).

САЛОДКАЕ МАЛАКО—молоко обыкновенное. Налей салоткага малака (Мядзведзева, Аз. р.).

САЛОДКІ—сладкий. Які салоткі квас! (Лагавая, Аз. р.).

САЛОХА, *ж.* — неряха. Ходзіш, як салоха, хаця-п ты памылася добра (Вядрэнь, Чаш. р.).

САЛЬНІЦА, *ж.*—солонка. Насып солі ў сальніцу (Бешанкавічы, Беш. р) Пар. салёнка.

САЛЯНКА, *ж.*—мера сыпучих тел в 4 четверика. Запахаў 2 салянкі бульбы (Луб'ёва, Аз. р.).

САМ, а, *м.*—хозяин. А сам дома? (Лужасна, Куз. р.).

САМА, *ж.*—хозяйка. А што кажыць сама на ета? (Лужасна, Куз. р.).

САМАВІТЫ—солидный, смышленый. Ці самавіты твой жаніх? (Пятніцкая, Беш. р.).

САМАВОЛЬСТВА, *н.*— своеволие. Ні дапушчай ты іх самавольства! (Слабодка, Куз. р.).

САМАГРЭЙ, ю, *м.*—самовар. Нада мусіць паставіць самагрэй (Берашова, Сен. р.).

САМАДУМ, а, *м.* — обходящийся без советов. Архіп у нас бальшэй самадум (Даргейкі, Сен. р.).

САМАПРАЛКА, *ж.* — прялка. Сёньня нельга браць самапралку--бо сьвяты (Пушкары, Сен. р.).

САМАСЕЙКА, *ж.*--1) курительный табак. Nicotiana rustica L. Я ў гэтым годзе засеяў многа самасейкі (Зямковічы, Сен. р.); 2) курица свившая гнездо самостоятельно. З пат самасейкі яйцы пабраў (Лужасна, Куз. р.).

САМАТКАЛКА, *ж.*, САМАТКАНІК, а, *м.*, САМАТКАНКА, *ж.*—юбка из пестрой самотканной ткани. Вытчы ты мне саматкалку (Мамойкі, Беш р.). Дужа пёстрый твой саматканік (Косьцьева, Выс р.). Мая саматканка знасілась (Вейна, Сен. р.).

САМАТРАТ, а, *м.*—самоубийца. Гэта, кажыць, саматрат (Кузьміно, Гар. р.).

САМАХВОЦЬ — добровольно. Самахвоць рваліся на вайну (Пятніцкая, Беш. р.).

САМЛЕЦЬ, *дзс.*—упасть в обморок. Ат жары ён самлеў (Луб'ева Аз. р.).

САМОТА, *ж.* — одиночество, уединение. У бальшэй самоці жывець (Кузьміно, Гар. р.).

САМОТНЫ — уединяющийся, тоскливый. Жыву самотным. Пашлі самотныя дні (Сітна, Лёз. р.).

САМОЎ СЯБЕ — величиною с себя. Я сягоньня бачыў ваўка самоў сябе (Сянно, Сен. р.).

САМУРДАКА, *ж.*--дурь. Трэба йці к чараўніку, каб самурдакі выгнаў (Беліца, Сен. р).

САНКІ, *ж.*—1) сани. У санках паедзім (Лужасна, Куз. р.); 2) челюсти. Во, у каня здоровыя санкі! (Аськершчына, Беш. р).

САПАНУЦЬ, *дзс.* — ударить чем-либо острым. Карова сапанула рогам нашу белаю авечку. Сапануў пакалкай, аж у ваччу цёмна стала (Беліца, Сен. р)

САПАЧЫЦЬ, *дзс.*—отдохнуть. Лях, сапачынь ад работы (Раіны, Аз. р.).

САПЕЦЬ, *дзс.*—сопеть Ён дужа сапіць (Застарыньне, Беш. р.).

САПКА, *ж.* — мотыга. Бяры сапку ды ідзі капай бульбу (Ганкавічы, Беш. р.).

САПЛІ, *ж.* — сопли. Ня сморгай саплі на мост, а ідзі ў парох (Папкі, Аз. р.).

САПЛІВЕЦ, а, *м.* — сопляк. Табе сапліўцу і парасёнка пасьціць няможна паверыць (Замошша, Сен. р).

САПЛІЎКА, *ж.*—лампочка без стекла, коптилка. Запалі сапліўку (Вяжышча, Беш. р.).

САПРПАНУЦЬ, *дзс.*—ударить. Я табе як сапрану вілкамі (Дабрыгары, Беш. р.).

САПРАЎДЫ — вправду, действительно Не брашу--сапраўды (Доўжа, Куз. р.).

САПРЭЦЬ, *дзс.*—взопреть. Разьдзеньси, ато сапрэіш (Русінава, Сен. р).

САПСАВАНЫ — испорченный. У Базыля сапсаванае зрэнка (Ульянавічы, Сен. р.).

САПСАВАЦЦА, *дзс.* — испортиться. Сапсаваўся хлеп (Бачэйкава, Беш. р.).

САПСАВАЦЬ, *дзс.*--испортить. Няўмека сапсавала хлеп (Сяркуці, Сен. р.).

САПСЕЦЬ, *дзс.* — одряхлеть. Наш дзядуля зусім сапсеў (Беліца, Сен. р.).

САПЯЖАНКА, *ж.*—вид груши. У нашэм садзе дзьве дуліны: адна сапяжанка. а другая спасаўка (Беліца, Сен. р.).

САРАКАВУШКІ, *ж.*—лапти на 40 ушков. Вунь гэны ўжо прыбраўся ў сваё саракавушкі (Гравы, Сен. р.).

САРАКВАША, *ж.*--простокваша. Сараквашу адтапліваюць на творах (Альшанікі, Беш. р.). Пар. сыракваша.

САРАКІ, оў, *м.*—праздник 9 марта. Прыдуць Саракі, нада зьесьць галышы. На Саракі трэба 40 калоў ачэсаць і 40 галышоў зьесьць (Мікалаёва. Куз. р.).

САРАКОЎКА, *ж.* — двухгривенный. Ты мне павінен саракоўку (Дабрагары, Беш. р.).

САРАМЯЖЛІВЫ — стыдливый, застенчивый Які ён сарамяжлівы хлапец! (Русінава, Сен. р.).

САРАПЕНЯ, *ж.*—простокваша, кушанье из крупы и воды по густоте стоящее между супом и кашей. Ці будзеш ты есьці сарапеню? (Спасская, Сір. р.). Дай мне сарапені (Мазалава, Куз р.). Пар. сырапеня.

САРВЭТКА, *ж.*--скатерть. Вытчы мне палатна на сарвэткі (Гуліна, Сен. р.).

САРОКА, *ж.*—сорока. Corvus pica L. (Pica coudata Ger., P. rustica Scop.). Сароку можна й гаварыць навучыць (Азяркі, Гар. р.).

САРОМЕЦЦА, *дзс*—стыдиться. Чаго ты сароміська? (Купіна, Віц. р.).

САРОМЛІВЫ—стыдливый. Яна дзеўка саромлівая (Шаркі, Куз. р.).

САРОМНА—стыдно. Саромна гэта табе казаць, дачушка! (Княжыца, Куз. р.).

САРОЧКА, *ж.*—нательная рубаха. Надзень чыстую сарочку (Мікалаёва, Куз. р.).

САСКАКАЦЬ, *дзс.* — исплясать. Саскакаў на йгрышчы усі чаравікі (Сянно, Сен. р.).

САСКВАРЫЦЬ, *дзс.* — изжарить. Яму ўраньні трэба сасварыць сала (Зямковічы, Сен. р.).

САСКОЧЫЦЬ, *дзс.* — спрыгнуть. Кот с крышы саскочыў (Пустынкі, Сен. р.).

САСМАЖЫЦЬ, *дзс.* — изжарить. Я трохі цяляціны сасмажыла (Зямковічы, Сен. р.).

САСОНКА, *ж*—сосна. Гарыць лес, гарыць лес, гарыць і сасонка (Сукрэмна, Сен. р.).

САСОНЬНІК, у, *м.*, *зб.* — сосновый лес. У сасоньніку грыбоў сачыў (Дубавое, Беш. р.).

САСТАРАВАЦЬ, *дзс.*—состарить. Састаруюць маладу дробныя дзетачкі (Я н о ў ш ч ы н а, Беш. р.).

САСТРЫКАЦЬ, *дзс.*—остричь, общипать. Гладка састрыкалі траву (Сташча, Чаш. р.).

САСЬВЯЖЫЦЦА, *дзс.*—скончаться. Даў парасёнку па лбу, ён і сасьвяжыўся (Гравы, Сен р.).

САСЬЛІЗНУЦЬ, *дзс.*—сделаться скользким. Каб ты сасьліз! (Кашына, Віц. р.).

САСЬМЯГНУЦЬ, *дзс.*—засохнуть. Бліны твае саўсім сасьмяглі (Аськершчына, Беш. р).

САСЬЦЯБНУЦЬ, *дзс.*—состегнуть, наскоро сшить. Трэба сасьцябнуць Янку кашулю (Чарнагосьці, Беш. р.).

САТЛЕЦЬ, *дзс.*—истлеть. Кап ты сатлеў! (Русінава, Сен. р.).

САЎГАЦЦА, *дзс.*—скользить, кататься па льду. Пайдзем саўгацца на саўгель (Сташча, Чаш. р.).

САЎГЕЛЬ, я, *м.* — скользкое место, каток. На саўгелю быў (Сташча, Чаш. р.).

САЎЛАДАЦЬ, *дзс.*—овладеть, осилить. Яго ні саўладаеш—крэпкі (Лужасна, Куз. р.).

САЎЛЯКНУЦЦА, *дзс.* — испугаться Ён саўлякнуўся і хварэіць (Вейна, Сен. р.).

САЎРЭЦЬ, *дзс.* — изнемочь, вспотеть. Дваццаць бліноў, як зьеў, дык і саўрэў (Х о д ц ы, Сен. р.).

САЎСІМ — совсем. Я саўсім нічога ня знаю (Аськершчына, Беш. р.). Я-ш думала кучаравы, ажно-ш саўсім валос няма (Сураж, Сур. р).

САХА, *ж.*—кроме общего значения — столб с развилиной в верху. Нада сохі ўкапаць (Гараватка, Меж. р.). Пар. сахіра.

САХІРА, *ж.*—столб с развилиной на верху. Трэба сахіры глыбей укапаць у зямлю (Станіславова, Сір. р.).

САХРАН, у, *м.* — лес, оставленный расти на долгий срок. У іх сахрані дзятка ўкраў (Гунчанкі, Сур. р.).

САЧЭНЬ, САШЭНЬ, я, *м.*—лепешка. Трэба зварыць бульбу, абчысьціць, патаўчы ў ступе, раскачаць качалкай стоўчанае цеста у аржанэй муцэ і сьпеч на скаварадзе, ці на паду у нечы—будзіць сашэнь, які ядуць з канаплямі, з малаком (Альшанікі, Б е ш. р.). Як няма к абеду хлеба, тады зраньня пякуць сачні (Рыбчына, Сір. р.).

САЧЫВІНЫ, *ж.* — чечевичная солома. Сачывінамі патсьцялі кароў (Веляшковічы, Лёз. р.).

САЧЫЎКА, *ж.* — чечевица. Ervum Lens L. Сачыўка любіць глiністую зямлю (Вядрэнь, Чаш. р.).

САЧЫЦЬ, *дзс.* — 1) следить. Сачы, куды курыца пойдзе (Запрудзьдзе, Куз. р.); 2) искать. Сачы, як хлеба сочыш, дык знайдзеш (Сухарукава, Аз. р.).

САША, *ж.*—шоссе. Па сашэ ішоў аўтамабіль (Лужасна, Куз. р.).

САШАК, а, *м.*—хорёк. Putorius foetidus. Сашок ловіць курэй (Бешанкавічы, Беш. р.).

САШЧА, *н.*—доска, основание сохи. Сашчо яшчо крэпкае ў маей сасе (Бабінавічы, Выс. р.).

САШЫЦЬ, *дзс.*—сшить. Я сабе сашыў новы балахон (Вейна, Сен. р.).

САЮЗКІ, *ж.*—союзки, кожа, которой обшиваются головки сапог при починке. Ботам трэба даць саюзкі (Заазер'е, Сен. р.).

САЯН, а, *м.* — домотканная, суконная юбка. Суседка выткала дужа прыгожы саян (Лоўжа Сір. р.).

СВАВОЛІЦЬ, *дзс.* — своевольничать. До сваволіць, хлопцы! (Храпавічы, Куз. р.)

СВАРКА, *ж.* — ссора. Добрая сварка—у хаце папраўка (Мішкава, Куз. р.).

СВАРЫЦЦА, *дзс.* — 1) ссориться. Пылядзі, мамулька, у карыцца, прывязьлі нявестку сварыцца (Сукрэмна, Сен. р.); 2) упрекать, ругать. Не сварыся, мой татулька, што я хажу позна! (Сукрэмна, Сен. р.).

СВАТОВЕ, *м.*, *зб.* — сваты. Выпьем сватове! (Альшанікі, Беш. р.).

СВАЦЬЦЯ, *ж.* — сваха. Сват свацьці паплёў лапці з таўстых лык (Гуліна, Сен. р.). Як ты здарова, сватынька? (Чашнікі, Чаш. р.).

СВОЙСКІ — домашний. Свойскія гусі далёка ня ўмеюць ляtаць (Вейна, Сен. р.).

СЕВЕР, а, *м.* — северный ветер. Па северу хадзіў — прахаладаўся (Красьніца, Чаш. р.). Пар. сівер.

СЕДАЛА, *н.* — насест. Куры ўжо пашлі на седала (Шыпы, Сен. р.).

СЕДЖА, *ж.* — засада на волков с падалью. Ахвотнікі хадзілі на седжу (Ульлянавічы, Сен. р.).

СЕЛІЦА, *ж.*—лужок на краю усадьбы. Селіца парасла травой (Навікі, Віц. р.). Пар. аселіца.

СЕЛІШЧА, *н.* — место, где стоит, стояло селение. На старым селішчы будуемся (Дабрамысьль, Лёз. р.).

СЕЛЯДОЎКА, СЕЛЯДЗЁЎКА, *ж.*—кадка из-под селедок. Мы сёліта цэлу селядоўку нашаткавалі капусты. Селядзёўка цячэць (Гуліна, Сен. р.).

СЕЛЯДЗЕЦ, а, *м.*—селедка. У лаўцы смачныя прывязьлі селятцы (Пустынкі, Сен. р.).

СЕМІНЫ, *н.*—семена. К вясьне аўса асталось толькі на семіны (Рымары, Куз. р.).

СЕМЯ, *н.* — льняные семена. Дай мне свайго семя (Пітрашы, Сен. р.).

СЕМЯТУХА, *ж.* — сумятица, страшное. У яе семятуха на ўме (Кузьміно, Гар. р.).

СЕНАВЯЗ, у, *м.*—веревочная увязка для сена сзади телеги. Накладзі сена ў сенавяз (Забабуры, Гар. р.).

СЕНАЖАЦЬ, *ж.* — сенокос, луг. Я сваю сенажаць скасіў (Пачаевічы, Чаш. р.).

СЕНІ, СЕНЦЫ — сені. Цераз сені і к нам у хату ўвойдзіш (Берасьні, Беш р.). У сенцах недзе павярнуцца: тутака дзьвер, а там сьцяна (Ліпна, Сен. р.).

СЕРАБРА, *н.*—серебро. Блішчыць, як серабра (Дзямідавічы, Чаш. р.).

СЕРАДАВЫ—средний по возрасту. Ён быў яшчэ серадавы чалавек (Мікалаёва, Куз. р.).

СЕРАН, у, *м.* — 1) наст. За нач зьдзелаўся серан, такі што можна іці (Аськершчына, Беш. р.). Серанком добра ехаць на лыжах (Сянно, Сен. р.); 2) твердый снег. Ідзець серань (Асінаўка, Беш. р.).

СЕРБАЛІН, у, *м.* — ежевика. Rubus caesius L. Як-бы сербаліну нам пашукаць (Доўжа, Куз. р.).

СЕРБАНУЦЬ, *дзс.*—хлебнуть. Сербані хоць троху малака (Машчоны, Сен. р.).

СЕРКІ, *ж.* — спички. Загарэліся серкі й патухлі (Шарыпіна, Беш. р.).

СЕСЬЦІ, *дзс.* — сесть. Гракі селі на пожню (Навікі, Беш. р.)

СЕТКА, *ж.* — кроме общего значенія—вязаный женскій платок. Дужа прыгожая сетка (Ульянавічы, Сен р.).

СЕЎРУК, а, *м.*—северный ветер. Падуў сеўрук — стала халодна (Курына, Куз. р.). Пар. север, сівер.

СЕЧАВА, *н.*—вид корыта. Папраў сечава, а то не ў чым сьвіньням храп'я насячы (Бешанкавічы, Беш. р.).

СЕЧКА, *ж.* — сечка рубить клубнеплоды. Прынясі сечку насеч сьвіньням ахрап'я (Краўцова, Гар. р.). Пар. сякач.

СЭНС, у, *м.* — смысл. Які з гэтага сэнс? (Дубнікі, Сен. р.).

СЭРЦА, *н.* — сердце. Атрута ты майго сэрца! (Гуліна, Сен. р.). Мужычок, мужычок — мае сэрдынька, а ня сей канапель, а ні зярнінька! (Запрудзьдзе, Сен р).

СЁКЕР, а, *м.*—топор. Ці ні ў вас наш сёкер? (Сянно, Сен. р.). Пар. сякера.

СЁЛЕТА—в этом году. Сёлета нада дажыдаць сухога лета (Навікі, Віц. р.). Селята быў кепскі ураджай (Павульле, Чаш. р.).

СЁЛЕТКА, *ж.*—телка до года. Сёлетка прапала ў лесе (Лужасна, Куз. р.).

СЁЛЕТНІ—текущего года. Сёлетняе жыта ніўмалотнае (Беліца, Сен. р.).

СЁНЬНЯ — сегодня. Сёньня цёплы дзень (Рудня, Аз. р.). Пар. сягодня, сягоньня.

СЁРБАЦЬ, *дзс.*—хлебать. Сёрбай—пакуль пойдзеш с торбай (Александрова, Гар. р.). Ня сёрбай ты так, ато нікрасіва (Рыбчына, Сір. р).

СІВАК, а, *м.* — чернеть красноголовая. Aythya ferina L. Сівака мы злавілі (Мяжа, Меж. р.).

СІВАПЛЕЧКА, *ж.*—ворона. Мы злавілі сіваплечку (Іванск, Чаш. р).

СІВЕР, у, *м.* — холодный северный ветер. Сівер падуў (Макаравічы, Беш. р.). Пар. север, сеўрук.

СІВЕЦ, *м.* — белоус. Nardus stricta L. Касі сівец з расою (Бесьцьвена, Сен. р.).

СІВЕЦЬ, *дзс.*—седеть. Сівець ты ўжо стаў (Лёзна, Лёз. р.).

СІВЫ—сивый, седой. На печы сядзеў сівы дзед (Павульле, Чаш. р.).

СІЛІТАВАЦЬ, *дзс.* — спешить. Ён сілітуіць гаварыць (Кр. Сяло, Беш. р.).

СІЛКАВАЦЦА, *дзс.* — подкрепляться пищей. Сілкуйся, мая свацька, сілкуйся! (Губіца, Сір р.).

СІЛКОМ — насильно. Сілком прывялі яго да агента (Пятніцкая, Беш. р.).

СІЛО, *н.*—западня. Паставіў Мікола сіло і ўляцеў верабей (Санікі, Беш. р.).

СІНЕЛЬНІК, а, *м.* — красильщик, делающий набойку. Сінельнікам доўга быў (Ісачкава, Аз. р.).

СІНЬКА, *ж.*—бельевая синька. Паедзеш у горат, купі там сінькі (Хмары, Куз р.).

СІНЮХА, СІНЮШЫНА, *ж.*— брюква. Brassica Napus L. f esculenta DC. Мы пасеялі сінюху (Пустынкі, Сен. р.). Трэба сінюшыну пасеч на капусту (Каверзіна, Меж. р.).

СІНЯЦІНА, *ж.* — крашенное в синий цвет полотно. З сініцины спаднік пашыла (Сьляпцы, Гар. р.).

СІПАК, *аг.*—невежа. Так і сунецца сіпак, не ў сваё (Гравы, Сен. р.).

СІПОНЬКА, *ж.*—супонь в хомуте. У хамуце сіпонька парвалась—нада новая (Косы, Віц. р.). Пар. супоня.

СІРАНКА, *ж.*—спичка. Запалі сіранку! (Варашылы, Куз. р.).

СІРАЦІНА, *аг.* — сирота. Бог сіраціну любіць, толькі долі не дае (Алексінічы, Сен. р.).

СІРАЦІЦЬ, *дзс.*—сиротить, делать сиротами. Ні сіраці дробных дзетачак, ні губі мяне (Лужасна, Куз. р.).

СІРБАЛІНІНА, *ж.* — ежевиковая лозина. На што сірбаліліну зламаў? (Альгова, Віц. р).

СІСЬКА, *ж.* — сосок женской груди. Ці сьцець ён сіську? (Гарадок, Гар. р.).

СІТА, *н.*—камыш. Scirpus lacustris L. За сітой ужо глыбока (Луб'ева, Аз. р.). Сіта без лістоў, а чарот з даўгімі лістамі (Заронава, Куз. р.).

СІТКА, *н.*—сито. Няма сітка свайго муку прасеяць (Застадольле, Сен. р.).

СІРДАВО, *н.*—злоба. Сірдаво яго дужа даўгое (Даўгае, Беш. р.).

СІТНІК, у, *м.* — ситный хлеб. Сітнік прыядаецца, а хлеб не (Бель, Выс. р.); 2) камышевая заросль. У сітніку яе злавіў (Лужына, Выс. р.).

СІТЦЫ, аў, *м.*—1) ситцевое. Ня тронь—сітцы разьдзяреш! (Мехавае, Аз. р.); 2) Плеяды. Сітцы ўжо вісока (С л а б о д к а, Куз. р.).

СІЎКА—ВАРОНКА, *ж.*—ракша, сизоворонка. Coracias garrula L. Во кап сіўку — варонку ўлавіць (Касачы, Лёз. р.).

СІЧАВА, *н.*—кусок стали для высекания огня. Ці ёсь у цябе січаво? (Воўкасьць, Лёз. р.).

СКАБА, *ж.* — скопа. Pandion haliaëtus L. Скаба паляцела (Ляшніцы, Сур. р.).

СКАБАРДЗІНА, *аг.* — кащей. Стаў, як скабардзіна (Луб'ева, Аз. р.).

СКАБЁЛКА, *ж.*—струг. Бацька страгаў жэрдзі скабёлкай (Янавічы, Сур. р.)

СКАБЗАЦЦА, *дзс.* — кататься по льду. Гайда скабзацца! (Берашоўцы, Беш. р.).

СКАБКА, *ж.*—заноза. Загнаў сабе ў руку скапку (Мазалава, Куз. р.).

СКАБЛІЦЦА, *дзс.* — чесаться. Сьвіньня скабліцца аб угол перат дажджом (Баравыя, Куз. р.).

СКАБЛІЦЬ, *дзс.*— 1) чистить. Трэба бульбу скабліць (Вішанькі, Чаш. р.); 2) чесать. Хаўроньня скабліла ногі (Дабрамысьль, Лёз. р.).

СКАБЛУХА, *ж.* — чесотка. Скаблуха ў яго—усё скобліцца (Канькі, Сур. р.).

СКАБЫ, —ребра. Паламаў скабы (Бачэйкава, Беш. р.)

СКАВАРАДА, *ж.*—сковорода. Падай мне скавараду (Семянцова, Беш. р.).

СКАВАРОДКА, *ж.*—погремок, звонец. Alectorolophus major Rehb. A. minor Wimm et Grab. Скаваротка ўжо пасьпела (Матушова, Лёз. р.).

СКАВАРОДНІК, а, *м.*—ухват. Насадзі на палку скавароднік (Веляшковічы, Лёз. р.).

СКАВАРОДНІК, СКАВАРАДЗЕНЬ, а, я, *м.*—пшеничная лепешка. Ці ўзяла скавароднікаў на базар? (Веляшковічы, Лёз. р.). Яны пяклі скаварадні (Бікложа, Беш. р.).

СКАВЫРЫЦЬ, *дзс.* — реветь, плакать. Досіць табе скавырыць (Доўгае, Беш. р.).

СКАГАТАЦЬ, *дзс.* — визжать Сьвіньні галодныя скагочуць (Навікі, Віц. р.).

СКАЗІЦЦА, *дзс.* — исказиться. Як ён сказіўся пасьля таго! (Пышнякі, Сур. р.).

СКАКАЦЬ, *дзс.*—1) прыгать. Скачы на аднэй назе (Рыбчына, Сір. р.); 2) плясать. А яна дужа любіць скакаць (Пустынкі, Сен. р.).

СКАКУШКА, *ж.*—белка. Sciurus vulgaris. Скакушка вун на суку (Лапы, Беш. р.).

СКАЛА, *ж.* — 1) известняк. На беразе ракі хлопцы ламалі скалу (Пуцілава, Куз. р.); 2) очень твердая глинистая почва. Гэту скалу ня ўзарэш (Лубʻева, Аз. р.);

СКАЛАНУЦЬ, *дзс.* — встряхнуть. Як скалану цябе! (Канавалава, Куз. р.). Як скалануў яблыню, дык яблыкі й пасыпаліся (Ухлё, Чаш. р).

СКАЛКА, *ж.*—1) кремень для высекания огня. Ета здаецца скалка (Воўкасьць, Лёз. р.); 2) рыболовный снаряд. Я са скалкай на рыбу пайду (Гарадок, Гар. р.). Пар. скалька.

СКАЛОЦІНЫ, *ж.* — пахтанье. Зрабіла сыр с скалоцінамі (Копцевічы, Чаш. р.).

СКАЛЬКА, *ж.*—вид рыболовной сети. Я пайшоў-бы рыбу лавіць, але скалькі няма (Зямцы, Сір. р.). Пар. скалка.

СКАМУРДЗІЦЦА, *дзс.* — скривить рожу. Во, скамурдзілася, як абезьяна (Сукрэмна, Сен. р.).

СКАНАВІЦЬ, *дзс.*—изрыть канавами. У нас усю зямлю сканавілі (Выжышча, Беш. р.).

СКАНАЦЬ, *дзс.*—умереть. Каб ён сканаў! (Оўсішча, Сен. р.).

СКАПАЧ, а, *м.* — крюк для скапывания навоза. Вазьмі скапач і вязі гной у поле (Вейна, Сен. р.).

СКАПЕЦ, а, *м.*—кастрированный баран. У Мікалая прапау скапец (Русінава, Сен. р.).

СКАПЭРДЗІЦЦА, *дзс.* — умереть, пропасть. Сохла, сохла ды й скапэрдзілася без пары (Сукрэмна, Сен. р.).

СКАПЫЦІЦЦА, *дзс.*—умереть, издохнуть. Скапуціўся мой конік (Беліца, Сен. р.).

СКАРАДА, СКАРАДЗЬ, *аг.*—скаредный. Прышоў скарада і усім мішаець (Максімава, Куз. р.). Адлезь ад мяне скарадзь, а то морду паб'ю (Сянно, Сен. р.).

СКАРАДЗІЦЬ, *дзс.*—боронить. Давай, тата, я буду скарадзіць (Навікі, Віц. р.).

СКАРАДЗЬБА, СКАРАЛЬБА, *ж.*--бороньба, боронование. Скарадзьба ўжо засохла (Вяжоўка, Чаш. р.). Скаральбў скончылі (Лятоўшчына, Куз. р.).

СКАРАСЬПЕЙКА, СКАРАСЬПЕШКА, *ж.* — ранний сорт картофеля. У гародзі пасадзіў скарасьпейкі (Сьвеча, Беш. р.). Мая скарасьпешка харошая (Мядзьведзі, Куз. р.). Скурасьпешку капаць можна (Гарадок, Гар. р.).

СКАРБ, у, *м.* — 1) пожитки, имущество. Ён забраў свой скарб, ды пацёхся (Іванова, Куз. р). 2) клад. Іванавы скарб у валатоўцы знашлі (Летцы, Куз. р.).

СКАРБЁНКА, *ж.*—кружка для сбора пожертвований. Апусьціў у скарбёнку двугрівены на раненых (Дужчына, Куз. р.).

СКАРБОВЫ — казенный. Ля скарбовага жыта коні ходзяць (Стаішча, Чаш. р.).

СКАРЭЙ — скорее, быстрей. Скарэй прынясі мне вады. Скарэй худы здохнець, чым сыты ссохнець (Прыстоі, Чаш. р.)

СКАРДЗІЦЦА, *дзс.*—жаловаться. Дзет заўсёды скардзіцца (Сянно, Сен. р.).

СКАРОДА, *ж.* — осока пальчатая. Carex digitata L. Скарода вялікая парасла (Казанова, Сур. р.).

СКАРОЖЫЦЬ, *дзс.* — искривить, сломать. Скарожыла маі косьці (Чараўкі, Сен. р.).

СКАРОДЖАНЬНЕ, *н.*--боронованое поле. Бульбу садзілі па скароджаньню (Сапегі, Сен. р.).

СКАРОМЕЦЦА, *дзс.*—есть скоромное. Баіцца скароміцца--пост блюдзець (Оўсішча, Сен. р.).

СКАРОМНІНА, *ж.* — мясное. Скаромніны ў нас ані няма (Шляхоткі, Сур. р.).

СКАРУБКА, *ж.* — кусочек сала. Было у мяне скарупкі са тры сала (Сялец, Чаш. р.).

СКАРУЗА, *аг.*—упрямец, озорник. Іш ты скаруза! (Халамер'е, Аз. р.).

СКАРУЗІЦЦА, *дзс.*--упрямиться, капризничать. Ча скарузішся? (Сухарукава, Аз. р.).

СКАРЫНКА, *ж.*—корка хлеба. Прынясі скарынку хлеба сабаке (Прусаўкі, Аз. р.).

СКАСАВАЦЬ, *дзс.* — уничтожить. Дык вы усё старое хачаце скасаваць? (Рыбчына, Сір. р.).

СКАСЬЦІЦЬ, *дзс.* — выругать. Зусім яна скасьціла яго (Пузькі, Чаш. р.).

СКАТ, у, *м.*—набор (4) колес для телеги. Два скаты на кірмашы купіў — будзіць на чым ехаць (Барсукі, Аз. р.).

СКАЎРЭЛЫ—заскорузлый. Не купляй скаўрэлага парасёнка (Шуміліна, Сір. р.).

СКАЦІНА, *ж.*—скот. Скаціна ходзіць па лузе (Казлова, Куз. р.).

СКАЦЕРКА, СКАЦЯРОТКА, *ж.*—скатерть. Засьцялі скацерку на стол (Пустынкі, Сен. р). Накрый стол скацяроткой (Застарыньне, Беш. р.).

СКАЧКОМ БЛІНЫ — приветствие пекущему блины. Скачком бліны! (Доўгае, Беш. р.).

СКВАПНЫ—жадный, алчный. Ня будзь такі сквапны (Луб'ева, Аз. р.).

СКВАРКА, *ж.*—жаренный кусочек сала. Не цягай адны скваркі (Бешанкавічы, Беш. р.).

СКВЯРЦІСЯ, *дзс.*—плакать визжа. Гэты дзяцёнак ужо даўно сквярэцца (Даргейкі, Сен. р.).

СКЕПСЬЦІЦЦА, *дзс.* — испортиться. Кабета скепсьцілася (Касьцюкі, Куз. р.).

СКІБАЧКА, СКІБКА, *ж.*—ломоть хлеба. Дзьве скібачкі, ці досыць мама? (Яноўшчына, Беш. р.). Атрэж мне скіпку хлеба (Рыбчына, Сір. р.).

СКІДЫШ, а, *м.* — недоносок, недоношенный. Скідыш ты гэтакі—саплі пад носам! (Беліца, Сен. р.).

СКІНУЦЬ, *дзс.*—сбросить. Хто скінуў саган с прыпеку? (Слабодка, Куз. р.).

СКІНУЦЬ ГАРШЧОК — полечить живот (на желудок ставят опрокинутый горшок и зажигают под ним паклю, чтоб обезвоздушить под ним пространство, отчего желудок втягивается в горшок). Скінуць гаршчок, нада, а? (Казімірова, Сур. р.).

СКІТАЦЦА, *дзс.* — скитаться, кочевать. Досыць табе ськітацца, пара ужо аседлую жызь завадзіць (Навікі, Віц. р.).

СКЛАДАНІК, а, *м.*—складной нож. Мой складанік ссорыўся (Мікалаёва Куз. р.).

СКЛАДАЦЬ, *дзс.*—складывать. Складай снапы ў крыжыкі (Пышнякі, Сур. р.).

СКЛАДНА—складно, стройно. Ён уже складна гаворыць (Оўсішча, Сен. р.).

СКЛАСЬЦІ, *дзс.*—1) сложить. Склалі ўсі снапы (Лужасна, Куз. р.); 2) кастрировать. Нада нам склась свайго жаряпка (Рыбчына, Сір. р.).

СКЛЕЗІНЬ, я, *м.* — малыш, карапуз. Ай ты, склезінь! Ты яшчо зусім склезінь (Мазалава, Куз. р.).

СКЛЕП, у, *м*—погреб. Палош масла у склеп (Навасёлкі, Сен. р.).

СКЛІЗОТА, *ж.*—скользкость, гололедица. На двары такая склізота—ні прайці (Лужасна, Куз. р.).

СКЛІЦЬ, *дзс.*—скулить, ныть. Ён есьць, а ты стаіш і скуліш; ня склій ты, стоя тут! (Гарадок, Гар. р.).

СКЛЫКА, *ж.*—склока, вражда. Яны даўно ў склыке, а вышла з пусьцякоў (Глебаўск, Сен. р.).

СКЛЮТ, а, *м.* — 1) большой топор для выработки тёса. Хто склют узяў? (Мікалаёва, Куз. р.); 2) скупой. Ён такі склют! (Бягуны, Гар. р.).

СКЛЯПЕНЬНЕ, *н.*—свод. Папраў у печы скляпеньне (Бешанкавічы, Беш. р.).

СКНАРА, *м*—скряга. Свайго усяго поўна: такая ўжо скнара! (Навікі, Віц. р.).

СКНАРЫЦЬ, *дзс.* — 1) клянчить, выпрашивать. Перастань скнарыць, а то праціўна глядзець (Навікі, Віц. р.); 2) скряжничать. Ён даўно скнарыць, кашчэй еты (Казімірова, Сур. р.).

СКОБЛЯ, *ж.*—столярный инструмент. Карыта ты перш цяслой пацяшы, а тады й скоблей пачысьці (Сукрэмна, Сен. р.).

СКОКІ, аў, *м.*—танцы. Зоська з Сьцяпанам пашла ў скокі (Альшанка, Чаш. р.).

СКОЛЬКІ — сколько. Сколькі яны малака надаілі? (Чараўкі, Сен. р.).

СКОМШЫЦЬ, *дзс.*—скомкать, смять. Скомшыла маю кофту (Рабава, Сур. р.).

СКОНЧЫЦЬ, *дзс.* — окончить. Скончылі будаваць яго дом (Мішкава, Куз. р.).

СКОРКА, *ж.* — Я ня жжую скорку (Асіпова, Аз. р.).

СКОРЫЦЬ, *дзс.* — торопить, ускорять. Ня скор ты: і так прысталі (Казімірова, Сур. р.).

СКОСУ—искоса. Яна паглядзела на мяне скосу (Бешанкавічы, Беш. р.).

СКРАБЛО, *н.*—скребница. Прынясі скрабло пачысьціць каня (Лазаватка, Сур. р.).

СКРАБНІ, СКРЭБАТНІ, ёў, *м.*—башмаки. Калі ботаў няма дык прыдзецца надзець, хоць гэтые скрабні (Мокавічы, Чаш. р.). Надзень хуць гэтыя скрабатні (Сямянцова, Беш. р.).

СКРАБСЬЦІ, *дзс.* — очищать. Скрабі бульбу на вячэру (Сянно, Сен. р.). Скрабуць вуліцы (Селядцова, Беш. р). Нада скрэсь бульбу на булён (Клюі, Куз. р.).

СКРАЗНЫ — сквозной. Патшылі скразную падкадку (Іванск, Чаш. р.).

СКРАНУЦЦА, *дзс.*—сдвинуться. Які ён гультай: з места не скранецца (Гуліна, Сен. р.).

СКРАПЕНЬ, я, *м.* — кипрей. Epilobium angustifolium L. Скрапень п'юць як чай? (Сенькаўшчына, Беш. р.).

СКРЭБЛЕНЫ — очищенный. Скрэбленая бульба луччы, чым няскрэбленая (Альшанікі, Беш. р.).

СКРОЗЬ—сквозь. Скрозь сьцяну ня ўвідзіш (Баркова, Куз. р.).

СКРУЗДОННА — сквозь дно. Ідзі ты ад мяне скруздонна!. Каб ты праваліўся скруздонна! (Берасьні, Беш. р.).

СКРУЦІЦЬ, *дзс.*—1) скрутить. Скруці вяроўку круцей (Лужасна, Куз. р.); 2) свернуть. Скруці анучы ў хатуль і занясі (Бель, Выс. р.); 3) обмануть. Во, жулік, скруціў! (Берасьні, Беш. р.).

СКРЫБАТУХА, *ж.*—чесотка. Нашых рабят апанавала скрыбатуха (Камлі, Віц. р.).

СКРЫГАТАЦЬ, *дзс.*—1) скрежетать. Хай скрыгочуць зубмі! (Доўжа, Куз. р.); 2) визжать. Наш парасёнак вельмі часта скрагочыць (Якшы, Беш. р.).

СКРЫГАЦЬ, *дзс.* — скрипеть. Калёсы дужа скрыгаюць (Даргейкі, Сен. р.).

СКРЫЛЬ, я, *м.*—ломоть. Тры скрылі сітніцы зьеў (Гарадок, Гар. р.).

СКРЫЛЯЦЬ, *дзс.*—резать хлеб ломтями. Ня скрыляй столькі хлеба! (Гараватка, Меж. р.).

СКРЫНКА, *ж.*—ящик. Палош гэтыя ніткі ў скрынку (Забор'е, Сен р.).

СКРЫНЯ, *ж.*—сундук, ящик. Вазьмі з маей скрыні рушнік (Шпунты, Куз. р.).

СКРЫПАТА, *ж.*—скрип. Чулася на вуліцы скрыпата (Дзямідавічы, Чаш. р.).

СКРЫПЁНКІ, *ж.* — корточки. Сядзь на скрыпёнках! (Рыбчына, Сір. р.).

СКРЫПУН, а, *м.*—заячья капуста и очиток пурпуровый. Sedum maximum Sut., S. purpureum Link. Скрыпуны парасьлі бальшэі (Гараватка, Меж. р.).

СКРЫЎДЖАНЫ — обиженный. Скрыўджаны Астапка плакаў (Чарнагосьці, Беш. р.).

СКРЫЎДЗІЦЬ, *дзс.*—обидеть. Рабёнка скрыўдзіў дарма (Стрэлкі, Беш. р.).

СКРЫШЫЦЬ, *дзс.*—искрошить. Скрышыце шчавель драбней (Кузьміно, Сен. р.).

СКУБЦІ, *дзс.*—щипать. Трава такая добрая, але цёлка ня скубець (Оўсішча, Сен. р.).

СКУГОЛІЦЬ, *дзс.* — визжать. Скуголіў праз усю ноч (Храпавічы, Куз. р.).

СКУЛА, СКУЛІНА, СКУЛКА, *ж.*—веред, нарыв. Скула загнілася (Пятніцкая, Беш. р.). Села бальшая скуліна на руке (Клюі, Куз. р.). Як села на баку скулка, дык аш няможна павярнуцца (Ганкавічы, Беш. р.).

СКУЛАМЕСІЦЦА, *дзс.*—сбиться в кучу. Скуламесіліся ўсе разам (Доўгае, Беш. р.).

СКУЛАШНІК, у, *м.*—просвирник кудрявый. Malva crispa L. Скулашнік зацьвіцеў (Касачы, Лёз. р.).

СКУЛЬ — откуда. Скуль ты прышоў? (Ястрабы, Куз. р.).

СКУЛЬЛЕ, *н.*, *зб.*—вереда, нарывы. На яго насела скульле (Беліца, Сен. р.). Іван хадзіў па балоту, скульля дзелаў не работу (Запрудзьдзе, Сен. р.). «Заплаці мне за гэта грошы!» «Скульля табе!» (Сураж, Сур. р.).

СКУМАТ, а, *м.*—лоскут. Кравец узяў скумат сукна (Бабінічы, Віц. р.).

СКУМАЦІЦЬ, *дзс.* — трепать. Сабака скумаціць ласкут (Косы, Віц. р.).

СКУПЕНЬДЗЯ, СКУПІРДЗЯКА, *ат.*—скупой. Скупеньдзя два разы плаціць (Новае Сяло, Беш. р.). Ён бальшы скупірдзяка: што ў яго бываіць, дык ён усёраўно ня дась (Сянно, Сен. р.).

СКУРА, *ж.*—кожа. Скура тоўстая (Новае Сяло, Беш. р.).

СКУРАПЕЖКА, *ж.* — кусок тонкого сала. Скурапешку нада зажарыць (Дварэцк, Чаш. р.).

СКУРАТ, а, *м.*—кусок кожи. Гэтым скуратом добра пачыню боты (Косы, Віц. р.).

СКУР'Е, *н.*, *зб.* — кожа. Валяецца скур'е па ўсім закавулкам (Летцы, Куз. р.).

СКУТ, а, *м.*—сверток, кусок полотна. Пара расьцілаць скуты на пожне (Прусаўкі, Аз. р.). Расьцялі скутак па траве (Мазалава, Куз. р).

СКУТАК, у, *м.*—прибыль. Гэта ёсьць мой скутак (Мігава, Куз. р.).

СКЯПАЦЬ, *дзс.*—щепать. Ён толькі ашкалёпкі ськяпаіць (Сітна, Лёз. р.). Янка, ськіпай лучыну (Расна, Сен. р,).

СЛАБКА – не туго, свободно. Аборана на назе слапка (Берасьні, Беш. р.).

СЛАБОДА, *ж.*—свобода. Далі нам слабоду (Пушкары, Сен р.).

СЛАБОДНЫ – свободный. Слабодны чалавек—гуляіць (Доўжа, Куз. р.).

СЛАБЫ — слабый. Наш дзед саўсім слабы стаў (Сянно, Сен. р).

СЛАНЕЦ, а, *м.*—сланый, а не моченный лен. Сланец у мяне дужа добры (Сенькаўшчына, Беш. р.).

СЛАНЭЧНІК. СЛАНЭШНІК, у, *м.*—1) Подсолнечник. Helianthus annuus L. З сланэчніку, кажуць, робяць масла (Мішкава, Куз. р.). Сланэшнік цьвіцыць жоўтым цьветам (Альшанікі, Беш. р.). 2) девясил. Inula Helenium L. Карэньне сланэшніку—добрыя лекі (Вішкавічы, Чаш. р).

СЛАНІНА, *ж.*—солонина. Наша сланіна дужа ўдалася (Пожынкі, Сен. р.).

СЛАНЦОВЫ--из льну «сланцу» (гл.). Сланцовае палатно нябелае (Доўгае, Беш. р.).

СЛАЎНЫ — славный. Слаўная нагдовічы была пагода (Берашова, Сен. р.).

СЛАЦІЦЬ, *дзс.*—жить, перебиваясь. Я не жыву, а слачу (Луб'ева, Аз. р).

СЛОІК, а, *м.*—глинянная или стеклянная банка. Разьбілі слоік (Чарнагосьці, Беш. р).

СЛОН, а, у, *м.*—1) скамейка. Стань на слон, ды дастань з паліцы коўш (Абрэзкава, Сен. р.); 2) подсолнечник. Helianthus annuus L. Як у цябе многа слону! (Берашова, Сен. р.).

СЛОНЕЦ, а, *м.* — скамеечка. Сядзь на слонку (Сутокі, Лёз. р.).

СЛОНКА, *ж.* — вальдшнеп. Scolopax rusticula L. Учора я ўсё адвячорья ахвоціўся на слонак (Гуліна, Сен. р.).

СЛОНЦА, *н.*—солнце. Слонца высока стаіць, будзе паўдзень (Навасёлкі, Сен. р.).

СЛОТА, *ж.* — насланное несчастие. Кап на цябе слота найшла! (Бешанкавічы, Беш. р.).

СЛУП, а, *м.*—столб. Што ты ня бачыў слупа? (Іванск, Куз. р.).

СЛУХАЦЬ, *дзс.*—слушать. Ня плявузгай, бо надаела мне гэта слухаць (Оўсішча, Сен. р.).

СЛУХМЯНЫ—послушный. Ён хлапец слухмяны (Ыркі, Куз. р.).

СМАГА, *ж.*—жажда. Дай ты мне што небудь прагнаць смагу (Асіпова, Аз. р.).

СМАЖЫЦЬ, *дзс.*—жарить; курить не переставая. Мама смажыць сала (Шарыпіна, Беш. р.). Толькі табаку смажыць (Яноўшчына, Беш. р).

СМАК, у, *м*—вкус. Смак паспытаць хацеў (Стаішча, Чаш. р.).

СМАКАВАЦЬ, *дзс.*—пробовать на вкус. Смакуваць, што смашней (Ульянавічы, Сен. р.).

СМАКОЎКА, *ж.* — смакование. Пакуль кончыў смакоўку усіх сартоў, дык і лёх лі апарату (Глебаўск, Сен. р.).

СМАКТАЦЬ, *дзс.*—сосать. Цялёнак ня пьець, а смокчыць (Княжыца, Куз. р.).

СМАЛІЦЬ, *дзс.* — обжигать шерсть на животном. Хадзі, пасоб сьвіньню смаліць (Вядрэнь, Чаш. р).

СМАЛЬ, *ж.*—гарь, угарный запах. Смальлю пахнець (Пятніцкая, Беш. р).

СМАЛЬЛЯНКА, *ж.*—крыса. Mus rattus L. Смальлянкі парэзалі матушкі (Быкаўшчына, Беш. р.).

СМАЛЯК, а, *м.* — смольный пень, полено. Смалякоў назьбіраў у агонь (Лашнёва, Выс. р.).

СМАРКАЧ, а, *м.*—сопляк. А якому смаркачу і за грошы не хачу (Сукрэмна, Сен. р.).

СМАРКАЧКА, *ж.* — коптилка, маленькая лампочка без стекла. Запалі смаркачку (Плігаўкі, Сір. р.).

СМАРЧОК, а, *м.* — сморчок. Morchella esculenta Pers. Смарчкі прадаваў у Віцемску (Цянюжына, Лёз. р.).

СМАЧНЫ, СМАШНЫ — вкусный. Саладуха смачная (Асіпова, Аз. р.). Мне далі дужа смашную кашу (Каралі, Куз. р.).

СМОЛКА, *ж.*—смолка клейкая. Lychnis viscaria L. (Viscaria vulgaris Röhl). Ужо распусьцілася смолка (Пліскунова, Беш. р.).

СМОЛКА БАЛАЦЯНАЯ — горицвет, кукушкин цвет. Lychnis

Flos cuculi L. А смолку балацяную відзіў? (Кузьміно, Гар. р.).

СМОЛЬ, *ж.*, *зб.* — смольные дрова на камин. Нарубаў смолі на два вечары (Казімірова, Сур. р.).

СМОРГАЦЬ, *дзс.* — чесать на гребень. Нада кужаль сморгаць. (Кураеды, Беш. р.). Суседка сморгаець лён (Якшы, Беш. р.).

СМОЎЖ, а, *м.*—слизень, Limax. Смоўш сядзеў на барвіку (Пацкава, Сен. р.).

СМУГА, *ж.* — плесень. Аш смуга чорная стала (Сухарукава, Аз. р.).

СМУГЛЫ — смугуый. Ты стаў надта смуглы (Гуліна, Сен. р.).

СМУТАК, у, *м.* — печаль. Смутак яго па Тацяне заеў (Падбярэзьзе, Віц. р.).

СМУТНЫ--печальный. А чаго-ш ты, дзеўка, смутная? (Берашоўцы, Беш. р.).

СМУРОД, у, *м.* — вонь. Ад дзёхцю бальшы смурод (Пятніцкая, Беш. р.).

СМУРОДЫ, СМАРОДЗІНА, *ж.* —черная смородина. Ribes nigrum L. У нас ужо пасьпелі смароды (Клюі, Куз. р.). Смародзіна расьцець вунацькі (Лужасна, Куз. р.).

СМУРОДЗІЦЬ, *дзс.* — вонять. Смуродзіць тут сваей мазьзю! (Лужасна, Куз. р.).

СМУТУЯСІЦЬ, *дзс.*—сплетничать. До, табе смутуясіць (Ракі, Аз. р.).

СМУЧЧЫНІНА, *ж.*—борона с зубьями из сучьев. Смуччыніну прыцягнуў у двор (Веляшковічы, Лёз. р.). Пар. смык.

СМЫК,—кроме общего значения—борона с зубьями из сучьев. На палядсках можна скародзіць толькі смыкамі (Пацкова, Сен. р.). Пар. смуччыніна.

СМЫЛЕЦЬ, *дзс.*—обжигать волоса. Хахол сабе смыліць, а ён ня чуе (Пятніцкая, Беш. р.).

СМЫЛІКІ, оў, *м.* — горелки. Пойдзем гуляць у смылікі (Падрэзы, Чаш. р.).

СНАВАЦЦА, *дзс.*—1) сноваться. Кросны снуюцца (Лужасна, Куз. р.); 2) еле двигаться. Ён еле снуецца (Іванова, Куз. р.).

СНАВАЦЬ, *дзс.*—сновать, делать основу полотна. Матка ў таку кросны снуець (Пятніцкая, Сен. р.).

СНАСЬЦЬ, *ж.* — мертвый инвентарь. У каго снась добрая, таму і гаспадарыць добра (Вяжышча, Беш. р.).

СНОП'Е, *зб.*, *н.*—снопы. Як сонейка над захадам, пайду сноп'я вязаць (Запрудзьдзе, Сен. р.).

СНОТА, *ж.*—1) забота, попечение. Уся снота рабёнка—бацькі (Дварэцк, Чаш. р.); 2) сноровка. Сноты німа ў кыня (Навікі, Віц. р.).

СНОЎДАЦЦА, СНЫДАЦЬ, *дзс.* —шляться вперед и назад. Што ты бясконца сноўдаешся, не даеш пакою? (Беліца, Сен. р.). Што табе работы нет, — нешта ты сноўдаеш узат ды ўперат? (Глебаўск, Сен. р.).

СНУЛЬЛЯ, *ж.*—станок на подобие большого мотовила для снованьня основы полотна. Як скарэй снуваць ці на сьцяну, ці на снульлю?—Во, зраўняла! Пакуль ты на сьцяну адны аснуеш, дык я на снульлю чацьвёра! (Вішкавічы, Чаш. р.).

СОБІЦЬ, *дзс.* — удаться, случиться. Як табе собіла зрабіць ета? (Глебаўск, Сен. р.).

СОБСКІ—собственный. Собскі мой конік, а яна лезець! (Шніці, Куз. р.).

СОЙКА, *ж.* — сойка. Garrulus glandarius L. Сойку забіў у лесі (Лужасна, Куз. р.).

СОМ, а, *м.*—сом. Silurus glanis L. Самы водзяцца в амутах (Падбярэзьзе, Віц. р.).

СОНЕЙКА, *н.*— солнышко. Сонейка сьвеціць зырка (Казаноўка, Чаш. р.).

СОН-ТРАВА — прострел. Pulsatilla patens Mill et P. vulgaris Mill. Сон-траву нашоў (Касачы, Лёз. р.).

СОНЦА, *н.* — солнце. Сонца толькі што ўзыйшло (Яноўшчына, Беш. р.).

СОНЬКА, *м.*—сонливец. Янка такі сонька, увесь дзень сьпіць (Стралкі, Беш. р.).

СОНЬКІ, *ж.*—беленькие пуховочки—цветочки на сырых местах. Eriophorum (?). Будзем ірваць сонькі (Асінаўка, Беш. р.).

СОПКА, *ж.*—кочка. На нашай пожні многа сопак (Марцінкава, Куз. р.).

СОПКІ—рассыпчатый. Сёлета бульба сопкая (Бікава, Сен. р.).

СОПУХА, *ж.*—верх кухонной печи. Сьцірка над сопухай вісіць. (Вяжышча, Беш. р.).

СОРАМ, у, *м.*—срам, стыд. Быў вялікі сорам (Доўгае, Беш. р.).

СОРАМНА — стыдно. Сорамна табе вараваць (Бешанкавічы, Беш. р.).

СОРЫЦЬ, *дзс.* — тратить, терять. Сорaць дарэмна грошы (Гарывецк, Сен. р.).

СОЎНЕНЬКА, *н.* — солнышко. Яшчэ соўненька была высока, як мы шлі з лесу (Чашнікі, Чаш. р.). Пар. сонейка.

СОХІ, *ж.*—накрест вкопанные стойки. Сохі паваліліся (Стасева, Выс. р.).

СОШКА, *ж.*—подпорка. Трэба запасьці сошак для саду (Вяжышча, Беш. р.).

СПАВІВАНКА, *ж.* — веревка свитая из трех и более частей «рэдзяў» (гл.). Спавіванку добрую сплёў (Кашына, Віц. р.)

СПАВІВАНЬНЕ, *ж.* — пеленание. Дзеці ня любяць спавіваньня (Бабінічы, Віц. р.).

СПАВІВАЦЬ, СПАВІЦЬ, *дзс.*— пеленать, спеленаць. Мама спавівала дзяцёнка (Мамойкі, Беш. р.). Трэба спавіць дзяцёнка (Кузьміно, Сен. р.).

СПАВІВІЧ, а, *м.*—пояс, которым пеленают ребенка. А йдзе спавівіч, спавіць Юрку? а? (Слабодка, Куз. р.).

СПАГАДАЦЬ, *дзс.* — посочувствовать. Сыты па галодным не спагадаець (Глебаўск, Сен. р.).

СПАГАДЛІВА — сочувственно. Мачыха да яго спагадліва адносіцца (Ухлё, Чаш. р.).

СПАГАНЯЦЬ, *дзс.* — взыскивать. Трэба спаганяць даўгі (Чашнікі, Чаш. р.).

СПАДАБАЦЦА, *дзс.* — понравиться. Дужа мне спадабалася гэта дзеўка (Гуліна, Сен. р.).

СПАДАПЛЕЧЫЦЬ, *дзс.* — ударить. Яго кап спадаплечыў, дык бы ён ня цягаўся тут (Глебаўск, Сен. р.).

СПАДКІ, аў, *м.* — наследство. Кузьнячыхіны спадкі асталіся (Навікі, Віц. р.).

СПАДМАНУЦЬ, *дзс.* — обмануть. Яны нас спадманулі (Селядцова, Беш. р.).

СПАДНІК, а, *м.*—СПАДНІЦА, *ж.*—юбка. Знасіўся спаднік (Расна, Сен. р.). Я надзела но-

вую спадніцу (Санікі, Беш. р.). Якая прыгожая твая спаднічка! (Сяркуці, Сен. р.).

СПАДРУЧНА — с п о д р у ч н о, ловко. Мне спадручна з гэтага боку ліць (Канавалава, Куз. р.).

СПАДЧЫНА, *ж.* — наследство. Вялікая спатчына ў цябе? (Капланы, Сен. р).

СПАЖЫВАЦЬ, *дзс.*—употреблять. Спажывай на здароўе (Стралкі, Беш. р.).

СПАЖЫНАЎКА, *ж.* — спасов пост. Спажынаўку пражывём і будзіць Спас (Стралкі, Беш. р.).

СПАЗНАЦЬ, *дзс.*—узнать. Спазнаў яго, я яшчэ летась (Чараўкі, Сен. р.).

СПАЗРЫЦЦА, *дзс.* — приглядеться. Д з я ў ч ы н е спазрылась хустка (Дабрамысьль, Лёз. р.).

СПАЗЬНІЦЦА, *дзс.*—опоздать. Спазьніўся ў поле (Д р а ж н а, Куз. р.).

СПАДЗЯВАЦЦА, *дзс.*--надеяться. Ты на мяне дужа не спадзявайся (Дрыкольле, Куз. р.).

СПАЙМАЦЬ, *дзс.* — поймать. Ага, спаймаў цябе, а цяперыцька пацалую! (Латышы, Беш. р.).

СПАКОЙ, ю, *м.*—покой. Няма спакою ад іх (Пушкары, Сен. р.).

СПАКУСА, *ж.* — искушение. Гэта ня дзеўка, а спакуса (Доўжа, Куз. р.).

СПАКУСІЦЬ, *дзс.* — искусить. Нячыстая сіла на грэх спакусіла (Макарава, Віц. р.).

СПАЛІЦЬ, *дзс.* — сжечь. Спалі раньшы хлуд (Селядцова, Беш. р.).

СПАНАТРЫВАЦЬ, *дзс.* -- понімать. Яго сам чорт не спанатруе (Беліца, Сен. р.).

СПАНТАЛЫЧЫЦЦА—сбиться с толку. Чалавек у сваёй гутарцы спанталычыўся (Бікложа, Беш. р.).

СПАНТАЛЫЧЫЦЬ, *дзс.*--сбить с толку. Ні спанталыш ты мене (Баравыя, Сір. р.).

СПАРАХНЕЦЬ, *дзс.* — сгнить, истлеть. Спарахней ты ўжо! (Храпавічы, Куз. р.).

СПАРНЯ, *ж.*—прибыль. Спарня ў дзяжу, сын на вясну! (Гравы, Сен. р.).

СПАРЫШ, а, *м.*, СПАРЫШЫ, оў, *м.*—1) два ореха, колоса и т. п. сросшиеся вместе. Тата! глянька які я сягоньні знайшла спарыш (Глебаўск, Сен. р.); 2) два горшка с ручкой, соединенные вместе. У спарышах панёс на поле есьці (Горбава, Лёз. р.); 3) окончание жатвы ржи и вообще окончание какого нибудь дела. Сеньня ў нас спарыш (Копцевічы, Чаш. р.).

СПАРЫШНІК, у, *м.*—спорыш. Polygonum aviculare L. Спарышніку там я ня відзіў (Бубалева, Выс. р.).

СПАСАЎКА, *ж.* — успенский пост. Спасаўка-ласаўка (Казаноўка, Чаш. р.).

СПАСЬЦЕРАГАЦЬ, *дзс*—предостерегать. Я-ж яе спасьцерагала (Доўжа, Куз. р.).

СПАТКАНЬНЕ, *н.* — встреча. Сын б я ж ы ц ь на спатканьне бацьку (Іванова, Куз. р.).

СПАТКАЦЦА, *дзс.* — встретиться. Т а м а ц ь к і спаткаемся (Пекары, Куз. р.).

СПАТЫКНУЦЦА, *дзс* — споткнуться. Ішоў і спатыкнуўся (Тухінка, Сен. р.).

СПАТЫКАЦЬ, *дзс.*—встречать. Пойдзем сынок, спатыкаць бацьку (Доўжа, Куз. р.).

СПАЎНЯЦЬ, *дзс.* — исполнять. Слухаюць, але ні спаўняюць (Мянюцева, Сен. р.).

СПАХВАЛЯ—исподволь, постепенно. Няхай цацэнь спахваля

запякаецца ў печы, каб не згарэў (Гравы, Сен. р.). Працуючы спахваля, больш зробіш (Беліца, Сен. р.).

СПАЧАТКУ—сначала. Спачатку ён не хацеў ехаць, а потым згадзіўся (Бешанкавічы, Беш. р.).

СПЛЕСЬЦІ, *дзс.*—сплесть. Дзет сплёў лапці (Навікі, Беш. р.).

СПЛАШНІНА, *ж.*—лучшее волокно из льна. Са сплашніны ткём (Мянюцева, Сен. р.).

СПЛЮШЧАНЫ — сплюснутый. У яго нейкі лоп сплюшчаны (Селядцова, Беш. р.).

СПЛЯ-ДРАВАЦЬ, *дзс.* — вытоптать. Сьпляндравалі пасевы (Касьцюкі, Куз. р.).

СПОВЕДЗЬ, *ж.* — исповедь. Матка пашла к споведзі (Казаноўка, Чаш. р.).

СПОД, у, *м.*—дно, низ. Спот яшчэ крэпкі (Кузьміно, Сен. р.).

СПОДАК, а, *м.* — блюдечко. Сягодня разьбіўся сподак (Кузьміно, Сен. р.).

СПОДКІ, аў, *м.* — вязанные рукавицы. Адзень споткі бо сьцідзена (Доўгае, Беш. р.). Зімой ў спотках добра (Гарнова, Сен. р.).

СПОДНІ—нижний. У цябе відаць споднняя юпка (Сянно, Сен.р.).

СПОРКІ, СПОРНЫ—спорный. Важаная ня спорка (Рыбчына, Сір р.). Здаецца так нямношка сыпала круп, а яны такія спорныя (Запрудзьдзе, Сен. р.).

СПОРЫВАЦЬ, *дзс.*—1) спарывать, сбрасывать. На што споруеш гняздо? (Лашнёва, Выс. р.); 2) спорить. Ня хочацца мне спорываць аб етым (Пушкары, Сен. р.)

СПРАБАВАЦЬ, *дзс.* — пробовать. Спрабуй, ці добра ён зрабіў? (Іванова, Куз. р.).

СПРАВА, *ж.*—дело. Вот табе й справы твaі! (Амільянова, Лёз р.).

СПРАВІЦЬ, *дзс.* — 1) сделать Іван ў горадзе сабе справіў добрую адзежу (Чашнікі, Чаш. р.); 2) исполнить, сделать. Пасьля гародную работу справюць (Лятоўшчына, Куз. р.).

СПРАВУНКІ, аў, *м.*—дела. Усе справункі ў горадзе ўладзіў (Расна, Сен. р.).

СПРАДВЕКУ—испокон веков. Спрадвеку так у нас вядзецца (Шаркі, Куз. р.).

СПРАЖКА, *ж.* — пряжка. Ад майго рэмня адарвалась спражка (Пацкава, Сен. р.)

СПРАЖЫЦЬ, СПРАГЧЫ, *дзс.*—изжарить. Трэба спражыць гароху (Оўсішча, Сен. р.). Яешню гасьцём спраглі (Бель, Выс. р.).

СПРАСОНЬНЯ—со сна. Спрасоньня й ягады на сасоньні (Навікі, Віц. р.).

СПРАСЬЦІ, *дзс.*—спрясть. Ці спрала ты сваю кудзелю? (Альшанікі, Беш. р.).

СПРЫТНЫ—проворный. Яна ў нас спрытная дзяўчына (Рыбчына, Сір. р.).

СПРАЎДЗІЦЬ, *дзс.* — оправдать, точно выполнить сказанное. Ён спраўдзіў; сказаў, што прынясе доўг і прынёс (Асінаўка, Сен. р.).

СПРАЎКА, *ж.* — успешность. Няма спраўкі ў рабоце (Беліца, Сен. р.).

СПРАЎНАСЬЦЬ, *ж.* — исправность. Кап было ў спраўнасьці ўсё! (Лятоўшчына, Куз. р.).

СПРАЎНЫ — исправный, проворный. Спраўны малец (Сукрэмна, Сен. р.).

СПРЭЧКА, *ж.*—спор. На што спрэчку заводзіш? (Лужасна, Куз. р.).

СПРЭЧНЫ — спорный. Спрэчнае абалоньне косіць! (Бешанкавічы, Беш. р.).

СПРОБА, *ж.*—проба, испытывание. Зробілі ей спробу (Бабінічы, Віц. р.).

СПРЫЯЦЬ, *дзс.* — благоприятствовать. Наша надвор'е здароўю спрыяе (Сянно, Сен. р.).

СПУД, у, *м.*—испуг. Авечкі ад спуду пахаваліся ў куток (Селядцова, Беш. р.).

СПУДЗІЦЦА, *дзс.*—испугаться. Конь спудзіўся ваўкоў (Даргейкі, Сен. р.).

СПУДЛАВАЦЬ, *дзс.*—промахнуться. Ты зноў спудліла (Стаішча, Чаш. р.).

СПУЖАЦЦА, *дзс.*—испугаться. Спужаўся зьмяі (Уланавічы, Віц. р.).

СПУЖАЦЬ, *дзс* —испугать. Ты мяне дужа спужала (Навасёлкі, Сен. р.).

СПУСК, а, *м.*—1) очес льна. Падбяры спуск з пад грэбеня (Александрова, Гар. р.); 2) фуган. Трэба пачысьціць стол спускам (Косы, Віц. р.).

СПУТАНЫ — спутанный. Вунь ходзіць спутаны конь (Хмяльнік, Беш. р.).

СПУШЧАЦЬ, *дзс.*—третий раз очесывать лен. Бабы спушчаюць лён (Гуліна, Сен. р.).

СПЫНІЦЦА, *дзс.* — остановиться. Спыніўся конь (Кляшчыно, Беш. р.).

СПЫНІЦЬ, *дзс.* — остановить. Спыніў яго бацька (Гарнакі. Сен. р.).

СПЫТАЦЬ, *дзс.* — спросить. Нада спытаць, дзе ён напіўся (Лалыкі, Аз. р.).

ССАЦЬ, *дзс* —сосать. Цялушка сьсець карову (Стаішча, Чаш. р.).

ССОРЫЦЬ, *дзс.*—потерять. Я пяро ссорыў (Стаішча, Чаш. р.).

СТАВАЦЬ, *дзс.* — хватать. У яго гаспадарке ўсяго стаець (Сяркуці, Сен. р.).

СТАВОК, а, *м.* — 1) пруд. У стаўку многа рыбы (Дзярэўня, Чаш. р.); 2) плотина. Мы будзем іці церас ставок (Забор'е, Сен. р.).

СТАВЫ, оў, *м.*, СТАЎ, а, *м.*— ткацкий станок. Я ўжо паставіла ставы і заткала (Копцевічы, Чаш. р.). У нас у хаце паставілі стаў (Сураж, Сур. р.).

СТАГНАЦЬ, *дзс.* — стонать. Толька на вутра Дар'я пірэстала стагнаць (Мазалава, Куз. р.). Сьвякровушка стогнець, стогнець, крапівушка сохнець, сохнець (Сураж, Сур. р.).

СТАДНІК, а, *м*—пастух. Стаднік вунацькі, лі стада (Лужасна, Куз. р.).

СТАДОЛА, *ж.*—сарай, помещение для лошадей. Коні стаялі ў стадолі (Дзямідавічы, Чаш. р.).

СТАЕННЫ—стоящий на конюшне, не для полевых работ (о лошади). Бальшэй стаенны жарабок быў (Гараватка, Меж. р.).

СТАЖЭРКА, *ж.*—Плеяды. Палядзі на Стажэрку, ці пара ісьці малаціць (Оўсішча, Сен. р.).

СТАЙНО, *н.*—стойка для кудели в прялке. Стайно ў прасьніцы зламалася (Веляшковічы, Лёз. р.).

СТАЙНЯ, *ж.*—конюшня. Ёсь у Яські тры кані на стайні (Яноўшчына, Беш. р.).

СТАКАРОДНІЦА, *ж.*—вид изгороди. Стакародніцу пастаў, дык і сьвіньні ў гарод хадзіць ня будуць (Беліца, Сен. р.).

СТАЛЫ—солидный, взрослый. Гэта кабыла ўжо сталая (Зямковічы, Сен. р.).

СТАЛЬМАХ, а, *м.* — столяр. Нада заказаць стальмаху шафу (Ганкавічы, Беш. р.).

СТАЛЬНІЦА, *ж.*—доска стола. Стальніцу пакавыралі дзеці (Бабінавічы, Выс. р.).

СТАЛЮГА, *ж.*— верстак. Без сталюгі дрэнна што-нібудзь зробіць (Вяжышча, Беш. р.).

СТАЛЯР, а, *м.*—столяр. Сталяр зрабіў шкап (Гарывецк, Сен. р.).

СТАН, у, *м.*—1) состояние. У якім стане ты яго застаў? (Казаноўка, Чаш. р.); 2) стан, талия. У яго жонкі стан няпрыгожы (Асінаўка, Беш. р); 3) вымеренный кусок холста на рубашку, но не шитый. Стан ужо састрыгавала (Кабішча, Куз. р.).

СТАНАЎКІ—стройный, устойчивый. Станаўкі хлапец! (Мазалава, Куз. р.).

СТАНІК, а, *м.*—лифчик. Нада станік пашыць (Доўгае, Беш. р.).

СТАНОВІШЧА, *н.* — место на пастьбе, где в полдень стоит скот. На становішча бягі (Лужасна, Куз. р.).

СТАНУХА, СТАНУШКА, *ж.*— нижняя часть женской рубахи, сшитая из другого полотна. Ганна к свой сарочцы зрэбную станұху прышыла (Сьвеча, Беш. р.). Сталі шыць рубашкі без станушак (Купіна, р.).

СТАПТАЦЦА, *дзс.*—истоптаться, износиться. Барэткі стапталіся (Доўгае, Беш. р.).

СТАР, *ж.*—старое место жительства. Вярнуўся на стар (Бель, Выс. р).

СТАРАНА, *ж.*—скирда в сарае. Якуб палажыў бальшую старану жыта (Павульле, Чаш. р.).

СТАРАННЫ — старательный. Мой сын стаpанны (Пушкары, Сен. р,).

СТАРАСЬНІК, у, *м.* — кривоцвет. Lycopsis arvensis L. Сьцябло старасьніку прынясі (Дабрамысьль, Лёз. р.).

СТАРАСЬВЕЦКІ — старосветский, старинный. Штой-жа ты пашыла сабе сукенку старасьвецкую? (Забор'е, Сен. р.).

СТАРАЦ, а, *м.*—нищий. Старац папрасіў хлеба (Увалокі, Куз. р.).

СТАРОЖНІК, у, *м.*—колючник полевой. Cirsium arvense Scop. Ета лісьці старожніку (Галабарск, Куз. р.).

СТАРШЫНЯ, *м.* — председатель. Ідзі да старшыні (Бешанкавічы, Беш. р.).

СТАРЫЗНА, *ж.*—совсем изношенное белье, одежда; тряпье. Старызну аддала за балхву (Дзяды, Сір. р.).

СТАТАК, у, *м.*, *зб.* — стадо скота. Ужо ідзе статак дамоў (Копцевічы, Чаш. р.).

СТАТУЙ, я, *м.*, **СТАТУЯ**, *ж.* — кроме общего значения — болван. З ім, статуём, нічога ня зробіш (Луб'ева, Аз. р.).

СТАЎБУН, СТАЎПАК, а, *м.*— кувшин. У стаўбуну было малако (Цяпіна, Чаш. р.). У стаўпаку стаіць вада (Хмяльнік, Беш. р.).

СТАЎКА, *ж.*—колодный улей. Стаўка стаіць на дубу (Клюі, Куз. р.).

СТАЦЬ КРЫШАЙ, *дзс.*—облениться. Чаго ты стаў крышай, чаму ня робіш? (Беліца, Сен. р.).

СТАЦЬВІНЫ, *ж.*—боковые части ткацкого станка. Стацьвіны крыва стаяць, дык і палатно коса тчэцца (Сукрэмна, Сен. р.).

СТАЧЫНІНА, *ж.* — скотина. Ня бі стачыніну — ей больна (Дражна, Куз. р.).

СТВАРЭНЬНЕ, *н.* — создание. Якое-ш абрыдлае стварэньне! (Бешанкавічы, Беш. р.).

СТОЙКА, *ж.*—стойка, приспособление для сидения и стояния ребенка, который не может еще сидеть сам. Пасадзі рабёнка ў стойку (Спасская, Сір. р.).

СТОЙМА—стоя, не присаживаясь. Стойма стаіць, а карысьць якая? (Бель, Выс. р.).

СТОКАЛЬШЧЫК, а, *м.*—фискал, сплетник. Ня будзь ты стокальшчыкам, а то сьмеяцца будуць людзі (Глебаўск, Сен. р.).

СТОЛКА, *ж.* — прядь, часть. Віў пугу ў 8 столак (Веляшковічы, Лёз. р.). Складзі пояс у 2 столкі (Лужасна, Куз. р.).

СТОЛІЦЬ, *дзс.*—настилать потолок. Ужо столім халупу (Веляшковічы, Лёз. р.).

СТОЛЬ, СТОЛЯ, і, *ж.* — потолок. На столі мала моху (Крывіна, Сен. р.). Якая у вас нізкая століі! (Казлова, Куз. р.).

СТОЛЬКІ—столько. Дзе ты стольні напішаш? (Лукашоўка, Беш. р.).

СТОПКА, *ж.*—помещение для хранения овощей и корнеплодов. У нашай стопцы ніколі бульба ня мерзьніць (Гуліна, Сен. р.). Пар. істопка.

СТОЎПІЦЦА, *дзс.*--вместиться, поместиться. Усё ня стоўпіцца ў етам мяху (Веляшковічы, Лёз. р.). Стоўпіцца яшчэ тут напісаць! (Асінаўка, Беш. р.)

СТОЦЬ, СТОЦЬМА — перпендикулярно. Стаіць стоць як кол (Коцевічы, Чаш р.). Стоцьма паляцеў з вільчаку (Лёзна, Лёз. р.).

СТРАВА, *ж.*—кушанье, пища. Усякая страва бяз солі нясмашна (Купіна, Віц. р.).

СТРАКАТЫ—п е с т р ы й. Мы прадаём стракатую кароўку і сівага бычка (Марозаўка, Сен. р.).

СТРАКІВА, *ж.*—крапива. Urtica dioica L, і Urtica urens L Страківай нада церціся ў бані (Рыбчына, Сір. р.).

СТРАЛЯЦЬ, *дзс.* — стрелять. Ты ні ўмееш страляць (Ранчыцы, Беш. р.).

СТРАМНА — срамно, стыдно. Страмна на людзі паказацца (Бель, Выс. р.).

СТРАСАНКА, СТРУСЯНКА, СТРУШАНКА, *ж.* — смесь сена с соломой. На ноч даю каровам струсанку (Хацімшчына, Куз. р.). Дай каровам струсянкі (Стралкі, Беш р.). Я цяпер кармлю кароў струшанкай (Т р у х а н а в і ч ы, Чаш. р.).

СТРАТА, *ж.* —потеря. Ва ўсякай гаспадаркі бываіць страта (Беліца, Сен. р.)

СТРАХА, *ж.*—с о л о м е н н а я крыша. Страху папсаваў вецер (Пачаевічы, Чаш. р.).

СТРАХАТА, *ж.*—ужас. Вялікая страхата напала на мяне (Бабінічы, Віц. р.).

СТРАЦІЦЬ, *дзс.*—п о т е р я т ь. Страціў ты сваё здароўе (Кузьміно, Сен. р.).

СТРАШНА, СТРАШЭННА— страшно. Страшна ў густым лесе (Раіны, Аз. р.). Рака страшэнна глубокая (М а з а л а в а, Куз. р.).

СТРЭЛ, у, *м.*—выстрел. Адным стрэлам палажыў ваўка (Пятніцкая, Беш. р.),

СТРЭЛКА *ж.*—кроме общего значения — стрекоза. Пойдзем стрэлку лавіць (В о ў к а с ь ц ь, Лёз. р.).

СТРЭЛЬБА, *ж.*—ружье. Во, добра паліць стрэльба (Мікалаёва, Куз. р.).

СТРЭЦІЦЬ, *дзс.* — встретить. Ішоў чалавек і стрэціў гэтага канька (Яноўшчына, Беш. р.),

СТРЭЦЬ, *дзс.*—встретить. Ён мяне стрэў каля току (Гуліна, Сен. р.).

СТРОІ, яў, *м.*—уборы. Усякіх строеў наспраўляла (Расна, Сен. р.).

СТРОМКА, *ж.* — заноза. У пальцы есьць стромка (Бель, Выс. р.).

СТРОМКІ—крутой. Стромкая крыша (Мазалава, Куз. р.).

СТРОП, у, *м.*—самая верхушка крыши. Пад самым стропам хаты ластаўка зрабіла гняздо (Павульле, Чаш. р.).

СТРУБ, у, *м.* — сруб. Купіў новы струб на хату (Пятніцкая, Беш. р.). Пар. іструб, зруб.

СТРУПЕХНУЦЬ, *дзс.*—сгнить. Карэньня струпехла (Доўгае, Беш. р.).

СТРЫГУНОК, а, *м.*—жеребенок, теленок до года. Ладны твой стрыгунок (Тропы, Выс. р.).

СТРЫГЦІ, *дзс.*—стричь. Авечку стрыгуць два разы ў год год (Застадольле, Сен. р.).

СТРЫЖАНЬ, я, *м.*—стержень, сердцевина. Стрыжань пашчыпалі на лучыну (Ульлянавічы, Сен. р.). Стрыжань ў ім ящо цэлы (Вяжышча, Беш. р.).

СТРЫКАЦЬ, *дзс.*— жечь крапивой. Хлопцы стрыкалі дзяўчат крапівай (Пятніцкая, Беш. р.).

СТРЫМАЦЦА, *дзс.*—удержаться. Ня можыць стрымацца (Селядцова, Беш. р.).

СТРЫМЛІВАЦЬ, *дзс.*—удерживать. Трэба стрымліваць лес куды нібудзь (Вішкавічы, Чаш. р.). Нада стрымліваць ад работы—захварэіць (Слабодка, Куз. р.).

СТУДНЯ, *ж.*—колодец. З студні вада (Сукрэмна, Сен. р.).

СТУЖКА, *ж.* — лента. Дай мне стушку падвязаць касу (Пацкава, Сен. р.) пар. істужка.

СТУДЗЕНЬ, ю, *м.*—холодное (кушанье). Студзень з бальшэй латкі елі (Лазаватка, Сур. р.).

СТУДЗЁНА—холодно. Сяньне студзёна (Курына, Куз. р.).

СТУКАЛЫ, аў, *м.* — башмаки на деревянных падошвах. Зроб ты мне Андрэй стукалы (Вяжышча, Беш. р.).

СТУКАТ, у, *м.*—стук, грохот. Нарабіў стукату поначы (Гараватка, Меж. р.).

СТУПА, *ж.* — ступа. Патаўкі канаплі ў ступе (Кавалькі, Куз. р.).

СТУРБУЧЫЦЬ, *дзс.* — понимать кое-что. Малы ўжо стурбучыць (Навасёлкі, Сен. р.).

СТУРЛАК, а, *м.*—худой. Вось які гэтат конь стурлак (Вербялі, Сір. р.).

СТУСІНА, *ж.*—длинный, тонкий, гибкий прут. Ён узяў стусіну і пачаў біць каня (Русінава, Сен. р.).

СТУХНУЦЬ, *дзс.*—протухнуть, испортиться, загнить. Мяса можа стухнуць (Сянно, Сен. р.).

СТУЧЫК, а, *м.* — гаршнеп. Scolopax gallinula L. Трох стучыкаў з лесу прынёс (Сварыдаўка, Аз. р.).

СТЫДЗЬ, СТЫЛЬ, *ж.*—большой, морозный холод. Ай, якая сёньня стыдзь! (Бель, Выс р.). Якая стыль на дварэ! (Гуліна, Сен. р.).

СТЫЛЬЦЫ, оў, *м.*—1) оладьи из картофеля с постным маслом. Ах здобныі стыльцы! (Аб-

рэзкава, Сен. р.); 2) холодный картофель. Ці будзіце вы стыльцы есьці? (Навасёлкі, Сен. р.).

СТЫНКА, *ж.*—корюшка. Osmerus eperlanus L. var Spirinchus Pallas. Стынкі налавіў (Іванск, Чаш. р.).

СУБАРНІНА, *ж.* — бессмыслица, кавардак. Вядзешь ты нейкаю субарніну (Беліца, Сен. р.).

СУБОР, у, *м.* — куча собранных камней. Дзеці пасуць каля субору (Луб'ева, Аз. р.).

СУБЯРЭЗІНА, *ж.*—нарост на березе. З субярэзіны можна ладную місу зробіць (Бяскатава, Гар. р.).

СУВАЛАКА, *ж.*—пакля. Сувалакаю абаткні (Любашкова, Выс. р.).

СУГАЛАЎЕ, *н.*—передняя часть саней. Сугалаўе зламаў, многа паклаўшы (Сукрэмна, Сен. р.).

СУГАМАНІЦЦА, *дзс.* — успокоитсься. Дзеці сугаманіліся (Калюскі, Беш. р.).

СУДНІК, а, *м.*—посудный ящик, буфет. Пастаў калбаны ў суднік, кап кошка не пабіла. (Ходцы, Сен. р.). Вынесі малако ў суднік (Прыстоі, Чаш. р.).

СУДНІКІ, оў, *м.*—два горшка с ручкой, соединенные вместе. Памый суднікі ды нясі на поле жнеям есьці (Каменка, Беш. р.).

СУДНО, *н.* — сосуд. Дай якое небудзь судно на мёт (Гараватка, Меж. р.).

СУДНЫ, СУДЫ, аў, оў, *н.* — пара ведер. Колькі судзён вады прынесла ты? (Бабінічы, Віц. р.) У чугун уваходзіць суды вады (Копцевічы, Чаш. р.).

СУЖЭНЬКА, *ж.* — суженная. Зрабі мне, сужэнька, добра (Падбярэзьзе, Віц. р.).

СУЗДОЛІЦЬ, *дзс.*—осилить. Ты ні суздоліш падняць гэты мех. Мядзьведзь ваўка суздоліць (Сьвярдлы, Беш. р.).

СУЗОРАК, а, *м.*—перочинный нож. Сузорыкам адрэш (Раманаўка, Сен. р).

СУКАЛА, *н.* — мотовило, станок для мотания ниток. Пастаў на лаву сукала (Вяжышча, Беш. р.).

СУКАЛЕНКА, *ж.*—узел в соломине. Атрэж саломіну кала сукаленка (Сьвярдлы, Беш. р.).

СУКАРАТКА, *ж.*—место нитки, веревки, где она ссучилась. Разматай сукараткі у нітках (Веляшковічы, Лёз. р.).

СУКАТЫ — суковатый. Сукатаю палкаю ўдарыў (Гараватка, Меж. р.).

СУКАЦЬ, СУЧЫЦЬ, *дзс.*—1) сучить. Сучы дратву, боты шыць пачну (Веляшковічы, Лёз. р.); 2) наматывать нитки на «цэўку» (гл.). Сучы хутчэй цэўкі, ужо няма (Санікі, Беш. р.). Вольга сучыць ніткі на пралцы (Оўсішча, Сен. р). Трэба сучыць цэўкі (Семянцова, Беш. р.).

СУКЕНКА, СУКНЯ, *ж.*—женское платье. Сукенку буду шыць к сьвяту (Стаішча, Чаш. р.). Дзяўчыне купілі прыгожую сукню (Астроўна, Віц. р.).

СУКОЛ, у, *м.*—пара перевязанных кольев изгороди. На суколе сядзіць варона (Кулі, Куз. р.).

СУКОНКА, *ж.*—суконная портянка. Абуй суконку, будзіць цяплей (Семянцова, Беш. р.).

СУКОНЬНІК, а, *м.*—полушерстяная верхняя юбка. У Макеенках ткуць дужа прыгожый суконьнік (Халамер'е, Аз. р.).

СУКРЫ, *ж.* — локоны. Сукры накруціла (Доўгае, Беш. р.).

СУКРЫСТЫ—курчавый. У Янкі сукрыстыя валасы (Сьвеча, Беш. р.).

СУКРЫЦЦА, *дзс.*—завиваться. У яё усі калдункі сукрацца (Навсёлкі, Сен. р.).

СУМЕСНА—совместно, вместе. Сумесна пахалі, сумесна жылі (Навікі, Віц. р.).

СУМЕСЬНІК, а, *м.*—соучастник. Я з адным сумесьнікам зроблю вам пуню (Амільянова, Лёз. р.).

СУМЕЦІЦА, *ж.*—метель. Паднілася такая сумеціца (Яноўшчына, Беш. р.).

СУМЁТ, у, *м.*—сугроб. На вуліцы намяло сумётаў (Хацімшчына, Куз. р.).

СУМІЦЦА, *дзс.*—сойти с ума. Што ты гэта суміўся? (Гравы, Сен. р.).

СУМЛЕННЫ — совестливый. Сумленны чалавек (Сукрэмна, Сен. р.).

СУМЛЕНЬНЕ, *н.* - совесть. Сумленьне ў ім загаварыла (Дабрамысьль, Лёз. р.).

СУМЛЯВАЦЦА, *дзс.* — сомневаться. Я сумліваюсь у тым, што ты кажыш (Сьліжыкі, Куз. р.).

СУМНА — жутко, тоскливо. Сумна мне пасьля таго (Александрова, Гар. р.).

СУМНЕНЬНЕ, *н.* — сомнение. Сумненьне бярэць — ні верніцца іна (Казімірова, Сур. р.).

СУМЫСЬЛЯ—нарочно. Ён сумысьля падставіў нагу (Веляшковічы, Лёз. р.).

СУНІЦА, *ж.*—земляника. Fragaria vesca L. Рабята у пачатку лета ходзяць па суніцу (Шчыпцы, Беш. р.).

СУНІЧНІК, у, *м.* — земляничник. Піць таплёны сунічнік (Бешанкавічы, Беш. р.).

СУНІЧЫНА, *ж.*—ягода земляники. Адну сунічану зьеў (Дыманова, Выс. р.).

СУНОЖКА, СУНУЖКА, *ж.*—перекладина соединяющая ножки стола. Ногі зьвесіў на суношкі (Веляшковічы, Лёз р.). Не зьдзевай боты аб сунушкі, а то заднікі папсуеш (Бабінавічы, Выс. р.).

СУПАКОЙВАЦЬ, *дзс.*—успокаивать. Доўга яе супакоіваў (Падбярэзьзе, Віц. р.).

СУПЛІКІ, аў, *м.* — сплетни. Суплікі я не хачу слухаць (Мазалава, Куз. р.).

СУПОЛЬНА—сообща. Супольна трэба зрабіць (К у з ь м і н о, Сен. р.).

СУПОЛЬНЫ—совместный, общий. У нас супольная работа была (Гараватка, Меж. р.).

СУПОНЯ, *ж.*—веревка, которой стягиваются клещи в хомуте. Засупонь новай супоняй хамут, а то конь плечы намуліць (Ходцы, Сен. р.).

СУПРАДКІ, *ж.*—посиделки за пряжей. Кума к куме на супраткі пашла (Пятніцкая, Сен. р.). Ганна узяла прасьніцу і пашла ў супраткі к суседу (Сьвеча, Беш. р.).

СУПРАЦІВІЦЦА, *дзс.* — сопротивляться, перечить Ай, ні супраціўся ты, ні супраціўся, а то выганіць вон с хаты (Навікі, Віц. р.). Калі цябе просяць, дык ні супураціўся (Гародня, Віц. р.).

СУПРАЦІЎНІК, а, *м.*—противник. Супраціўнік ты, пупярок горла йдзеш! (Макарава, Віц. р.).

СУПРОЦЬ, СУПРОЦІЎ—против. Супроць яго ня пойдзеш (Селядцова, Беш. р.). Супроціў ідзеш? (Шніці, Куз. р).

СУПРУЖАНКА, *ж.* — посиделка. Сёньня супружанкі да нас ідуць на супраткі (Ганкавічы, Беш. р.).

СУПУД, у, *м.* — испуг. З аднаго супуду памрэш (Берашоўцы, Беш. р.).

СУРАВЕШКА, *ж.*—сыроежка. Agaricus L. Рана ў гэтым годзе вырасьлі суравешкі (Шарыпіна, Беш. р.).

СУРАВА. *ж.* — вид болезни. Каб цябе сурава угробіла! (Абрэзкава, Сен. р.).

СУРАВЫ—небеленный (о полотне). Нашто ты пашыла сабе кашулю з суравога? (Расна, Сен. р.).

СУРВІНА, *ж.*—сосна с одной более смолистой стороной. Сурвіну сьпілавалі (Бяскатава, Гар р.).

СУРМАЛІНА, *ж.* — ежевика. Rubus caesius L. Каля рэчкі шмат сурмаліны (Станіславова, Сір. р.).

СУРОЦЫ, *ж.* — болезнь от сглазу. Трэба схадзіць к Аўгіньні ўзяць вады ад суроцы (Шарыпіна, Беш. р.).

СУРОЧЫЦЬ, *дзс.* — сглазить. Што вочы пыліш?! Мяне не сурочыш! (Ліпна, Сен. р.). Мая Верка, хто ведама як, баіцца суроцы. Учорах пасьмяялісь, што ў яе тоўсьценькія ношкі, дык нехта й сурочыў, сёньня самоў сябе гуз вырас на ношцы (Вішкавічы, Чаш. р.). Яго нехта сырочыў (Веляшковічы, Лёз. р.).

СУСЕД, а, *м.* — сосед. Наш сусет тут, у полі (Бель, Выс. р.). Суседзька лябедзька, а што - ш гэта з табай? (Яноўшчына, Беш. р.).

СУСІМ—совсем Валя, я січас сусім пайду у Макеенкі! (Халамер'е, Аз. р.). Пар. саўсім.

СУСТАЎ, а, *м.* — сустав. Выбіраю сьцень з буйнэя галавы, з русых валасоў, з ясных воч, з румянага ліца, з рацівага сэрца, с краснае крыві Выбіраю сьцень з усіх жыл, з усіх суставў, з усіх касьцей, з пальцаў, з нахцей выбіраю сьцень (загавор) (Сьвіціна, Беш. р.).

СУСТРАКАЦЬ, *дзс.* — встречать. Мы хадзілі сустракаць (Гарадок, Гар.).

СУСТРЭЦЦА, *дзс.* — встретиться. Сустрэўся я са сваім шваграм (Селядцова, Беш. р.).

СУСТРЭЦЬ, *дзс.* — встретить. Сустрэла бапка трох воўчыкаў (Купіна, Віц. р).

СУСТРЭЧА, *ж.* — встреча. Добрая была сустрэча! (Дзямідавічы, Чаш. р.).

СУСЬВЕТНЫ — всесветный, всемирный. Сусьветная ты брадзяга! (Валькі, Сур. р.).

СУСЬПІЦА, *ж.* — супряжка, складчина. Паедзем з табой ў сусьпіцу (Застарыньне, Беш. р.).

СУХАДОЛ, у, *м.*—сухая, безводная низина, лощина. У сухадолі коні хадзілі (Латышы, Беш. р.).

СУХАЛОМ, у, *м.*—ревматизм. Кап на цябе сухалом прышоў! (Бешанкавічы, Беш. р.).

СУХАМЕЦЬЦЕ, *н.* — сухомятка. Сухамецьцям зьеў. (Доўгае, Беш. р.).

СУХАРЭБРЫ—тщедушный человек. Сухарэбры ты і скора табе зьгінуць (Вейна, Сен. р.).

СУХАРЛЯВЫ--сухощавый Які ён сухарлявы! (Суднікі, Куз. р.).

СУХАРУКІ — сухорукий, безрукий. Тэй сухарукі брэшыцца (Крывіна, Беш. р.).

СУХАСТОЙ. ю, *м.*—засохшие деревья. Паміш сухастою пападаюцца і сыры (Чарніца, Лёз. р.).

СУХІ—сухой. Хлопчык зьмяк і нігдзе няма рубінкі сухой (Оўсішча, Сен. р.).

СУХМЕЦЬ, *ж.*—засуха. Якая стаіць сухмець! (Веляшковічы, Лёз. р.).

СУХОПЕРНА — неожиданно, моментально. Надовічы баба сухоперна памерла, не хварэўшы (Гравы, Сен. р.).

СУХОТКА, СУХОТЫ, *ж.*—чахотка. Ён хварэў сухоткай (Падрэзы, Чаш. р.) Мой таварыш захварэў на сухоты (Ніж.-Крывіна, Беш. р.).

СУХОТНІК, а, *м.* — чахоточный. За сухотніка пашла замуж (Стар, Лёз. р).

СУХУСЕНЬКІ — совершенно сухой. Сухусенькае ўжо сена (Сапегі, Сен. р.).

СУЦЕЛАЯ — стельная. Наша карова суцелая (Жукава, Аз. р.).

СУЦЭЛЬНЫ — цельный, неделимый. Суцэльны кавалак дрэва ўзяў (Дзямідавічы, Чаш. р.)

СУЦЫЛЬ, ю, *м.* — неочищенный лен. У нашаго дзядзькі вельмі много суцылю (Заазер'е, Сен. р).

СУЧКА, *ж.*—1) сука. Іх сучка здохла (Лужасна, Куз. р.); 2) скамеечка. Вазьмі пад ногі сучку (Бешанкавічы, Беш. р.).

СУЧКІ, оў, *м.*—череда. Bidens tripartita L. і B. cernua L. Ад залатухі трэба тапіць і піць сучкі (Вішкавічы, Чаш. р.).

СУЧЧА, *зб.*, *н.*—сучье, сухие сучья. Добра й сучча гараць (Санікі, Беш. р.).

СУШЧЫ – настоящий, действительный. Сушчая брахня, што кажыш (Стралкі, Беш. р.).

СУШЫЦЦА, *дзс.* — сушиться. Спадніца сушыцца над сопухай (Навікі, Беш. р.).

СХАВАЦЦА, *дзс.*—спрятаться. Сонца схавалася за тучы (Кузьміно, Сен. р.).

СХАВАЦЬ, *дзс.*—1) спрятать. Схавай вошкі ў клеці (Шарыпіна, Беш. р.). Ты ад мяне хочаш схуваць? (Навікі, Віц. р.); 2) похоронить. Учора ужо схавалі нашага суседа (Мікалаёва, Куз. р.).

СХАМЯНУЦЦА, *дзс* — опомниться Ён схамянуўся, бягучы (Мамойкі, Беш. р.).

СХАПІЦЦА, *дзс.*—схватиться. Схапіўся за яе (Оўсішча, Сен. р.).

СХАПІЦЬ, *дзс* —схватить. Ён, здаецца, усё схопіць (Мазалава, Куз. р.).

СХІБІЦЬ, *дзс.* — сплоховать. Сёліта яго жыта схібіла (Глебаўск, Сен. р.).

СХІЛІЦЦА, *дзс.*—наклониться. Стары дзед сядзіць схіліўшыся (Сянно, Сен. р.)

СХІЛЯЦЬ, *дзс.* — наклонять. Схілі вішню ды будзім абіраць (Слабодка, Куз. р.).

СХОД, у, *м* —1) собрание. У вёсцы ўчора быў схот (Хмяльнік, Беш. р.); 2) третья фаза луны. Схот настаець (Сянно, Сен. р.).

СХОДКА, *ж.*—сходка, собрание. Пойдзім на сходку (Селядцова, Беш. р.).

СХОДНА — подходяще, выгодно. Мне здарылася купіць сходна (Ульлянавічы, Сен р.).

СХОДНІ, *ж.*—ступеньки. Я шоў па сходням к раке (Мазалава, Куз. р.).

СХУДАЦЬ, *дзс.* — похудеть. Схудала яна на шчэпку (Слабодка, Куз. р.).

СЦУРЫЦЬ, *дзс.* — очистить, с'есть. Сцурылі-б усё, калі-б есьць хацелі (Стаішча, Чаш. р.).

СЧАЎРЭЦЬ, *дзс.* — высохнуть от болезни. Так счаўрэў, толькі кожа ды косьці - хвароба нікога ня красіць (Амільянова, Лёз. р.).

СЫГНЭТ, у, *м.*—перстень, талисман. Каток падаў Івану сыгнэт; Іван перакінуў з рукі на руку і перат ім стаў канёк (Яноўшчына, Беш. р.).

СЫЗЫ—сизый. Сызы сілязенька, ці быў ты на моры, а ці відзіў шэру вутку? (Азярэцк, Сен. р.).

СЫЙСЬЦІ, *дзс.*—сходить, сойти. Яна ня сыйдзець у горад, бо старая (Доўжа, Куз. р.).

СЫЙЦІСЯ, *дзс.*—сойтись. У цане сыйдземся (Гарадок, Гар. р.).

СЫРА, *ж.*—мифическое существо. Каб цябе сыра ўбіла! (Вейна, Сен. р.).

СЫРАБОЙНЯ, *ж.* — большой овин, рига. У сырабойню ў Беліцы возяць жыта (Ст. Беліца, Сен. р).

СЫРАВАТКА, *ж.*—сыворотка. Зьлей сыраватку у міску (Раіны, Аз. р.).

СЫРАВЕЖКА, *ж*—сыроежка. Скора ужо будуць сыравешкі (Застадольле, Сен. р.). Пар. суравежка.

СЫРАДОЙ, ю, *м.* — свеже надоенное молоко. Дай мне сырадою (Вырашылы, Куз. р.).

СЫРАКВАША, *ж.* — простокваша. Уліце мне сыраквашы (Кураеды, Беш. р.).

СЫРАМАЛОТ, у, *м.*—молотьба хлеба обиванием о колоду без предварительной сушки в овине. Кончылі сырамалот (Русінава, Сен. р.).

СЫРАМЕТНЫ—ременный. Саўка купіў сырамятныя гужы (Русінава, Сен. р).

СЫРАПЕНЯ, *ж.* — простокваша. Сырапеня стаіць у кухліку (Косы, Віц. р.).

СЫРЭЦ, у, *м.* — необжиганый кирпич. Сотню сырцу на печ прывёз (Касавец, Сен. р.).

СЫРНІКІ, аў, *м* — творожники. Сырнікі дзелаюць з творагу (Альшанікі, Беш. р.).

СЫРОШНІК, у, *м.* — колючник обыкновенный. Carlina vulgaris L. Можа дзе й лечуць сырошнікам, а ў нас не (Мікалаёва, Сір. р.)

СЫРЫЗНА, *ж.*—сырые овощи, плоды. Ня еш сырызны—захварэіш (Гараватка, Меж. р.).

СЫСКА, *ж.* — соска Заткні яму сыскай ляпу, каб не натсядаўся (Сухарукава, Аз. р).

СЫСТАРЫ—изстари. Сыстары людзі ні відалі граматы (Дражна, Куз. р.).

СЫТА, *ж.*—медовая вода. Ем куцьцю с сытой (Лятоўшчына, Куз р.).

СЫТЫ—жирный. Сытыя кумпякі прадаў (Навікі, Беш. р.)

СЫЦЬ ВАМ—пожелание, приветствие кушающим Сыць вам, лютцы! (Доўгае, Беш. р).

СЫЯН, а, у, *м.*—суконная юбка. Надзела дзеўка новы сыян (Ліпна, Сен. р.). Пар. саян.

СЬВЕДКА, *м.* — свидетель Сьветка на судзе паказаў не па майму (Стралкі, Беш. р.).

СЬВЕДЧЫЦЬ, *дзс.*—свидетельствовать. Ні хачу я сьветчыць вам! (Карма, Куз. р).

СЬВЕРБ, у, *м.*—зуд. У мяне на назе сьверб (Шпакі, Куз. р.).

СЬВЕРБАТА, *ж.*—зуд. Пашла па целу сьвербата (Машчоны, Сен. р.). Пар. сьверб.

СЬВЕРДЗЕЛ, а, *м.* — бурав. Дайка мне сьвердзел (Мікалаёва, Куз. р.). Сьвердлам пракручываюць дзіркі у дошках (Вішкавічы, Чаш. р.).

СЬВЕСЬ, СЬВЕСЬЦЯ, *ж.*—сестра жены. Сьвесь у госьці прыехала (Доўгае, Беш. р.). Гэта мая сьвесьця (Копцевічы, Чаш. р).

СВЕТАВАЯ ЗАРАНКА—Венера. Сьветавая заранка ўжо ўзышла, скора дзень будзе, нада сьпяшыць малаціць (Бяскатава, Гар. р.).

СЬВЕТАЧ, а, у, *м.*--палка с развилинкой, куда вставляют лучину. Папраў сьветач! (Агрыцкава, Беш. р.).

СЬВЕТЛА—видно. На вуліцы ўжо добра сьветла было, калі мы выехалі з двору (Гарывецк, Сен. р.).

СЬВІЗІК, а, *м.* — небольшая кадка. Я сёлета налажыў сала цэлы сьвізік (Міхалі, Куз. р.).

СЬВІДЗІНА, *ж.* – дерен. Carnus sanguinea L. А на вошта табе сьвідзіну рваць? (Слабада, Сур. р.).

СЬВІНАКРОП, у, *м.*—торица полевая. Spergula arvensis L. Бальшэй сьвінакроп парос у льну (Касачы, Лёз. р.).

СЬВІНКА, *ж.*--болезнь свинка. У яго сьвінка; апухла пад вушамі (Беліца, Сен. р.).

СЬВІННУХА, *ж.* — белоус. Nardus stricta L. Ніхто ня есьць сьвіннуху (Станіславава, Сен. р.).

СЬВІНУШНІК, СЬВІНЯРНІК, а, *м.*-- свиной хлев. У сьвінушнік гані (Беліца, Сен. р). Пагналі сьвіньней у сьвінярнік (Хоцькаўшчына, Чаш. р).

СЬВІНЬНЯ, *ж.* — свинья. Сьвіньня залезла ў агарод (Ісачкава, Аз. р.).

СЬВІР, а, у, *м.*--колодезный журавль. Свір паськепаўся і зараз зваліцца. (Ходцы, Сен. р.). Пар асьвер.

СЬВІРАН, а, *м.*—амбар. Ён улетку сьпіць у сьвірне (Тухінка, Сен. р.).

СЬВІРЭПА, *ж.*—свирепа. Raphanistrum innocuum Medic. Адна сьвірэпа парасла у ваўсе (Матушова, Лёз р.).

СЬВІРЭПІЦА. *ж.* — сурепица, полевая редька. Raphanistrum silvestre Acherson (R. innccuum Medic). Сьвірэпіца заглушыла ячмень (Вядрэнь, Чаш. р.).

СЬВІСТУН, а, *м.*—пустой орех, со свищем. Сёліта многа сьвістуноў у арэхах (Калышкі, Лёз. р.).

СЬВІТКА, *ж.*—поддевка. Трэба сьвітку надзець (Стаішча, Чаш. р.).

СЬВІЦЕЦЦА, *дз.* — просвечивать. Сьвіціцца вунь там (Валькі, Сур. р.).

СЬВІШЧЭЦЬ, *дз.* — свистеть. А што тая за брадзяга, што па саду сьвішчыць? (Запрудзьдзе, Сен. р.)

СЬВІШЧЫК, а, *м.* — свисток. У Пецькі ёсь сьвішчык (Пустынкі, Сен. р.).

СЬВЯДОМЫ—сознательный. Дужа сьвядомы чалавек (Запрудзьдзе, Сен. р).

СЬВЯЖЫНА, *ж.*—свежее мясо, сало. Сьвяжыны нашай папробуйце (Гараватка, Меж. р.).

СЬВЯКРОВА, СЬВЯКРОЎ, СЬВЯКРУХА, *ж.* — свекровь. У мяне злая сьвякрова (Пустынкі, Сен. р.). Я сьвякрусе не ўгадзіла (Забор'е, Сен р.).

СЬВЯНЦОНЫ — освященный. Ня кідай хлеб на падлогу—ён-жа сьвянцоны! (Бешанкавічы, Беш р).

СЬВЯРБЕЦЬ, *дз.* — чесаться. Сьвярбіць, як на кароcту (Луб'ева, Аз. р). Сьвярбіць цела: даўно ў лазьні быў (Лужасна, Куз. р.).

СЬВЯРБІГА, *ж.*—сурепица луговая, желтоцвет. Barbarea vulgaris R Br. Сьвярбігі дзеці пры-

несьлі з лугу (Марозаўка, Сен. р).

СЬВЯРБІГУЗ, у, *м*.— свербига. Runias orientalis L. Сьвярбігуз табе Стахванея пакажыць (Забор'е, Сен. р.).

СЬВЯРДЗЁЛАК, а, *м*.—бурав. Падай сьвярдзёлак, буду дзіркі робіць (Сукрэмна, Сен. р.). Пар. сьвердзел.

СЬВЯТА, *н*.—праздник. Заўтры сьвята, будзем атдыхаць (Лагавая, Аз. р).

СЬВЯТАЯНСКОЕ ЗЕЛЬЛЕ — зверобой проколотый. Hypericum perfaratum L На Купалу сьвятаянскае зельле зьбіраюць (Касавец, Сен. р.).

СЬВЯТКАВАЦЬ, *дзс*.—праздновать. Аняго, будзем сьвяткаваць? (Вяжышча, Беш р.).

СЬВЯТЛІЦА, *ж*.—светелка У сьвятліцы гасьцей прымала (Кр. Сяло, Беш. р).

СЬВЯЦІЦЬ, *дзс*. — 1) светить. Толькі зьвёзды сьвяцілі (Пяцігарск, Беш. р.); 2) освящать. Сьвяціць бацька павёз у Сянно (Запрудзьдзе, Сен. р.).

СЬЛЁЗКІ *ж*.—трясунка. Briza media L Сьлёзкі ніколі ні вянуць (Дабрамысьль, Лёз. р.).

СЬЛІВА, *ж*. — слива. Сьлівы дзёшавы былі летась (Лужасна, Куз. р.).

СЬЛІВЕНЬ, я, *м*.—вид змеи. Сьлівеня рэдка ўвідіш, а то й ніколі (Ухлё, Чаш. р.).

СЬЛІВІНА, *ж*.—сливовое дерево. На сьлівіне няма пладоў. Альгова, Віц. р.

СЬЛІГА, *ж*.—наклонная доска, бревно. Пастаў сьлігу, каб лепш спусьціцца (Веляшковічы, Лёз. р.).

СЬЛІЖКА, *ж*.—жердочка, шестик в доме для вешания белья, одежды. Сьвітка на слішцы вісіць (Жарцы, Сен. р.).

СЬЛІЗГАЦЦА, *дзс*.—скользить, кататься на коньках. Юрка пайшоў сьлізгацца на лёт (Дварэц, Чаш. р.).

СЬЛІЗКІ—скользкий Памост аш сьлізкі ад бруды (Гравы, Сен. р). Посьле сягодняшняга сьнегу стала сьліска (Селядцова, Беш. р.).

СЬЛІМАЗАРНІЦА, *ж*. — неряха. Лярва ты, сьлімазарніца! (Запрудзьдзе, Сен. р.).

СЬЛІМАК а, *м*.—полевой слизень. Agriolimax agrestis. Сьлімак любіць макрату (Тараскі, Чаш. р.).

СЬЛІНА, *ж*.— слюна. Сьлінькі распусьціў (Белькава, Беш. р.). Аш сьліна з роту пацякла (Дрыкольле, Куз. р.).

СЬЛІЎНЯК, у, *м*., *зб*.—сливовый садок. У сьліўняку пасядзім (Сьцяпанавічы, Меж. р.).

СЬЛЮМАЧЫЦЬ, *дзс*.—слюнявить, смачивать слюной. Дзіця слюмачыць хустку (Оўсішча, Сен. р.).

СЬЛЯМЕНЬ, я, *м*.—небольшая змейка. Anguis fragilis. У Шарыпінскім лесе сьлямнёў шмат (Шарыпіна, Беш. р.).

СЬЛЯПЕНЬ, я, *м*. — слепень. Tabanus bovinus L. Дужа-ж мяне сляпень джыгануў (Бікава, Сен. р).

СЬЛЯПУХА, *ж*. — коптилка, лампочка без стекла. Нада запаліць сьляпуху (Вяжышча, Беш р.).

СЬЛЯПЫ — слепой. Ты што сьляпы што-лі, ня відзіш куды йдзеш? (Дубраўкі, Сен. р.).

СЬЛЯСАК, а, *м*.—шпенек, которым поднимается «клямка» (гл.). Клямку можна падняць абы сьлісаком, абы прутком (Лазова,

Сен. р.). Вываліўся сьлісак, і ня можна зачыніць дзьверы (Сянно, Сен. р.).

СЬМЕЦЬЦЕ, *зб. н.*—мусор, сор. Згарні сьмецьце ў кучу (Ісачкава, Аз р.).

СЬМЕШКІ, *ж.*—шутки. Табе ўсё сьмешкі (Пустынкі, Сен. р.). Якія табе са мной сьмешкі?! (Асінаўка, Беш. р).

СЬМЯГА, *ж.*—жажда. Сьмяга ў мяне ў роце (Падпазьнікі, Куз. р.).

СЬМЯГНУЦЬ, *дзс.* 1) жариться в закрытой посуде в духу. Пражона ужо сьмягнець (Высачаны, Выс. р.); 2) запекаться. Вусны сьмягнуць ад жары (Кураеды, Беш. р.).

СЬМЯРДЗЕЦЬ, *дзс.* — вонять. Нябошчык пачынает сьмярдзець (Пятніцкая, Беш. р).

СЬМЯРДЗЮК, а, *м.*—вонючка. Адыйдзі адгэтуль, сьмярдзюк! (Беліца, Сен. р.).

СЬМЯРДЗЮЧА – вонюче. Дужа сьмярдзюча пахніць (Навікі, Віц. р.).

СЬМЯРОТАНЬКА, *ж*—смерть. Каб цябе сьмяротанька задавіла! (Купіна, Віц. р.).

СЬМЯРОТНІК, а, *м.*—мертвец. Наш сусед зхварэў, што выглядае, як сьмяротнік (Беліца, Сен. р.).

СЬМЯРОТНЫ — смертельный. Хадзі кол ты сьмяротны! Сьмяротную рубаху адзеў (Карповічы, Віц р).

СЬМЯТАНА, *ж.* — сметана. Сьмітанай белюць капусту (Альшанікі, Беш. р.).

СЬМЯТАНІК, а, *м.*—репяшок обыкновенный. Agrimonia Eupatoria L. Сьмятаніка ня вырвеш—падкапай (Канёва, Сен. р.).

СЬМЯХОТА, *ж*—смех. Во наробіў сьмяхоты (Доўжа, Куз. р).

СЬНЕДАНЬНЕ, СЬНЯДАНЬНЕ, *н.*—завтрак. Учора на сьнеданьне былі былі бліны ў нас (Падлазьнікі, Куз. р.). Ужо сняданьне на стале, а ты усё няйдзеш (Заазерье, Сен. р.).

СЬНЕДАЦЬ, *дзс.*—завтракать. Хадзі сьнедаць (Курына, Куз. р.).

СЬНІТКА, *ж.*—снить. Aegopodium podagraria L. Сьнітку іногды варуць (Машчоны, Сен р.).

СЬНІЦЦА, *дзс.*—сниться. Каб ты ня сьніўся! (Беліца, Сен. р.).

СЬНІЦЬ, *дзс.*—видеть что нибудь во сне. Я сягоньня сьніла цябе (Бабінічы, Віц. р.).

СЬНІЧНА — плотно. Крышка сьнічна накрываець (Рыбчына, Сір. р.). Як ён тут сьнічна прыгнаў падушку к восі, што ня відна дзе яны сходзяцца (Глебаўск, Сен. р.).

СЬНІЧНЫ — плотный. Не ён ціпер сьнічны мост меіць (Рыбчына, Сір.)

СЬНЯДАНКА, *ж.* — девушка сопровождающая невесту в дом жениха. Сьнянданкі з маладухай паехалі к маладзенцу (Альшанка, Чаш. р.).

СЬПЕВЫ, аў, *м.*—песни. Бывала сьпевы завядуць (Казімірова, Сур. р.).

СЬПЕЛІЦЬ, *дзс.*—способствовать созреванию, оставлять зреть. Сьпеліў яблыкі, а ночы ўчора нехта абабраў! (Сьцяпанавічы, Меж р.).

СЬПЕЛЫ—зрелый. Суніцы ўжо сьпелыя (Доўжа, Куз. р,).

СЬПЕРЦІ, *дзс.* — 1) утащить. Часікі сьпёр (Ковалькі, Куз р.); 2) скучить. Сьперлі ўсіх у кут (Доўгае, Беш. р.).

СЬПЕСТАВАНЫ — избалованный. Ён сьпеставаны (Пустынкі, Сен. р).

СЬПЕЎКА, *ж.* — любопытная. Сьпеўка ты, ўсюды ведаеш! (Дзямідавічы, Чаш. р.).

СЬПЕШКА, *ж.*—спешка. У нас цяпер сьпешка бальшая (Стаішча, Чаш. р.).

СЬПІЖАРНЯ, *ж* — кладовая. У сьпіжарні пастаў (Доўгае, Беш. р.).

СЬПІРАНЬНЕ, *н.*—спор. У іх халупі усёгды сьпіраньне (Луг, Беш. р.).

СЬПІРАЦЦА, *дзс.* — спорить. Годзе вам сьпірацца? (Доўжа, Куз. р.).

СЬПІЦКА, *ж.*—костяное шыло, которым подплетают лапти. Я йшчу, дзе мая сьпіцка, аж яе сабака узяў і грызець (Рыбчына, Сір. р.).

СЬПІЧАСТЫ—остроконечный. У яго сьпічастая дзітка (Доўжа, Куз. р.).

СЬПЯВАКА, і, *м.*—певец. Такі сьпявака — казлом дзярэць! (Брыды, Меж. р.).

СЬПЯВАЦЬ, *дзс.* — петь. Яна добра сьпяваець (Раіны, Аз. р.).

СЬПЯВАЧКА, *ж.*—певица. Іна ў нас первая на сяле сьпявачка (Гунчанкі, Сур. р.).

СЬПЯРША—сперва. Сьперша паймай ярша, а тады ня цяшка улавіць і ляшча (Гарнова, Сен. р.).

СЬПЯКОТА, *ж.*—жара. У жніво бывае вялікая сьпякота (Латыгаль, Сен. р.).

СЬПЯТРЭЦЬ, *дзс.*—высохнуть. За сягонішні дзень сена прама сьпятрэла (Русінава, Сен. р.).

СЬПЯЧЫ, *дзс.* — испечь. Маці сьпякла алаткі (Марцінкава, Куз. р.).

СЬПЯШАЦЦА, *дзс.*—спешить. Здаецца я і сьпяшалася (Чараўкі, Сен. р.).

СЬСІВЕЦЬ, *дзс.*—поседеть. Старык ужо саўсім сьсівеў (Купіна, Віц. р.).

СЬСЯЧЫ, *дзс.*—срубить. Мікіта сьсек дрэва (Раманаўка, Сен. р.). Ён тую бярэзіну ужо сьсек (Міхалі, Куз. р.).

СЬЦЕЖКА, *ж.*—тропинка. Па гароду зьдзелана сьцежка (Лужасна, Куз. р.). Кала майго цераму сьцежачкі - дарожачкі (Яноўшчына, Беш. р.).

СЬЦЕНЬ, ю, *м.* — болезнь от испуга. Нада схадзіць к бабі выбраць сьцень (Сяргейкі, Сен. р.).

СЬЦЕРАГЧЫ, *дзс.* — беречь. Трэба сьцерагчы збожжа (Кузьміно, Сен. р.).

СЬЦЕРАГЧЫСЯ, *дзс.*—беречься. Сьцеражыся, а то цябе могуць абвінавацііць (Пятніцкая, Беш. р.).

СЬЦЕРЦІ, *дзс.* — стереть, содрать. Конь сьцёр плечы хамутом (Пустынкі, Сен. р.). Сьцёр я дзень панапрасну (Гуліна, Сен. р.).

СЬЦЁБНУЦЬ, *дзс.*—стегануть. Сьцёбнуў каня пугай, а ён як панёсься, дык чуць жыў застаўся (Ліпна, Сен. р.).

СЬЦЁПКА, *ж.* — курная хата для клубнеплодов, овощей. У нашай сьцёпке многа мышэй (Сідоры, Меж. р.). Пар. істопка.

СЬЦІБРЫЦЬ, *дзс.* — стащить. Нічога не кладзі з краю, сьцібрыць, як відзіш (Глебаўск, Сен. р.).

СЬЦІПНА—ловко, аккуратно. Пражыла я, слава богу, сьціпна, нічога дурнога ня ведала (Навікі, Віц. р.). Яна сьціпна кросны тчэць (Лук'янова, Сен. р.).

СЬЦІПНАСЬЦЬ, *ж.*—ловкость, аккуратность. Ніякай сьціпнась-

ці ў яго рабоці німа (Свярдлы, Беш. р.).

СЬЦІПНЫ--ловкий, акуратный. У Карнея дочкі такія сьціпныя— можыш любую сватаць (Заазер'е, Сен. р.). Ён ня дужа сьціпненькі, а так цапу-лапу... (Запрудзьдзе, Сен. р.).

СЬЦІРКА, *ж.* — тряпка которой вытирают посуду. Вазьмі апсьцірку, ды абатры пасуду (Забор'е, Сен. р).

СЬЦІРСТВА, *н.*—потеря. Гэта справа нарабіла нам шмат сьцірства (Беліца, Сен. р.).

СЬЦІХАМІРЫЦЦА, *дзс.*—успокоиться. Ці скора вы ўжо сьціхамірыцеся? (Кузьміно. Сен. р.).

СЬЦІХНУТЬ, *дзс.* — утихнуть. Сьціхні, ня дуры! (Навікі, Віц. р.).

СЬЦЬВЕРАЛОМ, у, *м.*—подмаренник. Galium verum L. Во, навязаўся! і сьцьвералом яму пакажы (Прыветкі, Сен. р.).

СЬЦЮДЗЁНЫ—холодный Сёлета была сьцюдзёная зіма (Рыбчына, Сір. р.).

СЬЦЮДЗЕНЬ, я, *м.*—холодное. Сьдюдзень варуць к свадзьбам, хрэсьбінам (Альшанікі, Беш. р.). Якая смачная сьцюдзень была на свадзьбе (Ткачы, Аз. р.). Пар. студзень.

СЬЦЮЖА, *ж.*—стужа. Сёньня на дварэ сьцюжа (Павульле, Чаш. р.).

СЬЦЯБАЧКА, *ж.* — лопатка, брусок для острения кос. На, памачы там маю сьцябачку ў мокры пясок—нада касу йстрыць (Вербялі, Сір. р.).

СЬЦЯБЛІСТЫ—с длинным стеблем. Сьцяблістае жыта (Іванск, Чаш. р.)

СЬЦЯБЛО, *н.* — стебель. Доўгае сьцябло ў жыці сёліта (Леніна, Сур. р.).

СЬЦЯГА, *ж.* — тропа. Тэю сьцягою пайшлі (Папкі, Гар. р.).

СЬЦЯГНО, *н.*—1) бедро. Сьцягно нешта забалела (Навікі, Віц. р.); 2) окорок. І адно сьцягно ёсьць яшчэ (Навасёлкі, Сен. р.).

СЬЦЯГНУЦЬ, *дзс.* — стянуть. Ён ня жыў, каб ня сьцягнуць чужое (Оўсішча, Сен. р.).

СЬЦЯЛУХА, *ж.*—вероника аптечная. Veronica officinalis L. А сьцялухі паранай ні давалі ей? (Хацешына, Гар. р.).

СЬЦЯМІЦЬ, *дзс.*—понять, приметить. Я даўно сьцяміў, куды ён ходзіць лоначы (Глебаўск, Сен. р.). Ніяк ня сьцямлю, што ён робіць (Слабодка, Куз. р.).

СЬЦЯНА, *ж.* — стена. У нас сьцены пабеляны (Раіны, Аз. р.).

СЬЦЯЦЬ, *дзс* — быстро срезать, снять. Сьцялі галаву. Сьцяў дупцом былінку (Мяжа, Меж. р.).

СЮДОЙ—сюда. Ты ідзі сюдой, а я пайду тудой (Сукрэмна, Сен. р.).

СЮДЫ — сюда. Падай сюды даёнку (Шарыпіна, Беш. р.).

СЮР, *вкл.* — зов ягнят. Сюр, сюр, сюр, шуткі маі! (Веляшчковічы, Лёз. р.).

СЯБРА, ы, *м.*—приятель. Пятрок быў мой сябра, зь ім мы доўга дружылі (Рыбчына, Сір. р.).

СЯБРАВАЦЬ, *дзс.* — дружить. Калі-та мы зь ім сібравалі (Рыбчына, Сір. р.).

СЯБРОЎСТВА, *н.*—дружба. У старіну мы вадзілі сяброўства: адзін у другого пілі, елі; на свадзьбе гулялі (Рыбчына, Сір. р.).

СЯВАЛКА, *ж.*—ручная сеялка. Дзет сплёў сявалку (Чарнагосьці, Беш. р.).

СЯВЕЦ, *м.* — ржанка. Charadrius pluvialis L. Сяўцы вераніца-

мі ўжо лётаюць (Астроўна, Віц. р.).

СЯГОЛЕТАК, а, *м.*— животное нынешнего года. Сігалетка прадалі даўно (Навікі, Віц. р.).

СЯГОНЬНІ, СЯГОДНІ, СЯНЬНІ—сегодня. Я сягоньні быў у Хвёдара (Бікложа, Беш. р.). Сягодні пайду на кірмаш (Шарыпіна, Беш. р.). Мы сяньні закапалі лехі (Застадольле, Сен. р.).

СЯДАШ, а, *м.* — посконник. Eupatorium cannabinum L. Сарві, панюхай сядаша (Цеплякі, Сен. р.).

СЯДЗЕЛЬНЯ, СЯДЗЕНЬНЯ, *н.* —сиденье в телеге, санях. Папраў сядзельню (Грава, Сен. р.).

СЯДЗЕЦЬ, *дзс.* — сидеть. На ганку сядзела дзяўчына (Гарывецк, Сен. р).

СЯДЗЁЛКА, *ж.* — черезседельник Куды сядзёлку закінуў? (Бабінавічы, Выс. р.

СЯДЗІБА, *ж.* — усадьба. На старой сядзібе жывець (Забабуры, Гар. р.).

СЯК, а, *м.*—крестьянин Смоленской губернии. Сякі гонюць ганкі ў Рыгу (Сьвярдлы, Беш. р.).

СЯКАНКА, *ж.* — кушанье из мелко изрубленного теста. Сяканку паставілі на стол (Узнор, Гар. р.).

СЯКАНУЦЬ, *дзс.* — ударить. Грат так сякануў, што я чуць пад ток забех (Оўсішча, Сен. р.).

СЯКАЧ, а, *м.* — железка на древке рубить траву, клубнеплоды. Бяры сякач і сякі храпу (Жукава, Аз. р.).

СЯКЕРА, *ж.*—топор. Бяры сякеру й насекі дроў ў печ (Міхалі, Куз. р.).

СЯЛІБА, **СЯЛІДЗЬБА**, *ж.* — усадьба. Сялібінка моя родная! (Новае, Беш. р.). Яна маець добрую сялібу (Машчоны, Сен. р.). У яго добрая сялідзьба (Беліца, Сен. р.). Пар. сядзіба.

СЯЛІТАВАЦЬ, *дзс.* — спешить. Не сялютуй ты! (Лоўжа, Сір. р.).

СЯЛІЦЦА, *дзс.*—селиться. Яны будуць сяліцца на пасіке (Стаішча, Чаш. р.).

СЯЛО, *н.*—село. Кала сяла цячэць рака (Ульлянавічы, Сен. р.). Якуб, пойдзем на сяло! (Шарыпіна, Беш. р.).

СЯЛЯВА, *ж.*—ракушка. Coregonus albula L. Сяляву злавіў (Маркаўшчына, Віц. р.).

СЯМАК, а, *м.*—монета. На сямак купіў баранкаў (Ганкавічы, Беш. р.).

СЯМІЗЬВЁЗДАЧКА, *ж* — Плеяды. Сямізьвёздачка ўжо высока (Бяскатава, Гар. р.).

СЯМ'ЯНКА, *ж.* — семьянинка, член семьи. Якая-ш ты тады сем'янка наша, калі ня хочаш з намі есьці? (Жукаўшчына, Куз. р.).

СЯНЬНЕШНІ — сегодняшній. Прыдзі - прыдзі мой міленькі, на сяньнешні вечарок (Запрудзьдзе, Сен. р.).

СЯНЬНІК, а, *м.*—тюфяк. Сяньнік выкалаці (Дубінкі, Беш р.).

СЯРАНКА, *ж.*—спичка. Зажгі сяранку (Застарыньне, Беш. р.).

СЯРБАЙЛА, *агі.*—кто ест прихлебывая. Цішэй еш, сярбайла, а то сорам прад людзьмі! (Сураж, Сур. р).

СЯРДАВАЦЬ, *дзс.*—сердиться, злиться. Я дужа сярдую на сябе, што ня суздолю робіць (Сьліжыкі, Куз. р.).

СЯРЭБРАНІК, у, *м.* — лапчатка Potentilla anserina L. Авой,

якей красівы сярэбранік! (Шыпы, Сен. р).

СЯРДЗЕЧНІК, у, *м.* — 1) живучка, молодил остролистый, скачки. Sempervivum soboliferum Sims. Сярдзечніку ні знашла (Раманаўка, Сен. р.); 2) золототысячник. Erytraea centaurium L. Сярдзечнікам лечуць (Лужасна, Куз. р.).

СЯРЭДЗІНА, *ж.*—1) средина. На самай сярэдзіне зламаўся (Лужасна, Куз. р.); 2) спина, крестец. Сярэдзіну нешта ломіць (Навікі, Віц. р.).

СЯРМЯГА, *ж.*—сермяга, армяк. Яго сярмяга нічога ня грэе (Павульле, Чаш. р.). Старыя людзі звалі сярмягай, а цяпер кажуць армяк (Бель, Выс р.).

СЯРНІЧКА, *ж.*—спичка. Узатры ты сярнічку (Пустынкі, Сен. р.).

СЯРОД—среди. Стаіць сярот дарогі растарэшча ногі, рогі есьць, а ня бык? (саха) (Шкалёўка, Беш. р.). Сядзь сярот нас, будзеш гасьцём (Новасёлкі, Сен. р.).

СЯСТРА, СЯСТРУЛЬКА, СЯСТРЫЦА, *ж.*—сестра. Яго сястра прыехала із гораду (Ісачкава, Аз. р.). Сяструлька мая, жыва ты будзеш па самую сьмерць (Запрудзьдзе, Сен. р). Дадушы-ш мая сястрыца праўда! (Чаш. р.).

СЯСТРУХА, *ж.*—двоюродная сестра. Сяструха са мчой жывець (Горкі, Аз. р.).

СЯЎБА, *ж.*—посев. Сяўба ўжо скончана (Шчарбакі, Куз. р).

СЯЎБІТ, а, *м.*—сеятель. Наш бацька сяўбіт на ўсю дзярэўню (Пятніцкая, Беш. р.).

СЯЎНЯ, *ж.*—лукошко, из которого сеют. Сяўню новую купіў (Мяжа, Меж. р.). Пар. сявалка.

СЯЧЫ, *дзс.*—сечь, рубить. За возерам сякуць лес (Пужалава, Аз. р).

Т.

ТАБАКА, *ж.*—табак. Nicotiana rustica L. (махорка), N. Tabacum L. (табак настоящий). Колькі плаціў за табаку? (Навікі, Віц. р.). У гародзі ў міне расьцець табака (Лужасна, Куз. р).

ТАБАКЕРКА, *ж.* — табакерка, сделанная из бересты коробочка для нюхательного табаку. Міхась нашоў поўную табакерку табакі (Павульле, Чаш. р.).

ТАБЛІЦА, *ж.*—дощечка на верстовом столбу. Зірні на табліцу—колькі яшчэ вёрст? (Мікалаёва, Куз. р.).

ТАБУРЭТ, а, *м.* — табурет. Сядзь, дзядзіна, на табурэце (Аськершчына, Беш. р.).

ТАВАРЫШКА, *ж.*—подруга. Ёй пасабіла таварышка (Капланы, Віц. р.).

ТАГАН, у, *м.*—колыбель. Кладзі дзяцёнка ў таган (Ножынкі, Сен. р)

ТАГАНЫ, оў, *м.* — штатив, треножник из трех палок—шестов, связанных канцами, за которые вешают колыбель. Маша ўзяла Зоську, а Янка таган і люльку і пашлі жаць (Сьвеча, Беш. р.). Пар. тычаны.

ТАДЫ—тогда. Тады ўжо будзіць позна (Мазалава, Куз р.). А тадых куду мы пойдзем? (Макеенкі, Аз. р.).

ТАДЫ-СЯДЫ — иногда, кое когда. Я ня мела павольнага ча-

су, а тады-сяды прыскакалі, так усі грады й выпалалі (Раманаўка, Сен. р)

ТАДЫШНІ — тогдашний. Па тадышняму часу яно было добра (Доўжа, Куз. р.).

ТАІЦЦА, *двс.*—утаивать. Яму ня можна было гэтак таіцца (Сянно, Сен. р.).

ТАЙНІК, а, *м.*—падучая болезнь. Мучыць ён, гэты пракляты тайнік усярэдзіне (Санікі, Беш. р.).

ТАКАВІШЧА, *н.*—пол в овине, риге. Жыта малоцяць на такавішчы (Сураж, Сур. р.). Пар. такаўня.

ТАКАЎНЯ, *ж.* трехстенная пристройка к овину. У такаўню злажылі ячмень (Дзяды, Сір. р.).

ТАКІ—такой. Ён ад роду такі. Такей будзіць харош (Навікі, Віц р.).

ТАКОЎНЯ. *ж.*—площадка для молотьбы. Кладзі снапы на такоўню ды калаці цэпамі (Бабінічы, Віц. р). Пар. такавішча

ТАЛАКА, *ж.*—помочь Каб ні вясельле, да не талака, жыў-бы конь два века (Копцевічы, Чаш. р)

ТАЛАКНО, *н.*—толокно. Мука на талакно павінна быць з паранага аўса (Альшанікі, Беш. р).

ТАЛАЛУЙ, ю, *м.*—1) жидкое мучное кушаньне. Садзіся, талалую зьеш (Селішча, Гар. р.); 2) болтун, бестолковый. Слухай ты, што еты талалуй меліць! (Лужасна, Куз. р.).

ТАЛАН, у, *м.*—талант. У яго талан на скрыпцы граць (Хадулава, Куз. р).

ТАЛАНІЦЬ, *дзс.* — удаваться, иметь удачу. Яму ва ўсім таланіць (тасева, Выс. р.).

ТАЛАНЯ, *ж.* — удача. Неік няма яму ні ў чым талані (Вейна, Сен. р).

ТАЛАЧАНЕ, *зб.* — участники «талакі» (гл.). Талачан іна многа, многа сабрала (А м і л ь я н о в а, Лёз. р.).

ТАЛЕР, а, *м.*—талер, монета. Налічылі тры талеры, кап любілі кавалеры (Сукрэмна, Сен. р.).

ТАЛЕРКА, *ж*—тарелка. Палажы гуркоў на талерку (Стаішча, Чаш. р.).

ТАЛМУДКА, *ж.* — болтунья. До'лапатаць, талмутка! (Гарадок, Гар. р)

ТАЛМУДЗІЦЬ, *дзс.* — молоть вздор. Не талмудзь ты—прыкра слухаць! (Гарадок, Гар. р).

ТАЛО, *н.* — полынья, богатая рыбой. На тым возеры ёсьць тало (Балдыкова, Аз. р.).

ТАЛЬКА, *ж.* — очень тонкая пряжа, нитка. Вядзі ты таней тальку (Вяжышча, Беш. р.).

ТАМ, ТАМАКА, ТАМАЦЬКА, ТАМАЧКІ — там. Там вяроўкай зьвязалі (Альшанікі, Беш. р.) Тамака я ўжо быў (Прыстоі Чаш. р.). Вун тамацька вазьмі (Прусаўкі, Аз. р.). Я тамачкі паклала (Бешанкавічы, Беш. р).

ТАМБУР, а, *м.*, ТАМБУРКА, *ж.*—крючек для вязанья кружева. Нашла тамбур добры (Новае Сяло Беш. р.). Тамбурка ссорылася (Бяскатава, Гар. р).

ТАНДЭТНЫ — дешевый, непрочный, сделанный не по заказу. Я ашукаўся — купіў тандэтныя боты (Сянно, Сен. р.).

ТАННА—дешево. Натта танна даюць за бульбу (Ч а ш н і к і, Чаш. р.).

ТАНЯНЁХ — няньчанье капризных детей Усё танянёх, ды танянёх, зьдзівіся на ейнае дзіцятка (Жукаўшчына, Куз. р.).

ТАПЛЁНКА, *ж.* — парное молоко. Таплёнкай разводзюць крупеню (Альшанікі, Беш. р.).

ТАПОР, а, *м.*—топор. І тапор і пешню ўпусьцілі ў зяро (Альшанікі, Беш. р.).

ТАПТУН, ТАПУН, а, *м.*—рыболовный снаряд. Имеет форму трехгранной призмы. Делается из сетки, прикрепленной к отдельным ребрам, составляющим грани призмы. При помощи деревянной рукоятки, прикрепленной у основания конуса, кладется боком призмы на дно реки или ручья, и в него загоняют рыбу, топая по воде ногами или ударяя палками. Пайдзем лавіць рыбу таптуном (Храпавічы, Куз. р.). Тапуном налавіў рыбы (Александрова, Гар. р).

ТАПЧАН, а, *м.* — широкая скамья. Міса стаіць на тапчане (Нов. Сяло, Беш. р.). Сьцяліся на гэтым тапчане, ды кладзіся спаць (Забор'е, Сен. р.).

ТАРАДЭЙКА, *ж.*—таратайка, тележка. Ні траплі ты, як тарадэйка (Сукрэмна, Сен. р.).

ТАРАКАН, а, *м.* — таракан. Stylopyga (Periplaneta orientalis L). Каб цябе тарканы патачылі! (Слабодка, Беш. р.).

ТАРАЛАЦЬ, *дзс.* — тарахтеть. Таралай, жалескі, таралай, павязьлі дзевачку з пекла у рай (Сукрэмна, Сен р.).

ТАРАН, а, *м.*—сушеная рыба. Купіў два хунты тараноў (Марчонкі, Сур. р.).

ТАРАНТАС, а, *м.* — большая телега для возки сена и снопов. Тарантас маеш, дык і сена вазіць ня гора (Сукрэмна, Сен р)

ТАРАРАХАЦЬ, *дзс.* — тарахтеть. Калёсы тарарахаюць (Чашнікі, Чаш. р.).

ТАРГАВАЦЦА, *дзс.* — торговаться. Таргуецца дарма (Яноўшчына, Беш. р.).

ТАРКА, *ж.* —терка. Яна купіла тарку церці буракі (Пясочак, Куз р.).

ТАРКАНОК, а, *м.* — заколка для волос. Я купіла сабе тарканок (Калюскі, Беш. р.).

ТАРОЧЫЦЬ, *дзс.* — трещать. У выгарі лягушкі тарочуць (Чарніца, Лёз. р.).

ТАРПА, *ж.*—1) скирда, сложенная в сарае, между двумя противоположными стенами, узкою полосой. Тарпу сена думаю прадаць (Пятніцкая, Беш. р.); 2) крыша на столбах без стен, где складывали сено. Тарпа стаяла ўсёгды на лузе далёка ад дому (Любашкова, Выс. р.); 3) торф. Ягор навазіў тарпы на ніву (Вядрэнь, Чаш р).

ТАРЧЭЦЬ, *дзс.*—торчать. Чаго тарчыш? Ай падаконны білет узяў? (Доўжа, Куз р.).

ТАРЧМА, ТАРЧМАКОМ — отвесно. Тарчма галавой паліцеў з гары (Асінаўка, Выс. р.). Тарчмаком с крышы паляцеў (Лужасна, Куз. р.).

ТАРЧЫЦЫ, *ж.*—тонкие доски. Нада тарчыцы папілаваць (Мікалаёва, Куз. р.).

ТАТА, ТАТАЧКА, ТАТКА, ТАТУЛЬКА, ы, і, *м.*—папа, тятя. Тата увыйшоў на поле (Лалыкі Аз. р). Татка, купі мне каралі (Бешанкавічы, Беш. р). А, таточка, ты мой родненькі (Сянно, Сен. р.). Татулька адзеў армяк (Капланы, Сен. р.).

ТАТУСЬ, я, *м.* — крестный отец. Татуся трэба пазваць на вясельле (Сянно, Сен. р.).

ТАЎКАЧ, а, *м.*—толкач. Хоць таўкачом, дык ёсьць па чом (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ТАЎКАЧЫКІ, аў, *м.*—полевой хвощ. Equisetum arvense L.

Пайдзем зьбіраць таўкачыкі сьвіньням (Асінаўка, Беш. р.).

ТАЎСТУХА, *ж*—1) толстуха. Стаяла асіна—таўстуха (Падрэзьі, Чаш. р.); 2) горечавка перекрестолистная. Gentiana cruciata L. Сарві таўстуху, во расьцець (Раманаўка, Сен. р.).

ТАЎСТЫ--толстой. Во, таўсты чалавек! (Альшанікі, Беш. р.).

ТАЎХАЦЦА, *дзс.*—толкаться. Як шмат людзей, дык заўсёды таўхаюцца (Чашнікі, Чаш. р.).

ТАЎХАЦЬ, *дзс.*—толкать. А, ня таўхай ты! (Яноўшчына, Беш. р.).

ТАЎЧОНІКІ, аў, *м.* — блины из толченого картофеля. Нада печ таўчонікі (Нов. Сяло, Беш р.).

ТАЎЧЫ, *дзс.*—толочь. Трэба таўчы ячмень (Ісачкава, Аз. р.).

ТАЎЧЫСЯ, *дзс.* — требовать случки. Наша сучка таўчэцца (Семянцова, Беш. р.).

ТАЎШЧЫНЯ, *ж.*—толщина. А як на таўшчыню, ці тоўстае? (Слабодка, Куз. р.).

ТАШНАВАЦЬ, *дзс.* — тосковать. Наш Кастусь ташнуіць, бо даўно бачыў сваю жонку (Русінава, Сен. р.).

ТВАР, у, *м.*—лицо. У яго нячысты твар (Бярхоўе, Беш. р.).

ТВОРАГ, у, *м.* — творог. Ці даць табе творагу? (Доўжа, Куз. р).

ТЭБЕЛЬ, я, *м.*—длинный, самый большой бурав для сверления толстых предметов. Тута адно тэбілем пракруцілі (Латыгаль, Сан. р.).

ТЭРМІН, у, а, *м.*—срок. Я пазычу табе грошы, але на малы тэрмін (Беліца, Сен. р.).

ТЭРТУС, у, *м.* — гул, шум, ужас. Па лесе пашоў тэртус (Сяркуці, Сен. р.). Аш тэртус захапіў (Беліца, Сен р.).

ТКАЛЬЛЯ, ТКУЛЬЛЯ, *ж.*—ткачиха. Ірына добрая ткальля (Асінаўка, Беш. р.). Ткульлі ткуць палатно (Лалыкі, Аз. р.).

ТКАНІНА, *ж.*—ткань. Парткі пашыты із етай тканіны (Зямковічы, Сен. р.).

ТКАНКА, *ж.*—головной убор, из тонкого обруча обшитого тканью Ці ня відзеў, ты, маю тканку? (Спасская, Сір. р.).

ТКАНЬНЕ, *н.* — тканье. Былі свайго тканьня андаракі (Вяжышча, Беш. р.).

ТКАЦЬ, *дзс.*—ткать. Яна ўмее ткаць (Ісачкава, Аз. р.). Цётка тчэ сабе спадніцу (Оўсішча, Сен. р.).

ТКНУЦЬ, *дзс.*—ткнуть. Ён як ткнуў мне цальцым у вока, ажно іскры пасыпаліcь (Глебаўск, Сен. р.).

ТЛУМ, у, *м.*—шум, гам. З чаго тлум паднялі? (Ульянавічы, Сен. р.).

ТЛУМАЧЫЦЬ, *дзс.*—об'яснять. Ён без конца тлумачыць (Сяркуці, Сен. р.).

ТЛУМІЦЬ, *дзс.* — одурять шумом. Што ты мне тлуміш галаву? (Асіпова, Аз. р.); 2) говорить небылицы. Што ты тлуміш? (Стралкі, Беш. р.). Пра гэта тлумяць ужо ў кожнай хаце. (Сураж, Сур. р.).

ТЛУСТЫ — жирный. Сягодня капуста тлустая ат сала (Гравы, Сен. р).

ТЛУСЬЦЕЦЬ, *дзс*—жиреть. Парасюк добра тлусьцеіць (Оўсішча, Сен. р.).

ТОЙ—тот. Той сам быў там. (Альгова, Віц. р) Што убіў, тое мяса, што зьеў, тое наша (Адамава, Сен. р.). Каб яны зга-

рэлі тэя апасталы (Вядрэнь, Чаш. р.).

ТОК, у, *м* —рига, овин. У таку ляжыць абіч (Каверзіна, Меж. р.).

ТОКАВІШЧА, *н.* — место где находится, был ток. На старым токавішчы пастаўлю пуню (Дабрамысьль, Лёз. р).

ТОЛК, у, *м.* — лад, порядок. Нада дабіцца толку (Вяжышча, Беш. р.).

ТОЛЬКІ—только. Бог сіраціну любіць — толькі долі не дае (Алексінічы, Сен. р).

ТОМКА, *ж.*—донник Melilotus officinalis Desr. Сарві мне томку (Унава, Лёз. р.).

ТОМНА—дурно. Ей стало томна (Нов. Сяло, Беш. р).

ТОПІЛЬ, я, *м.*—тополь. Populus, розныя віды. Бубышкі топіля раскідываюцца (Навікі, Беш р.).

ТОРБА, *ж.*—сумка, мешочек. Торба з хлебам у дарозе ня вадзіць (Вішкавічы, Чаш. р.).

ТОРГ, у, *м.*—торговля. Ох, какой харошый сяньні торх (Баранаўка, Куз. р.)

ТОРГАЦЦА, *дзс.* — дергаться. А іграй, дутка, да ня торгайся, пап'ём, паядзім і разойдзімся (Запрудзьдзе, Сен. р).

ТОРГАЦЬ, *дзс.* — дергать. У машыне торгаець (Стаішча, Чаш. р.).

ТОЧА, *ж.*—вид полотна. Памачы точу, а то яна высахла (Шлапакі, Сір. р.). Атрэш кусок точы (Застарыньне, Беш. р).

ТОШНА—тошно. Тошна на сэрцы (Нов. Сяло, Беш. р.).

ТРАБЛО, *н.*—живот обжоры. Набіў-жа ён сваё трабло! (Высачаны, Выс. р.).

ТРАВЕЦЬ, *дзс.*—зарастать травою. Бульбу трэба абганяць, кап яна не травела (Купіна, Віц. р).

ТРАІЦЬ, *дзс.*—вспахивать 3-й раз. Нада траіць пад ячмень (Вейна, Сен. р.).

ТРАЙНІК, а, *м.*—трехпудовая гиря. Трайнік аднэй рукой падымаю (Сітна, Лёз. р).

ТРАЙНЯ, *ж*—развилина, соединяющая переднюю и заднюю оси телеги. У калёсах злумалась трайня (Кабыльніца, Куз. р.).

ТРАЙСТКА, *ж* — небольшой мешок, сума. Пакладзі свае рэчы ў трайстку (Гунчанкі, Сур. р.).

ТРАМА, *ж.*—перекрестная, поперечная балка для поддержки потолка. На траме лежаць апцугі (Закур'е, Чаш. р.). Пар. атрама.

ТРАНТЫ, аў, *м.*—поношенное платье, одежда; лохматья. Я ня буду насіць гэтыі транты (Увалокі, Куз. р.).

ТРАПАЛКА, *ж* — дощечка, которою треплют волокно льна. Трапалка мая ськіпаіцца (Любашкова, Выс. р.).

ТРАПАЦЦА, *дзс.*—вести себя плохо. Больно яна ўжо трэпецца (Пушкары, Сен. р).

ТРАПАЦЬ, *дзс.* — трепать. Пайду трапаць лён (Любічы, Беш. р).

ТРАПАЧКА, *ж.*—брусок, дощечка с каменистым слоем с двух сторон для точения кос. Дай мне трапачку касу пайстрыць (Друкава, Выс. р).

ТРАПЕНЬНЕ, *н* — трепетание. Няхай яго трапеньне возьме! (Крупеніна, Віц. р.)

ТРАПІЦЦА, *дзс.* — случиться. Мне раз трапілася пайсьці тудой (Навасёлкі, Сен. р).

ТРАПІЦЬ, *дзс.*—попасть Мы як раз трапілі да двор (Санікі, Беш. р.).

ТРАПКАЧ, а, *м.*—кусок холста с бахромой из ниток его же, служащий для носки горшков в поле. Пашукай мне трапкач—нада несьці касцам есьці (Беліца, Сен р).

ТРАПЛО, *н.* — 1) трепло для трепания льна Дай мне трапло (Гушчаны, Сір. р); 2) болтунья. Ну ці баба-ш яна?! — трапло! (Пушкары, Сен. р.).

ТРАПЛЯЦЦА, *дзс* —случаться. Калі нібудзь трапляецца быць (Абухова, Віц. р.). Пар. трапіцца.

ТРАПЛЯЦЬ, *дзс.* — попадать. Трапіў як раз, куды нада было лепш трапляць (Пятніцкая, Беш. р.). Пар. трапіць.

ТРАПУНАК, у, *м.*— с л у ч а й. З хлопцам быў дрэнны трапунак (Кузьміно, Сен. р).

ТРАПЯТАЦЦА, *дзс.* — трепетать. Зьела рыбінку жывую, трапешчыцца ў жываце (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ТРАСУХА, *ж.* — вид танца польки. Калі пойдуць трасуху, дык не малы пыл падымуць (Ходцы, Сен. р.).

ТРАСУЧКА, ТРАСЦА, *ж.* — лихорадка. Яго ўсё трасучка трасець, дык ён такі худы стаў (Навасёлкі, Сен. р.). Яго трасець трасца (Вейна, Сен. р).

ТРАСЬЦІ, *дзс.*—трясти. Хворага дужа трасець і паліць (Латыгаль, Сен. р.).

ТРАСЬЦІНА, *ж.*—тонкая узкая линеечка в «бёрдзе» (гл.). У бёрдзе зламалася трасьціна (Сялец, Чаш. р.).

ТРАЎНІК, а, *м.*—однолетний теленок. Я прадаў свайго траўніка (Хабаты, Куз. р.).

ТРАЎНІЦА, *ж.* — однолетняя телка. Я бачыў на полі траўніцу вельмі добрую (К о с ы, Віц. р.).

ТРАФНЫ — запрещенный к употреблению, нечистый Для іх трафное мяса, а нам можна (Гарадок, Гар. р.).

ТРАЦІНА, *ж.* — третья часть. Траціну свае зямлі за ей даў (Лужасна, Куз. р.).

ТРАЦІНЫ, *ж.* — поминки на третий день после смерти. Траціны лоўкія па ім згулялі (Сукрэмна, Сен. р.).

ТРАЦІЦЬ, *дзс.*—терять. Траць, траць грошы, а што пасьля будзе? (Доўжа, Куз. р).

ТРАЦЯК, а, *м.* — трехлетний теленок, жеребенок. Трацяк згубіўся ў лесі (Макаравічы, Беш. р.).

ТРАЦЯЧКА, *ж.* — трехлетняя телка. Трацячку прадаў (Узнор, Гар. р.)

ТРАШЧЫЦЬ, *дзс.*—соединять, наматывать на клубок одновременно две нитки. Бярыся трашчыць на панчохі (Завань, Гар. р.).

ТРАЯК, а, *м.*—1) трехсаженное бревно. Паедзім трыякі вазіць (Брыды, Меж. р.); 2) 1½ коп. Траяка аддала за пішчык (Бешанкавічы, Беш. р.).

ТРЭ', ТРЭБА — надо, нужно. Трэ' купіць у апцецы шпігінару (Буй, Сен. р.). Трэба прымацца за работу (Пылькі, Аз. р.).

ТРЭСК, у, *м*—треск. У лясу быў трэск (Шчарбакі, Куз. р.).

ТРЭСКА, *ж.*—щепка Трэска ярка гарыць (Пятніцкая, Беш. р.).

ТРЭСНУЦЬ, *дзс.* — треснуть. Каб цябе паралюш трэснуў! (Цялашы, Рыс. р.)

ТРЭСЬНІ, *ж.*—клубника. Fragaria viridis Duch (F. collina Ehrh.), садавыя адменнасьці. Тры грады засадзілі трэсьнямі (Вядрэнь, Чаш. р.).

ТРЭТАР, у, *м.*—треск. Як даў, аш трэтар пайшоў (Луб'ева, Аз р.).

ТРЭЦЬЦІ — третий. Кідай трэцьцюю (Альшанікі, Беш. р.).

ТРОЙНІ, *ж.* — вилы с 3 зубцами. Прынясі мне тройні (Хмары, Куз. р.).

ТРОНКА, *ж.*—плод картофеля. Я нарваў многа тронак (Сідоры, Меж. р.); 2) ручка перочинного ножа. У маім нажы касьцяная тронка (Ухлё, Чаш. р.).

ТРОП, у, *м.*—след. Іх тропам ішоў да паўдня, а там прышлося кінуць (Янавічы, Сур. р.).

ТРОСЬКА, *ж.*—трезубка овсяничная. Scolochloa festucacea Link. (Festuca borealis M. et K.). Густа троська пашла расьці (Тропы, Выс. р.).

ТРОХА, ТРОХУ, ТРОШКУ, ТРОШАЧКУ—немного. Дай мне троха малака (Курына, Куз. р.). Ён троху не так паставіў хату (Лагавая, Аз. р.). Трошку ні ўтапіўся у сажалку (Замошша, Сен. р.). Прыдзеце трошачку пазьней (Галяшы, Куз. р.).

ТРУБА, *ж.*—1) пастушья труба. Пастух трубіць у новыю трубу (Зачэрня, Лёз. р.); 2) русло реки. Рака ўвайшла ўжо ў трубу (Касачы, Лёз. р,).

ТРУБАЧКА, *ж.*—узкая рыбачья лодочка. Мы ў трубаццы летам катаемся (Шарыпіна, Беш. р.).

ТРУБКА, *ж.*—1) рожок. У ахотніка за плячыма вісела трупка (Гарывецк, Сен. р.); 2) 27—30 арш. скатанного трубкой полотна. У мяне засталася толькі трупка палатна (Асінаўка, Беш. р.); 3) втулка. Сьпіцы ў трупцы крэпка сідзяць (Ульлянавічы, Сен. р.).

ТРУБЛАТЫ—с толстым брюхом. А трублаты які! (Альшанікі, Беш. р.). Пар. трабло.

ТРУМАЛЬ, я, *м.*—битон. Дай мне трумаля, завясьці малако ў горад (Купіна, Віц. р.).

ТРУМАН, а, *м.*—походный железный чайник с узким горлышком и широким дном. Дзядзька прынёс з Рыгі два труманы (Вішкавічы, Чаш. р.).

ТРУНА, *ж.*—гроб. Труна уся красным абіта, людзей зьбеглася многа, музыка іграе, а пяюць так жаласна! (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ТРУНЬНЕ, *н.* — сверток чего-нибудь грязного: нижнего белья, верхней одежды. Дарка! забірай ўсё свае труньне дамоў, нада яго памыць (Макеенкі, Аз. р.).

ТРУПЕХЛЫ—трухлый, гнилой. Хата яго трупехлая (Бешанкавічы, Беш р.).

ТРУПЕХЛІНА, *ж.* — трухлятина, гниль. Прадай пуню на дровы — ужо трупехліна (Бель, Выс. р.).

ТРУПЕХНУЦЬ, *дзс.* — гнить. Бервяно трупехнеець (Сянно, Сен. р.).

ТРУС, а, *м.*—кролик. Lepus cuniculus domesticus. Больш ня будзем разводзіць трусоў (Ісачкава, Аз. р.).

ТРУСКА, *ж.*—самка кролика, крольчиха. У нас дзьве трускі (Сянно, Сен. р.).

ТРУСКАЎКІ, *ж.* — клубника. Fragaria viridis Duch (F. collina Ehrh.). У саду расьлі трускаўкі (Павульле, Чаш р.). Пар. трэсьні.

ТРУСОК, у, *м.*—опилки. Труском нада будзіць засыпаць (Кабішча, Куз. р.).

ТРУСЯНЁ — крольченок. Выведіся трусяняты (Сянно, Сен. р.).

ТРУЦІЦЬ, *дзс.* — травить Міхалка труціць рыбу (Селядцова, Беш. р.).

ТРУШКОМ, ТРУХАМ—рысью. Мы ехалі трушком (Селядцова, Беш. р.). Конь бех трухам (Новае Сяло, Беш. р.).

ТРЫБУХ, а, *м.*—желудок. Ці напрэш ты свой трыбух калі? (Сукрэмна, Сен. р.).

ТРЫБУШОНАК, а, *м.* — пробочник. У яго ёсьць ножык з трыбушонкам (Мікалаёва, Куз. р.).

ТРЫВАЛЫ—прочный, выносливый, питательный. Ён трывалы чалавек (Вішняк, Лёз. р.). Таўстыя завесы трывалыя (Гравы, Сен. р.). Гарохавы альбо бабовы блін больш трывалы аўсянага (Ганкавічы, Беш. р.).

ТРЫВАНЬНЕ, *н.* — терпенье. На гэта трэба трываньня! (Дрыкольле, Куз. р.).

ТРЫВАЦЬ, *дзс.* — терпеть. Я больш трываць не магу (Папкі, Гар. р.).

ТРЫЗЬНІЦЬ, ТРЫЛУДЗІЦЬ, *дзс.*—1) бредить. Ён ужо два дні, як трызьніць (Лук'янова, Сен. р.). Як засьнець дык і начнець трылудзіць (Рыбчына, Сір. р.); 2) врать. Ня трылудзь ты, чаго ня было. (Хадулава, Куз. р.)

ТРЫМАЦЬ, ТРЫМАЦЦА, *дзс.*—держаться, держать. Трымай галаву ў холадзе, жывот у голодзе, а ногі ў цяпле (Алексіна, Сен. р.). Ну, цяпер трымайя, сынок! (Сянно, Сен. р.).

ТРЫПЕРСЬЦІЦА, *ж.*—журавленик болотный. Geranium palustre L. Трыперсьціца на балоці расьцець (Касавец, Сен. р.).

ТРЫПУТНІК, у, *м.*—подорожник. Plantago major L., P. media L., P. lanceolata L. На дарозе рос трыпутнік (Вядрэнь, Чаш. р.).

ТРЫСЬНІК, у, *м.*—тростник. Phragmites communis Trin. (Arundo Phragmites L.). Трысьнік у рост чалавека (Яноўшчына, Беш. р.).

ТРЫСЬЦЕН, а, *м.*—пристройка из трех стен к какому нибудь зданию. К хаце прыстроіў трысьцен (Ульянавічы, Сен. р.).

ТРЫШЧЫЦЦА, *дзс.*—раскрываться. Пупышкі на дзераве яшчо ня трышчацца (Ганкавічы, Беш. р.).

ТУДЫ — туда. Той туды пайшоў, а той туды (Яноўшчына, Беш. р.).

ТУДОЙ—туда, тем местом. Ты ідзі тудой, а я пайду сюдой (Сукрэмна, Сен. р.).

ТУЖЭЦЬ, *дзс.* — становиться туже. Як намокла абора, дык і тужэць стала (Сітна, Лёз. р.).

ТУЗАЦЦА, *дзс.*—бороться, тормошиться. Цёця глянь, хлопцы тузаюцца (Доўжа, Куз. р.).

ТУЗАЦЬ, *дзс.* — тормошить. Наша сабака любіць тузаць дзяцей (Рудня, Аз. р.).

ТУЗІН, а, *м.*—дюжина. Купілі тузін гузікаў (Кузьміно, Сен. р.).

ТУЙКА, *ж.*—1) чучело. Туйка ты дурная! (Выгары, Куз. р.); 2) лентяйка. І такая туйка, дык ужо з туек туйка (Гарадок, Гар. р.).

ТУК, у, *м.* — топленый жир. Макалі бліны ў тук (Краўцова, Гар. р.).

ТУКАЎКА, *ж.* — удод. Upupa epops L. (U. vulgaris Pallas). Паляцела ў лес тукаўка (Баркова, Куз. р.).

ТУКАЦЬ, *дзс.*—бить. Халімон тукаець касу. Што ты тукаеш авец—пакінь на завод! (Вяжышча, Беш. р.).

ТУЛАВА, *ж.*—туловище. Скрывілася тулава (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ТУЛІЦЦА, *дзс.* — ласкаться приклоняться. Трое у мяне дзя-

цей, а ні водная да мяне так ня туліцца, як Аленка (Шаркі, Куз. р.). Туліцца ён калі угла (Кузьміна, Сен. р.). Туліцца ад работы (Новае Сяло, Беш. р.).

ТУЛЬ, ю, *м.* — тюль. Жаніх купіў маладусе вельмі красівыя кзяты з тулем (Павульле, Чаш. р).

ТУЛЯЦЦА, *дзс.* — слоняться. Добры чалавек ня будзе туляцца (Пятніцкая, Беш. р.).

ТУМАНІЦЬ, *дзс.* — затемнять, пускать пыль в глаза. Што ты туманіш? Усё відзім! (Азярышча, Аз. р.).

ТУПІЦА, *ж.* — кроме общего значения—обух. Забей клін у палена, да папробуй біць тупіцай (Ст. Сяло, Куз. р.).

ТУПЫ—тупой. Тупы твой лазорак (Сукрэмна, Сен. р)

ТУРАВІЦЬ, *дзс.*—понукать. До' каня туравіць! (Бель, Лёз. р.).

ТУРБАВАЦЦА, *дзс.* — утруждать. Ня турбуйся, я сам гэта зьдзелаю (Латыгаль, Сен. р.).

ТУРБАВАЦЬ, *дзс.* — беспокоить, утруждать Не магу вас турбаваць (Пятніцкая, Беш. р.).

ТУРБАЦЫЯ, *ж.* — беспокойство, забота. Дзякуй за турбацыю (Раманаўка, Сен. р).

ТУРКАЎКА; *ж.*—1) горлица. Columba turtur L. (Turtur anritus Grag., T. vulgaris Dress., T. communis Brehm). Туркаўка села на пасеў (Дубнікі, Сен. р.); 2) медведка. Gryllotalpa vulgaris hatr. Туркаўка турчыць на дошцы (Аськершчына, Беш. р.).

ТУРКНУЦЬ, *дзс.* — затрубить на ухо «турр» (гл). Ён мне туркнуў у вуха (Купіна, Віц. р.).

ТУРМА, *ж*—тюрьма. У турму хочаш? (Мікалаёва, Куз. р.).

ТУРНУЦЬ, *дзс.*—толкнуть. Турні яго адгэтуль (Косы, Віц. р.).

ТУРР, *вкл.*—при этих звуках свиньи убегают домой с поля (Запрудзьдзе, Куз. р.).

ТУРХАЦЬ, *дзс.*—толкать. Турхаюць, піхаюць дзяцей (Оўсішча, Сен. р.).

ТУТ, ТУТАКА, ТУТАТКА, ТУТАЦЬКА — здесь, тут. Тут дваццать два хунты (Падсады Сір. р). Тутака нічога няма, а ты рыесься (Шарыпіна, Беш. р.). А тутатка дужа прыгожа (Заазер'е, Сен. р). Ці тутацька жывець Ігнат? (Рыбчына, Сір. р).

ТУТАШНІ, ТУТЭЙШЫ--здешний, местный. Я туташні (Доўжа, Куз. р.). Ён тутэйшы чалавек (Бешанкавічы, Беш. р).

ТУТУН, у, *м.*—табак Nicotiana rustica L. Пасеялі тутун (Пушкары, Сен. р.). Пар. табака

ТУХЛІК, а, *м.*—тухлый. Ні гуркі ўжо, а тухлікі (Бягуны, Гар. р.).

ТУХНУЦЬ, *дзс.*—1) гаснуть. Лямпа тухніць—газы няма (Вышадкі, Меж. р); 2) гнить, вонять. Мяса ужо тухніць (Сураж, Сур. р).

ТУХТАЛЬ, я, *м.*--тумак. Надаваў ей тухталёў (Мокавічы, Чаш. р)

ТУШНІ, ёў, *м.*—вид туфлей. Паш'ю сабе к лету тушні жаць збожжа (Барашкі, Беш. р).

ТУШОНКА, *ж.* — зажаренный в закрытой посуде картофель. Тушонкі наеўся (Казаноўка, Чаш. р.).

ТУШЫЦЬ, *дзс.* — 1) зажаривать в закрытой посуде. До ўжо тушыць бульбу (Чарніца, Сір. р); 2) гасить. Тушы цяпло! (Слабодка, Куз. р).

ТХОР, а, *м*—хорек. Putorius putorius L. (Foetorius putoris Bl).

Тхор паеў пісклят (Пустынкі, Сен р.).

ТЫДЗЕНЬ, я, *м.*—неделя. Ужо два тыдні засталося да сьвята (Пекары, Куз. р.).

ТЫЛЬЛЁ, *н.* — лезвие ножа. Тыльлё ў нажу дужа тонкае (Аськершчына, Беш. р).

ТЫЛЬЧЫЦЬ, *дзс.*—прясть Яна тыльчыць мычку (Вяжышча, Беш. р).

ТЫНІНА, *ж*—кол из тына Тыніну адарваў ды па ей! (Мяжа, Меж. р.).

ТЫНК, у, *м.* — штукатурка. Тынк абвальваецца (Сялец, Чаш. р.).

ТЫНКАВАЦЬ, *дзс.*—штукатурить. Хату трэба тынкаваць, как была цяплей (Гравы, Сен. р).

ТЫНОК, ТЫН, а, у, *м.*—изгородь из тонких прутьев. Кала вуліцы загарадзілі тынок (Сьвеча, Беш. р.).

ТЫНЯНКА, *ж.*—сарай из тына на четырех столбах. У тынянку трэба пакласьці сена (Дварэцк, Чаш. р)

ТЫТУН, а, *м.*—табак. Nicotiana rustica L. Бацька пасеяў тытун (Казаноўка, Чаш р.). Пар. табака, тутун.

ТЫХАЦЦА, *дзс.* — неровно биться. Серца начало тыхацца (Пятніцкая, Беш. р.).

ТЫЦКАЦЦА, *дзс.* — соваться. Чаго ты тут тыцкаешся, што табе рабіць нечага? (Навасёлкі, Сен. р.).

ТЫЧАНЫ, оў, *м* — штатив, треножник для подвешивания колыбели на полевых работах. Пачыні ты мне тычаны (Вяжышча, Беш. р). Пар. таганы.

ТЫЧКА, *ж.*—1) садовая, огородная подпорка. Нада паставіць к гароху тычкі (Пустынкі, Сен р.); 2) веха. Пастаў тычкі (Лазок, Куз. р.).

У.

У, *прм.*—1) у. У бабы быў адзін сімак (Кр. Сяло, Сен. р.). У Янкава мальца дзяцінец (Краснае-Сяло, Сен. р); 2) в. Збожжа сыплюць у клеці (Кр. Сяло, Сен. р.).

УБАЧЫЦЦА, *дзс.*—увидеться, встретиться. Мы скора ўбачымся (Дубнікі, Сен. р.).

УБАЧЫЦЬ, *дзс.* — увидеть. Убач жа ты харашэнька, каб ня былі ў гародзе сьвіньні (Глебаўск, Сен. р.). Убачыў воўка і спудзіўся (Лужасна, Куз. р.).

УБІРАЦЦА, *дзс.* — собирать с полей, лугов. Я ўжо ўбраўся з жытам (Валькі, Сур. р).

УБІЦЦА, *дзс.*—попасть в безвыходное положение. Убіўся— ні ўзат ні ўперат (Стралкі, Беш. р.).

УБІЦЬ, *дзс.*—1) убить. Што убіў—тое мяса, што зьеў — тое наша (Адамава, Сен. р.); 2) вбить. Падай мне, сынок, клявец: трэба гвозт убіць (Адамава, Сен. р.).

УБОГІ, а, *м.* — нищий. Дай убогаму хуць бульбы! (Стралкі, Беш. р.).

УБРАЦЦА, *дзс.* — нарядиться. Наста убралася ў стушкі (Оўсішча, Сен. р.).

УБРУС, а, *м.*—скатерть. Убрус каштуе 10 рублёў (Гарнова, Сен. р.). Як палажыла ўбрусы ў луг, дык яны й пабялелі (Глебаўск, Сен. р.).

УВАБРАЦЬ, *дзс.* — убрать. Я сваё сена ўвабраў (Гарадок, Гар р.).

УВАГА, *ж.*—1) внимание. Нет у яго ніякай увагі—вецер ветрам (Слабодка, Куз. р.). 2) почтение, уважение. Ён адносіўся к цясьцю з увагай (Пятніцкая, Беш. р.).

УВАЖАЦЬ, *дзс.*—кроме общего значения — обращать внимание. Ня ўважай ты на яе брахню! (Гараватка, Меж. р.).

УВАЖНА — внимательно. Глядзі уважна, каб ні прапусьціць (Доўжа, Куз. р.).

УВАЖНЫ—вежливый, внимательный. Наша кынягіня такая ўважная! (Мазалава, Куз. р.).

УВАЖЫЦЬ, *дзс.* — уступить. Уваж ты яму хоць рас (Стралкі, Беш. р.).

УВАЙЦІ, *дзс.* 1) войти. Увайдзі ў хлеў — увідзіш (Лужасна, Куз. р.). 2) уйти. Лепей увайдзі! (Чарнагосьці, Беш. р.).

УВАЛІЦЦА, *дзс.*—упасть, вброситься. У калодзісь увалілася твая шапка (Слабодка, Куз. р.)

УВАЛІЦЬ, *дзс.*—ввалить. Каб цябе скула ў бок уваліла! (Зямковічы, Сен. р.).

УВАЛОКА, *ж.*—площадь земли (около 20 десятин). У яго дзьве ўвалокі зямлі (Копцевічы, Чаш. р.). Пар. валока

УВАЛЬ, *ж.*—вуаль, фата. Маладуха купіла ўваль (Русінава, Сен. р.).

УВАЧАВІДКІ—на виду. Гэна мне зрабілася увачавіткі (Гуліна, Сен. р.)

УВАЧЧУ—на глазах, на виду. Тут-жа ўваччу ілгець (Хацімшчына, Куз. р.).

УВЕДАЦЬ, *дзс.* — узнать. Іна ўсё уведаіць, што ні хавай ад іе (Стасева, Выс. р.)

УВЕСЬ—весь. Увесь дзень быў тамацькі (Прусаўкі, Аз. р). Усі яблыкі перанасілі (Яноўшчына, Беш. р).

УВЕТЛІВЫ—приветливый, внимательный. Бацькі ейныя на дзіва ўветлівыя! (Даўжа, Куз. р.). Пар. ветлы

УВЕЧАРЫ—вечером. Увечары вылі ваўкі, а ня ночы (Кузьміно, Сен. р.).

УВІДЗЕЦЬ, *дзс.*—увидеть. Падніміі мяне—я увіджу (Лукашоўка, Беш. р.). Як увідзіце сваімі вачмі, дык веры дасьцё (Запрудзьдзе, Сен. р.).

УВІТКА, *ж.*—крученная ветвь для привязывания решетки на крыше, связывания кольев в заборе и т. п. Прыцягні там паплеціну ўвіткай (Азярэцк, Сен. р.). Пар. вітка.

УВОЙ, ю, *м.*—веревка из плохого льна, которой подплетают лапти. Прынясі мне увой, падплесьці лапці (Дарожкава, Сір.р.).

УВОНКАХ—снаружи, надворе. Увонках холадна, — адзень кажух (Чашнікі, Чаш. р.). Пар. вонках

УВОСЕНЬ — осенью. Увосень растуць апенькі (Баркова, Куз.р.).

УВЫЙСЬЦІ, *дзс.*—войти. Увыйсьці ня ведаю як (Канавалава, Куз. р.). Пар. увайсьці.

УВЫХОДЗІЦЬ, *дзс* — приходится. Сяньне неяк ня ўвыходзіць пайсьці ў царкву (Бікава, Сен. р.).

УВЯЗКА, *ж.*—кусок полотна, которым увязывают пищу в поле. Увязку пайшчы, як я так гаршкі панясу? (Сукрэмна, Сен. р.)

УГАДЗІЦЬ, *дзс.*—угодить. Нявестка угадзіла ўсім у хаце (Русінава, Сен. р.).

УГАМАНІЦЦА, *дзс.* — успокоиться. Калі ты угамонісься! (Сяркуці, Сен. р.).

УГАРЫ—вверху. Угары стаяў дым (Пятніцкая, Беш. р.).

УГЛЕДЗІЦЬ, *дзс.* — увидеть, усмотреть. Во, угледзіў рас на вяку! (Доўжа, Куз. р.).

УГЛЯДАЦЦА, *дзс.* — всматриваться. Яна стала ўглядацца (Дзямідавічы, Чаш. р.).

УГНЕВАЦЦА, *дзс.* — рассердиться. Бацька дужа ўгневаўся (Бешанкавічы, Беш. р.).

УГОДКІ, *ж.* — годовщина, поминки через год после смерти. Трэба к уготкам гарэлкі купіць (Сукрэмна, Сен. р.).

УГОДНІК, а, *м.*—угодник. Ён для мяне небальшэй угоднік (Баравыя, Куз. р.).

УГОРУ — вверх. Ён угору пашоў (Храпавічы, Куз. р.).

УГОРЫЧ, а, *м*—угорь Anguilla fluviatils Heck. Угорычы бяруцца на ўюна (Падбярэзьзе, Віц. р.).

УГРЭЦЦА, *дзс.* — согреться. Сьціпан, як акалеў, дык чуць угрэўся (Глебаўск, Сен. р.).

УГРОБІЦЬ, *дзс.* — в гроб вогнать, убить. Ладна, ладна я цябе, паскудніка, угроблю! (Абрэзкава, Сен р.).

УГРУНЕМ, УГРУНЬ — бегом, быстро. Пабяжым угрунем (Ганкавічы, Беш. р.). Ён пусьціўся ўгрунь (Вішкавічы, Чаш. р.).

УДАВЕЦ, а, *м.* — вдовец. Наш удавец ажаніўся (Бешанкавічы, Беш. р.).

УДАГОН — вдогонку. Тарэнта пашоў удагон за ім (Вяжышча, Беш. р.).

УДАЛЫ — удалый, удачный. Удалая цялушка (Сукрэмна, Сен. р.).

УДАРЫНА, *ж.* — часть ниток основы в ткацком станке, которая не вмещается в «бёрда» (гл). Мала бёрда будзіць ударына (Шалёпіна, Аз. р.).

УДАРЫЦЬ, *дзс.* — ударить. Ён мяне дужа больна ўдарыў (Мазалава, Куз. р.).

УДАЦЦА, *дзс.*—удаться. Хлеб удаўся, але пат скарынку кот схаваўся (Запрудзьдзе, Сен. р.).

УДАЧА, *ж.* — удача, успех. Лацьвей калі ўдача у ва ўсіх дзялах? (Пятніцкая, Беш. р.).

УДВАІХ—вдвоем. Удваіх чуць паднялі (Лёзна, Лёз. р.).

УДВАРЭ, УДВАРЫ—дома, во дворе. Ці гэта твой сын удварэ? (Гуліна, Сен. р.). Мая матка січас удвары (Сянно, Сен. р.).

УДВОР—домой. Сьвіньні ўжо ўдвор прышлі (Шарыпіна, Беш р.).

УДВУХ—вдвоем. Ушлі нейкія ўдвух (Чараўкі, Сен. р.). Пар. удваіх.

УДЭЧЫЦЬ, *дзс.*—всучить, обмануть какой либо вещью. Вот удэчылі мне кабылу: сьлепа, кульгаець задам, сьвішчыць у бакі, віхляецца (Ходцы, Сен. р.).

УДОЎЖ—вдоль. Удоўш сьцяны стаіць лаўка (Купіна, Віц. р.).

УДОЎЖКІ—в длину. Удоўшкі пяць сажняў, ушыркі дзьве (Рыбчына, Сір. р.).

УДУБАЛЬТ — вдвое, вдвойне. У яго зямлі ўдубальт (Слабада, Чаш. р.).

УДУКРЫЦЦА, *дзс.* — влезть в голову. Дурню як уду крылася ў галаву, што ён майстар...(Сукрэмна, Сен. р.).

УДУКРЫЦЬ, *дзс.*—вбить в голову. Удукрыў, дык палкай ня выбіць (Луб'ева, Аз. р).

УДУШША, *н.*—удушье, одышка. Удушша цябе задаві! (Купіна, Віц р.). Ён памёр з удушша (Асінаўка, Беш. р.).

УДЫМКІ—узором из ломаных линий. Удымкі ткаць—за кроснамі нельга спаць, а то папсуеш (Гарнова, Сен. р).

УЕСЬЦІСЯ, *дзс.* — в'есться, впиться. Вош уелась у цела (Оўсішча, Сен. р.).

УЕХАЦЬ, *дзс.* — в'ехать. Мы ўехалі ў такую агібу, што й ня вылезіш (Ганкавічы, Беш. р.).

УЁЎДЗІЦЦА, *дзс.* — удасться, счастливо сойти с рук. Раз яму ўёўдзілася, дык у другі мо ня ўёўдзіцца (Ст. Беліца, Сен. р.).

УЖНЫ—ужели. Ужны ён камандуець? (Чараўкі, Сен. р.).

УЖО—уже. Калі мы йшлі, ужо пявуны пелі (Бікава, Сен. р.).

УЖЫВАЦЬ, *дзс.* — 1) употреблять. Гэтую махорку ў нас ужываюць (Сянно, Сен. р.); 2) богато, хорошо жить. Ён ужывае добра (Стралкі, Беш. р.).

УЖЫШЧА, *н.*—длинная, толстая веревка для увязывания возов сена или снопов. Зьвілі новае ужышча ўвязываць вазы (Пожынкі, Сен. р.).

УЗАБАЛЬ — вправду. Узабаль я хадзіў ўчора ў лес (Лоўжа, Сір. р.). Пар. адзабаль.

УЗАДРАЦЬ, *дзс.* — взодрать, поднять новь. Узадралі аблогу (Глебаўск, Сен. р.).

УЗАПАР—сразу, подряд. Прымусіў выпіць узапар тры чаркі віна (Мянюцева, Сен. р.).

УЗАПРАЎДЫ—в самом деле. Узапраўды кажу, як бох сьвят! (Рыбчына, Сір. р.).

УЗАРАЦЬ, *дзс.* — вспахать. Асталося ўзараць яшчэ пад авёс (Навікі, Віц. р.).

УЗБУДЗІЦЬ, *дзс.*—разбудить. Первым доўгам узбудзі рана (Чараўкі, Сен. р.).

УЗВАЛЬЛЕ, я, *н.*—1) высокий обрывистый берег реки. Мы сядзем на узвальлі (Копцевічы, Чаш. р.); 2) возвышенность над речкой. Будзім сеяць бульбу на узвальлі, кап не падмокла (Гравы, Сен. р.).

УЗГАЛАВАШЧА, *н.*—подушка в телеге. Во гэта добры кацюх на ўзгалавашчы (Ульянавічы, Сен. р.).

УЗГАМАВАЦЦА, *дзс.*—взбудоражиться, подняться. Чаго ты так рана узгамаваўся? (Рыбчына, Сір. р.).

УЗГОРАК, а, *м*—холм, возвышенность. На узгорку пастроен дом (Лужасна, Куз. р.).

УЗДАЦЬ, *дзс.*—поддать Уздай больш духу! (Вяжышча, Беш. р).

УЗДЭЧКА, *ж.*—уздечка. Уздэчка абшыта гузікамі (Гарывецк, Сен. р.).

УЗДОЎЖ—вдоль. Ішоў уздоўш поля (Копцевічы, Чаш. р).

УЗДРЫГАНУЦЦА, *дзс.*—вздрогнуть. Увесь сьвет уздрыгануўся. Дзяўчынка уздрыганулася й прашнулася (Навікі, Віц. р.).

УЗДУЦЬ, *дзс.*—вздуть. Ах ты, Дуня, уздуй агонь: купіў новую гармонь (Запрудзьдзе, Сен. р.).

УЗІМКУ—зимой. Калі ўзімку на дрэвах шэрасі шмат, тады вясной трэба сеіць ячмень (Алексінічы, Сен. р.).

УЗЛОБАК, а, у, *м.*—холм, возвышенность Хата стаіць на узлопку (Луб'ева, Аз. р.).

УЗЛОНЬНЕ, *н.*—лоно. Вазьмі хлопчыка на ўзлоньня (Сянно, Сен р)

УЗНОВА—снова. Васіль прыхадзіў ўзнова (Сялец, Чаш. р).

УЗНОР, у, *м.* — 1) родник, ключ. Я напіўся з ўзнору (Веляшковічы, Лёз. р.); 2) низина.

Па узнору хадзіў бусел (Шчучына, Куз. р.).

УЗОР, а, *м.*—узор, образец. Па етаму ўзору вышый (Мянюцева, Сен. р.).

УЗРЭХ, у, *м.* — случайно невспаханное, пропущенное место. Ну й надзелаў жа ты ўзрэхаў! (Русінава, Сен. р.).

УЗЫЙСЬЦІ, *дзс.*—взойти. Узыйшло сонца (Крыльцова, Сен. р.).

УЗЫЧЫЦЬ, *дзс.* — удружить. Вот я табе ўзычу! (Чараўкі, Сен. р.)

УЗЬБІЦЦА, *дзс.*—взобраться, взлезть. Чаго ты ўзьбіўся на печку? (Вейна, Сен. р.).

УЗЬЕСЬЦІСЯ, *дзс.*--вз'есться. Узьелася жонка на Івана (Оўсішча, Сен. р.).

УЗЬМЕЖАК, у, *м.*—край луга около пашни. Назьбіралі крас сак на узьмежку (Белькава, Беш. р.). Нада выцярабіць узьмежак ад лазы (Веляшковічы Лёз. р.).

УЗЬМЯШАЦЬ, *дзс.*—вспахать второй раз. Пайду пад жыта узьмяшаю (Касачы, Лёз. р.).

УЗЬНЯЦЦА, *дзс.*—подняться. Узьняўся бальшы вецір (Баркова, Куз. р.).

УЗЬНЯЦЦА, *дзс.*—подняться. Віхор узьняўся (Мехава, Аз. р.).

УЗЬНЯЦЬ, *дзс.* — 1) поднять. Узьніміця гэтыя думкі (Тухінка, Сен. р.); 2) затеять. Яны узьнялі сваркуміш сабой (Вейна, Сен. р.).

УЗЬЮРХАЦЦА, *дзс.* — разойтись, раскричаться. Узьюрхаліся й пачалі пускаць з насоў юху (Ходцы, Сен. р.).

УЗЯЦЦА, *дзс.* — взяться. Ён за бярно узяўся аберуч (Замошша, Сен. р.).

УЗЯЦЬ, *дзс.* —взять. Мы ўзялі па дзьве карзіны (Альшанікі, Беш. р.).

УДЗЕНЬ—днем. Удзень дык ён пяюн быў (Лукашоўка, Беш. р.).

УКАРМІЦЬ, *дзс.* — 1) накормить. Ні ўкарміць цябе (Гарадок, Гар. р.); 2) утучнить. Худэй быў—ніяк ні ўкарміць (Лужасна, Куз. р.).

УКАЦІЦЬ, *дзс*—ударить, всыпать. Вазьмі палку ды харашэнька укаці этаму цюцьку! (Ткачы, Аз. р.).

УКАШЧЫК, а, *м.*—указательный палец. Укашчык меньш за сярэдняга пальца (Шарыпіна, Беш. р.).

УКІНУЦЬ, *дзс.* — положить, вбросить. Сколькі яму укінуць нада? (Альшанікі, Беш. р.). Пасоп ты мне укінуць у ніт (Альшанікі, Беш. р.).

УКІРАВАЦЬ, *дзс.*--иметь силу, возможность дать направление. Ня ўкіраваў жарапка, першы раз запрохшы (Гунчанкі, Сур. р.).

УКЛЯПАЦЦА, *дзс.*—вклепаться, ошибиться. Наш Мікіта сёньня дык укліпаўся: палічыў незнаёмага чалавека за роднага дзяцьку (Русінава, Сен. р.).

УКОСЬНІК, а, *м.* — лента в косе. Дай мне укосьнік заплесьці касу (Лоўжа, Сір. р.).

УКРАСЬЦІ, *дзс.* — уворовать. Нехта украў рыдлёўку (Селядцова, Беш. р).

УКРОМАВАТЫ — с сердцевиной не в центре (о дереве). Укромаватую сасну сьсек на бальку (Бяскатава, Гар. р.).

УКРОП, у, *м.*—укроп. Anethum grovcolens L. Нарвала ўкропу саліць агуркі (Гарадок, Гар. р.). Пар. кроп.

УКРУЦІЦЬ, *двс.* — завернуть. Укруці там у бумашку кусок сала (Марцінкава, Куз. р.).

УКРЫЎДЗІЦЦА, *дзс.* — обидеться. На цябе ня можна укрыўдзіцца, бо ты прамы чалавек (Сянно, Сен. р.).

УКРЫЎДЗІЦЬ, *дзс.* — обидеть. Хто-ш цябе ўкрыўдзіў? (Лук'янова, Сен. р.).

УКУЛЬМІЦЦА, *дзс.* — сосредоточиться, углубиться. Як укульміўся, дык не адарваць (Луб'ева, Аз. р).

УКУЧУ, — в кучу, вместо. Станавіцесь укучу ўсі! (Курына, Куз. р.).

УЛАВІЦЬ, *дзс.* — поймать. Я ўлавіў у жыце зайца (Кураеды, Беш. р.).

УЛАДАЦЬ, *дзс.* — владеть. Ты ня будзеш уладаць гэтай зямлёй! (Рыбчына, Сір. р.).

УЛАЗІНЫ, *ж.* — новоселье, переход в новый дом. Я добра пагуляў на улазінах (Косы, Віц. р.).

УЛАСНЫ — собственный. У мяне есьць уласны конь! (Баркова, Куз. р.).

УЛАСЬНІК, а, *м.* — собственник, владелец. Я уласьнік усяму, а ня ты! (Рыбчына, Сір. р.).

УЛАТОЎК, *м* — курган. Быдла ходзіць на ўлатоўках (Мокавічы, Чаш. р.). Пар. валатоўка.

УЛЕВА, — влево. Як праедзіш дзярэўню зьвярні ўлева (Пяцігарск, Беш. р.).

УЛЕГЦА — налегке. Завёс дровы, а адтуль прыехаў улегцы (Стралкі, Беш. р.).

УЛЕЗЬЦІ, *дзс.* — влезть. Конь улез у гарод, ды здратаваў усю пшаніцу (Марозаўка, Сен. р.).

УЛЕТКУ — летом. Улетку мы хадзілі купацца (Раіны, Аз. р.).

УЛЕШКУ — невысоко, над лесом. Як будзе сонца ўлешку — прыдзі ка мне, Тацянка (Лужасна, Куз. р).

УЛІЦЬ, *дзс.* — влить. Хто тут увальлець гэта парасятам! (Чараўкі, Сен. р.). Улей мне крупені (Глебаўск, Сен. р). Уліце мне сыраквашы (Кураеды, Беш. р.).

УЛЮБІЦЦА, *дзс.* — влюбиться. Яна дужа ўлюбілася ў Івана (Бешанкавічы, Беш. р.)

УЛЮБІЦЬ, *дзс.* — 1) возлюбить. Якую ты ўлюбіш? (Альшанікі, Беш. р.); 2) облюбовать, полюбить. Я ўлюбіла гэтый цьвет (Гарадок, Гар. р.).

УЛЯКНЕНЬНЕ, *н.* — испуг. Ад улякненьня памёр (Доўгае, Беш. р).

УЛЯКНУЦЦА, *дзс.* — испугаться. Я-ш дужа улякнуўся, калі убачыў воўка (Веляшковічы, Лёз. р)

УМЕРЗНУЦЬ, *дзс.* — замерзнуть. Зямля крэпка ўмёрзла (Аськершчына, Беш. р.).

УМЕЦЬ, *дзс.* — уметь. Ні нада нічога умець, калі будзіць поўна клець (Уланавічы, Віц. р.).

УМІРУШЧЫ — смертный. Дзіця умірушчае (Стаішча, Чаш. р).

УМІХЦІЦЬ, *дзс.* — вместить, втиснуть. Уміхціў два кускі хлеба (Сухарукава, Аз. р.).

УМОВА, *ж* — условие, договор. Умова была на 10, а ён даець 5! (Чашнікі, Чаш. р.).

УМОЎЛЕНЫ — условленный, договоренный. Умоўленнага ваш дохтар нам ні аддаець (Чашнікі, Чаш. р.).

УМЫЗГІ, аў, *ж.* — любовное свидание. На ўмізгі панеслася (Каралёва, Выс. р.).

УМЯСЬЦЁХ — вместе. Добра жыць умясьцёх (Мядзьведзева, Аз. р.).

УНАДЗІЦЦА, *дзс.*—повадиться. Унадзілась лісіца красьць кур (Лужасна, Куз. р.).

УНІТЫ– узором, на подобие диагонали. У Проські куртка ўніты, ат таго й блішчыць як срэбра, ці вална тая (Л і п н а, Сен. р.).

УНОСЬНІК, а, *м.*, УНОСЬНІЦА, *ж.*—носовой платок. Ён узяў уносьнік і выцер нос (Лоўжа, Сір. р.). Купілі ўносьніцу (Дзямідавічы, Чаш. р.).

УНОЧЫ—ночью. Браў мяне днём, а ня ўночы (Сідоры, Меж. р).

УНУК, а, *м.*—внук. Восіп на Душчыне меіць ужо ўнукаў і праўнукаў (Дужчына, Куз. р.).

УНУРЫНА, *аг.*—плакса. Хто яе знаіць паком яна урадзілася такая ўнурына? (Новікава, Сен. р.).

УНЯЦЦА, *дзс.* — успокоиться. Уймісь ты там (Ястрабы, Куз. р.).

УНЯЧЫВІЛЯХ — в беспамятстве. Пабех унячывілях (Луб'ева, Аз. р.).

УПАД, у, *м.* — упадок, несчастье. Хай у цябе ўпад упадзець! (Доўгае, Беш. р.).

УПАДАБАЦЬ, *дзс.* — облюбовать. Ці ўпадабаў ты сані? (Стаішча, Чаш. р.).

УПАДАК, у, *м.* — упадок, несчастье. У тым доме ўпадак (Хмяльнік, Беш. р.).

УПАДАЦЬ, *дзс.* — приходить в упадок, уменьшаться. Ну, яна ўпадзець (Альшанікі, Беш. р.).

УПАДЗЕНЬ, я, ю, *м.*—болезнь, несчастье. Кап у цябе ўпадзень уваліў! (Слабодка, Беш р.).

УПАРАДКАВАЦЬ, *дзс.* — привести в порядок. Астап упаркаваў усё сена ў пуню (Оусішча, Сен. р.).

УПАРТЫ—упрямый. Гэты чалавек упарты (Д з я м і д а в і ч ы Чаш. р.).

УПАСКІ—узором в полоску. Аўдоцьця тчэць на спадніцы ўпаскі (Ліпна, Сен. р.).

УПАСЬЦІ, *дзс.*—кроме общего значения—пасть, издохнуть. Жырабок упаў (Падыгрушка, Беш. р.).

УПАЦЕЛЫ—вспотевший. Упацелы конь стаяў каля хлеву (Падрэзы, Чаш. р.).

УПЕРАГОНКІ—взапуски. Дзеці бегалі ўперагонкі (К у з ь м і н о, Сен. р.).

УПЕРАД—вперед. Уперат бегагіся! (Пустынкі, Сен. р.).

УПЕРАК — впоперек. Цяперацькі ўперак зьмерай загон (Брыды, Меж. р.).

УПЭЎНЕНЫ — уверенный. Ня будзь такі ўпэўнены—ні аддасьць табе грошы! (Дубнікі, Сен. р.).

УПІРАЦЦА, *дзс.* — упираться, противиться. Ні ўпірайся, а йдзі, калі цябе просяць (Оўсішча, Сен. р.).

УПІРЫСТЫ — упорный. Маладухі часта бываюць упірыстыя (Гравы, Сен. р.).

УПІЦЦА, *дзс.*—оп'янеть. Ну й упіўся-ш я на вясельлі (Хмары, Куз. р.).

УПЛЯТАЦЬ, УПЛЕСЬЦІ, *дзс.*—вплетать, вплести. Чырвоная стужачка ўплецена ў касе (Глебаўск, Сен. р.). Ні ўплятай етай стушкі ў касу (П а д б я р э з ь з е, Віц р.).

УПЛЁТКА, *ж.*—лента для кос. У Марылі прыгожая ўплётка (Сьвеча, Беш. р.).

УПЛІХНУЦЬ, *дзс.*—вплеснуть, влить. Упліхні мне лошку стравы (Сянно, Сен. р.).

УПЛЫНЬ—вплавь. Конь пусьціўся праз возера ўплынь (Пустынкі, Сен. р.)

УПОКАТ — вповалку, рядом. Усі палеглі спаць упокат (Шчыпцы, Беш. р.).

УПОПЕРАК — вдоперек. Упоперак 3 аршыны будзіць (Стралкі, Беш. р.). Пар. уперак.

УПОРЫНА, *аг.*—упрямец. Такі ўпорына, ніяк не ўгаварыць (Стралкі, Беш. р.).

УПОЎЗІНЫ, *ж.*—переход в новый дом, новоселье. Ці зваў ты каго на ўпоўзіны? (Доўжа, Куз. р.).

УПРАЖКА, *ж.* — промежуток времени. Ідзі паработай упрашку (Прусаўкі, Аз. р.). Большую упрашку ты-ш адбыла (Вяжышча, Беш. р.).

УПРЭГЧЫ, *дзс.*—запрячь. Нада добра ўпрэхчы каня, а то дарога вялікая (Іванова, Лёз. р.).

УПРОЧКІ—прочь. Яго жонка ўшла ўпрочкі (Лазок, Куз. р.). Пайду сяньня ўпрочкі, не даець ён мне жыць (Прусаўкі, Аз. р).

УПУД, у, *м.*—испуг. Яму здарыўся ўпуд (Веляшковічы, Лёз. р.).

УПУДЗІЦЦА, *дзс.*—испугаться. Ганка учора упудзілася Панасавай сабакі: трэ'булоп памераць яе (Санікі, Беш. р.).

УПУСЬЦІЦЬ, *дзс.*—впустить. І тапор і пешню ўпусьцілі ў'зяро (Альшанікі, Беш. р).

УПЯТРЫЦЬ, *дзс.* — усохнуть. Кап ты ўпятрыў, такі паганы чалавек! (Ліпна, Сен. р.).

УРАДЛІВЫ—1) урожайный. Урадлівы гадок быў (Касачы, Лёз. р); 2) красивый. Ну, дзеўка ўрадліва, не дарма хлопцы бегаюць (Бабінічы, Віц. р.).

УРАДЖАЙ, ю, *м.* — урожай. Не ўважай на ўраджай, а жыта сей (Алексінічы, Сен. р.).

УРАЗІЦЦА, *дзс.* — обидеться. Што-то ён няйдзець—пэўні ўразіўся (Чашнікі, Чаш. р.).

УРАДЗІЦЦА, *дзс.*—уродиться. Харошанькі, прыгожанькі, па ком ты ўрадзіўся? (Сукрэмна, Сен. р.).

УРАНЬНЕ—утром. Ураньня матка затапіла печку (Асінаўка, Беш. р.).

УРАЧЫ, *дзс.*--сглазить. Уракпі нашага Ваньку, вось ён і гіне (Шарыпіна, Беш. р.).

УРЭЗАК, у, *м.* — сверток полотна трубкой. Я выткала пяць урэзкаў (Пожынкі, Сен. р.).

УРЭШЦЕ — наконец. Урэшці ён прышоў на сабраньне (Вейна, Сен. р.).

УРОІЦЦА, *дзс.*—запасть в голову. Як што яму ўроілася—калом ня выб'еш (Шаркі, Куз. р.).

УРАІЦЬ, *дзс.* — насоветовать, вбить в голову. Хто табе ўраіў, што іна цібе любіць? (Доўжа, Куз. р.).

УРОСКІДЗЬ — редко. Убрусы ткаць дужа добра ўроськідзь, а тады ўцюжыць (Новае Сяло, Сен. р.).

УРУГА, *ж.*—1) удобство, выгода. Якая ўруга, калі ёсць садок ды пчолкі—ясі мядок, дасі блык—ня плачыць дзяцёнак (Абярэзкава, Сен. р.); 2) общественная земля, пастбище. У вас харошая ўруга для кароў (Жабяньцяі, Сур. р.).

УРУЧНІКІ, аў, *м.*—два горшка соединенных вместе ручкой для носки еды в поле. Вярніся ды вазьмі ўручнікі, а то касцы бяз крупені застануцца (Ліпна, Сен. р.).

УРЫЛЬЧЫК, а, *м.*—глинянная посуда для терки мака, коноплі и т. п. Бяры гэты ўрыльчык (Бешанкавічы, Беш. р.).

УРЫЦЦА, *дзс.* — врыться. Урыйся ў сена (Салаўёва, Выс. р.).

УСЕ ЧЫСЬЦЕНЬКА — все поголовно. Бабаедаўскія шляхты пашлі ў касьцёл усе чысьценька ў брылях (Пацкава, Сен. р.).

УСЁТКІ — все-таки, все-же. Алі усёткі аддаў мне тую рату (Чараўкі, Сен. р.).

УСКАЧОК — вскач. Мы ехалі ўскачок (Ст. Беліца, Сен. р.).

УСКРЭСЬЦІ, *дзс.* — воскреснуть. І ты ня ўскрэс? (Рыбчына, Сір. р.).

УСКУРНУЦЦА, *дзс.* — неожиданно появиться, всплыть. Ня было, ня было, дай ускурнуўся (Копцевічы, Чаш р.).

УСЛОН, у, *м.* — скамейка. Падай услон сесьць чалавеку (Веляшковічы, Лёз. р.).

УСМАК — всласть. Усмак паеў, даўно ўжо так ня еў! (Шаркі, Куз. р.).

УСПАМІН, у, *м.* — воспоминание. На успамін ей пярсьцёнкі даваў (Яноўшчына, Беш. р.).

УСПОЛ, у, *м.* — река ниже плотины. На ўсполе шчук б'юць васьцямі (Пятніцкая, Беш. р.). Пар. іспол.

УССОПАК, у, *м.* — небольшой курган. На тым уссопку сідзелі (Казьяны, Сір. р.).

УСТАВАЦЬ, *дзс.* — вставать. Уставай, до'спаць! (Валькі, Сір. р.).

УСТАВІЦЬ, *дзс.* — вставить. Устаў новую балонку (Застарыньне, Беш. р.).

УСТАЦЬ, *дзс.* — встать. Ні кайся рана ўстаць і малады жаніцца (Алексінічы, Сен. р.).

УСТОРКНУЦЬ, *дзс.* — насадить. Вазьмі хварасьціну і ўсторкні на яе рыбу (Навасёлкі, Сен р.).

УСТРЫВАЦЬ, *дзс.* — 1) лезть всюду, принимать во всем участие. Так яму й нада: ніхай ні ўстрываіць усюды (Навікі, Віц. р.); 2) утерпеть. Ён ні ўстрывае, кап ні гаварыць (Бель, Выс. р.).

УСТРЫМАЦЦА, *дзс.* — удержаться. І як ты ня ўстрымаўся? (Сянно, Сен. р.).

УСТУПЕЦ, а, *м.* — ступенька. Кінь ты лазіць па етых уступцах у еты касьцёл! (Крынкі, Выс. р.).

УСТУРЫЦЬ, *дзс.* — поднять, разбудить. Я яго ўстурыла на залаку (Храпавічы, Куз. р).

УСТУЖКА, *ж.* — лента Дай на грыўню ўстушку (Берашоўцы, Беш. р.). Пар. іступжка.

УСХАПІЦЦА, *дзс.* — быстро встать, подняться. Яны ўсхапіліось і памаглі брату (Баравыя, Куз. р.).

УСХОД, у, *м.* — 1) восход. На ўсходзе сонца ўстаў (Слабодка, Куз. р.); 2) восток. Учоры вецер дуў з усходу (Глебаўск, Сен. р.).

УСХОДЗІЦЬ, *дзс.* — всходить. Нешта мае буракі ня ўсходзяць (Забор'е, Сен. р.).

УСЫПАЦЬ, *дзс.* — всыпать. Усыпалі бочку бульбы (Касачы, Лёз. р).

УСЬСЕСЬЦІ, *дзс* — возсесть, сесть верхом. Быццам сам чорт усьсеў на яго (Навікі, Віц. р.).

УСЬСЕЧ, *дзс.* — зазубрить о что-либо твердое косу или топор. Усьсек касу ап камень (Пожынкі, Сен. р.)

УСЬЦІХАМІРЫЦЦА, *дзс.* — успокоиться. Ну, усьціхаміруўся; хай высьпіцца! (Рыбчына, Сір. р.).

УСЬЦЯЖ — 1) вдоль. Усьцяш дарогі лес (Падбярэзьзе, Віц. р.); 2) цугом. Коні былі запрэжаны ўсьцяш (Селядцова, Беш. р.); 3) сплошь. Усьцяш лесам паедзім (Карма, Куз. р).

УСЮДАВАХ, УСЮДАХ—везде, повсюду. Усюдавах цябе досіць (Кузьміно, Сен. р.). Ты усюдах пападзеш (Селядцова, Беш. р.). Усюдах абшарылі, але ня знайшлі (Пяцігарск, Беш. р.).

УСЯГДЫ—всегда. Усягды я памагу табе (Доўжа, Куз. р.).

УСЯКІ—всякий. Усякі лезіць сюды, а ча'? (Лёзна, Лёз. р.).

УСЯЧЫНА, *ж.*—всячина. Ужо ўсячыну стала гаварыць (Церабетаўка, Віц. р.).

УТАПІЦЦА, *дзс.* — утопиться, утонуть. Ці чулі вы, што Паўла Васькін утапіўся? (Пустыр, Сір. р).

УТАРАПЕЦЬ, *дзс.*--оторопеть, испугаться. Яны дужа ўтарапелі (Мікалаёва, Куз. р.).

УТАРОПІЦЬ, *дзс.* — вперить глаза. Утаропіць вочы ў адно места (Селядцова, Беш р.).

УТОК, у, *м.*—уток, поперечные нитки в полотне. Ні хваціла утку даткаць кросны (Лятоўшчына, Куз р.).

УТОРКНУЦЬ, *дзс.*— вторкнуть, воткнуть. Уторкні палку ў мяжу! (Рышадкі, Меж. р.).

УТОЎПІЦЦА, *дзс.*—вместиться. Усё збожжа ў гэтам мяху ня ўтоўпіцца (Калышкі, Лёз. р.).

УТРАПЛЁНЫ — сумашедший. Ходзіць ён, як утраплёны (Казімірава, Сур. р.).

УТРАТА, *ж* —потеря, утрата. Нам гэта вялікая ўтрата (Селядцова, Беш. р.).

УТРАЦІЦЦА, *дзс.*—издержаться Столькі ўтраціўся—ведаў-бы, дык лепш-бы сам спажыў (Канавалава, Куз. р).

УТРОХ — втроем. Утрох мы хутка зробілі (Глебаўск, Сен. р.).

УТРЫВАЦЬ, *дзс.*--удержаться. Ня ўтрываю: ўсё скажу (Навікі, Віц. р.).

УТРЫМЦАЦЦА, *дзс.*—вмешиваться в какое-либо дело. Ці ты ўжо і ў нашыя справы пачаў утрымцацца? (Ст. Беліца, Сен. р.).

УТУШКАВАЦЬ, *дзс.*--укутать. Утушкуй яго добра (Доўгае, Беш. р.).

УХАДЫНЕЦ, у, *м.* — покой. Няма яму ўхадынцу (Сукрэмна, Сен. р.).

УХАПІЦЦА, *дзс.*—схватиться. Ён ухапіўся за бярно і выплыў на берах (Лужасна, Куз. р.).

УХАПІЦЬ, *дзс* --схватить. Ухапіў каршун піскляёнка (Пятніцкая, Беш. р.).

УХІЛЯЦЦА, *дзс.*—уклоняться. Ён усё ўхіляецца ад ёй (Храпавічы, Куз. р.).

УХМЫЛЕНЫ —улыбнувшийся, засмеявшийся. Стаяў ухмылены чалавечак (Дзямідавічы, Чаш. р.).

УХМЫЛЯЦЦА, *дзс.*—улыбаться. Што ты ўхмыляешся, думаеш дурней цябе? (Рыбчына, Сір р.).

УЦЕХА, *ж* —отрада, удовольствие. Адна ўцеха—глядзець на яго (Селядцова, Беш. р.).

УЦІЖАРЫ—в состоянии беременности. Мар'я ўціжары ужо тры месяцы (Хамінічы, Сен. р).

УЦІРАШКА, УЦІРКА, *ж.*, **УЦІРЫШ**, а, *м.* полотенце. Вазьмі уцірашку ды вытры лоб (Бабінічы, Віц р.). Вось тут вісіць уцірка (Каверзіна, Меж. р.). Дзяўчынка бяліла уцірышы (Горбава, Лёз р.).

УЦІСНУЦЦА, *дзс.*--втиснуться. Мне-п толькі ўціснуцца, а там сам чорт ня выпрэць! (Доўжа, Куз. р.).

УЦУРКІ--вдребезги. Міска разбілася ўцуркі (Семянцова, Беш. р.).

УЦЮЛІКАЦЦА, *дзс.* — понравиться. А то уцюлікалася спаць! (Гравы, Сен. р.).

УЦЯГНУЦЬ, *дзс.*—втянуть, вдеть. Уцягні абору ў лапаць (Азярэцк, Сен. р.).

УЦЯКАЦЬ, *дзс.*—убегать. Уцякай скарэй, бо дадуць (Селядцова, Беш р.). Баран уцёк на сяло (Стаішча, Чаш. р.).

УЦЯКАЧ, а, *м.*—1) беженец. Ён усю вайну уцікачом быў (Рыбчына, Сір. р.); 2) дезертир. Гэта ўцікачы, а ні цыгані (Рыбчына, Сір. р.).

УЦЯМІЦЦА, *дзс.* — сосредоточиться взором. Як уцяміцца ў вашто, дык не атарваць (Луб'ева, Аз. р.).

УЦЯМІЦЬ, *дзс.*—уразуметь, понять. Ён добра ўцяміў дарогу (Пожынкі, Сен. р.).

УЦЯЦЬ, *дзс.*—ударить. Што ўцяў, то ўехаў (Рыбчына, Сір. р.).

УЧАДЗІЦЦА, *дзс.* — угореть. Учадзілася ў лазьні й зрабіўся лідойк (Бешанкавічы, Беш. р.).

УЧАЎРЭЦЬ, *дзс.* — засохнуть. Бадай ты ўчаўрыў, такі паскудны чалавек! (Ходцы, Сен. р.).

УЧОРА, УЧОРАХ—вчера. Учора была добрая пагода (Уланавічы, Віц. р.). Учорах ён быў у нас (Цауі, Сір. р.).

УЧУПІЦЦА, *дзс.* — вцепиться. Учупіліся бабы так адна у адну, што бадай і не разагнаць (Абрэзкава, Сен. р.).

УЧЫЦЕЛЬКА, *ж.* — учительница. Гэта ўчыцелька вельмі злосная (Лазукі, Сір. р.).

УЧЫНІЦЬ, *дзс.* — растворить. Трэба ўчыніць хлеб (Альшанікі, Беш. р.). Прынясьлі дзяжу і хазяйка пачала ўчыняць хлеб (Яноўшчына, Беш. р.).

УШАНАВАЦЬ, *дзс.*—почтить. Ну, як-жа вы свайго інспэктара ўшанавалі? (Кузьміно, Сен. р.).

УШМАЛЬЦАВАЦЦА, *дзс.*—засалиться. Ну і ўсмальцаваўся-ш мой армяк! (Вербялі, Сір. р.).

УШЧАМІЦЬ, *дзс.*—ущемить, зажать. Стой ні вярні—руку ўшчаміў! (Берашова, Сен. р.).

УШЧАПІЦЬ, *дзс.* — нацепить. Ушчапі чарвяка на кручок (Навасёлкі, Сен. р.). Ушчапі кралі на нітку (Ходцы, Сен. р.).

УШЧЭНТ—дотла. Ушчэнт ты мяне разьбіў (Шаркі, Куз. р.).

УШЧЭПНІЧАК, а, *м.* — руки, сложенные вместе. Матка прышла к дачцэ з ушчэпнічкам (Запрудзьдзе, Сен. р.).

УШЫРКІ—в ширину. Ушыркі яна ня будзець болей аршыну (Рыбчына, Сір. р.).

УШЧЫРКНУЦЬ, *дзс.* — чиркнуть, зажечь. Ушчыркні сярнічку (Селядцова, Беш. р.).

УШЫЦЬ, *дзс.*—вшить. Кішэнь ушый (Чараўкі, Сен. р.).

УЮН, а, *м.*—вьюн. Misgurnus fossilis L. Скураю ўюна лечаць (Заронава, Куз. р.). Пар. ваюн.

УЮШКА, *ж.*—1) вьюшка. Закладзі коміну ўюшкай (Мішкава, Куз. р.); 2) мотовило. Матай ніткі на ўюшку (Сураж, Сур. р.). Пар. юшка.

УЯЖДЖАЦЬ, *дзс.* — уезжать. А пастой, швагрычка, ня ўяжджай! (Яноўшчына, Беш. р.).

Ф.

ФАЙЛА, *ж.*—гравилат прямостоячий. Geum strictum Ait. Што ты хочыш, каб тутацькі файла расла? (Раманаўка, Сен. р.).

ФАЛДЫ, *ж.*—фалды, складки, сборки. Ён чалавек дрэнь—адрэш фалды ды ўцікай (Шыркі, Куз. р.).

ФАМІЛІЯ, *ж.*—фамилия. Фамілія нашага роду — Калбуны (Астроўна, Віц. р.).

ФАРДЫБАЧЫЦЦА, *дзс.* — зазнаваться, набираться спеси. Янка дужа фардыбачыцца (Курына, Куз. р.).

ФАСКА, *ж.*—маленький боченочек для масла. Фаску масла прадаў (Глебаўск, Сен. р.).

ФАСТРЫГАВАЦЬ, *дзс.* — приметывать. Адзежу як ш'юць, усягда фастрыгуюць (Глебаўск, Сен. р.).

ФАТЫГАВАЦЦА, *дзс.* — утруждать себя, беспокоиться. Не фатыгуйся, кума, ні стаў самавару (Купіна, Віц. р.).

ФЭ! *вкл.*—тьфу презрение, негодование. Фэ, які ты мурзаты! (Кашына, Віц. р.).

ФЭСТ, у, *м.*—храмовой праздник. Трэ'сукенку мыць—на Міколу у нас фэст: паносную ікону носяць (Доўжа, Куз. р.).

ФІЛІЖАНКА, *ж.*—чашка. Піць чай нясі філіжанку (Гарнакі, Сен. р.).

ФІРАНКА, *ж.*—занавеска. Павесь фіранку на вакно (Лук'янова, Сен. р.).

ФОРМА, *ж.* — кроме общего значения — посуда для выпечки чего-либо. Ідзі пазыч формы сьпячы пірагі (Купіна, Віц. р.).

ФУКСА, *ж.*—пила ножевка. Фуксай абрэзаў усё сучча ў садзе (Сьвеча, Беш. р.).

ФУРМАН, а, *м.* — извозчик. Фурман запрёх каня (Курына, Куз. р.) Хурман зьбіў з дарогі (Селядцова, Беш. р.).

ФУРМАНКА, *ж.*—подвода. Мы нанялі фурманку ехаць у горад (Русінава, Сен. р.). Хурманкі ехалі адна за другой (Яноўшчына, Беш. р.).

Х.

ХАБАЛ, ХАБЁЛ, а, *м.*—гулящий мужчина. Гату! хабаль акаянны! (Янавічы, Сур. р.). Какой ты хабёл! (Рубеж, Беш. р.).

ХАБАР, у, *м.* — взятка. Яму папаў хабар (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ХАБАРНІК, а, *м.*—взяточник. Ведама хабарнік, туды ён і гняцецьу а ты не зразумеў (Шаркі, Куз. р.).

ХАБАТНЯ, *ж.* — рыболовная сеть, сплетенная из длинных лозовых прутьев. У хабатню набілася многа рыбы (Ганкавічы, Беш. р.).

ХАБАЎЗЬДЗЁ, *н.*—лохмотья. Хабаўзьдзё нейкае надзеў (Доўгае, Беш. р.).

ХАБУРЫ, аў, *м.* — конец, смерть. Сягодня цёлкі будуць хабуры (Выгары, Куз. р.).

ХАВАЦЦА, *дзс.* — прятаться. Сястра к брату ў госьці йдзець, а ён ад яе хуваецца (Алексінічы, Сен. р.).

ХАВАЦЬ, *дзс.* — 1) прятать. Вось гэту вяшчыну трэба хуваць (Каверзіна, Меж. р.); 2) хоронить. Нябошчыка павязьлі хаваць на магілкі (Навасёлкі, Сен. р.).

ХАДА, *ж.*—ходьба. Пяць вёрст за час—гэта ні хада! (Купіна, Віц. р.).

ХАДАК, а, *м.*—пешеход. Во, ета дык хадак — бач як махае нагамі, што каламі! (Купіна, Віц. р.).

ХАДАКІ, оў, *м.* — башмаки. Бацька купіў хадакі (Варашылы, Куз. р.).

ХАДАЛА ДАВАЦЬ —удирать бегом. Давай хадала (Доўгае, Беш. р.).

ХАДУР, а, *м.*—нищий. Вясной у дзярэўні часта ходзяць хадуры (Гравы, Сен. р.).

ХАЖАЛЫ—заходящий, прохожий. Ня хажалые к нам (Доўгае, Беш. р.).

ХАДЗІЦЬ, *дзс.*—ходить. Наш малец ходзіць у школу (Мазалава, Куз. р.). Хай (хадзі) сюды (Градкі, Сур. р).

ХАДЗЯІН, а, *м.* — хозяин. Ці сьпіш, ці ляжыш, пане хадзяін? (Лукашоўка, Беш. р.).

ХАДЗЯЙКА, *ж.* — хозяйка. Прынясьлі дзяжу і хадзяйка пачала учыняць хлеб (Яноўшчына, Беш. р.).

ХАДЗЯЙСТВА, *н.*—хозяйство. Ён маіць вялікае хадзяйства (Бешанкавічы, Беш. р.).

ХАДЗЯКА, *аг.*—бродяга. Хадзяка нішчасны — бадзяецца па сьвету! (Астроўна, Віц. р.).

ХАЙ—пусть, пускай. Хай перш ён да мяне прыдзе, а тыды я да яго (Вядрэнь, Чаш. р.). Пар. няхай.

ХАЛАБІНЫ, *ж.* — крестины. У нас заўтра будуць халабіны (Дарожкава, Сір. р.).

ХАЛАДНІК, у, *м*, **ХАЛАДЗЕЦ**, а, *м.* — холодник. Халаднік варуць заусёды летам; з вясны варуць з шчаўлю, а пат восень, як вырастуць буракі, з буракоў; прыпраўляюць халаднік: кіслай сьмітанай, цыбуляй, кропам і гуркамі (Альшанікі, Беш. р.). Кіслы халадзец (Кляшчыно, Беш. р.).

ХАЛАДЫ, оў, *м.*—холодное время, холода. Халады такія насталі! (Астроўна, Віц. р.).

ХАЛАЖАВЫ — прохладный. Халажавае надвор'е тады было (Купіна, Віц. р.).

ХАЛАЙСТРА, *ж.*—потаскуха. Такая халайстра — баба (Нов. Сяло, Беш. р.).

ХАЛАТ, а, *м.* — вид армяка. Надзень сёньня халат (Берашоўцы, Беш. р.).

ХАЛДЭЙ, я, *аг.* — растрепа. Настаяшчый халдэй, а ня баба (Сукрэмна, Сен. р.).

ХАЛЕПА, *ж.*—слякоть Пашла нейкая халепа, што й на двор нельга выйсьці (Асінаўка, Сен. р.). Глянь, якая на дварэ халіпа! (Вядрэнь, Чаш. р.).

ХАЛЕРА, **ХАЛЕРЫЯ**, *ж.*—холера. Халера была (К у п і н а, Віц. р.). Халерыя ты! Во кап табе вочы вылезьлі! Няхай цябе бох так сьлёзкамі абальлець, як я абліваюсь! (З а п р у д з ь д з е, Сен. р.).

ХАЛІБА, *ж.* — мерзость. Халіба ты! (Беліца, Сен. р.).

ХАЛУПА, *ж.*—изба. Мая халупа стаіць з краю дзярэўні (Вейна, Сен. р.).

ХАЛЯВА, **ХАЛЯВІНА**, *ж.*—голенище. А халявы то ты купіў к ботам? (Прыгунова, Сір. р.). Парвалася халявіна (І в а н с к, Чаш. р.).

ХАМ, а, *м.*—невежа. Ён такей хам, што з ім стыдна быць на людзёх (Баравыя, Куз. р.).

ХАМУТ, а, *м.* — хомут. Пачыні хамут (Марцінава, Віц. р.).

ХАМУЦІНА, *ж.*—соломенный обод, основание хомута, обшитое кожей. Хамуціна якрас па меры клешчаў (Б а б і н а в і ч ы, Выс. р).

ХАПАЦЦА, *дзс.* — хвататься. Абдурыць яго дык што плюнуць, абалдзеў ён на тую міну-

ту, хапаецца, то за калёсы, то за каня (Купіна, Віц. р.).

ХАПАЦЬ, *дзс.* — 1) хватать. Хапаіць, як у нячывільлях (Баравікі, Сен. р.); 2) в значении безличного глагола хватать. Хопіць табе ўжо пісаць (Якшы, Беш. р.). Пар. хватаць.

ХАРАКТАР, у, *м.*—характер. Паганы ў яго характар: як нап'ецца, дык і лезіць біцца (Глебаўск, Сен. р.).

ХАРАШЭЦЬ, *дзс.*—становиться красивее, лучше. Ганулька ваша ўсё харашэіць (Купіна, Віц. р).

ХАРАШЫЦЦА, *дзс* — прихорашиваться. Харашыцца, як на фэст (Астроўна, Віц. р).

ХАРОМА, *ж.*—большой дом. Харома ў яго прыстатная, вялікая (Бараўляны, Куз. р.).

ХАРОШАНЬКІ--хорошенький. А хто Дар'ю пацалуіць—той харошанькі (Гуліна, Сен. р.).

ХАРЧ, у, *м.*, ХАРЧЫ, оў, *м.*—питание, продовольствие. У гэтым гаду мне мала будзе харчу (Гуліна, Сен. р.). Прынясі мне харчы (Курына, Куз. р.).

ХАРЧАВАЦЦА, *дзс.*—кормиться. Устроілісь харчавацца ў сталовай (Нов Сяло, Беш. р.). А ў каго ты там будзеш харчавацца? (Любашкова, Выс. р.).

ХАТУЛЬ, я, *м.*—узел, связка. Прадала хатуль атрапак (Чараўкі, Сен р.).

ХАЎРУС, у, *м.*—1) союз, компания. Мы з ім у хаўрусі (Копцевічы, Чаш р.); 2) согласие. Яны паміш сабой жывуць у хаўрусі (Селядцова, Беш. р.).

ХАЎРУСАМ—сообща, вместе. Калі браць у арэнду возера, дык хаўрусам, а то аднаму няздужыць (Ходцы, Сен. р.).

ХАЎРУСЬНІК, а, *м.* — участник, компаньон. Няма хаўрусьніка, а то зарандаваў бы зямлю (Шарыпіна, Беш. р.).

ХАЎТУРЫ, аў *ж.* — похороны. Пашлі бабы на хаўтуры (Купіна, Віц р.).

ХВАЕР, у, *м.*—нагоняй. Задаў, браток, ты яму хваеру (Луб'ева, Аз. р.). Добрага даў яму фаеру (Стасева, Выс. р.).

ХВАЙНЯК, у, *зб*, *м.*—сосновый лес. Адзін цяпер тутацькі хвайняк, калі небудзь будзець бор добры (Доўжа, Куз. р.).

ХВАЛІЦЦА, *дзс.*—хвастаться. Ён мне ўжо хваліўся (Доўжа, Куз. р.).

ХВАЛІЦЬ, *дзс.*—хвалить. Яго нечага хваліць (Ісачкава, Аз. р.).

ХВАЛЬБОНА, *ж.*—оборка. К спадніцы прышыта хвальбона (Замошша, Сен. р.). Я буду шыць сабе сукенку з хвальбёнамі (Даргейкі, Сен. р.).

ХВАЛЬВАРАК, ХВОЛЬВАРАК, а, *м.*—фольварок. Грыбяншчызна—ета хвальварак (Навікі, Віц. р.). У хвальварку купіў сена (Беліца, Сен. р.).

ХВАЛЬКО, а, *м.*—бахвал. Ён бальшэй хвалько (Чашнікі, Чаш. р.).

ХВАЛЬШЫВЫ — 1) фальшивый. Гэта хвальшывыя грошы (Бікложа, Беш р.); 2) с недостатками. Хвальшывага каня купіў (Купіна, Віц. р.). Дорага ты заплаціў за каня, але-ж ён фальшывы! (Астроўна, Віц. р).

ХВАНАБЭРЛІВЫ, ХВАНАБЭРЫ—спесивый. Міхалка хванабэрлівы хлапец (Гуліна, Сен. р.). Дужа ханабэры стаў (Стралкі, Беш. р.).

ХВАНАБЭРЫЦЦА, *дзс.*—спесивиться. Ні хунабэрся ты так— усё роўна сьвінапаса дачка (Сукрэмна, Сен. р). Багаты ханабэрыцца супроць беднага (Гравы, Сен. р.). Свацьця скачыць, фанабэрыцца, як індык (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ХВАНАР, а, *м.*—фонарь. На стаўбу вісіць хунар (Крывое Сяло, Беш р.).

ХВАРАВІТЫ — болезненный. Ён у нас нейкі хваравіты (Астроўна, Віц. р.).

ХВАРАСОН, у, *м.*—зонт. Хварасон добра ат дажджа (Кузьміно, Сен. р.).

ХВАРБА, *ж.*—краска. Хварба чорная (Копцевічы, Чаш. р.).

ХВАРБАВАНЫ—окрашенный. Хварбаваныя ніткі віселі на сонейку (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ХВАРГЕЛКА, *ж.*—бахвал. Ня будзь ты такая хваргелка (Зямковічы, Сен. р).

ХВАРЭЦЬ, *дзс.* — болеть. Ён зваліўся й хварэіць, (Вейна, Сен. р.).

ХВАРОБА, *ж.*—болезнь. Якая ў цябе хвароба? (Косы, Віц. р.).

ХВАРОСЬЦЕ, *н. зб.*—хворост, сучья. Буцяны носюць хваросьце ў гняздо (Навікі, Беш. р.).

ХВАРСІСТЫ—спесивый Нашы мальчыкі хварсісты, к ім ня можна падыйсьці (Сукрэмна, Сен. р).

ХВАРСІЦЬ, *дзс.*—спесивиться. Хварсіць у новых ботах (Купіна, Віц. р).

ХВАРСУН, а, *м.* — бахвал. Хварсун гэтый? (Пяцігарск, Беш. р.).

ХВАРТОВЫ—стройный. Пётра Хвартовы маліц (Санікі, Беш. р.).

ХВАРТУХ, а, *м.* — фартук. Дзяўчынка бегаіць у хвартуху (Пірамонт, Лёз. р). Падвяжы фартух (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ХВАСОЛЬ, *ж.*—фасоль. Phaseolus vulgaris L. Ці сеяла ты сёлета хвасоль? (Пустынкі, Сен. р.).

ХВАСТАЦЦА, *дзс.*—париться в бане веником. Яна дужа любіць хвастацца ў бані (Бешанкавічы, Беш. р.).

ХВАТАЦЬ, *дзс.*—1) хватать. Хватай, бо з зубоў вырвуць (Дабрамысьль, Лёз. р.); 2) хватать, быть достаточну. Я думаю трох хваціць (Мясаеды, Беш. р.). Пар. хапаць.

ХВЭРШАЛ, а, *м.*—фельдшер. Трэба схадзіць к хвэршалу (Гуліна, Сен. р.). Фэршал прыехаў к бальной (Самусі, Куз. р.).

ХВІБРАЛЬ, я, *м.*—февраль. У хвібралі зіма мяхчэіць (Русінава, Сен. р.).

ХВІГА, *ж.*—кукиш. На табе хвігу! (Гуліна, Сен. р.).

ХВІЛІНА, ХВІЛЯ, *ж.*—минута, небольшое время. Хвіліну якую тамацькі прабыла (Стрэлка, Беш. р.). За адну хвілю зробім (Дубнікі, Сен. р.).

ХВІЛІЯ, ХВІЛЯ, *ж.* — вьюга. Хвілія ўзьнілася (Сьвярдлы, Беш. р.). Такая хвіля на дварэ —ні выйці! (Купіна, Віц. р.).

ХВІР, ХВОР, *ж.*—хворь. Хвірь яго знаіць ці прыдзіць ён, ці не-казаў, што прыду (Глебаўск, Сен. р.). Хворь яго ведаіць: ні быццым то казань кажа, а як прыслухаіськя брэшыць (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ХВОРТКА, *ж.*—калитка. Паглядзі, нешта хвортка не зачыняецца (Забор'е, Сен. р.). Зачыні фортку (Навасёлкі, Сен. р.). Нада закрыць хортку, а то каровы выйдуць са двара (Жабяньцяі, Сур. р).

ХВОРАСЬЦЬ, *ж.* — болезненное состояние. Хворасьць на мяне напала (Астроўна, Віц. р.).

ХВУЗІЯ, *ж.* — ружье. Хвузія добра б'е (Вішкавічы, Чаш. р.).

ХВОРЫ—больной. У хворага Пятруся пачырванелі вусны (Чарнагосьці, Беш. р.).

ХВОШЧ, у, *м.*—хвощ. (Equisetum L.). Я пайду у хвошч (Шкалёўка, Беш. р.).

ХВОЯ, *ж.*—сосна. Pinus silvestris L. На маім шнуры адна хвоя (Мар'янфельд, Беш. р.).

ХЭЎРА, *ж.* —шайка. І тутацькі цэлая хэўра назьбіралася (Доўжа, Куз. р.).

ХІБА, *ж.* — недостаток. Еты конь з бальшэй хібай (Сянно, Сен. р.).

ХІБА—разве, ужели. Хіба ты ня прыдзеш ка мне? (Вейна, Сен. р.).

ХІБІЦЬ, *дзс* —плоховать, сплоховать. Ічмень у міне хібіў сёліта (Астроўна, Віц. р.).

ХІБУРА, *ж.*—избушка. Мая хібура зараз паваліцца (Міхалі, Куз. р.).

ХІРЫ—захиревший, больной. Хіры ляжыць у бальніцы (Гарнакі, Сен. р.).

ХІСТАЦЦА, *дзс.* — шататься. Быльлё ад ветру хістаецца ва ўсе бакі (Гравы, Сен. р.).

ХІТРЫ—хитрый. Кабыла падкутая, хітрая (Лукашоўка, Беш. р.).

ХІЦЬ, *ж.* — желание, позыв. Неяк кінула міне хіць на кіслую капусту (Сухарукава, Аз. р.). Нешта ў мяне няма хвісі вадзіць завадзкіх курэй (Глебаўск, Сен. р.).

ХЛАМІДА. *ж.*—рваная одежда. Валяецца хламіда (Мамойкі, Беш. р.).

ХЛАПЕЦ, ХЛОПЕЦ, а, *м.* — парень. Евін Тодар ужо ладны хлапец (Азярэцк, Сен. р.). Які ты брыткі хлопец! (Зямковічы, Сен. р.).

ХЛЕБНІЦА, *ж.*—кадка, в которой замешивают хлеб. Мая хлебніца спорцілася — хлеп не ўдаецца (Заронава, Куз. р.).

ХЛЕЎ, а, *м* —хлев. У хлеве стаяць каровы (Лужасна, Куз. р.).

ХЛЕХАТУН, а, *м.* — хохотун. Хахочыць, як хлехатун (Латышы, Беш. р.).

ХЛЁБАЦЬ, *дзс* — хлебать, быстро глотать. Я дужа прагаладаўся й пачаў хлёбаць халодную зацірку (Шыпы, Сен. р.). Хлібай сарапеню (Варашылы, Куз. р.).

ХЛЁСТКІ — хлесткий. Мікола хлёсткі малец (Сялец, Чаш. р.).

ХЛІПАЦЬ, *дзс.*—всхлипывать, плакать. Ня хліпай, хлопчык (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ХЛОМ, у, *м.*—хлам. Убяры з панадворка хлом (Сяркуці, Сен р.).

ХЛУД, у, *м.*—1) мелкай хворост. Начлежнікі запалілі хлут (Пятніцкая, Беш. р.); 2) сруб колодца. Нада новы хлут у калодзісь (Купіна, Віц. р.;; 3) заноза. Сын захлудзіў нагу; дай іголку выняць хлуу (Астроўна, Віц. р.).

ХЛУДЗІНА, *ж.*—бревно, полено из «хлуду» (гл.). Вун тая хлудзіна, над вадой, гнілая (Купіна, Віц. р.).

ХЛУСІЦЬ, *дзс.*--лгать. Ня хлусі ты дарма, ніхто цябе й ня слухае (Заронава, Куз. р).

ХЛЮНДРА, *ж.*—неряха Хлюндра ты бальшая! (Кузьміно, Сен. р).

ХЛЯБТУН, а, *м.*— пустомеля. Ах ты, хляптун! (Мазалава, Куз. р.).

ХЛЯВОК, а, *м.*—сарайчик. Загонь, Іван, авец у хлявок (Аськершчына, Беш. р.)

ХЛЯСЬЦІ, *дзс.*—беспорядочно есть Не хлясі ты бяз урэмя, як сьвіньня! (Сухарукава, Аз. р.).

ХЛЯЎНІК, а, *м.*—1) хлевной дух. Хляўніка яна спудзілася (Стасева, Выс. р.); 2) ласка. Mustela nivalis L. Кап цябе хляўнікам сагнала! (Слабодка, Беш р.).

ХМАРА, *ж.* — туча. Найшла хмара: відна будзіць дошч (Жабяньцяі, Куз. р.).

ХМАРНЫ, ХМУРНЫ—пасмурный. Хмарны дзень (Шарыпіна, Беш. р). Сёні дужа хмурны дзень (Баркова, Куз р.).

ХМАРЫЦЬ, ХМУРЫЦЦА, *дзс.*—покрываться тучамі. Хмарыць—дошч будзіць (Лужасна Куз. р.). Неба хмурыцца (Баркова, Куз р.).

ХМЕЛЬ, ю, *м.*—хмель. Humulus Lupulus L. Нарві шышачак хмелю (Марчонкі, Сур р.).

ХМЫЗЬНЯК, у, *м.* — кустарник, заросль. Нам застаўся хмызьняк, а крупны лес пат казной (Пастушонкі, Аз. р.). Нада хадзіць па лясу, па хмызьнікам, і там іскаць (Максімава, Куз. р.). Якей тут лес? — Адзін хмызьняк (Чарніца, Лёз. р.).

ХМЯЛЁК, у, *м.*—клевер пашенный. Trifolium agrarium L. Хмялёк на полі паказаўся (Гарадок, Гар. р.).

ХОД, у, *м.*— ход, проход. Ня было там ходу дальша (Лужасна, Куз. р.).

ХОДЗЯ, і, *м.* — китаец, разносчик. Ходзя прышоў, пойдзем краску купляць (Застадольле, Сен. р.).

ХОЛКА, *ж.*—холка. Дзяржысь за холку, кап не зваліўся з каня! (Жабяньцяі, Сур. р.).

ХОЛЬНА — красиво. Дужа хольна! (Гарадок, Гар. р.).

ХОЛЬНЫ, ХОЛЬНЕНЬКІ—холеный, красивый. У Хведара хольная рубаха (Брыцікі, Аз. р.). Хольненькая такая (Гарадок, Гар. р.).

ХОРАША, ХОРАШ, ХОРША, ХОРШЫ, ХОРШАНЬКА — осторожно. Хораша ты з агнём лі кудзелі (Цеплякі, Сен. р.). Хораш ідзі (Красьніца, Чаш. р). Хорша, каб не звалілася (Азярэцк, Сен. р.). Хоршы—не валіся (Навікі, Віц. р.). Хоршанька нясі (Халамер'е, Аз. р.).

ХОРАША—красиво. Хораша ў вас у доме (Лужасна, Куз. р.)

ХОРХУЛЕВЫ — фарфоровый. Хорхулевы сподак (Зыскі, Беш. р.).

ХОЎРА, *ж.*—неряха. Шты ты ходзіш, як хоўря? (Валькі, Сур. р.).

ХОХЛІК, а, *м.*—гном. Глядзіць, як хохлік (Доўгае, Беш. р.).

ХОЦЬ—хоть, хотя. Хоць сабачына, абы вока ня бачыла (Ст. Беліца, Сен. р.).

ХРАМЭЙ—хромой. Храмэй конь шыпка не бягіць? (Лужасна, Куз. р).

ХРАПА, *ж.*—1) морда. Якая храпа ў тваяго каня! (Купіна, Віц р.); 2) мелко изрубленная трава для корма животных. Мы кармілі сьвіней храпай (Луб'ева, Аз р.).

ХРАП'Е, *н.* — изрубленная ботва для животных. Храп'я насячы (Доўгае, Беш. р.). Пар. ахрап'е.

ХРАПЫ, *ж.* — ноздри животного. Ня бі каня па храпах! (Лужасна, Куз. р).

ХРАСЦЫ, оў, *м.*—крестец Ат доўгай работы сагнуўшысь баляць храсцы (Лужасна, Куз. р.).

ХРАСЬ-ХРАСЬ, *вкл.* — щелк-щелк Хрась-хрась ключом (Сялец, Чаш. р.).

ХРАСЬНІ, ёў, *м.* — перекресток. Выехалі мы на храсьні, і куды цяпер ехаць? (Купіна, Віц. р.).

ХРЭЗЬБІНЫ, аў, *ж*—крестины. А ў хатунцы хрэзьбіны гуляюць (Яноўшчына, Беш р.).

ХРЭН, у, *м.*—хрен. Cochlearia Armoracia L. Хрэну надрала к мясу (Дуброва, Беш. р.).

ХРЭНЬНІК, у, *м.*—ботва хрена. Хрэньніку іны ня будуць есьці (Лужасна, Куз. р).

ХРЭСТ, а, *м.*—крест. Паставіў на магілкі хрэст (Нов. Сяло, Беш. р.). Пар. крыж.

ХРЭСЬНІК, а, *м.* — крестник. Іванька мне хрэсьнік (Навікі, Віц. р).

ХРЭСЬНІЦА, *ж.* — крестная дочь. Пагаманіла з хрэсьніцай за саян (Кураеды, Беш. р.).

ХРЭСЬЦІ, яў, *ж.*—трефовая масть в картах. Хадзі к яму туза хрэсьцяў (Селядцова, Беш. р.).

ХРОСНЫ — крестный. Ён яму хросны бацька (Рыбчына, Сір. р.).

ХРУМСЬЦЕЦЬ, *дзс.*--хрустеть. Добра пасохлі сухары, аш хрумсьцяць (Бешанкавічы, Беш. р.).

ХРУШЧ, а, *м.*—1) майский жук. Melolontha vulgaris Fabr. Ужо хрушчы лётаюць (Мішкава, Куз. р.); 2) приколка для волос. Прыгожага хрушча купіла (Лужасна, Куз. р.).

ХРЫБЕТ, а, *м.*—хребет. У сытога каня круглы хрыбет, (Пятніцкая, Беш. р.). Конь абмуліў сабе храбет (Гарывецк, Сен. р.).

ХРЫБЕТНАЯ КОСЬЦЬ--позвоночный столб. Хрыбетную косьць паўрадзіў (Баркова, Куз. р.).

ХРЫПКА, *ж.* — хрипота. Хрыпка ў яго: ня можыць гаварыць (Астроўна, Віц. р.).

ХТО—кто. Хто там ідзець? (Баранаўка, Куз. р.).

ХУГА, *ж.* — пас. Трэба выбраць хугу на машыну (Веляшковічы, Лёз. р.).

ХУДА—тошно. Пад'еў цыбулі—стала худа (Кабішча, Куз. р.).

ХУДАБА, *ж.*—бедность. У іх нічога ні дастаніш—худаба (Слабодка, Куз. р.).

ХУДАЦЬ, ХУДНЕЦЬ, *дзс.*—худеть. Худаіць твой конь (Купіна, Віц. р.). Ён усё худнеець і худнеець! (Сукрэмна, Сен. р.).

ХУДОБА, *ж.*—пожитки, имущество. Во, якая мая худоба-хатка і кароўка (Гуліна, Сен. р.).

ХУДЫ—1) худой. Худы ты, як мая жонка (Веляшковічы, Лёз. р.); 2) плохой. Во, кап цябе худая доля! (Застадольле Сен. р.).

ХУКАЦЬ, *дзс.* — дуть, согревать дыханием. Ня хукай больш, до'! (Валькі, Сур. р.).

ХУЛА, *ж.*—хвала. Хула табе, божа, што вярнуўся (Доўгае, Беш. р.).

ХУНТ, а, *м.*—фунт. Я прынёс хунт сахару (Вярхоўе, Беш. р.).

ХУРГОН, у, *м.*—фургон, парная телега. Нашы ў горад паехалі на хургоне (Вяжышча, Беш. р.).

ХУРТАВІНА, *ж.*—буря. Хуртавіна зламіла вербіну (Вядрэнь, Чаш. р.).

ХУСТКА, *ж.*—платок. Абвяжы хустку (Прусаўкі, Аз. р). Далі

табе хустачку, ўся ў шаўку (Яноўшчына, Беш. р.).

ХУТКА—скоро, быстро. Хутка ён знайшоў мене (Іванова, Куз. р).

ХУТРА, *н.*—1) шуба. Надзеў ён хутру (Цьвяткоўшчына, Сур. р); 2) меховая подкладка. Із шапкі выдралась хутра (Хацімшчына, Куз. р.).

ХУТРАВАЦЬ, *дзс.*—подкладывать мех. Ён мне хутруіць паліто (Купіна, Віц. р.).

ХУТРОЎКА, *ж.*—подкладывание меха, шитье на меху. Ужо скончыў хутроўку (Купіна, Віц. р.).

ХУЦЬ—хоть, хотя. Зьмялю хуць троху на жорнах (Навікі, Віц. р.). Пар. хоць.

ХУШТОВЫ—из грубого полотна. Во, якая ў цябе хуштовая рубаха! (Гарадок, Гар. р.).

ХЦІВЫ—жадный. Ён вельмі хцівы чалавек (Дубнікі, Сен. р.).

Ц.

ЦАБЭРАК, ЦАБЭРЧАК, ЦАБЭРЧЫК, а, *м.*—небольшой ушат. Налі ў цабэрак. Цабэрчак ужо пацёк (Аськершчына, Беш. р.) Бондар зьдзелаў цабэрчык (Цяпіна, Чаш. р.).

ЦАГАН, а, *м.*—чугунный горшок. Мы купілі новы цаган. (Марцінкава, Куз. р).

ЦАГЕЛЬНЫ—кирпичный. У нас няма цагельнага заводу (Заронава, Куз. р.).

ЦАГЕЛЬНЯ, *ж.*—кирпичный завод. Ідзі на цагельню і паглядзі там цэглу (Русінава, Сен. р.).

ЦАГЛЯР, а, *м.*—мастер, делающий кирпичи. Яго бацька цагляром служыць (Залужжа, Беш. р.).

ЦАДЗІЛКА, *ж.*—тряпка для процеживания. Цадзілка падралася і малако ні цэджана (Пустынкі, Сен. р.).

ЦАЛАВАЦЦА, *дзс.*—целоваться. Люблю тую дзеўку я, якая цалуецца (Гуліна, Сен. р.).

ЦАЛАВАЦЬ, *дзс.*—целовать. Ён зрабіў мне шмат дабра, як яго за гэта ні цалаваць? (Косы, Віц. р.).

ЦАЛЁЎКА, *ж.*—дюймовая доска. Нарэзалі цалёвак (Стар. Сяло, Куз. р.).

ЦАЛІЗНА, *ж.*—невспаханное место, пропуск в пахоте. Ары толькі цалізну ня зьдзелай (Мёдаўка, Беш. р.).

ЦАЛКІ, оў, *м.*—неочищенный, варенный картофель. Цалкоў наеўся з буракамі (Бабінічы, Віц. р.).

ЦАЛКОМ—целиком, полностью. Цалком прыглынуў такі кусок. Цалком з мяне хочым выссаць кроў? (Рыбчына, Сір. р.).

ЦАЛЬ, *ж.*—дюйм На дзьве цалі таўшчынёй нада (Купіна, Віц. р.).

ЦАЛЮСЕНЬКІ—цельный. Цалюсенькі дзень прагуляў (Лужасна, Куз. р.).

ЦАЛЯВАЦЬ, *дзс.*—соединять в целое. Колькі ні цалюй—усё чарапкі будуць (Дубнікі, Сен. р.).

ЦАЛЯЦЬ, *дзс.*—метить, попадать. Ён лоўка цаляіць (Кр. Сяло, Беш. р.).

ЦАНА, *ж.*—цена. Цана на ём есьць? (Пушкары, Сен. р.).

ЦАП—хвать. Ён толькі ў яблыкі, а я яго цап ззаду! (Капланы, Сен. р.).

ЦАПЕЦ, а, *м.*—чепец, головная шапочка у замужних женщин. Пашыла сабе цапец (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЦАПІЛНА, *н.*—рукоятка цепа. Ты састроіў крэпкае цапілна—ня зломіцца (Русінава, Сен. р.). Зламалася цапеліна (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЦАПКІ, оў, *м.*—приспособление, на котором сушится хлеб в снопах, или на котором в банях парятся. Як узьлезе на цапкі, ды як уськіне коўш вады на печку, дык на нізе ня стрымаць (Лазова, Сен. р.).

ЦАПУ—ЛАПУ—кое-как. Цапу лапу і скарэй ходу! (Запрудзьдзе, Сен. р.).

ЦАРКОВІШЧА, *н.*—место, где стоит или стояла церковь. На царковішчы зірні—мо тамацькі (Лужасна, Куз. р.).

ЦАРКОЎНАЕ, *н*—крест, хоругви из церкви, которые несут провожая покойника. Нехта умёр—царкоўнае панесьлі (Жукава, Аз. р.).

ЦАУЁ, я, *н.*—рукоятка. Трэба прыдзелаць цаўё к сярпу (Гуліна, Сен. р.). Хто гэта у лошцэ зламаў цаў'ё? (Шчыпцы, Беш. р.).

ЦАХОЎКА, *ж.*—кружка. Анісся, падай цахоўку (Сяркуці, Сен. р.).

ЦАЦА, ЦАЦКА, *ж.*—игрушка. Цаца, цаца ды ў карман (Глебаўск, Сен. р.). Дай мне маю цацку (Глушыца, Сір. р.).

ЦАЦАНКА, *ж.*—игрушка. Абяцанка—цацанка, дурному радасьць (Вяжышча, Беш. р.).

ЦАЦЭНЬ, я, *м.*—лепешка. Пакінь цеста на цацні (Даргейкі, Сен. р.). Пар. сачэнь.

ЦАЦКАЦЬ, *дзс.*—баловать, играть. Ні цацкай у руках! (Купіна, Віц. р.).

ЦАЦУНАК у, *м*—угомон. Гэтаму дзяцёнку сёньня цацунку няма (Гравы, Сен. р.).

ЦВЫЛІК, а, *м.*—четырехугольный кусок материи, вшиваемый в рубашку под мышкай чаще другого цвета. Дай ты мне гэты скуматок на цвылікі (Спасская, Сір. р.).

ЦВЫРКУН, а, *м.*—домашний сверчек. Gryllus domesticus. Цвыркун забраўся у хату (Вішкавічы, Чаш. р.). Цвыркун залес у хату (Кузьміно, Сен. р.).

ЦЕГА, *вкл.*—зов гусей. Цега, цега, цега, гусачкі маі! (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЦЕКАВАЦЬ, *дзс.*—требовать случки. Авечка цекуець (Сьвеча, Беш. р.).

ЦЕЛЯПАЦЦА, *дзс.*—мотаться. Ён, як малы, заўсягды ў хвасьце целяпаецца (Шаркі, Куз. р.). Дакуль ты ўжо будзеш гэта целяпкацца з гэтым памостам? (Мошава, Сен. р.).

ЦЕМЕНЬ, *ж.*—мрак. Якая сяньня цемень! (Прусаўкі, Аз. р.).

ЦЕМЯ, *н.*—темя. Ён ударыў цемя (Раіны, Аз. р.).

ЦЕНІЦЬ, *дзс.*—затенять. Ні нада больш ценіць, хопіць етага (Купіна, Віц. р.).

ЦЕНЬ, *ж.*—тень. Пасядзім у цяні (Рудня, Аз. р.).

ЦЕПЕРСЯ—давно. Циперся яна ня сьпіць (Оўсішчы, Сен. р.). Цепершы была на сяле (Бікложа, Беш. р.).

ЦЕПЛІЦЬ, *дзс.*—топить сушильню, баню. Я ўжо сяньня цепліў ёўню (Копцевічы, Чаш. р.) Трэба цепліць лазьню: будзем мыцца (Кашына, Віц. р.).

ЦЕРАБІЦЦА, *дзс.* — париться веником в бане. Я ня мох бы церабіцца ў такім духу (Бель, Выс. р.).

ЦЕРАБІЦЬ, *дзс.* — обсекать ветви, вырубать. Цераблю кусты (Лятоўшчына, Куз. р.).

ЦЕРАЗ—через. Цераз цябе, дурня, папаўся. Цераз рэчку ня едзы! (Бікава, Сен. р.). Пар. чэраз.

ЦЕРАМ, а, *м.*—терем. Кала майго цераму сьцежачкі, дарожачкі (Яноўшчына, Беш. р.).

ЦЕРАМОК, а, *м.*—маленький, деревянный домик на могиле. На магіле бацькі церамок згніў (Вейна, Сен. р.).

ЦЕРНІЦА, *ж.* — 1) мятая солома. Прынясі церніцы, а ні акалотышаў (Бель, Выс. р.); 2) льномялка. На дзьвёх церніцах лён мнуць (Купіна, Віц. р.).

ЦЕРЦІСЯ, *дзс.*—тереться. До, табе тут церціся лі бап! (Купіна, Віц. р.).

ЦЕСНЫ—тесный. У мяне цесны станік (Гуліна, Сен. р.).

ЦЕСЬ, *вкл.*—зов коров. Цесь, цесь, цесь, бурэнька! (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЦЕСЬЦЬ, я, *м.*—тесть, отец жены. Прывёў ад цесьця сабаку (Навікі, Беш. р.).

ЦЕЦЯНЁХАЦЬ, *дзс.*—няньчить, подбрасывать. До' табе яго цецянёхацы! (Горбава, Лёз. р.).

ЦЕЦЯРУК, а, *м.* — тетерев. Tetrao tetrix L. Я цецярука відзеў (Касачы, Лёз. р.). Тата забіў цецярука ў лесе (Лук'янова, Сен. р.).

ЦЕЧА, *ж.*—течь, течение. На самай цечы дубіцу перавярнула (Гунчанкі, Сур. р.).

ЦЕШЫЦЦА, *дзс.*—радоваться. Цешыцца гаспадар з добрага збожжа (Кузьміно, Сен. р.).

ЦЭБАР, а, *м.*—ушат. Малы цэбар, што ўлезе? (Застарыньне, Беш. р.). Поўны цэбр памый (Стрэлка, Беш. р.). Пар. цабэрак.

ЦЭГЛА, *ж.*—кирпич. Прывёс тры сотні цэглы на печку (Каралі, Куз. р.).

ЦЭГЛІНА, *ж.*—кирпичина. Падай ету цэгліну (Ранчыцы, Беш. р.).

ЦЭД, у, *м.* — овсяное молоко. Налі мне цэду (Альшанікі, Беш. р.).

ЦЭЛЫ — 1) полный. Карова дае цэлу даёнку малака (Павульле, Чаш. р.); 2) целый. Мы зюкалі цэлую гадзіну (Краснае Сяло, Сен. р.).

ЦЭП, а, *м.* — цеп. Цэп вісіць у гумне (Ісачкава, Аз. р.). Біцук зламаўся ў цапе (Зямковічы, Сен. р.).

ЦЭПКА, *ж.*—цепочка. На шыі цэпка (Дубінкі, Беш. р.).

ЦЭРА, *ж.*—губка. Нешта не гарыць цэра—верна сырая (Глебаўск, Сен. р.).

ЦЭРКВА, *ж.*—церковь. Пайду у цэркву (Шарыпіна, Беш. р.).

ЦЭСІЯ, *ж.* — сессия, совещание. Дзет наш пашоў на цэсію (Асінаўка, Беш. р.).

ЦЭТЛІК, а, *м.* — квитанция. Паглядзі ў гэтый цэтлік (Лучкі, Віц. р.).

ЦЭЎКА, *ж.*—1) трубочка или полая палочка из бересты, на которую наматывают нитки для тканья. Падай мне цэўку (Лоўжа, Сір. р.). Насучы мне цэўку, трэба ткаць зрэбніну (Сяркуці, Сен. р.); 2) часть руки между кистью и локтем. Ён мяне ўда-

рыў па цэўцы (С е м я н ц о в а, Беш. р).

ЦЁМІНКА, *ж.*—канава соединяющая болото с озером. У цёмінцы ваюна ўзяў (Астроўна, Віц. р.).

ЦЁМНА — темно. Цёмна ўжо стала, калі мы узьехалі на двор (Гарывецк, Сен. р.).

ЦЁПКАЦЦА, *дзс.*—шлепаться. Досіць табе па дажджы цёпкацца (Шарыпіна, Беш. р.).

ЦЁПЛА — тепло. На д в а р э цёпла (Шарыпіна, Беш. р.).

ЦЁПЛАЕ, а, *н.* — чай. Ня няволь мяне цёплым (Доўгае, Беш. р.).

ЦЁПЛЫ—теплый. Цёплыя дні былі (Сураж, Сур. р.).

ЦЁПША, *ж.* — медлительная. Ці скора, цёпша, памыіш? Даргейкі, Сен. р.).

ЦЁРЛА, *н.*, ЦЁРНІЦА, *ж.*—глиняный сосуд чаще для толчения мака, конопли. Сатры мак у цёрле (Спасская, Сір. р.). Усып каноплі у цёрніцу (Бешанкавічы, Беш. р.). Купі новае цёрла, бо неўчым бапку сьпячы к вялікадню (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЦЁСКА, ЦЁЗКА, *аг.* — теска, одноименник. Янкаў цеска прышоў (Стрэлкі, Беш. р.).

ЦЁСЬ, *вкл.*—зов коров. Цёсь, цёсь, цёсь, бурэньня мая! (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЦЁТКА, *ж* —тетя. Цётка Насьця аснувала шэсьць сьцен кросен (Шыпы, Сен. р.).

ЦЁШЧА, *ж.*—теща, мать жены. Дзе цёшча есьць, там ладу няма ў сям'і (Забор'е, Сен. р.).

ЦІ—ли.—1) Ці трэба табе саха? (С е м я н ц о в а, Беш. р.); 2) или. Ці вілы ў бок, ці сена клок (Астроўна, Віц. р.); 3) разве Ці ты ня відзіш? (Лужасна, Куз. р.). Пар. чы.

ЦІЖМА, — множество. Ціжма людзей прыперла на схотку (Беліца, Сен. р.).

ЦІКАВА — интересно Цікава дужа пяялі (Б е ш а н к а в і ч ы, Беш. р.).

ЦІКАВАСЬЦЬ, *ж.* — интерес, заинтересованность. Вот і малая цікавасьць бярэць (Глебаўск, Сен. р.).

ЦІКАВАЦЬ, *дзс.* — следить. Цікуй курыцу, а то яна зьнясецца ня ведама йдзе (Гуліна. Сен. р.). Што ты ходзіш ды ўсё цікуеш? (Глебаўск, Сен. р.).

ЦІКАВЫ—1) интересный. Гэта дзяўчына вельмі цікавая (Сяркуці, Сен. р.); 2) интересующийся. Ён да ўсяго цікавы (Навікі, Віц. р.).

ЦІНОЎКА, *ж.* — принадлежность ткацкого станка. Дай сюды ціноўку! (Гарадок, Гар. р.).

ЦІП, у, *м.*—тиф. Янка захварэў на ціп (Падрэзы, Чаш. р.).

ЦІП, *вкл.* — зов курей. Ціп, ціп, ціп, куркі мае! (Навікі, Віц. р.).

ЦІПЛЁНАК, а, *м.*—цыпленок. Ціплёнка кідаюць у крупеню (Альшанікі, Беш. р.).

ЦІСНУЦЬ, *дзс.*—тиснуть, давить. Сыр каменем ціснуць (Навасёлкі, Сен. р.). Барэткі ціснуць нагу (Навікі, Беш. р.).

ЦІХАМІРНА — спокойно. Я люблю жыць ціхамірна (Навікі, Віц. р.).

ЦІХАМІРНЫ—спокойный, мирный. Ён у нас нейкі натта ціхамірны, быццам дурны (Шыркі, Куз. р.).

ЦІХМЕНЬ, *ж.*—тишина, безветрие. Ціхмень бальшая—буры чакаць нада (Слабодка, Куз. р.).

ЦІШЭЦЬ, *дзс.* — становиться тише. Цішэіць у Сымона—расходзяцца, мабыць, людзі (Лазукі, Чаш. р.).

ЦМОКНУЦЬ, *дзс.*—чмокнуть, поцеловать. Як цмокнуў Ганну, дык яна згарэла ат сораму (Канавалава, Куз. р.).

ЦМЫГАЦЬ, *дзс.* — шнырять. Цмыгаіць па вуглох, кап што схапіць (Слабодка, Куз. р.).

ЦОП, *вкл.* — хвать. Цоп яго за валасы (Мікалаёва, Куз. р.).

ЦОПУХА, *ж.*—передняя, верхняя часть печки. Рушнік вісіць над цопухай (Новае Сяло, Беш. р.). Пар. сопуха.

ЦОТ, у, *м.* — четное количество. Два й чатыры будзе цот (Пятніцкая, Беш. р.).

ЦУБЭ, а, *м.*—бык. У Марціна быў добры цубэ (Вяжычша, Беш. р.).

ЦУГЛІ, яў, *ж.* — удила. Зануздай каня цуглямі (Крывіна, Беш. р.).

ЦУГУН, а, *м.*—чугунный горшок. Плацьце трэба кіпяціць у цугуне (Мамойкі, Беш. р). Пар. цаган.

ЦУДА, а, *н.* — чудо. Быццам цуда якое! (Пушкары, Сен. р.).

ЦУДЭРЫЯ, *ж.*—случай, история. Вот цудэрыя, дык цудэрыя! (Асінаўка, Беш. р.).

ЦУДОЎНА — чудно. Цудоўна дрыгаець нагамі (Дубнікі, Сен. р.).

ЦУКАР, у, *м.*—сахар. Я сёньне піў чай з цукрам (Вейна, Сен. р.).

ЦУКЕРАК, а, *м.*, ЦУКЕРКА, *ж.*—конфета. Даець пяць хунтаў цукерак (Чараўкі, Чаш. р.).

ЦУКЕРНІЦА, *ж.* — сахарница. Падай сюды мне цукерніцу (Хмяльнік, Беш. р.).

ЦУКРОВЫ — сахарный. Цукровы гарох ужо можна рваць варыць (Купіна, Віц. р.).

ЦУКРЫСТЫ — курчавый. У хлопца цукрыстыя валасы (Старына, Выс. р.).

ЦУПАЦЬ, *дзс.* — пробовать ступая. Гдзе ні цупіш, усюду мокра (Слабада, Аз. р.).

ЦУРАВАЦЬ, *дзс.* — штопать. Нада цураваць панчохі (Вяжышча, Беш. р.). Цуруй панчохі (Сукрэмна, Сен. р.).

ЦУРКА, *ж.* — палка. Ён цуркай яго добра агрэў (Гуліна, Сен. р.).

ЦУРУБАЛЫ, аў, *ж.* — стебли растений. У табацэ таўстыя цурубалы (Ганкавічы. Беш. р.).

ЦУРЧАЦЬ, *дзс.* — струиться Цурчыць вада ў рацэ (Кузьміно, Сен. р.).

ЦЫБАЛКА, *ж.*—стебель. Цыбалка вельмі тоўстая (Косы, Віц. р.).

ЦЫБАЛЫ, аў, *н.* — длинные ноги. Якія у цябе бальшыя цыбалы! (Ганкавічы, Беш. р.).

ЦЫБАСТЫ, ЦЫБЛАТЫ—длинноногий. Вельмі ён цыбасты (Бешанкавічы, Беш. р). Парсюк наш дужа цыблаты (Лужасна, Куз. р.).

ЦЫБЛА, *ж.* — голень. Цыблы твае папсаваліся — цыпкі сталі (Навасёлкі, Сен. р.).

ЦЫБУК, а, *м.*—чубук, мундштук. Дай мне пруцік прачысьціць цыбук (Веляшковічы, Лёз. р.). У яго была піпка з даўгім цыбуком (Сураж, Сур. р.).

ЦЫБУЛЬНІК, у, *м.*—1) ботва лука. Цыбульніку ў халаднік дабаў (Горбава, Лёз. р.); 2) пи-

рог с начинкой из лука Ня люблю цыбульніку (Высачаны, Выс. р).

ЦЫБУЛЯ, *ж.* — лук. Allium Cepa L. Мы сяньня елі цыбулю (Курына, Куз. р.). Цыбулю пасадзім (Стралкі, Беш. р.).

ЦЫВІЛЬНЫ--штатский. Надзеў цывільную адзежу (Бабінічы, Віц. р.).

ЦЫГАН, а, *м.*—цыган. Цыган як галее, дык сьмялее (Алексінічы, Сен. р.).

ЦЫГАНІЦЬ, *дзс.* — надоедливо выпрашивать. Пашоў ўжо цыганіць—дай тое, гэта (Жэрына, Чаш. р.).

ЦЫГАНЧЫК, а, *м.*—перочинный нож. Добра я схаваў цыганчык (Гуліна, Сен. р.).

ЦЫГАРКА, *ж.*—папироса. Дай цыгаркі прыкурыць (Лук'янова, Сен. р.).

ЦЫГУН, а, *м.*--чугунный горшок. Налі цыгуны (Навасёлкі, Сен. р.). Пар. цугун, і цаган.

ЦЫЗОРАК, а, *м.*—карманный ножик. Купіў цызорак за дзевяць грывен (Шарыпіна, Беш. р.).

ЦЫЛІНДРА, *ж.* — стекло для лампы. Хто гэта цыліндру на лампе разьбіў? (Запрудзьдзе, Куз. р.).

ЦЫМБАЛЫ, *ж.* — цимбалы, струнный музыкальный инструмент. На цымбалах йграў сусед Дзям'ян (Пятніцкая, Беш. р.).

ЦЫМУС, у, *м.*—вареная брюква. Цымус не ўсякій любіць (Альшанікі, Беш. р.).

ЦЫНОЎКІ, *ж.* планки, закладываемые между основы после „набіліцы“ (гл.) в ткацком станке. Пасунь цыноўкі, а то кросны паплутаюцца (Падданы, Сен. р.). Пар. чыноўкі.

ЦЫПКІ, аў, *ж.*—1) трещины на ногах от ветра и воды. Цыпкі памазалі сьмятанай (Пятніцкая, Беш. р.); 2) худые голени. Пахудзелі яе ногі — цыпкі сталі (Хадулава, Куз. р.)

ЦЫПУН, а, *м.* — нарост на языке курицы. Цыпун табе на язык! (Дзяды, Сір. р.).

ЦЫРАНКА, *ж.*—чирок, трескунок. Anas querquedula L. Цыранку злавіў (Гарадок, Гар. р.).

ЦЫРКАЦЬ, *дзс.*--доить корову. Цыркала, цыркала ці-до'-ці яшчэ—нічога ні нацыркала (Глебаўск, Сен. р.). Ідзі цыркаць карову (Вяжышча, Беш. р.).

ЦЫРКЛЁЎКА, *ж.*—пилка для выпиливания дырок, мелких вещей. Цырклёўкаю выпілуй тут (Лукашоўка, Беш. р.).

ЦЫРУБАЛЬЛЕ, *н. зб.*—стебли. Ідзі прынясі мне цырубальля ад табакі (Вейна, Сен. р.).

ЦЫРУЛІК, а, *м.* — фельдшер. Хворый пашоў к цырүліку (Павульле, Чаш. р.).

ЦЫТРА, *аг.*—ветренный, непостоянный. Ох, якая яна цытра! (Гуліна, Сен. р.). Ты дурны, цытра (Любічы, Беш. р.)

ЦЫТРЫНА, *ж.*—лимон. Купі мне цытрыны (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЦЫЦАРКА, *ж.* — цесарка. Numida meleagris. Цыцаркі пасорылі яйцы (Сяргейкі, Сен. р.).

ЦЫЦКІ, *ж.* — женская грудь. Глядзі, брат, якія ў Насты цыцкі! (Купіна, Віц. р.). Пар. сіські.

ЦЬВЕРАЗЕЦЬ, *дзс.* — становиться трезвее. Цьверазеіць, алі яму яшчэ лі ваду на галаву! (Глебаўск, Сен р.).

ЦЬВЕТ, у, *м.*--цвет, цветение. Зімой і летам адным цьветам (Алексінічы, Сен. р.).

ЦЬВЁРДЫ—твердый. Дуб дрэва цьвёрдае (Пятніцкая, Беш. р.).

ЦЬВІК, а, *м.*—гвоздь железный. Андрэй купіў хунт цьвікоў (Неўгадава, Чаш. р.). Убі ў сьцяну цьвік (Цяпіна, Чаш. р.). У палку загналі цьвік (Пушкары, Сен. р.).

ЦЬВІНТАР, а, *м.*—погост. На цьвінтары растуць ягады (Сянно, Сен. р.).

ЦЬВІЦЕЦЬ, *дзс.*—цвести. Вясной усё цьвіціць (Альшанікі, Беш. р.).

ЦЬВЯРОЗЫ--трезвый. За цьвярозага дзесяць п'яных даюць (Мішкава, Куз. р.). Кап я быў цьвярозы—етага-б ня было (Касачы, Лёз. р.).

ЦЬМЕН, у, *м.*—сушеница лесная Gnaphalium silvaticum L. Цьмен цьвіціць даўно (Лужасна, Куз. р.). Анюта, спляцём сабе вянкі з цьмяну, дык яны ня зьвянуць (Папкі-Цяпінскяя, Чаш. р).

ЦЬМЯНА – тускло. Цьмяна гарачь у печы асінавыя дровы (Лалыкі, Аз. р.).

ЦЬМЯНЫ — тусклый, мутный. Вада цьмяная (Асінаўка, Беш. р.).

ЦЮЖЫК, а, *м.*—деревянный валик с ручкой. А мы цюжыкам аббілі капы тры жыта (Навікі, Віц. р.).

ЦЮПА, ЦЮПКА, *ж.*--окрошка. Я наеўся цюпы (Вейна, Сен. р.). Накрышы цюпак у малако (Сьвярдлы, Беш. р.).

ЦЮРУРУКАЦЬ, *дзс.*—струиться журча. Вада ў канаве цюрурукаець (Дзярэўня, Чаш. р.).

ЦЮХАЦЬ, *дзс.* — лениво бежать. Цюхаіць твой конік дужа памалу (Лужасна, Куз. р.).

ЦЮЦЬКА, *ж.*—собачка. Цюцька! хадзі у хату (Янкі, Беш. р.).

ЦЮЦЮН, у, *м.*—табак. Nicotiana rustica L. Цюцюн вельмі, кепскій (Выгары, Куз. р.). Цюцюн вельмі падаражэў (Ганкавічы, Беш. р.).

ЦЮЦЮШНІК, у, *м.*—очанка, глазница. Euphrasia officinalis L. І цюцюшнік тамацькі відзела (Лужасна, Куз. р).

ЦЯГАНІНА, *ж.* – волокита. І к чаму такая цяганіна? (Навікі, Віц. р.).

ЦЯГАЦЦА, *дзс.* — таскаться. Цягаесься па сьвеце, бадзяўка! (Стаішча, Чаш. р.).

ЦЯГАЦЬ, *дзс.*—таскать. Цягаў яго за хахол (Нов. Сяло, Беш. р.).

ЦЯГЛО, *н.*— надел. Бацька даў сыну цягло зямлі (Прудок, Віц. р.).

ЦЯГНУЦЬ, *дзс.*—тянуть. Конь ня мох цягнуць сані (Ісачкава, Аз. р.).

ЦЯЖАР, у, *м.*, *ж.*—1) тяжесть. Тры пуды невялікі цяжар (Пятніцкая, Беш. р.). Такую цяжар на сабе! (Навікі, Віц. р); 2) беременность. Кепска хадзіць у цяжаре (Сяркуці, Сен. р.).

ЦЯЖКА — тяжело. Як цяшка жыць на сьвеце! (Крупеніна, Віц. р.).

ЦЯЖКІ — тяжелый. Цяшкая скрыня (Стаішча, Чаш. р.).

ЦЯКУН, а, *м.*—1) мак самосейка. Papaver Rhoeas L. Цякун трэба парваць (Нов. Сяло, Беш. р.); 2) плаун булавовидный. Lycopodium clavafum L. А вун і цякун расьцець (Сітна, Лёз. р.).

ЦЯКЦІ, *дзс.*—течь. Цякуць рэкі адвеку (Доўжа, Куз. р.).

ЦЯЛЕЖКІ, *ж.* — передок телеги. Прыцягні цялешкі (Мікалаёва, Куз. р.).

ЦЯЛЕСЬНІК, у, *м.*—свод устья русской печи. Нізкі цялесьнік у печы (Бікложа, Беш. р.). Пар. чалесьнік.

ЦЯЛЁ, *н.*—теленок. Наша цялё нешта стало худзець (Гуліна, Сен. р.).

ЦЯЛІСЬНІК, у, *м.* — очиток красный. Sedum pupureum Link. Цялісьнік яшчэ ні цьвіцеў (Янавічы, Сур. р.).

ЦЯЛУШКА, *ж.*—телка. За морам цялушка палушка (Яноўшчына, Беш. р.).

ЦЯЛЬПУХ, а, *м.* — круглый, толстый отрубок дерева. Ён чуць прывёс асінавы цяльпух (Русінава, Сен. р.). Алі-ш ты цяшкі, як цяльпух! (Русінава, Сен. р.).

ЦЯЛЯПАЦЦА, *дзс.*—мотаться. Цяляпаюцца цыцылі нейкіі (Лятоўшчына, Куз. р.).

ЦЯЛЯТКА, *н.* — теленок. Ласкавае цялятка двух матак сасець (Гуліна, Сен. р.).

ЦЯЛЯЦІНА, *ж.*—телячье мясо. Целяціна смашная (Альшанікі, Беш. р.).

ЦЯМІЦЦА, *дзс.*—присматриваться. Цяміся і ты па рынку рыбы (Мазалава, Куз. р.).

ЦЯМІЦЬ, *дзс.*—понимать, схватывать. Цяміць ён лоўка! (Шыркі, Куз. р.).

ЦЯМКІ, ЦЯМЛІВЫ — понятливый, памятливый. Які цямкі—рас паглядзеў і ужо научыўся (Падданы, Сен. р.). Ён хлопчык цямлівы, уцяміць яму як плюнуць (Шыркі, Куз. р.).

ЦЯМНІЦА, *ж.*—темное помещение. Нічога ня відно ў етай цямніцы (Купіна, Віц. р.).

ЦЯМНІЦЬ, *дзс.*—затемнять. Н цямні, ні відаць як мыць (Купіна, Віц. р.).

ЦЯМЦІЛЬ-ЛЯМЦІЛЬ, я, *м.*—болтун. Ня будзь ты эткі цямціль-лямціль! (Даргейкі, Сен. р.).

ЦЯНЬКІ, оў, *м.* — прямик. Пойдзем на цянькі (Застадольле, Сен. р.). Цянькамі скарэй будзім (Лужасна, Куз. р.).

ЦЯПЕР, ЦЯПЕРАКА, ЦЯПЕРАЦЬКА — теперь. Цяпер буду панаваць (Застадольле, Сен. р.). Цяперака ужо павінна быць цёпла (Чашнікі, Чаш. р.). Цяперацька ты ня пойдзеш (Чараўкі, Сен. р.).

ЦЯПЛІЦА, *ж.*—теплица, оранжерея. У цяпліцы етыя краскі растуць (Бабінічы, Віц. р.).

ЦЯПЛО, *н*—1) огонь. Запалі цяпло ў печы (Санікі, Беш. р.); 2) костер. Яны раскладаюць цяпло на полі (Бікложа, Беш. р.).

ЦЯПЛЫНЯ, *ж.*—теплынь. Цяплыня стаіць другі месяц (Суднікі, Куз. р.).

ЦЯПНУЦЬ, *дзс.*—1) схватить. Мальчык цяпнуў лышку (Чарнагосьці, Беш. р.); 2) ударить. Цяпнуў дручком па галаве (Гуліна, Сен р.).

ЦЯПУЮХ, *аг.*—разиня. Эх ты цяпуюх, цяпуюх! (Глазамічы, Сур. р.).

ЦЯРЭМШЫНА, *ж.*—черемуховое дерево. Цярэмшыну сьсеклі (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЦЯРОБКІ, *ж.*—изрубленная ботва для животных. У бадзейцы ляжаць цяропкі (Дабрыгары, Беш. р.).

ЦЯРПЕНЬНЕ, *н.* — терпенье. Вывеў з цярпеньня, дык я і сказаў ((Стаішча, Чаш. р.).

ЦЯРПЛІВЫ — терпеливый. Я такого цярплівага і ні відзіў (Гунчанкі, Сур. р.).

ЦЯРТУХА, *ж.*—1) кушанье из картофеля после варки. Цяртухі аднэй наеўся (Гарадок, Гар. р.). 2) нюхательный табак. Ён храпы напіхаў цяртухай (Слабодка, Куз. р.).

ЦЯРУШЫЦЬ, *дзс.* — трусить. Ні цярушы тут сена! (Лужасна, Куз. р.).

ЦЯСЛА, *ж.* — вид топора для выдалбливания дерева. Карыта бес скоблі й цяслы ня зробіш (Сукрэмна, Сен. р,).

ЦЯЖЭРНЫ—тяжелый. Цяжэрны ложак—чуць ўнясьлі ў хату (Дзямідавічы, Чаш. р).

ЦЯСЬЦЁЎ—тестин, принадлежащий отцу жены. Цясьцёў кажух прапаў (Слабодка, Куз. р.).

ЦЯЦЕРКА, *ж.*—тетерка Tetrao tetrix L. Цяцерку забіў (Горбава, Лёз. р).

ЦЯЦІЎЕ, я, *н, зб.*--стебли, ботва. У бульбе парасло вялікае цяціўе (Асінаўка, Беш. р).

ЦЯЦЬ, *дзс.* — взять. Ён цяў капу быравікоў (Ліпна, Сен. р.).

ЦЯЦЮХА, *ж.*— лихорадка. Я балела цяцюхай (Барсукі, Аз. р.). Пар трасца.

ЦЯЧЫ, *дзс.*—течь. З страхі цячэ брудная вада (Гуліна, Сен. р.). Крыша цякець (Лужасна, Куз. р.). Берка цячэць з бярэзіны (Навікі, Куз. р.).

Ч.

ЧА‘, ЧАГО—чего? Ча‘ ты плачыш? (Рыбчына, Сір. р.). Чаго вы не прышлі? (Рудня, Аз. р.).

ЧАБОР, ЧАМБОР, у, *м.* — тимьян. Thymus Chamaedrys Fr, Thymus Serpyllum L. Чабор расьце каля дарогі (Утрылава, Сен р.). Нарвалі пук чамбару (Нов. Сяло, Беш. р.). Пар. чомбар.

ЧАБОХАЦЬ, *дзс.*—ударять по воде. Ні чабохай нагамі (Доўгае, Беш р.).

ЧАД, у, *м.* — угар. С печкі пашоў чад (Русінава, Сен. р.).

ЧАДНА—учарно. У нас дужа чадна (Нов. Сяло, Беш. р.).

ЧАДНЫ—угарный. Чадны дух ідзець зь печы (Купіна, Віц. р.).

ЧАДУЛЬКА, і, *м.*--дитятко. Чадулька мой дарагі! (Пожынкі, Сен. р.).

ЧАЙКА, *ж.*—чайка. Larus ridibundus. Пішчаць чайкі на балоце (Раіны, Аз. р.).

ЧАКАЦЬ, *дзс.* — ждать, ожидать. Не чакай ад яго нічога добрага (Сянно, Сен. р.). Я чакаў тры дні (Іванова, Куз. р.).

ЧАКУХА, *ж.*—инструмент из соединения тонкой и толстой палок, употребляемый при стройке. Падай чакуху падагнаць зьверху бряўно (Міхалі, Куз. р.).

ЧАЛАВЕК, а, *м.* — кроме общего значения—муж. Ці ня відзела ты майго чалавека? (Лужасна, Куз. р).

ЧАЛАВЕЧАК, а, *м.* — зрачек. У нашай мамы на чалавечку ёсьць пляма (Русінава, Сен. р.).

ЧАЛЕСЬНІК, у, *м.*—свод устья печи. Калі у чалесьніку сажы няма, дык можна тапіць печ (Ходцы, Сен. р.). Нізкі чалешнік у нашай печы (Вішкавічы, Чаш. р.)

ЧАЛО, *н.* — начало дымовой трубы в кухонной печи. Загарэлася сажа ў чале (Рыбчына, Сір. р.).

ЧАМУ—почему. Чаму ты ня ехаў сёньні ў горат? (Гарнакі, Сен. р.).

ЧАМЯРЫЦА, *ж.* — употребляется против желудочной болезни «чэмера» (гл.). Veratrum album L (?). Па нашых узьмешках расьце чамярыца (Ст. Беліца, Сен. р.).

ЧАПАЦЦА, *дзс.*—трогать, задевать. Не чапайся, калі я табе маўчу, бо пашкадуеш пасьля! (Беліца, Сен. р.).

ЧАПАЦЬ, *дзс.* — вспахивать новь из-под леса. Цяжка ляда чапаць (Русінава, Сен. р.).

ЧАПАЦЬ, *дзс.*—трогать. Нада табе дужа яго чапаць! (Навікі, Віц. р.). Не чапайце мяне! (Гарадок, Гар. р.).

ЧАПЕЛЬНІК, у, *м.* — 1) деревянная часть, рукоятка «чапялы» (гл.). Чапельнік калі абгарэў, а ты не зьбярэшся направіць! (Гарадок, Гар. р.); 2) угол, где ставят ухваты и пр. У чапельнік пастаў вілкі (Лужасна, Куз. р.).

ЧАПЕЦ, а, *м.*—чепец. Пашый мне чапец (Спасская, Сір. р.). Кацька памыла свой чыпец (Пясочак, Куз. р.).

ЧАПЁЛЫ, *ж.*—боковые косяки окон. Чапёлы ў вокнах нада ставіць н о в ы і (Александрова, Гар. р.).

ЧАПЁНКІ, *ж.*—палки поддерживающие «ніты» (гл.) в ткацком станке. Павесь ч а п ё н к і (Вейна, Сен. р.).

ЧАПЛІВЫ—цепкий. Чаплівуя насеньне нейкае (Стасева, Выс. р.).

ЧАПЛЯ, *ж.* — цапля. Панясла чапля люгашку (Санікі, Беш. р.).

ЧАПЛЯЦЬ, *дзс.*—цеплять. Што ты чапляіш на мяне? (Шаркі, Куз. р.).

ЧАПНЯК, у, *м.* — звездчатка злаковидная. Stellaria graminea L. Чапняк вот разросься — ня вывесьці (Лужасна, Куз р.).

ЧАПУРЫЦЦА, *дзс.*—прихорашиваться. Дакуль ты будзеш чапурыцца? (Доўгае, Беш. р). Ладна вам ужо чыпурыцца (Рыбчына, Сір. р.).

ЧАПЯЛА, *ж.*—ухват для сковороды. Нада скаваць чапялу (Спасская, Сір. р.). Напякла-б бліноў, дык чапялы няма—нечым скаварады браць (П а в у л ь л е, Чаш. р.). А дзе наша чыпіла? (Пустыр, Сір. р.).

ЧАРАВАЦЬ, *дзс.* — колдовать. Чараўнік яму чараваў, каб струны парваліся (Гуліна, Сен. р.).

ЧАРАВІК, а, *м.* — ботинок. Чаравікі нашу новыя (Тухінка, Сен р.).

ЧАРАДА, *ж.* — очередь. Хазяйкі тапілі печку па чарадзе (Варашылы, Куз. р.).

ЧАРАНКА, *ж.* — чирок. Anas querquedula L. Ахвотнік забіў чаранка (Сьвеча, Беш. р.).

ЧАРАПАХА, *ж.* — черепаха. Emys orbicularis Чарапаху сабака закапаў, каб ні ўцікла (Бабінічы, Віц. р).

ЧАРАПАШЫНА, *ж.* — роговина, роговая оболочка черепахи. Чарапашына яму надабе (Бабінічы, Віц. р.).

ЧАРАПОК, а, *м.* — черепок. Ну й купіла-ж чарапок, а не гаршчок (Сукрэмна, Сен. р.).

ЧАРАЎНІК, а, *м.* — колдун, чародей. Барыс чараўнік (Курына, Куз. р.).

ЧАРАЎНІЦА, *ж.* — колдунья, чародейка. Яна, верна, чараўніца (Навікі, Віц. р.).

ЧАРВІЎНІК, у, *м.* — лихорадочник. Gnaphalium uliginosum L.

А чарвіўніку ні рвала? (Лужасна, Куз. р.).

ЧАРЭДНЫ — опрятный. Гэта баба чарэдная (Застарыньне, Беш. р).

ЧАРЭНЬ, і, *ж.* — середина, жаркое место на русской печи. Пастаў боты сушыць на чарэнь! Ляш жыватом на чарэнь! (Сянно, Сен. р.).

ЧАРЭШНІК, у, *зб.* — черешневый кустарник. У чарэшніку з бахарам абымалася (Дубавое, Беш. р.).

ЧАРЭШНЯ, *ж.*—черешня. Prunus avium L. У міне ў садзі і чарэшні растуць (Лужасна, Куз. р.).

ЧАРКА, *ж* — рюмка. Налей чарку самагону! (Мішкава, Куз. р.).

ЧАРКАСОЎКА, *ж.*— портяной тканный платок. Ты вазьмі чаркасоўку! (Нов. Сяло, Беш. р.).

ЧАРКЕСЫ, аў, *ж.* — безузорная ткань. Яна тчэць у чаркесы (Заазер'е, Сен. р.).

ЧАРНАБЫЛЬНІК, у, *м.*, ЧАРНОБЫЛЬ, я, *м.*—чернобыльник. Artemisia vulgaris L Чарнобыль расьце на мяжэ ў гародзе (Зямковічы, Сен. р.). Чарнабыльніку нарвала пук (Лужасна, Куз. р.).

ЧАРНЕЦЬ, *дзс.* — чернеть Бадай ты чарнеў! (Гуліна, Сен. р.).

ЧАРНІНА, ЧАРНЯЦІНА, *ж.*— крашенная в черный цвет ткань. З чарніны пашыла порткі (Сураж, Сур. р.). Нехта пашоў у чарняціне (Барсукі, Аз. р.).

ЧАРНІЦЫ, *ж.*—черника. Vaccinium Alyrtillus L. Чарніцы— добрыя ягады (Лалыкі, Аз. р.).

ЧАРНУСЕНЬКІ — черненький, чернехонький. Зусім чарнусенькі стаў (Адаменкі, Лёз. р.).

ЧАРНУШКА, *ж.*—нырок белоглазый. Nyroca nyroca Guld Чарнушка ў ваду схувалася (Марчонкі, Сур. р.).

ЧАРНЯВЫ — смуглый, черноватый. Чарнявае ліцо (Лучкі, Віц. р.).

ЧАРОД, у, *м.* — черед, очередь. У першы чарот бярысь дровы калоць (Заазер'е, Сен. р).

ЧАРОМУХА, ЧАРОМШЫНА, ЧАРОМХА, *ж.*—черемуха. Prunus Padus L. Расьцьвіла чарамуха (Ісачкава, Аз. р.). Чаромшына распусьцілася (Альгова, Віц. р.).

ЧАРОТ, у, *м.* — тростник. Phragmites communis Trin І чарот і сіта растуць у вадзе (Заронава, Куз. р.).

ЧАРПАК, а, *м.*, — ЧАРПЛО, *н.*—сетка обыкновенно четырехугольной формы, которую на длинной палке - рукоятке опускают в мутную воду на дно реки, чаще весной, и через некоторое время вытягивают с мелкой зашедшей туда рыбой. Валодзька у чарпак налавіў хунтаў пяц рыбы (Ваяводкі, Віц. р.). Бяры чарпло! (Берашоўцы, Беш. р.).

ЧАРТОВІНА, *ж.* — черт. Ну йдзі, чартовіна, скарэй! (Доўжа, Куз. р.)

ЧАРЦЫ, оў, *м.*—белые черви, служащие наживкой для рыбы. Ляшшоў і падусту ловяць на захве на чарцоў (Маркаўшчына, Віц. р).

ЧАС, у, *м.* — время. Калі ў цябе ёсьць час, замяшай сьвіньням (Пушкары, Сен. р.).

ЧАСАЦЬ, *дзс.* — тесать. Вун тата бярно чэшыць (Слабодка, Куз. р.).

ЧАСІНА, *ж.* — время. Ладная часіна прайшла (Нов. Сяло, Беш. р.).

ЧАСНОК, у, *м.*—чеснок. Allium sativum L. Пасадзіла часнаку (Альгова, Віц. р.).

ЧАСТАВАЦЦА, *дзс.*—угощаться. А ну-ка, браток, частуйся! (Іванова, Куз. р.).

ЧАСТАВАЦЬ, *дзс.* — угощать. Болі нечым частаваць (Макарава, Віц. р.).

ЧАСТАКОЛ, у, *м.* — изгородь из кольев. Частакол трэба рабіць новы (Нов. Сяло, Беш. р.).

ЧАСТАЧКА, *ж.* — частичка. Нівялікую частачку і мне далі (Жэрына, Чаш. р.).

ЧАСЬЦЕЙ—чаще. Чаму часьцей у нас ня бываіця? (Труханавічы, Чаш. р.).

ЧАСЬЦІНА, ЧАСЬЦЬ, *ж.*— часть. Ён узяў сваю часьціну (Іванова, Куз. р.). Я часьць занёс ім (Альшанікі, Беш. р.).

ЧАЎНОК, а, *м.*—ткацкий челнок. У мяне ёсь дужа харошы кляновы чаўнок (Семянцова, Беш. р.).

ЧАЎПЦІ, *дзс.*—говорить вздор. Чаўпець няведама што! (Гарасімава, Куз. р.).

ЧАЦЬВЕР, ЧЭЦЬВЕР, а, *м.*— четверг. У чацьвер у Сьцяпана карова акалела (Рудня, Аз. р.). Ці сягодня чацьвер? (Стаішча, Чаш. р.). Ні ў аўторак, а ў чэцьвер (Гарадок, Гар. р.).

ЧАЦЬВЕРГАВАЦЬ, *дзс.* — не есть от четверга до воскресенья перед Пасхой. Трэба чацьвергаваць (Доўгае, Беш. р.).

ЧАЧЭНІЦЦА, *дзс.*—спесивиться, гордиться. Ён дужа чачэніцца (Кавалькі, Куз. р.).

ЧАЧОТКА, *ж.* — 1) чечотка. Fringilla linaria L Чачотку на гнязьдзе відзіў (Сітна, Лёз. р.); 2 берёза выросшая на солнцепеке. Бяроз многа, а чачотка кой-дзе (Ходцы, Сен. р.).

ЧАШЧАВІК, а, *м.*—подберезовик. Boletus scaber Bull. Пад бярозамі многа чашчавікоў (Сахны, Сен. р.).

ЧВЕРТКА—четверть. Дай мне чвертку чаю (Пустынкі, Сен. р.).

ЧЭМЕР, у, *м.* — 1) горечь. Бадай цябе чэмер! (Застарыньне, Беш. р.); 2) острая желудочная болезнь у лошадей или рогатого скота. Нашага каня схапіў чэмер (ст. Беліца, Сен. р.).

ЧЭПІК, а, *м.* — бекас. Scolopax galligo L. Чэпік лётаець лі берагу (Заронава, Куз. р.).

ЧЭПІЛЬ, я, *м.* — крючек за который заходит дверьная ручка «клямка» (гл.). Чэпіль новы нада ўбіць, а то ні захутаць дзьверы (Стасева, Выс. р.).

ЧЭР, *ж.*—черва. Чэр у етай калодзі дужа ладная (Лужасна, Куз. р.).

ЧЭРАЗ—через. Чэраз дарогу пераскочыў заяц (Яноўшчына, Беш. р.).

ЧЭРАЗСЯДЗЕЛЬНІК, а, *м.*— часть упряжи. Патцягні вышэй чэразсядзельнік! (Клюі, Куз. р.).

ЧЭРНЯ, *ж.* — черная краска. Купіла сабе чэрні ў Соркі (Лук'янова, Сен. р.).

ЧЭРПАЦЬ, *дзс.*—черпать. Чэрпай ды лі ў суды (Азярэцк, Сен р.).

ЧЭСНАСЬЦЬ, ЧЭСЬЦЬ, *ж.*— честь, целомудренность. Дзе ужо яе чэснась (чэсьць)? (Ухлё, Чаш. р.).

ЧМЕЛЬ, я, *м.*—шмель. Bombu terrestris L Во чмялі нашоў (Лу

жасна, Куз. р.). Пар. шчамель.

ЧМУРА, *ж.* — чаща. Каровы увайшлі ў такую чмуру, што далей нельга йці (Вейна, Сен. р.).

ЧМУРЫЦЬ, *дзс.* — 1) дурачиться. Кінь ты чмурыць! (Пятніцкая, Беш. р.). А я буду чмурыці: зайшоў нехта курыці (Сукрэмна, Сен. р.); 2) одурачивать. Ня чмуры ты галавы! (Чыр. Слабада, Сен. р.).

ЧМУТ, а, *м.* — 1) навождение. Ён на яго навёў такі чмут, што ён сам сабе забыў (Гуліна, Сен. р.); 2) шутник. Чмут бальшэй ён (Лужасна, Куз. р.). Пар. чмуціла.

ЧМУЦІЛА, *аг.* — шутник. Ён у нас бальшы чмуціла: во паслухайце (Навікі, Віц. р.). Пар. чмут.

ЧМУЦІЦЬ, *дзс.* — дурить, шутить. Пачаў ужо чмуціць! (Навікі, Віц. р.).

ЧМЯКНУЦЬ, *дзс.* — грохнуться. Ён як чмякнець з лавы! (Вяжышча, Беш. р.).

ЧОБАТЫ, аў, *м.* — башмаки. Купі ты мне новыя чобаты (Вяжышча, Беш. р.).

ЧОВЕН, а, *м.* — челн, лодка. Човен наш стала круціць (Рыбчына, Сір р.).

ЧОМБАР, у, *м.* — тимьян. Thymus serpyllum L, Thymus Chamaedrys Fr. Маці нарвала чомбару (Вядрэнь, Чаш. р.). Пар. чабор.

ЧОП, у, *м.* — чан. У чопе зложаны аўчыны (Янавічы, Сур. р.).

ЧОРНАЕ ЗЕЛЬЛЕ — сочевичник черный. Orobus niger L. Чернага зельля прынясі з лугу (Мяжа, Меж. р.).

ЧОРНЫ — 1) черный Купіў чорнага каня (Лужасна, Куз. р.); 2) грязный. Чорны мост атмываюць лугам (Кураеды, Беш. р.).

ЧОРНЫ ГОД — тяжелый год. Кап на цябе чорны год напаў! (Гуліна, Сен. р.).

ЧОРТ, а, *м.* — черт. Накаваў лемяшоў, а сам к чорту пашоў (Сукрэмна Сен. р.).

ЧОРТАВА СРЭБРА — чистотел большой. Chelidonium maius L. Чортавым срэбрам у нас ня лечуць (Сахны, Сен. р.).

ЧОХАЎКА, *ж.* — насморк. Замучыла мяне чохаўка (Белькава, Беш. р.).

ЧУБ, а, *м* — хохол. Надраў мальчонка за чуб (Пятніцкая, Беш. р.).

ЧУБАРЫК, а, *м.* — жаворонок хохлатый. Alauda cristata L. Чубарык бяжыць з віхром на галоўцы (Сьцяпанавічы, Меж. р.).

ЧУБАТЫ, оў, *м.* — туфли на деревянной подошве. Чубатамі стукаіць без канца (Дзяды, Сір. р.).

ЧУВАЛ, а, *м.* — мешок. У чувал сыплюць жыта (Саўчонкі, Куз. р.).

ЧУВАЦЬ — слышно. Ці чуваць у вас пра вайну? (Шарыпіна, Беш. р.).

ЧУГУН, а, *м.* — чугунный горшок. Выцяні чугун з печы (Прусаўкі, Аз. р.). Пар. цаган.

ЧУЖАЗЕМЕЦ, а, *м.* — иностранец. На параходзі чужаземец нейкі прыехаў (Бешанкавічы, Беш. р.).

ЧУЖАЗЕМНЫ — иностранный. Гэта чужаземная машына (Сукрэмна, Сен. р.).

ЧУЖНІК, а, *м.* — чужой человек. Чужнік можа трапіцца (Доўгае, Беш. р.).

ЧУЖЫ — чужой. Гэта чужэя ты ні ирасі (Пяцігарск, Беш. р.).

ЧУЙКІ, *ж.*—вязанные туфли. Чуйкі ні адзявай — дошч (Высачаны, Выс. р.).

ЧУЛІНДРА, *ж.* — неряха. Во, якая чуліндра! (Забалотнікі, Куз. р.).

ЧУЛЫ — чуткий, живой. Ты не глядзі, што ён малы да худываты: ён конь чулы (Глебаўск, Сен. р.).

ЧУМІЧКА, *ж.* — кружка. Зачэрпні чумічкай вады ў вядрэ і напійся (Бабінічы, Віц. р.).

ЧУНІ, *ж.*—веревочные лапти. Абувай чуні (Сухарукава, Аз. р.). Пар. чухні.

ЧУПРЫНА, *ж.* — чуб, хохол. Узяў яго за чупрыну (Нов. Сяло, Беш. р.).

ЧУПЫРСНУЦЬ, *дзс.*—ударить с размаху. Клі чупырсьніць бутылкай чэріз лоб! (Рыбчына, Сір. р.).

ЧУРАЦЦА, *дзс.*—чураться, отрекаться. Ня чурайся мяне старай (Навікі, Віц. р.).

ЧУРБАЛІНА, *ж.* — ежевина. Rubus ceasius L. Чурбалін назьбіраў (Бяскатава, Гар. р.).

ЧУРБАЛКА, *ж.*—толстая палка. Чурбалкай міне ударіў (Гарадок, Гар. р.).

ЧУТА, ЧУТНА—слышно. Чута тутацька (Лалыкі, Аз. р.). А што новага чутна? (Пушкары, Сен. р.).

ЧУТКА, *ж*—слух, молва. Дрэнная чутка йдзець пра нас (Доўжа, Куз. р.).

ЧУТНЫ—слышный. Чутны яе праклёны (Чарнагосьці, Беш. р.).

ЧУХНІ, *ж.*—вязанные туфли. Падраліcь маі чухні (Чарнагосьці, Беш. р.). Пар. чуні.

ЧУХОНЕЦ, а, *м.* — эстонец. Ён чухонец Яны чухны (Дабрамысьль, Лёз р).

ЧУХОНКА, *ж.*—кроме общего значения—легкие санки. Дай ты мне чухонкі зьездзіць на кірмаш, а то на санях стыдна (Варонькі, Сір. р.).

ЧУЦЬ, *дзс.*—слышать. Я чуў пра яго (Альгова, Віц. р.). Чуеш, наша карова равець у лесе (Бараўцы, Куз р.).

ЧУЦЬ—слышно. Чуць, за лесам пяюць (Капланы, Сен. р.).

ЧУЦЬЦЁ, *н.*—предчувствие. У яго было чуцьцё, што ён пагібне (Мішкава, Куз. р.).

ЧУШКА, *ж.* — столбик, знак при разделе земли. Пастаў там чушку (Казьяны, Сір. р.).

ЧУШНЯ, *ж.* — вязанный лапоть из ниток. Нада надзець чушні (Лапы, Беш). Пар. чуні, чухні.

ЧХАЦЬ, *дзс.*—чихать. Чхаць я на цябе хачу! (Пустынкі, Сен. р.).

ЧЫ-ли. Чы пойдзем ў краму? (Сукрэмна, Сён. р). Пар. ці.

ЧЫГУНКА, *ж.*—железная дорога. У нас ніколі не відалі чыгунку (Вярхоўе, Беш. р.). З Багушоўкі да Віцепска ідзе чугунка (Гарывецк, Сен. р.).

ЧЫЙ — чей. Чый гэта бот? (Шпакі, Куз. р).

ЧЫКУЛЯДА, *ж.*—тюря. Чыкуляды наеўся до‘ (Высачаны, Выс. р.).

ЧЫЛЬЧАК, у, *м.*—плакун, дербенник. Lythrum salicaria L. (?). Scrotularia nodosa (?). Чыльчак там расьцець, чаму не? (Мяжа, Меж. р.).

ЧЫМ—чем, нежели. Лепі ня жыць, чым гэтак гуруваць (Гуліна, Сен. р.).

ЧЫМ ЗАВУЦЬ? — как зовут. Пытаўся чым завуць (Чараўкі, Сен р.).

ЧЫМСЯ—чем. Чымся столькі ўзяць, дык лепі дарма аддаць (Гарывецк, Сен. р.).

ЧЫНАРКА, *ж.*—бекеш, вид пальто. Куды яму да мужыкоў, калі ён чынарку надзеў? (Машчоны, Сен. р.).

ЧЫНОЎКІ, *ж.* — планки, дощечки, которыми перекладывается основа в ткацком станке. Чыноўкі пасунь бліжэй (Макеенкі, Аз. р.). Пар. цыноўкі.

ЧЫНШ, у, *м.* — вид оброка, подати. Чынш бальшэй мы плацілі (Лазукі, Чаш. р.).

ЧЫПЕЛЬНІКІ, аў, *м.*—губы (насмешливо). Не складай ты сваі чыпельнікі! (Балдыкова, Аз. р.).

ЧЫРВА, *ж.*—червонная масть в картах. Хадзі з чырвы! (Лужасна, Куз. р.).

ЧЫРВАНЕЦЬ, *дзс.*—краснеть. Ня чырваней — што гэта ні па людзях ходзіць! (Лужасна, Куз. р.).

ЧЫРВОНЫ—красный. У гародзе мак чырвоны (Мамойкі, Беш. р.)

ЧЫСЬЛЕНЬНІК, у, *м.*—календарь. Палядзі у чысьлянік (Прусаўкі, Аз. р.).

ЧЫСЬЦЁХА, *аг.*—опрятный, —ная. Іна ў нас чысьцёха—усюдах чыста (Лужасна, Куз. р.).

ЧЫСЬЦІК, у, *м*—1) кустарник на месте вырубленного леса. Заведзі коняй у чысьцік (Дзямідавічы, Чаш. р.); 2) дрок Genista tinctoria L. Чысьцік во расьцець (Лужасна, Куз. р.).

ЧЫТЫ—трезвый. Ён сягодня чыты (Застарыньне, Беш. р.).

Ш.

ШАБАЛДОЎКА, *ж.*—набалдашник. На лясцы ладная шабалдоўка (Сьвярдлы, Беш. р.).

ШАБАТНУЦЬ, *дзс.*—толкнуть захлестывая. Вална як шабатнула і піракуліла дубіцу (Доўгае, Беш. р.).

ШАБЛЯ, ШАБЕЛЬКА, *ж.*—сабля. І шаблю прычапіў! (Бачэйкава, Беш. р.). Дам табе шабільку—уся ў злоці (Яноўшчына, Беш. р.).

ШАБУНЯ, *ж*—навес, сарай на столбах. Злажылі усю салому у шабуню (Прудок, Віц. р.).

ШАБУНЯЦЬ, *дзс.*—озорничать. До', дзеці, шабуняць! (Беліца, Сен. р.).

ШАВЕЦ, а, *м.*—сапожник. Шавец шыець боты (Ранчыцы, Беш. р.).

ШАВОЛІЦЬ, *дзс.* —шевелить. Ні шаволь таго краю! (Альшанка, Чаш. р.).

ШАВЯЛІЦЦА, *дзс.*—шевелиться. Сядзь харашэнька, не шэвялісь (Ткачы, Аз. р.).

ШАГ, у, *м*—шаг. Мядзьведзь ступіў адзін шаг (Высачаны, (Выс. р.).

ШАГА, *ж.*—битое сваренное яйцо. У каго мая шага? Я табе аддаў шагу за кацік (Спасская, Сір. р.).

ШАДУХА, *ж.*—шерстяной самотканый платок. Яна выткала шадухі (Нов. Сяло, Беш. р.).

ШАЙНАСЬЦЬ, *ж.*—1) присмотр За імі была такая шайнасьць—за тым яны такія нудныя (Зямковічы, Сен. р.); 2) уважение. Няма ў нас да іх шайнасьці (Заронава, Куз. р.).

ШАКІВІНЫ, ШАКОЛІНЫ, *ж.*—кожура от семени. Калі абадралі грэчку, дык засталося многа шаковін (Сянно

Сен. р.). Нясі шаківіны ад ячменю (Бель, Выс. р.).

ШАЛ, у, *м*—бешенство. Шал забраў сабаку (Пятніцкая, Беш. р.).

ШАЛАПУТ, а, *м*. — бестолковый. Яго дужа ня слухай, ён—шалапут (Пятніцкая, Беш. р.).

ШАЛАВІНА, ШЛУПАВІНА, *ж*.—жердь для привязкі соломы на крыше. Шалавінаю тужэй прывяжы (Гарадок, Гар. р.).

ШАЛГАЎЁ, *н*, *зб*.—жерди для привязывания соломы на крыше. Ідзі насякі шылгаўя (Сінякі, Аз. р.).

ШАЛЕЦЬ, *дзс*.—беситься. Чаго ты шалееш? (Асінаўка, Сен. р.).

ШАЛЁНЫ—бешеный. Ці ні шалёная муха цябе ўкусіла? (Кузьміно, Сен. р.).

ШАЛЁЎКА, *ж*.—тонкая доска для обшивки дома. Як ператрасаў хату дык я усю шалёўку злажыў пат хлевам у садзе; намнесь гляджу аш там толькі 3 дашкі асталося (Вішкавічы, Чаш. р.); 2) шаль. Татэ, купі мне шалёўку! (Вішкавічы, Чаш. р.).

ШАЛІК, а, *м*.—шарф. Які у цябе прыгожы шалік! (Петрачыха, Аз. р.).

ШАЛІПА, *ж*.—слякоть, мокрый снег. Во, ужо трэці дзень на дварэ такая шаліпа (Чарніца, Лёз. р.) Пар. халепа.

ШАЛІНКА, *ж*.—шерстяной, головной платок. Дачка за шалінку атдала тройку (Альшанікі, Беш. р.).

ШАЛУДЗІВЕЦЬ. *дзс*. — паршиветь. Шалудзівеюць нашы парасяты—нада лепш карміць (Жэрына, Чаш. р.).

ШАЛУДЗІВЫ—паршивый. Шалудзівы парасёнак (Кляшчыно, Беш. р.).

ШАЛУПКА, ШАЛУШКА, *ж*.—скорлупа. Ён дажа шалупкі ня сьніміць і так есьць (Селядцова, Беш. р.). Звары сьвіньням шалушкі (Лагавая, Аз. р.).

ШАЛУП'Е, *н*., *зб*.—картофельная шелуха. А шалуп'е-ш у кошыку (Стаішча, Чаш. р.).

ШАЛЬМАВАТЫ—плутоватый. Ён то нічаго сказаць у цябе шэльмаваты трохі (Вейна, Сен. р.).

ШАЛЬНІК, у, *м*. — Медвежье ухо. Царская свеча. Verbascum Thapsus L (?). Лянь колькі шальніку расьцецць (Лужасна, Куз. р.).

ШАЛЯВАНЫ — обшитый досками. Наўпроціў будзіць шуляваная хата Хвідасёнка (Навікі, Віц. р.).

ШАЛЯВАЦЬ, *дзс*. — обшивать досками стены снаружи. Пойдзім к суседу дом шаляваць (Лужасна, Куз. р.).

ШАЛЯНІЦА, *аг*. — шалун. Ён дужа бальшая шаляніца (Зямковічы, Сен р.).

ШАНАВАЦЬ, *дзс*.—1) беречь. Наста шануе сваё новае плацьце (Русінава, Сен. р.); 2) уважать. Ого, як ён яе шануе! (Русінава, Сен. р.).

ШАНЦАВАЦЬ, *дзс*.—удаваться, везти. Ну і шанцуе-ш табе—як Заблоцкаму на мыле (Машчоны, Сен. р.).

ШАПАВАЛ, а, *м*.—шерстобит. Нясі шэрсьць к шапавалам, яны табе зьдзелаюць валенкі (Гарывецк, Сен. р).

ШАПАРНУЦЬ, *дзс*.—шепнуть, Шапарнуў на вуха (Стаішча. Чаш. р.).

ШАПАШНІК, у, *м*.—репейник. Arctium tomentosum Schrank, A.

Lappa L. і інш. Шапашнік расьце ў садзе (Кузьміно, Сен. р.).

ШАПОРКАЦЦА, *дзс* — шевелиться, двигаться Мыш шапоркаіцца за печкай (Запрудзьдзе, Сен. р).

ШАПТУН, а, *м.*—шептун, знахарь. Нада будзіць схадзіць к шаптуну: ці ні падсудобіў-бы ён чаго (Навікі, Віц. р.).

ШАПТУХА, *ж.*—знахарька. Пайдзем, Ванька, да шаптухі (Бешанкавічы, Беш. р.).

ШАРАВАЦЬ, *дзс.* — мыть мочалкой, соломой и т. п. Памагі мне шараваць пол (Бешанкавічы, Беш. р.).

ШАРАК, а, *м.*—1) серый заяц. Lepus europaeus transsylvaticus Matschie Шарак пабех у лес (Кузьміна, Сен. р.); 2) полусуконная юбка. Які шарак ды шарак, а ня дрыліх (Беліца, Сен р)

ШАРАМЫЖНІК, а, *м.* — жулик. Янка паймаў шарамыжніка (Астроўна, Віц. р).

ШАРАНЧА, *ж.* — саранча. Pachytylus migratorius L Шаранча наляцела (Кляшчына, Беш. р).

ШАРЛАЦЬЦЕ, *н.*, *зб* — лохмотья, рвань. Скінь сваё шарлацьце (Сялец, Чаш р).

ШАРНУЦЬ, *дзс* — хватить, дернуть За руку як шарнець (Стаішча Чаш. р).

ШАРОЦЬЦЕ, ШАРЫНЬНЕ, *н. зб* —веснушки Вясной шароцьця становіцца (Доўгае, Беш. р). Па аблічу дробнае шарыньне (Свярдлы, Беш р.).

ШАРПАНІНА, *ж.*, ШАРПОЦЬЦЕ, *н. зб* — лохмотья, лоскуты. Сабралася троха шар паніны (Бешанкавічы, Беш. р.). Шарпоцьце на коўдру ўпатрэбім (Бешанкавічы, Беш. р).

ШАРСЬЦІНЬНЕ, *н. зб.* — щетина. Шарсьціньне нада для шточак (Вішкавічы, Чаш. р.).

ШАРХУБЕЛЬ, я, *м.*—вид рубанка. Пачысьці шархублем (Стаішча, Чаш. р).

ШАРШАТКА, *ж.* — большая игла. Я хацеў зашыць мех, ды зламіў шаршатку (Клюі Куз. р.).

ШАСНАСТКА, *ж.*—мера в 16 гарнцев. Шастнастку бульбы пазычылі (Дубнікі, Сен р.).

ШАСТАЦЬ, *дзс.* — шуршать быстрыми движениями. Ні шастай там! (Курына, Куз. р.).

ШАСТОК, а, *м.*—шестик, жердочка в доме для вешания одежды и пр Ганка, на шастку павесіла рушнік (Падлазьнікі, Куз. р.).

ШАСЬ! *вкл.*—прыг. Конь шась у ваду (Доўгае, Беш. р.).

ШАСЬЦІНЫ, *ж.*—поминки через 6 недель после смерти. А ўжо па ім і шасьціны згулялі (Сукрэмна, Сен. р.).

ШАТАН, а, *м.*—сатана. Ідзі к шатану (Гравы, Сен. р.).

ШАТКАВАЦЬ, *дзс.* — шинковать. Шаткуюць капусту (Альшанікі, Беш. р.).

ШАТРАВАЦЬ, *дзс.* — снимать скорлупу с зерна на мельнице. Ячмень шатрую (Лужасна, Куз. р.).

ШАТРОЎКА, *ж.*—1) мука из провеенного зерна. Пяць пудоў шатроўкі змалоў (Лужасна, Куз. р.); 2) мельничный постав. Будуць шатроўку пускаць, крупы рабіць (Вішкавічы, Чаш. р.).

ШАЎКОВЫ—шелковый. Тата купіў мне шаўковую хустку (Купіна, Віц. р.).

ШАЎЛЮГА, *ж* —кляча. Ён на сваей шаўлюзе не завязець гэтый воз (Слабада, Чаш. р.).

ШАПА, ШАФА, *ж.* — шкаф. У шапі стаіць ручайнік (Пожынкі, Сен. р.). Твая хустка вісіць у шафе (Сьліжыкі, Куз. р.). Ён зьдзелаў дужа красівую шахву (Селядцова, Беш. р.). У шахваццы ляжыць лошка (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ШАХВІР, а, *м.*—шафер. Мой пляменьнік быў за шахвіра (Мясаеды, Беш. р.).

ШАША, *ж.* — шоссе. Матора панеслась па шашы (Р у д н я, Аз. р.). Пар. саша.

ШАШОК, а, *м.* — хорёк. Fectorius putorius Bl У нас пат печкай ёсь шашок (Максімава, Куз. р.). Пар. тхор.

ШАШУН, а, *м.* — блуза. У дзяўчыны парваны шашун (Ганкавічы, Беш. р.).

ШВАЙКА, *ж.*—плоское шило, для колотья свиней. Швайкаю кабана закалоў (Труханавічы, Чаш. р.).

ШВАГЕР, ШВАГРА, а, ы, *м.*— шурин. Сустрэўся я са сваім шваграм (Селядцова, Беш. р.). Мой швагер прыехаў у госьці да мяне (Забор'е, Сен. р.).

ШВАГЕРКА, *ж.*—сестра жены. Мне дасталося ў прыданае тры швагеркі (Забор'е, Сен. р.).

ШВАЧКА, ШВЭЙКА, *ж.* — портниха. Швачка шыла сукенку (Бешанкавічы, Беш. р.). У нас шые швэйка (Чарнагосьці, Беш. р.).

ШВЕД. а, *м.* — короед; жуки из сем. Ipidae. Швет патачыў усю кару на ёлках (Навасёлкі, Сен. р.).

ШВОРАН. а, *м.* — шкворень. У рытвіне шворан зламіўся (Пятніцкая, Беш. р.).

ШВЫРГНУЦЬ, *дзс.*—швырнуть. Як швургну ўсе гаршчкі (Станіча, Чаш. р.).

ШЭДЫ —полинявший, серый. Куртачка твая была сіненькая, а цяпер стала шэдая (Папкі, Чаш. р.).

ШЭЛЬМА, *аг.*—шельма, плут, обманщик. Шэльма, яму нельзя веріць (Лужасна, Куз. р.).

Ш Э Н Д З І Ц Ь, *дзс.* — везет, удается. Мне сяньні ня шэндзіць харашо ўзяць за дровы (Жабяньцяі, Сур. р.).

ШЭПШАЛЬ, я, *м.* — дряхлый старичок Выстарэўся ён і стаў настаяшчый шэпшаль (Баравыя, Куз. р.).

ШЭРАНЬ, ШЭРАСЬ, *ж.*—иней. Праз усю зіму шэрань была, мабыць будзе ураджайны год (Шаркі, Куз. р.). Калі ўзімку на дрэвах шэрасі шмат—тады вясною трэба сеіць ячмень (Грэбяні, Сен. р.).

ЩЭРЫ — серый. Куры белы, куры шэры, куры чорны ячмень пабіраюць і сьцень выбіраюць (Сьвіціна, Беш. р.).

ШЭСЬ — шесть. Шэсь аркушаў сьцякла ўзяў, алі на дзьве балонкі не хапіла (Пятніцкая, Беш. р.).

ШЭЎЛЯ, *ж.* — клячонка. За гэту шэўлю нічога ня дадуць (Доўгае, Беш. р.).

ШКАБА, *аг.* — очень худой. Зьдзелаўся, як шкаба (Луб'ева, Аз. р.).

ШКАДАВАЦЬ, *дзс.* — жалеть. Я цябе і не шкадую (Пушкары, Сен р.).

ШКАДЛІВАСЬЦЬ, *ж.* — вредность. Шкадлівасьць з яе нівялікая (Лужасна, Куз. р.).

ШКАДЛІВЫ—вредный. Шкадлівы канёк — яму-п усё робіць шкоду (Бабінавічы, Выс. р.).

ШКАЛІЧНАЯ, *ж.* — трактир Мы дзяржалі шкалічную (Санікі, Беш. р.).

ШКАПА, *ж.* — шкаф. Пеўні ты палажыла ў шкапу (Навасёлкі, Сен р.).

ШКАРАДА, ШКАРАДЗЬ, *аг.*, ШКАРУДНІК, а, *м.* — дрянной, гадкий. Гэта ўсім вядома што ты шкарада (ці шкаруднік) (Беліца, Сен. р.). Гэткая шкарадзь —прыстаець ку ўсякаму (Замошша, Сен. р.).

ШКАРЛЁПАК, а, *м.* — осколок. Гаспадыня тапіла печку шкарлёпкамі (Шчучына, Куз. р.). Пар. ашкалёпак.

ШКАРЛУПКА, *ж.* — скорлупа. Скаціна есьць шкарлупкі (Дварэцк, Чаш. р.).

ШКАРЛЯТЫНА, *ж.* — скарлатина. Гэтай зімой ў нас была шкарлятына (Кузьміно, Сен. р.).

ШКАРПЭТКІ, *ж.*—носки. Аўдоцьця! пашукай на печы мае шкарпэткі (Вішкавічы, Чаш. р.).

ШКВАРКА, *ж.*—кусочек, чаще жаренного, сала. Ні цягай адны шкваркі (Бешанкавічы, Беш. р.).

ШКЕЛІ, *ж.* — шутки, зубоскальство. Ну, нечага нада мной шкелі закідваць (Сухарукава, Аз. р.).

ШКЕЛІЦЬ, *дзс.*—1) подтрунивать, насмехаться. Досыць табе шкеліць, (Свярдлы, Беш. р.). Ня шкельцця кала мяне бо я стары, а вы малады, але дурні (Новае Сяло, Беш. р.); 2) наказывать. Бацькі просяць шкеліць у школе дзяцей (Даргейкі, Сен. р.).

ШКЕТ, а, *м.* — язычливый. Гэтага шкета нечага слухаць (Лазаватка, Сур. р.).

ШКІПІНАР, у, *м.*—скипидар. Натры плечы шкіпінарам (Сукрэмна, Сен. р.).

ШКІР!, *вкл.*—оклик на овец. Шкыр у хлеў! (Селішча, Гар. р.). Пар. ашкір.

ШКЛІЦЬ, *дзс.*—стеклить. Нада вокны шкліць (Ухлё, Чаш р.),

ШКЛО, *н.* — стекло. Пабілі ў лампі шкло (Селядцова, Беш. р.).

ШКЛЯНКА, *ж.* — стакан. Шклянка разьбілась (Куракі, Сір. р.).

ШКЛЯНЫ—стеклянный. У іх былі шкляныя дзьверы (Каверзіна, Меж. р.).

ШКЛЯР, а, *м.* — стекольщик. Схадзі да шкляра і скажы, каб ён прышоў да мяне (Пожынкі, Сен. р.).

ШКОДА, *ж.*—1) вред. Ты мне зьдзелаў шкоду (Крывое, Беш. р.); 2) потрава. Коні нарабілі шкоду (Вішкавічы, Чаш. р.); 3) жаль, жалко. Як мне яго шкода! (Вішкавічы, Чаш. р).

ШКОДНІК, а, *м.* — вредный человек, мелкий воришка. Ай, ў вас там усі шкоднікі! (Навікі, Віц. р.).

ШКОДЗІЦЬ, *дзс.*—вредить Я не хачу яму шкодзіць (Бешанкавічы, Беш. р.).

ШКОЛА, *ж.*—1) школа. Сходка ў школе будзе (Крывое, Беш. р); 2) синагога. Янкель у школу маліцца пашоў (Бешанкавічы, Беш. р.).

ШКОЛІЦЬ, *дзс.* — наказывать. Яго трэба школіць (Зямковічы, Сен. р.).

ШКОЛКА, *ж.*—питомник. Засадзіў добрую школку (Жукава, Аз. р.).

ШКРАБЦІ, *дзс.* — чесать. Не шкрабі ты галаву, а то агідна сматрэць (Бабінічы, Віц. р.).

ШКРЭД, а, *м.*—малыш, подражающий в своих действиях

взрослым. Ах ты, шкрэт! бярэцца за тоя, чаго ня здоліць (Беліца, Сен р.).

ШКУРА, *ж.*—кожа. Ён прадаў шкуру за 2 рублі (Прусаўкі, Аз. р.).

ШКУРАТ, а, *м.*—кусок кожи Круціцца як шкурат на агні (Лужасна, Куз. р.).

ШКУРКА, *ж.* — скорлупа, кожура. Абрэзана шкурка ў яблыка (Бабінічы, Віц. р.)

ШКУРЛЕПА, *ж.*—невзрачная старуха. Гэта баба ўжо зусім старая шкурлепка (Бешанкавічы, Беш. р.).

ШЛАГАН, а, *м.*—пища из картофеля с подсолнечным маслом. Шлагану наеўся і до‘ (Селішча, Гар. р.).

ШЛЕЯ, *ж.* — шлея. Я купіў дўбальтовыя шлеі (Оўсішча, Сен. р.).

ШЛЭПКІ, *ж.*—туфли вязанные из толстых ниток. Надзелі дзяцёнку шлэпкі (Гараватка, Сен. р.).

ШЛЕПАЦЬ, *дзс.*—идти по грязи. Прыдзецца табе шлёпаць дамоў па гразі (Чаўнышкі, Беш. р.).

ШЛІПАР, а, *м.* — тесанный брус. Шліпарам хату пакрылі (Мікалаёва, Куз. р.). Пар. шніпар.

ШЛІФЦІК, ШЛЮХЦІК, а, *м.*—вид рубанка. Шліфцікам пачысьціў дашку (Мікалаёва, Куз. р.). Чысьціў ён шхлюхцікам доскі (Малекі, Сур. р.).

ШЛУНКІ, аў, *м.*, ШЛУНЬНЕ, *н. зб.*—внутренности. Ат сьмеху, чуць шлуньня не парваў (Глебаўск, Сен. р.). Кап з цябе шлункі вышлі (Беліца, Сен. р.).

ШЛЫГІ, аў, *м.* — обшлага. К курце нада прышыць шлыгі (Сухарукава, Аз. р.).

ШЛЫНДАЦЬ, *двс.* — шляться, ходить без дела. Чый гэта конь па вуліцы шлындае? (Вядрэнь, Чаш. р.).

ШЛЮБ, у, *м.* — венчание, венец. Шлюп кончыўся позна (Доўгае, Беш. р.).

ШЛЮПКА, *ж.*—вареное битое яйцо. Давай шлюпку за свой кацік (Спасская, Сір. р.). Пар. шага.

ШЛЯКАЦЬ, *ж.*—слякать. Ну і шлякаць-жа на дварэ (Чарніца, Лёз. р.).

ШЛЯХ, у, *м.*—тракт, большая дорога. Шлях стаў гразны (Лгзаватка, Сур. р.).

ШЛЯХТА, *ж. зб.* — шляхтичи. У Дубніках шляхта жывець (Ульянавічы, Сен. р.),

ШЛЯХЦІЦ, а, *м.* — шляхтич. Шляхціц мужыку не таварыш! (Гарывецк, Сен. р.).

ШЛЯХЦЯНКА, *ж.* — дочь шляхтича. Шляхцянкі ў касьцёл пруць (Сянно, Сен. р.).

ШЛЯЦЦА, *дзс.*—шляться. Чаго ты шляесься? (Ульянавічы, Сен. р.).

ШМАЛЕЦ, ШМЭЛЕЦ, а, у, *м.*—гусиный жир. Памаш шмальцам змарожаное месца (Сянно, Сен. р.). Сёліта мы натапілі многа шмэльцу (Глебаўск, Сен. р.).

ШМАЛЬЦАВАЦЬ, *дзс.* — засаливать, замусоливать. Не шмальцуй вяроўкі (Гуліна, Сен. р.).

ШМАНІНА, *ж.*—штука белья. Шманіна паплула (Шніці, Куз. р.).

ШМАРАВАЦЬ, *дзс.*—натирать, тереть. Як затупіўся тапор—я давай яго шмураваць ап калёсы (Чашнікі, Чаш. р.).

ШМАРАВІДЛА, *н.*—жидкость для смазывания. Прынясі шмаравідла, трэба памазаць боты (Стасева, Выс. р.).

ШМАТ, а, *м.*—1) полоса. Два шматы зжалі, а тры асталося (Рыбчына, Сір. р.). Вось гэтый шматок ўжо узаран (Каверзіна, Меж. р); 2) кусок. Ён адрэзаў сабе добры шмат сала (Сураж, Сур. р.).

ШМАТ—много. Шмат і яшчэ чаго казаў (Бешанкавічы, Беш. р.).

ШМАЦІНА, ШМАЦІНКА, *ж.*—1) головной платок. Абвяжы шмацінку (Мікалаёва, Куз. р.); 2) лоскут. Дай мне ету шмаціну на паднадолак (Жэрына, Чаш. р.).

ШМАЦЬЦЕ, *зб.*, *н.*—лохмотья. Ну і спадніца ў цябе — адно шмацьце (Бабінічы, Віц. р.).

ШМОТКА, *ж.*—1) тряпка. Затры шмоткай пол (Прусаўкі, Аз. р.); 2) полотняный платок. Дарачка, куды ты дзявала маю шмотку? (Макеенкі, Аз. р.).

ШМУЛЯЦЬ, *двс.*—тереть. Не шмуляй рукамі па сталу (Стаішча, Чаш. р.).

ШМУРЫЦЬ, *двс.*—обманывать, надувать. Што ты мяне шмурыш? (Бешанкавічы, Беш. р.). Пар. чмурыць.

ШМЫГАЦЬ, ШМЫГНУЦЬ, *двс.*—шмыгать. Шмыгнула, як мыш (Гуліна, Сен. р.).

ШМЯЦЬЦЁ, *н.*—сор, муссор. Там аднаго шмяцьця цэлый вос (Чарніца, Лёз. р.). Пар. сьмяцьцё.

ШНІПАР, а, *м.*—брус в 3—4 аршина. Бывала былі заработкі: цесалі шніпары і вазілі іх у Бешанкавічы (Глебаўск, Сен. р.).

ШНІТКА, *ж.*—снитка, снить. Aegopodium Podagraria L. Ужо расьцець шнітка. З шніці варуць вясной варыва (Альшанікі, Беш. р.).

ШНУР, а *м.*—1) шнур. Купіў 5 сажняў шнуру (Стасева, Выс. р.); 2) полоса. У мяне засталося запахаць два шнуры (Дарошкава, Сір. р.); 3) шнур в прялке. Зьві ты мне шнур у самапраху (Спасская, Сір. р.); 4) рыболовный снаряд из длинной веревки, к которой на шнурках привязываются крючки с приманкой для рыбы. Шнур закладывается на дно реки при помощи 2-х камней на концах его. Угорычы бяруцца ноччу на шнуры (Падбярэзьзе, Віц. р.); 5) плотничий шнур. Трэба цесаць пад шнур (Шарыпіна, Беш. р.).

ШНУРОЎКА, *ж.*—безрукавка, душегрейка. Яна носіць шнуроўку (Копцевічы, Чаш. р.).

ШНЫПАРЫЦЬ, *двс.* — шныряють, искать До' табе шныпарыць па кутох! (Жэрына, Чаш. р.).

ШОЛАХ, у, *м.* — шорох, шелест. Шолах у лесе страшыў мяне (Макараўка. Куз. р.).

ШОЛАДЗЬ, ШОЛУДЗЬ, *ж.*—парша. Ці шолаць, ці плеш-сё адна пакраса (Клімавічы, Сен. р.).

ШОПА, *ж.*—1) шкаф. У хаце стаіць шопа (Сялец, Чаш. р.); 2) ящик на ножках с боковыми дверцами или же приделанные где либо в углу в хате, чаще у порога, несколько полок, прыкрывающихся дверкой. Малако стаіць у шопе (Прыстоі, Чаш. р.); 3) сарай, стены которого сплетены из мелкого хвороста. Няма лесу—трэба зрабіць шопу (Station Станіславова, Сір. р.); 4) навес для склада соломы. Я налажыў саломы поўную шопу (Спасская, Сір. р.).

ШОРГАЦЬ, *двс.*—производить шорох, шум дерганием. Ня шоргай па сталу (Ухлё, Чаш. р.).

ШОРСТАК, ШОСТ, а, *м.*—шест, протянутый до стены для

вешания одежды и пр. На шорстку павешаны кажухі (Пачаевічы, Чаш. р.). Пакладзі адзежу на шост (Берашоўцы, Беш. р.).

ШОЎК, у, *м.*—шелк. З шоўку пашыла сукенку (Берасьні, Беш. р.).

ШОЎКАМ ЛЁН — приветствие треплющим лён. Шоўкам лён, сястрыцы! (Каверзіна, Меж р.)

ШПАК, а, *м.*—скворец. Sturnus vulgaris auct Шпакі ўжо прыляцелі (Купіна, Віц. р.).

ШПАКОЎНІЦА, *ж.*—скворечница. У нас ёсьць шпакоўніца (Асінаўка, Беш. р.).

ШПАЛЕРЫ, *ж.*—обои Хату абклеілі шпалерамі (Лубева, Аз. р.).

ШПАРА, *ж.* — паз в бревне для накладки мху. Не развалівай шпары, а то ў хату сабакі будуць лазаць (Ходцы, Сен. р.); 2) одна из стропил. Круцей стаў шпары (Азярышча, Аз. р.).

ШПАРАГА, *ж.* — спаржа. Asparagus officinalis L. Шпарага на гародзі расьцець (Лужасна, Куз. р.).

ШПАРКАСЬЦЬ, *ж.*—быстрота. У яго ёсьць шпаркасьць (Бабінічы, Віц р.).

ШПАРКІ—быстрый. Лексяенкаў конь шпаркі (Капланы, Сен. р.).

ШПАЦЫР, у, *м.* — прогулка. Пайдзем на шпацэр у лес (Стаішча, Чаш. р.).

ШПАЦЫРАВАЦЬ, *дзс* — гулять, ходить. Кіньця вы шпацыраваць тут! (Рыбчына, Сір. р.).

ШПАЧКІ, оў, *м.*—сон—трава. Pulsatilla patens Mill Шпачкі цьвятуць (Касачы, Лёз. р.).

ШПЕГАВАЦЬ, *дзс.*—шпионить. Ходзіць і шпігуець за ўсімі (Раманаўка, Сен. р.).

ШПІК, у, *м.*—костный мозг. Люблю шпік ат тоўстых касьцей (Ухлё, Чаш. р.).

ШПІГІНАР, у, *м.*—скипидар. Шпігінарам памашся і пройдзець боль (Чашнікі, Чаш. р.). Пар. шкіпінар.

ШПІЛЬКА, *ж.* — булавка. Я купіла шпільку (Іванск, Чаш. р.).

ШПОНКА, *ж.* — запонка. Я сабе купіла шпонку (Асіпова, Аз. р.). У сарочках каўнер прышпілівалі шпонкамі (Вяжышча, Беш. р.).

ШПУЛЬГАЦЬ, ШПУЛЯЦЬ, *дзс.*—швырять. Шпульгаў у сабаку, а папаў у вакно (Вішкавічы, Чаш. р.). Мы шпулялі ў дошку чым папала (Пушкары, Сен. р).

ШПУЛЬКА, *ж.* — катушка Я напрала цэлую шпульку (Купіна, Віц. р.).

ШПУНТ, а, *м.*—шпунт, деревянная пробка. У кожнай боццы бываець шпунт (Рабцы, Сен. р.).

ШПУНТОЎНІК, а, *м.*—столярный инструмент, бурав для фигурной обработки краев доски. Шпунтоўнік зламіўся і нечым зробіць ветраніцу (Александрова, Гар. р.).

ШПУРНУЦЬ, *дзс.* — бросить. Хведарка шпурнуў камень у птушку (Мішкава, Куз. р.).

ШПЫРАК, а, *м.*—небольшой ломоть хлеба. Дай ты мне шпырак хлеба (Русінава, Сен. р.).

ШРАМ, у, *м.* — шрам, знак. На целе зрабілі шрам (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ШРОТ, у, *м.*—дробь. Нікіпар купіў сабе шроту (Селядцова, Беш. р.).

ШРУБА, *ж.* — винт. У маей сталюзі дзеравяная шруба (Пожынкі, Сен. р.).

ШТАБА, *ж.*—железная полоса с замком для запора амбаров, скотных сараев. Клець запёрлі на штабу (Шчучына, Куз. р.).

ШТАБНАВАЦЬ, *дзс.* — строчить. Як ты добра штабнуіш, як машынай усё роўна (Беліца, Сен. р.).

ШТАКЕТ, у, *м.*—изгородь из коротких, узких досочек, стоящих перпендикулярно. У нас каля штакету пасаджан бэс (Шарыпіна, Беш. р.).

ШТАНДАРА, *ж.*—столбик под постройкой вместо камней (фундамент). Была ў мяне пад пуняй штандара, хто-та ўжо змыў (Глебаўск, Сен. р.).

ШТОГОД—ежегодно. У нашым садзе штогот бываюць яблыкі (Рыбчына, Сір. р.).

ШТОДНЯ—ежедневно. Штодня ў іх сваркі! (Летцы, Куз. р.).

ШТОК, у, *м.*—этаж. Бровар на два штакі быў (Бор, Чаш. р.).

ШТОСЬ—что-то. Штось трэба рабіць (Галубова, Куз. р.).

ШТРАП, у, *м.* — штраф. Наклалі на цябе штрап (Пушкары, Сен. р.).

ШТУКА, *ж.*—кроме общего значения—хитрец. Ого, штука, маліц! (Асінаўка, Выс. р.).

ШТУРХАЦЦА, *дзс.* — толкаться. Чаго Ванька штурхаецца? (Навікі, Віц. р.).

ШТУРХАНУЦЬ, *дзс.* — толкнуть. Ванька як штурхануў Пёклу, дык тая чуць у воду ня ўбегла (Шарыпіна, Беш. р.).

ШТЫХ, а, *м.*—штык. На вінтоўцы надзет штых (Загуркі, Беш. р.).

ШУБА, *ж.*—шуба. Моль паела шубу (Кураеды, Беш. р.).

ШУБАРКА, *ж.* — старенький тулуп. Хоць бы шубарка якая на зіму (Сукрэмна, Сен. р.).

ШУБАРЫ, оў, *м.*—овчинные рукавицы. Шубары адзень, а то холадна (Гарадок, Гар. р.).

ШУГАЦЬ, *дзс.* — пылать. Полымя дужа шугаіць (Веляшковічы, Лёз. р.).

ШУКАЦЬ, *дзс.* — искать. Сягодня яны шукалі па дзярэўні сена, але не знайшлі (Зямковічы, Сен. р.).

ШУЛАн, ШУЛІНА, *ж.*—столб в стене, в заборе, в воротах, с пазами. Шулы падгнілі і замёт паваліцца (Жабяньцяі, Сур. р.). Шуліна паваліласе у вароцех (Калышкі, Лёз. р).

ШУЛІЦЬ, *дзс.* — закладывать бревна в столбы с пазами — «шульле». Сьціпан шуліць сьцяну ў хлеві (Сітна, Лёз. р.).

ШУЛУГА, *ж.* — деревянный мячик. Мы гулялі ў шулугу (Цаўі, Сен. р.).

ШУЛУПА, *ж.* — шелуха. Ат бульбы засталась адна шулупа (Зайцава, Сур. р).

ШУЛЯК, а, *м.*—коршун. Milvus ater Gm. Глядзі, кап шуляк пісклят не пахапаў (Бабінічы, Віц. р.).

ШУМА, *ж.*, *зб.* — сор. Вынесі шуму с хаты (Селядцова, Беш. р.).

ШУМАВІНЬНЕ, *н.* — накипевшая пена при варке. Зьнімі шумавіньне з гаршчка! (Стасева, Выс. р.).

ШУМЕТНІК, у, *м.*—место, где складывают мусор. З шуметніку накапаў тры вазы шумы (Веляшковічы, Лёз. р.).

ШУПАЧКА, *ж.* — нетвердый, плохой кочан капусты. Адны шупачкі парасьлі (Доўгае, Беш. р.)

ШУПІЦЬ, *дзс.*—понимать, разбираться. Хоць малы, а троху шупіць (Глебаўск, Сен. р.).

ШУР, *вкл.*—зов овец. Шур, шур, шур, башкі мае! (Гарадок, Гар. р.).

ШУРПАТЫ — шероховатый. Нешта гэта шкло шурпатае (Пожынкі, Сен. р.).

ШУРПАЦІЦЬ, *дзс.* — делать шероховатым На што шурпаціць стол? (Чашнікі, Чаш. р.).

ШУСТРЫ—шустрый, резвый. Ён вельмі ў цябе шустры (Вейна, Сен. р.).

ШУТАЧКІ, *ж.*, 1) клевер полевой. Trifolium arvense L. Шутачкі ўжо цьвітуць (Лужасна, Куз. р.); 2) овцы. Шур, шур, шур, шутачкі маі! (Гарадок, Гар. р).

ШУФЛЯДА, **ШУХЛЯДА**, *ж.*, **ШУХЛЯДЗІК**, а, *м.*—выдвижной ящик в шкафу, столе. У шуфлядзе паглядзі (Стаішча, Чаш. р.). Паглядзі ў шухлядзі, можа там знойдзіш (Селядцова, Беш. р.). Я вазьму у шухлядзіку нош (Дабрамысьль, Лёз. р.).

ШУХЛЯ, *ж.*—савок для ссыпания зернового хлеба. На таку ляжыць шухля (Чарнагосьці, Беш. р.).

ШУ-ЧУ, *вкл.*—зов овец. Шучу, чу, чу, чу! (Пожынкі, Сен. р.).

ШЧАБЛЕТЫ, аў, *м.*—штиблеты. Ён пашыў сабе новыя шчаблеты (Павульле, Чаш. р.).

ШЧАБЯТАЦЬ, *дзс.* — щебетать. Жаваранка ў небе шчабечыць (Мішкава, Куз. р.).

ШЧАДНА—бережливо. Шчадна апходзься з сенам, а то ня хопіць (Ухлё, Чаш. р.).

ШЧАКА, *ж.* — щека. Шчокі наведзены чырвона (Сьвярдлы, Беш. р.).

ШЧАКАЛІЦЬ, *дзс.*—щекотать. Хадзі, я ня буду шчакаліць (Стаішча, Чаш. р.).

ШЧАКЕТ, у, *м.*—изгородь из тонких кольев с острием вверху. Наш шчакет паламаўся (Новае Сяло, Беш. р.). Пар. штакет.

ШЧАМЕЛЬ, я, *м.* — шмель. Bombus terrestris L. Нашлі шмат шчамялёў (Новае Сяло, Беш. р.).

ШЧАМЯЛІЦА, *ж.*—медуница, легочница. Pulmonaria officinalis L. Атцьвіла і шчамяліца (Лужасна, Куз. р.).

ШЧАНЁНАК, а, *м.*, **ШЧАНЯ**, *н.*—щенок. Шчанёнак есь малако (Суднікі, Куз. р.). Шчаня ўтапіў (Лужасна, Куз. р.).

ШЧАПАЦЦА, *дзс.*—щепаться. Бярвеньня ў нашай хаце шчапаіцца (Марцінкава, Куз. р.).

ШЧАПІЦЦА, *дзс.*—сцепиться. Яны, як шчапіліся адзін з адным і ну даваць адзін другому аплявухі (Гарбуны, Сен. р.).

ШЧАПІЦЬ, *дзс.* — прививать. Пайду к хвэршалу воспу шчапіць (Аўдзеевічы, Беш. р.). Вясной шчэпяць яблыні і дулі (Гравы, Сен. р.).

ШЧАРБАЛІНА, *ж.*—ежевика. Rubus caesius L. Шчарбаліна ўжо сьпеіць (Кабішча, Куз. р.).

ШЧАРБАТНІ, ёў, *м.* — лапти с открытой головкой. Патаптаў сваі шчарбатні (Веляшковічы Лёз. р.).

ШЧАРБАТЫ — щербатый. У маткі сын жанаты, як у печкі гаршок шчарбаты (Алексінічы, Сен. р.).

ШЧАРНЕЦЬ, *дзс.*—почернеть. Шчарнеў зусім ад хворасьці (Асінаўка, Выс. р.).

ШЧАСНЫ — счастливый. Не радзіся красны, а радзіся шчасны (Алексінічы, Сен. р.).

ШЧАСЬЦЕ, *н.*—счастье. Ну, ўжо шчасьцю ня быць! (Пушкары, Сен. р.).

ШЧАЎЕ, *н.*—щавель. Rumex Acetosa L. Ідзі нарві шчаўя (Лужасна, Куз р.).

ШЧАЎКУШКА, *ж.* — дрема, смолка, горицвет. Melandrium silvestre Röhl Lychnis silvestris Hoppe. А ну, вырві шчаўкушку, ды дай сюды (Берасьні, Беш. р.).

ШЧАЎЛЮК, а, *м.* — щавель. Посны шчаўлюк (Б а р а ў л я н ы, Куз. р.).

ШЧАЎРЭЦЬ, *дзс.*—высохнуть. Гэта дзерева саўсім шчаўрэла (Ганкавічы, Беш. р.).

ШЧВЫР, у, *м.*—жвір. Як наедзеш плугам на шчвыр, дык аш сіпіць (Ходцы, Сен. р.).

ШЧЭЛКА, *ж.*—щель С шчэлак тарчыць мох (Ч а р н і ц а, Лёз. р.).

ШЧЭНТ, НА ШЧЭНТ—до остатка. Коні паелі авес на шчэнт (Асіпова, Аз. р.).

ШЧЭРЫЦЬ, *дзс.*– скалить. Ня трэба шчэрыць зубы (Дзямідавічы, Чаш. р.).

ШЧЭТКА, *ж.*—конусообразная щетка из щетины для расчесывания волос, льна. Пачашы галаву шчэткай (Г а р а д з е ц, Сен. р).

ШЧОДРЫ—щедрый. Шчодры ваш сусед (Бор, Чаш. р.).

ШЧОКАТ, у, *м.* — щекотание Баюся шчокату (Сітна, Лёз. р.).

ШЧОЛАК, у, *м.*—рассол. Прыняс гуркоў з шчолакам (Стаішча Чаш р) Улі мне капуснага шчолаку напіцца (Ганкавічы, Беш. р.).

ШЧОТЧЫК, а, *м.* — счетчик. Во гэта дык шчотчык (Аўхіменкі, Беш. р.).

ШЧУП, а, *м.*—лом. Прынясі свой шчуп падважыць камень (Вяжышча, Беш. р.).

ШЧУПАК, а, *м.*—щука. Esox lucius L. Ты ня відзеў якога я шчупака злавіў? (Вейна ,Сен. р.).

ШЧУРА, *ж.*—крыса. Mus decumanus Pall. Папарвала шчура мяшкі з а ў с о м (Ш ч ы п ц ы, Беш. р.).

ШЧУРЫЦЬ, *дзс.* — щурить. Сон вочы шчурыць (Ранчыцы, Беш. р.).

ШЧЫГУЛЬНЫ — тесный, недостаточный. Было ня шыць такія шчыгульныя боты, дык бы не насіў цяпер мазалёў (Глебаўск, Сен. р). Шчыгульны ў цябе вес (Гарнакі, Сен. р.).

ШЧЫКАЛАТКА, *ж.* — щиколотка. Нага баліць у шчыкалаццы (Сукрэмна, Сен. р.).

ШЧЫЛІНА, *ж.* — щель, трещина. Во, шчыліна ў етым бярне! (Кляшчыно, Беш. р.).

ШЧЫЛЬНА—плотно. Шчыльна прыбіты дзьверы (Дзямідавічы, Чаш. р).

ШЧЫЛЬНЫ — п л о т н ы й. Шчыльныя дзьверы зробіў (Кузьміно, Сен. р.).

ШЧЫПАЦЬ, *дзс.* — срывать. Будзеце яблыкі шчыпаць (Стасева, Выс. р.).

ШЧЫПУЛЯ, *ж.*–козявка. Янку шчыпуля крэпка ўкусіла (Лапы, Беш. р.).

ШЧЫРА—искренне, усердно. Ён шчыра работаіць (Крывое, Беш. р.). Ён шчыра глядзіць яе дзетак (Аляхнова, Сен. р.).

ШЧЫРАСЬЦЬ, *ж.* — искренность. Рада ат усей шчырасьці (Нов. Сяло, Беш. р.).

ШЧЫТ, а, *м.*—1) вид печки. Нада затапіць шчыт (Мазалава, Куз. р.); 2) стык двухскатной крыши. У самым шчыце гняздо (Ухлё, Чаш. р.).

ШЧЫТНАСЬЦЬ, *ж.* — плотность. Няма у етых дошках шчытнасьці (Лазаватка, Сур р.).

ШЧЫТНЫ—плотный, без щелей. Шчытны мой ток (Альшанікі, Беш. р.). Пар. шчыльны.

ШЫБА, ШЫБІНА, *ж.*—оконное стекло. Дзеці разьбілі шыбу ў вакне (Ганкавічы, Беш. р.). Сколька табе ўставіць шыбін? (Курына, Куз. р.).

ШЫБАЦЦА, *дзс.*—бросаться. Ён моцна шыбаўся дзіткай (Іванск, Чаш. р.).

ШЫБАЦЬ, *дзс.*—бросать. Давайце шубаць каменьнем (Навікі, Віц. р.).

ШЫБЕЛЬНІК, а, *м.*—висельник. У шыбельнік гэткій! (Пожынкі, Сен. р.). Шыбінік бальшый—усё-п лазіў (Рыбчына, Сір. р.).

ШЫБЕЛЬНІЦА, ШЫБЕНІЦА, *ж.*—виселица. Шыбельніцу на цябе паставіць! (Дзямідавічы, Чаш. р.). Узьлес—як на шыбеніцу (Стралкі, Беш. р.). Штоп ты шыбініцы ні мінуў! (Рыбчына, Сір. р.).

ШЫБКА—быстро, скоро. Не нада бехчы так шыпка (Селядцова, Беш. р.).

ШЫБЧЭЙ—быстрэй. Шыпчэй едзь, бо спозьнішся (Чараўкі, Сен. р.).

ШЫДЗЛАК, а, *м.*—вязальный крючек. Хацела канурку зьвязаць, але няма шыдэлка (Вярэнь, Чаш. р.).

ШЫЛА КАВАЦЬ — праздновать 1 день великого поста; празднование заканчивается пирушкой; праздник — мужчин и женщин. Шыла каваць скора будзім (Храпавічы, Куз. р.).

ШЫЛЬНІК, у, *м.*—шильник, частуха. Alisma Plantago L. Бач, як шыльнік узяўся! (Берасьні, Беш. р.).

ШЫНАК, ШЫНОК, а, *м.*—корчма. Ходзіць ў шынак (Сукрэмна, Сен. р.). На шляху стаіць шынок (Хадулава, Куз. р.).

ШЫНКА, *ж.*—окорок. Шынкі пакупляў сходна (Навікі, Беш. р.).

ШЫНКАР, а, *м.*—корчмарь. Зайдзем к шынкару купіць воткі (Косы, Віц. р.).

ШЫП, а, *м.* — деревянные клинки для скрепления досок. Вазьмі на шып—крапчэй будзіць (Бабінічы, Віц. р.).

ШЫПШЫНА, *ж.*—шиповник. Rosa canina L. і Rosa cinnamomea L. Пад вакном расла шыпшына (Вядрэнь, Чаш. р.).

ШЫРАЧЭЦЬ, *дзс.*—делаться шире. Рака шырачэіць (Труханавічы, Чаш. р.).

ШЫРЫНЯ, *ж.*—ширина. Шырыні во такое (Падсады, Сен. р.).

ШЫРЫЦЬ, *дзс.*—делать шире, расширять Ні нада больш шырыць (Ухлё, Чаш. р.).

ШЫТВО, *н.*—шитье. Аткладзі сваё шытво на заўтрае (Карма, Куз. р.).

ШЫШАЧКА БАЛАЦЯНАЯ — колосистый перистолистник. Myriophyllum spicatum L. Шышачкі балацяныя скубець (Асінаўка, Выс. р.).

ШЫШЛАНЬНЕ, *н.*—средства, состояние. Не з яго шышланьнем

купіць етага каня (Сухарукава, Аз. р.).

ШЫЯ, *ж.*—шея. Не зьвярні сабе шыю (Навікі, Віц. р.).

ШЫЦІК, а, *м.*—ручейник, личинка вяснянки. Ці ня шыцікі ў цябе завяліся, што ты не пасядзіш спакойна? (Вішкавічы, Чаш. р.).

Ы.

ЫХ, *вкл.*—1) негодование. Ых, якей ты паганы! (Лятоўшчына, Куз. р); 2) быстрота. А Наташка, ых, расхадзілася! (Гарадок, Гар. р.)

ЫХАЦЬ, *дзс.* — негодовать. До'табе ыхать на лес глядзя! (Гарадок, Гар. р.).

Ю.

ЮДА, ы, *м.*—иуда, предатель. Ня вер яму, гэта—юда (Сініцына, Віц. р.).

ЮДАШЫЦЬ, *дзс.*—предательствовать. Зь ім ні вадзіся—вечна юдашыць (Ухлё, Чаш. р.).

ЮР, а, у, *м.*—1) половое возбуждение, игривость. Юр цябе бярэць! (Пустынкі, Сен. р.).

ЮРАНЬ, *ж.* — герань Pelargonium. Мар'я любіць юрань (Баяршчына, Сен. р.).

ЮРГІНА, ЮРГІНЯ, ЯРГІНЯ *ж.*—георгина, Dahlia, розныя віды. Пад вакном цьвяла юргіня (Вядрэнь, Чаш. р.). Трэба юргіну пасадзіць (Стаішча, Чаш. р.). У мяне толькі ёсьць чырвоная яргіня (Зямковічы, Сен. р).

ЮРЛІВЫ — живой, верткий. Твая кабыла юрлівая (Бараўляны, Куз. р.).

ЮРОК, а, *м.*—палочка с дырочками на концах для мотания ниток. Дзе гэта наш юрок, бо мне нада матаць ніткі на клубок (Асавец, Беш. р.).

ЮРЫЦЬ, *дзс.*—1) шалить, заигривать Юраць мальцы (Уланавічы, Віц. р.); 2) сильно хотеть. Юрыць да маткі (Тропы, Выс. р.).

ЮС, *вкл.* — оклик на свиней. Юс, куда? (Селішча, Гар. р.). Пар. аюс.

ЮТРАНЯ, *ж.*—утреня. Хадзіла толькі да ютрані, а да абедні — не (Бешанкавічы, Беш. р)

ЮХА, *ж.*—1) кровь. Мой пятух твайму учапіўся ў каршэнь і спусьціў яму юху (Ліпна, Сен. р.); 2) сопли. Узьюрхаліся, аш юха з насоў цячэ (Ходцы, Сен. р.).

ЮХТА, *ж.*—юфть. З юхты боты пашыў (Лазаватка, Сур. р.); 2) вьюшка. Зачыні там юхту (Мамойкі, Беш. р.).

ЮШКА, *ж.*—1) вьюшка. Закрый трубу юшкай (Шарыпіна, Беш. р.); 2) уха. Юшка дужа смашная (Аськершчына, Беш. р.). 3) жижа от супа. Садзіся і сьц юшку (Ганкавічы, Беш. р.).

Я.

ЯБЕДА, *ж.* — ябеда. Бальшая ябіда (Доўгае, Беш. р.).

ЯБЛЫК, а, *м.*—яблоко. Усі яблыкі піранасілі (Яноўшчына, Беш. р.).

ЯБЛЫНЯ, *ж.*—яблоня. На яблыні завяліся чэрві (Альгова, Віц. р.).

ЯВАР, у, *м.* — аир. Acorus Calamus L. Лі явару вун ходзяць (Лужасна, Куз. р).

ЯГАДНІК, а, *м.*—сборщик ягод. Сёньні многа ягаднікаў было ў лесі (Каверзіна, Меж. р.).

ЯГАМОСЬЦІН — ее милости принадлежащий. Ягамосьцін андрак завэдзгаўся ў нешта (Сянно, Сен. р.).

ЯГНЯ, і, *н.*—ягненок. Ягня адбілася ат стада (Рудня, Аз. р.).

ЯГОМАСЬЦЬ, і, *м.*—его, ваша милость. Садзіся ягомасьць (Доўгае, Беш. р.).

ЯГОНЫ — его. Ягоные пчолы у мяне памёрлі (Клюі, Куз. р.).

ЯДА, *ж.*—пища. Якая ўжо там яда была! (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЯДАВІТЫ—ядовитый. Ай які-ш ядавіты чалавек! (Вейна, Сен. р.).

ЯДЛЕНЕЦ, ЯДЛОВЕЦ, у, *м.*—можжевельник. Juniperus communis L. Схадзі прынясі ветку ядленцу (Тухінка, Сен. р). Каля нашае хаты ядловец расьцець (Лужасна, Куз. р.).

ЯДНАЦЬ, *дзс.* — ласкать. Васіль сваю жонку першы пабіў, а тады стаў яднаць (Баравыя, Куз. р.). Ці б'ецца ваша карова, ці яе нада яднаць? (Гарадок, Гар. р.).

ЯДРАНЕЦ, у, *м.*—очиток едкий. Sedum acre L. Бальшэй ядранец тамацькі расьцець (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЯДРАНЕЦЬ, *дзс.*—1) делаться крупнее. Ядранеець наша жыцейка (Матушова, Лёз. р.); 2) становиться холоднее. На дварэ ядранеіць — адзявайся добра ў дарогу (Лужасна, Куз. р.).

ЯДРАНЫ — крупный, зернистый. У мяне зарадзіла такое ядраная жыта (Глебаўск, Сен. р.). Яблык ядрены і смачны, ды віcока вісіць (Гарадок, Гар. р.).

ЯДЫНЫ—единый, единственный. Ого наш Паўлюк—ядыны разумны на дзіреўню! (Гарадок, Гар. р.).

ЯЕЧКА, ЯЙЦО, *н.*—яйцо. Курыная яечка нівялікае (Рэчына, Куз. р.). Яйцо пабілася (Лужасна, Куз. р.). Цётка дала яйцо (Любічы, Беш. р.).

ЯЕЧНЯ, ЯЕШНЯ, *ж.*—яичница. Еў яечню босую (Мікалаёва, Куз. р.). Яешню пякуць у місцы і на скавaрадзе с салам ці з маслом (Альшанікі, Беш. р.).

ЯЖГУР, а, *м.*—ерш. Acerina cernua L. Ці ты яжгуроў будзіш лавіць? (Цяпіна, Чаш. р.).

ЯЗДА, *ж*—езда. Гэта ня будзе стоіць тыя язды (Альшанікі, Беш. р.).

ЯЗДУН, а, *м.* — ездок. А ні садзіся на етага каня—яздун, такі! (Веляшковічы, Лёз. р).

ЯЗЫ, оў, *м.* — изгородь из прутьев и кольев поперек реки для рыбной ловли. Сьціпан ужо язы пастаівіў (Александрова Гар. р.).

ЯЗЬ, я, *м.* — язь. Jdus melanotus Heck. Даўней у Лужасьнянцы было дужа язёў, але іх пабілі бомбамі (Сушчова, Куз. р.).

ЯДЗЕНЬНЕ, *н.*—пища. Смашнае ядзеньне давалі (Бабінічы, Віц. р.).

ЯК—как. Як узарэш, так і зьбярэш (Шыпы, Сен. р).

ЯКАР, у, *м.* — ядро зерна, крупное зерно. Шкарлупку здымі, дык застанецца якар (Лужасна, Куз р.).

ЯКАТАЦЬ, *дзс.*—пронзительно вопить. Ударыў локаць і стаў якатаць (Пятніцкая, Беш. р.).

ЯКАТУН, а, *м.*—пронзительно стонущий, вопящий. Памажы

чым свайму якатуну (Лужасна, Куз. р.).

ЯК-БЫЦЦАМ—как-будто. Якбыццам хто запеў (Кузьміно, Сен. р.).

ЯК - КОЛЕЧЫ — как - нибудь. Зробілі як—колечы (Дубнікі, Сен. р.).

ЯК МАГА — насколько возможно. Стараемся як мага да дажджу (Беліца, Сен. р.).

ЯК МАЕ БЫЦЬ—как следует. Робіў як мае быць, а нічога ня вышла (Беліца, Сен. р).

ЯК НІ ЯК—как ни как. Як ні як, а ўбытак вялікі (Дабрамысьль, Лёз р.).

ЯК РАЗ — как раз. Як рас агню няма там (Чараўкі, Сен. р.).

ЯЛАВІЧЫНА, *ж.*—коровье мясо. Сягоні у нас быў крупнік з ялавічынай (Стасева, Выс. р.).

ЯЛАЎКА, *ж.*—нетельная корова. Падой ялаўку (Ткачы, Аз. р.).

ЯЛЕНЕЦ, у, *м.* — можжевельник. Juniperus communis L. Міш хвоек рос яленец (Вядрэнь, Чаш. р.). Пар. ядленец, ядловец.

ЯЛЕЦ, а, *м.* — елец. Squalius leuciseus Heck. Яльцы й галаўні добра йдуць у сетку, алі выскаківаюць з брадня (Храпавічы, Куз р.).

ЯЛІНА, *ж*.—елка Якая яліна высокая! (Прусаўка, Аз. р.). Узьлес на ялінку (Уланавічы, Віц. р.).

ЯЛКАВАСЬЦЬ, *ж.* -- горечь. Ялкавасьць у кубліку з салам ужо ёсьць (Веляшковічы, Лёз р.)

ЯЛКАВЕЦЬ, *дзс.* — отдавать горечью. Масла ялкавіць (Лужасна, Куз. р.)

ЯЛКАВЫ—отдающий горечью. Ялкавае масла на вясельлі було (Альшанка, Чаш. р.). Пар. ёлкі.

ЯЛКІ, *ж.* — десны. У яго ў роце папсуваліcь ялкі і паднябеньне (Семянцова, Беш. р.).

ЯЛУШКА, *ж.* - ель. Тут стаяла ялушка (Бель, Выс. р.). Пар. яліна.

ЯМКА, ЯМІНА, *ж.* — 1) яма. Етакая яміна тамацькі! Выкапаў ямку у зямле (Бабінічы, Віц. р.); 2) углубление в боковой стенке печки в устье ее для жара. Жар заграбаюць у ямку, а не пат загнет (Ходцы, Сен. р.).

ЯНА—она. Яна была (Лужасна, Куз. р.).

ЯНДОВАЧКА, ЯНДОЎКА, *ж.*— 1) маслабойка. Вольга, прынясі з клеці яндовачку (Лук'янова, Сен. р.); 2) горшок с одной ручкой. Зьлі сьмітану у яндоўку! (Пожынкі, Сен. р.); 3) нос. Нацягнуў сваю яндоўку (Луб'ева, Сен. р.).

ЯНЫ—они. Яны узьнялі сварку (Вейна, Сен р).

ЯРАЧКА, ЯРКА, *ж.*—молодая овца Наша ярачка прапала (Шарыпіна, Беш. р.). Ідзі дай яркам сена (Вяжышча, Беш. р).

ЯРМОЛКА, *ж.* — войлочная шапка. Ну й купіў жа ты сабе ярмолку! (Кавалькі, Куз. р.).

ЯРУШКА, *ж.*—1) овца. Ярушак у мяне сёлета многа, а скапцоў мала (Сьліжыкі, Куз. р.); 2) яровая рожь. Secale cereale L. У мяне ў гэтым гаду ярушка добра зарадзілася (Вейна, Сен. р.).

ЯРЧЫК, а, *м.*—ягненок. Глядзі каб ярчык ня зьмёрз (Бешанка, вічы, Беш. р.).

ЯР, у, *м.*, ЯРЫНА *ж.*—яровое. Араць на яр (Расна, Сен. р.). Выгані каней з ярыны (Бікложа, Беш. р.). Сёліта ярына прапала (Пустыр, Сен. р.).

ЯРЫЦА, *ж.* — яровая рожь. Secale cerale L. Ці сеяў ты ярыцу? (Веляшковічы, Лёз. р.).

ЯСАКАР, а, *м.* — осокорь. Populus nigra L. У нашым садзе расьцець ясакар (Іванск, Чаш. р.).

ЯСЕНЬ, ю, *м.*—ясень. Traxinus excelsior L. Высадзілі дарогу ясенем (Лужасна, Куз. р.).

ЯСНЫ — ясный, солнечный. Ясный дзень быў (Лалыкі, Аз. р.).

ЯСЬЛІ, *н.* — кормушка для скота. Сьціпан, укінь там у ясьлі коням нанач (Жалудова, Лёз. р.).

ЯТКІ, *ж.*—мясные лавки. У тых ятках мяса брала (Віцебск).

ЯТРОЎКА, *ж.*—невестка невестке в семье будут одна другой «ятроўкай». Ятроўка з залоўкай пасварыліся (Мясаеды, Беш. р.).

ЯТРУШКА, *ж.*—кукушница. Orchis maculata L. На тым лузе растуць ятрушкі (Цяпіна, Чаш. р.).

ЯЎКАЦЬ, *дзс.* — тявкать от боли Сабака яўкаіць нешта (Слабодка, Куз. р.).

ЯЧМЕНЬ, ю, *м.*—ячмень. Позьні ячмень добры (Альгова, Віц. р.).

ЯЧНЫ, ЯШНЫ—ячменный. У нас многа ячнай крупы (Ісачкава, Аз. р.). Вышла яшная мякіна (Новае Сяло, Беш. р.).

ЯШЧАРКА, *ж.* — ящерица. Lacerta agilis. Яшчарак тутака процьма (Шаркі, Куз. р.).

ЯШЧЭ, ЯШЧО—еще. Падлей яшчэ капусты (Лагавая, Аз. р.). Яшчо мне ўцюг нада (Курына, Куз. р.).

СЛОЎНІЧАК
уласных іменьняў.

Агапа, Агата, Агатка—Агафія.

Агей—Аггей.

Агейка—Агафія.

Адам, Адась—Адам.

Адэля, Адэльця—Аделаида.

Азар—Назарий.

Аксён—Авксентий.

Аксіньня, Аксюха—Ксения.

Алгіньня—Евгения.

Александрына—Александра.

Алелька—Александр.

Алена—Елена.

Алесь—Александр.

Алеся—Александра.

Алёкса—Алексей.

Алёна—Елена.

Алёша—Алексей.

Альжбета—Елизавета.

Аляксандар—Александр.

Амброс—Амвросий.

Амільлян—Емельян.

Амос—Амос.

Анан, Ананьня—Ананий.

Анброс—Амвросий.

Андрэй, Андруха—Андрей.

Андрыян—Адриан.

Анэта—Жаннета.

Анісім, Аніська, Аніська—Онисим.

Аніська, Аніся—Анисья.

Антось—Антон.

Антося—Антонина.

Анухрэй—Онуфрий.

Апанас—Афанасий

Аркадзь—Аркадий.

Архіп—Архип.

Арцём—Артемий.

Аршуля—Урсула.

Арына—Ирина.

Астап—Евстафий.

Асташ—Анастасий.

Аўгіньня—Евгения.

Аўгіяш—Евгений.

Аўгуста—Августина.

Аўдакім—Евдоким.

Аўдакея, Аўдоцьця, Аўдуля—Евдокия.

Аўдзей—Авдей.

Аўлас—Власий.

Аўсей—Евсевий.

Аўтух—Евтихий.

Аўхім—Ефим.

Ахрэм—Ефрем.

Базыль—Василий.

Банадысь—Венедикт.

Баніфат—Вонифатий

Барбара—Варвара.

Барыс, Барыска—Борис.

Бонька—Вонифатий.

Бронька—Бронислав.

Вавіла—Вавила

Вавілінак—сын Вавилы.

Валадар, Валадзімір—Владимир.

Валянціна, Валька—Валентина.

Валяр'ян—Валериан

Варка—Варвара.

Васілёнак—сын Василия.

Васіль, Васілька, Васілёк—Василий.

Веньямін—Вениамин.
Вера, Верка—Вера.
Віктар—Виктор.
Вікця—Виктория.
Вілія н—Емельян.
Вінцусь—Викентий
Віцебск, Віцемск, Вітэбск, Вытэбск, Віцімськ—Витебск.
Віцька—Виталий.
Вольга, Волька—Ольга.
Ворша—Орша.
Восіп—Осип.
Вульляна—Юльяния.
Вырывон—Илларион.
Габрысь—Гавриил.
Галена—Елена.
Гальяш—Елисей.
Ганка, Ганна, Ганнуля, Ганька—Анна.
Гапей—Агафий.
Гапка, Гапуля—Агафия.
Гапон—Агафон.
Гарасим, Гарась, Гараська Герасим.
Гаўрыла, Гаўрык—Гавриил.
Гомля—Гомель.
Гопка—Агафия.
Грунька—Аграфена.
Грыгор—Григорий.
Грыпіна—Аграфена.
Гурын—Гурий
Давыд, Давыдка--Давид.
Даміцэля—Доминикия.
Даніла—Даниил.
Дарахвей—Дорофей.
Дарота—Дар'я.
Домна—Домна.
Езахват—Иосафат.
Еўка—Ева.
Ёска—Иосиф.
Занон—Зиновий.
Захар—Захарий.
Зенка—Зинаида.
Зося—Софія.
Зыгмусь—Сигизмунд.
Зьмітра, Зьмітрок—Димитрий.

Дзёмка—Дамиан.
Дзьвіна—Двина.
Дзямід—Диомид.
Дзямідзёнак—сын Диомида.
Дзям'ян—Демьян.
Дзяніс—Дионисий.
Іван, Івась—Иван.
Іванёнак—сын Ивана.
Іванішка—дочь Ивана.
Ігнат—Игнатий.
Ільля, Ільлюха—Илья.
Ісак—Исаакий.
Казюк—Казимир.
Кандрат, Кандраш—Кондратий.
Карніла—Корнилий.
Кароль—Карл.
Карпа—Карп.
Карусь—Карл
Каруся——Каролина.
Кастусь, Касьцюк, Касцюша—Константин.
Касьцючонак—сын Константина.
Касьцючышка, Касьцюкоўна--дочь Константина.
Кацяя, Кацярына—Екатерина.
Кірыла—Кирилл.
Клаўдзя—Клавдия.
Клім, Клямэнта—Климентий.
Косьця - Констанция.
Кузьма—Косьма.
Куліна—Акулина.
Купрэй—Киприан.
Курыла, Курылка—Кирилл.
Ладымер, Ладзімер, Ладзюка—Владимир.
Ларка, Ларывон—Илларион.
Лаўрэн—Лаврентий
Лександрына--Александра
Лёкса—Александр.
Ліда—Лидия.
Лізавета—Елизавета.

Ліцэра—Гликерия.
Логін—Лонгин.
Лукаш—Лука.
Лукута—Гликерия.
Любка—Любовь.
Люцэя—Лукерья.
Лявон—Леонтий.
Лявонiнык—сын Леонтия.
Лявонiха—жена Леонтия.
Лявонiшка—дочь Леонтия
Ляксандра—Александр.
Ляксаха, Ляксуха, Ляксей—Алексей.
Магда—Магдалина.
Макар—Макарий.
Макрэда—Маргарита.
Максiм—Максим.
Маланьня—Мелания.
Манька, Марэя—Мария.
Марка—Марк.
Марта—Марфа
Маруся, Марута—Мария.
Мархва—Марфа.
Марцэля—Маркелина
Мар'я, Мар'яна, Марыля, Марына—Мария.
Масей—Моисей.
Матруна—Мотрена.
Махтод—Мефодий
Мацьвей, Мацей—Матвей.
Мiкалай, Мiкола—Николай.
Мiкiта—Никита
Мiлет—Мелетий
Мiльлян—Емельян.
Мiрон—Мирон.
Мiхайла, Мiхалка, Мiхась—Михаил.
Мотра—Мотрена.
Мяфодзька—Мефодий.
Навум—Наум
Назар—Назарий.
Надзея—Надежда.
Наста, Настуля, Настася—Анастасия.
Натальля—Наталия.
Несьцер, Несьцерка—Нестор.
Нiкiпар, Нiчыпар—Никифор.
Нупрэй—Онуфрий.
Павал—Павел.
Палагея, Паланея—Пелагея.
Палута—Аполлинария.
Параска, Параскеда—Прасковья.
Парфен—Парфений.
Парфiр—Порфирий.
Пархом—Парфений.
Патап—Потап.
Паўка, Паўла, Паўлюк, Паўлуха, Пауля—Павел.
Пёкла—Фекла.
Пётра—Петр.
Пiлiп—Филипп.
Пракоп—Прокофий.
Праксэда—Параскева.
Пранук—Франциск.
Прасiньня, Прасiнка—Ефросинья.
Праскоўя—Параскева
Прахор—Прохор.
Прахорыха—жена Прохора.
Проська, Прося, Прузына—Ефросинья.
Пятро, Пятрок, Пятрусь—Петр.
Радзiвон—Родион.
Радзiвонiха—жена Родиона.
Раiна—Регина.
Раман—Роман.
Рафал—Рафаил.
Рузя—Розалия.
Рыгор—Григорий.
Рыпiна—Агриппина
Савасьцей—Севастиан.
Самусь—Самуил.
Саўка—Савва.

Сахвея—София.
Сідар—Исидор.
Стась—Станислав.
Стахван—Стефан.
Стахванея—Стефанида.
Супрон—Софроний.
Сымон—Семен.
Сьцяпан—Стефан.
Сьцяпаніда—Стефанида.
Сямён—Семен.
Сяргей—Сергей.
Тадора—Феодора.
Тамаш—Фома.
Тарэся—Таисия.
Тацяна—Татьяна.
Тэкля, Тэкяячка—Фёкла.
Тодар—Федор.
Трахім—Трофим.
Удакея—Евдокия
Уладзімір—Владимир.
Уладыслаў—Владислав.
Улас, Уласка—Власий.
Ульян—Юлиан.
Ульляна, Улюша—Юлиания.
Усьцін—Иустин.
Усьціньня—Иустинья.
Фруза—Ефросинья.
Фядос—Феодосий.
Хадора, Хадорка, Хадарына—Феодора.
Хадоска, Хадосься—Феодосия.
Халімон—Филимон.
Харытон, Харытонька—Харитон.
Хаўроньня—Феврония.
Хведар—Федор.
Хвядос—Феодосий.
Хвядот—Федот.
Хіма, Хімка—Ефимия.
Хомка—Фома.
Хрыста, Хрысьціна—Христина.
Церах—Терентий.
Цімох, Цімоха, Цімахвей Цімошка—Тимофей.
Ціхон—Тихон.
Цыпрук—Киприан.
Цярэшка—Терентий.
Юда—Иуда.
Юзэфа—Жозефина.
Юзік—Иосиф.
Юлька—Иулианна.
Юрась, Юрка—Георгий.
Юста—Устинья.
Юстын—Иустин.
Ягор—Георгий.
Язэп—Иосиф.
Якаў—Яков.
Якім—Иоаким.
Якуб, Якуш—Яков
Ян, Янка, Януля—Иван.
Ярыла—Георгий.
Ясь, Яська—Иван.
Яўген—Евгений.
Яўмен—Евмений.
Яўсей—Евсевий.
Яўхім—Ефим.

Заўважаныя памылкі друку.

Старонка	Калёнка	Радок зьверху ці зьнізу	Надрукавана	Трэба
11	1	13 зьверху	прадавать	прадаваць
12	2	12 „	Во чым	Вотчым
16	1	25 „	адцiснуть	атцiснуць
17	2	3 зьнiзу	аиканьне	айканьне
19	2	14 зьнiзу	шмату алёс	шмат алёс
38	2	8—9 зьнiзу	бзь-дзюль	бзьдзюль
39	2	2 зьнiзу	Hyosciamus	Hyoscyamus
40	2	25 зьверху	Pulexirritans	Pulex irritans
42	2	4 „	Melampirum	Melampyrum
43	1	20 „	Xylostem	Xylosteum
44	1	18 „	брынд-жы	брын-джы
44	1	6 зьнiзу	Nimphaca	Nymphaea
45	2	10 зьверху	Nimphaca	Nymphaea
47	2	7 зьнiзу	Няхай яго якое	Няхай яго!—якое
48	1	7—8 зьнiзу	Бязьд—зельле	Бязь—дзельле
49	1	21 зьверху	портов	порток
51	1	13 „	sumbersum	submersum
51	1	13 „	Geratophyllum	Ceratophyllum
54	2	19 „	затыкаў	затыкай
55	1	17 „	До табе	До' табе
56	2	1 „	верловокi	верлавокi
57	1	3 зьверху	нада вэжгар?	нада, вэжгар?
58	1	1 зьверху	Ча вы—галiў	Ча' вы—галiў
59	2	4 зьнiзу	сiдець	сiдзець
60	2	17 зьнiзу	бубенчик	а таксама--водосбор. Aquilegia vulgaris L.
61	2	23 зьверху	sanquineum	sanguineum
61	2	16 зьнiзу	До	До'
62	1	20—21	Iropidonotus netris	Tropidonotus natrix
62	2	12 зьверху	Вуньдзьека	Вуньдзека
64	2	19—18	выд-зер?	вы-дзер?
64	2	5 зьнiзу	Выицi	Выйцi
70	1	23 зьверху	Poligala	Polygala
72	1	5 „	выкармливаць	выкармливать
72	2	22—23	гад-зiць	га-дзiць
72	2	13 зьнiзу	заживляць	заживлять
76	2	11 зьверху	Гарбата	Гарба̀та
78	1	12 зьверху	glycyphylos	glycyphyllus
79	2	9 зьнiзу	Ча гiгiкаеш	Ча' гiгiкаеш?

Старонка	Калёнка	Радок зьверху ці зьнізу	Надрукавана	Трэба
81	1	12 зьверху	Marrubiastum	Marrubiastrum
82	1	16 зьнізу	До табе	До' табе
82	2	8 зьнізу	Galium	Gallium
83	2	16 зьверху	Ча пытаіш	Ча' пытаіш
85	1	2 зьверху	esculcufum	esculentum
87	1	4 „	Cithago	Githago
87	2	13 „	за работу	за работу,
88	1	8 зьнізу	Galla	Calla
88	2	24 зьверху	До гуттацца	До' гутатацца
90	2	3 зьнізу	L. Herit	L' Herit.
92	1	13 зьверху	Даліць	Даліць
92	1	17 „	і до	і до'
92	2	24 зьверху	хоторого	которого
92	2	28 „	я яго ня від-зеў	я яго ня ві—дзеў.
94	2	15 зьнізу	Дядька	Дзядзька
95	2	23 зьверху	До	До'
99	1	5 „	цяперь	цяпер
104	2	23 „	ceasius	calesius
104	1	16 „	virios	variabilis або vulgaris
106	2	10 зьнізу	Jcterus	İcterus
107	1	10 зьверху	Nymphaca	Nymphaea
107	1	13 „	Campanulla	Campanula
108	2	7 зьнізу	Oxycoceus	Oxycoccus
109	2	1 зьверху	aquilegixolium	aquilegifolium
111	2	8 зьнізу	заддержать	задержать
111	2	22 „	подвязываютьсся	подвязываются
121	1	8 зьверху	Дрэннаа	Дрэнная
125	1	1 „	У гэтаў затоцы	У гэтай затоцы
129	1	7 зьнізу	Alectoralophus	Alectorolophuss
129	2	5 зьверху	заніў	званіў
133	1	25--26	Злад-зеі	Зла-дзеі
134	2	4 „	знаець	знаюць
138	2	16 „	Galeopolis	Galeopsis
138	2	15 „	Connabina	cannadina
140	1	25 зьверху	Licopodium	Lycopodium
140	2	18 „	Деёўб	Дзёўб
140	2	18 „	У дзят-ла	Ў дзя-тла
140	2	5 зьнізу	у гарод-зе	у гаро-дзе
142	1	4 зьверху	девичй	девичий
142	1	18--19 зьнізу	Archan-gelica	Archan-gelica
142	1	17 зьнізу	silvsetris	silvestris

Старонка	Калёнка	Радок зьверху ці зьнізу	Надрукавана	Трэба
143	2	19 зьнізу	Дзячына, *ж*-ў	Дзяўчына, *ж.*
160	1	26 зьверху	hIppocastanum	hippocastanum
167	1	17 „	brauneri	Brauneri
169	1	9 „	Deum	Geum
170	1	17 зьверху	До	До‘
171	1	7 „	Poligonatum	Polygonatum
171	1	8 „	multitlorum	multiflorum
173	1	6—7 зьнізу	рад-зіў	ра-дзіў
173	1	18 „	Hierecium umbellatm	Hieracium umbellatum
175	2	2 зьверху	rusfica	rustica
181	1	5 „	До табе	До‘ табе
184	1	24--25	мажд-жэр	маж-джэр
185	1	15 „	lilars	Villars
185	1	18 „	muvavius	murarius
186	1	1 „	До табе	До‘ табе
187	1	2 „	sylvestis	silvestris
188	1	12 зьнізу	Ча ты	Ча‘ ты
190	1	22 „	от котороў	от которой
192	1	17 „	Ча ты	Ча‘ ты
193	1	13 „	Дiarrhea	Diarrhea
193	2	2 зьверху	Уicia	Vicia
193	2	9 „	Уicia	Vicia
193	2	14 „	Spiraca	Spiraea
196	1	11 зьнізу	Ча ты	Ча‘ ты
201	2	1 зьверху	Напатврыць	Напатворыць
202	2	21 зьнізу	Наскр зь	Наскрозь
204	1	11 „	Науцёкі	Наўцёкі
206	1	22 „	пі патходзь	ні патхоць
213	2	9 зьверху	павалалу	павалаку
215	1	16 „	ча лезеш так?	ча‘ лезеш так?
217	2	21 „	падкалатовіл	падкалатовіў
218	1	18 „	падла-зіў	падла-дзіў
219	2	1 „	Падпа-ценную	Падпа-лаценную
222	1	20 зьнізу	angustitolium	angustifolium
225	2	8 „	Пашьла	Пашыла
228	1	18 „	rivala	rivale
230	1	16 зьверху	Пардз-ць	Парадзіць
230	2	6 зьнізу	Ribes rubrum	Ribes rubrum
232	1	6 „	Cannabis Sativa	Cannabis sativa
232	1	19 зьверху	звесьці	зьесьці
235	2	14 зьнізу	Поуны	Поўны
236	1	20 „	Куды ты ігруша,	Куды ты, ігруша,

Старонка	Калёнка	Радок зьверху ці зьнізу	Надрукавана	Трэба
238	2	19 зьнізу	Пекла, *н.*—ад	Пекла, *ж.*—ад.
238	2	19 „	пупае-зецъ	пупа-дзецъ
239	2	11 зьверху	вадат амацькі	вада тамацькі
242	1	10 зьнізу	пецкать	пецкаць
242	2	13 зьверху	у яўся	узяўся
242	2	27 „	Пінж к	Пінжак
247	1	21 зьнізу	праведаць як яны	праведаць, як яны
253	2	10 „	цягнуць	цягнець
254	2	11--12 зьвер.	Від-зіш	Ві-дзіш
256	2	24 „	прышлей чым	прышлей, чым
258	1	11 зьнізу	Taraxatum officinale	Taraxacum officinale
258	2	5 зьверху	aucf	
258	1	1 зьнізу	Licoperdon caelatum Bulf, Buvista	Lycoperdon caelatum Bull., Bovista
258	2	1 зьверху	niqrescens	nigrescens
259	2	17 „	П'яўка	П'яўка
261	1	19 зьнізу	Jorbus	Sorbus
265	2	17 зьверху	Anthenis	Anhtemis
266	1	11 зьнізу	Alchimilla	Alchemilla
267	2	16 зьверху	Ceraforlilum	Ceratophyllum
271	2	3 зьнізу	Руд—зянцом	Ру—дзянцом
273	1	15 „	f. esculenta	var. esculenta
273	1	11 „	dalieiosus	deliciosus.
274	1	10 зьверху	tripa—rtita	tripar—tita
274	1	16 „	Mensha	Mentha
276	1	18 зьнізу	Сапрпануць	Сапрануць
276	2	10 „	coudata	caudata
278	1	5 зьверху	Ervuш	Ervum
280	1	23 „	f esculenta	var. esculenta
287	1	17 „	смугуый	смуглый
301	1	4 „	Runias	Bunias
302	2	3 „	былі былі бліны	былі бліны
306	1	8 „	Erytraea	Erythraea
314	2	1 зьнізу	Foetorius putoris	Foetorius putorius
315	1	20 зьверху	как была цяплей	кап была цяплей
317	2	10 зьнізу	уду крылася	удукрылася
318	2	3 „	grovcolens	gravcolens

Дзякуючы таму, што ўкладальнік слоўніка ў самым пачатку друкаваньня апошняга выехаў з Віцебшчыны, слоўнік друкаваўся без непасрэднага нагляду ўкладальніка і ў ім, асабліва ў першай

частцы, ўкралася некалькі памылак друку супроць фонэтычнага напісаньня рукапісу.

За час друкаваньня слоўніка ўкладальнікам яго сабраны й апрацаваны дадаткі ў ліку больш 2.000 слоў, якія пры спрыяючых умовах будуць выданы асобна. Таксама ня выключана магчымасьць выданьня ў абмяжаваным ліку паасобнікаў слоўнічка назваў эротычных, якіх укладальнікам згуртавана звыш 1.000.

ІНСТЫТУТ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ.

Мікола Касьпяровіч

ВІЦЕБСКІ КРАЁВЫ СЛОЎНІК

(матар'ялы)

Праца збору і ўкладаньня адбывалася ў працягу часу ад верасьня 1924 году да верасьня 1926 году. Усяго было атрымана 36.071 картка-слова, што з сабранымі Міколам Касьпяровічам склала 46.192 карткі-словы. Карткі дапішчыкаў былі сабраны пераважна стацыянарным мэтадам, г.зн., людзьмі, што доўга жылі ў дадзенай мясцовасьці. Новых слоў да запісаных Міколам Касьпяровічам паступіла ня так многа, але карткі давалі дакладнае вымаўленьне пэўных мясцовасьцяў, яго адценьні ў розных мясцох і г.д., а лік іх палягчаў праверку. Зробленая клясыфікацыя ўсяго матар'ялу паказала, што некаторыя запісы ўсё-ж патрабуюць праверкі, а некаторыя словы не зарэгістраваны, хоць у Камісіі й былі весткі, што яны ёсьць на Віцебшчыне. Прышлося зноў экспэдыцыйным шляхам правяраць і рэгістраваць матар'ял, для чаго Мікола Касьпяровіч скарыстаў час свайго адпачынку па службе, абхапіўшы, галоўным чынам, вёскі наўкол Віцебску на 15–20 вёрст кругом і часовае пражываньне в Лужасьне Кузьняцоўскага раёну, калі ім было сабрана 823 новых словы.

Лічучы, што не краёвыя слоўнікі павінны быць дадаткам да агульнага слоўніка жывой беларускай мовы, а наадварот гэты апошні павінен грунтавацца на вывучэньні мясцовых гутарак, Камісія не знайшла мэтазгодным абмяжоўваць укладальнікаў запісам толькі рэдкіх слоў — паветалізмаў. Пры ўкладаньні слоўніка прыймаліся пад увагу, як правіла, тыя словы, якія адрозьніваліся ад слоў расійскай або польскай мовы з боку свайго значэньня, вымаўленьня або напісаньня.

Асаблівасьцю Віцебскага краёвага слоўніка... зьяўляецца тое, што да кожнага беларускага слова, дадзенага ў слоўніку, дадаецца прыклад — фраза, узятая з жывой народнай мовы з абавязковым мясцовым адзначэньнем.

N. J. KASPIAROVICH.

Sekratary of the Provincial Society for Studying of the Country of Witebsk.

ІНСТЫТУТ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ.

Мікола Касьпяровіч

ВІЦЕБСКІ КРАЁВЫ СЛОЎНІК

(матар'ялы)

Праца збору і ўкладаньня адбывалася ў працягу часу ад верасьня 1924 году да верасьня 1926 году. Усяго было атрымана 36.071 картка-слова, што з сабранымі Міколам Касьпяровічам склала 46.192 карткі-словы. Карткі дапішчыкаў былі сабраны пераважна стацыянарным мэтадам, г.зн., людзьмі, што доўга жылі ў дадзенай мясцовасьці. Новых слоў да запісаных Міколам Касьпяровічам паступіла ня так многа, але карткі давалі дакладнае вымаўленьне пэўных мясцовасьцяў, яго адценьні ў розных мясцох і г.д., а лік іх палягчаў праверку. Зробленая клясыфікацыя ўсяго матар'ялу паказала, што некаторыя запісы ўсё-ж патрабуюць праверкі, а некаторыя словы не зарэгістраваны, хоць у Камісіі й былі весткі, што яны ёсьць на Віцебшчыне. Прышлося зноў экспэдыцыйным шляхам правяраць і рэгістраваць матар'ял, для чаго Мікола Касьпяровіч скарыстаў час свайго адпачынку па службе, абхапіўшы, галоўным чынам, вёскі наўкол Віцебску на 15–20 вёрст кругом і часовае пражываньне в Лужасьне Кузьняцоўскага раёну, калі ім было сабрана 823 новых словы.

Лічучы, што не краёвыя слоўнікі павінны быць дадаткам да агульнага слоўніка жывой беларускай мовы, а наадварот гэты апошні павінен грунтавацца на вывучэньні мясцовых гутарак, Камісія не знайшла мэтазгодным абмяжоўваць укладальнікаў запісам толькі рэдкіх слоў — паветалізмаў. Пры ўкладаньні слоўніка прыймаліся пад увагу, як правіла, тыя словы, якія адрозьніваліся ад слоў расійскай або польскай мовы з боку свайго значэньня, вымаўленьня або напісаньня.

Асаблівасьцю Віцебскага краёвага слоўніка... зьяўляецца тое, што да кожнага беларускага слова, дадзенага ў слоўніку, дадаецца прыклад — фраза, узятая з жывой народнай мовы з абавязковым мясцовым адзначэньнем.

(Мамойкі, Беш. р.).

ЮШКА, *ж.*—1) вьюшка. Закрый трубу юшкай (Шарыпіна, Беш. р.); 2) уха. Юшка дужа смашная (Аськершчына, Беш. р.).